

ಅನಿಕೇತನ

(ಜನವರಿ-ಡಿಸೆಂಬರ್-2019)

ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಚಿಕೆ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ವಸಂತಕುಮಾರ್

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಚಿತ್ರಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೨
ದೂರವಾಣಿ : ೦೮೦-೨೨೨೧೧೨೩೦ / ೨೨೧೦೬೪೬೦

ಇ-ಮೇಲ್ : sahithya.academy@gmail.com

ವೆಬ್‌ಸೈಟ್ : www.karnatakasahithyaacademy.org

ANIKETHANA (A Quaterly Journal of Kannada Language and Literature) - Edited by : Dr. D.K. Chittaiiah Poojar, Published by : Kariyappa N., Registrar, Karnataka Sahithya Academy, Kannada Bhavana, J.C. Road, Bengaluru - 560 002.

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ವಸಂತಕುಮಾರ್

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್

ಜನವರಿ - ಡಿಸೆಂಬರ್ - ೨೦೧೯ (ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಚಿಕೆ)

ಬೆಲೆ : ೬೦/-
ಮುದ್ರಣ : ೨೦೨೧
ಪ್ರತಿಗಳು : ೨೦೦೦
ಪುಟಗಳು : ix+೩೨೭=೩೩೬
ಮುಖಪುಟ ಚಿತ್ರ : ಏಕಾಕ್ಷರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ಚಂದಾವಿವರ

ಬಿಡಿಪ್ರತಿ : ೬೦/-
ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ : ೨೫೦/-
ಆಜೀವ ಚಂದಾ : ೧೫೦೦/-

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಕರಿಯಪ್ಪ ಎನ್., ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಮುದ್ರಕರು

ಏಕಾಕ್ಷರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ನಂ. 2, 5ನೇ 'ಬಿ' ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಬರೋಡಾ ರಸ್ತೆ

ಕಾಮಾಕ್ಷಿಪಾಳ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 079.

ಮೊಬೈಲ್ : 9844365538

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೆ ಜೀವನದ ವಿಮರ್ಶೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಜೀವನ ಎಂಬುದು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಭಾವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಒಳಗು ಹಾಗೂ ಹೊರಗಿನ ಸಂಘರ್ಷ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಏರುಪೇರುಗಳೊಂದಿಗೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಬದುಕನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿದಾಗ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಮಹನು 'ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಸಹಿತ'ವಾದದ್ದು ಕಾವ್ಯ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಸಹಿತ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೂಡಿರುವಂಥದ್ದು ಹಾಗೂ ಸಹಿತ ಅಂದರೆ ಹಿತದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂಥದ್ದು ಎಂಬ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನವಿದೆ. ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಭಾಷೆ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಗಳೆಂಬ ಎರಡು ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದು ವಿಭಜಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಈ ಹಿಂದೆ 'ಕಾವ್ಯ ಲಯ'ವನ್ನು ಎರಡಕ್ಕೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಂತಹ ಕೃತಿಗಳು ಕಂದಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗದ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಸಣ್ಣಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳೂ ಗದ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿ, ಭಾವ ಎರಡೂ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಅವು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ'ಯ ಮಹತ್ವ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಅವಗಣನೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಬದುಕನ್ನು ಅರಿಯಲು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಗತ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೧೯ರ ಅನಿಕೇತನ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ ಅವರು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಹಿಂದಿನ ೨೦೧೮ ಹಾಗೂ ೨೦೧೯ರ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಅನಿಕೇತನ ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗದಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರತಿ ಸಂಚಿಕೆಯು ಹಿಂದುಳಿಯಬಾರದೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಜನವರಿಯಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್‌ವರೆಗಿನ ೨೦೧೮ ಹಾಗೂ ೨೦೧೯ರ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜನವರಿ ೨೦೨೦ರಿಂದ ತ್ರೈಮಾಸಿಕವಾಗಿಯೇ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅನಿಕೇತನ ಪತ್ರಿಕೆಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕು. ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅದು ವೇದಿಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಓದುಗರ ಬುದ್ಧಿ-ಭಾವ ಬದುಕನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಹಣತೆಯಂತೆ ಪ್ರತಿ ಸಂಚಿಕೆಯಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಕನಸಿನೊಂದಿಗೆ ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸಹೃದಯ ಚಂದಾದಾರರು ಸಹಕರಿಸಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅನಿಕೇತನಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಅದರ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿ ಕೋರುವೆ.

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ, ನಿಧಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಮೌಲಿಕ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಆ ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪರವಾಗಿ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೂ ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ ಹೊರಬರಲು ಕಾರಣರಾದ ನಮ್ಮ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಎನ್. ಕರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸರ್ವಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

- ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ವಸಂತಕುಮಾರ್

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ, ಕಮ್ಮಟಗಳು, ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದ ಬರಹಗಾರರನ್ನು, ಓದುಗರನ್ನು, ಚಿಂತಕರನ್ನು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಓದುಗರನ್ನು ಯುವ ಬರಹಗಾರರನ್ನು, ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುತ್ತಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ 'ಮುಪ್ಪುರಿ'ಶಕ್ತಿ ತುಂಬುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವುದೂ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ ಎಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ. ವಸಂತಕುಮಾರ್ ಅವರು ಈ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಬಂದ ನಂತರ ಅವರ ಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ನಿರಂತರದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ವೇಗ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೋವಿಡ್-೧೯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳದೆ ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಅವರ ಶ್ರಮದ ಫಲವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಆದರ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಅವರದು.

ಇನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಓದುಗರಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತಿದ್ದ 'ಅನಿಕೇತನ' ಪತ್ರಿಕೆಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ತಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ

ಗೊತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಇದು ಬದಲಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೈದಳಿದು ಓದುಗರ ಕೈಸೇರುತ್ತಿದೆ. ಸಹೃದಯ ಚಂದಾದಾರರೂ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ೨೦೧೮ ಹಾಗೂ ೨೦೧೯ರ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಬೇಸರದ ಸಂಗತಿ.

‘ಅನಿಕೇತನ’ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿದಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಈಗಿನ ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಆ ಎರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ಆಗಿರುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ‘ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಚಿಕೆ’ ತರಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನನಗೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇದು ಬರೀ ‘ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಚಿಕೆ’ ಆಗಬಾರದು ಒಂದು ‘ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆಯೇ’ ಆಗಬೇಕೆಂದೂ ಅದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ‘ಬಹುತ್ವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ’ಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರೂ ಮತ್ತು ನಾನು ಕುಳಿತು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಅಲಕ್ಷಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಇಂದು ಅಪರೂಪ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಜ್ಞಾನ, ದೇಸೀ ಚಿಂತನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ದೇಸೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಇಂದಿನ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಚರ್ಚಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಅಂತಹ ‘ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ’ ಲೇಖನಗಳನ್ನೇ ಏಕೆ ನಾವು ಈ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತರಬಾರದು ಎಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಬಂದೆವು.

ಈ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆಯು ಒಂದು ಕೃತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಅದು ಓದುಗರ ಬಳಿ, ಚಂದಾದಾರರ ಬಳಿ, ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕಪಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ದೂಳಿಯದೆ ಒಂದು ‘ಆಕರಗ್ರಂಥ’ದಂತಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಈ ಕೃತಿಯು ಸಂಶೋಧಕರ, ಅಧ್ಯಯನಕಾರರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತಿರಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಈಗ ಕೃತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ, ಜಲಶಾಸ್ತ್ರ, ಕೇಶಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ, ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಛಂದಸ್ಸು, ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ಅಪರೂಪದ ದೇಸೀ ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಲೇಖನಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ.

ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟು ಈ ಕೃತಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸಿದ ಕನ್ನಡದ ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಗೆ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಸಂದರ್ಶನ ನೀಡಿದ ಖ್ಯಾತ ವಿಮರ್ಶಕರಾದ ನಾಡೋಜ ಪ್ರೊ. ಕೆ. ಜಿ. ನಾಗರಾಜಪ್ಪನವರಿಗೆ, ಗೆಳೆಯ ಬ್ಯಾಡರಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಜು ಅವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಇಂಥದೊಂದು ಕೃತಿ ಹೊರಬರಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೂ, ಅದು ಸಾಕಾರಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅದರ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಮಾನ್ಯ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆದ ಶ್ರೀ ಕರಿಯಪ್ಪ ಎನ್. ಅವರಿಗೂ ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ಲತಾ ಆರ್.ಎಸ್. ಅವರಿಗೂ ಸುಂದರ ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರಿಗೂ ಕ.ಸಾ. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಎಲ್ಲ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಸರ್ವಸದಸ್ಯರಿಗೂ ನಾನು ಅನಂತ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ವಂದನೆಗಳು

ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್

ಸಂಪಾದಕರು

ಪರಿವಿಡಿ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

೧. ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರ - ಡಾ. ವೈ.ಸಿ. ಭಾನುಮತಿ
೨. ಮಂಗರಸ ಕವಿಯ 'ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ' - ಮರುಟದು
- ಡಾ. ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿ
೩. ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ - ಡಾ. ಕೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ
೪. ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಡಾ. ಕೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ
೫. ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು: ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವೇಚನೆ - ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ
೬. ನಿಧಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು: ಸಂಪತ್ತಿನ ಸ್ವಯಂ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ತಂತ್ರಗಳು
- ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ
೭. ಜಂಗಮ ಜನಾರ್ದನ ಮಹಾಕವಿ - ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು
೮. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ - ಡಾ. ಎಫ್.ಟಿ. ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ
೯. ಕಣಿ : ಭವಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು
- ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ
೧೦. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಡಾ. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಎಸ್. ಹಿರೇಮಠ
೧೧. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರ
- ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್
೧೨. ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ಆಯಾಮಗಳು - ಡಾ. ಪಂಡಿತ ಕೆ. ರಾಠೋಡ

೧೩. ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮತಾಂತರ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ
ಮತ್ತು ದಾಖಲು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ - ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ಲಲಿತಾಂಬ
೧೪. ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರ ಸಂಕಥನ - ಡಾ. ಪಂಡಿತ ಕೆ. ರಾಠೋಡ
೧೫. ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಶಾಸನ ಸಾಹಿತ್ಯ -
ಪ್ರೊ. ಡಿ.ವಿ. ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ
೧೬. ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳು - ಡಾ. ಶಿವರಾಜ .ಬಿ.ಇ
೧೭. ಅಪೂರ್ವ ನವವರ್ಣವೃತ್ತ ಮತ್ತು ನವಮಾತ್ರಾವೃತ್ತಗಳ ಅನ್ವೇಷಣಕಾರ
ಭಂದೋನಿಜಗುಣಿ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು - ಡಾ.ಸಿ.ನಾಗಭೂಷಣ
೧೮. ಸಮ-ಬವ ರೂಪಿ ಪದಗಳು: ಬಾಶೆ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣ
- ಬಸವರಾಜ ಕೋಡಗುಂಟಿ
೧೯. ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತ : ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಗಾಯಕರ ಕೊಡುಗೆ
- ಡಾ. ಜಯದೇವಿ ಜಂಗಮಶೆಟ್ಟಿ
೨೦. ಸಂಗೀತ ಕಲೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸ - ಡಾ. ಜಯದೇವಿ ಜಂಗಮಶೆಟ್ಟಿ
೨೧. ಸಾಹಿತ್ಯ ಘನಾವೃತ್ತಿ - ಶೀಲಾ ಶ್ರೀಧರ್
೨೨. ನಾಡೋಜ ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಬಿ. ನಾಗರಾಜಪ್ಪ ಅವರ ಸಂದರ್ಶನ

ಖಿಡ್ಲಾಸ್ತ್ರಿ

– ಡಾ. ವೈ.ಸಿ. ಭಾನುಮತಿ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಸಿ ಮಸಿ ಕೃಷಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಮಾಜ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕನ್ನಡಿಗರು ಕುರಿತೋದದೆಯೂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತಮತಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ಶೂರರೂ ವೀರರೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂದು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಹೋರಾಟಗಳಿಗೆ ಯುವಕರು ಶಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜವಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸವೂ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಮರ ಕಲೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೇ ಖಿಡ್ಲಾಸ್ತ್ರಿ.

ಲೌಕಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಖಿಡ್ಲಾಸ್ತ್ರಿವೂ ಒಂದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಖಿಡ್ಲಾಸ್ತ್ರಿ ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ. ವೇದದಲ್ಲಿಯೆ 'ಅಸಿ'ಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಅಗ್ನಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತ, ಶುಕ್ರನೀತಿ ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಹಾಭಾರತ, ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ, ಶಿವತತ್ತ್ವ ರತ್ನಾಕರಗಳಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಚಾರ, ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಖಿಡ್ಲಾಸ್ತ್ರಿದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸದ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನಾದವನು ಕ್ಷುರಿಕಾ (ಚೂರಿ), ಖಿಡ್ಲೆ, ಕೋದಂಡ, ಚಕ್ರ, ಕುಂತ, ಗದೆ ಮುಂತಾದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಆಯಾ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾದವರನ್ನು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉಚಿತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ರಾಜನಾದವ ಯಾವ ಅಳತೆಯ ಚೂರಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ನಡುಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಂಥ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಶಸ್ತ್ರಕೋವಿದನು ಕಾಳಗದ ಕಣದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಚಲನಶೀಲನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದು ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಣುಕುತ್ತವೆ. ಹದಿನೆಂಟು ರೀತಿಯ ಬಿಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ತೂಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕೊಂತ, ಸಬಳ, ಸುರಿಗೆ ಕಕ್ಕಡೆ, ಅಡ್ಡಾಯುಧ, ಗಂಡುಕತ್ತರಿ, ಪರಶು, ಗದೆ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಆಯುಧಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಸೌಗಂಧಿಕಾ ಪರಿಣಯದ ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧರಾಜನಿಗೆ ಅಸ್ತ್ರೋಪದೇಶ ಮತ್ತು ಖಿಡ್ಲೆಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರ, ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ, ಐಂದ್ರಾಸ್ತ್ರ, ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರ, ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರ, ಯಾಮ್ಯಾಸ್ತ್ರ, ವಾಯುವ್ಯಾಸ್ತ್ರ, ಕೌಬೇರಾಸ್ತ್ರ, ರೌದ್ರಾಸ್ತ್ರ, ಗಂಧರ್ವಾಸ್ತ್ರ, ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರ, ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರ, ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರ, ಗರುಡಾಸ್ತ್ರ, ತಿಮಿರಾಸ್ತ್ರ, ಸೌರಾಸ್ತ್ರ, ಮೇಘಾಸ್ತ್ರ, ಐಷಿಕಾಸ್ತ್ರ, ಅಂಜನಾಸ್ತ್ರ, ರಾಕ್ಷಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯಂಭಕಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಖಿಡ್ಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯೇತರವಾದ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸಿದರೂ ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ರಚಿತವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರಗ್ರಂಥವೆಂದರೆ ಕರ್ತೃ ಅವಿದಿತವಾಗಿರುವ ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಏಕೈಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಕೃತ ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಕನ್ನಡ ಟೀಕು ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಟೀಕಾಕಾರನ ನಾಮಧೇಯವಾಗಲಿ ಕೃತಿಯ ಕಾಲವಾಗಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೦೦ರ ಬಳಿಕದ ರಚನೆಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಸುಮಾರು ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಸ್ತುವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ಖಿಡ್ಲೆಲಕ್ಷಣ ಶಿರೋಮಣಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೨೭ ಆಯುಧಗಳ ವಿವರಣೆಯಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಏಕೈಕ ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಆಕರಗ್ರಂಥವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಸಪ್ರಣೀತ ಮಹಾಭಾರತದ ಆದಿಪರ್ವ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಯುಧಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದುಂಟು. ಖಿಡ್ಲೆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕತ್ತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಖಿಡ್ಲೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೃತಿ ರಚಿಸಲು ಹೊರಟರೂ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟುವುದು ಹಲವೆಡೆ ಆಶಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆಂದೂ ಅನಂತರ ವೈಶಂಪಾಯನ ಮುನಿಗಳು ಜನಮೇಜಯ ರಾಜನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದರೆಂದೂ ಇದರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರು ಕೃಷ್ಣನ ಮುಂದೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗಿರುವ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯದೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಂಥಾರಂಭಕ್ಕೆ ಪೀಠಿಕೆ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗರುಡಿ ಎಂಬುದು ಕುಸ್ತಿ ಕಲಿಸುವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಮರಸಾಧನೆಗಳ, ಸಮರ ಕಲೆಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಗರುಡಿ ಎಂಬುದೇ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ. ಹಾಗಾಗಿ ಖಿಡ್ಲೆಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಗರುಡಿಯ ಲಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರ

ಗರುಡಿಕಟ್ಟುವ ಸ್ಥಳದ ಮಣ್ಣು ರಕ್ತವರ್ಣದ್ದಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಸ್ಪರ್ಧೆ ನಡೆಯುವಾಗ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪುಮಣ್ಣು ಹರಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವಾಗ ಸಾಧಕ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಗಾಯಗೊಂಡರೂ ಕೆಂಪುಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಂಶವಿರುವುದರಿಂದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗರುಡಿ ಮನೆಯ ಪಾಯ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಳತೆ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಐದು ಹಸ್ತಪ್ರಮಾಣ ಪಾಯ ತೆಗೆದು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಈಗ ಯಾವುದೇ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು 'ವಾಸ್ತು' ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಹಿಂದೆ ಆಯವನ್ನು ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಆಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಧ್ವಜಾಯ, ಧೂಮಾಯ, ಸಿಂಹಾಯ, ಶ್ವಾನಾಯ, ವೃಷಭಾಯ, ಖರಾಯ, ಗಜಾಯ, ವಾಯಸಾಯ. ಸಂಸ್ಕೃತದಂತೆ ಕನ್ನಡದ ಬಹುಪಾಲು ಲೌಕಿಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ತಳುಕುಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರ ಕೂಡ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಿಂದ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆಯಗಳ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು - ಧ್ವಜಾಯದಿಂದ ಧನ್ಯತ್ವ, ಧೂಮಾಯದಿಂದ ಮರಣ, ಸಿಂಹಾಯದಿಂದ ಜಯ, ವಾಯಸಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಫಲ ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಯದ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಧ್ವಜಾಯ ಗರುಡಿ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಾಗಿದೆ.

ಧ್ವಜಾಯವೇ ಗರುಡಿಗೆ ಶುಭಪ್ರದವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲಿಯದು. ರಾಜಸತ್ತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕಾರಣ ರಾಜನಿಗೆ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಗರುಡಿ ನಿರ್ಮಿಸುವವನಿಗೆ ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಜ್ಞಾನವೂ ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಅಭಿಮತ. ಗರುಡಿ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ದಿಕ್ಕು, ಅದರ ವಿಸ್ತಾರ, ಗರುಡಿಯ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಬಾಗಿಲು ಇಡುವ ದಿಕ್ಕು ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೇ ಗರುಡಿ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಐದು ಅಂಕಣ, ಎಂಟುಗವಾಕ್ಷ, ಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ಇರುವ ಸುಣ್ಣ (ಗಾರೆ) ಹುಲ್ಲು, ಮರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಗರುಡಿಯ ಚಿತ್ರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಮಟ್ಟಿಪೂಜೆ, ಗುರುವಿಗೆ ಮೃತ್ತಿಕೆ ಕೊಡಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಇಂದಿಗೂ

ಉಳಿದುಬಂದಿವೆ. ಸಮರ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೊಣತಿ, ಕಂಗ, ಲೋಡು, ಸಂಗಡ, ಚಿತುಕಾ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕುರಳಿಗಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಸಾಧನವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಅಂಗುಲಿ, ಗೇಣು, ಹಸ್ತ, ಮೊಳ, ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅಂತರಂಗ ಎಂಬ ಅಳತೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಧನ ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬತ್ತೀಸಾಯುಧಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಸಿ, ಮುದ್ದರ, ಪಿಂಡಿವಾಳ, ಕರವಾಳ, ಬಿಲ್ಲು, ಕರಗಸ, ಈಟಿ, ಗಂಡುಕೊಡಲಿ, ತೋಮರ, ಕೊಡಲಿ, ತ್ರಿಶೂಲ, ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಗದೆ, ಗುಡಿಗೆ, ನೇಗಿಲು, ಚಕ್ರ, ಕಬ್ಬಿನಕೋಲು, ಭಲ್ಲೆಯ, ಪಟ್ಟಿವು (ಪಟ್ಟಿಯು) ಕ್ಷುರ (ಚೂರಿ), ನಾರಾಚ (ಬಾಣ) ಚೂರಿ, ಅಂಕುಶ, ಶಕ್ತಿ, ಡಮರುಗ, ವನಕೆ, ಪ್ರಾಸ, ಶತಘ್ನಿ, ಖಡ್ಗ, ಬಾಣ, ಪರಿಘು ಎಂದು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದೆ. ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನು ಇದ್ದಾನೆಂಬ ನಂಬುಗೆ ಪ್ರಾಚೀನರದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಆಯುಧದ ಆದಿ ಮಧ್ಯ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಪಾರ್ವತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳು ನೆಲಸಿರುವರೆಂಬ ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ನೆನೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿಂದಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಖಡ್ಗರಾಜ' ಎಂದು ಕವಿ ಗೌರವದಿಂದ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಖಡ್ಗವು ಶತ್ರುಗಳ ವಕ್ರಸ್ಥಳವನ್ನು ಭಿನ್ನಮಾಡುವ ಮೊನೆ, ದುರ್ಗಮವಾದ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬಂದ ಹುಲಿ ಕರಡಿಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಕ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಗರುಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಗರುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಯುಧಪೂಜೆಯ ವಿವರಗಳು ನವರಾತ್ರಿ ಸಂದರ್ಭದ ಆಯುಧಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ.

ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅವರ ನಡವಳಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚಿಂತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಚಾರಗಳು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿವೆ. ಆಚಾರ್ಯನಾಗಬೇಕಾದವನು ಜಾತಿ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮೊದಲೆರಡು ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವಾಗ ಇತರ ಶ್ರೇಣಿಯವರು ಆಚಾರ್ಯರಾಗಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಹೇಳಿರುವ

ನುಡಿಗಳು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಅವು ಹೀಗಿವೆ - ಆಚಾರ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನು, ಪರಸ್ತ್ರೀ ಪರದ್ರವ್ಯ ಪರನಿಂದೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತನು, ಸತ್ಯವಂತ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರ, ಅಂತಃಕರಣಿ, ದಯಾಪರ, ಸುಮನಸ್ಕ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯೆ ತಿಳಿದವನಾಗಿರಬೇಕು ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಆತನಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತ ಶಿಷ್ಯ ಖ್ಯಾತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಆದರ್ಶ ಗುರುವಿನ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಥವಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಶಸ್ತ್ರ ಹೀನನಾದರೆ ಅಂಥವನಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬಾರದೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಆರಂಭಿಸಲು ಐದರಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷ ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದೆ - ದಂಡೆ ಸಾಧನೆ, ದಂಡ ಭ್ರಮಣ ಸಾಧನೆ, ಬಾಚಿಸಾಧನೆ, ಲಾಗಿನ ಸಾಧನೆ, ಕಾಲಸಾಧನೆ, ಖಂಡೇದ ಸಾಧನೆ, ಬಂದಿಗೋಲ ಸಾಧನೆ, ಭ್ರಮಣಾಕರಸಾಧನೆ, ಸಾಣಾಕತ್ತಿಸಾಧನೆ, ಜಟ್ಟಿ ಸಾಧನೆ, ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಶಿಷ್ಯರ ಉಡುಪನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಹಿಂದೆ ದಟ್ಟಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರ ಉದ್ದ ಅಗಲಗಳು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಸುತ್ತಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಂಡೆಸಾಧನೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಪಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿರುತಾ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಚಮಕಿ, ಸರುತ, ಭಿತರಿ, ಡಹಣಿ, ಚಕ್ರ, ದಾಹುತಿ, ಚಿತ್ರ ಚಮತ್ಕಾರ, ವಡ್ಡೆ, ರಜಕ, ತಳಿಭಿತಿ ಮುಖಡಿ ಎಂದು ಹಲವು ವಿಧ. ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಉತ್ತತ್ತಿಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಘಾತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಚಳಕ, ಕೌಶಲಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯ. ಹಾಗಾಗಿ ಲಾಗಿನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಲಾಗು, ಮುಂದಣಲಾಗು, ಹಿಂದಣಲಾಗು ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧ. 'ಅಳಗ' 'ಅದಾಡ' 'ಕಾಲಗಾಲು' 'ದೊಟ್ಟಿ' ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಸಾಧಕನಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಗೆ 'ಲಾಗು'ಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಭ್ರಮಣ ಎಂದರೆ ಚಕ್ರದಂತೆ ಸುತ್ತುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಟ, ಕಿರಿಸುತ್ತಾಟ, ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮಂಡಿ ಎಂಬ ವಿಂಗಡಣೆಗಳಿವೆ. ಕಾಲಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲೂ ಹಲವಾರು ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಪಾದ ಮತ್ತು ತೊಡೆಗಳ ತಾಡನಕ್ಕೆ 'ಡಾಳಾ' ಎನ್ನುವರು. ಪಾದಗಳಿಂದ ಎದೆಗೆ ಚಕ್ರಾಕಾರದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೊಡೆಯುವುದು 'ಚಕ್ರಗಾಲು'. ಕಾಲನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪುನಃತಿರುಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹೀಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲಿನಿಂದಲೂ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ

'ಹೊರಳಿ ಮಂಡಿ ಮುರಿವುದು' ಎನ್ನುವರು. ನಿಂತಲ್ಲಿ ಮೊಳಕಾಲುಗಳಿಂದ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದರೆ 'ಮಂಡಿ' ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರೆ 'ಮೊಗದ ಮುಂದೆಗಾಲು', ಪಾದಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಶರೀರ ಬೀಸುವುದಕ್ಕೆ 'ಸಾಗಿ ಬೀಸುವುದು' ಹೀಗೆಯೇ ದೇಹ ಸಂಕುಂಚನ, ಪಾರ್ಶ್ವತಾಡನ, ತೊಲಗಿ ಹಾರುವುದು ಮುಂಗತ್ತರಿ, ಹಿಂಗತ್ತರಿ, ಗರ್ದಭಪದಹತಿ, ಧನುರ್ಬಂಧನ, ಕಂಚುಗಾರಗತಿ, ಸಿಂಗಾಡಿ ತೆಗೆವ ಹೆಜ್ಜೆ, ಕುಂಬಾರಗತಿ, ಮೊನೆಗಾಲು, ಚಾಟುಗಾಲು, ಮೊನೆಗಯ್ಯೆ ಎಂದು ವಿವಿಧ ತಾಡನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಖಲಕಾರಣ' ಅಂದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಧನೆ. ಇದನ್ನು ಖಂಡೇದಸಾಧನೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬೈಸಣಿಗೆ, ಕನ್ನಾತ, ತೊಲಗಿ ಕುಳ್ಳಿರುವುದು, ಸಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರುವುದು, ಚಕ್ರಗಾಲು, ಮಂಡಿ, ಮೊನೆಗಾಲು, ಹೆಜ್ಜೆ ತೆಗೆದು ಕುಳ್ಳಿರುವುದು, ಕಪ್ಪೆ ಬೈಸಣಿಗೆ, ಹನುಮಂತ ಡಾಳ, ಜಾನುಸ್ಪರ್ಶನ, ಚಕ್ರಮಂಡಿಗಾಲು, ಅಡ್ಡ ಬಾಚುವ ಮಂಡಿ, ಕತ್ತರಿ ಮಂಡಿ ಎಂದು ಹದಿನೈದು ಬಗೆಯ ಖಂಡೇದ ಸಾಧನೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಭೇದಗಳಿದ್ದು ಖಡ್ಗ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ (ಕನ್ನಡ) ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಾರುತ್ತ ಎದುರಾಳಿಯ ಮಣಿಸುವುದೂ ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪರದ ಸಾಧನೆ, ಎದೆಗೆ ಹಾರುವುದು, ಭುಜಕ್ಕೆ ಹಾರುವುದು, ಕರ್ತರಿಗಾಲು, ಚಕ್ರಗಾಲು ಎಂದು ನಾನಾ ರೀತಿಗಳಿವೆ. ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥೂಲನೋಟವನ್ನು ಬೀರಿ 'ಸಮಹೆಜ್ಜೆ' ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಬಲಿವುದು' 'ಜೋಡುಗಾಲು ಬಲಿವುದು' 'ಮುಂಗತ್ತರಿ ತೊಲಗುವುದು' 'ಜೋಡುಗಾಲು ಬಲಿದು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯುವುದು' 'ಮಂಡಿ ಮುರಿವುದು' 'ಮುಣಗು' 'ಕೇಕಿಗತಿ' 'ಸಮಪಾದಾಗ್ರ ಲಂಘನ' 'ತುರಂಗ ತಾನಕ' 'ಕಾಲಾಟ' 'ಸುತ್ತತಾನಕ' 'ಸಾಗಿ ಹೂಡುವುದು' ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಡಿಗೆಗೋಲು ಹಿಡಿದು ಮಾಡುವ ಸಾಧನೆಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬಡಿಗೆಗೋಲು, ಬಂದಿಕೋಲು, ಬಂಡಿಕೋಲು ಎಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೋಲು ಹಿಡಿದು ಬೀಸುವುದಕ್ಕೆ 'ಒಂದು ಬೀಸು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೇ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಬಡ್ಡಿ ಬೀಸುವುದು, ಸಾಗಿ ಕಾಲಿಗೆ ಕಡಿವುದು, ಮೊನೆಯಿಕ್ಕಿ ಬೀಸುವುದು, ಚಕ್ರಗಾಲು, ಇಟ್ಟು ಬೀಸುವುದು, ಎದೆಗೆ ಹಾರಿ ಬೀಸುವುದು. ಹಂದಿದಾಟು ಅಮ್ಮಾಲೆ ಬೀಸುವುದು

ಇವೇ ಮುಂತಾದವು ಮಹತ್ವದ ಬೀಜಗಳು. ಈ ಘಾತಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ತಂತ್ರಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು 'ಒಳಅಂತರಿ' 'ಹೊರ ಅಂತರಿ' 'ಮೊನೆಗಾಲು' ಮುಂತಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೈರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಜಯಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಗುರಿಯಲ್ಲಿ ಖಚಿತತೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯ. ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರ ವೈರಿ ಸಾಧಕರಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಸೂಚನೆಗಳು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

'ಆವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಇರುವುದು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯು ಇರಬೇಕು
ಆವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಇರುವುದು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಾದವಿರಬೇಕು!
ಆವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಾದವಿರುವುದು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತವಿರಬೇಕು!
ಆವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತವಿರುವುದು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವೇಟುಯಿರಬೇಕು'.

ಇದರ ಅರಿವು ಸಾಧಕನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಸಾಧಕನ ಪಂಚ ಅಂಗಗಳೆಂದರೆ ದೃಷ್ಟಿ, ಮನಸ್ಸು, ಪಾದ, ಹಸ್ತ, ಗಮನ, ಗಮನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಗಮನ, ಸರ್ಪಗಮನ, ಅಜಗಮನ ಎಂಬ ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ.

ಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಕಾಲ ಯಾವುದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂತೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಎರಡು ಅಷ್ಟಮಿ, ಎರಡು ಚತುರ್ದಶಿ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಹಾನಿ, ಚತುರ್ದಶಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯಹಾನಿ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರಣಭೀತಿ, ಪಾಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಕೂಡದು, ಉದಯಕಾಲ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಾಧನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು.

ಗರುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಾಧನೆಗೆ ಎದುರಾಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗೆಲುವು ಪಡೆಯುವುದೊಂದೇ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಲಾಭವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು ಎಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಿನ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪಿತ್ತನಾಶ, ಖಂಡೇದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮೆ ನಿವಾರಣೆ, ಅಂಗಾಂಗ ಮರ್ದನೆಯಿಂದ ವಾತ ನಿವಾರಣೆ ಹೀಗೆ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರವು ಗರುಡಿಮನೆಯ ದೇಹದಾರ್ಡ್ಯತೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮಲ್ಲವಿದ್ಯೆ, ದೊಣ್ಣೆವರಸೆಯಂತಹ ಸಮರ ಕಲೆಯನ್ನು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ನೆಲೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಲೋಚನೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅದರ ಇತಿಮಿತಿಗಳಾಚೆ ಇದು ಮಾನವ ವಿರೋಧಿಯಲ್ಲವೆಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಾಚೀನರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಗ್ರಂಥಗಳ

ಪ್ರಕಟಣೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕಿರುವ ಜ್ಞಾನಧಾರಣಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂಥ ಗರುಡಿ ಮನೆಗಳು ಈಗ ಕಾಣೆಯಾಗಿವೆ. ಮೈಸೂರಿನಂಥ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗರುಡಿಗಳು ಕುಸ್ತಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಹೊತ್ತು ಗರುಡಿಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಪರಿಕರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವ್ಯಾಯಾಮ ಶಾಲೆಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಗರುಡಿ ಮನೆಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿದ್ದ ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರವು ಇದೇ ಲೇಖಕಿಯಿಂದ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬಾಣಗಾರಿಕೆ

ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ 'ಬಾಣಗಾರಿಕೆ' ಮತ್ತು 'ಬಾಣತಯಾರಿಕೆ' ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿವೆ. ಬಾಣಗಾರಿಕೆ ಕೆ.ಎ. ೪೩೩ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಾಗದದ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂಬತ್ತು ಪುಟಗಳಿವೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಲುಪ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಅನಂತರ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಣಬಿರುಸುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕ್ರಮ, ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮಿಸುಕು, ಕೈಬಿರುಸು, ಆಕಾಶಬಾಣ, ಮುತ್ತಿನ ಕೈಬತ್ತಿ, ಹುಯಿಲಬಾಣ, ಚಂದ್ರಜ್ಯೋತಿ, ಮರೆಬಿರುಸು, ನೆಣಬಾಣ, ಆನೆವೈರಿ ಬೆರೆಸಿಗೆ, ಹೂರದ ಹೂವು, ಹಾವು ಮಿಸುನಿ, ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡು, ಸಂಪಗೆಹೂ ಮೊದಲಾದ ಬಾಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಂದರೆ ಉಪ್ಪು, ಗಂಧಕ, ಕರಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

'ಬಾಣ ತಯಾರಿಕೆ' ಎಂಬ ಕೆ ೧೮೦೩ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ತಾಡೋಲೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಪುಟದಷ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ನಿಬಾಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಿಡಿಮದ್ದುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇವೆರಡೂ ಕೃತಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

* * * * *

ಮಂಗರಸ ಕವಿಯ 'ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ' - ಮರುಓದು

- ಡಾ. ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿ

ಗದ್ಯ, ಪದ್ಯರೂಪಿ ಎಲ್ಲ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು 'ಕಾವ್ಯ' ಎಂದು ಮೊದಲು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು, ಈಗ ಅದರ ಅರ್ಥಗ್ರಹಿಕೆ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೃಜನ, ಸೃಜನೇತರ, ಕಲೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ವಿಂಗಡಣೆ ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಫ್ರೆಂಚ್ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಮೊದಲಡಿ ಇಟ್ಟಾಗ ಇಂತಹ ವಿಭಜನೆ ಕಾಣಿಸಿದವು. ಕಾವ್ಯ-ಕಲೆಗಳು ಬೇರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಚಾರಗಳು ಬೇರೆ ಎನಿಸಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯಕಲೆಗಳಂತೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಗತ್ಯವಾದರೂ, ಕಲ್ಪನೆ ತರ್ಕಗಳ ಪಾಲು ಕಡಿಮೆ ಎಂಬ ಮಾನದಂಡ ಬೆಳೆಯಿತು. ಇಂತಹ ಮನೋಭಾವ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತವನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಗಳಂತೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು, ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು, ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೆಕೆಂಝೆ, ಮೋಗ್ಲಿಂಗ್, ಕಿಟಲ್, ರೈಸ್ ಮುಂತಾದವರು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಂತರದ ದೇಶೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಅದೇ ತೆರನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು.^೧ ಇಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ಅಭಿಧಾನ, ವಸ್ತುಕೋಶ, ಭಂದಸ್ಸಾರ, ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರ, ಜಾತಕತೀಲಕ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಕೈವಲ್ಯ ದರ್ಪಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಪಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ತೀರ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ಕಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲ ಉಪಲಬ್ಧ ಕೃತಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾದ 'ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ' ಅಲಂಕಾರಿಕ ಕೃತಿಯಾದರೂ ಕಾವ್ಯವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ. ಪಂಪನ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ'ದಂತೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವ ಬಿಂಬಿಸುವ 'ಆದಿಪುರಾಣ'ವೂ ಕಾವ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ, ಕತೆಗಳಾಗಿ, ಧರ್ಮ ತತ್ವಗಳಾಗಿ, ಉಪಾಸನಾ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದರೆ ಆ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರಕೃತಿಗಳು ಎಂಬುದರ ನಡುವೆ ತುಂಬ ಭಿನ್ನತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಮಂಗರಸ ಕವಿಯೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಕವಿ ನೇಮಿಜಿನೇಶ ಸಂಗತಿ, ಸಮ್ಯಕ್ಶೌಮುದಿ, ಜಯನ್ಯಪಕಾವ್ಯ, ಶ್ರೀಪಾಲ ಚರಿತ್ರೆ, ಪ್ರಭಂಜನ ಚರಿತ್ರೆ, ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ - ಹೀಗೆ ಆರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈಗಾಗಲೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮ, ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಐದು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಈ ಕವಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಶಯ, ಆವರಣವಿಲ್ಲದ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ರಚಿಸಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. 'ಪ್ರಭಂಜನಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಪೃಥ್ವೀಮತಿಯು, ಕುಮತಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಮನಸೋತು ಓಡಿಹೋಗುವಳು. ತನ್ನ ಅನ್ಯತಿಕತೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚಲು ಮಗನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು, ಗಂಡನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿ ವಿಫಲವಾಗುವಳು. 'ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ'ಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುವಂತಿರುವ ಈ ಕಾವ್ಯ, ಜೈನಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಹಲವು ರಮ್ಯ ಮತ್ತು ಅಚ್ಚರಿಯ ಘಟನಾವಳಿಗಳ 'ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ' ಪ್ರತಿರೋಧದ ನಡುವೆಯೇ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಪಾಲನ ಕಥನವಾಗಿದೆ. ಗಣಧರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಜಯನ್ಯಪನ ಕತೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ 'ಜಯನ್ಯಪಕಾವ್ಯ' ತತ್ವಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಮ್ಯಕ್ಶೌಮುದಿ'ಯಲ್ಲಿ 'ಸಮ್ಯಕ್' ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಹದಿನೆಂಟು ಕತೆಗಳಿವೆ. ನೇಮಿನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಕಥನವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ ನಿಂತಿರುವುದು 'ನೇಮಿಜಿನೇಶ ಸಂಗತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಅದು ಸಾಂಗತ್ಯದ ಬೃಹತ್ತಾದ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ.^೨ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಆಶಯ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು, ಕವಿಯು ಅದರ ವಸ್ತು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಒಲಿದದ್ದು ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ತರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕವಿಗಳು ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಸ್ವೀಕೃತ ವಿಚಾರ ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿತ್ತು. ರಾಜನಾಗುವವನು ಹೇಗೆ ಅರವತ್ತನಾಲ್ಕು ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ

ಪಾರಂಗತನಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಆಶಯವಿತ್ತೋ ಹಾಗೆ ಕವಿಯಾಗಬಲ್ಲವನು ಭಾಷೆ, ಅಲಂಕಾರ, ಛಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲದೆ, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಣಿತನಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು. 'ಪಂಡಿತ ಮಂಡಳಿಗಂ ಕವಿ ಮಂಡಳಿಗಂ ತನ್ನ ಮನೆ ತವರ್ಮನೆ...' ಎನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕವಿಗಳು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ರನ್ನ ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮಂಗರಸನಂತಹ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಪಂಪ, ರನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರರು ಮಾದರಿ ಎನಿಸಿದ್ದರು. ಒಂದೆಡೆಗೆ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳ ಬಿಂಬಿಸುವ ಕೆಲವು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಶಾಕಪಾಕಾದಿ ವಿಚಾರ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಕಾರಣವಿರಬೇಕು. ಜೈನಧರ್ಮವು ಹೆಚ್ಚು ತತ್ವಮುಖಿಯಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ದೂರವಾಗುವಾಗ, ಶ್ರಾವಕರ, ಲೌಕಿಕರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುವ ಇಂತಹ ಕಾವ್ಯ ಬರೆದಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ.

ಮಂಗರಸ ಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಳವಡುವಂತೆ ಹೇಳುವುದಾಗಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆತನಣುಗಿನ ತನೂಭವ ಮಂಗರಸನತಿ
ಖ್ಯಾತಿಯಂ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದರವನಿತ ತೆಗೆದು ಕನ್ನಡದಿ ವಾರ್ಧಕವೆಂಬ ಪಟ್ಟದದೊಳು
ಚಾತಿ ಪ್ರಮದೆಯರರದನನುಗೆಯ್ವು ಮಾಳ್ಕೆಯೊಳು
ಚಾತುರ್ಯವಿದರು ನೆರೆಲಾಲಿಸುವ ಮಾಳ್ಕೆಯೊಳ
ಗೋತು ಪೇಳೆಂ ಮತ್ತಮಿಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಂ ಕಂಡೊಡೊಸೆದು ತಿದ್ದುವುದು ಬುದರು.(೧-೪)

ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರದ ಸತ್ವಯುತಭಾಗವನ್ನು (ಆಯ್ದು) ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಹೇಳುವುದು. ಇದನ್ನು ವಾರ್ಧಕ ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದು, ನಿಪುಣ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಮತ್ತು ಚತುರರು ಕೇಳುವಂತೆ ತಿಳಿಸುವುದು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಆಶಯಗಳು ಕವಿಗೆ ಇವೆ. ಆದರೆ ಕವಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಯಾವ ಒಂದು ಮೂಲಕೃತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತಾನು ಕನ್ನಡದ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ 'ನಳಭೀಮ ಗೌರೀಮತದೊಳ್' ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ನಳಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ, ಭೀಮಸೇನ ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿರಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಈ ಕೃತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರವಾವುದು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ನಳಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭೀಮಸೇನನ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ

ಮೀಸಲಾದ ಮತ್ತಾವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ಪಾಕಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಕೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಕವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಹೇಳಿಕೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.^೩ ಜೊತೆಗೆ ಗೌರೀಮತದ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕವಿ ಆಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ನಳ, ಭೀಮ, ಗೌರಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಶಾಕ-ಪಾಕಾದಿ ವಿಚಾರಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಸಮನ್ವಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವ ಹಾಗೆ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಕವಿಯ ಅಭಿಮತವಿರಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಕವಿ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವನಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಗಮನಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಂಗರಸನ ಈ ಕೃತಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಮೊದಲ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಚಾವುಂಡರಾಯನ 'ಲೋಕೋಪಕಾರ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದು 'ಸೂಪ' ವಸ್ತುವಿರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದು ಪೂರ್ಣ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿರದೆ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು, ಅದು ನಿಜವೂ ಆಗಿದೆ, ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಒಟ್ಟು ವಿಷಯ ವಿಂಗಡಣೆ ಹೀಗಿದೆ.

- * ಪೀಠಿಕೆ
- * ಪಿಷ್ಟಪಾಕಾಧ್ಯಾಯ
- * ಪಾನ ಕಾಧ್ಯಾಯ
- * ಕಳಮಾನ್ನಾದಿ ಪಾಕಾಧ್ಯಾಯ
- * ಶಾಕಪಾಕಾಧ್ಯಾಯ - ೧
- * ಶಾಕಪಾಕಾಧ್ಯಾಯ - ೨
- * ಶಾಕಪಾಕಾಧ್ಯಾಯ - ೩

ಪೀಠಿಕೆಯ ಎಂಟು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ, ಕಾವ್ಯ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಜಿನಸ್ತುತಿ, ಸರಸ್ವತಿಸ್ತುತಿಯ ನಂತರ ಕವಿ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದಿರುವುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಐದನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯೋದ್ದೇಶವು ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಶರೀರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ

ರಸ, ರೂಪ, ಗಂಧ, ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶಗಳ ಪಂಚಭೋಗಗಳು ಮಹತ್ವದವು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ರಸನೇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ 'ಇಹ-ಪರ' ಸೇಬ್ಯ ಲಭಿಸುವ ಕಾರಣ, ಸೇವಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ 'ಪಾಕ' ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿವರಿಸುವುದು ಕವಿಯ ಆಶಯವು. ಮಧುರ, ಆಮ್ಲ, ಕಟುಕ, ತಿಕ್ತ, ಕಷಾಯ, ಲವಣ - ಹೀಗೆ ಷಡುರಸಯುಕ್ತ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ವಿವರಿಸಬಯಸುವ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾದ ಎಂಟು ಆಕರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವನು. ಅವು ತರು, ಗುಲ್ಮ, ತೃಣ, ಲತೆ, ನವಕಂದನಾಳ, ದಳ, ಕುಸುಮ, ಫಲಗಳು, ಸಸ್ಯಾಹಾರದ ಅಡುಗೆಗೆ ಬಳಸುವ ಮೂಲವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಎಂಟು ವಿಭಾಗದಿಂದ ಬರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ನೀಡಿರಬೇಕು. ಪೀಠಿಕೆಯ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವು ರಸದಾಳಿಯಂತೆ, ರಮಣಿಯರ ಚೆಂದುಟಿಯಂತೆ, ತನಿವಣ್ಣ ರಸದಂತೆ... ಸೊಗಯಿಸಿತು ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರದ ಕವಿತೆಯೊಳ್ಳುಡಿಗಳು' ಇರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹೇಳಿಕೆಯಂತಿದ್ದರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಸೊಗಸಾಗಿ, ಒಳ್ಳುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಭಾವವೇ ಗಮನಾರ್ಹ.

'ಪಿಷ್ಟಪಾಕಾಧ್ಯಾಯ'ದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಆರಂಭವಾಗುವುದು; ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡುವ ಅಡುಗೆಯ ವರ್ಣನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಮೊದಲಿನ ಹತ್ತು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಧಿಯ ಹಿಟ್ಟು, ರವೆಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಬಹುದಾದ ಹನ್ನೊಂದು (ಹತ್ತು) ಬಗೆಯ ವಿವಿಧ ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ, ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ.

[೧. (ಸೊಜ್ಜಿಗೆ) ಕಜ್ಜಾಯ] ೨. ಚುಚ್ಚುರೊಟ್ಟಿ ೩. ಮುಚ್ಚಳರೊಟ್ಟಿ ೪. ಸವಡು ರೊಟ್ಟಿ ೫. ಅಮೃತಪಿಂಡರೊಟ್ಟಿ ೬. ಭೋಜನಾಧಿಕ ರೊಟ್ಟಿ ೭. ಜೀಹ್ವಾಮೃತ ರೊಟ್ಟಿ ೮. ಅಂಗಾರಸಿತಕ ರೊಟ್ಟಿ ೯. ಸಿತಕರೊಟ್ಟಿ ೧೦. ಕಿವುಚುರೊಟ್ಟಿ ೧೧. ಉದುರುರೊಟ್ಟಿ

ಹೀಗೆ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಹನ್ನೊಂದು ವಿಧದ ಗೋಧಿಯ ರೊಟ್ಟಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎನಿಸಿದರೂ ನಿಜವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ, ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ನಿಜವಾದ ವಿಧವಿಧ ರೊಟ್ಟಿಗಳಾಗಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಗೋಧಿಯ ಹಿಟ್ಟು, ಸೊಜ್ಜಿಗ, ಗಟ್ಟಿಗ ಮಾಡುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ರೊಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಕಜ್ಜಾಸಾಮಗ್ರಿ ತಯಾರಿಸುವ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಇದು

ಗದ್ಯ ವಿವರಣ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಸೊಜ್ಜಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣ, ಪರಿವರ್ತನಾ ರೀತಿ, ಮಾಡುವಿಕೆ (ಪಾಕ ವಿಧಾನ)ಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೊಟ್ಟಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಅಂಗಾರಸಿತಕ ಮತ್ತು ಸಿತಕ ರೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಸು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಎರಡು ಎತ್ತರದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಿರಿದಂತರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವೆರಡರ ಮೇಲೆ ಬಿದಿರು ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡಲಾಗಿಡಬೇಕು. ಕೆಳಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಂಡದ ಬೆಂಕಿಯಿಟ್ಟು ನಿಗಿನಿಸಬೇಕು. ಬೆಣ್ಣೆಹಾಕಿ ಮಾಡಿದ ಗೋಧಿರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೋಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿದರೆ ಅಂಗಾರಸಿತಕ ರೊಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾಡುಜನರು ಬೇಟೆಯ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಲುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಬೇಯಿಸುವ ವಿಧಾನದ ಹಾಗಿದೆ.^೪ ಇನ್ನು ಸೊಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿ ಕಲಸಿಡಬೇಕು. ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಅರಿವೆ ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಉಗಿಯಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿ ಬೇಯಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಬೆಣ್ಣೆ, ಮೊಸರುಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಹಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ತೆಗೆದು ಬೇಕಾದಂತೆ ತುಪ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿದರೆ ಅದು ಸಿತಕರೊಟ್ಟಿಯಾಗುವುದು.^೫

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಿಹಿತಿಂಡಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳು, ಹಾಗಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಜ್ಜಾಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ, ತುಪ್ಪವಿಲ್ಲದೆ ಸರಳ ಸಾದಾ ರೊಟ್ಟಿಯಾಗಲಿ, ಖಾರ-ಉಪ್ಪುಗಳ ರೊಟ್ಟಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲ ಪಠ್ಯಕ್ಕೆ ಗದ್ಯ ವಿವರಣಾಕಾರರು ನೀಡಿರುವ ಅನ್ವಯ, ಅರ್ಥಗಳು ಕೆಲವು ಸಲ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗದೆ, ಗೊಂದಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದುಂಟು. ಕವಿ ಹತ್ತು ರೊಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ ಭಿನ್ನತೆ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜೀವಾಮೃತ, ಸಿತಕರೊಟ್ಟಿಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದರೂ, ಗದ್ಯವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿತಕರೊಟ್ಟಿಗೆ ಜೀಹ್ವಾಮೃತ ರೊಟ್ಟಿ ಎಂದೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಕರು ಕೊಡುವರು.^೬ ಕವಿ ದ್ರಾಕ್ಷೆ - ಖರ್ಜೂರ ಹಣ್ಣು ಕಣಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮಾಡುವುದು ಜೀಹ್ವಾಮೃತ ರೊಟ್ಟಿ ; ಉಗಿ ಮೇಲೆ ಬೇಯಿಸಿ ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಸುಡುವುದು ಸಿತಕರೊಟ್ಟಿ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಹಬೆ ಮೇಲೆ ಬೇಯಿಸುವುದಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ತವೆ ಮೇಲೆ ಸುಡುವುದಿದೆ. ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ಕಜ್ಜಾಯಗಳು ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದವೆಂದು ಇದರಿಂದ ವಿಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಥಾಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಸೂಪ, ಪಾಕ, ಬಡಿಸುವಿಕೆಗಳ ವಿವರಗಳಿವೆ; ಕಜ್ಜಾಯದ ಬಗ್ಗೆ

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರತ್ನಾಕರ ವರ್ಣಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಉಲ್ಲೇಖ ತುಸು ಬಂದಿದೆ. ಕುಸುಮಾಜಿಯ ಅರಮನೆಗೆ ಬರುವ ಭರತೇಶ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುವ ವಿಚಾರ ಸನ್ಮಾನ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕುಸುಮಾಜಿಯು ರಾಜನಿಗೆ ನೀಡುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ 'ಖಜ್ಜಾಯ'ವೂ ಸೇರಿದೆ.

ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದ ನೊರೆಯ ಪಿಂಡವ ತಂದು
ಸೇರಿಸುವಂತಗಲೋಳಗೆ
ನಾರಿ ಖಜ್ಜಾಯವನೆಡೆ ಮಾಡಿದಳು ಕಣ್ಣೆ
ಕೋರೈಸುತಿರೆ ತಿಳಿವೆಳಗು. [ಭ.ವ್ಯ. ೧-೧೦-೩೦]

ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಖಜ್ಜಾಯ ತುಪ್ಪ-ಸಕ್ಕರೆ-ಹಾಲುಗಳಿಂದ ಶುಭ್ರವಾದುದು, ತೆಳ್ಳಗೆ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಇತ್ತು.

'ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ' ದಲ್ಲಿ ರೋಟಿಗಳ ನಂತರ ಹಾಲಂಗರವಳಿಗೆ, ನೀರ್ವತ್ತಿಗೆ ಪಿಂಡಫೃತವಾದ, ಖಂಡಫೃತಪೂರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಣಕದ ಉಂಡೆಯ ಎಲೆ (ಹಪ್ಪಳ) ತೀಡಿ ಕುದಿವ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿ ತೆಗೆದುದು ಹಾಲುಗಳವಳಿಗೆಯಾದರೆ, ಅದನ್ನು ನೀರಿನ ಹಬೆಯ ಮೇಲೆ ಬೇಯಿಸಿದರೆ ನೀರ್ವತ್ತಿಗೆ ಎನಿಸುವುದು. ಪಿಂಡ ಫೃತಪೂರ, ಖಂಡಫೃತಪೂರಗಳನ್ನು ಆಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದು, ಪಿಂಡಫೃತಪೂರವನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ, ಖಂಡಫೃತಪೂರದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಗದ್ಯವಿವರಣೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹಾಲುಗಾರಿಕೆ, ಬೆಣ್ಣೆಗಾರಿಕೆ, ಸಮುದ್ರಫೇನವೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಗಾರಿಕೆಗಳ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಹಾಲುಗಾರಿಕೆಯ ವರ್ಣನೆಯಿದು;

ಉತ್ತಮದ ಸೊಜ್ಜಿಗೆಯ ನೆನೆಹಿ ನೀರಂ ಹಿಂಡಿ
ಮತ್ತದಕೆ ಬಟ್ಟವಾಲ್ ತಿಳಿದುಪ್ಪಮಂ ತಳಿದು
ಮೆತ್ತನಪ್ಪಂ ಮಿದಿದಿರಿಸಿಯದರರ್ಥ ಹಾಲೋಳಗುಕ್ಕರಿಸಿದಕ್ಕಿಯ
ಒತ್ತಿ ಹಾಲಿಂದೆರೆದು ಸವೆದ ಕಣಕದೊಳು ಬೆರೆ
ಸುತ್ತ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕದೊಳಿಕ್ಕಿ ಪರಿಮಳವ
ನೊತ್ತರಿಸಿ ತುಪ್ಪದೊಳು ಬೇಯಿಸಿದ ಹಾಲುಗಾರಿಗೆ ಪಿರಿಗು ಸವಿಧೋರದೆ (೧-೨೨)

ಹರಿಹರ ಕವಿಯ 'ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿಯ 'ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಗಾರಿಕೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದು.^೧ ಇದರಂತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು - ಹೂರಿಗೆ. ಇದರ ಉಲ್ಲೇಖ ಕೂಡ ಬಸವ ರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತ್ರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿದೆ. ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಸು ಮಂದಖಾರವಿರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೂರಿಗೆ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲ, ತುಪ್ಪಗಳ ಸಿಹಿ ಹೂರಿಗೆ, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಖರ್ಜೂರ, ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹೂರಿಗೆ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಂಡಿಗೆ ಹೂರಿಗೆ, ಪೇರಣೆ ಹೂರಿಗೆ, ಪಂಚಫಲಾಮೃತ ಹೂರಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಗೆಗಳು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದು ವಿವಿಧವಾಗುವುದು.

ಗೋಧಿಯ ಕಣಕದಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿದ ಕಡಲೆ ಬೇಳೆಯೊಡನೆ ಏಲಕ್ಕಿ ಸಕ್ಕರೆ (ಬೆಲ್ಲ) ಸೇರಿಸಿ, ಲಟ್ಟಿಸಿ ಅಗಲ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸುವುದು ಹೂರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆರೆದ ಕೊಬ್ಬರಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕರ್ಪೂರ ಹಾಕಿದರೆ ನಾರೀಕೇಳ ಹೂರಿಗೆ, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಖರ್ಜೂರ, ಹಲಸು ಈ ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಆಯಾ ಹಣ್ಣುಗಳ ಹೂರಿಗೆ ಎನ್ನುವರು. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಆದಿ ಪುರಾಣ ಲೋಕೋಪಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೂರಿಗೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದ್ದು, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಕೆಲವು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಮಂಗರಸನಿಂತ ಪೂರ್ವದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿ ಇದೇ ತೆರನಾದ ಹೂರಿಗೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಬಂದಿದೆ. ಗೋಧಿಯ ಹಿಟ್ಟು ಚಾಳಿಸಿ, ಮೃದು ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಣಕದಗೋಲಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕಡಲೆ ಹಿಟ್ಟು, ಸೈಂಧವ ಲವಣ, ಸಕ್ಕರೆ, ಮೆಣಸು ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ತುಂಬಿ ಅಗಲವಾಗಿ ತಟ್ಟಿ ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲವೆ ತುಪ್ಪ ಸವರಿ ಬೇಯಿಸಿದರೆ ಪೂರಿಗೆ (ಹೂರಿಗೆ) ಆಗುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವಿದೆ.^೨ ನೇರವಾಗಿ ಕಣಕದ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ತುಸು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿದು ಮಾಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಹೂರಿಗೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೂರಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಹೂರಿಗೆ, ಹಣ್ಣಿನ ಹೂರಿಗೆಗಳು, ಬಿಚ್ಚು ಹೂರಿಗೆ, ಮಂಡಗೆ ಹೂರಿಗೆ ಪೇರಣೆ ಹೂರಿಗೆ, ಪಂಚಫಲ ಹೂರಿಗೆಗಳು ಮಂಗರಸನಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ಮಂಗರಸ ಸುಧಾಪಿಂಡ, ಬಾಬರ, ಪರಿವಿಳಂಗಾಮಿ, ಫಲಸಾರ, ಸುಪ್ಪಾಣಿ ಮಧುನಾಳ, ಅಮೃತಘಟಿ, ಅರಲಮಂಜರಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಕಚ್ಚಾಯ, ಸುಪ್ಪಾಣಿ, ಅಮೃತಪಾನ, ಫೇಣಿ, ಚಿರಫೇಣಿ, ಬಿಚ್ಚು ಫೇಣಿ, ಕರಜಿಕಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಿಹಿಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ. ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು. ಇಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಕರಜಿಕಾಯಿ ಸಿಹಿ, ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದಿದೆ. ಹದವಾದ ಗೋಧಿಯ

ಕಣಕದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ ತೀಡಿ ದುಂಡನ್ನ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಲಟ್ಟಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹುರಿದ ಎಳ್ಳು, ಸಕ್ಕರೆ ತುಂಬಿ, ಮಡಚಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ 'ಕರಂಜಿ'ಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಣ್ಣಾಜಿ ಕವಿಯ ಸೌಂದರ ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿ ಕರಂಜಿ ಕಾಯಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದನ್ನು ಡಾ. ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.^೯ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕರಂಜಿಕಾಯಿ ಇಲ್ಲವೆ ಕರಂಜಿಗೆ ಕಾಯಿ ಮಾಡುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಹಾನವಮಿ, ದೀಪಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಂಡಿ, ಲಡ್ಡುಗಳ ಅನೇಕ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಮಂಗರಸನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಯಬಂದುನಂದನ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು 'ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ' ಕೃತಿ ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಅದು ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ಲಡ್ಡುಗೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿರುವರು.^{೧೦}

ಕಾಸಿದ ಪಾಲೊಳಕ್ಕೆ ಮೊಸರಂ ನೆರೆಪೊಳ್ಳಿಸೆವಂತೆ ಮತ್ತೆಯುಂ
ಕಾಸಿ ಫೃತಾಸ್ತಂತಂ ಕಳಮಚೂರ್ಣಮನಿಕ್ಕಿ ಬಳಕ್ಕೆ ಸೀರೆಯೊಳ್
ಮಾಸರಮಾಗಿ ಸೇವಿಗೆಯನೊತ್ತಿ ತೀತೋದಕದಿಂದೆ ಮತ್ತೆ ಸಂ
ವಾಸಿಸಿ ಮಾಳ್ಗೆ ಲಡ್ಡುಗೆಯನೀ ತೆರದಿಂ ಜಯಬಂಧು ನಂದನಾ.

ಭಾಷಾಪ್ರಯೋಗದಿಂದಾಗಿ ಇದು ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದು ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಲಡ್ಡುಗೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವಿದೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಹಾಲುಂಡೆ ಇರಬೇಕು.

ಮಂಗರಸನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಧವಿಧವಾದ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಇಂತಿವೆ.

೧. ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಹೆರಚಿ, ಒಣಗಿಸಿ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಲಡ್ಡುಗೆ
೨. ಕಡಲೆ ಹುರಿದು, ಕುಂಬಳ ಬೀಜದ ತಿರುಳು ತುಪ್ಪದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡುವುದು ಕಡಲೆ ಲಡ್ಡುಗೆ
೩. ಸೇವಂತಿಗೆ ಹೂವಿನ ದಳಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿದು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟುವ ಲಡ್ಡುಗೆ.
೪. ಈ ತೆರದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೂವಿನ ದಳಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟುವ ಅನೇಕ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳು

೫. ಸೇವಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಗೇಲಿ, ಸರವಳಿಗೆ, ಸೇವಿಗೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕದಿಂದ ಕಟ್ಟುವ ಆಯಾ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳು
೬. ಭತ್ತದ ಅರಳು ಹುರಿದು, ಪಾಕದಿಂದ ಕಟ್ಟುವ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳು
೭. ಒಡೆದ ಹಾಲಿನ ಗಟ್ಟಿಭಾಗ, ನೆನೆಸಿದ ಅಕ್ಕಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಕೊಬ್ಬರಿ ಸೇರಿಸಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಅರೆದು ಕಡಲೆ ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ಪಾಕ ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡುವ ಲಡ್ಡುಗೆ
೮. ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಲ್ಲದ ಪಾಕ ಮತ್ತು ಸುವಾಸನಾ ವಸ್ತು ಬೆರೆಸಿದರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಲಡ್ಡುಗೆಯಾಗುತ್ತವೆ.
೯. ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು ತೆಳ್ಳಗೆ ಕಲಸಿಕೊಂಡು, ತೆಂಗಿನ ಸರಚಿ ರಂಧದಿಂದ ಕಾಯ್ದು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಕರಿದು, ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡುವ ಲಡ್ಡುಗೆ
೧೦. ಉದ್ದಿನ ಹಿಟ್ಟು (ವಡೆಗೆ ಮಾಡುವಂತೆ) ಕಲಸಿ, ಅಕ್ಕಿ ಹಿಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಸಣ್ಣ ಗೋಲಗಳನ್ನಾಗಿ ಕರಿದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಲಡ್ಡುಗೆ ಮಾಡುವುದು
೧೧. ಬಿಳಿಯಳ್ಳು ಹುರಿದು, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಕರ್ಪೂರ ಸೇರಿಸಿ ಬೆಲ್ಲದ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಲಡ್ಡುಗೆ

ಹೂವಿನ ದಳಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಲಡ್ಡುಗೆ, ಶೇವಿಗೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳನ್ನು ಗಣಿಸಿದರೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಬಗೆಯ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಹೂವಿನ ದಳಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾಡುವ ಯಾವ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳೂ ಈಗ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪದ ಲಡ್ಡುಗೆ, ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ, ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಲಡ್ಡುಗೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಉಂಡಿ ಎಂದು ಕೆಲವು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದೂ ಉಂಟು.

ಪಿಷ್ಟಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದಾದ ಕಜ್ಜಾಯಗಳು, ಹೂರಿಗೆ, ಗಾರಿಗೆ, ಲಡ್ಡುಗೆಗಳಂತಹ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಗಳ ವರ್ಣನೆಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ 'ವಡೆ'ಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದು, ಇಂದಿಗಿಂತ ಅಂದು ವಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೈವಿಧ್ಯ ಇತ್ತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೂರಣ ವಡೆ, ಚಿತ್ರ ವಡೆಗಳು ವಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ವಡೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ದಿಡ್ಡಣಿಗೆ ವಡೆ, ಮುಸುಕಿನ ವಡೆ, ಇಡ್ಡಲಿಗೆ ವಡೆ, ಗೇರೋಡೆ, ಸಿತಪಾಕ ವಡೆ, ಬಾಳೆಲೆಯ ಉದ್ದಿನ ವಡೆಗಳು ಖಾರದ ವಡೆಗಳಾಗಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನವು ಉದ್ದಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪದಾರ್ಥ ಸೇರಿಸುವುದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ

ನಾಲ್ಕೈದು ತೆರನಾದ ದೋಸೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದ್ದು. ಅಕ್ಕಿಯ ಒಂದು ದೋಸೆಯಲ್ಲದೆ, ಹೆಸರು, ಹುರಳಿ, ತೊಗರಿ, ಕಡಲೆಗಳ ದೋಸೆಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಸಿಹಿ ಸೇರಿಸಿ ತಿನ್ನಬಹುದಾದುದೂ ಇವೆ.

ಹಿರಿದು ಹಸನಾದಿಡ್ಡಲಿಗೆಯ ಪಾಕಕ್ಕಂದು
ಬೆರಸಿದಾ ಸಂಪಳೆ ಯಲೆಯೊಳಗೆ ಕಾವಲಿಯ
ನಿರಿಸಿ ತಿಳಿದುಪ್ಪಮಂ ತಡಹಿಚೊಟ್ಟಿಯೊಳದಂ ಗೇಣುಗೇಣುಗಲ ಮಾಡಿ
ಬೆರದಪ್ಪದೋಳೆರೆದು ಬೆಂದ ಬಳಿಕಂತದಂ
ತಿರುಹಿ ದೋಸೆಯ ಬೇಯಿಸುವುದು ಮತ್ತೀ ತೆರದಿ
ಹುರುಳಿ ಕಡಲೆ ತಡಗುಣಿ ಹೆಸರಿನಂದ ದೋಸೆಯನು ಪಾಕಮಂ ಮಾಳ್ವುದು.(೨-೨೪)

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಂಡಗೆ, ಇಡ್ಡಲಿಗೆ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಬಂದಿದ್ದರೂ. ಅವುಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಚನೆ, ಸ್ವರೂಪ, ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳು, ವಿಭೇಧಗಳು ಬರದಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯದು. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತೆ, ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಪುರಾಣ, ಸುಕುಮಾರ ಚರಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವ ಇಂದಿನ ಇಡ್ಡಿ, ಇಡ್ಡಲಿಕಾ ಎಂದು ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿದೆ. ಅಣ್ಣಾಜಿ, ತೆರಕಣಾಂಬಿ ಬೊಮ್ಮರಸ, ಕಮಲಭವ ಕವಿಗಳು ಇದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಮಲಭವ ಕವಿಯಂತೂ 'ಸುರಸಿಂಧು ಘೇನ ಪಿಂಡೋತರಮಿವೆನಲ್... ಪಿಡ್ಡಲಿಗೆಗಳನಂತವರ್ ಬಡಿಸಿದರ್' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.^{೧೧} ಇಡ್ಡಿ, ಮಂಡಿಗೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಕವಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಿಸದಿರುವುದು, ಆದರೆ ಬೇರೆ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅವುಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವುದು ಏಳು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲಾದರೂ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಗಳೂ ಅಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಆಗಿರಬಹುದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅಡುಗೆ ವಿಧಾನಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಪಾನಕಾದಿಗಳ ವಿಚಾರ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದ ಐವತ್ತು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಹೇಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು, ವಿವಿಧ ಮಜ್ಜಿಗೆಗಳವರೆಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಹಾಲನ್ನು ಕಾಯಿಸುವ ವಿಧಾನದ ಭಿನ್ನತೆಯೇ ಬಟ್ಟಪಾಲು, ತೆರಟುವಾಲು, ಚಿಲುಪಾಲು ವಿಧವಿಧ ಹಾಲುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಕಾಯಿಸುವಾಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಟ್ಟುಗ, ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದ ತಿರುವುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ತೆಳ್ಳಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವುದು ಎಂಬ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜ್ಞಾನವಿಂದು ನಷ್ಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೆಟ್ಟ ಹಾಲನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹಾಲಿನಂತೆ

ಮಾಡುವುದು, ತುಸು ಹಿಟ್ಟು ಬೆರೆಸಿ ಹಲವು ಬಾರಿ ಒಂದೇ ಹಾಲಿನ ಕೆನೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಮುಂತಾದ ಕುತೂಹಲಕರ ವಿಚಾರವೂ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಮಾದಲದ ಹಣ್ಣಿನ ಕೇಸರದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪುಹಾಕಿ ಮಾಡುವ ರಂಜಿತ ದಧಿ, ಮಾವಿನ ರಸದ ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕಿದರೆ ಬರುವ ಚೂತಫಲಸಾರ ದಧಿ, ಕುಂಕುಮದ ಹೂವಿನ ರಸಮಿಶ್ರ ಹಾಲಿನ ಮೊಸರಕ್ಕೆ ಕುಂಕುಮಸಾರ ದಧಿ, ಸಾದಾ ಮೊಸರಿಗೆ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಶುಂಠಿ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿದರೆ ಆಗುವ ರಸಾಲದಧಿಗಳು ಮೊಸರಿನ ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅಂದು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಮೊಸರುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು, ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಂಗ ಹಬ್ಬ, ಚಾತ್ರ, ವಿವಾಹ, ಮನೆಯ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕಾಯಿಸಲು ಮೊಸರು ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಫಲ, ಎಲೆಗಳು ಸುವಾಸನೆ, ಸತ್ಯ, ಔಷಧೀಯ ಗುಣ ಹೊಂದಿದ್ದವು ಎಂಬುದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಬಿಲ್ವಸಾರ ದಧಿ' ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನವು

ಬೆಳವ ಹಣ್ಣಿನ ನಾರ ಬಿಸುಟು ತಿರುಳಂ ಮೊಸರಿ
ನೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಮಾಲಕ್ಕಿಯುಪ್ಪನಿಕ್ಕಿಯೆ ಹುಡಿಯ
ತಳಿದುಕೊಂಡಾ ಮೊಸರೊಳೇಳೆಂಟು ಭಾವನೆಯ ಕೊಟ್ಟು ನೆಳಲೊಳೊಣಗಿಸಿ

ಬಳಕೆ ಹುಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ ಹುಡಿಯ ಬಿಸಿನೀರಿ
ನೊಳು ಕದಡಿ ಕಳಲಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕರಿಬೇವುಳ್ಳ
ಯಳೆಯಲ್ಲಮಿಕ್ಕಿಕೊಂಡದ ಬಿಲ್ವಫಲ ಸಾರದಧಿಯೆಂದು ಹೆಸರಿಡುವುದು (೩-೧೨)

ಈಗ ಇರುವ ಮೊಸರು, ಕೆನೆಮೊಸರು, ಸಕ್ಕರೆ ಮೊಸರುಗಳೊಂದೆ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಇನ್ನೂ ಆರೇಳು ಮೊಸರುಗಳು ಕಾಣಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವ ಹೊಂದಿದೆ.

ಮಜ್ಜಿಗೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಾಗ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು, ಆಯಾ ಮಜ್ಜಿಗೆಗಳ ಗುಣಸ್ವರೂಪ, ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಆದರೆ ಮೂಲ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾರದ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರಲ್ಲಿ [ಗದ್ಯಭಾಗ] ಬಂದಿವೆ. ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ 'ಕೆನೆಯ ತೆಗೆಯದೆ ಕಡೆದ ಕಳಲು ಗೋಳಕಮಾಯ್ತು' ಎಂದು ಮೂಲ ಕವಿಯ ಉಕ್ತಿ 'ಕೆನೆಯ ತೆಗೆಯದೆ ಕಡೆದ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಗೋಳಕವೆಂಬುದು' ಅರ್ಥ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸರಿ. ಇದನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ ಇದು 'ವಾತಪಿತ್ತ'ವೆ ಕೆಡಿಸುವುದು. ಎಂದಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ಸರಿ? ಹಾಗೆಯೇ ಮಧಿತ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮವೆ ಕೆಡಿಸುವುದು ಸಿಂಧು ಮಜ್ಜಿಗೆ ಪ್ರಮೇಹ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು, ತಕ್ಕ

ಮಜ್ಜಿಗೆ ಪಾಚನಕ್ಕೆ ಒಳಿತು ಎಂಬ ವಿವರಣೆ ಬಂದಿದೆ.^{೧೨} ಬಹುಶಃ ಗದ್ಯ ವಿವರಣಕಾರ ಆರೋಗ್ಯ, ಔಷಧೀಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗಿತನು, ಆತ ಹೇಳಿರುವುದು ಸರಿಯಾದುದು ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ, ಸೂಚನೆಯಿಲ್ಲ, ಕವಿಗೆ ಹಾಗೆ ಯಾವ ಆಶಯವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ. 'ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಆಗೀಗ ತುಸು ಅಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಇಲ್ಲವೆ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಕವಿ ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜಿಗೆಗಳ ನಂತರ ತುಪ್ಪಗಳ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈಗ ಮಾಡುವಂತೆ ಆಗಲೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಅಲ್ಲದೆ ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತವಿರದ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ತುಪ್ಪಗಳೂ ಇದ್ದವು. ತುಪ್ಪ ಕಾಯಿಸಿ ಸೋಸುವ ಪೂರ್ವ ತುಸು ಬೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಕರಗಿಸಿ ಸೋಸಿ ಇಟ್ಟರೆ ಸಿಹಿಮಧುರ ತುಪ್ಪವಾಗುವುದು. ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ದಿನವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಹತ್ತಿ ಹೂವಿನ ರಸಬೆರೆಸಿ ಕಾಯಿಸಿ, ಬೇರೆ ಹಾಲು ಕಾಯಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸುರಿಯಬೇಕು. ಮೊಸರಾದಾಗ ಕಡೆದು ಬೆಣ್ಣೆ ತೆಗೆದು ಕಾಯಿಸಿ ತುಸು ಸುಣ್ಣದ ನೀರು, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿ, ನೀರು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಸೋಸಿದರೆ ಸುವಾಸನೆಯ ಹೊಸ ತುಪ್ಪವಾಗುವುದು. ಕೆಟ್ಟು ತಿನ್ನಲು ಬಾರದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮವಿದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹತ್ತಿಯ ಹೂವಿಗೆ (ಹತ್ತಿಯರಳ) ಬದಲಾಗಿ ಹತ್ತಿಯ ಕಾಳು ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಅರ್ಥ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೂ, ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ತುಪ್ಪ ಕಾಯಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಸಿಹಿತುಪ್ಪ, ಮಡಕೆ ತುಪ್ಪ, ಸುವಾಸನೆಗಳ ತುಪ್ಪ, ಮಿಶ್ರತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪರಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ತುಪ್ಪಗಳಿದ್ದವೇ ಎಂದು ಬೆರಗಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಶೀತಲ, ಮಧುರ ಪಾನಕಗಳ ವಿಚಾರವಿದ್ದು, ಹಿಮಾಂಬು ಪಾನಕ, ಪಾಟಳಿ ರಸಾಯನ, ಅಮೃತ ಸಾರ, ಗುಡಪಾಕ, ಇಕ್ಷುಸಾರ, ನಾರೀಕೇಳ, ಅನೇಕ ಹೂ, ಹಣ್ಣುಗಳ ಪಾನಕ ವಿಚಾರದ ವಿವರವಿದೆ. ನೀರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ, ಕರಗಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ದಾಳಿಂಬ, ಮಾದಲ ಹಣ್ಣುಗಳ ರಸ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಏಲಕ್ಕಿ, ಅಲ್ಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬೆಂಡೆಯ ಬೇರಿನಿಂದ ತಿರುವಿ ಸೋಸಬೇಕು. ಪನ್ನೀರು, ಸೇವಂತಿ ಹೂ ಸೇರಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಟ್ಟು ಬಳಸಬಹುದಾದ ಪಾನಕವೇ ಹಿಮಾಂಬು ಪಾನಕವು. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣು ಹೂಗಳಿಂದ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾನಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಿವಿಧಾನ ವರ್ಣನೆ

ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ನಳಪಾಕದರ್ಪಣ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿದೆ.^{೧೩} ರಸದಾಳಿ, ಹೈತಿಗೆ, ಬಿಳಿಯ, ಕರಿಯ, ಮರಗಬ್ಬ ಈ ಕಬ್ಬಿನ ರಸದೇಗೆದು, ನಿಂಬೆ ರಸದಿಂದ, ಇತರ ಹಣ್ಣಿನ ರಸಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರುಚಿಯ ಇಕ್ಷುರಸ ಪಾನಕ ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಇದರಂತೆ ನಿಂಬೆ, ಮಾದಲ, ನೆರಳೆ, ಬಾಳೆ, ಮಾವು, ಹಲಸು ದಾಳಿಂಬ ಇಲಂಬು, ಲೋಳೆಸರಗಳ ವಿವಿಧ ಪಾನಕಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿದೆ. ಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ ಹಿಟ್ಟು ಹಾಕಿ ವಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕಿ, ವಿವಿಧ ಹಣ್ಣುಗಳ ರಸ ಬೆರೆಸಿ, ಬಿದಿರ ನಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಲವು ಪಾನಕ ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತರಷ್ಟು ಪಾನೀಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. 'ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಾಕರ'ದಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣ ಸಹಾಯಕ ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕ ಪಾನೀಯಗಳ ವಿವರವಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವೇ ಅಲ್ಲಿ ದಂಗಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಚಿನ್ನದ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳುವ ಮಳೆನೀರು ಬೀಳುವಾಗ ಹಿಡಿದು, ಸೋಸಿ, ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ, ಇತರ ಮಸಾಲೆ, ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕ ಹಾಕಿ ಕಲಕಿ ಹಲವು ವಿಧಿವಿಧಾನದಿಂದ ಅಪೂರ್ವದ ಪಾನಕ ಮಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.^{೧೪} ಕನ್ನಡಿಗರ ಅಡಿಗೆ ಊಟದ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಬೆಟಗೆರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ಮಂಗರಸ ಕವಿಯ ಹಿಮಾಂಬು ಪಾನಕವನ್ನು ಪಾನಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಕಳಮನ್ನಾದಿ ಪಾಕಾಧ್ಯಾಯ'ದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಅನ್ನಗಳ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿದೆ. ಅನ್ನ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಎಂಟು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ದೋಷ (ತಪ್ಪು)ಗಳಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುವುದೆಂದು ಕವಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೊತ್ತುವುದು, ಮುದ್ದೆಯಾಗುವುದು, ಅರೆಬೇಯುವುದು, ತೌಡು ಸೇರಿರುವುದು, ಹೆಚ್ಚು ಕುದಿವಿಕೆ (ನೀರಾಗುವುದು), ಚಿಗುಟಾಗುವುದು, ಕಣ ಒಡೆವುದು, ಗಂಜಿ ಸೇರುವುದು, ಒಣಗುವುದು ಇವೇ ಆ ದೋಷಗಳು. ರಾಜಾನ್ನದಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ, ಎರಡು ಭಾಗ ನೀರು, ಒಂದು ಭಾಗ ಅಂಬಿಲ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ ಗಂಜಿ ತೆಗೆದು, ತುಸುಹೊತ್ತು ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೆಂಡದ ಮೇಲಿಟ್ಟರೆ, ಅದು ಮೃದು ಶುದ್ಧೋದನವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇದು 'ಲೋಕೋಪಕಾರ'ದಲ್ಲಿ 'ಕ್ರಮವರಿದಕ್ಕಿಯನಿಂಬಾಗಿ ಮೂರು ಸೂಳ್ ಕರ್ಚಿ.. ಕಳಿಯನೆರೆಯಲ್ಕನ್ನಂ' ಎಂಬ ವಿವರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ.^{೧೫} ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ತಯಾರಿಸುವ ನವನೀತೋದನ, ಅಂಬುವಿರಹಿತೋದನ, ಅಕ್ಕಿ ಹುಗ್ಗಿ (ವಿದಳ ಹುಗ್ಗಿ) ಅಂಬು ವಿರಹಿತ ಹುಗ್ಗಿ, ಪಾಯ ಸಾನ್ನಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹುಗ್ಗಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳ್ಳಕ ಎಂದು ಅರ್ಥವೇ ಹೊರತು,

ಇಂದಿನ ಸಿಹಿಯಾದ ಹುಗ್ಗಿಯಲ್ಲ. ಅಂಬು ವಿರಹಿತ ಹುಗ್ಗಿಯ ವಿವರದಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಕ್ಕಿ ತೊಳೆದು, ನೆನೆಸಿ ಅರಿಷಿಣ ಪುಡಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರೆಬೆಂದ ಬೇಳೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುದಿವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸುರುವಿ ಹಬೆ ಮೇಲೆ ಬೇಯಿಸಬೇಕು. ಅನ್ನವಾದಾಗ ಮೆಂತೆ, ಉಪ್ಪು ಪುಡಿ ಬೆರೆಸಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತುರಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸಬಹುದು. ನೇರವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸದೆ, ಹಬೆ ಮೇಲೆ ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನವಿದು.

ಮುಂದೆ ಹಲವು ಪಾಯಸಗಳ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಪರಡಿ, ಗವಲೆ, ಅಪ್ಪೆ, ಮಣಿ, ಸಣ್ಣಗೋಧುವೆ, ಸರವಳಿಗೆ, ದೊಡ್ಡ ಸೇವಿಗೆ, ಕಡಬು, ಉಂಡಲಿಗೆ, ಕೈಸೇವಿಗೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ ಏಲಕ್ಕಿ, ತುಪ್ಪಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಆಯಾ ಪಾಯಸಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉಳ್ಳಿ ಪಾಯಸ, ಕೇಸರ ಪಾಯಸ, ಬಟ್ಟವಾಲ ಪಾಯಸ, ಬೆಣ್ಣೆಯ ಪಾಯಸ, ತುಪ್ಪದ ಪಾಯಸ, ಕ್ಷೀರ ಪಾಯಸ, ಕೆನೆ ಪಾಯಸ, ಬೆಣ್ಣೆನು ಪಾಯಸ, ತುಪ್ಪದ ಪಾಯಸ, ಕ್ಷೀರ ಪಾಯಸ, ಕೆನೆ ಪಾಯಸ, ಫಲಸಾರ ಪಾಯಸ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಪಾಯಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ನಾರಿ ಕೇಳ ಪಾಯಸದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ಸಮೃದ್ಧಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಎಳನೀರಿನ ತೆಂಗಾಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಳಗಿನ ತೆಳುಪದರಿನ ಎಳೆಯ ಕೊಬ್ಬರಿ ತೆಗೆದು ಸೇವಿಗೆ ಎಳೆಯಂತೆ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಬಲಿತ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ತುರುಚಿ ಅದರ ಹಾಲು ಹಿಂಡಿ, ತುಸು ರವೆ (ಸೊಜ್ಜಿಗೆ) ಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು, ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕುದಿಸಿ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಹೊರಳಿಸಬೇಕು. ಅದು ಸಟ್ಟುಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತುವ ಹಾಗಾದಾಗ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ, ಆಗ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಎಳೆಕೊಬ್ಬರಿ ಹಾಕಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಹದಮಾಡಿಟ್ಟು, ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಇದು ಇಂದು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿ ಇರಲಾರದ ಪಾಯಸವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪರಿಕರಗಳು, ವಿಧಾನ, ಸಂಭವನೀಯ ರುಚಿಗಳಿಂದ ಅದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಪಾಯಸದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಕವಿದುಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಕಮಲಭವ ಕವಿಯ ಕಾಂತೀಶ್ವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಣಿಸರವಳಿಗೆ ಪಾಯಸದ ಬಣ್ಣನೆ ತುಂಬ ಚೆಲುವಾಗಿದೆ.^{೧೬}

ಪೊಳವ ಶರಚ್ಚಂದ್ರಿಕೆಯೊಳ್

ಮುಳುಕಿ ನಸುದೋರ್ವ ತಾರೆಗಳ ತೆರದಿಂ ಕಂಗೊಳಿಸಿ

ಮಗಮಗಿಸ ಮಣಿಸರ

ವಳಿಗೆಯ ಪಾಯಸಮನದಂ ಬಡಿಸಿದರ್

ಅನ್ನದ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಕೈಬಿಟ್ಟ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅನ್ನ (ಮಿಶ್ರ ಅನ್ನ)ದ ಕುರಿತು ಪಾಯಸಗಳ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಕವಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಅನ್ನಗಳಿಗೂ, ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎನಿಸಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವು ತೆರನಾದ ಕಟ್ಟುಗೂಳು, ಇಲ್ಲವೆ ಕಟ್ಟೋಗರಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು 'ಕಲಸುಗೂಳು' ಇದರಲ್ಲಿವೆ. ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಮೊಸರು, ಉಪ್ಪು, ಮೆಣಸು, ಈರುಳ್ಳಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಮಾವಿನಕಾಯಿ ಚೂರು ಸೇರಿಸಿ ಕಲಸಿದ ಅನ್ನವಿದು. ಇದು ಇಂದಿನ ಮೊಸರನ್ನಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾದುದು. ಈ ಕಲಸುಗೂಳು 'ಲೀಲಾವತೀ ಪ್ರಬಂಧ'ದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಮಂಗರಸ ಕವಿ - ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ

ಮೊಸರುಪ್ಪು ಸದೆ ಮೆಣಸು ನೀರುಳ್ಳಿಯೇಲಕ್ಕಿ

ಹಸಿಯಲ್ಲವಿಕ್ಕಿ ಮಾವಿನಕಾಯಿ ಚಿತ್ತಳಿಸಿ

ವೊಸೆದದಂ ಹಾಕಿ ಮಾವಿನಕಾಯಿ

ಕಲಸುಗೂಳೆಂದು ಹೆಸರಂಕರೆವುದು.

ನೇಮಿಚಂದ್ರ - ಲೀಲಾವತೀ ಪ್ರಬಂಧ^{೧೭}

ಬಗೆದಗುಳೊಂದದಂತೆ ತೆಗೆದಾರಿಸಿ ಹೋಗರದೊಳ್ ಪೊದಳ್ಳುಕ

ಮೈಗೆ ಕೆನೆಗೊಂಡ ಗಡ್ಡೆಮೊಸರಂ ಸುರಿದೇಲೆಯ ಚೂರ್ಣಮಿಕ್ಕಿ ಪೊ

ಯ್ತುಗುಮಿಗೆ ಬೇಳೆಗೆಯ್ತು ಮಳಸಂ ತಳದಲ್ಲದ ಚಿಲ್ಲಿಯಂ ಪವಣ್

ಬುಗೆ ಕಲಸಿದರ್ ತಣ್ಣಲಸುಗೂಳನಿಳಾಪತಿಗೆತ್ತನಳ್ಳಿಯಿಂ

ಈ ಕಲಸುಗೂಳು ಎನ್ನುವುದು ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಪದವಾಗಿದ್ದು 'ಕಲಸಿ ಮಾಡಿದಕೂಳು' ಎಂಬ ಸೂಚಿತಾರ್ಥ ಹೊಂದಿದೆ.

ಮೊಸರಕಟ್ಟೋಗರ, ಎಣ್ಣೆ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಕಟ್ಟೋಗರ, ಹುರಿಗಡಲೆ, ಕುಂಬಳ ಕಟ್ಟೋಗರ, ಸಾಸುವೆ ಕಟ್ಟೋಗರಗಳು ಒಂದೇ ಖಾದ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರಗಳು, ಭಿನ್ನ ರುಚಿಯವೂ ಆಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಸೊಪ್ಪುಗಳ ಕಟ್ಟೋಗರಗಳಿದ್ದು, ಸರಳವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನರುವಲು, ಚಕ್ಕೋತ, ಕೀರೆ, ಕೆಂಪುಹರವೆ ಸೊಪ್ಪುಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಹರವೆ ಸೊಪ್ಪು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ನೀರು ತೆಗೆದು, ಅನ್ನಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿದ ಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಶುಂಠಿ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿದರೆ ಅದು ಹರವೆ ಕಟ್ಟೋಗರವಾಗುವುದು. ಹಲವು

ಸೊಪ್ಪು, ಹಣ್ಣು, ಹಿಟ್ಟು, ಇನ್ನಿತರ ವಸ್ತುಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದಾಗುವ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಕಷ್ಟೋಗರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಂಗರಸ ಕವಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಹೊಸದಾದ ಕಷ್ಟೋಗರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವನೆಂದು, ಆ ಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದಕರು ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಅನ್ನಗಳ ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಅಂಬಲಿ ವಿವರಣೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅರ್ಧ ಅಂಬಲಿ ಅರ್ಧ ನೀರಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ ದಪ್ಪಗಿನ ದ್ರವವಾಗಿಸಿ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಕರಿಬೇವು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಅಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಸೋಸಿ ಇಡಬೇಕು. ತಂಪಾಗದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಪರಿಮಳ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಗಂಜಿಯಾದ, ನೀರಿನಂತಹ ಅಂಬಲಿಗಳಲ್ಲದೆ ಸಿಹಿ ಅಂಬಲಿ, ಒಗ್ಗರಣೆ ಅಂಬಲಿ, ಅಕ್ಕಿಯಂಬಲಿ, ಗೋಧಿಯಂಬಲಿ ಮಚ್ಚೆಯಂಬಲಿಗಳು ಬಣ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ, ಹರಿಹರನಲ್ಲಿ ಅಂಬಲಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಜಾನಪದ ಕತೆ, ಕವನ, ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಬರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರ ಆಹಾರ, ಅಡುಗೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ, ಶಿವತತ್ವರತ್ನಾಕರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಬಲಿಯು ಕಾಣಿಸದು. ಮಂಗರಸನಲ್ಲಿಯೂ ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ಅಕ್ಕಿ, ಹುರಳಿ, ಇತರೆ ಧಾನ್ಯಗಳ ಅಂಬಲಿಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿಲ್ಲ. ಅರ್ಧ ಅಂಬಲಿ, ಅರ್ಧ ನೀರಿಗೆ ಹಾಕುವ ಸಾಮಗ್ರಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೊರತು ಮೊದಲು ಬರುವ ಅರ್ಧ ಅಂಬಲಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಮಾಡಿದೆ, ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಮುಂದಿನ ಅರ್ಧಭಾಗ ಮೂರು 'ಶಾಕ ಪಾಕಾಧ್ಯಾಯ'ಗಳಿವೆ. ಮೊದಲು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ತರಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬದನೆಕಾಯಿಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಪಾಕವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎಳೆಬದನೆಕಾಯಿ ಸೀಳಿ ಮಸಾಲೆ, ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ ತೆಗೆದು ಮಾವು, ನೆಲ್ಲಿ ಚೂರು ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸುವ ಬದನೆಕಾಯಿ, ದಧಿಸಾರ ಬದನೆಕಾಯಿ ನೆಲ್ಲಿಬದನೆ, ಹುರಳಿಬದನೆ, ತುಂಬು ಬದನೆ, ಎಣ್ಣೆ ಬದನೆ, ಪುಳಿಚ್ಚುತ ಬದನೆ, ಶಾಕಬದನೆ, ಬುಕ್ಕ ಬದನೆ, ದುಗ್ಧಬದನೆ, ಹೂರಣ ಬದನೆ, ಹೂರಣ ಪಾಕ ಬದನೆ, ಗೇರಬದನೆ, ಬಟ್ಟತಕ ಬದನೆ ಹೀಗೆ ಮೂವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬದನೆ ಪಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಗೇರಬದನೆ ಪಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಗೇರಬದನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಪರಿಕರ, ಮಾಡುವ ತೆರ ಹೀಗಿದೆ -

ಸುಟ್ಟು ಕಾಯ್ಕಳ ನಡುವೆ ಸೀಳಿ ಪೆಸರಿಸಿಮುಪ್ಪು
ನಿಟ್ಟು ಮೆಣಸುಳ್ಳಿ ಕುಂಬಳದ ಸಂಡಿಗೆಯೆಳ್ಳ
ಹಿಟ್ಟು ತುಪ್ಪದಿ ಹುರಿದ ಹಾಲುುದುದ್ದುಗಳ ತುಪ್ಪದೊಳು ಗೇರಾಗುವಂತೆ

ಅಟ್ಟಿರೆಡು ಭಾಗೆಯಂ ಮಾಡುಳ್ಳ ಸಕ್ಕರೆಯ

ನಿಟ್ಟು ಪೆಸರಿಸಿದ ಹೋಳೊಳು ತುಂಬಿ ತುಪ್ಪದೊಳ

ಗಟ್ಟು ಕೆಂಪಂ ಮಾಡಿ ನರೆಗೊಡಲು ಗೇರ ಬದನೆಯ ಕಾಯಿವೆಸರಾದವು (೫-೨೪)

ಇಲ್ಲಿಯ ವಿವರಗಳಿಂದ ಅಂದು ಕೂಡ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಹಲವು ತೆರನಾದ ಬದನೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಿಂದ ನಾನಾ ತೆರನಾದ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಬದನೆಕಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳಿಂದ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಭಿನ್ನವಾಗುವುದು ಕವಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಕೂಡ ನಾಲ್ಕು - ಐದು ತೆರನಾದ ಬದನೆಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದು ಎಂಟು ಹತ್ತು ತೆರನಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಗುಳ್ಳೆ ಬದನೆಯ ಒಂದು ಬಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಗುಳ್ಳೆದ ಎಳೆಗಾಯ ಬದನೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಹೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಹುರಿಯಬೇಕು. ಉಪ್ಪು, ನೀರುಳ್ಳಿ, ಮಸಾಲೆ ಬೆರಸಿ ಇತರ ತರಕಾರಿ ಹೋಳುಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕಿ ತರಕಾರಿ ಬೇಯಿಸುವುದು, ಸುವಾಸನೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು - ಎಂದು ಮಿಶ್ರ ಆದರೆ ಬದನೆ ಪ್ರಧಾನಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ ವಿಚಾರವಿದೆ.^{೧೮} ಬಲಿತ ಬದನೆ, ಎಳೆ ಬದನೆ, ಹಣ್ಣು ಬದನೆ, ಮಿಡಿಬದನೆಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮ ಹಿಂದಿನವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಬಲಿತ ಬದನೆಯ ಹೋಳುಗಳಿಗೆ ತುಪ್ಪು, ನೀರು ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಮೊಸರ ಸೀಕರಣೆ, ಸಾಸಿವೆ ಸೀಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಸತ್ವಫಲವೃತ್ತಾಂಕ ಪಾಕ ಮಾಡಬಹುದೆಂದಿದೆ. ಬದನೆಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ, ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ಹೋಳುಗಳಾಗಿ, ಚಿಕ್ಕ ಹೋಳುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕುದಿಸಿ, ಬೇಯಿಸಿ, ಸುಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಕೆಲವು ವಿಧಾನಗಳಿವೆ. ಬದನೆಯ ಒಳಗೆ ನೇರವಾಗಿ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಮಸಾಲೆ ತುಂಬಿ, ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳಿವೆ.

ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನರಲ್ಲಿ ಬದನೆಯ ವಿವಿಧ ಪಾಕ ವಿಧಾನಗಳು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. 'ಶಿವತತ್ವರತ್ನಾಕರ'ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಇಂತಹ ವಿಧಾನಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಹೇಳುವಂತಿವೆ. ಎಳೆಬದನೆಯ ತೊಟ್ಟು ತೆಗೆದು, ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ಸೀಳಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು - ಮೂರು ಬಾರಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಇಂಗು, ಜೀರಿಗೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಪುಡಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಹಸಿಶುಂಠಿ ಸೇರಿಸಿ ಬೇಯಿಸಬೇಕು ಎಂದಿದೆ.^{೧೯} ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ತೊಟ್ಟು ಸಹಿತವಾಗಿ ಸೀಳಬೇಕು, ಒಂದು ಭಾಗ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು, ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ

ನೀರು ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತ ಬೇಯಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಸಾಲೆಯ ಪುಡಿಯನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹಚ್ಚಿ ಕರಿಯಬೇಕು. ನಂತರ ಬೇಯಿಸಲಾರದ ತುಂಡನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಟ್ಟು ತೆಗೆದು ಬಳಸುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಚಿತ್ರಪಾಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬದನೆಕಾಯಿ ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ಲಭಿಸಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಅದರ ಉಲ್ಲೇಖ ಅಪರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಹೂವುಗಳೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಶುಭಕಾರ್ಯ, ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಹರಿಹರನ ಪುಷ್ಪರಗಳೆ ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಔಷಧಗಳಲ್ಲಿ, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ, ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಲಂಕಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹೂಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾದ ಕೆಲವು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಮಂಗರಸ ಕವಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೂವಿನಿಂದ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕುಸುಮ ಪಾಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಿಹಿ, ಕೆಲವು ಖಾರ, ಕೆಲವು ಮಸಾಲೆಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಈಗಿನ ಗುಲಕಂದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದ ಪಾಕಗಳಾಗಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನವು ಬಾಳೆಯ ಹೂವಿನಿಂದ ಮಾಡುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇಷ್ಟು ಇಷ್ಟು ಕುಸುಮಪಾಕಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಧಿಸಾರಿಕೆ ರಂಭಾಕುಸುಮ, ದಧಿಸಾರಿಕೆ ರಂಭಾಕುಸುಮ, ನವನೀತ ರಂಭಾಕುಸುಮ, ವೃತ್ತಾಂತ ರಂಭಾ ಕುಸುಮ, ಕದಂಬರಂಭಾಕುಸುಮ ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ಪದ್ಯದ ಗದ್ಯವಿವರವಿಂತಿದೆ, 'ಹಾಲು ಒಂದು ಭಾಗ, ಮೊಸರು ಒಂದು ಭಾಗ, ಮಜ್ಜಿಗೆ ಒಂದು ಭಾಗ, ಉಪ್ಪು ಮೆಣಸು ಹುರಿದೆಳ್ಳು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಜೀರಿಗೆ ಅರಿಷಿಣ, ಅಲ್ಲ, ನೀರುಳ್ಳಿ ಇವೆಲ್ಲವನು ಅರೆದು ಘಟ್ಟಿ ಪಾವಡೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ದುರ್ಮಪಾಕವಾಗಿ ಕಾಸಿ ಇಳುಹಿ ಆ ತಾಳಿಸಿದ ಬಾಳೆಯ ಹೂವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮೃದುಮಾಡಿ ಅಲ್ಲ ಉಳ್ಳಿ ಕರಿಬೇವು ಕೊತ್ತುಂಬರಿಯ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿಕ್ಕಿ, ಹುರಿದ ಮೆಣಸಿನ ಚೂರ್ಣವಂ ತಳಿದು, ಬಾಳೆಯ ಹೂವಿನೊಳು ತುಂಬಿ ನಾರಿಂಕಟ್ಟಿ ಆ ಪಾಕದೊಳಗೆ ಇರಿಸುವುದು. ಪಾಕವಾಗಲಾಗಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಕಾಸಿದ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಇಂಗು ಉಳ್ಳಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಜೀರಿಗೆಯ ಹಾಕಿ ಒಗ್ಗರಿಸುವುದು. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಹುರಿದು ಹಾಕುವುದು. ಪರಿಮಳದ ಚೂರ್ಣವಂ ತಳಿದು ಇರಿಸುವುದು. ಇದು ದಧಿಸಾರಿಕೆಯೆಂಬ ರಂಭಾಕುಸುಮವೆಂಬುದು' ಬಾಳೆ ಹೂವಿನಿಂದಲೇ ಅನೇಕ

ಬಗೆಯ ಕುಸುಮಪಾಕ ಗಳಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕದಂಬರಂಭಾಕುಸುಮ ರಚನಾ ವಿಧಾನವಿದೆ. ಬೇಯಿಸಿದ ಬಾಳೆಯ ಹೂವಿನ ಪುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಹೋಳು ಸೇರಿಸಿ, ಕೇದಗೆ, ಕರ್ಪೂರವಿರುವ ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಹಬೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ತೆಂಗಿನ ತುರಿ, ಶುಂಠಿ ಮೊಸರು ಮೆಣಸು ಜೀರಿಗೆ ಕೊತ್ತಂಬರಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ಬೇಯಿಸಿದ ಬಾಳೆಯ ಹೂವಿಗೆ ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು ಸಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೆಂಡದ ಮೇಲೆ ಬೇಯಿಸಿ ಮಾಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಯಿದೆ.

ಬಾಳೆಯ ದಿಂಡಿನಿಂದ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಕಾಡು ಜನರಲ್ಲಿತ್ತು. ನಾಡು ಜನರಲ್ಲೂ ಇತ್ತು. ಮಂಗರಸ ಕವಿ ಆ ದಿಂಡಿನಿಂದ ಸಿಹಿಪದಾರ್ಥ, ಪಲ್ಯ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಬಾಳೆ ದಿಂಡಿನ ತಿರುಳು ತೆಗೆದು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಬೇಕು. ಹೊರದೆಗೆದು ನೀರು ಹಿಂಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ಪುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಬೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ರುಚಿ ಮಾಡಬಹುದು, ಹುಳಿ, ಮಸಾಲೆ ಹಾಕಿ ಮಾಡಬಹುದು, ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಬಹುದು. ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದ ಪುಡಿಯುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ತಾಳಿದ, ಪಾಕ ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ ನಾಲ್ಕೈದು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಹಸಿಯ, ಬಲಿತ ಬಾಳೆಕಾಯಿಯನ್ನು ಉಗಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ, ತಿರುಳು ಸಿಪ್ಪೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ತಿರುಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಹಸಿಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿ, ಅರಿಷಿನ ಕಲಸಿ ಸಣ್ಣ ಉಂಡೆಗಳ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಮೊಸರಿಗೆ ಹಾಕಿ ತೆಗೆದು ಒಗ್ಗರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ತೆಂಗಿನ ತುರಿ ಹಾಕಿದರೆ 'ಮೋಚಫಲದೊಡೆ' ಎನಿಸುವುದು. ದೋಸೆಗೆ, ವಡೆಗೆ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಹಾಕಿ ಮಾಡುವ ಒಂದೆರಡು ತಿನಿಸುಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿನ ಹೋಳುಗಳಿಗೆ ಬೇಯಿಸಿದ ನಂತರ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಶುಂಠಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಮೆಣಸಿನಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಖಾರದ ರುಚಿಗೆ, ತುಪ್ಪಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿದರೆ ಸಿಹಿ ರುಚಿಗೆ ಹೊರಳಿಸಬಹುದು.

ಉಕ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ ಬಾಳೆಯ ಕಾಯ ತುಂಡಿನೊಳು

ಸಕ್ಕರೆ ಹುರಿದ ಮೆಣಸು ಹುರಿದೆಳ್ಳು ತುಪ್ಪದೊಳು

ಗಿಕ್ಕಿ ಬೇಯಿಸಿದ ತೆಂಗಾಯಿಕ್ಕಿ ವೊಗ್ಗರಿಸಿ ಸೀತಮೋಚಪಾಕವೆಸರು (೫-೮೮)

ಹಸಿಯ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ, ಪಕ್ಷವಾದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ, ಬಿರುಸಾದ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅಡುಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕೊಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಿತ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ಬಾಳೆ ಸೀಕರಣೆ ಮಾಡುವುದರ ವಿಚಾರವಿದೆ.

ಕಳೆದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣು ಹೊಸಕಿ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದು. ಈ ತೆರನಾದ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗರಣೆ ಸಾಸಿವೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಬೇರೆ, ಮೊಸರು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಬೇರೆ, ತೆಂಗಾಯ ತುರಿ ಹಾಲು ಹಾಕಿದರೆ ಬೇರೆ ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿನ ಸೀಕರಣೆಗಳಾಗುವವು. ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತ ಕವಿಯು ಸೀಕರಣೆಯನ್ನು ರಸಿಕರು ಊಟದ ಕೊನೆಗೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿದ್ದರೆ, ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿ ಮೊಸರಿನ ಸೀಕರಣೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.^{೨೦}

ಹೀರೇಕಾಯಿ, ಕುಂಬಳಕಾಯಿ, ಹಲಸಿನ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇತರ ಒಂದೆರಡು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿವರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. “ಪಾಕಶಾಕಾಧ್ಯಾಯ ಎರಡು” ಮಸಾಲೆಪೂರಿತವಾದ ಹೀರೇಕಾಯಿ, ಎಣ್ಣೆಗಾಯಿ ಹೀರೇಕಾಯಿ, ಸೊಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಹೀರೇಕಾಯಿ, ಮಿಶ್ರ ತರಕಾರಿ ಹೀರೇಕಾಯಿ ಪಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ನಾರು ಬಲಿಯದ ಹೀರೆಯೆಳೆಗಾಯ್ಗಳಂ ತಂದು
ಧಾರೆಯಂ ಕೆತ್ತಿ ಕಡಿಯಕ್ಕಿಯುದ್ದವರೆಗಳ
ತೋರದೊಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ತುಪ್ಪ ನೀರುಪ್ಪು ನೀರುಳ್ಳಿ ಶುಂಠಿಗಳನಿಕ್ಕಿ
ನೀರು ಬತ್ತುವ ತೆರದಿ ಹುರಿದು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಸಂ
ಭಾರಮಂ ಪಲಬಗೆ ಸವಿಯ ಮಾಡಿಯೊಂದಕ್ಕೆ
ಪೂರೈಸಿ ಬಳಕ ಪೂಡ್ಡಣಿಗೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ಬಾಳೆಯ ತರಗಿನೊಳಗಿಡುವುದು (೬-೬)

ಹೀರೇಕಾಯಿ ತುಂಬ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ, ತುಪ್ಪ ನೀರು ನೀರುಳ್ಳಿ ಶುಂಠಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಹುರಿದು ಬಾಳೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಡುವುದು. ನಂತರ ಬೇಕಾದಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆಗಾಯಿ, ಮುಳುಗಾಯಿ, ತುಳುವಕಾಯಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೀರೇಕಾಯಿ ಪಾಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಕುಂಬಳಕಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಗಳಿದ್ದು. ಅವುಗಳಿಂದ ಪಾಕ ತರಕಾರಿ, ಇತರ ಪಾಕಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಂಗರಸ ಕವಿ ಮೊದಲು ಬೂದುಕುಂಬಳ ಕಾಯಿಯ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತುಸು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿರುವನು. ಬಲಿತ ಬೂದುಗುಂಬಳದ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆದು, ಹೋಳು ಮಾಡಿ ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಅಕ್ಕಿ ತೆಂಗಿನ ತುರಿ ಸುಣ್ಣ ಸಜ್ಜಿಗೆ ಕರಿಬೇವು ಮಾದಲ ಚಿಗುರು ಜೀರಿಗೆ, ಮೆಂತ್ರಚೂರ್ಣ, ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬೇಯಿಸಿ ಬಸಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇತ್ತ ಮೊಸರಿಗೆ ಉಪ್ಪು, ಮೆಣಸು, ಬೇಳೆ ಹುಳಿ ರಸ, ಹಪ್ಪಳ ಪುಡಿ, ತೆಂಗಾಯ ತುರಿ, ಕರಿಬೇವು ಅರೆದು ಸೇರಿಸಿ, ತಾಳೆಹೊಗರಿಯೊಂದಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಕುದಿಸಿದ ಕುಂಬಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಬೇಯಿಸುವುದು. ನಂತರ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮಡಕೆ ಮುಚ್ಚಿ ಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ, ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿ ಬಿಸಿಮಾಡಿಟ್ಟು ತೆಗೆದರೆ ಜಿಹ್ವೆ

ಸುಧಾ ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಪಾಕವಾಗುವುದು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.^{೨೧} ಮೂರು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸುಲಭವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಖಂಡಶೂಲ್ಕದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿದ ಕುಂಬಳ ತಿರುಳನ್ನು ಮೊಸರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮಸಾಲೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ವಿವರಣಾ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆರಸದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಬಂದಿದೆ. ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಫಲವಡಕೆ ದಾಳಿಲ ಹೆಸರಿನ ಪದಾರ್ಥದ ವಿಧಾನ ದೀರ್ಘವಾಗಿದೆ. ತೊಡಕಿನದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ‘ಕುಂಬಳದ ಪುಡೆ’ ಸರಳ, ಸುಲಭವಾದ ತೆರನಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಹೊರದೆಗೆದು ನೀರು ಹಿಂಡಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೀರುಳ್ಳಿ, ಜೀರಿಗೆ ಹುರಿದು, ಉಪ್ಪು ಮೆಣಸು ಹಾಕಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಂಬಳದ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಸಂಬಾರ ಹಾಕಿ ಒಗ್ಗರಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ‘ಪುಡೆ’ಯಾಗುವುದು. ಇದು ಈಗಲೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿವೆ.

ಮುಂದೆ ಮೂವತ್ತೆಂಟು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಕಾಯಿಯ ಹಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಲೆನಾಡು, ಕರಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ, ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹಲಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ. ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣು, ತೊಳೆ, ಬೀಜಗಳಿಂದ ವ್ಯಂಜನ ಮಾಡುವರು. ಪುಡೆ, ಮೇಲೋಗರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಇತರ ತಿನಿಸುಗಳಿಗೆ ಹಾಕಬಹುದಾದ ಹಲಸು ಪಾಕ ಆರಂಭದಲ್ಲಿದೆ. ಅಖಂಡ ಪನಸ ಫಲಪಾಕ, ಪೂರಣ ಪನಸ ಫಲಪಾಕ, ಹೂರಣದ ಹಲಸುಗಾಯಿ, ಪರಿಮಳ ಹಲಸಪಾಕ ಮುಂತಾದವು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆಯಾಗಿವೆ. ಹೂರಣ ಹಲಸುಗಾಯಿಯ ಬಗೆಯಿದು, ಬಕ್ಕೆ ಕಾಯಿಯ ಮುಳ್ಳು ತೆಗೆದು ತುಸು ಬೇಯಿಸಿ, ಒಡೆದು ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬೀಜದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿಸಬೇಕು. ತುಸು ಸಂಬಾರಗಳ ತುಂಬಿ ತುಪ್ಪಹಾಕಿ ನಾರಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಮಾದಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಪುಟಶಾಕ ಕೊಡುವುದು. ತೆಗೆದು ತೊಳೆಗಳಿಗೆ ತುಪ್ಪ, ತೆಂಗಿನ ಹಾಲು ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ ಏಲಕ್ಕಿ, ಶುಂಠಿ, ವಾಸನೆಗೆ ಹಾಕಿ ಹೂರಣ ಮಾಡುವುದು.^{೨೨} ಹಲಸಿನ ತೊಳೆಗಳಿಗೆ ಬದನೆಕಾಯಿ, ಬೂದಬಾಳೆ ಹೂವು, ಕುಂಬಳಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿಹಿತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಹಲಸಿನ ಸೀಕರಣೆಯ ವಿಧಾನವಿದು.

ಕಳೆದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು ತೋಳಿಗಳಂ ಸಲೆ ಕಿವುಚಿ
 ಹಿಳಿದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾ ತೋಳಿಯ ಹಾಕಿ ಪರಿ
 ಮಳಿಸುವುದು ಕೆಲವು ತೋಳಿಗಳ ರವೆಗೆ ಸಕ್ಕರೆಯನಿಕ್ಕುವದವನಿಕ್ಕುವುದು
 ತೋಳಿಯೊಳಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲ ತೋಳಿಯ ಕಡಿಮೆ ಸಿಹಿ
 ಗೊಳಿಸುವುದು ಪೊಸತಾದ ಜೀನತುಪ್ಪದೊಳು ಕೆಲ
 ತೋಳಿಯನಿಕ್ಕುವುದು ಕೆಲವು ತೋಳಿಯ ಪಲತರದಿ ಸೀಕರಣೆಗಳ ಮಾಳ್ವುದು(೬-೫೭)

ಕ್ಷೀರಪಾಕ ಪನಸಫಲ, ವೃತ್ತಾಂಕ ಪನಸಶಲಾಕಗಳೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ. ಹಲಸಿನ ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ತರಕಾರಿ, ಹಣ್ಣುಗಳ ಮಿಶ್ರಪಾಕ, ಭಿನ್ನವಾದ ಪಾಕಗಳು ಹತ್ತಾರು ತೆರನಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶಿವತತ್ವರತ್ನಾಕರ, ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಖಾದ್ಯಗಳ ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ.

ಕಳೆಲೆಪಾಕ, ಆಮಲಕಪಾಕ ವಿಧಾನಗಳು ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಬಿದಿರು ನೀಡುವ ಹಲವು ಕೊಡುಗೆಗಳು ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅದರ ಬೇರು, ಕಾಂಡ, ಎಲೆ, ಹೂ, ಅಕ್ಕಿ, ರಸ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕಾಡು ಜನ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ 'ಕಳೆಲೆ' ಬಿದಿರಿನ ಮೆತ್ತಗಿನ ಕುಡಿ ತರಕಾರಿಯಂತೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದು. ಅದರ ವಿಧಾನವೇ ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಂದಿದೆ. ಚುಚ್ಚುಗಳಿಲೆ, ಗಾರಿಗೆಗಳಿಲೆ, ಇತರ ಕಳೆಲೆಗಳು ಅಸ್ವಾದ್ಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಕಳೆಲೆಯ ಕುಡಿಯನ್ನು ಕುದಿಸಿ ಚೂರಾಗಿಸಿ, ನೀರು ಹಿಂಡಿ, ಭಿದ್ರ ಮಾಡಿ ಸಂಬಾರ ತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ಒಗ್ಗರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಚುಚ್ಚುಗಳಿಲೆ ಎನಿಸುವುದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಳೆಲೆ ತುಂಡು ಕುದಿಸಿ, ನೀರು ಆರಿಸಿ ಸಂಬಾರ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ತಯಾರಿಸುವ ಸರಳ ವಿಧಾನವೂ ಇದೆ. ಮುಂದೆ ನೆಲ್ಲಿಯ ಪುಡೆಯ, ಚೂರ್ಣ, ತೆಂಗು ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಿಶ್ರಣಪಾಕಗಳು ಬಂದಿವೆ.

ನೆಲ್ಲದ ಬಳಿದ ಕಾಯ ಎಣ್ಣೆಯೊಳು ಹುರಿದು ಹೊಸ
 ಬೆಲ್ಲಮಂ ಲೇಹ್ಯಪಾಕವ ಮಾಡಿ ಹಪ್ಪಳವ
 ನಲ್ಲಿ ಮುರಿದಿಕ್ಕಿಯಾ ಕಾಯಂ ಹೋಳಂ ಹಾಕಲದು ಗುಡಾಮಳಕವಾಯ್ತು (೭-೧೮)

ಬೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿದ ನೆಲ್ಲಿಯ ಲೇಹ್ಯವಿದು. ಮಿಶ್ರ ಪಾಕ, ತಾಳಿಲಪಾಕಕ್ಕೆ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಬಳಸಿದ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದ ಸೂಚನಾಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ನೀಡಿರುವ ಪಾಕ ವಿವರ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಂಗಿ ಪಾಕ ಪ್ರಕಾರಗಳು, ಹಾಲೊಡೆ ಮೊಸರೊಡೆಗಳು,

ಪತ್ರವಡೆ, ಹೋಳಿಗೆಗಳು ವಿವರಣೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವೆಲ್ಲ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೃತಿ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊನೆಯಾಗಿದೆ.

ಪಿಷ್ಟಪಾಕದ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಗೋಧಿಯ ರೊಟ್ಟಿಗಳು, ಗೋಧಿಯ ಗಾರಿಗೆ, ಹೂರಿಗೆ, ಲಡ್ಡುಗೆ, ವಡೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿತವಾದ ಪಾಕಗಳಾಗಿವೆ. ಪಾನಕ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ತುಪ್ಪಗಳ, ಹಣ್ಣಿನ (ರಸ) ಪಾನಕಗಳ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಓಗರದ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನ್ನ, ಪಾಯಸ, ಅಂಬಲಿಗಳು ಬಣ್ಣಿತವಾದರೆ, ಒಂದು ಶಾಕಪಾಕ ಅಧ್ಯಾಯದ ಬದನೆ, ಬಾಳೆಯ ಪಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಶಾಕಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹೀರೆ, ಕುಂಬಳ, ಹಲಸುಗಳ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಲೆ, ನೆಲ್ಲಿಗಳ ಪಾಕಗಳಿವೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತಿನ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಾದಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹಲವು ವಿಚಾರ, ವಿವರಗಳಿಂದ ಮಂಗರಸನ ಈ ಕೃತಿ ತುಂಬ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ. ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪಾಕಗಳ ಕಥನ ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿ ಜಯಬಂದುನಂದನ ಒಂದು ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ಬರೆದುದಾಗಿ. ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ಹೇಳಿದರೂ, ಅದು ಪೂರ್ಣ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಚಂದ್ರರಾಜನ 'ಮದನತಿಲಕಂ'ದಲ್ಲಿ ವರಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ಭೃಗುಚಿತ್ರ ರಸಾಲಂಕಾರ . ಕಳಾವಿದನೆನಿಸುವದತಿ ಚದುರವಿಟಂ' ಎಂದಿರುವುದು ಇದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಟನು ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ಬಲ್ಲಿದನಾಗಿರುವನು ಎಂಬ ಭಾವವಿದೆ.^{೨೪} ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಕದ ಭೀಮಣ್ಣ ಎಂಬ ವಚನಕಾರನಿದ್ದನೆಂದು, ಆತನ ಅಂಕಿತ 'ಭೀಮೇಶ್ವರ'ವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಅವನ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಸಂಕಲನಕಾರನೊಬ್ಬ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ.^{೨೫} ಆದರೆ ಅವನು ಪಾಕದ ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಿಂದ, ಮುದ್ದಣ ಕವಿಯವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಪಾಟ ವಿವರ, ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಿಸು ವಿಚಾರ, ಭೋಜನಶಾಲೆ, ಭೋಜನವಿವರಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ 'ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ' ಗುರುತಿಸಬೇಕು.

ಮಂಗರಸನು ಶಾಕಾಹಾರಿ ಪಾಕಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿರುವುದು ನಿಜ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಹಲವು ಪಾಕ ವಿಧಾನಗಳ ಜೊತೆಗೆ. ಆತನ

ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾಶದ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ವಿಧಾನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿವೆ. ಪಿಷ್ಟ, ಪಾನಕ, ಶಾಕಪಾಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಪಾಕ ವಿಚಾರ, ವಿವರಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಗೋಧಿ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ರವೆಯಿಂದ, ಕಾಳಿನಿಂದ ಮಾಡುವಂತೆ, ಜೋಳ, ಅಕ್ಕಿ ರಾಗಿ, ನವಧಾನ್ಯ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಪಡಿಪದಾರ್ಥಗಳಾಗಲಿ, ಅಕ್ಕಿಯ ಹಲವು ಪಾಕ ವಿಧಾನಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಬದನೆ, ಹೀರೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇತರ ತರಕಾರಿಗಳು, ಅವುಗಳಿಂದ ಮಾಡುವ ಪಲ್ಯಗಳೂ, ಸೊಪ್ಪು, ಬೇರು, ಎಲೆಗಳ ವ್ಯಂಜನಗಳೂ ದಾಖಲಾಗಿಲ್ಲ. ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಾಕರ, ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸಗಳು ರಾಜರ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರ ಆಹಾರಾದಿ ಪಾಕಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿವೆ. ಮಂಗಳರಸದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಗಳ ಪಾಕಗಳು, ವಿಧಾನಗಳು ಇದ್ದರೂ, ಇನ್ನೂ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಅನೇಕ ಪಾಕಚಿತ್ರಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಲವು ಗಣಸುಗಳ ಹತ್ತಾರು ಪಾಕಗಳ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಅಡುಗೆ ವಿಧಾನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಬೆಣ್ಣೆಗಳ ಧಾರಾಳ ಬಳಕೆ ಅಲ್ಲಿದೆ. ರುಚಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ರಸಿಕತೆಗೆ ಇದು ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಹಲವು ಪಾಕವಿಧಾನ, ಪಾಕ ವಿವರಗಳು ಇದರಿಂದ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಪಾಕದ ಹೆಸರುಗಳು ಉಳಿದು ಬಂದಿವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಗಮನಾರ್ಹ ಕೃತಿ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ವಿವರಗಳಿಗೆ ನೋಡಿ - ಕನ್ನಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ - ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ (ಲೇಖನ) - ವೈ.ಸಿ. ಭಾನುಮತಿ : ಮಹಾಮಾರ್ಗ - ಪು-೧೬೮-೧೭೪ : ಸಂ - ಸದಾನಂದ ಕನವಳ್ಳಿ, ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ, ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಗದಗ - ಬೆಳಗಾವಿ -೧೯೯೮
೨. ನೋಡಿ - ಮೂರನೆಯ ಮಂಗಳರಸ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ - ೨೦೦೭
೩. ಮಂಗಳರಸ ವಿರಚಿತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ಉಪೋದ್ಧಾತ ಪು XXXV : ಸಂ ಎಸ್.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಜೋಯಿಸ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮೈಸೂರು ೧೯೬೯

೪. ಬಾರ್ಬಿಕ್ಯೂ (BARBECUE) ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಆ ವಿಧಾನ ಇಂದಿಗೂ ಕಾಡು ಜನರಲ್ಲಿ ತಾರಾ ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಮಾಂಸಾಹಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.
೫. ಮಂಗಳರಸ ವಿರಚಿತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ : ಪು ೧೦-೧೧ : (ಸಂ) ಎಸ್.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಜೋಯಿಸ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮೈಸೂರು ೧೯೬೯
೬. ಅದೇ ಪು ೧೧ (ಗದ್ಯ ವಿವರ)
೭. ನೋಡಿ ಹರಿಹರ ಕವಿಯ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ ಸ್ಥಲ ೭,೯ ಮತ್ತು ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರ ೮,೮೫
೮. ಸೋಮೇಶ್ವರ ಕವಿಯ ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ (ಕನ್ನಡಾನುವಾದ) ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟ. ಅಧ್ಯಾಯ -೩, ಪ ೧೩೮೮-೧೩೯೦ (ಸಂ) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ ೧೯೯೮
೯. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಹಾರ - ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ, ಪು ೧೦. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ೧೯೮೧
೧೦. ಅದೇ ಪು.೨
೧೧. ಅದೇ ಪು.೧೧
೧೨. ಮಂಗಳರಸ ವಿರಚಿತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ಪು.೬೪ (ಸಂ) ಎಸ್.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣ ಜೋಯಿಸ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮೈಸೂರು - ೧೯೬೯
೧೩. ಅದೇ ಟಿಪ್ಪಣಿಗದ್ಯ - ಪು.೭೬
೧೪. ಶಿವತತ್ವರತ್ನಾಕರ - ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟ - ಪು. ೫೧೫ (ಸಂ) ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ೧೯೯೯
೧೫. ಮಂಗಳರಸ ವಿರಚಿತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ, ಟಿಪ್ಪಣಿ ಗದ್ಯ - ಪು.೧೦೦ (ಸಂ) ಎಸ್.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಜೋಯಿಸ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ. ಮೈಸೂರು ೧೯೬೯
೧೬. ಸಾಹಿತ್ಯವಿಹಾರ - ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ - ಪು.೧೨, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು ೧೯೮೧
೧೭. ಅದೇ ಪು.೮
೧೮. ಮಂಗಳರಸ ವಿರಚಿತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ೫-೨೨ (ಸಂ) ಎಸ್.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಜೋಯಿಸ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ. ಮೈಸೂರು -೧೯೬೯

೧೯. ಶಿವತತ್ತ್ವ ರತ್ನಾಕರ ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟ ಪು.೫೦೭ (ಸಂ) ಮಲ್ಲೇಪುರಂ. ಜಿ.
ವೆಂಕಟೇಶ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ, ೧೯೯೯
೨೦. ಮಂಗರಸ ವಿರಚಿತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ, ಟಿಪ್ಪಣಿ ಗದ್ಯ - ೧೬೨ (ಸಂ) ಎಸ್.ಎನ್.
ಕೃಷ್ಣಜೋಯಿಸ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ. ಮೈಸೂರು, ೧೯೬೯
೨೧. ಸೋಮೇಶ್ವರ ಕವಿಯ ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ : (ಕನ್ನಡಾನುವಾದ) ಪ್ರಥಮ
ಸಂಪುಟ, ಅ-೨, ಪ. ೧೫೭೪. (ಸಂ) ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ,
ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ ೧೯೯೮
೨೨. ಮಂಗರಸ ವಿರಚಿತ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ೫-೮, ೯, ೧೦ : (ಸಂ) ಎಸ್.ಎನ್.
ಕೃಷ್ಣಜೋಯಿಸ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ. ಮೈಸೂರು ೧೯೬೯
೨೩. ಅದೇ ೫-೪೮
೨೪. ಚಂದ್ರಕವಿಯ ಮದನತಿಲಕಂ : ಅ ೧೦, ಪು ೧೮ (ಸಂ) ಆರ್.ಎಸ್.
ಪಂಚಮುಖಿ, ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆ ಧಾರವಾಡ ೧೯೫೩.
೨೫. ಕಲ್ಲುಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವರ ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಪು೧೪೦ (ಸಂ)
ಸಂ.ಶಿ. ಭೂಸನೂರಮಠ, ಮುರುಘಾಮಠ ಧಾರವಾಡ ೧೯೫೬

* * * * *

ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ

- ಡಾ. ಕೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬದುಕು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಮಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಮಯವೂ ಹೌದು. ಹೀಗಾಗಿ ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ, ನೀರು, ಅಳಿಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗಣಿತ, ಹಣ, ಒಡವೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. ಪ್ರಾಚೀನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಡತಗಳು ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನಿಡಲು ತಯಾರಾದ ದಾಖಲೆಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ನಮ್ಮ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಭಿನ್ನ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ

೧. ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ
೨. ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತ
೩. ಚಿತ್ರಹಸುಗೆ
೪. ಲೀಲಾವತಿ
೫. ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪಿನ ಸೂತ್ರ
೬. ಬಣ್ಣಾಂತರದ ಸೂತ್ರ
೭. ಲೆಕ್ಕದ ಚೌಪದಿ

- ೮. ಗಣಿತ ಸಾರ
- ೯. ವ್ಯವಹಾರ ರತ್ನ
- ೧೦. ಜೈನಗಣಿತ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣ
- ೧೧. ಸಂಖ್ಯಾರತ್ನಮಾಲಾ ಟೀಕು
- ೧೨. ಬೇಹಾರ ಗಣಿತ
- ೧೩. ಗಣಿತಸಾರ ಸಂಗ್ರಹದ ಟೀಕು
- ೧೪. ಗಣಿತದ ಲೆಕ್ಕ
- ೧೫. ಗಣಿತದ ಸೂತ್ರ
- ೧೬. ಗಣಿತ ಮಗ್ಗಿ ಸೂತ್ರ
- ೧೭. ಗಣಿತ ವಿಳಾಸ
- ೧೮. ಜಮಾ - ಖರ್ಚಿನ ಪದ್ಧತಿ

ಈ ಮೇಲಿನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರ, ವ್ಯವಹಾರ, ಸೂತ್ರ, ಸಂಖ್ಯಾ ಬೇಹಾರ, ಜಮಾ-ಖರ್ಚು ಇಂಥ ಹೆಸರುಗಳು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ (specialization) ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಭಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೆಸರುಗಳಾಗಿರುವ ಇವು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರಗಳೆಂಬಂತೆ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ'ವೆಂಬುದು ನಾವು ಇಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿ ಕರೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಹೆಸರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಯನ್ನು ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಅಳತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅದರ ಅಗಲ ಉದ್ದ ವೃತ್ತ, ಆಯತಾಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗಣಿತ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಚಮತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಲೆಕ್ಕಸಾರವನ್ನು ವಿನೋದ ಗಣಿತವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಉಪಲಬ್ಧಿ, ಸ್ವರೂಪ, ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನ ಓದಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

೧. **ರಾಜಾದಿತ್ಯ** : ಈತನ ಕಾಲ ೧೧೯೦, ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ೧. ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತ, ೨. ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ, ೩. ವ್ಯವಹಾರರತ್ನ, ೪. ಲೀಲಾವತಿ, ೫. ಚಿತ್ರ ಹಸುಗೆ ಮತ್ತು ೬. ಜೈನಗಣಿತ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣ ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ಎಂ.

ಮರಿಯಪ್ಪಭಟ್ಟ ಅವರು ಮದ್ರಾಸ್ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೫ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿವೆ. ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಅಧಿಕಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

'ಇದು ಶುಭಚಂದ್ರದೇವ ಯೋಗೀಂದ್ರ ಪಾದರವಿಂದ
ಮತ್ತ ಮಧುಕರರಾಯ ಮಾನ ಮಾನಸಾಂದಿತ ಸಕಲ
ಗಣಿತತ್ವ ವಿಳಾಸಂ ವಿನೇಯಜನ ವಿನೂತಂ ಶ್ರೀ ರಾಜಾದಿತ್ಯ
ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತದೋಳ್' ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದ ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತದ ಕರ್ತೃ ರಾಜಾದಿತ್ಯ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಬರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೂ ಹಾರ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ೫ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಲೆಕ್ಕದ ಕವಿಯ ಬಲೈ ಜ
ಗಕ್ಕಿಸೆದಿರೆ ಸಕಲಗಣಿತ ಮೀ ಗ್ರಂಥದೊಳಂ ||
ತೆಕ್ಕನೆ ತೀವಿರಲಯ್ಯು ದಿನಕ್ಕಂ
ನೆರೆ ಪೇಳ್ವಿನತ್ತೆ ರಾಜಾದಿತ್ಯಂ ||

ರಾಜಾದಿತ್ಯನ ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ; ಈಹಿಂದೆ ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದು

ಪಿರಿದಂ ಪೇಳ್ವೆಡೆ ಸಾಲದೆ
ಪುರಾತನರ ಗಣಿತವೊಂದೇ ಪರಕಾಲಂ ಬೆ
ಚ್ಚರಲೋದಿ ಕಿರಿದದಿಂ ವ್ಯವ
ಹರಿಸಲ್ ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತಮಂ ವಿರಚಿಸಿದೆಂ (೧-೧೪)

ಈ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಜನತೋಪಕಾರವಾಗಿ ಮೆರೆಯುವಂತೆ ಇದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಎನಿಸಿದ ಗುಣಿ ರಾಜಾದಿ
ತ್ಯನ ಸುರಚಿರಮಪ್ಪ ಗಣಿತತ್ವ ಜ್ಞತೆಯಂ |
ಜನತೋಪಕಾರದೋಳ್ ಮರೆ
ದನನಲ್ ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತಮಂ ಮೆಚ್ಚಿದರಾರ್ ||

ರಾಜಾದಿತ್ಯನ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ ಸಹಜ ತ್ರಯರಾಶಿ, ಸಹಜ ಪಂಚರಾಶಿ, ಸಹಜ ಸಪ್ತರಾಶಿ, ಸಹಜ ನವರಾಶಿ ವ್ಯಸ್ತತ್ರಯರಾಶಿ, ವ್ಯಸ್ತಪಂಚರಾಶಿ, ವ್ಯಸ್ತಸಪ್ತರಾಶಿ, ವ್ಯಸ್ತನವರಾಶಿ, ಪದಪಿನಸೂತ್ರ, ತೂಬಿನ ಸೂತ್ರ, ಚಕ್ರಬಡ್ಡಿ, ಬಣ್ಣಾಂತರಸೂತ್ರ, ವಿಧುರೆ ಸೂತ್ರ, ಹರವರಿಯಸೂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ

ಗಣಿತದ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಂದರೆ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು (ಕೋಷ್ಟಕಗಳನ್ನು) ರಾಜಾದಿತ್ಯ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಾಣಿ ನಾಲ್ಕು ವೀಸಂ
ದಾಗಿರ್ಕುಂ ವೀಸಮಯ್ ಪಾಗಮನಿಕ್ಕುಂ |
ಪಾಗನಾಲ್ಕರೊಳೆ ಪಣಂ
ಪಾಗುಕ್ತಂ ದಶ ಪಣಂಗಳಿಂ ಗದ್ಯಾಣಂ ||

ಅಂದರೆ ಕಾಗುಣಿ ಲ ಕ್ಕೆ = ೧ ವೀಸ
ವೀಸ ಶಿಕ್ಕೆ = ೧ ಹಾಗ
ಹಾಗ ಲ ಕ್ಕೆ = ೧ ಹಣ
ಹಣ ೧೦ಕ್ಕೆ = ೧ ಗದ್ಯಾಣ ಎಂದರ್ಥ
ನಾಲ್ಕು ಸುವರ್ಣ ಕರ್ಷಂ
ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಷ ಫಲಮಾ ದಶದ್ವಯ ಫಲದಿಂ
ನಿಲ್ಕುಂ ಬೀಸಿಗೆ ಬೀಸಿಗೆ
ಪಂಚರದೊಳ್ ತೊಲೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಭಾರಂ || (೧-೨೫)
ಅಂದರೆ ಲ ಸುವರ್ಣ = ೧ ಕರ್ಷ
ಲ ಕರ್ಷ = ೧ ಫಲ

೨೦ ಫಲ = ೧ ಬೀಸಿಗೆ
೫ ಬೀಸಿಗೆ = ೧ ತೊಲ
೨೦ ತೊಲ = ೧ ಭಾರ

ಅದೇ ರೀತಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಪರಿಮಾಣದ ಅಳತೆಯ ಕೋಷ್ಟಕವನ್ನು ರಾಜಾದಿತ್ಯ ಹೀಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಗತಿ ಗಿದ್ದನೊಂದು ಸೊಲ್ಲಗೆ
ಗತಿ ಸೊಲ್ಲಗೆಯದುವೇ ಮಾನ ಮಾನಗತಿಬಳ್ಳಂ |
ಗತಿ ಬಳ್ಳಂ ಕೇಳಗಂ ವಿಂ
ಶತಿ ಕೊಳಗಂ ಖಂಡುಗಂಗಳತೆಯೊಲೆಲ್ಲ ||

ಅಂದರೆ ಲ ಗಿದ್ದನ = ೧ ಸೊಲ್ಲಗೆ
ಲ ಸೊಲ್ಲಗೆ = ೧ ಮಾನ

ಲ ಮಾನ = ೧ ಬಳ್ಳ

ಲ ಬಳ್ಳ = ೧ ಕೊಳಗ

೨೦ ಕೊಳಗ = ೧ ಖಂಡುಗ - ಎಂದರ್ಥ

ಕಾಲದ ಅಳತೆ ಕುರಿತಂತೆ ರಾಜಾದಿತ್ಯನ ಕೋಷ್ಟಕ ಹೀಗಿದೆ.

ಅರುವತ್ತು ಗಳಿಗೆಗಳ ತಾಂ

ನೆರೆದೆಡಹೋರಾತ್ರೆಯಾ ದಿನಂಗಳ್ ಮೂವ |

ತ್ತರೊಳಗೊಂದು ಮಾಸ ಮಾಸಂ

ನೆರೆ ಪನ್ನೆರಡಾದೊಡಂವದಕ್ಕು ವರುಷಂ ||

ಅಂದರೆ ೬೦ ಗಳಿಗೆ = ೧ ದಿನ

೨೦ ದಿನ = ೧ ಮಾಸ

೧೨ ಮಾಸ = ೧ ವರ್ಷ - ಎಂದರ್ಥ

ಉದ್ದಳತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕ್ಷತ್ರಗಣಿತ ಎನ್ನಬಹುದೇನೋ? ಆ ಕುರಿತು ರಾಜಾದಿತ್ಯನ ಕೋಷ್ಟಕ ಹೀಗಿದೆ.

ಬೆರಲೀರಾರನೆ ಗೇಣು

ಎರಡಾಗಲ್ ಮೊಳನೆ ಹಸ್ತ ನಾಲ್ಕನೆ ದಂಡಂ |

ಎರಡು ಸಹಸ್ತಂ ಕ್ರೋಶಂ

ಶರಧಿ ಕ್ರೋಶಂಗಳೊಂದು ಯೋಜನಮಕ್ಕುಂ ||

ಅಂದರೆ ೧೨ ಬೆರಳು (ಅಂಗುಲ = ೧ ಗೇಣು)

೨ ಗೇಣು = ೧ ಮೊಳ

೨ ಮೊಳ = ೧ ಹಸ್ತ

ಲ ಹಸ್ತ = ೧ ದಂಡ

೨ ಸಾವಿರ ದಂಡ = ೧ ಕ್ರೋಶ

ಲ ಕ್ರೋಶ = ೧ ಯೋಜನ - ಎಂದರ್ಥ

ಹೀಗೆ ರಾಜಾದಿತ್ಯ ಹಣ, ಕಾಲಮಾನ, ದೂರ, ಪರಿಣಾಮ, ಅಳತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೋಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ನೀಡಿ ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರೆಯೆಂಬಿನ ಸೂತ್ರ ಎಂಬುದು. ಹಾಗೆಂದರೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಇಡುವ

ಕೋಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಧುರೆ ಅಂದರೆ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ತೂಬಿನ ಸೂತ್ರವೆಂಬುದು ಭೂಮಿಯ ಒಂದು ಅಳತೆಯಾಗಿರಬೇಕು, ಹರವರಿಯ ಸೂತ್ರವೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ಇಲ್ಲವೇ ಗುಣಾಕಾರ ಸೂತ್ರವಾಗಿರಬೇಕು.

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಹುದು.

ಪೊನ್ನಯ್ಯಕ್ಕುಂ ಹತಿಯು
ನಿರ್ನಯದಿಂ ತೊಲೆಯು ಮೂರುವರೆಯಾಗಲ್ ತಾಂ |
ಇನ್ನೂರು ಎರಡು ಹೊನ್ನಿಗೆ
ಸನ್ನುತಮತಿ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಳಿ ಗಣಿತ ವಿಳಾಸ ||

ಇಲ್ಲಿ ೩ ೧/೨ ತೊಲೆಯನ್ನು ಭಿನ್ನರಾಶಿ ರಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಂದರೆ ೩ ೧/೨=೩೫೦ ಫಲ
೫ ಹೊನ್ನಿಗೆ ೩೫೦ ಫಲ
೨೦೨ ಷ ೩೫೦
೨೦೨ ಹೊನ್ನಿಗೆ ----- = ೧೪೧೪೦

೫

೧ ಭಾರ, ೧ ತೊಲೆ, ೨ ಬೀಸಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ತೈ ರಾಶಿಕ ಪ್ರಕರಣವೆಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ, ಅಳತೆ ವಿಚಾರ, ಕೂಲಿ, ದಿನಗೂಲಿ, ಪಡಿ, ಜಳ್ಳುತೆಗೆದು ಉಳಿದ ಶುದ್ಧ ಧಾನ್ಯ, ವೆಚ್ಚ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಕುಂಕುಮ, ಅರಿಷಿಣ, ಹತ್ತಿ, ಜವಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ವಿನೋದ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜಾದಿತ್ಯನ ನಿರರ್ಶನ ಹೀಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಪತಿ ಸತಿಯು ಮುನಿದು ಪೋಗಲ್
ಸತತಂ ಗಾವುದವ ಸಪ್ಪದಿವಸಾಂತರದಿಂ |
ಪತಿಗಾವುದರೆಯನನು ದಿನ

ಗತಿ ವಡೆಯಲ್ ಸತಿಯನೆಂದುಂಪತಿಯೆಯ್ದುಗುವೇ ||

ಸತಿ ೧ ದಿನಕ್ಕೆ ೧ ಗಾವುದ ದೂರದಂತೆ ೭ ದಿನ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ
ಪತಿ ೧ ದಿನಕ್ಕೆ ೧/೨ ಗಾವುದ ದೂರದಂತೆ ೭ ದಿನ ನಂತರ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ
ಸತಿಪತಿಗಳು ಕೂಡವ ದಿನಗಳೆಷ್ಟು? ಪತಿಯ ದೂರದ ಅಂತರವೆಷ್ಟು?

ಉತ್ತರ : ಸತಿಯ ಒಟ್ಟು ದೂರ ೭ x ೧ = ೭ ಗಾವುದ
ಸತಿಪತಿಯರ ವೇಗದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ೧ ೧/೨ - ೧ = ೧/೨
ಗಾವುದ ೭ x ೧/೨ = ೧೪ ಕೂಡುವ ದಿನ

ಪತಿ ನಡೆಯುವ ದೂರದ ಅಂತರ ೧೪ x ೧ ೪=೨೧ ಗಾವುದ ಹೀಗೆ
ಕನ್ನಡಿಗರ ಚಮತ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೇ ಈ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಎಸವಿನೆರೆದೆತ್ತುನಯದಿಂ
ರಸಕೃತಿಯಿಂ ಬೀಜಮಕ್ಕುಮವು ದಾಳಿಂಬ
ಕೈಸುಗು ಗುಣಿತ ಕ್ರಮದಿಂ
ವಸುಮತಿಗರುವಂತೆ ವೇಳೆ ಗಣಿತವಿಳಾಸ

ಉತ್ತರ : ಎಸೆಳ್ ಗಿನ್ನು ೨ ರುಂ ಗುಣಿಸಲ್ - ೧೦
ರಸಕೃತಿ (೫ x ೫) ವರ್ಗಗೊಳಿಸಲು - ೨೫
ಇದಂ (೨೫) ೧೦ ರಿಂದ ಗುಣಿಸಲು - ೨೫೦
ಅಂದರೆ ಲಬ್ಧ ಬೀಜ ೨೫೦

ಇಲ್ಲಿ ಗಣಿತಕಾರ ದಾಳಿಂಬದ ಕಾಯ್ ೧ಕ್ಕೆ ಎಸೆಳ್ ಗಿಕ್ಕೆ ಲಬ್ಧಬೀಜ ೨೫೦ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜಾದಿತ್ಯನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ ಬಿಟ್ಟರೆ ೧೭೭೦ರಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮರಸನ ೨ ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಇದು ಭೂಮಿಯನ್ನಳೆಯುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ಇದಾಗಿದೆ. ರಾಜಾದಿತ್ಯ ಭೂಮಿಯ ಅಳತೆ ಕುರಿತಂತೆ ಈ ರೀತಿ ಕೋಷ್ಟಕ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಭೂಮಿಯ
ಸುತ್ತಳೆದ ಧರ್ಮಮನೆ ಬಿಡುವುದುಳಿದರ್ಧದೊಳಂ |
ಮತ್ತೆರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಿಯೆ
ಮತ್ತೊಂದುರೊಳೊಂದನೊತ್ತ ಕಂಭಂ ಬರ್ಕುಂ ||

ಇಲ್ಲಿ ಕಂಭ ಎಂದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಫಲವೆಂದರ್ಥ. “ಉದ್ಧಮನಗಲದಿರಿಯಲ್ ಸಿದ್ದಿಸಿ ತಾಂ ಬಂದಲಬ್ಧಮಕ್ಕುಂ ಕಂಭಂ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

೧. ಮತ್ತರು = ೨೦೦ ಕಂಭ

೨. ಕಂಭ = ೪ ಕೈಯ್

೪ ಕೈಯ್ = ೨೦ ದ್ರೋಣಗಳ ಅಳತೆ.

ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ತೃಟಿತಗೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

೨. ತಿಮ್ಮರಸ : ೧೭೭೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಈತ ಪೆನುಗೊಂಡೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಭದ ವಾಸಿ. ಈತನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಕೆ.ಎ. ೧೬೯ನೇ ನಂಬರಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಟೀಕು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ತಿಮ್ಮರಸನು ಕರ್ನಾಟಕ ವಾರ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಠಾದಶ ಅಂದರೆ ೧೮ ಗಣಿತಗಳುಂತಿಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಮಗ್ಗಿ, ವರ್ಗ, ಘನ, ಬಣ್ಣಾಂತರ ಸೂತ್ರ ಮುಂತಿನ್ನಚ್ಚಿನ್ನ ಗುಣಿತಂ, ಕ್ಷೇತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಬಾರದು, ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ದೋಷಕರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಅಂಗುಲ ಭೂಮಿಯ ತಪ್ಪಲು

ಪಿಂಗದೆ ತಾಂ ನರಕದಲಿ ಸಂತತಮಿರ್ಪಂ |

ಅಂಗುಲ ಹೆಚ್ಚದೆ ತಗ್ಗದೆ

ಸಂಗತ ಮಾಗಳೆಯ ಭೂಮಿರಕ್ಷಿಪಳೆಂದೂ ||

ಭೂಮಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಡತನದ ಆಲೋಚನೆಗಿಂತ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿದಂತಿದೆ. ಒಂದಂಗುಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೆ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಅಳತೆ ಮಾಡಿ ಬದುಕಿದರೆ ಭೂ ತಾಯಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅದು ನನಗೆ ಹೊಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರೆ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅದು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ನೆಲವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಒಂದು ನಾಡಿನ ನೆಲದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಹೊತ್ತಿನ ಗಡಿ ಚಳುವಳಿಗಳ ತುರ್ತನ್ನು ತಿಮ್ಮರಸನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತದಿಂದ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಭೂಮಿಯ ವಿವಿಧಾಕಾರದ ಸ್ವರೂಪ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

೧. ಗಳ ಕಟ್ಟಿಳವ ಓಜಾಸೂತ್ರ

೨. ಪಾಶಾಕಾರದ ಭೂಮಿ ಓಜಾಸೂತ್ರ

೩. ಸಮಚತುರಭೂಮಿ ಓಜಾಸೂತ್ರ

೪. ದೀರ್ಘ ವಿಷಮ ತ್ರಿಭೂಜೆಗೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

೫. ನೇತ್ರಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

೬. ಶೂರ್ಪಾಕಾರಕ್ಕೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

೭. ಲಿಂಗಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಗಳೆಕಟ್ಟಿಳವ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಉದಾ :

ಅಂಗುಲ ಮೂವತ್ತೆರಡುಂ

ಸಂಗತ ಮಾಗೊಂದು ಹಸ್ತ ಹಸ್ತಗಳೆಂಟು |

ಹಿಂಗದೆ ಗಳೆ ತಾನಕ್ಕುಂ

ತುಂಗಭುಜಾ ಪೇಳೆನಲ್ಕೆ ಗಣಿತಕ್ರಮದಿಂ ||

ಅಂದರೆ ೩೨ ಅಂಗುಲ = ೧ ಹಸ್ತ

೮ ಹಸ್ತ = ೧ ಗಳೆ

‘ಗಳೆ’ ಅಂದರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನಳೆಯುವ ಕೋಲು. ಈ ಕೋಲುಗಳು ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ. ಶಾಸನೋಕ್ತ ಬಾಗುಳಿಗಳೆಂಬ, ಕೋಗಳಿಗಳೆಂಬ ಎಂಬುವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಪಾಶಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ : ಓಜಾಸೂತ್ರ ಪಾಶಾಕಾರದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಂಭದಿಂದ ಅಳೆಯುವ ಪರಿಪಾಠವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮೊದಲಗಲ ದಶವದೆ ತಾಂ

ತುದಿಯಗಲಂ ಪತ್ತುಗಳೆಯ ಒಪ್ಪರೆ ನಿರುತಂ |

ತುದಿಮೊದಲನಾರಯಿದು ನೆರೆ

ಪದುಳದಿ ಗುಣಿಸಲ್ಕೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬರ್ಕಂ |

ಮೊದಲಗದಲ ಅಳತೆ = ೧೦

ತುದಿಯಗಲದ ಅಳತೆ = ೧೦

ಒಟ್ಟು = + ೨೦-೧೦= ೧೦ x ೫ = ೫೦ ಲಬ್ಧ

೨. ಚಂದ್ರಮ ಕವಿ : ೧೬೫೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರಮ ಗಣಿತಸಾರದ ಕರ್ತೃ. ಈತ ತುಳುನಾಡಿನ ಮಧುರೆಯ ಅಳಿಯರಪುರದವನು.

ಜಿನರಾಜ ನಿರೂಪಿತ ಪರಮಾಗಮದಿಂದ್ಭವಿಸಿದ
ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನವೇ ಕರಣಾನುಯೋಗವೆಂದು ಅದನ್ನು
ಆಧರಿಸಿ ಗುರುವಿನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಗಣಿತದ ಬಹುಬೇಧಗಳನ್ನು
ಕಂದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈತನಿಗೆ ಗಣಿತವಿಳಾಸ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿ ೨೦೯ ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಾಕರ, ಭಾಗಾಕಾರ, ವರ್ಗ, ತನ್ಮೂಲಘನಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

೪. ಬಾಲ ವೈದ್ಯದ ಚಲುವ : ೧೭೧೫ರಲ್ಲಿದ್ದ ಈತ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಪುರದ ನಿವಾಸಿ, ಈತ ಕನ್ನಡ ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕಂದ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಧಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಲೋಕದೊಳು ಗಣಿತ ತತ್ವಜ್ಞಾನರೊಪ್ಪುವ ತೆರದಿ
ಬೇಕಾದ ಕೀಲಿಣಿಕೆ ಸ್ವರ್ಣಕ್ಷೇತ್ರದ ಗಣಿತ
ಜೋಕಿಯೊಳು ಘನವರ್ಗ ಮೂಲಕ ಕೈತವಣಿಗಳ
ನೇಕ ಕುಶಲದ ಲೆಕ್ಕವನಾ ಕನ್ನಡದಿ ಪದ್ಯಗೊಳಿಸಿ ಪೇಳಿದನಿದನು

ಪ್ರಾಯಶಃ ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿರೋಮಣಿಯ ಮೊದಲ ಭಾಗವಾದ ಲೀಲಾವತಿ ಕೃತಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕು ಬರೆದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಇದು ಕನ್ನಡ ಲೀಲಾವತಿಯಾಗಿರಬೇಕು (ಟೀಕುವಿನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ). ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಕಂದಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಿತ ವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಂತೀಯ ತಾಡಪ್ರತೀಯ ಗ್ರಂಥ ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೆ. ಭುಜಬಲಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಗಣಿತ ವಿಳಾಸ ಈತನ ಕೃತಿಗೆ ಆಕರವಾಗಿರಬೇಕು.

೫. ಭಾಸ್ಕರ ಕವಿ : ೧೬೫೦ರಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಭಾಸ್ಕರ ಕವಿ ಬೇಹಾರಗಣಿತದ. ಈತನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಬಾಚಿರಾಜ, ಲ. ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕೃತಿ.

೧. ಚಕ್ರಬದ್ಧಿ ಸೂತ್ರ

೨. ಪದಪಿನ ಸೂತ್ರ

೩. ಪದಕದ ಸೂತ್ರ

೪. ಮಟ್ಟದ ಸೂತ್ರ

೫. ದೇವಗತಿ ಸಂಯೋಗದ ಸೂತ್ರ

೬. ಬಿರುದಿನ ಲೆಕ್ಕ

೭. ಅಡುಗೋಲ ಸೂತ್ರ

೮. ಟಂಕಸಾಲೆ ಸೂತ್ರ

ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

೬. ಲೆಕ್ಕದ ಚೌಪದನ : ಕ್ರ.ಶ. ೧೭೦೦ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಕವಿನಾಮವಿಲ್ಲದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಗಟಿನ ರೂಪದ ಚೌಪದಗಳಿವೆ,

ಮರದಿಂದ ಮುರುದು ಬಿದ್ದವನ ಹಿಡಿದುತಂದು
ಭರದಿಂದಲಾಕ್ಷಣದಿ ಚರ್ಮವನು ಸುಲಿದು
ಅರೆಬೆಂದು ನೊಂದವನ ಅಂಗಡಿಗೇ ತಂದು
ಸರಸ ಜನಾರಕ್ಕಿಗೆ ಬಾಯ್ಗೆ ಬರಲೆಂದು

ಎಂಬ ಒಗಟಿನ ರೂಪದ ಈ ಚೌಪದಿಯ ಮೂಲಕ 'ಅಡಿಕೆ' ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

೭. ದೈವಜ್ಞ ವಲ್ಲಭ : ೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಹಾವೀರಾಚಾರ್ಯನ ಕೃತಿಗೆ ದವೈಜ್ಞವಲ್ಲಭ ಟೀಕು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿ ಗಣಿತಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬಾಲಬೋಧ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

೮. ಮುಮ್ಮಡಿಕ್ಕಪ್ಪ : ಈತನ ಕೃತಿ ಸಂಖ್ಯಾರತ್ನಮಾಲಾ ಟೀಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ೧ ರಿಂದ ೧೨೦ರ ವರೆಗೆ ಸಂಖ್ಯಾನಾಮಾವಳಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೯. ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯ : ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿರೋಮಣಿ ಹೆಸರಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದ ಕರ್ತೃ ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯ. ಇದರ ಮೊದಲ ಭಾಗವಾದ ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಚಲುವ ಟೀಕು ಬರೆದು ಕನ್ನಡ ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಕೃತಿ ರಾಜಾದಿತ್ಯನ ಲೀಲಾವತಿಗೂ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಹಣದ ಕೋಷ್ಟಕ ಕುರಿತಂತೆ 'ವರಾಟಕನಾಂ ದಶದ್ವಯಂ ಯತ್' ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಸೂತ್ರದಿಂದ

೨೦ ವರಾಟಕಗಳು = ೧ ಕಾಕಿಣಿ

೪ ಕಾಕಿಣಿಗಳು = ೧ ಪಣ

೧೬ ಪಣಗಳು = ೧ ದ್ರಮ್ಯ

೧೭ ದ್ರಮ್ಯ = ೧ ನಿಷ್ಕ

ಇಲ್ಲಿ ವರಾಟಕವೆಂದರೆ ಕವಡೆ ಎಂದರ್ಥ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕವಡೆಗಳು ಹಣದ ಮೌಲ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ 'ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಕವಡೆ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನುಡಿ ಈಗಲೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಿಷ್ಕ ಅಂದರೆ ಸುವರ್ಣನಾಣ್ಯ ಎಂದರ್ಥ. ೧೦. ಕೆಳದಿ ಬಸವರಸ : ಕೆಳದಿ ಬಸವರಾಜ ಸಂಕಲಿಸಿದ ಕೃತಿ ಶಿವತತ್ತ್ವ ರತ್ನಾಕರ ಇದರ ೧೫ನೇ ತರಂಗ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬಸವರಸನ ಪ್ರಕಾರ

೧. ಗಣಿತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವರನ್ನು ಖಜಾಂಚಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

೨. ೧ ರಿಂದ ೬ರ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಂಕಗಳು

೩. ಇದರ ಮುಂದೆ ಸೊನ್ನೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಅಂಕಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ

೪. ಪ್ರಮಾಣ, ಫಲ, ಇಚ್ಛೆ ಹೀಗೆ ೩ ರಾಶಿಗಳು ತ್ರೈರಾಶಿಗಳು.

೫. ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಗುಣಿಸಿದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಭಾಗಿಸಬೇಕು.

ದ್ರವ್ಯ ಭಾಗಿಸಲು ಇಚ್ಛೆ ಅಗತ್ಯವೇಕು. ಮುಂತಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

೧೦. ಜಮಾ - ಖರ್ಚಿನ ಪದ್ಧತಿ ಪುಸ್ತಕ : ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರವು ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಣ ವಿನಿಮಯ ಸಾಮಗ್ರಿ ಆಗದಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳು, ಹಣದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೇ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು 'ಮುಯ್ಯಿ' ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೆಲಸ ಇವರು, ಇವರ ಕೆಲಸ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಂಘಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಉಪಕ್ರಮ ಸಮೂಹ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿತ್ತು. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಹಣದ ಆವಿಷ್ಕಾರ, ಟಂಕಸಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಇಂದು 'ದುಡ್ಡು' ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದೆ.

ದುಡ್ಡು ವ್ಯವಹಾರ ಕುದುರಿಸುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಆದ ಕೂಡಲೇ ಅದರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆ ಅಲ್ಲದೇ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಖರ್ಚು ಕುರಿತು ಮನುಷ್ಯ

ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಖಾತೆ-ಕಿರಡಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಖಾತೆ-ಕಿರಡಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಕೈಪಿಡಿಗಳ ರೂಪದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಕಾರಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಕೃತಿ 'ಜಮಾ-ಖರ್ಚಿನ' ಪದ್ಧತಿಯು'.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕಾಗದ ಪ್ರತಿ ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರ ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆ ೭೯ರಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ೮ ೧/೨ x ೭ ಅಳತೆಯ ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜಮಾ ಖರ್ಚಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ೯೯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಮಾ-ಖರ್ಚಿನ ವಿವಿಧ ಪರಿಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಉದಾ: ಜಮಾ ಎಂದರೇನು? ಖರ್ಚು ಎಂದರೇನು? ಶಿಲ್ಕು ಎಂದರೇನು? ರೋಜಕಿರಡಿ ಎಂದರೇನು? ಶಿಲ್ಕು ಎಲ್ಲಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ?, ಖಾತೆ ಎಂದರೇನು? ಬೀತವಳಿ ಎಂದರೇನು?, ಗುಜರತ್ ಎಂದರೇನು? ಪರಭಾರೆ ಜಮಾ ಖರ್ಚು ಎಂದರೇನು? ತೇರಿಜ ಎಂದರೇನು? ಅಥಾವೆ ಎಂದರೇನು? ತೀಹಣೆ ಎಂದರೇನು? ಸಂಜಾಯತ ಎಂದರೇನು? ಶಹಾಜೋಗ, ನಾಮಜೋಗ ಮತ್ತು ಧನಜೋಗ ಎಂದರೇನು? ಹುಂಡಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳೆಷ್ಟು, ರುಕುಮು ಎಂದರೇನು? ಬಡ್ಡಿ ಎಂದರೇನು? ಧರ್ಮಾದಾಯ ಖಾತೆ ಎಂದರೇನು? ಪಕ್ಕಾ ಮತ್ತು ಕಚ್ಚಾ ಖಾತೆ ಎಂದರೇನು? ಅಖೇರಾ ಶಿಲ್ಕು ಎಂದರೇನು?, ಧಾವಕಿರಡಿ ಮತ್ತು ಬೈರಿಕಿರಡಿ ಎಂದರೇನು? ಕಿರಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಂದಿನಿಂದ ಆರಂಭ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ನೂರಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ತುಂಬಾ ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದನ್ನು ಸರಳ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆಯೋ ಅಂತಹವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಲೆಕ್ಕಾಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸುವ ರೀತಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಜಮಾ ಎಂದರೇ ಎರಡನೇಯವರ ಕಡೆಯಿಂದ ರೊಕ್ಕ ಅಥವಾ ಎರಡನೇಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಬಂದ ಹಣ. ಖರ್ಚು ಎಂದರೇ ರೋಖ ಅಥವಾ ಮತ್ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಗಲಿ ಎರಡನೇಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ

ಹಣ. ಶಿಲ್ಪ ಎಂದರೆ ಜಮೆಯ ರುಕುಮಿನಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಿನ ರುಕುಮ ಕಳೆಯಲಾಗಿ ಬಂದ ಹಣ. ಪ್ರತಿದಿವಸ ಜಮಾ-ಖರ್ಚು ಬರೆದ ಶಿಲ್ಪ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಧಾರವೀ ಕಿರ್ದಿ ಎಂದೂ, ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಗೆ ಅಥವಾ ನಿಯಮಿಸಿದ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಶಿಲ್ಪ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬೈರೀ ಕಿರ್ದಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಹಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾದಾಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಖಾತೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಜಮಾ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಖರ್ಚು ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಶುಲ್ಕ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ದಿನಾಂಕ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿವರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತುಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ವಾಣಿಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ, ವ್ಯವಹಾರಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳು ಹಣಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಇಲ್ಲವೇ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಕುರಿತಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ, ಲೆಕ್ಕದ ಪುಸ್ತಕ, ಗ್ರಾಮ ಮ್ಯಾನ್ಯುವಲ್, ಅಂಕಗಣಿತಗಳಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೃತಿಗಳು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿವೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿನ ವಾಣಿಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂತಹ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಹುಶಿಸ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ, ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಆಕರಗಳು

೧. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟಗಳು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು
೨. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಆರ್., ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತ್ರೆ, ಭಾಗ ೧-೨-೩, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು

೩. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಸೂಚಿ ಸಂಪುಟಗಳು, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ
೪. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಸೂಚಿ ಸಂಪುಟಗಳು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು
೫. ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಸಂಪುಟ ೫, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು

* * * * *

ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ

- ಡಾ. ಕೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ

ಆನೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು 'ಶಾಸ್ತ್ರ' ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಆನೆಗಳ ಬಳಕೆಯ ಸಾಕಷ್ಟು ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆನೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ. 'ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇನಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಆಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಒಂದು ಆಕ್ಷೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿ ೨೧, ೮೨೦ ರಥ, ೨೧೮೨೦ ಆನೆ, ೬೫,೬೧೦ ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ೧,೦೯,೩೫೦ ಪದಾತಿಗಳಿದ್ದುವು.'^೧ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಯುದ್ಧದ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶ್ರಮದಾಯಕವಾದ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಗಳವರೆಗೆ ಆನೆಗಳು ಬಳಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾನವ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ, ಸ್ವರೂಪ, ಯೋಗಕ್ಷೇಮ, ಮಹತ್ವವನ್ನರಿಯುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ 'ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ', 'ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ' ಮುಂತಾದ ಲೌಕಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂತೆ 'ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ'ವು ರಚನೆಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ : ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ.

೧. ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈಗೊಟ್ಟ ಶಿವಮಾರನ 'ಶಿವಮಾರ ಮತವೆಂಬ' ಗಜಾಷ್ಟಕ.
೨. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೦೦ರಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ವೀರಭದ್ರರಾಜನು ಬರೆದ 'ಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದ ಟೀಕೆ'. ಇದು ಪಾಲಕಾಪ್ಯಮುನಿ ಬರೆದ ಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದ ಕೃತಿಗೆ ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.
೩. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೪-೧೬೯೭ರಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಸ್ವಾದಿ (ಸೋದೆ) ಸದಾಶಿವ ರಾಜನು ಬರೆದ 'ಗಜಾಶ್ವ ಲಕ್ಷಣ'
೪. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಮಳೆಯ ಗುರುನಂದೀಶ್ವರ ಬರೆದ 'ಗಜಲಕ್ಷಣ' - ಇವು ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು.

ಇನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ.

೧. ಚಾವುಂಡರಾಯನ ಲೋಕೋಪಕಾರ
೨. ೧ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ
೩. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಸೌಗಂಧಿಕ ಪರಿಣಯ
೪. ಕೆಳದಿ ಬಸವರಾಜ ಸಂಕಲಿತ ಶಿವತತ್ತ್ವ ರತ್ನಾಕರ - ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆನೆ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿದೆ.

೧. ಗಜಾಷ್ಟಕ : ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈಗೊಟ್ಟ ಶಿವಮಾರನು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತನೂ, ನಾಟ್ಯನಿಪುಣನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಗಜಾಷ್ಟಕ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒನಕೆವಾಡಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಹೊಸನಗರದ ೩೫ನೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಏವೇಳ್ವುದೋ ಶಿವಮಾರ ಮ
ಹೀವಳಯಾಧಿಪತನ ಸುಭಗ ಕವಿತಾ ಗುಣಮಂ |
ಭೂವಳಯದೋಳ್ ಗಜಾಷ್ಟಕ
ಪೋವನಿಗೆಯು ಪೊನಕೆವಾಡುಮಾದುದೆ ಪೇಳ್ಕಂ ||

ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತಾದ ಮೊದಲ ಅಷ್ಟಕವಾಗಿದೆ. ಈತನಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುವ 'ಗಜಮತ ಕಲ್ಪನಾ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಯೊಂದು ೨ ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಗಂಗರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೊದಲನೆಯ

ಶಿವಮಾರನನ್ನು 'ಗಜದಾನ ಮನರ್ಥಿಗಿತ್ತು ಚಾಗಿ' ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈತನ ಮೊಮ್ಮಗ ಶ್ರೀಪುರುಷನು 'ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ'ದ ಕರ್ತೃವೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಪುರುಷನ ಮಗನಾದ ಎರಡನೆ ಶಿವಮಾರನಿಂದ 'ಗಜಾಷ್ಟಕ' ಹಾಗೂ 'ಗಜಮತ ಕಲ್ಪನಾ' ಕೃತಿಗಳು ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ೧ನೇ ಶಿವಮಾರನಿಂದ 'ಗಜಮತ ಕಲ್ಪನಾ', ಶ್ರೀಪುರುಷನಿಂದ ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ; ೨ನೇ ಶಿವಮಾರನಿಂದ 'ಗಜಾಷ್ಟಕ' ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾದಂತಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಗಂಗ ಅರಸರು ಗಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆನೆಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಈ ವಂಶಜದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೨. ಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದ ಟೀಕು : ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದ ಟೀಕು ಬರೆದ ವೀರಭದ್ರರಾಜ ಒಬ್ಬ ಟೀಕಾಕಾರನಾಗಿದ್ದು; ಈ ಮೊದಲು ರಚನೆಗೊಂಡ 'ಪಾಲಕಾಪ್ಯಮುನಿ' ವಿರಚಿತ ಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದ ಕೃತಿಯ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದ ಕೃತಿಯ ಹಸ್ತಿಪ್ರದೇಶ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ೨೯ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಟೀಕು ಬರೆದಂತಿದೆ.

ಆನೆಯ ಶರೀರ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಉಪಾಂಗಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮುಂತಾದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಅಂಗುಲಂಗುಲವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆನೆಯ ಅಂಗುಲಿ ಪ್ರದೇಶವೆಂದರೆ ಸೊಂಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬೆರಳಿನ ರೀತಿಯ ತುದಿ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲಿನವರೆಗಿನ ೨೮ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಖಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ದಂತಗಳ ಭಾಗ, ಕಟಸೂತ್ರ, ಕಪೋಲ ಇತ್ಯಾದಿ ೩೦ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉರಪ್ರದೇಶ, ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನ, ಜಠರ, ಆಸನಭಾಗ, ಜಘನಭಾಗ, ಮೇಡ್ರಭಾಗ, ಲಾಂಗೂಲಭಾಗ ಮುಂತಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಾರ ಆಯಾ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರ ತಿಳಿದು ರೋಗಕ್ಕೆ ಮದ್ದು ನೀಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಮದ್ದನ್ನು ಕೊಡದ ವೈದ್ಯ ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಸರಿಯಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ 'ಆನೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ೧೫ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಶರೀರದ ಮುಖ್ಯಭಾಗಗಳೆಂದು ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ೧೫ ಮುಖ್ಯ ಶರೀರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ೪೬೦ ಪ್ರದೇಶಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆಯೆಂದು ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆನೆಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವಾಗ ಆನೆಯ ಶರೀರದ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.'^೨

೩. ಗಜಾಶ್ವಲಕ್ಷಣ : ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೪-೧೬೯೭ರಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಸೋದೆ ಸದಾಶಿವರಾಜನು ೭೮ ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿ.೧೧೬೪/೭ ನಂಬರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಂದಗಳು 'ಗುರುನಂದೀತಾ' ಅಂಕಿತದಿಂದ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿವೆ. ಸೋದೆ ಸದಾಶಿವರಾಜನ ಈ ಕೃತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸರ್ವ ವಿಷಯಗಳ 'ಕಿರುವಿಶ್ವಕೋಶ' ದಂತಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಸದಾಶಿವ ನೀತಿ' ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಆನೆಯ ಸತ್ವ, ಆವರ್ತ ಲಕ್ಷಣ, ಶುಭ-ಅಶುಭ ಇತ್ಯಾದಿ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

೪. ಗಜಲಕ್ಷಣ : ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಳೆಯ ಗುರುನಂದೀಶ್ವರನು ಬರೆದ ಈ ಕೃತಿ ೧೪ ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಧಾರವಾಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ೬೮೦ (iv) ನಂಬರಿನಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾದ ತಾಡೋಲೆ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ (೧೨x೨ ಅಳತೆ) ಗಜಗಳ ಜಾತಿ ನಾಲ್ಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ದ್ವಿಜ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರ ಭೇದಗಳಿಂದಂ

ರುಜು ಗುಣಯುತ ಭದ್ರಮಂಡಲಾ ||

ನಿಜಬಲ ಮೃಗ ಮಿಶ್ರವೆಂಬ ನಾಮದಿ ಗುರುವೇ ||

ಎಂದು ಭದ್ರ, ಮಂಡಲಾ, ಮೃಗ ಹಾಗೂ ಮಿಶ್ರಜಾತಿಗಳೆಂಬ ೪ ತಳಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಯ ಆನೆಗಳ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ

ಅತಿ ಸುಂದರವಾದಾನನ

ಕ್ಷಿತಿ ತಳವನು ಮುಟ್ಟುವಂತ ಸೊಂಡಿಲುಪಾಲಂ ||

ಶೃತಿ ಶುಭ್ರ ಜಿಂಜೆಯ ರುಣಂ

ಶಿತ ದಂತೋನ್ನತ ಶಿರಸ್ಸುಮೃದು ಕೇಶಯುತಂ ||

ನೆಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಸೊಂಡಿಲು, ಉನ್ನತವಾದ ದಂತ, ಶಿರಸ್ಸು, ಹೊಂದಿದ ಆನೆ ಉತ್ತಮವೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ

ಚರಣದಿ ಧನುರಾಕಾರಂ

ನೆರೆ ಹೃದಯದಲಗದ ಕುಂಭ ಲಂಘೋದರತೆ ||

ವರವಧು ಪಿಂಗಲ ನಯನದ

ಲಿರಲಿಕೆ ಗಜಭದ್ರ ಜಾತಿ ತಿಳಿವದು ಬಂಧರೂ ||

ಭದ್ರಜಾತಿ ಆನೆಯ ಚರಣ ಧನುರಾಕಾರದಿಂದ ಇದ್ದು, ಶುಭಲಕ್ಷಣ ಉಳ್ಳ ಆನೆ ಧೈರ್ಯ, ಶೌರ್ಯ, ಪಟುತ್ವ, ವಿನಿತತ್ವ, ಸುಭಗತ್ವ, ವೀರತ್ವ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದನ್ನು ಭದ್ರಜಾತಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆನೆಯ ಉಪಯೋಗ ಕುರಿತಂತೆ

ನದಿಗಳ ದಾಂಡು ಸಮಯದಿ
ಇದಿರಾಗಿವೆ ವೈರಿದುರ್ಗ ಕದಗಳನೊಡೆಯಲ್ ||
ಮದುವೆಗೆ ಪಟ್ಟಕೆ ದೀಕ್ಷೆಗೆ
ಮದಗಜ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವು ಗುರುವೆ ||

ನದಿಗಳನ್ನು ದಾಟುವಾಗ, ವೈರಿದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವಾಗ, ಮದುವೆ ಪಟ್ಟದಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಉಪಯೋಗ ಹೆಚ್ಚು.

ಇನ್ನು ಶುಭದಾಯಕವಾದ ಆನೆಯೆಂದರೆ
ಆನೆಯೇ ಐಶ್ವರ್ಯದಾಯಕ
ಆನೆಯೇ ಚತುರಂಗದೊಳಗೆ ಅತಿಶಯಪಹುದೋ ||
ಆನೆಯೇ ಅರಸಿಗೆ ಮುಖ್ಯವೂ
ಆನೆಯೇ ಅರಿಗಳಿಗೆ ಭಯವನೀವದು ಗುರುವೇ ||

ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ
ನಾಲ್ಕು ಗಜ ಉದ್ದ ಉತ್ತಮವು
ಲೋಕದೊಳಗೆ ಗಜವು ಕಡಿಮೆ ಮಧ್ಯಮಮಕ್ಕುಂ ||
ಯೇಕ ಗಜ ಕಡಿಮೆಯಧಮವು
ಯೇ ಕಠಿಣಕ್ಷಣಕೆ ಕಡಿಮೆಯಧಮಾಧಮವು ||

ಈ ಮೇಲಿನ ಸದಾಶಿವ ರಾಜನ 'ಗಜಾಶ್ವಲಕ್ಷಣ' ಮತ್ತು ಮಳೆಯ ಗುರುನಂದೀಶ್ವರನ 'ಗಜಲಕ್ಷಣ' ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಗಜಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಕುರಿತು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಗಜಗಳ ರೋಗ, ಉಪಚಾರ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯದು.

ಈ ಮೇಲಿನ 'ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ' ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ; ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖಿತ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳೆಂದರೆ

೧. ಚಾವುಂಡರಾಯನ ಲೋಕೋಪಕಾರ : ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ೨ ಪದ್ಯಗಳು ಗಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿವೆ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ಆನೆ ಬಲಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಣಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಬರುವ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ೨೦ಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಔಷಧಿಯಾಗಿ ಬಳಸಲು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ರೋಗಗ್ರಸ್ಥ ಆನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ದಿನದವರೆಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದರ ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲ.

'ಮೆಣಸು ವಿಳಗ, ಕಳವಿಗೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ನೀಲಾಂಜನ, ರಾಶ್ಮಿ, ಕೋಷ್ಠ, ಬಜೆ, ಓಮ, ಇಂಗು, ಅತಿಬಜೆ, ಪಂಚಲವಣ, ಸಾಸಿವೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ, ತ್ರಿಪಲಾ, ನೇರಳೆ, ತೋಗಟೆ, ಮೆಣಸಿನ ಬಳ್ಳಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಮೂಲ, ಹಲಗಿಲಬೇರು, ಕಹಿಪಡುವಲದ

ಸಮೂಲ, ಈ ಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ತೆಗೆದ ರಸವನ್ನು ಆನೆಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಸುವುದರಿಂದ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿಗಳು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂಲಿಕೆಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಅಂಬಿಲದಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಆನೆಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಶೂಲೆ, ಗುಲ್ಮ, ಕಿಮಿ, ಕೆಮ್ಮು, ಜಡತೆ, ಅರುಂಚಿ ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.^{೩೧}

೨. ೧ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನ 'ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ' : ಈತ ಗಜಗಳ ಜನನ-ಲಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅಗ್ನಿವಾಯುಗಳ ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನೆಯ ಜಾತಿಯನ್ನು 'ಅಗ್ನಿಮಾರುತಾಂಶ ಸಂಜಾತ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಕಷ್ಟು ಬಣ್ಣದ ಮೈಕಾಂತಿ, ಬೆಳ್ಳನೆಯ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳು, ಸೊಡಗುಂಡಿಯಂತಿರುವ ಉಗುರುಗಳು, ಪುಷ್ಪಮಾಂಸ - ದೇಹದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ್ದು, ಕೆರಳುವ ಸ್ವಭಾವ, ಅಂಕುಶದ ತಿವಿತವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದಿರುವುದು ಈ ಆನೆಯ ಲಕ್ಷಣ.'^{೩೨} ಹಾಗೆಯೇ 'ಸರ್ಪ ಸತ್ತ್ವಜ ಎಂಬ ಆನೆಯು ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕ, ಕ್ರೂರಿ, ಕುಟಿಲಗಾಮಿ, ನರಾಂಕಾರಿ, ಮದಿಸಿರುವುದು ಆಗಿದ್ದರೆ; ಸುಪ್ರತೀಕಾನ್ವಯ ಎಂಬುದು ಪ್ರಚಂಡವೂ, ನೈದಿಲೆ ಬಣ್ಣದಿರುವುದೂ, ಕರೋತವರ್ಣದ ಕಣ್ಣು, ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವದ ಮೇಧಾವಿಯಾದ ಆನೆಯಾಗಿದೆ.'^{೩೩}

ಆನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಅದರದೇ ಆದ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಸೋಮೇಶ್ವರ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಹೇ, ಹೈಯ' ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ಬಡಿಯುವಂತೆ ಸೂಚಿಸುವ ಧ್ವನಿಸಂಜ್ಞೆ ಹಾಗೆಯೇ 'ಹಿಜ್ಜ ಹಿಜ್ಜ' ಅಂದರೆ ಕಟ್ಟುವ ಕಂಬದಡೆಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಆನೆಗೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

೩. ಕೆಳದಿ ಬಸವರಸನ 'ಶಿವತತ್ತ್ವ ರತ್ನಾಕರ' : ಕೃತಿಯ ೧೧ನೇ ತರಂಗ ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ೨೨೬ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಅಸ್ಸಾಂ, ನರ್ಮದಾ ನದೀತೀರ, ಮಾಳವದೇಶ, ಕಳಿಂಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಆನೆಗಳ ಜನನ ಭೂಮಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಳಿಂಗದೇಶದ ಆನೆಗಳು ನವಿರಾದ ಕೂದಲು, ಮೃದುಚರ್ಮ, ಕೋಗಿಲೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ; ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮದಗಜ ಎತ್ತರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಆನೆಗಳು ಚರ್ಮ, ಪಾದ, ಉಗುರು, ಕಿವಿಗಳು ಒರಟಾಗಿರುತ್ತವೆ.

'ಭದ್ರ, ಮಂದ್ರ, ಮೃಗ ಎಂಬ ಮೂರು ಜಾತಿಯ ಆನೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಈತನು ೫ ಮೊಳ ಎತ್ತರ ೭ ಮೊಳ ಉದ್ದ, ೮ ಮೊಳ ಸುತ್ತಳತೆಯ ಆನೆ ಮೃಗ

ಜಾತಿಯೆಂತಲೂ, ಮೃಗಜಾತಿಯ ಆನೆಗಿಂತ ಒಂದು ಮೊಳ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಭದ್ರಜಾತಿಯೆಂತಲೂ ಮುಂದೆ ೨ ಮೊಳ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಮಂದ್ರಜಾತಿ ಆನೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಭದ್ರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಮಂದ್ರ ಕೊಳದಲ್ಲಿ, ಮೃಗ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.^೬ ಈ ಮೂರು ಜಾತಿ ಆನೆಗಳಲ್ಲದೆ 'ಪ್ರಜಾಪ್ರತ್ಯಂಶಕ' 'ಇಂದ್ರಾಂಶ' 'ಧನದಾಂಶ'ಗಳೆಂಬ ಆನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಜಾಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರಕವಾದ ಆನೆ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರತ್ಯಂಶವಾದರೆ, ಯುದ್ಧ ವಿಜಯಿ-ಸಂಪತ್ತು ತಂದುಕೊಡುವುದು 'ಇಂದ್ರಾಂಶ', ಧನ ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳ ವೃದ್ಧಿಕಾರಕವಾದ ಆನೆ ಧನಾಂಶಕವೆಂದು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ, ೧೦ ರಿಂದ ೧೪ ವರ್ಷದ ಆನೆಗಳು ಬಳಕೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಆದರೆ ೭೦ರ ನಂತರದ ವಯಸ್ಸಿನ ಆನೆಗಳು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳು.

ಆನೆಯ ದೇಹದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ತ್ವಗ್ಗ, ದಶನಭಗ್ನಜ, ಕೇಶಜ, ಪಕ್ಷಜಾತಜ, ವಾಲಜ, ರೋಮಜ ಎಂಬ ಆರು ಸುಳಿಗಳು (ಆವರ್ತಗಳು) ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಶಜ ಮತ್ತು ಭಗ್ನಜ ಸುಳಿ ಇರುವ ಆನೆ ಶುಭದಾಯಕ. ಇನ್ನು ದೇಹದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸುಳಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರವಾಹಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು, ಆರು ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಆನೆ ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆಂಬ, ಗೋಡೆ-ಗೋಪುರ, ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಇಲ್ಲವೇ ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುವುದು ಆನೆಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡದೇನಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವು ಸಂಪತ್ತಿನ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಭಾಗವೆನಿಸಿವೆ.

೪. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ 'ಸೌಗಂಧಿಕಾ ಪರಿಣಯ': ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ೧೪ನೆಯ ಅಶ್ವಾಸ ಗಜಪಣಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರಸಮೇತ ೩೬ ಆನೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಈ ಕೃತಿ ಭದ್ರ, ಮಂದ್ರ, ಮೃಗ ಎಂತಲೂ ಈ ಮೂರು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ೨ ಇಲ್ಲವೇ ೩ ಜಾತಿಗಳ ಸಮಿಶ್ರಣ 'ಮಿಶ್ರ ಜಾತಿ' ಎಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ೧೦, ೨೦, ೩೦ ಹಾಗೂ ೬೦ ವರ್ಷದ ಆನೆಯೆಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು, ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಪಟ್ಟದಾನೆ, ಬಿಳಿಆನೆ, ಒಂಟಿದಂತದಾನೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ಆನೆ, ಮಲಯಾಳ ದೇಶದ ಆನೆ, ನೇಪಾಳ ದೇಶದ ಆನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕೃಶವಾದ, ದೀರ್ಘವಾದ, ಜೋಲುವ ಕತ್ತು, ಬಗ್ಗಿದ ಹೆಗಲು, ನಡೆಯುವಾಗ ಕಾಲು ಮಸೆಯುವ, ಕಿವಿ-ಬಾಲ-ಶಿಶ್ನ ಉದ್ದವಾದ, ಸೊಂಡಿಲು ಸಣ್ಣದಾದ ಆನೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು, ಕೃಶವಲ್ಲದೆ, ತಾಳಪತ್ರದಂತಹ ನಗಾರೆಯಂತೆ ಇರುವ

ಕಿವಿಗಳು, ಧನಸ್ಸಿನಂತೆ ಬಗ್ಗಿರುವ ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಎದೆ, ಸಣ್ಣ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆನೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು.^೭

ಆನೆಗಳ ದೈಹಿಕವಾದ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಮ, ಮುರಿದ ದಂತಗಳ ಕೊನೆ, ಮಸ್ತಕದ ಕೂದಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಬಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ, ಬಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಶುಭದಾಯಕ ಸುಳಿಗಳೆಂದರೆ ಮಸ್ತಕದ ಕೂದಲು, ದಂತಗಳ ಕೊನೆಯ ರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥವು. ಅಶುಭದಾಯಕ ಸುಳಿಗಳೆಂದರೆ ಚರ್ಮದ ಬಿಂದು, ಬಾಲದಲ್ಲಿರುವವು. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶುಭಾಶುಭಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೆಳದಿ ಬಸವರಸ 'ಶಿವತತ್ತ್ವ ರತ್ನಾಕರ'ದ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೋಲುವ ಮುಮ್ಮಡಿಯವರ 'ಸೌಗಂಧಿಕ ಪರಿಣಯ' ಪ್ರಾಯಶಃ ಶಿವತತ್ತ್ವ ರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚನೆಯಾದಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ೨೨೬ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ.

೫. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳು : ಆದಿಪುರಾಣ, ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣ, ಪಂಪಭಾರತ, ಅಜಿತತೀರ್ಥಂಕರ ಚರಿತೆ, ಧರ್ಮಾಮೃತ, ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ, ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಸುಮಾರು ೪೦ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಬಹುತೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಯುದ್ಧ, ಪಟ್ಟಾಧಿಕಾರ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಬಳಕೆಯ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಗಜವೈದ್ಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕನಿಗೆ 'ಹಸ್ತೈರ್ದಕ್ಷ' ಎಂತಲೂ, ಅದನ್ನು ಸಾಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ 'ಹಸಿಪ'ರೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೌಟಿಲ್ಯನು ಆನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವ, ಸೇವಕರ ಸಂಬಳ, ಸಾರಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ೨೦ ವರ್ಷದ ಆನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬುದು ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣಗಳಂತೆ 'ಗಜಶಿಕ್ಷಣವು' ಜಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. 'ವಾರಣ ಶಿಕ್ಷೆಯಂ ತುರಗಶಿಕ್ಷೆಯನೊಪ್ಪುವ ಚಾಪವಿದ್ಯೆಯಂ ಈತನಲ್ಲದಿಳೆಯೊಳ್ ಮಿಗೆಬಲ್ಲವರಾರ್' ಎಂಬ ದಶಕುಮಾರ ಚರಿತೆ (೧೧-೯೬)ನೆಯ ಮಾತು ಆನೆಯನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ವಿದ್ಯೆಗೆ 'ವಾರಣಶಿಕ್ಷಾ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು 'ಹಸ್ತಿ ತನ್ತ್ರ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗಜಶಾಲೆಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆನೆಗಳ ಪಡೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧವನ್ನು 'ಗಜಕಾಳಗ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಆನೆಯನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವ

ವೈದ್ಯವರ್ಗದವರು ಹಾಜರಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿದ ಸಬಳವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು
ಮದ್ದು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತ ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ.

ಒಡಲಿನೊಳು ಮುರಿದಿದ್ದ ಸಬಳವ
ನುಡಿಯಲೀಯದೆ ಕೀಳ ಮದ್ದನು
ಗಿಡವ ಜೀವಣಿಗೆಯೊಳು ಸುಪ್ಪಾಣಿಸುವ ದುರ್ವ್ರಣವ
ತೊಡೆದು ಕಟ್ಟುವ ಹಸ್ತಿ ವೈದ್ಯರ
ಗಡಣವುಭಯ ದೊಳಿಸೆವಂತ್ಯದ
ಕಡಲರಭಸಕ ತೊಡಕನಿಕ್ಕಿತು ಬಹಳ ಬಲಜಲಧಿ

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ 'ಹಸ್ತಿ ವೈದ್ಯರ' ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಜೈಯು' ಎಂಬ
'ಗಜವೈದ್ಯ'ನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಯುದ್ಧದ ಆನೆಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಾಕವಚ ಹೊದಿಸಿ, ದಂತಗಳಿಗೆ ಚೂಪಾದ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ಸಿಕ್ಕಿಸುವುದನ್ನು ಹುಯೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆನೆಗೆ ತೊಡಿಸುವ ರಕ್ಷಾಕವಚವನ್ನು
'ಪಕ್ಕರಿಕೆ', 'ಹಕ್ಕರಿಕೆ' ಎಂತಲೂ, 'ಆನೆಯ ಜೂಲ' ಎಂತಲೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.
'ಕೊಂಬುಗತ್ತಿ', 'ಕಿರುಗತ್ತಿ', 'ಸೂನಗೆ' ಮುಂತಾದ ಕಾವೋಕ್ತ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಆನೆಯ
ಸೊಂಡಿಲು, ದಂತಗಳಿಗೆ ಅಳವಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಯುಧಗಳಾಗಿವೆ. ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಗೆ
ಸಿದ್ಧವಾದ ಆನೆಯ ವರ್ಣನೆ ಶಾಂತಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. 'ಕಮಲದಂತೆ ಹರವಾದ
ಉದ್ದವಿಲ್ಲದ ಕತ್ತು, ವಿಶಾಲ ಎದೆ, ದೊಡ್ಡ ಅಂತರ್ಮಣೆ, ವಿಶ್ವಾರವಾದ ಹೆಗಲು,
ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಪೀಠ, ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನು, ಸಮನಾದ ಪಕ್ಕೆ, ತೆಳುವಾದ
ಹೊಟ್ಟೆ, ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಬಾಹು, ಹೊರಗೆ ಕಾಣದಿರುವ ಸೊಂಡಿಲತುದಿ' ಎಂದು
ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ 'ಆನೆ ಒಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ವರಹದ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ
ಆನೆ ಘಟಿ ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಿತಿ ಹನ್ನೆರಡು ಲಕ್ಷ . ಆನೆಗಳಿಗೆ ತುಳುವ
ಕೈಸಂಬಳ . ಆನೆ ದವಸ ಧಾನ್ಯ ಹುಲ್ಲು ಸೊಪ್ಪುಗಳಿಗೂ . ಗಜವೈದ್ಯರಿಗೂ
ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಸುವ ಹಾಗೆ' ಎಂದು ಆ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು
ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಭಂಡಾರದ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳಿಗೆ
ಇದ್ದ ಬೆಲೆ, ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದವಸ ಧಾನ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳು
ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಆನೆಗಳ ಜಾತಿ, ವಯಸ್ಸು, ಲಕ್ಷಣ, ಅವುಗಳ ಸುಳಿ, ಉಪಯೋಗ,
ಮಹತ್ವ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕೃತಿಗಳು 'ಗಜವೈದ್ಯ' ಕುರಿತು ವ್ಯಾಪಕ

ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ,
ಯುದ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ 'ಆನೆಗೆ' ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ
ಹೀಗಾಗಿ ಅದರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಂತೆ ಗೌರವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಿಸಿ
ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈ ಹೊತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಕೃತಿಗಳು ಹೇಳುವ
'ಆನೆಯ ಜಾತಿ' ಆಂತರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ
ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು 'ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ' ಕೃತಿಗಳು ಅಂತಹ ಅಂತರ್ ಶಿಸ್ತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ
ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ.

ಕೊನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂ : ಜಿ.ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥನ್, ಪೀಠಿಕೆ, ಪು.೧
೨. ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಶಬ್ದಕೋಶ, ಸಂ ಡಾ. ಟಿ.ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪು.
೧೪೭
೩. ಲೋಕೋಪಕಾರ ಣೇ ಪ್ರಕರಣ ೨೪೫-೨೪೬ ಪದ್ಯ
೪. ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ ೨-೨-೨೪೮-೨೪೯
೫. ಅದೇ, ೨-೨೭೮
೬. ಶಿವತತ್ತ್ವ ರತ್ನಾಕರ ತರಂಗ ೧೧, ಶ್ಲೋಕ ೩೧, ೩೪, ೩೬, ೩೭, ೩೯
೭. ಸೌಗಂಧಿಕಾ ಪರಿಣಯ ಆಶ್ವಾಸ-೧೪, ಪು. ೩೩೭
೮. ಕನ್ನಡ ದಾಖಲು ಸಾಹಿತ್ಯ : ಡಾ. ಕೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ, ಪು.೧೦೪

* * * * *

ಪ್ರಶ್ನಾಸ್ತದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು: ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವೇಚನೆ

– ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಾಸ್ತವೆಂದರೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವಲ್ಲ ಅಲೌಕಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಾಧಿಸಲು ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ. ಪ್ರಶ್ನಾಸ್ತ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವಿಕೃತ ಅಥವಾ ಅನೈತಿಕಗೊಳಿಸುವ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ದೃಢಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ಪ್ರಶ್ನಾಸ್ತವನ್ನು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಭಾಗವೆಂದು, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯೆಂದು ಮೂಗುಮುರಿಯುವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯತೆಯ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಜರೂರು ಇದೆ. ಕಾಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನ ಸೃಜನಶೀಲ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಇಂಥ ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರ ಉಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನಾಸ್ತದ ಬಿಳಲುಗಳು ಬಹಳ ಹಳೆಯವಾದರೂ ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ರೂಪ ಪಡೆದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಶ್ನ ಕೇಳುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಜೈವಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭೇದಭಾವಗಳಿಲ್ಲದೇ ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಗಂಡಸು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಮಂತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ.

ಅನುಮಾನ ಹಾಗೂ ಅನುಸಂಧಾನ ಪ್ರಶ್ನಾಸ್ತದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಮನುಷ್ಯನ ಭೌತಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥರಗಳ ಅಥವಾ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನಾಸ್ತ ನಿಂತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಹೊಯ್ದಾಡುವಾಗ ಏನೇ ಘಟನೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ವಿಚಲಿತವಾದಾಗ ಘಟನೆಗಳು ಶಕುನಗಳು ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ಘಟನೆಗಳು ಶಕುನಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದ ನಂತರ ಮನಸ್ಸು ವಿಚಲಿತವಾಗಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ನೆಲೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಘಟನೆಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ನಡೆದಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದು ಶುಭ-ಅಶುಭಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿನ ರಜೋ ಹಾಗೂ ತಮೋ ಗುಣಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಇಂಥ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಭಾರತೀಯ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಜಿ.ಹಾರ್ನ್ ಹಾಗೂ ಜಿ.ಬ್ಲಂಡೆರಲ್ ವಿಚಾರಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶಿಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವು ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೇದಭಾವಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಮನುಷ್ಯನ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತ ಆತನ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಾಂತ್ವನ ಹೇಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಪ್ರಶ್ನಾಸ್ತದ ಮೂಲಧಾತು.

ಮನಸ್ಸಿನ ಇಂಥ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆಯ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಸಂದೇಹ ಪ್ರಮುಖ ಎನ್ನುವುದು ಪತಂಜಲಿಯ ಹೇಳಿಕೆ. 'ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಹಾಗೂ ಪರ್ಯಾಯಗಳ ನಡುವಿನ ಆಯ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಧೀರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆಗೆ ಈಡುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಇಂಥ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಹಾಗೂ ಅಭದ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವ ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೇ ಅವು ತಾನು ಬಯಸಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳು ದೃಢಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿರತೆ ಅಥವಾ ರೂಢಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು

ಹೊಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ರೂಢಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ನಂಬಿಕೆ ಉದ್ದೇಶಕದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಭಗ್ನವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವಂತೆ ಅದು ಮಾನವನನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ರೂಢಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪೂರ್ವ ಷರತ್ತುಗಳಾಗಿ ಬಿಡುವುದರಿಂದ ನಂಬಿಕೆ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. (ತಂತ್ರ: ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಪುಟ.19, ಮೀರಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ೧೯೯೬, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು)

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ಕಲ್ಪಕತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಇದನ್ನು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ(Assumption) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ರಾಮ ಹಾಗೂ ರಾಕ್ಷಸರ ಕುರಿತ ಮನುಷ್ಯನ ಭಾವನೆಗಳು ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು. ರಾಮನ ಗುಣಗಳು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೂ ರಾಕ್ಷಸರ ಗುಣಗಳು ರಾಮನಗೂ ಇವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಎಂದೂ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ರಾಮ ರಾಕ್ಷಸನಾಗುವುದು ರಾಕ್ಷಸರು ರಾಮರಾಗುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಶ್ನೆ ಶಕುನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ. ಗ್ರಹಗತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ. ರಾಹು-ಕೇತುಗಳು ಯಾವತ್ತೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಗ್ರಹಗಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ರಾಹು-ಕೇತುಗಳು ಖಗೋಲ ವಿಜ್ಞಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಗಳೇ ಅಲ್ಲ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಶುಭ-ಅಶುಭಗಳ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಇಂಥ ಭಾವಿಸುವಿಕೆಗಳೇ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತೇವೆ. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ನಿಷ್ಪ್ರಿಯರಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿನ ವಿಧಾನದ ಮೇಲೆಯೇ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಮನುಷ್ಯನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ತಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸೀಮಾಬದ್ಧತೆಯಿಂದಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿ

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದದ್ದನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾ: ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಜನ ಒಂದೇ ಸಲ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ ಆ ಗದ್ದಲದಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಶ್ನೆ- ಶಕುನ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಆವಿಷ್ಟಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅವನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಉತ್ತರದ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕಾರಣ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವವರು ಬಹುಜನರಾದರೂ ಹೇಳುವವರು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಚಲನವಲನದ ಹಾಗೂ ಅದರ ನಿಯಂತ್ರಣದ ನಿಷ್ಪಾಟನೆಯ ಮೇಲೆ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ ಎನ್ನುವುದು ರೂಪಪಡೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಿದ್ಧ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರ ಜಗತ್ತಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತು ಹಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. 'ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ವಿಶೇಷ ಅರಿವೇ ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ' ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲು. ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲು 'ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವೋದ್ರೇಕವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಜ್ಞಾನೈಪುಣ್ಯವೇ ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನೇ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು. ಘಟಿಸುವ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಮನುಷ್ಯನ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಗೂ ಇರುವ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ 'ಪ್ರಜ್ಞಾನೈಪುಣ್ಯತೆ' ಅಥವಾ 'ವಿಶೇಷ ಅರಿವು' ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಧಾತು. ಹೀಗಾಗಿ ಇದೊಂದು ಅಲೌಕಿಕ ಅಥವಾ ಅತಿಮಾನುಷ ಶಾಸ್ತ್ರವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಘಟಿಸುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ್ವಭಾವವೇ ಸರ್ವತಾ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲವೂ ವಿವೇಕಶೀಲವೂ ಹಾಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿದೆ. ಹೊರತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪದ ಸಿದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನೇ ಬಂಡವಾಳ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಸುಲಿಗೆಕೋರ

ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದ ಇಂಥ ಚಲನಶೀಲ ತಿಳಿವಿನ ನೆಲೆಗಳು ಜೀವವಿರೋಧಿಯಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೆಲೆಪಡೆದು ನಿಶ್ಚೇಜಿತವಾಗಿವೆ, ಶುಷ್ಕವಾಗಿವೆ. ನಿಯಮಗಳೇ ಮುಂದಾಗಿ ನೀತಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆಯ ವಿಧಗಳು

೧. ಮೌನ ಪ್ರಶ್ನೆ ೨. ಸಂಜ್ಞೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ೩. ಶಾಬ್ದಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಗಿನಂತೆಯೂ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ೧. ಗತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ೨. ಸದ್ಯಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ೩. ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹೀಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದಾಗ ಈ ವಿಂಗಡಣೆ ಪೂರ್ಣವೆಂದು ಅಲ್ಲ. ಇವು ಪರಸ್ಪರ ಸಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ವಿಧಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧. ಗತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

೧. ಕಳೆದು ಹೋದವ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾನೋ

ಉತ್ತರ: ಈತ ಸಿಗುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ, ಹೋದವನಿಗೆ ರೋಗ ಬಡಿದಿದೆ ೨. ಮೊನ್ನೆ ಕಳೆದ ಎಮ್ಮೆ ಸಿಗಬಹುದೆ

ಉತ್ತರ: ಈಗ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಪಶು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

೩. ಕಳೆದ ದ್ರವ್ಯ ಸಿಗುವುದೇ

ಉತ್ತರ: ಈಗ ಕಳೆದ ಹೋದ ದ್ರವ್ಯವು ದೊರೆಯುವುದು. ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಹೀಗೆ ಕೇಳುವಾಗ ಸಂಜ್ಞೆ ಮೂಲಕವೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವುದಿದೆ. ಪಶು ಕಳೆದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೇಳುವವನ ಎದುರಿಗೆ ಹಾಲು ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಪಶು ಕಳೆದಿದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಆಕಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಎಮ್ಮೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಮಣ್ಣಿನ ಮಗಿಯಲ್ಲೂ ಹಾಲು ತಂದಿಟ್ಟರೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವವನಿಗೆ ಇಂಥದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮೌನಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

೨. ಸದ್ಯಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

೧. ಯೀ ದಿವಸ ನೀನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರು

೨. ನಿನಗೆ ಇಂದು ಹೆಣ್ಣುಕೂಸು ಜನನವಾಗುವುದು ತೊಂದರೆಯಿದೆ.

೩. ನಿನಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕನಸು ಸಂಕಟ ಸೂತಕ

೪. ಈ ಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ನಿನಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ

೫. ಈ ವಸ್ತು ಈಗ ಖರೀದಿಸು ಧನಲಾಭವುಂಟು

೬. ಈ ಬಾವಿಯ ತೋಡಿದರೆ ಜಲ ಬೀಳುವುದು

೭. ಯೀಗ ಹೊತ್ತ ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲದು

೮. ಯೀಗ ಕೊಂಡ ವಸ್ತು ಪರಾಧೀನವಾದೀತು.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲೂ ಕೇಳಬಹುದು. ರೋಗ ಗುಣವಾಗುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುವಾಗ, ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚೇಜ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವವನ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏನು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳುವವನಿಗೆ ಸಂವಹನವಾಗುತ್ತದೆ.

೩. ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

೧. ಯೀ ವಸ್ತುವ ಕೊಂಡರೆ ತೊಂದರೆಯಾದೀತೋ

ಉತ್ತರ: ವ್ರತಪೂಜೆಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಾವಕಾಶ ಫಲ ಸಿಗುವುದು

೨. ಯೀ ಕಳ್ಳತನವ ಮಾಡಿದವರಾರು ಸಿಗುವುದೋ?

ಉತ್ತರ: ಈ ಕಳ್ಳತನವ ಶೂದ್ರರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಿಗಲಾರದು

೩. ಹೋದ ಕಾರ್ಯವಾದೀತೆ?

ಉತ್ತರ: ಹೋದವ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನಿದ್ದರೂ ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಹಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ

೪. ಯೀ ಕನ್ಯೆಯ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಒಳಿತಾದೀತೆ

ಉತ್ತರ: ಈ ಕನ್ಯೆಯು ಸುಖಭೋಗಿಯು, ಚತುರಳು, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಳು

೫. ಯೀ ಆಸ್ತಿ ಜಗಳ ಬಗೆಹರಿಯುವುದೆ

ಉತ್ತರ: ಗರ್ವಬಿಟ್ಟು ದೇವರನ್ನು ನೆನೆಸಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ಋಣಮುಕ್ತನಾಗುವೆ.

ಶಾಬ್ದಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಅಂತ ಸಂಕೇತಗಳೇನಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕೇಳುವವನ ಚಲನವಲನ ಹಾವಭಾವ ಹಾಗೂ ಭಾವತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಯಾದವನು ಉತ್ತರ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಗರ್ವ, ಅಹಂಕಾರ, ಆಲಸ್ಯ, ಅವಿವೇಕ, ಅಜ್ಞಾನ, ಸಮಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೊರತೆಗಳು ಆತನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಪರಿಹಾರಗಳಾಗುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ವಿಧಾನ

ಪ್ರಶ್ನಾಕಾರಕ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿರಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರಲಿ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊ ಹಣ್ಣು ಅರ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಂಬಾಯ ನಮಃ! ಶಾರಣ ಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಶು|| ಸೋಮವಾರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಶುಭ ಮಸ್ತು ಯೀ ಪ್ರಶ್ನೆ ನೋಡುವ ಕ್ರಮ ಹ್ಯಾಂಗಂದರೆ

ಭೂಮಿಸಾರಿಸಿ ಮಂಡಲ ಮಾಡಿ ರಂಗವಲಿ ಹಾಕಿ
ಯಿ ಮಂತ್ರ ಅದರ ಮ್ಯಾಲೆ ಇಟ್ಟು ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ ಹಾಕಿ
ಪೂಜೆಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಇಟ್ಟು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಹಾಕಿ ಬೇಡಿಕೊಂಬುದು।
ಯಿದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ
ಅದು ಸಿದ್ಧಿ ಆಗೂದು। ಇಲ್ಲಾ ಎಂಬೂದು ನೋಡಿ ಹೇಳೂದು।
ಯೀ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹನುಮಂತ ದೇವರು ಸೀತಾದೇವಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ
ಹೋಗುವಾಗ ನೋಡಿದ ಶಕುನಿ ಕೃಷ್ಣ ರುಕ್ಮಿಣಿ ತಂದ ಶಕುನಿ
ಯಾ ಶಕುನ ನೋಡಿ ಅರ್ಜುನ ದೇವೇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ
ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವರು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕೇಳಿದ ಶಕುನ

(ಮೈ ವಿವಿ ಹ ಸೂ-೬ ಕೆ.ಬಿ., ೫೮೦-೬೦೩ ಕ್ರ.ಸಂ. ೭೨೫)

ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕ್ರಮ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿರುವ ವಿಧಾನವು ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಿರುವ ಶಿಸ್ತಿನ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನಾಕಾರನ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವವನ ಯಥಾರ್ಥತೆ ಮನಗಂಡು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುವುದು. ಕೀಟಲೆ ಮುಜುಗರ ತರುವಂತೆ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೇಳುವವ ಉತ್ತರಿಸಬಾರದು. ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವವನ ಅಂಗಚೇಷ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಭಾವತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು, ಧ್ವನಿ ಏರಿಳಿತ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ, ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಆಂಗಿಕ ಚಲನವಲನದ ಮೆಲೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು.

ಉದಾ: ನಾನು ಯಾವತ್ತಾದರೂ, ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗುತ್ತೇನೆಯೇ? ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಲ ಹಾಗೂ ಬಡತನದಿಂದ ಕಂಗಾಲ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಆಸ್ತಿಯ ಆಸೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಆತನ ಚಲನವಲನ, ಆತಂಕ, ಭಯ ಮುಂತಾದ ಭಾವಗಳಿಗನುಸಾರ ವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ವಿನಾಶಕಾರಕ ಹಾಗೂ ಪರಪೀಡಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದೆನಿಸಿದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಬಾರದು. ಉದಾ: ರೋಗಿ ಗುಣಮುಖನಾಗುತ್ತಾನೆಯೇ ಆತನಿಗೆ ಗಂಡಕೂಸು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆಯೇ|| ಇತ್ಯಾದಿ. ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯೋಣ ಇವು ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸ, ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾದಂತೆ,

ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಪತ್ತು ತರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಆಗಬಹುದು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು.

ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಾಗಲೂ ಇದೇ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು.

ಯಿ ಬಿತ್ತಿದ ಬೆಳೆ ಬರುತ್ತದೆಯೋ! ಅವರ ಹೊಲ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೋ! ಅವನು ಈ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಾನೋ! ಆ ಜಮೀನು ನನ್ನದಾಗುತ್ತದೋ! ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಬದುಕುತ್ತಾಳೆಯೋ! ನಾನು ಅಂದುಕೊಂಡಿರುವ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೆ! ಆ ಹೆಂಗಸಿನಿಂದ ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳಾದಾವೆ! ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶು ಬದುಕುತ್ತದೆಯೆ! ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವವನ ಮುಖಭಾವ, ಭಾವತೀವ್ರತೆ, ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಸಂದರ್ಭ, ಇತ್ಯಾದಿ ಗಮನಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಯಿ ಹುಡುಗಿ ಋತುಮತಿಯಾದಳು! ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲು ಧೂತ, ನಗುತ ಬಂದರೆ ಹುಡುಗಿ ಬಿಳಿ ಸೀರಿಯ ಉಟ್ಟಾಳೆಂದು ತಿಳಿವುದು! ಧೂತನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಕೆಂಪು ಸೀರಿಯನುಟ್ಟಾಳೆಂದು ಹೇಳುವುದು! ನಾಚುತ ಬಂದರೆ ಕರಿಯ ಸೀರೆಯನುಟ್ಟಾಳೆಂದು ಹೇಳುವುದು! ವೋಡಿ ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಕುಳಿತುಟ್ಟುದೆರ ಬಿಟ್ಟು ಬದಲು ಸೀರೆಯನುಟ್ಟಾಳೆಂದು ಹೇಳುವುದು. ಹೀಗೆ ಬರುವವನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ವರಾಹ-ಮಿಹಿರ ಒಂದು ಕಡೆ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗೆ ಫಲನುಡಿಯುವ ಪ್ರಯೋಗಸಿದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುವ ವರೆಗೂ ಖಚಿತವಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ಯ-ಶುದ್ಧ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಉಪದ್ರವಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸಂಜೆ ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಧೂತ ಲಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 'ಬರುತ ತಲಿಯ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕಷ್ಟ ಬಲದ ಕಿವಿಯ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಶುಭ! ಯಡಕಿವಿ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ದೂರಿನ ಸುದ್ದಿ! ಬಲದ ಕಣ್ಣು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಲಾಭ! ಯಡದ ಕಣ್ಣು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಹಾನಿ! ನಾಶಿಕ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ವ್ಯಾಧಿ! ಯಡದ ಕಿವಿ ತುರುಸುತ ಬಂದರೆ ಕಷ್ಟ! ಮೈ ತರುಸುತ ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ವ್ಯಾಧಿ! ಊಟ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ (ಧೂತ ಲಕ್ಷಣ; ಕ್ರಸಂ ೨೦೩, ಸಂ.೩, ಪು.೧೭೦, ಕಾಪ್ರ ೯೫೮.೯) ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಾಕಾರಕನ ಆಂಗಿಕ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಉತ್ತರಿಸುವ ವಿವರಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

'ಧೂತಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ' ಎನ್ನುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಲದ ಮೀಸೆಯ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕಾರ್ಯ ಯಡದ ಮೀಸೆಯ ಮುಟ್ಟಿದರೆ

ಕಷ್ಟವು ಗುಣತ ಬಂದರೆ ಲಾಭಿ ಗಡ್ಡ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಲಾಭಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರೆ ಹೀನಿ ಕೊರಳ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ರೋಗಿ ಬೆನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸಂತೋಷ ಯಡದ ಮುಂಗೈತೋಳ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸಂತೋಷ ಯಡದ ಭುಜ ಮುಂಗೈತೋಳ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕೇಡು ಬೆರಳು ಮುರಿವುತ ಬಂದರೆ ಹಾನಿ ಯಡದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದರೆ ನೋವು ಬಲದ ಮೊಲಿಯ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸುಖಿ ಯಡದ ಮೊಲಿಯ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕಷ್ಟವು ಯದಿಯ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಅಷ್ಟಶ್ಚರ್ಯ್ಯ ಹೊಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸಂತೋಷ ನಡವ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಭೋಗಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮರಣಿ ಪುಷ್ಪಕವ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಲಾಭಿ ಕಾಲಿಗೆ ಕಾಲು ತಿಕ್ಕುತ್ತ ಬಂದರೆ ಕೇಡು ಕಾಲಾ ಹಾಕಿ ಕೇಳಿ ಪ್ರಾಣ ನಿಲುವುದು|| ಬಲದ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಯಡದ ಕಾಲು ಹಾಕಿ ಕೇಳಿದರೆ ಶುಭಿ ಯಡದ ಕಾಲ ಮೇಲ ಬಲದ ಕಾಲ ಹಾಕಿ ಕೇಳಿದರೆ ಅಶುಭಿ ವಂದಕಾಲ ಮೇಲ ನಿಂತು ಕೇಳಿದರೆ ಪಯಣವೋಗುವರು| ಮದುವೀಳೈದಲಿಯ ಹಿಡಿದು ಕೇಳಿದರೆ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಕಡ್ಡಿಯಲಿ ನೆಲನ ಬರುವುತ ಕೇಳಿದರೆ ಶುಭಿ ಹುಲ್ಲಕಡ್ಡಿಯ ಮುರಿದು ಕೇಳಿ ಕಾರ್ಯಹಾನಿ ಕೋಲಿನಲ್ಲಿ ನೆಲವ ಬರುವುತ ಕೇಳಿದರೆ ಕಾರ್ಯ ನಿಲುವುದು ಯಡುವುತ ಬಂದರೆ ಕಾರ್ಯಹಾನಿ ಫಲವಸ್ತು ಹಿಡಿದು ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಕಾರ್ಯಲಾಭಿ ವೀಳೈಹಿಡಿದು ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಪುತ್ರಲಾಭಿ ಎಲಿಯ ಸೀಳುತ ಬಂದರೆ ಕಾರ್ಯಹಾನಿ ಬರುತಲೆ ಬಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೇಳಿದರೆ ಕಾರ್ಯಲಾಭಿ ಬರುತಲೆ ಎಡದಲಿ ನಿಂತು ಕೇಳಿದರೆ ಕಾರ್ಯಹಾನಿ ಬರುತಲೆ ಸೂರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೇಳಿದರೆ ಕ್ಷೀಣಿ ಪರಶು ಹಿಡಿದು ನಿಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಶುಭಿ (ಮೈವಿವಿ, ಸಂ.6, ಪು.143, ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ, ಪು.289)

ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಶೇಷತೆ

ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ವಿವರಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾದಂಥವು. ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ಮನುಷ್ಯನ ನಡವಳಿಕೆ, ಭಾವತೀವ್ರತೆ, ಧ್ವನಿ

ಏರಿಳಿತದಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಆಂಗಿಕ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಭೂತ ತಾತ್ವಿಕತೆಯೇ ಅದನ್ನು ಮೂಡನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರದ ಬಲದಿಂದ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ವಿಮುಖವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಭಯ, ಅನುಮಾನ, ಊಹೆ, ಅಂದಾಜು ಸಾದೃಶ್ಯದೋಷ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಕತಾಳೀಯ ಘಟನೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಾದರೂ ಸಾದೃಶ್ಯ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವುಂಟು ಎನ್ನುವ ಈ ತರ್ಕಬದ್ಧತೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಮೂಲ. ಸಂಶಯ, ಕುತೂಹಲ, ಆಲೋಚನೆ, ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳೂ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಭಯ

ಸಂದೇಹ, ಊಹೆ-ಕುತೂಹಲ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಪ್ರೇರಕವಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಸೆಳಕುಗಳು ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಶರಣ ಹೇಳುವಂತೆ - 'ಮನಸಿನ ಸಂಶಯ ಕನಸಿನ ಭೂತವಾಗಿ ಕಾಡುವುದು ನೋಡಾ| ಮನಸಿನ ಸಂಶಯವಳಿದರೆ ಕನಸಿನ ಕಾಟ ಬಿಟ್ಟೋಡಿತ್ತು ನೋಡಾ| ಮಹಾಲಿಂಗ ಗುರು ಶಿವ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪ್ರಭುವೆ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸಿನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ಸಂಶಯ, ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ದುರಾಸೆ ಹೇಗೆ ಮೂಡನಂಬಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ದೂರವಾದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಾತಕ, ಮುಹೂರ್ತ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಇವು ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಚಾತಕ ಹಾಗೂ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಿರುವ ಅನುಕೂಲವೆಂದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕಾಲವು ಖಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಂದರ್ಭವು ಮೂರ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ಕಾಲವೇ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವೋದ್ರೇಕವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅಥವಾ ನೆನಪಾಗುವ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಾಮಯಿಕ ಸಂಬಂಧ ತಿಳಿಯುವ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಶೇಷತೆ.

ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು

ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತಾಗಿ ಹಲವು ವಿಧದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಶ್ನಚೂಡಾಮಣಿ, ಪ್ರಶ್ನಚಿಂತಾಮಣಿ, ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಪ್ರಶ್ನ, ಹನುಮಂತನ ಪ್ರಶ್ನ, ರಾಮಚಿಂತಾಮಣಿ, ಪ್ರಶ್ನಚಾತಕ, ನರಪಿಂಗಲಿ, ಸಾಮುದ್ರಿಕ, ಪ್ರಶ್ನತಂತ್ರ ಪ್ರಶ್ನರತ್ನಾಕರ, ಧೂತಲಕ್ಷಣ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ರೀತಿ ದೇಶಿ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿರುವಂಥವು. ಇಲ್ಲಿ ಅಂಕಿ, ಸಂಖ್ಯೆ, ಗಣಿತ, ಕುಂಡಲಿ, ನಕ್ಷತ್ರ, ರಾಶಿ ಫಲಗಳ ವಿಚಾರಗಳಿಗಿಂತ ಸರಳವಾದ ಸಂವಾದ ರೀತಿಯ ಮಾತುಕತೆಯ ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮಬದ್ಧ ರೀತಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ರಿವಾಜುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ತೀರ ಶಾಸ್ತ್ರಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಣುವ ನಕ್ಷತ್ರ ಚೂಡಾಮಣಿ, ಪ್ರಶ್ನ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಹೋರಾಫಲದಂಥ ಕೃತಿಗಳು ತೀರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂಥವು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ವರಾಹಮಿಹಿರನ ಬೃಹತ್ ಸಂಹಿತ (೬ನೇ

ಶತಮಾನ) ದುರ್ಲಭರಾಜ ಜಗದೇವ ಕೃತ ಸಮುದ್ರ ತಿಲಕ (೧೨ನೇ ಶತಮಾನ) ಜಗದೇವನ ಸ್ವಪ್ನಚಿಂತಾಮಣಿ (೧೨ನೇ ಶತಮಾನ) ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಅಥರ್ವವೇದದ ಸಂಹಿತಾ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ (೬ ಸೂಕ್ತ ೨೬ ಮಂತ್ರ ೨ರಲ್ಲಿ) ಗೂಬೆ ಪಾರಿವಾಳಗಳನ್ನು ಯಮನ ಧೂತರೆಂದು ಕರೆದು ಅವುಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆನ್ನುವ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರಿಗೊಡ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅಶುಭ (೧೬-೮-೪) ಎನ್ನುವ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಚರಿತ್ರೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹರವು ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

* * *

ಪರಾಮರ್ಶಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು

೧. ಧೂತ ಲಕ್ಷಣ, ಕಾಪ್ರ-೯೪೪, ಪು.೧-೨, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೨. ಪ್ರಶ್ನೆ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಕಾಪ್ರ-೪೯೮ ಪು.೧-೧೦೭, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೩. ರಾಮ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಕಾಪ್ರ-೯೧೭, ಪು.೫-೫೦, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೪. ನಕ್ಷತ್ರ ಚೂಡಾಮಣಿ, ಕಾಪ್ರ-೭೦೨, ಪು.೧-೧೦೯, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೫. ನಕ್ಷತ್ರ ಫಲ, ಕಾಪ್ರ-೭೯೨-೧, ಪು.೧-೨೦, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ
೬. ಜಲಶಿಲ್ಪಿ, ಕಾಪ್ರ-೩೮೬-೨, ಪು.೧-೮, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೭. ಜಲಶಿಲ್ಪಿ, ಕಾಪ್ರ-೧೧೪೨, ಪು.೧-೨, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೮. ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾಪ್ರ-೧೫೭೮, ಪು.೧-೧೦, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೯. ಪ್ರಶ್ನಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾಪ್ರ-೫೮೦, ಪು.೭೨೫, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೧೦. ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಕಾಪ್ರ-, ಅಪ್ರಕಟಿತ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೧೧. ಧೂತಪ್ರಶ್ನೆ, ಕಾಪ್ರ-, ಅಪ್ರಕಟಿತ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೧೨. ಶಕುನ, ಕಾಪ್ರ-, ಅಪ್ರಕಟಿತ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೧೩. ಹೋರಾಫಲ, ಕಾಪ್ರ-, ಅಪ್ರಕಟಿತ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೧೪. ಪ್ರಶ್ನೆ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಕಾಪ್ರ-೭೯೨, ಪು.೧-೫೦, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ಪೂರಕ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ, ಎಸ್.ಆರ್.ಚನ್ನವೀರಪ್ಪ(ಸಂ) ; ೨೦೦೦ & ೨೦೦೫ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಸೂಚಿ ಸಂಪುಟ-೨ ಹಾಗೂ ೪. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೨. ಎಫ್.ಟಿ ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಕೆ.ರವೀಂದ್ರನಾಥ (ಸಂ) ೨೦೦೦ & ೨೦೦೫, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಸೂಚಿ ಸಂಪುಟ-೧ ಹಾಗೂ ೩. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೩. ಕನ್ನಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಸೂಚಿ ಸಂ.೬, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು
೪. ಬಿ.ವಿ.ರಾಮನ್(ಅನು) ೨೦೦೮; ಪ್ರಶ್ನತಂತ್ರ, ವಾಸನ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ಬೆಂಗಳೂರು
೫. ಎನ್.ಕೆ.ಚೋಗಲೇಕರ್ ೧೯೯೦; ಶಕುನ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಭಾಗ-೧ ತೇಜಸ್ವಿನಗರ, ಕಲಘಟಗಿ ರಸ್ತೆ, ಧಾರವಾಡ.
೬. ವೇ. ಬಸವಯ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳವರು ಹಿರೇಮಠ; ೧೯೦೮; ಬೃಹತ್ ಪ್ರಶ್ನೆ ರತ್ನಾಕರಂ, ಶಿವಾನಂದ ಬುಕ್ ಡಿಪೋ, ಗದಗ
೭. ಎಸ್. ಬಾಲಚಂದ್ರರಾವ್, ೨೦೦೦; ಫಲಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ನಂಬುವಿರಾ?, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ಬೆಂಗಳೂರು
೮. ಹೆಚ್.ಶೇಷ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ (ಸಂ) ೨೦೦೨, ಲೋಕೋಪಕಾರಂ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು
೯. ಷಣ್ಮುಖಯ್ಯ ಅಕ್ಕೂರಮಠ, ೧೯೮೩ ; ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿವೇಚನೆ ಮತ್ತು ಶರಣರ ಆಲೋಚನೆ, ಜಗದ್ಗುರು ಗಂಗಾಧರ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ ಮಂಡಳಿ ಮೂರುಸಾವಿರ ಮಠ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
೧೦. ಮೀರಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ೧೯೯೬; ತಂತ್ರ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೆಗ್ಗೋಡು
೧೧. ವಿದ್ವಾನ್ ಕೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ೨೦೦೯; ಶಕುನ ಫಲಗಳು, ಗಣೇಶ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು

* * * * *

ನಿಧಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು: ಸಂಪತ್ತಿನ ಸ್ವಯಂ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ತಂತ್ರಗಳು

- ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿಧಿ ಎನ್ನುವುದು ಎಡೆ, ರಾಶಿ, ಸಂಪತ್ತು, ಗಂಟು ಎನ್ನುವ ವಿವಿಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ನಿಧಿ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಧಾತು 'ಧಾ'. ಮೋನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಪ್ರಕಾರ ಧಾ ಎಂದರೆ ನಿಕ್ಷೇಪವಿಡು ಎಂದರ್ಥ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಲ ರಿಂದ ೯ ನಿಧಿಗಳ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತವೆ. ೧. ಪದ್ಮ(ಕಮಲ), ೨. ಮಹಾಪದ್ಮ(ದೊಡ್ಡಪದ್ಮ), ೩. ಶಂಖ, ೪. ಮಕರ, ೫. ಕಶ್ಯಪ(ಆಮೆ) ಇತ್ಯಾದಿ ಸಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಜಲಚರ ಸಂಕೇತಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಾಸನೆಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಗಣಗಳಿಗೆ ನೀನು ಗಣಪತಿ, ಪ್ರಿಯಕರನಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯಪತಿ, ಅಲ್ಲದೆ ನಿಧಿನಾಮ್ ನೀನು ನಿಧಿಪತಿ ಅಂದರೆ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸಂಪತ್ತಿನ ನಿಧಿಪತಿಯೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಮೌಖಿಕ ಹಾಗೂ ಲಿಖಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಬಳಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಇದಕ್ಕೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರ್ಥಪರ ಪ್ರಚಾರಸಿಕ್ಕೂ ದುರುಪಯೋಗದ ದಾರಿಗೂ ಉದ್ವಿಗ್ನವಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆಗೆ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆಗೆ ಮೀರಿದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಿಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ಸಂತತಿಗಾಗಿ

ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೂಡಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಹಗೆ, ಬಳತ, ಅಡಕಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಡಿಕೆ, ತಪಲ್ಲಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನೂ ಸಂದೂಕ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಗಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವಡವೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಡುವುದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಂಗತಿ. ಇದು ಆಧುನಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ಉಪಭೋಗ ಜೀವನಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅಕ್ರಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೇಶ ವಿದೇಶಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನಧಿಕೃತ ಹಾಗೂ ಅನಾಮಧೇಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಥಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ನೆಲದ ಮರೆಯ ನಿಧಾನದಂತೆ', 'ಬೀದಿಯಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಾಣಿಕೃಪು ಹೂಳಿದ ನಿಧಾನವನಾರಿಗೂ ಕಾಣಬಾರದು ನೋಡಾ' ಎಂದು ಬರುವ ಮಾತುಗಳು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಾಪಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞನ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ-

ಉಣ್ಣದೊಡವೆಯ ಗಳಿಖ ಮಣ್ಣಿನೊಳು ತಾನರಿಸಿ
ಸಣ್ಣಿಯೆ ನೆಲನ ಸಾರಿದನ ಬಾಳೊಳಗೆ
ಮಣ್ಣು ಕಾಣಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ..

ನಿಧಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಧಿಕೃತ ಹಾಗೂ ಜತನವಾಗಿ ಕಾಪಿಡುವುದು. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಗಂಟು ಪರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಹಾಗೂ ಕೈಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ಮಾಡುವ ಸ್ವಯಂ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದರ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇದ್ದರೂ ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯ ಭಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಅಪವ್ಯಯವಾಗದಿರಲಿ ಎನ್ನುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತನಗಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಗುಪ್ತ ಟ್ರಜರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಫಲಿತಗಳು (ಅಕೌಂಟ್ ಬುಕ್) ಈ ನಿಧಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು.

ನಿಧಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಗುಣವೆಂದರೆ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ಗೊಂದಲ ಹಾಗೂ ಭಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು. ಸಂಪತ್ತಿನ ಅಭದ್ರತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಮಿಗುತಾಯದ ಹಣ ಅಥವಾ ಒಡವೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಮನೆಯ ಗೋಡೆ, ನೆಲ ಮತ್ತಿನ್ನಾವುದಾದರೂ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹೂತಿಡುವುದು ಮೊದಲ ಹಂತ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸುರಕ್ಷತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಾದಾಗ ತನ್ನ ಹೊಲ ಅಥವಾ ಊರ ಹೊರಗಿನ ನಿರ್ಜನ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದ ಅಥವಾ ಗುಡಿ ಗುಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಹೂತಿಡುವುದು ಕ್ರಮ. ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಥ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷತೆ ಹಾಗೂ ನೆನಪಿನ ಭಾಗವಾಗಿ ಲಿಖಿತ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಂದು ನಿಧಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಂತೆ 'ಮನೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಬನ್ನಿಯ ಮರ. ಅದರಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದು ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ನಂತರ ಬೆಸದಿಕ್ಕು(ದಕ್ಷಿಣ) ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದರೆ ಒಂದು ಬಂಡಕಲ್ಲು ಅಲ್ಲಿಂದ ಐದು ಹೆಜ್ಜೆ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಕಲ್ಲು ಲಿಂಗಮುದ್ರೆ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗೆ ನಿಧಿಜಾಗು ಇದನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಆಯಿತಾರ ಅಮವಾಸಿ ಸರಿ ರಾತ್ರಿ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು ಯಾಕೆಂದರೆ ಹತ್ತು ತಲೆ ಸರ್ಪ ಕಾವಲು ಇದೆ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕು ಯಾಕೆಂದರೆ ಹತ್ತು ತಲೆ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಷಸ ಹಸಿದು ಕುಳಿತದೆ ಚೊಚ್ಚಲ ಮಗನ ಬಲಿಯಾದ್ರೆ ನಿಧಿ ಕೈವಶ|| ತಪ್ಪಿದರೆ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡು|| ಕೈ ಚೊಚ್ಚಲ ಕಾಲು ಹೆಳವ ನಾನಾ ತರದ ಬ್ಯಾನಿ ಬಂದೀತು||'

ಈ ಉಲ್ಲೇಖವು. ಒಂದು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಕ್ಯಾರೆಣ್ಣೆಯಿಂದ ಬರದಂಥದ್ದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದು ನಿಧಿಯಿರುವ ಜಾಗದ ಅಧಿಕೃತತೆ ಹಾಗೂ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವ, ಪಡೆಯದಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಕುತೂಹಲಕರ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪಾಸ್‌ಬುಕ್.

ನಿಧಿ ಹೂತಿಡುವವನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿಯಾರು, ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ಕದ್ದಾರು ಎನ್ನುವ ತವಕ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಅದನ್ನು ಪರರು ಪಡೆಯಬಾರದೆನ್ನುವ ಇರಾದೆ ಇಲ್ಲಿನದು. ಎಡ, ಬಲ, ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಎಂದು ಹೀಗೆ ನಿಧಿ ಇಟ್ಟ ಜಾಗದ ದಾರಿಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣ ಹಾಗೂ ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡು ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತನಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುವ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗಿಡ, ಮರ, ಬಂಡೆ, ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯಂಥ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತುಗಳನ್ನಾಗಿ(ಇಂದಿನ ಮೈಲಿಕಲ್ಲಿನಂತೆ) ಪರಿಭಾವಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಅಳಿದರೂ ಈ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸತ್ಯಗಳು ಶಾಶ್ವತ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಏನೋ ಕಸರತ್ತು ಮಾಡಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೇ ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತಿನ ಅಭದ್ರತೆ ಕಾಡಿದಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಆಯಿತಾರ (ರವಿವಾರ) ಅಮವಾಸೆ, ಸರಿರಾತ್ರಿ, ಒಬ್ಬಂಟಿ, ಬೆತ್ತಲೆ ಈ ಪದ ಬಳಕೆಯೇ ಎಂಥ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಜಂಗಾ ಬಲವನ್ನೇ ಉಡುಗಿಸುವಂಥವು. ಅದರಲ್ಲೂ

ಮನುಷ್ಯ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗುವುದೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಕತ್ತಲಲ್ಲೂ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ನೈತಿಕತೆ ಇರುವ, ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಮಾನ ದೊಡ್ಡದೆಂದು ನಂಬಿದ ಕಾಲಮಾನದ ರಚನೆಗಳಿವು. ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗುವುದೆಂದರೆ ಘೋರ ಅಪರಾಧವೂ ಆದಂತೆ ಪ್ರಖರ ನೈತಿಕತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲೂ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗುವ ಇಂದಿನ ಅನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದ ಜನಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು ಏನೂ ಅಲ್ಲ.

ಭಯ ಮತ್ತು ಶಾಪಾಶಯಗಳು

ಒಂದು ವೇಳೆ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ? ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯ ನಿಧಿಗಾರನಿಗೆ ಸುಳಿದಾಗ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಠಿಣ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬರಹದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾವು ಎಂದರೆ ಹರಣವೇ ಹಾರುತ್ತದೆ. ಅಂಥದ್ದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ತಲೆಯ ಹಾವು, ಹತ್ತು ತಲೆಯ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಷಸ ನಿಧಿ ಕಾಯುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಏನಾಗಬೇಡ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಧೈರ್ಯವಂತನಾದವನು ಹಾವು ಹಾಗೂ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದು ನಿಧಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಬಹುದೆನ್ನುವ ಸಂಶಯ ಮತ್ತೇ ಕಾಡಿದಾಗ ಆತ ಇಟ್ಟ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಭಯ ಭಾರತೀಯ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಮನುಷ್ಯ ಅದರಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಯ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಏನಲ್ಲ ಕ್ಷೂರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಿಶುಹತ್ಯಾ ದೋಷವನ್ನು ಮಾಡಲಾರ. 'ಶಿಶು ಹತ್ಯೆ ಮಹಾಪಾಪ' ಎನ್ನುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಇದನ್ನೂ ಮೀರಿದಾಗ ಅಂಗವೈಕಲ್ಯತೆಯ ಶಾಪಾಶಯಗಳನ್ನು ಬರೆದ. ಇಂತಹ ಶಾಪಾಶಯಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಶಿಲಾ ಹಾಗೂ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಾರಣ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಅನ್ಯರ ಪ್ರವೇಶ ಹಾಗೂ ನಾಶ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆನೂ ಅಲ್ಲ. ಇಂಥ ಕಠಿಣವಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನಿಡಬೇಕಾದರೆ ಎಂಥ ಅಭದ್ರತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅಂದು ಸಂಪತ್ತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಆಧುನಿಕರೂ ಮುಂದುವರೆದವರೂ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳ ಅಡಿಯಲಾದ ಇಂದಿನ ಜನ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ಅತಿಯಾದ ಉಪಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಿಂದ ಹೆರವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಲಿ ನೀಡಿ ನಿಧಿ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ದಯಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೈಟೆಕ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಖೋಟಾ ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳಿಂದ

ಪ್ರಾಚೀನ ಗುಡಿಗುಂಡಾರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಒಡೆದು ಹಾಕಿ ನಿಧಿ ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಲಜ್ಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಇಳಿದಿರುವುದು ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಯಾವನೋ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ದೇವರು ಬಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ಮಾರಕದ ಕೆಳಗೆ ನಿಧಿ ಇದೆ ಎಂದು ಬಡಬಡಿಸಿದರೆ ಇಡೀ ಸರ್ಕಾರವೇ ನಿಧಿ ಶೋಧನೆ ಇಳಿಯುವ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಇವತ್ತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಅದನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ವೈಭವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ಮುಂದಾಳುಗಳು ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ವಾಮಾಚಾರಗಳಲ್ಲೇ ಈಸಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಕ್ಷಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿರುವ ವಿಧಾನ ಸೌಧವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ವಿರೂಪಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿ.

ಒಂದು ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೈತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಭಾಗಗಳಾಗಿದ್ದ ನಿಧಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಇಂದು ಅನೈತಿಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಮನುಷ್ಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಸುಲಿಗೆಕೋರ ದಂಧೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ವಾಸ್ತು, ಜೋತಿಷ್ಯ, ನಿಧಿ, ಶಕುನ, ರಸವಿದ್ಯೆ ಇಂಥ ಲೌಕಿಕಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಅಂತರಾಳ ಯಾವತ್ತೂ ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಲುಗಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿವೇಕ ಹೇಳುವ, ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವ, ಮನಶ್ಚಿತ್ತಯ (ಮೆಂಟಲ್ ಸ್ಟೆಬಿಲಿಟಿ) ಭಾಗವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಧಾನ ಕುಶಲಕರ್ಮಿ ವರ್ಗದ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳಿವು.

ಆದರೆ ಜಾಗತೀಕರಣದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಇಂಥ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬಿತನದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇಂದು ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನೇ ಹೊಸತನವೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಭಾಷೆ, ಭಾವನೆ, ವಿದ್ಯೆ, ವಿಚಾರ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಪರಕೀಯರಾಗಿರುವ ನಾವು ಸ್ಥಳೀಯ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಎಡವಿದ್ದೇವೆ. ಅವನ್ನು ಇಂದು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜರೂರು ಇದೆ. ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ಪರಂಪರೆಯ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಕನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಮರು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಿದೆ. ಅರೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಜನ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಅವಿವೇಕಗಳು ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಜನವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕಿದೆ.

* * * * *

ಜಂಗಮ ಜನಾರ್ದನ ಮಹಾಕವಿ

- ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು

ಕುವೆಂಪು ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕರ್ಣಾಟ ಭಾರತ ಕಥಾ ಮಂಜರಿ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದರ ಮೊದಲೇ ೧೯೪೦ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಕವಿಯ ಕಾಲ ಕುರಿತಾಗಿ ಲೇಖನ ಬರೆಯಲು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಕಾವ್ಯ ಪಠ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಹೀಗಿದೆ. ೧೮೮೭ರಲ್ಲಿ ವೆಲನಾಡು ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆದಿಪಂಚಕ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಪಂಚಕ ಗ್ರಂಥ. ೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಟಿ.ಎನ್.ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶೆಟ್ಟರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತ ದಶಪರ್ವ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದ ಓರಿಯೆಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಕರ್ಣಾಟ ಮಹಾಭಾರತ ದೊಂದಿಗೆ ಹರ್ಷನ್ ಮೊಗ್ಗಿಂಗ್ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ೧೮೫೧ರಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಆದಿಪಂಚಕದ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ವಗಳ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೮೫೦ರ ಸುಮಾರಿನಿಂದ ೧೯೯೦ರವರೆಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಗ ಭಾಗಗಳು ದೇಶಿ, ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಇಡಿಯಾಗಿಯೂ, ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿಯೂ ಐವತ್ತಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಆವೃತ್ತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಆವೃತ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಕುವೆಂಪು, ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿ ಪಠ್ಯ ಪ್ರಕಟವಾದ ನಂತರ ಅದೊಂದು ಜನಪ್ರಿಯ ಆವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ

ಬರುವ ಮತ್ತು ಬಾರದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತಲುಪುವಂತಾಯಿತು. ಕುವೆಂಪು ಅವರು ತಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಆವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ 'ನಾವು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಜನಪ್ರಿಯ ಪ್ರತಿ ಮಾತ್ರ. ಸಂಶೋಧಿತ ವಿಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿ ಬರದ ತನಕ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ನಿಜಸ್ವರೂಪದ ಸಂಪೂರ್ಣ ದರ್ಶನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತು ನಿಜ. ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದ ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರಕಿರುವುದು ಮೂರು ಮಾತ್ರವಾದರೆ, ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುವ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ತಾಳೆಯೇಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳು ಸರಿ ಸುಮಾರು ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ತಾಳೆಗರಿಯ ಪ್ರತಿಗಳು ೧೫೫೦ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯಾದದ್ದು. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತಿತರ ಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದರ ಮೊದಲೇ ತಾಳೆಗರಿ ಪ್ರತಿ ಮೂಲಕವೋ, ಕಲ್ಲಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಿಯಿಂದಲೋ, ತದನಂತರ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರತಿಗಳಿಂದಲೋ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಓದಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಕನ್ನಡದ ಮತ್ಯಾವ ಕವಿಗೂ ಈ ಬಗೆಯ ಓದು-ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅವಕಾಶ ಲಭಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪ್ರೊ.ಟಿ.ಕೇಶವ ಭಟ್ಟ, ಪ್ರೊ.ಟಿ.ಆರ್.ಮಹಾದೇವಯ್ಯ, ಆರ್.ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣ ಇವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದ 'ಗಮಕ ಕಲೋಪಾಸಕರು' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೫೫೨ ಜನ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಗಮಕಿಗಳ ಪರಿಚಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಗಮಕಿ ಎಂ.ಆರ್.ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಅವರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾವಿದರು- ಗಮಕಿ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಮಕಿಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಂ.ಎ.ಜಯರಾಮರಾವ್ ಅವರಿಂದ 'ಗಮಕ ದಿಗ್ಗಜಗಳು' ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸುನಂದಾ ಗುರುರಾಜ್ ಅವರು 'ಗಮಕ ಸಾಧಕಿಯರು' ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀ ಗಮಕಿಯರನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತ ಕೃತಿ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಗದುಗಿನ ನಾರಣಪ್ಪನನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು ಓದುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಚನ್ನರಾಯ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘವೊಂದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಜಯಂತಿಯನ್ನು

ಆಚರಿಸಿದ ದಾಖಲೆಯಿದೆ. ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಗುರುಕುಲವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಮಕಿ ಕೃಷ್ಣಗಿರಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಓದನ್ನು ಗಮಕ ಮುಖೇಣ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ೧೯೫೯ರ ವೇಳೆಗೆ ಅ.ನ.ಕೃ. ಅವರಿಂದ ಉದ್ಘಾಟನೆಗೊಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಡಾ.ಬಿ.ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗಮಕ ತರಗತಿಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡವು. ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ಅದೇ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಯವರಿಂದ ಉದ್ಘಾಟನೆಗೊಂಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಚಾರ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಭಾರತ ಬಿಂದೂರಾಯರಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾವ್ಯವಾಚನ ಕೇಳಿದವರು ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರು, ಮಾಸ್ತಿಯವರು, ಎಂ.ಆರ್.ಬದರಿನಾರಾಯಣ, ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿ, ಎನ್.ಎಂ.ಕೆ. ಸೋಗಿ, ಭೂಪಾಳಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯ, ಕೋ.ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ, ಜಿ.ನಾರಾಯಣ ಮುಂತಾದವರು. ಇಲ್ಲಿ ಗಮಕವಾಚನ ಮಾಡಿದ ಬಿಂದೂರಾಯರು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ವಾಚನ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಇವರನ್ನು ಭಾರತದ ಬಿಂದೂರಾಯರು ಎಂತಲೇ ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕು. ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಗಮಕ ವಾಚನವನ್ನು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ತಲಕಾಡು ಮಾಯಣ್ಣ ಗೌಡರು. ಅದಾಗಲೇ ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಜನಪ್ರಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹಂಬಲ ಉಂಟಾಯಿತಂತೆ!

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಗಮಕ ಕಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಕಥನ ಮಾದರಿಯ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಾದರೆ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಓದು, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಕವಿಯಾಗಿ ಅವನ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಡೋಜ ಪಂಪ ಕೃತಿ ಬರೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಠ್ಠಲ ಕಡೆಯ ಮುಳಿಯ ಗ್ರಾಮದವರು. ೪ನೆಯ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾರಾನ್ಸ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓದಿ ಮೈಸೂರು ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಮಾಡಿ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಗಮಕ ಕಲಿತರು. ೧೯೧೧ರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಇವರ ಕಾವ್ಯವಾಚನ ಕೇಳಿದ ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಪೈಗಳು

ಇವರನ್ನು ಮಂಗಳೂರು ಕೆನರಾ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣರಾದರಂತೆ. ಅಂದರೆ ಗಮಕವಾಚನವೇ ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಕೊಡಿಸಿತು!

ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಆಗಾಗ ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ, ಕುಪ್ಪಳಿ ಕಡೆ ಹೋದಾಗ ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಮಕಿಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಯರನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಇದು ೧೯೩೪ರ ಸಂಗತಿ. “...ಮಲೆನಾಡು ಯುವಕ ಸಂಘದ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವವು ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿಯಲ್ಲಿ (ದೇವಂಗಿ) ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ನನ್ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ, ಕೊಪ್ಪ, ಮಂಡಗಡ್ಡೆ, ಮೇಗರವಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜನ ಸೇರಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೃಷ್ಣಗಿರಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಭಾರತ ವಾಚನ ಮಾಡಿದರು. ಆಗಲೇ ನಾನು ‘ಹಾಡಿದನು ಗಮಕಿ, ನಾಡು ನಲಿದುದು ರಸದ ಕಡಲಿನಲಿ ಧುಮುಕಿ....’ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಅಸಮ ಪಂಕ್ತಿ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಕವನ ರಚನೆ ಮಾಡಿದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕುವೆಂಪು. ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವಾಚನದಿಂದ ಅವರ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ೧೯೩೪ರ ವೇಳೆ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿದ್ದ ಜೆ.ಸಿ.ರಾಲೋ ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆಯ ರಾಗಗಳ ಷಟ್ಪದಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

‘ಗಮಕ ಗಂಗಾ’ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ—

ಕೃಷ್ಣಗಿರಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರಿಗೆ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಗಮಕಿಗಳೆಂದು ನಿಯಮಿಸಲು ಆಹ್ವಾನ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಹೇಳಿದ್ದೆಂದರೆ, ಯಾವಾಗ ಕರೆದರೂ ನಾನು ಬಂದು ಮಹಾರಾಜರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾಚನ ಮಾಡುವೆ. ಆದರೆ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಲಾರೆ. ಗಮಕ ವಾಚನ ನನಗೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲ, ನವ್ಯತೆಯ ಮಾರ್ಗ ಎಂದರಂತೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಲಯದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಪ್ರಸಾರೋಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಗಮಕ ವಾಚನವೂ ಸೇರಿತ್ತು.

೧೮೯೯ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದ ಗುರುರಾವ್ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರು ಗದುಗಿನ ಭಾರತವನ್ನು ಓದಿದರೆ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

ಮೇಲುವರ್ಗದವರು ಮಾತ್ರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು ತಮ್ಮ ವಾಚನ- ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಳವರ್ಗದವರೂ ಕೂಡ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಓದಿರುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ, ತನ್ನ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿ ಓದಿಗೆ ಶ್ರೋತೃಗಳು ಯಾರು ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದರೂ, ಮಾರಿಗುಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಓದುವ ಪರಿಪಾಠ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಈ ಬಗೆಯ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಓದುಗರು ದಾಖಲೆ ಇಲ್ಲದವರು!

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಹಿರಿಯೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು, ಮಲ್ಲಪ್ಪನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತ ಅಲ್ಲಿಸಾಬರು ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ‘ನಲ್ಲುಡಿ ನಿಘಂಟು’ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದವರು. ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ಹಿಂದಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಇವರು ಬೇಸಾಯ, ದನಗಳ ಆರೈಕೆ, ಬಡಗಿ, ಗಾರಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ ಪಳಗಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ, ಹಳಗನ್ನಡ ಕಲಿಸುತ್ತ ಊರೊಳಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತ ವಾಚನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಊರಲ್ಲಿ ವಿರಾಟ ಪರ್ವ ಓದಿದ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ದಿನದಲ್ಲೆಯೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿಯೋ, ತಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿಯೋ ಮಳೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಸಾಬರನ್ನು ಊರ ಜನ ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದರಂತೆ! ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿಸಾಬರ ಮಗ ಬುಡೇನಾಸಾಬರ ಬಳಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿ ಪ್ರತಿ ಇದೆ.

ಗಮಕಿ ಸಾ.ಕೃ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು, ಹೈದರಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಭದ್ರಗಿರಿ ಕೇಶವದಾಸರು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕರ್ಣ ಪರ್ವದ ಭಾಗವನ್ನು ಅವನ ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಹರಿಕಥೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಕೇಶವದಾಸರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕರ್ಣ ಪರ್ವ ಭಾಗವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕೃತಿ ಓದುವುದೇ ರಂಜನೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಗ್ರಾಮ, ನಗರ ಜನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿ ಒಂದು ನೈತಿಕ ಪಠ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿದ್ದ ಮರಾಠಿ ಕವಿ ಚಂದ್ರಾತ್ಮಜ ರುದ್ರನು ತಾನು ಬರೆದ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ—

ಮಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಹೀ ಅಭ್ಯಾಸ
ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

ತ್ಯಾಚೇನ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥವಿಲಾಸ
ಪ್ರಾರಂಭವಾ ಯಾ ಹೇತು

- ನನ್ನ ಸುತ್ತಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದ ನಾನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಅರಿತು ಕೃತಿ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಮರಾಠಿಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕವಿ ಮುಕ್ತೇಶ್ವರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ 'ಅರಸುಗಳಿಗಿದು ವೀರ, ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಪರಮವೇದದ ಸಾರ' ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದರ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಸೀತಾರಾಮ ಜಾಗೀರದಾರ ಅವರು 'ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯ ಭಾಗ ಹೀಗಿದೆ-

ಜೋರಾಚಾಯತೇ ವೀರರಸೂ |
ವಿಪ್ರವರ್ಯಾ ತೇ ವೇದಸಾರಾಂಶೂ ||
ತತ್ಪಾರ್ಥ ಬೋಧ ಪರಮಹಂಸರು |
ಯೋಗೇಶ್ವರೂ ಭಾವಿತಿ ||
ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತೀಜಾ ಸಾಗರೂ ||
ಐಸೇಮಾನಿತಿ ಮಂತ್ರಿಚತುರೂ ||
ವಿಲಾಸಿಯಾ ತೇ ಶೃಂಗಾರೂ |
ಸುರತಾನಂದ ವರ್ಧಕಾರೂ ||

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಈ ಬಗೆಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಕಾರಣ ಹುಡುಕುವುದೇನೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಜೈನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಪೊನ್ನಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತಂತಮ್ಮ ಆಶ್ರಯದಾತ ರಾಜರು ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಲಗತ್ತಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಪಂಡಿತಮಾನ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಪಂಪನು 'ಪಂಡಿತರೆ ತಗುಳ್ಳು ಬಿಚ್ಚಿಟಿಸೆ ಪೇಟಲೊಡರ್ಚಿದನೀ ಪ್ರಬಂಧಮಂ....' ಎಂದರೆ ರನ್ನನು 'ಆರಾತೀಯ ಕವೀಶ್ವರಾರುಂ ಮುನ್ನಾರ್ತರಿಲ್ಲ, ವಾಗ್ಗೇವಿಯ ಭಂಡಾರದ ಮುದ್ರೆಯನೊಡೆದಂ....' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ರಚನಾ ವಿಚಾರಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನ ತಿರುವು ಎಂಬಂತೆ ವಚನ ಯುಗ ಆರಂಭವಾಗಿ ಪಂಡಿತ ಭಾಷೆಯ ಕಾವ್ಯ ಕಥನ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಬದಲಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದೇಹ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಯುದ್ಧ ಸಾಧನೆಗಿಂತಲೂ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯೇ ದೊಡ್ಡದೆಂಬ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶರಣರು ಕಾಯಕ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದರು.

ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಈ ನೆಲದ ಜನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಗ್ಧಭಾವದಲ್ಲೋ, ರೂಕ್ಷ ಕ್ರಮದಲ್ಲೋ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಅದು ಜನಸಮೂಹದ

ನಡುವೆ ತೀವ್ರ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದದ್ದು. ಹಾಗೆ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಯೇ ಇದ್ದ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಕಥನದ ಮುಖ್ಯ ಧಾರೆಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ತಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾವ್ಯ ಪಂಡಿತ ಮಂಡಳಿಗೆ ಅಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯರ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ಎಂದ. ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಅರಸಾಳ್ವಿಕೆಯ ಕಥೆಯಾದರೂ, ಕಥನದ ನಾಯಕ ವಿಷ್ಣು ಸ್ವರೂಪನಾದ ಕೃಷ್ಣನೇ ಎಂದ. ಅದಾಗ ತಾನೇ ಶರಣರ ಯುಗ ಮುಗಿದು, ವೈಷ್ಣವ ಪರಂಪರೆಯ ಕೀರ್ತನ ಯುಗ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕವಿ ನಾರಣಪ್ಪನು ತನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀಮತ್ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಯೋಗೀಂದ್ರ ಎಂದುಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ, ವ್ಯಾಸಮುನಿಯ ಪುತ್ರ, ಶುಕರೂಪ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆದುಕೊಂಡ. ಇದಿಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಶರಣರಂತೆ, ಕೀರ್ತನಕಾರರಂತೆ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಗತಿಗಳೇನನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನು ನಂಬಿದ ದೈವಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ.

ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕ್ರಮವಿದೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮದ ಆಟಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ನಿಯಮಾವಳಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆಯೆಂಬ ತತ್ವದಡಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಥನದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಸ್ವತಃ ಅಸಾಧಾರಣ ಶಕ್ತಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳ ಕವಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಕರ್ತೃ ವೀರನಾರಾಯಣನೇ, ತಾನು ಲಿಪಿಕಾರನಷ್ಟೇ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ಹೇಳಿದ ಕಥನ ಬರಿಯ ತುಳಸಿಯ ತೀರ್ಥದಂತೆ, ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಧರ್ಮವಿಚಾರ ಮಾತ್ರ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಅವನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿದ ಮತ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮನುಷ್ಯ ಧರ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ನಾಡಿನ ಜನ ಕರ್ಣಾಟ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ತತ್ವಪದವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪಠ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಪದ್ಯಗಳು ಸೇರಿಹೋದವು. ಅದಲ್ಲದೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ, ಪಕ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಓದುವಂತಾಗಿ, ಅಕ್ಷರ ಬಾರದವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಪದ್ಯಗಳು ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಯಾಗುವಂತಾದವು.

* * *

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಮೇಲಿನಂತೆ ಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೃತಿ ವಾಚನ-ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಮೇಲೆ ಕಥೆಗಳು ಇರುವಂತೆ ಆತನ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದಂತಕಥೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯ ಕವಿಗಳು ಯಾವಾಗ ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥ ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಜನರೇ ಕಟ್ಟಿದ ಜನಪದ ಮಾದರಿಯ ದಂತಕಥೆಗಳು ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡವು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬೇಡನಾಗಿದ್ದ, ಕಾಳಿದಾಸ ಕುರಿಗಾಹಿಯಾಗಿದ್ದ, ವ್ಯಾಸ ಕಬ್ಬಿಲ ಎಂಬಂತೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೂ ಕೂಡ ಏನೂ ಬಾರದ ಸಾಮಾನ್ಯನಾಗಿದ್ದ. ಮದುವೆ ಭತ್ತವೊಂದರಲ್ಲಿ ಚಿರಂಜೀವಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹಿಡಿದು ಕಥೆ ಹೇಳಿಸಿ ಬರೆದುಕೊಂಡ ಎಂಬೊಂದು ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ.

೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಹಾಭಾರತದ 'ಆದಿಪರ್ವದೊಳ್ ಸಂಭವಪರ್ವಂ' ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ವಿ.ಶಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. ಕಥೆಯ ಒಂದೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳು ಹೀಗಿರುತ್ತವೆ- "ಈ ಕವಿಯು ಮೊದಲು ಕೋಳಿವಾಡು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಶಾನುಭೋಗನಾಗಿ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ತನಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರಲು ಶ್ರೀ ವೀರನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿಯು ಒಂದು ದಿನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ನಾರಣಪ್ಪನು ಲಕ್ಷ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ...." ಎಂದು ಕಥೆ ಮೂರು ಪುಟದಷ್ಟು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ.

ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕವಿಯು ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನ ಗುಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗದ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅದೇ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಒದ್ದೆಬಟ್ಟೆಯು ಆರುವ ವರೆಗೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಬಟ್ಟೆ ಆರುವಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ ಕುಂದಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ಕರ್ಣಾಕರ್ಣಿಯ ಕಥೆಯೂ ಇದೆ. ಇಂಥ ಕಥೆಗಳು ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರೆಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಯುಗಾದಿಯ ಹಿಂಚುಮುಂಚಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬರುವುದು ತಡವಾದರೆ ಈ ಭಾರತ ಕಥನದ ವಿರಾಟಪರ್ವವನ್ನು ಓದುವ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಕ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಿರಾಟಪರ್ವವನ್ನು ಓದಿದರೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆಯೇ ಎಂದು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದವರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರು ಒಮ್ಮೆ ಹೌದೆನ್ನುವರು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವರು ಕೊಡುವ ಕಾರಣಗಳೇ ಬೇರೆ! ಅವು ತುಂಬ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ದನ ಕಾಯುವವರಾಗಿ, ಮತ್ತಿತರ ಊಳಿಗದವರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾರಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಇವರ ಆಯುಧಗಳು ಶವದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿರಾಟ ನಗರದ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ ಮರದ ಮೇಲೆ ಅಡಗಿಸಿಡಲಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ಎರಡನೆಯ ಕಾರಣ. ಅದು ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೇಣದಂತೆಯೇ ಕಾಣಲಿ ಎಂದು ಪಾಂಡವರು ಬಯಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರು, ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರರಾಗಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತ ಅವರ ಆಯುಧಗಳು ಹೇಣಗಳಾಗಲಿ ಎಂಬ ಯುದ್ಧ ವಿರೋಧಿ ನಿಲುವಿನ ಜನಪದರ ಈ ಆಶಯವೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ!

ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಜನಮೇಜಯನ ತಂದೆ ಪರಿಕ್ಷಿತ್ ರಾಜನು ಹುಟ್ಟುವುದು ಅಭಿಮನ್ಯು ಮತ್ತು ವಿರಾಟನ ಮಗಳಾದ ಉತ್ತರಗೆ. ಅಭಿಮನ್ಯು ಮತ್ತು ಉತ್ತರೆಯ ವಿವಾಹ, ಪರಿಕ್ಷಿತನ ಹುಟ್ಟಿನ ಕಥೆ ಜರುಗುವುದು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ದುರಂತ ಕಥೆಯ ನಿಕಟಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ. ಅಂದರೆ ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಯ ಆದಿಪಂಚಕ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯ ವಿವಾಹ, ಕೊನೆಯ ಸಂತಾನ. ಆಮೇಲಿನ ಕಥನವೆಲ್ಲವೂ ದುರಂತ ಅಥವಾ ಸಾವಿನ ಸರಮಾಲೆ. ಇಡೀ ಮಹಾಭಾರತ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ವೈಶಂಪಾಯನನಿಂದ ಜನಮೇಜಯನಿಗೆ.

ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ವಿರಾಟಪರ್ವದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ವಿರಾಟರಾಜನು ಗೋಗ್ರಹಣ ವಿಜಯವು ತನ್ನ ಮಗನಿಂದ ಆದುದಲ್ಲ ಅರ್ಜುನನಿಂದಾದುದು ಎಂದು ತಿಳಿದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೆಯನ್ನು ಆತನಿಗೇ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಹುಪತ್ನಿವ್ರತನಾಗಿದ್ದ ಅರ್ಜುನ, ಉತ್ತರಗೆ ತಾನು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಪುತ್ರಿ ಸಮಾನ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯೆಯಾಗುವಳು. ಅದರಿಂದ ಮಗ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಅರ್ಜುನ ತನ್ನ ಕಡೆ ಒಲಿದು ಬಂದ ಕನ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಅದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ! ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯ ಕೀಚಕಶಕ್ತಿಯು ನಾಶವಾಗುವುದರ ಘಟನೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದೂ ವಿರಾಟಪರ್ವದಲ್ಲೇ!

ಈ ಮೇಲಿನ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣರು ವಿರಾಟ ಪರ್ವವನ್ನು ಓದುವ ಪರಿಪಾಠವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ವಿರಾಟಪರ್ವದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮನ್ಯು-ಉತ್ತರೆಯ ವಿವಾಹ ನಿಮಿತ್ತ ಆಗಮಿಸುವ ಕೃಷ್ಣ ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸೂತ್ರಧಾರನಾಗಿ, ವಿರಾಟ್ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಜನಪದರು ಈ ಪರ್ವವನ್ನೂ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಇದು ಕೃಷ್ಣ ಕಥೆಯೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಮಳೆ ಬರದೇ ಇರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ವಿರಾಟ ಪರ್ವವನ್ನು ಓದುವ ಕ್ರಮ ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಓದುವಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕವಿಗಳು ಆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪುನರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿರಾಟ ಪರ್ವದಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ತೆಲುಗಿನ ಮೊದಲ ಕವಿ ನನ್ನಯ ವಿರಾಟಪರ್ವವಷ್ಟನ್ನೇ ರಚಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಜನಸಮೂಹವು ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಲು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳಿಸಲು ನಾನಾ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದುಂಟು. ಆ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾಗಿಯೂ, ದೈವಿಕವಾಗಿಯೂ, ಪವಾಡ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಸುತ್ತ ಇನ್ನಷ್ಟು ದಂತಕಥೆಗಳೂ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ, ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಕವಿಯ ನಿಜಜೀವನವನ್ನು, ಅವನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಕವಿಗಿಂತ, ಕೃತಿಗಿಂತ ಇವೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆದುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಪವಾಡ ಮಾದರಿಯ ದಂತ ಕಥೆಗಳು ವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಕಾಳಿದಾಸರಂಥ ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಅವು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಅನಕ್ಷರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 'ಹಲಗೆ ಬಳಪವ ಪಿಡಿಯದೊಂದಗ್ಗಳಿಕೆ, ಪದವಿಟ್ಟುಕೊಂಡೊಂದಗ್ಗಳಿಕೆ, ಪರರೊಡ್ಡವದ ರೀತಿಯ ಕೊಳ್ಳದಗ್ಗಳಿಕೆ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು?

ಹಲಗೆ ಬಳಪ ಎರಡು ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಆರಂಭಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಕ್ರಮವೊಂದನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಮಾದರಿಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ಅಂಥದ್ದೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದವನಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಗಿಂತ ಜನಪದ ಬಯಲು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅರಿತದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಲಗೆ, ಬಳಪ ಪದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪದವಿಟ್ಟುಕೊಂಡೊಂದಗ್ಗಳಿಕೆ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ಇದ್ದಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ 'ಬಳಸಿ ಬರೆಯಲು ಕಂಠ ಪತ್ರದೊಳುಲುಹುಗಡದಗ್ಗಳಿಕೆ' ಎಂತಲೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು 'ಪರರೊಡ್ಡವದ ರೀತಿಯ ಕೊಳ್ಳದಗ್ಗಳಿಕೆ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ; ಕನ್ನಡ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಬಹುತೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಕವಿಯನ್ನು ಆಮೇಲಿನ ಇನ್ನಿತರ ಕವಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದುವರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಹಳಗನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಟ್ಟದವೇನಲ್ಲ. ಅವು ಸವೆದ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳಿರುವಂಥವು. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಅಕ್ಷರ ಬಲ್ಲವನೇ ಆಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ತತ್ಸಂಬಂಧಿ ಭಂದಸ್ಸು, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಇದನ್ನು 'ಪದದ ಪೌಡಿಯ ನವರಸಂಗಳ ವುಡಿವೆನುವಭಿದಾನ ಭಾವವ ಬೆದಕಲಾಗದು' ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಎಸ್.ವಿ.ರಂಗಣ್ಣನವರು ಇದನ್ನೇ 'ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಥರದ ಅದ್ಭುತ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಪರ್ವತವನ್ನೇರಿ ದಿಗಂತವನ್ನೀಕ್ಷಿಸುವ ಧೀರ ಕವಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರತು ಕವಿ ಸಮಯದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರ ಕಡಿಯುವ ನಾಡಾಡಿ ಕವಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಅಂಥ ಧೀರರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಕವಿಯು ಹೆಚ್ಚೇ ಹೊರತು ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಅಗ್ರಹಾರದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಗಳಿಸಿದವನಾದರೂ ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಬಯಲ ಶೂನ್ಯದ ದಿವ್ಯಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದವನು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವನ ಕೃತಿಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಪ್ರತಿಭೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಕ್ಷರ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ; ಗ್ರಾಮೀಣರು, ಅಕ್ಷರ ಬಾರದಿರುವವರು ನಿತ್ಯ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಡುವ, ಹಾಡುವ ಕಾವ್ಯಮಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ್ದು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನ ಭಾಷಾ ಸಂರಚನೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಮುಖೇನ ವಿವರಿಸಲಾಗದ್ದು ಮತ್ತು ಯಾರು ಅನುಕರಿಸಲಾಗದ್ದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿವರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕವಿಗಳಂತೆ ಅನಾಮಧೇಯನೇ! ಕೃತಿಯ ಕಥಾನಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ; ಹೇಳದೇ ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು, ಕುಲಗೋತ್ರ, ಊರು ಕೇರಿಯನ್ನು!

* * *

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ದಂತಕಥೆಯೆಂದರೆ ಕನ್ನಡದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ ಚಾಮರಸನ ಸಂಬಂಧದ್ದು.

ಚಾಮರಸ ಮತ್ತು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಸ್ಥಳಗಳೇನೋ ಹತ್ತಿರವೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ಥಳ ಸಾಮಿಪ್ಯವು ಅವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲಾರವು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರೇ ಮುಂತಾಗಿ ಇತರೇ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಂತೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಹದಿಮೂರನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದವನಾದರೆ ಚಾಮರಸನ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಚಾಮರಸ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರ ಕಾವ್ಯ ರಚನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕಥನ ಸಂಗತಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕ್ರಮವೇ ಬೇರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಸಹನೆಯ ಸಂಬಂಧದ ಕಥೆ, ಇದು ಅವರ ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ಕಥೆ.

ಅಲ್ಲಮನ ನಂತರದ ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಚಾಮರಸ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಸಮಕಾಲೀನ, ಅಂದರೆ ಕಾಲ ೧೪೫೦ರ ಆಸುಪಾಸು. ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಇರುವಂತೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆಯೂ ವಿರಸದ ದಂತಕಥೆ ಹಬ್ಬಿ ಅದು ಶತಮಾನಗಳ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕವಿಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಕಾವ್ಯ ಸಾಂಗತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುವಂತಿದೆ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತ ಕಥಾ ಮಂಜರಿಯಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಹೊರವಲಯದ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದುರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಕೃಷ್ಣನ ಆಗಮನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ 'ವೇದ ದರಿಕೆಗಳವಡದ... ನಿಜವನರಿಯದನಾದಿ ಸಿದ್ಧನ ಬರವ ಕಂಡನು ಬಾಗಿಲಲಿ ವಿದುರ' ಎಂದರೆ ಚಾಮರಸನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದನ್ನು 'ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ನಿಲುಕದನಾದಿ ಮಧ್ಯಾಂತಗಳಲ್ಲದನಾದಿ ಸಿದ್ಧನು...' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಬಸವ ದಂಡಾಧಿಪನು ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವನ ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಮೂಹ ಮಾವುತರು, ಮಾನ್ಯರು, ಸಾರಥಿಗಳು, ಕರಣಿಕರು, ಕವಿಗಳು, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಭರತ ಮುನಿಯ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಣಿತರು, ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯ ಸೇವಕರು ಇದ್ದರೆಂಬುದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದುರ್ರೋಧನನ ಆಸ್ಥಾನದ ನೆನಪನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಕೃಷ್ಣನ ದೈವಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೋ, ಆ ಎಲ್ಲ ಆನುಭಾವಿಕ ಮಾತುಗಳು ಚಾಮರಸನು ಅಲ್ಲಮನ ನಿಸ್ಸೀಮತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ-

'ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನಿದಾವ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೋ ಶಿವ ಮಾದೇವ'

'ಬಾವಿಸಲು ನೀನಾಡಿಸುವ ಸೂತ್ರಾವಳಿಯ ಬೊಂಬೆಗಳು

ನಮಗುಂಟೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗುಣ'

'ಪುತಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ದಿವಿಜ ಮುನಿಗಳ

ಮತಿಗೆ ಮೈದೋಷದ ಮಹಾ ಘನಮಹಿಮ'

'ಉಕ್ಕಿದುದು ಮನವಜೆದು ಕಂಗಳು ಮುಕ್ಕಳಿಸಿದವು ಮೂರ್ತಿಯನು'

ಒಂದೇ ಕಾಲದ ಉಭಯ ಕವಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಈ ಬಗೆಯ ವಾಕ್ಯಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದರು ಎಂಬ ಸಂವಾದಕ್ಕಿಂತ ಎರಡೂ ಕಾವ್ಯಗಳ ವಸ್ತು, ವಾಕ್ಯ ಸಂಗತಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅನುಸಂದಾನಿಸುವುದೇ, ಪರಿಭಾವಿಸುವುದೇ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನ ಸಂಗತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನೂ ಕುರಿತಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಡುವೆ ಸಾಧಾರಪೂರ್ವಕ ಚರ್ಚೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೫೦ ರಿಂದ ೧೪೫೦ರ ವರೆಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾಲವನ್ನು ನಗದಿಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಗ್ರಾಮವೆನಿಸಿರುವ ಕೋಳಿವಾಡದ ಊರ ಶಾನುಭೋಗ ಮನೆತನದವರು ಒಂದು ಬಖೈರನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ೧೯೫೮ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ವಂಶಾವಳಿ ಬಖೈರು ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಕಿರು ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಕಾರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಚಿನ್ನದ ಕೈ ಮಾಧವರಸನು ರಾಜ ನರಸಿಂಗರಾಯನಲ್ಲಿ ದಂಡಾಳುವೂ ಅಂಗರಕ್ಷಕನೂ ಆಗಿದ್ದನಂತೆ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಳೋ ವೆಂಕಟಪತಿ ಎಂಬುವನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಆಗ ಕೋಳಿಂಗನ ಪುರವು (ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮ) ತಿಗುಳರ ಮೇಲಾಗಿರಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ವೆಂಕಟನರಸಯ್ಯನಿಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈತನ ಪತ್ನಿಯು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ರಾಜನು ವೆಂಕಟನರಸಯ್ಯನಿಗೆ ೧೨೦೦೦ ವರಹಗಳನ್ನು ದಂಡವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದ. ಈ ದಂಡದ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗದೆ ವೆಂಕಟನರಸಯ್ಯನು ಚಿನ್ನದ ಕೈ ಮಾಧವರಸನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ನಾನು ಕೊಡಬೇಕಾದ ೧೨೦೦೦ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಿದೋಡೆ ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಉಂಬಳಿ ಗ್ರಾಮವಾದ ಕೋಳಿಂಗನ ಪುರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಚಿನ್ನದ ಕೈ ಮಾಧವರಸನು ಅಷ್ಟು ವರಹವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣ ಗತ ಶಕೆ ೧೦೬೮ನೇ ಪ್ರಭವ ಸಂವತ್ಸರ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಯಗಳ ಕೊಂಡನು. ಆ ಬಳಿಕ ಗತ ಶಕೆ ೧೦೬೯ನೇ ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರ ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಪತಿಪದೆ ಮಂಗಳವಾರ ಅಶ್ವಿನೀ ನಕ್ಷತ್ರದ ಅಮೃತ ಸಿದ್ಧಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ

ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಮುನ್ನ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನ ಶ್ರೀ ವೀರನಾರಾಯಣ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ನನ್ನನ್ನು ನಂಬು ನಿನ್ನ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಹರಿದಾರಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪರಿವಾರ ಸಮೇತವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು”

“ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದ ಚಿನ್ನದ ಕೈ ಮಾಧವರಸನು ಗತ ಶಕೆ ೧೦೬೮ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೪೬ರಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಂಗನ ಪುರವನ್ನು ಕೊಂಡಂತಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಮರುವರ್ಷ ಶಾ.ಶಕೆ ೧೦೭೦ರಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರು ಕನ್ನಡನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು.” ಹೀಗಿರುವ ಬಚ್ಚಿರಿನಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕೈ ಮಾಧವರಸನ ಸಂತಾನದ ವಿವರವೂ ಇದೆ. ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಮೂಲಪುರುಷ ಚಿನ್ನದ ಕೈ ಮಾಧವರಸಯ್ಯ. ಈತನ ಮಗ ತಿರುಮಲಯ್ಯ. ಇವನ ಮಗ ಲಕ್ಕರಸಯ್ಯ. ಈತನಿಗೆ ಐದು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು. ಮೊದಲನೆಯವ ವೀರನಾರಾಯಣಯ್ಯ. ತದನಂತರ ಕೃಷ್ಣರಸಯ್ಯ, ಶಂಕರಸಯ್ಯ, ತಿಮ್ಮರಸಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥರಸಯ್ಯ.

ಈಗ ಕೋಳಿವಾಡದಲ್ಲಿರುವ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಪಾಟೀಲರು ತಮ್ಮದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ನಂತರದ ಹದಿನೈದನೆಯ ತಲೆಮಾರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಚಿನ್ನದ ಕೈ ಮಾಧವರಸನು ಕೋಳಿವಾಡ ಉಂಬಳಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಗ ತಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಭೂಮಿ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರದ ಆರುನೂರು ಎಕರೆ. ಅದು ಕಾಲಾನುಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಂಶಸ್ಥರಿಗೆಲ್ಲ ಭಾಗವಾಗುತ್ತ ಇದೀಗ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಉಳಿದಿರುವ ಭೂಮಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಎಕರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಹದಿನೈದನೇ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಕುಟುಂಬಗಳ ಭೂಮಿ ಆಸ್ತಿ ಒಟ್ಟು ಮುನ್ನೂರೈವತ್ತು ಎಕರೆ. ಹದಿನೈದು ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ವೀರನಾರಾಯಣ ಗೌಡರುಗಳು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ‘ಗೌಡರೇ’ ಎಂತಲೇ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಶೋಧಕ ಮತ್ತು ಶಾಸನತಜ್ಞರಾದ ಪ್ರೊ.ಎಂ.ಜಿ.ಮಂಜುನಾಥ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ‘ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಶೋಧನೆ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವನು ಗದುಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಕೋಳಿವಾಡದವನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಂಬಲರ್ಹ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮನೆತನ ಕುರಿತಾದ ಬಚ್ಚಿರಿ ಇನ್ನೂರು

ವರ್ಷಗಳಷ್ಟೇ ಈಚಿನದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ‘ಚಿನ್ನದ ಕೈ ಮಾಧವರಸನು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ೧೦೬೮ನೆಯ ಪ್ರಭವ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿವಾಡ ಹಾಗೂ ಕುರ್ತಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದಾಗ ಆತನು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸ ನರಸಿಂಹರಾಯನ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದಾಗಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ....’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಬಚ್ಚಿರಿನ ಕಾಗದ-೧ ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ- ಇವರ ವಂಶಸ್ಥರು ಬದುಕಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಧವರಸನು ವಿಜಯನಗರದವರ ಆಶ್ರಿತ ದಂಡಾಳು ಆಗಿದ್ದನು ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ದಾಖಲೆಯಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಆತ ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರ ಆಳ್ವಿಕೆಯೇ ಇದ್ದಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಇನ್ನು ಈ ಬಚ್ಚಿರಿನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅನುಮಾನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಧವ ಜನಾರ್ದನ ದೇವಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ತಂದೆ ಲಕ್ಕರಸಯ್ಯನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಬಚ್ಚಿರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಈ ಮಾಧವ ಜನಾರ್ದನ ದೇವಾಲಯದ ವಿಗ್ರಹವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಲಾಂಛನ ಸಿಂಹಮುಖವಿದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಕಂಬದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ ಆನೆ ದೇವಪ್ಪಯ್ಯನ ಹೆಸರು ಈ ಮನೆತನದವರ ಬಚ್ಚಿರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಪ್ಪಯ್ಯ ದೇವರಿಗೆ ಕಾಣಾಚಿ ಪಾತ್ರದವಳಾಗಿ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ಪುಷ್ಯಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಜಯಂತಿಯ ಉತ್ಸವವೂ ಇದೇ ಪುಷ್ಯ ಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕೋಳಿವಾಡದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ಈ ಮನೆತನದ ಮುನ್ನೂರು ನಾನೂರು ಜನ ಬಂದು ಸೇರುವರು. ೧೯೦೦ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳ ಅಗ್ರಹಾರವಾಗಿದ್ದ ಇದು ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಬಚ್ಚಿರಿನ ಪ್ರಕಾರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾಲವನ್ನು ೧೨೦೮ ಮತ್ತು ೧೨೪೨ರ ಸಂದರ್ಭವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ನಿಗದಿ ಗೊಳಿಸಿರುವವರು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು. ಆದರೆ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪ್ರತಾಪ ಅಚ್ಯುತರಾಯನು ಶಾ.ಶ.೧೪೬೪ ನೆಯ ವಿಕಾರಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಶು ೧೧೨ ಕುಜವಾರದಂದು (೨೬.೦೮.೧೫೩೯)

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯಾದ ವೀರನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇಗುಲಕ್ಕೆ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾಲವನ್ನು ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಲೇಖನದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಎಂದು ಹೇಳುವವರೆಲ್ಲ ಇಂಥ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕವಿಯೊಬ್ಬ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿತರ ಆಮೇಲಿನ ಯಾವೊಬ್ಬ ಕವಿಯೂ ಈತನ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸದೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡದ್ದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬಖೈರಿನ ಮಾಹಿತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾಲವನ್ನು ೧೨೪೨ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟು ಬಖೈರನ್ನೇ ಕಲ್ಪಿತ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ವಂಶಸ್ಥರು, ಉಂಬಳಿಯ ವಿಚಾರ, ಈಗಲೂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವನ ವಂಶಜರು ಎಂಬತ್ತು ವರ್ಷದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಕವಿಯ ಹೆಸರಿನ ಉತ್ಸವಗಳು, ಮಾಧವ ಜನಾರ್ದನ ದೇವಾಲಯದ ಮಾದರಿ, ಊರ ಜನ ಕವಿಯ ವಂಶಸ್ಥರನ್ನು ಗೌಡರೆಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಕೋಳಿವಾಡದವನೇ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾಲ ೧೫೦೦-೧೪೦೦ರ ನಡುವೆ ಎಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾಲ ಸಂದರ್ಭ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿರುವಂತೆ ಆತನ ಮತಧರ್ಮ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಫುಲ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆ, ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಕವಿಯ ಕಾಲ, ಮತ, ಧರ್ಮ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕುವೆಂಪು, ಮಾಸ್ತಿ ಅವರು ತಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಭಾರತ ಕಥಾಮಂಜರಿಯ ತೋರಣ ನಾಂದಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತೇ ಅಂತಿಮವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. “ತನ್ನ ಕಾಲವನ್ನು, ಕುಲಗೋತ್ರವನ್ನು, ಬಿರುದಾಂಕಿತಗಳನ್ನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತಮ ತಮಗೆ ತೋರಿದಂತೆ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಸೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೆಲವರು ಆತನಿಗೆ ಲಾಂಛನವಿತ್ತರು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದುದೊಂದು ಕಾಲವನ್ನಿತ್ತರು. ಕಾಲವನ್ನೇನೋ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂಥ ಮಹಾಕವಿ ಯಾವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ಬೇರು

ಅಗೆಯುವುದಾದರೂ ಏಕೆ? ಆತ ದೊಡ್ಡಕವಿ. ತತ್ವದಿಂದಲ್ಲ. ಕವಿಸತ್ವದಿಂದ. ಆತನ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಲಾಂಛನವಿದ್ದರೇನು? ಈ ದಿವ್ಯಕವಿ ನಮ್ಮವನು, ಕನ್ನಡಿಗನು; ಕನ್ನಡಿಗರ ಕುಲವನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಬೆಸೆಯುವವನು. ಕನ್ನಡಿಗರ ದೊಡ್ಡ ಹೆಮ್ಮೆ.... ಮಹಾತ್ಮ....” ಎಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

* * * * *

ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

– ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ

ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ “ದರ್ಶನ”ಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ದರ್ಶನ ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂಥದ್ದು, ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುವಂಥದ್ದು, ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂಥದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಈ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ “ಯೋಗ ದರ್ಶನ”ವೂ ಒಂದು. ಈ ಯೋಗ ದರ್ಶನದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಋಷಿಮುನಿಗಳು, ಕವಿಗಳು, ಚಿಂತಕರು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಾವ್ಯಗಳು ಯೋಗದರ್ಶನವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವಂತಿವೆ. ಪತಂಜಲಿ ಮುನಿಯ ಯೋಗಸೂತ್ರ ಗ್ರಂಥವು ಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮರ ಹಠಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕೆ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಶಾಕ್ತತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ, ಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರಗಳು, ಯೋಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಭಾರತೀಯ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಸಾಧು ಸನ್ಯಾಸಿ ಸಂತರು ಶರಣರು ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಧ್ಯಯನ, ಅನುಭವ ಮತ್ತು

ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಯ ನೇತಾರರಾದ ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರ ಯೋಗದ ಬಗೆಗಿನ ಚಿಂತನೆಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಎಂದರೇನು? ಅರ್ಥ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಪ್ರಕಾರ, ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

೧. ಯೋಗ : ಅರ್ಥ-ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ-ಪ್ರಕಾರಗಳು

ಮಾನವನು ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನೇಕ ಸಾಧನಗಳಿವೆ. ಅಂಥ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ “ಯೋಗಸಾಧನ”ವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಯೋಗ ಎಂಬುದು ಕಲೆಯೂ ಹೌದು, ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಹೌದು, ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಹೌದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಪದ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸಂಯೋಗ, ಹೊಂದಿಕೆ, ಕೂಡುವಿಕೆ ಎಂಬುದು ಇದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ. ಇನ್ನು ಧ್ಯಾನ, ಸಮಾಧಿ, ಸಾಮರಸ್ಯ, ಐಕ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. ಯುಜಿರ್ ಮತ್ತು ಯುಜ್ ಎಂಬ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದುದೇ ಯೋಗ. ಅಂದರೆ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಸುವುದು ಎಂಬುದು ಎರಡೂ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮನ್ನಣೆಯಿದೆ. ದಾರ್ಶನಿಕರು, ಅನುಭಾವಿಗಳು, ಶರಣರು, ಸಂತರು, ದಾಸರು, ಕವಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಬಹುದು.

೧. ಸಂಯೋಗೋ ಯೋಗ ಇತ್ಯಾಹುರ್ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನೋ(ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರ ಸಂಯೋಗವೇ ಯೋಗ)-ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ

೨. ಯೋಗಶ್ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ನಿರೋಧಃ (ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ನಿರೋಧವೇ ಯೋಗ)-ಪತಂಜಲಿ

೩. ಸಮತ್ವಂ ಯೋಗ ಉಚ್ಯತೇ, ಯೋಗಃ ಕರ್ಮಸುಕೌಶಲಮ್(ಸಮತ್ವ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಕೌಶಲವೇ ಯೋಗ)-ಭಗವದ್ಗೀತೆ

೪. ಕೇವಲತ್ವವೇ ಯೋಗ-ಜೈನದರ್ಶನ

೫. ನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಾಧನೆಯೇ ಯೋಗ-ಬೌದ್ಧದರ್ಶನ

೬. ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ವಿಯೋಗವೇ ಯೋಗ-ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನ
೭. ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರ ಸಂಯೋಗವೇ ಯೋಗ-ವಿಷ್ಣುವೈಶ್ವತ
೮. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವೇ ಯೋಗ-ವೀರಶೈವ ದರ್ಶನ
೯. ಕಾಯ ವಾಚನಃ ಕರ್ಮಯೋಗಃ-ತತ್ವರತ್ನ ಪ್ರದೀಪಿಕೆ

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ “ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರ ಸಂಯೋಗ ಸಾಧನೆಯೇ ಯೋಗ” ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ ಅವರು ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ.^೧ “ದೇಹಮೋಹವಳಿದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಯೋಗ” ಎಂದು ಸಿ.ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಅವರು ಹೇಳಿರುವುದು ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ.^೨

ಯೋಗ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಯೋಗ, ಲಯಯೋಗ, ಹಠಯೋಗ ಹಾಗೂ ರಾಜಯೋಗ ಎಂಬುವು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಮನಶುದ್ಧಿಗೆ ಮಂತ್ರಯೋಗ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಜಪವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಸಾಧಕನು ತನಗಿಷ್ಟವಾದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಧ್ಯಾನದೊಡನೆ ಜಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಏಕಾಕ್ಷರ, ದ್ವ್ಯಕ್ಷರ, ಷಡಕ್ಷರ ಹಾಗೂ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತನಗಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಜಪಿಸುವವರು ಮಂತ್ರಯೋಗಿಗಳೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಪ್ರಾಣಶುದ್ಧಿಗೆ ಲಯಯೋಗ ಒಂದು ಮುಖ್ಯಸಾಧನ. ಸುಪ್ತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಡಲಿನಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಹಸ್ರಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನೊಡನೆ ಸಂಯೋಗಗೊಳಿಸುವುದೇ ಲಯಯೋಗ. ಇದು ಬಹು ಕಠಿಣವಾದ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗ. ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುವವನೇ ಲಯಯೋಗಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಶರೀರಶುದ್ಧಿಗೆ ಹಠಯೋಗ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನಯೋಗ. ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರಗಳೆರಡನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಠಯೋಗದ ಉದ್ದೇಶ. ನಾಸಿಕ ರಂಧ್ರಗಳೆರಡರಿಂದ ಹೊರಡುವ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರೋಧಿಸುವುದು ಹಠಯೋಗವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ಯೋಗಗಳಿಗಿಂತ ರಾಜಯೋಗ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಶರೀರ ಮನ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ರಾಜನಾದ ಜೀವಶುದ್ಧಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ರಾಜಯೋಗ ತುಂಬ ಸಹಾಯಕಾರಿ.

ಇನ್ನು ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವರು ಯೋಗದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ

ಅಂಗಗಳು ಇದರಲ್ಲಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅಷ್ಟ ಅಂಗಗಳೆಂದರೆ ಯಮ-ನಿಯಮ-ಆಸನ-ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ-ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ-ಧ್ಯಾನ-ಧಾರನ-ಸಮಾಧಿ. ಅವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಏರಬೇಕಾದ ಸಾಧನಸೋಪಾನಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನೆ ಪತಂಜಲಿ ಮುನಿಯು ಯೋಗಾಂಗಗಳು ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಶಿವಶರಣರು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ಯೋಗಗಳಿಗಿಂತ “ಶಿವಯೋಗ” ಎಂಬುದು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದೆ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨. ಯೋಗ : ಇತಿಹಾಸ

ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗೆ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅತೀ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಯೋಗ ಪರಂಪರೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ವೇದ ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಇದರ ಮೊದಲ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಯೋಗದ ಮೂಲ ಪ್ರವರ್ತಕ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಎಂದು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.^೩ ಈತ ರುದ್ರನಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ರುದ್ರಯೋಗ ಪರಂಪರೆ ಎಂಬುದು ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಯೋಗವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನಚಿಕೇತನು ಮೊದಲು ಯಮನಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ತನಗೊದಗಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಮರನಾದನೆಂದು ಕಠೋಪನಿಷತ್ತು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಪ್ರಾಚ್ಯಾವಶೇಷಗಳತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಾಗ ಸಿಂಧೂ ನದಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉತ್ಪನ್ನನದಲಿ ದೊರೆತ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿ, ಧ್ಯಾನಸ್ಥ ಮೂರ್ತಿ, ಯೋಗಿಗಳ ಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪಶುಪತಿ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಯೋಗದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿವೆ.

೩. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ

ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಪತಂಜಲಿಯು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ‘ಯೋಗಸೂತ್ರ’ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿ ಯೋಗಋಷಿಯೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಒಂದು ಕಲೆಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳ್ಳಲೂ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆರಂಭದ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಯೋಗ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿಯ ಆದಿಪುರಾಣ(೯-೯೩)ದಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಹೀಗೆ

ಬರುತ್ತದೆ: “...ಕಾಪಿಲಸಿದ್ಧಾಂತಮುಮಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಮುಮಂ ತೋರಿ ಲೋಕಮಂ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನ ಪರಾಜ್ಞುಖಂ ಮಾಡಿದಂ...”^೩ ನಂತರದ ಕಾವ್ಯಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯೋಗ, ಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಯಮ ನಿಯಮ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಆಸನ ಯೋಗನಿದ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಆಯಾ ಕವಿಗಳು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೧. ಶಾಂತರಸ ಕವಿಯ-ಯೋಗ ರತ್ನಾಕರ ೨. ಸಪ್ತಕಾವ್ಯದ ಗುರುಬಸವನ ಯೋಗಾಂಗ ವಿಭೂಷಣ ೩. -ಯೋಗ ತಾರಾವಳಿ ೪. ಏಕೋರಾಮ ಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರನ ಯೋಗ ಪ್ರಭಾವ ಸೂತ್ರ ೫. ಗೋರಕ್ಷಕನ ಗೋರಕ್ಷ ಶತಕಂ ೬. -ಯೋಗದ ರಹಸ್ಯವು ೭.-ಯೋಗಾಮೃತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.೪ ಈಗ ನೇರವಾಗಿ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ ನರೂಪಗೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳೊಂದಿಗೆ ನೋಡೋಣ.

೪. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥ ಸಮಾಜವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಶಿವಶರಣರು ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ-ದಾಸೋಹ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಆತ್ಮೋನ್ನತಿ, ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಭವಿಯನ್ನು ಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿರುವುದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಯೋಗ ದರ್ಶನದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿವಶರಣರು ನಾನಾ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ದಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವಶರಣರ ಯೋಗ ಕುರಿತಂತೆ ಬಂದಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಚನಗಳ ಮುಖೇನ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಬಯಸಿದ್ದೇನೆ.

ಯೋಗ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಿವಶರಣರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನು “ವಾಯುಪ್ರಾಣಿಯ ಕಳೆದು ಲಿಂಗಪ್ರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅದೇ ಯೋಗ, ದಶವಾಯುಗಳ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ್ನು ಕೂಡಲಚನ್ನಸಂಗಯ್ಯನಲ್ಲಿ ನಿಲಿಸುವುದೇ ಯೋಗ” ಎಂದು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮನು

“ಶಿವ-ಶಕ್ತಿ ಸಂಪುಟವಾಗಿರುವುದೇ ಯೋಗ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ದಶವಾಯು(ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನ-ವ್ಯಾನ-ಉದಾನ-ಸಮಾನ-ನಾಗ-ಕೂರ್ಮ-ಕೃಕರ-ದೇವದತ್ತ-ಧನಂಜಯ-ರೇಚಕ-ಪೂರಕ-ಕುಂಭಕ)ಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಲಚನ್ನಸಂಗಯ್ಯನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಯೋಗ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಯೋಗ-ಲಯಯೋಗ-ಹಠಯೋಗ-ರಾಜಯೋಗ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಶಿವಶರಣರು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು “ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ, ಪಂಚಯೋಗ, ಏಕಮುದ್ರೆ(ಶಾಂಭವೀಯೋಗ), ತ್ರಿಮುದ್ರೆ(ಖೇಚರಿ-ಶಾಂಭವೀ-ಷಣ್ಮುಖಿ), ಬಹುಮುದ್ರೆ ಎಂಬ ಐದು ಪ್ರಕಾರದ ಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಆದಯ್ಯನು ಹಠಯೋಗ-ಲಂಬಿಕಾಯೋಗ-ಆತ್ಮಯೋಗ-ಸಿದ್ಧಯೋಗ-ಪಿಶಾಚಯೋಗ-ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ಎಂಬ ಆರು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ, ಅವುಗಳಿಗೆ “ಕರ್ಮಯೋಗ”ಗಳೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. “ಹಠಯೋಗ ಲಂಬಿಕಾಯೋಗ.....”ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಆತನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.^೫

೫. ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ :

ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ, ಯೋಗದ ಇನ್ನೊಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಮ ನಿಯಮ ಆಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಧ್ಯಾನ ಧಾರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ ಎಂಬ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳಿವೆ. ಈ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದ ಮೂಲಕವೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ‘ಯಮ’ ಅಂದರೆ ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಅಥವಾ ವರ್ಜಿಸುವುದು. ಅನುಚಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನೀತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೃದಯ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಸಾಧಕನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ವಚನಕಾರ ಆದಯ್ಯನು “ಹಿಂಸೆಯನುಳಿದು ಶೌಚತ್ವದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ತತ್ತ್ವಗಳನಾಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿಪ್ಪುದು ಯಮಯೋಗ” ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ‘ನಿಯಮ’ ಅಂದರೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅನುಚಿತ

ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಚಿತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ನಿಯಮವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. “ವಿವೇಕ ವಿಚಾರದಿಂದ ತತ್ವಗಳನರಿತು ಆಚರಿಸಿ ಅಡಿಯಿಟ್ಟು ನಡೆವುದು ನಿಯಮಯೋಗ” ಎಂದು ಆದಯ್ಯ ಈ ಯೋಗದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ‘ಆಸನ’ವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೆಳಿ ಲಕ್ಷ ಆಸನಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾಸನ, ಸಿದ್ಧಾಸನ, ಭದ್ರಾಸನ ಸಿಂಹಾಸನ ವಜ್ರಾಸನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಆದಯ್ಯನು “ಪದ್ಮಾಸನ ಸಿದ್ಧಾಸನ ಬದ್ಧಾಸನ ವಜ್ರಾಸನ ಮಯೂರಾಸನ ಗರುಡಾಸನ ಅರ್ಧಾಸನ ಕುಕ್ಕುಟಾಸನ ಮಂಡೂಕಾಸನ ಗೋಮುಖಾಸನ ಮತ್ಸ್ಯಾಸನ ವೀರಾಸನ ಶ್ವಾನಾಸನ ಹಸ್ತಾಸನ ಮಸ್ತಕಾಸನ ಕುಠುರಾಸನ ಸಿಂಹಾಸನ ಮಧ್ಯಲವಣಿ ಶಿರೋಲವಣಿಯೊಳಗಾದ ಆಸನಬಂಧಂಗಳಿಂದಾಚರಿಸುವುದು ಆಸನಯೋಗ” ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ’ಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಪ್ರಾಣ ಅಂದರೆ ಜೀವ, ಚೇತನಶಕ್ತಿ, ಉಸಿರು ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ವಾಸಪ್ರಶ್ವಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ. ಇದರಿಂದ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. “ತತ್ತ್ವ ಮೂವತ್ತಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಣಮ ಮೂಲವೆಂದರಿದು ಷಡಾಧಾರ ಚಕ್ರಗಳ ಅಕ್ಷರವರ್ಣಂಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಮೇಗಣ ಅಜನಾಳ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನ ತುರಿಯಾತೀತದ ಓಂಕಾರಮಪ್ಪ ಪ್ರಣವನರಿವುದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಯೋಗ” ಎಂದು ಆದಯ್ಯನು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯೋಗ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಸ್ತಿಕಾ, ಕಪಾಲಬಾತ, ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಅಗ್ನಿಸಾರ, ಉಜ್ಜಾಯ, ಅನುಲೋಮ-ವಿಲೋಮ, ಬ್ರಾಮರಿ, ಉದ್ಗೀತ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ತುಂಬ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ‘ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ’ವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಆದಯ್ಯನು “ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಯೋಗಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಸತ್ಪ್ರಣವವನಾಹಾರಿಸುವುದು ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಯೋಗ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಧ್ಯೇಯವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ ‘ಧ್ಯಾನ’ವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾದಾಗ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧಕನು ದಿನಂಪ್ರತಿ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಾದರೂ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು

ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಪ್ರಣವಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾದ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರ್ತು ಧ್ಯಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ಧ್ಯಾನಯೋಗ”ವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರತೆಯಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ‘ಧಾರಣ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನಗಿಷ್ಟವಾದ ದೈವ, ಮೂರ್ತಿ ಅಥವಾ ಇಚ್ಛಿತ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು. ಪರಿಶ್ರಮಕಾರಿಯಾದರೂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಇದು ತುಂಬ ಸಹಾಯಕಾರಿ. “ಆ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯೇ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆ ಷೋಡಶೋಪಚರ್ಯಂಗಳಿಂದಿಷ್ಟಲಿಂಗ ಧಾರಣದಿಂದ ಇಷ್ಟುದು ಧಾರಣಯೋಗ” ಎಂಬುದು ಆದಯ್ಯನ ಅನಿಸಿಕೆ. ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದು ‘ಸಮಾಧಿ’. ಪತಂಜಲಿ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ “ತದೇವ ಅರ್ಥಮಾತ್ರ ನಿರ್ಭಾಸಂ ಸ್ವರೂಪ ಶೂನ್ಯಮಿವ ಸಮಾಧಿಃ” ಅಂದರೆ ಬಾಹ್ಯಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸು ಧ್ಯೇಯವಸ್ತುವಿನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಆದಯ್ಯನು “ಅಪ್ರಶಿಖಾಸ್ಥಾನದಿಂದ ತ್ವರಿತವಿಭಾಗೆಯ ಅಜಪೆಯಿಂದತ್ತಣ ಚಿತ್ತಭಯಿಂದುಜ್ಜಳತೇಜ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ದಿವ್ಯತೇಜದಿಂದೊಪ್ಪಿಪ್ಪ ಮಹಾಘನ ಪರವಸ್ತುವನಿರಿಟ್ಟೇಕ್ಷಿಸಿ ಆ ಮಹಾಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಒಡಗೂಡಿ ತಾನು ತಾನಾಗಿ ಜಗದ್ವಿಹರಣೀಯನೇನಂದರಿಯದ ಪರಮಕಾಷ್ಠೆಯ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿಷ್ಟುದು ಸಮಾಧಿಯೋಗ” ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಎಂಟು ಯೋಗಾಂಗ ಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಐದು ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನುಳಿದ ಮೂರು ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿವೆ.

೬. ಶಿವಯೋಗ :

ಈವರೆಗೆ ಗುರುತಿಸಿದ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಲಭ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಯೋಗವಾಗಿದೆ, ಶಿವಯೋಗ. “ಸರ್ವಯೋಗಕ್ಕೆ ಶಿವಯೋಗ ಮಹಾಯೋಗ”ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜಾರ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ “ಇದು ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಶಿವಶರಣರು ಶೋಧಿಸಿದ ಸುಲಭ ಹಾಗೂ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಹೊಸ ಉಪಾಸನಕ್ರಮವಾಗಿದೆ ಹಠ-ಲಯ-ಮಂತ್ರ-ರಾಜಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರ ಪ್ರಾಣ ಮನ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಹಾಗೂ ವಿಕಾಸಕ್ರಮವಿಡಿದು ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳು ಒಟ್ಟಾರೆ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಪೂರ್ಣಯೋಗ”^೬

ಶಿವಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕಾ ರಚನಾಕಾರರಾದ ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಶಿವಯೋಗದ ಲಕ್ಷಣ, ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಠ-ಲಯ-ಮಂತ್ರ-ರಾಜಯೋಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತ -

ನ ಭೇದಶಿವಯೋಗಸ್ಯ ರಾಜಯೋಗಸ್ಯ ತತ್ವತಃ|

ಶಿವಾರ್ಥಿನಾಂ ತತಾಪ್ಯೇವ ಮುಕ್ತೋ ಬುದ್ಧೇಃ ಪ್ರವೃದ್ಧಯೇ||^೬

ಅಂದರೆ “ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೂ ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೂ ತತ್ವತಃ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ತತ್ವಾರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಶಿವತತ್ವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತರಾದವರಿಗೆ ಅವೆರಡರ ಭೇದವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವೆನು” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಭುದೇವರು ತಮ್ಮ ವಚನವೊಂದರಲ್ಲಿ-

ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದಲ್ಲಿ ಯಮ ನಿಯಮಾಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ
ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಧ್ಯಾನ ಧಾರಣ ಸಮಾಧಿಯೆಂದು ಎಂಟು ಯೋಗ ಉಂಟು.
ಅಲ್ಲಿ ಅಳಿದು ಕೂಡುವುದೊಂದು ಯೋಗ
ಅಳಿಯದೇ ಕೂಡುವುದೊಂದು ಯೋಗ
ಈ ಎರಡು ಯೋಗದೊಳಗೆ ಅಳಿಯದೇ ಕೂಡುವ ಯೋಗವೆಂದಿಹ
ಕಾಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ^೭

ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಳಿದು ಕೂಡುವ ಯೋಗವೇ ರಾಜಯೋಗ, ಅಳಿಯದೇ ಕೂಡುವ ಯೋಗವೇ ಶಿವಯೋಗ. ಈ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಜ್ಞಾನ, ಶಿವಭಕ್ತಿ, ಶಿವಧ್ಯಾನ, ಶಿವವ್ರತ ಹಾಗೂ ಶಿವಾರ್ಚನ ಎಂಬ ಐದು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಈಗ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿವಶರಣರ ನಿಲುವುಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಶಿವತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಶಿವಜ್ಞಾನ. ಮಾನವನಾಗಿ ಕಿಂಚಿನ್ಮಾತ್ರ ಶಿವಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶ್ವಾನಶರೀರವ ಹೊರೆತಂದೆ” ಎಂಬ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಮಾತು, “ಶಿವಬೀಜವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗದು ಶಿವಜ್ಞಾನ ಶಿವಭಕ್ತಿ” ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಜ್ಞಾನ ಎಂಬುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಗೆ ಅಥವಾ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಅವಶ್ಯ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ಅರ್ಥ. ಶಿವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಸಾಧಕನ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಡುವುದು. ಶಿವನು ಭಕ್ತಿಪ್ರಿಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲಾರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳುವಂತೆ “ದೇವನ ಭಕ್ತಿ ಅಭಿಮಾನಿಯ ಜವ್ವನದಂತೆ, ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ನಿಧಾನವ ಸಾಧಿಸುವಡೆ ಶಿವಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಅಂಜನವ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಬುದು, ಭಕ್ತಿಪ್ರಿಯನು ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ” ಎಂಬಂಥ ಮಾತುಗಳು ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತೋರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಶಿವಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಶಿವಧ್ಯಾನ ತುಂಬ ಅಗತ್ಯ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು

ಏಕಚಿತ್ತದಿಂದ ಚಿಂತಿಸುವುದೇ ಶಿವಧ್ಯಾನ. ಶಿವಯೋಗ ಪಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಲು ಇದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಶಿವಕಟ್ಟಳೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದೇ ಶಿವವ್ರತ. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಈ ಶಿವವ್ರತ ಸುಲಭವಾದುದು. ತ್ರಿಕಾಲವೂ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಶಿವಾರ್ಚನ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯೇ ಬಾಹ್ಯಪೂಜೆ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯೇ ಆಂತರಿಕ ಪೂಜೆ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಇವೆರಡೂ ಪೂಜೆಗಳು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದು ಶಿವಶರಣರ ಅಭಿಮತ. ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಒಂದು ವಚನವೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ :

“ಇಷ್ಟಲಿಂಗವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿ
ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವ ಮನೋಜ್ಞಾನದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿ
ತೃಪ್ತಿಲಿಂಗವ ಭಾವ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿ
ಆ ಲಿಂಗತ್ರಯವಿಡಿದು ಆಚರಿಸಿ, ಲಿಂಗದೊಡನೆ ಕೂಡಿ
ಲಿಂಗವೇ ತಾನಾಗಿರ್ಪುದೀಗ ಶಿವಯೋಗ ನೋಡಾ”^೮

ಇಂಥ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದರಾದ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಎಂದು ವಚನಕಾರರು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಈವರೆಗಿನ ಅವಲೋಕದಿಂದ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿದ್ದರೂ, ಶಿವಶರಣರು ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. “ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ಬಲುಕಷ್ಟವೆಲೊ ಮಗನೆ ಎಂದಿಷ್ಟಲಿಂಗವನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕರಕಿತ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಕೃಪೆಯಾಗು^೯, ಬ್ರವಣೆಯಿಂದಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗವನು ಮಾರ್ಚ್ಚರಿಗೆ ಲಿಂಗಾಂಗಯೋಗವಿಲ್ಲ”^{೧೦} ಎಂಬಂಥ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿವಯೋಗವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ “ಎಲ್ಲ ಯೋಗಗಳ ಉತ್ತಮ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಜೊತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯೊಂದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವರೂ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಾದ ಸುಲಭವೂ ಸುಯೋಗ್ಯವೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಚಿರಂತನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಈ ಶಿವಯೋಗ ಶರಣರು ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿದೆ”^{೧೧}

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ, ನೂರೊಂದು ಬರಹ, ಪುಟ ೨೭೦

೨. ಸಿ. ಮಹದೇವಪ್ಪ (ಸಂ), ಗೋರಕ್ಷ ಶತಕಂ, ಪೀಠಿಕೆ, ಪುಟ xi

೨. ವೆಂಕಟಾಚಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿ (ಸಂ), ಆದಿಪುರಾಣ, ೯-೯೩
೪. ಈ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಎಂಬ ಲೇಖನ ನೋಡಿ : ಕಂಠ ಪತ್ರ-೨, ಪುಟ:೨೫೬, ೨೦೧೪
೫. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ(ಸಂ), ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೪, ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ:೧೧೪೨, ಪುಟ:೩೬೬, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೩
೬. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ, ನೂರೊಂದು ಬರಹ, ಪುಟ ೨೭೭
೭. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಪಂ. ನಾಗಭೂಷಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು (ಸಂ), ಚನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿ ವಿರಚಿತ ಶಿವಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕಾ, ಶ್ಲೋಕ ೧೨
೮. ಬಿ.ವಿ.ಮಲ್ಲಾಪುರ(ಸಂ), ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳು ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ:೨೫೭, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೩
೯. ಆರ್.ಸಿ.ಹಿರೇಮಠ(ಸಂ), ತೊಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಮಗ ಶಿವಯೋಗಿಯ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತ, ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ : ೩೬೪, ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಶ್ರೀ ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠ, ಗದಗ, ೧೯೮೩
೧೦. ಮೈಲಾರ ಬಸವಲಿಂಗ ಶರಣರು, ಗುರುಕರುಣ ತ್ರಿವಿಧಿ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ: ೧೦೧
೧೧. ಷಟ್ಸ್ಥಲ ನಿರಾಭಾರಿ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತ (ಧರ್ಮಾಚಾರ ಪ್ರಕರನ ಪದ್ಯ:೩೨)
೧೨. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳಿಗಾಗಿ ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ ಅವರ “ಯೋಗ-ಶಿವಯೋಗ: ತೌಲನಿಕ ವಿವೇಚನೆ” ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ನೂರೊಂದು ಬರಹ, ಪುಟ ೨೭೦

* * * * *

ಕಣಿ : ಭವಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು

– ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ

ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ಕಣಿ, ಶಕುನ, ಭವಿಷ್ಯ, ಮುಂತಾದವು ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ. ಭವಿಷ್ಯ, ಕಣಿ, ಕರ್ಮ, ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಖಚಿತ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನಪೂರ್ವ ಯುಗದ ಜ್ಞಾನವೆಂದ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೇವಲ ಅರ್ಥಹೀನವೆಂದು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಮಾನವನ ಮನೋಧರ್ಮದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಶಕುನ, ಕಣಿ, ಭವಿಷ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಕಣಿ, ಭವಿಷ್ಯ, ಶಕುನ, ಹಸ್ತಸಾಮುದ್ರಿಕ, ನಾಡಿಫಲ, ಗಿಣಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಕವಡೆ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಓಲೆಗರಿ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಡ್ಡಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಜಾತಕ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ತರದವೇ. ಇವ್ಯಾವಕ್ಕೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಜನರಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕೋಶ ಸಂಪುಟ-೧ರಲ್ಲಿ ಕಣಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಭವಿಷ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಿಟಿಲ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿ 'ಕಣಿ' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನೋಟ, ಕಾಣ್ಕೆ,

ಮುಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು, ಭವಿಷ್ಯಫಲ, ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ನಿಮಿತ್ತಗಳ ಮೂಲಕ ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ತಿಳಿವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ, ಜನಾಂಗಿಕವಾಗಿ, ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ, ಇಂತಹ ಶಕುನ ಅಥವಾ ಭವಿಷ್ಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಅರ್ವಾಚೀನ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲೂ ಭವಿಷ್ಯ ಕುರಿತು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಆಚರಣೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಿವೆ. ಕಾಲಜ್ಞಾನ, ಕಣಿ ಹೇಳುವುದು, ಮಂತ್ರ, ಶಕುನ ಮುಂತಾದ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳು ಲೋಕಾಯತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗೆಗಳು

ಜಾನಪದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ : ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಅಥವಾ ಮಾಸಿಕ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ಅಥವಾ ಏನಾದರೂ ಆಪತ್ತುಗಳು ಬಂದಾಗ ಊರಿನ ಜೋಯಿಸರನ್ನು, ಪೂಜಾರಿಗಳನ್ನು, ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು, ಅನುಭವಸ್ಥರನ್ನು ಕಂಡು ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವುದನ್ನೇ ಜಾನಪದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದರೆ ಗ್ರಹಗಳ ಗತಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಫಲಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವೆಂದರೆ ಗ್ರಹಗಳ ಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಫಲಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ 'Astrology' ಎಂದೂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ 'Astronomy' ಎಂದು ಅರ್ಥಭೇದವಿದೆ.

ಶಿಷ್ಟಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಕೂಡ ಅನಂತತೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವ ಆಕಾಶಮುಖಿ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಜ್ಞಾನ ನಿಸರ್ಗಮುಖಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾದರೆ ಇದು ಅಂಬರಮುಖಿ ಅರಿವಿನ ಕಥನವಾಗಿದೆ. ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರ ಮತ್ತು ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾದ ಸೌರವ್ಯೂಹದ ಚಲನೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಈ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಯು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಮತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಬಳಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ಶುಷ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಮಾನವ ಶೋಷಣೆಯ ಹಲವು ಮುಖಗಳು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಇಂದು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿವೆ. 'ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವು ಕೇವಲ ಪದಾರ್ಥ ಜಗತ್ತಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರಿಯಾದ ತಂತ್ರವಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮಾನವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ

ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾಧ್ಯಮವೂ ಆಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು. ಬದುಕಿನ ಮಿತಿಗಳ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ದುಃಖಪಡುವ ನಾವು ಅನಂತ ಪರಿಮಿತದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೋರುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತವಾದುದರ ಒತ್ತಡ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಜೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುವ, ಕೇಳುವ, ಹೇಳುವ, ಆಚರಿಸುವ ವಿವಿಧ ವಿವರಣೆಗಳು ಇಂತಹ ನಾನಾ ರೂಪದ ಒತ್ತಡಗಳ ಅವಿಭಾವ್ಯಗಳೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಅಥವಾ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಔಷಧಿ ಅಥವಾ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುವ ನೆಲೆಯೊಂದಾದರೆ, ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಾಕೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ? ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಇರುವ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಮಾನವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆವೆ."^೧

ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮೂರು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ೧. ಗ್ರಹಗತಿಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು; ಇದನ್ನು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ೨. ಗ್ರಹಗಳ ಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು, ಇದನ್ನು ಫಲಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ೩. ಖಗೋಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಗ್ರಹಗಣಿತ, ಇದನ್ನು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಗ್ರಹಗತಿಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬೇಕು ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದೇ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲತತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ.

'ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ವಿವಾಹ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ನೌಕರಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಶಕುನ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಪರ್ಜನ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಅಧಿಕಾರ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಪರಿಹಾರ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಜೀವನ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಎಂದು ಹಲವು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ'. ಲೋಕೋಪಯೋಗಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ಇಂದಿಗೂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ದುರದೃಷ್ಟಕರ.

ಫಲ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಜಾತಕ, ರಮಲ, ಶಕುನ, ನಿಮಿತ್ತ, ಸ್ವಪ್ನ, ಹೋರ, ಸಾಮುದ್ರಿಕ, ವಿವಾಹ, ಪಂಚಾಂಗ ಎನ್ನುವ ಹತ್ತು ಅಂಗಗಳಿವೆ. ಫಲಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಕ್ಕೆ

ಗ್ರಹಗಣಿತದ ಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಕಲ್ಪನೆ, ಅಂದಾಜು, ಊಹೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಇದರ ಜೀವಾಳ. ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವ ಚಮತ್ಕಾರವೇ ಇದರ ಆಧಾರ. ಕೇರಳದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜ್ಯೋತಿಷಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಜಾತಕಫಲ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ 'ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಿಂತ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನಿಯಮಬದ್ಧ, ಚಲನವಲನ ಹಾಗೂ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲ ಗುಣ ಹೊಂದಿದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕಾರಣ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದವು. ಖಗೋಳ ಕಾಯಗಳಾದ ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ರಾಶಿಫಲಗಳೂ ಸಹ ವರ್ಗ, ವರ್ಣ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗ ಕೆಟ್ಟ, ದುಷ್ಟ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು. ಅಂದರೆ ಭೂಗೋಳದ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಖಗೋಳಕ್ಕೂ ಆರೋಪಿಸಲಾಯಿತು. ಭೂಗೋಳ, ಖಗೋಳ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಆತನ ಫಲಪ್ರಣೀತ ಗುಣದಿಂದಾಗಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಅದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಥವಾ ಮಾನವಾತೀತವಾದುದಲ್ಲ.

ಕಾಲಜ್ಞಾನ : ಕಾಲಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳುವುದು. ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ 'ಕಾಲ' ಎನ್ನುವ ಪೂರ್ವಪದ ಕಾಲ, ಸಮಯ, ಹೊತ್ತು, ವ್ಯಾಳ್ಯ, ಕಾಲಗಣನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ, 'ಜ್ಞಾನ' ಎನ್ನುವ ಉತ್ತರ ಪದ ಅರಿವು, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೊದಗಬಹುದಾದ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಲೋಕದ ಜನತೆಗೆ ಸರಳ ಹಾಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಅವುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಜನ ಸಮ್ಮುಖವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ.

ಕಾಲಜ್ಞಾನವು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಭವಿಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಣಿ ಶಕುನಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವು ನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಗತಿಗಳ ಕುರಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವಾದರೆ ಭವಿಷ್ಯ ಮುಂದೊದಗುವ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ. 'ಕಣಿ' ಕೊರವಂಜಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರಣಯ ಹಾಗೂ ವಿರಹಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾಗಿದೆ. ಕಾಲಜ್ಞಾನವು ಲೋಕಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು. ಇದು ಗುಣಿಸುವ, ಕೂಡಿಸುವ, ಕಳೆಯುವ ಗಣಿತೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರವಲ್ಲ. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಚಲನವಲನಗಳ ಗಾಳಿ, ಮೋಡ ಮಳೆ, ಮಿಂಚು, ಗುಡುಗು, ಬಿಸಿಲು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ,

ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿನ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅನುಭಾವಿಯೊಬ್ಬ ನುಡಿವ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ಗೊಂಚಲು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಲೋಕಜ್ಞಾನ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೇಕು. ಇದು ಕರಾರುವಕ್ಕಾದ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಅಲ್ಲ, ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಅಲ್ಲ. ಅನುಭಾವಿಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರು, ಕಾರಣಿಕರು ನುಡಿದ ವಾಣಿಯೇ ಕಾಲಜ್ಞಾನ. ಜನರ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳೇ ಇದರ ಜೀವಾಳ.

'ಕಾಲ ಗಣನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವಿಗಳ ರೀತಿ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲವನ್ನು ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಅನುಭಾವಿ ತನ್ನ ಅಂತಃಸ್ಫುರಣದಿಂದ ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಭೂಲೋಕದ ಅಖಂಡ ಅರಿವಿನ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪತಂಜಲಿಯಂಥವರು ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಇದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದರೆ, ತಿಂತಿಣಿ ಮೌನೇಶ್ವರರಂಥ ಸಂತರು ಅದನ್ನೇ ಅನುಭವ ಮೂಲದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಇದು ಸಂತನೊಬ್ಬನ ಅನುಭಾವದ ಅಮೃತತ್ವವೇ ಹೊರತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವಲ್ಲ.'^೧

ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿ ಕರ್ಮಕ್ಷಯವಾಗಿ ಧರ್ಮವು ಉಳಿದು ನೀತಿಯು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು. ಸಮಾಜ ನೈತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನೀತಿ ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಖ್ಯತತ್ವ. ಬೆಡಗಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಒಂದು ರೀತಿ ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಿತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ತಿಂತಿಣಿ ಮೌನೇಶ್ವರರು, ಕೊಡಕಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣ, ಸಾಲೋಟಿಗಿ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಹರಿಕಾರರು. 'ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಾರುವಯ್ಯಗಳು ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಂದೀಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಲೆಮೇಲೆ ಭತ್ತಿ ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಣಿ ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರುತ್ತ ಬರುವರು. ಕಡಾವಿಗೆ, ಕಾವಿಚಣ್ಣ, ಕಾವಿ ಅಂಗಿ, ರುಮಾಲು ಇವರ ವೇಷ. ಕಂದೀಲು ಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತವಾದರೆ, ಕೊಡೆ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಗಳು ಎಂಬುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.'^೨

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಎನ್ನುವುದು ಲೋಕ ಬದುಕಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಚ್ಚರ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಸಮಾಜವೊಂದರ ದರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಾಗುವ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳ ಆಧಾರ ಹಾಗೂ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದ್ದು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ನಿಸರ್ಗದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಹಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ವಾಕ್‌ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಲ್ಲಿ ಶಕುನ : ಶಕುನ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜನ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗು ಹೋಗುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಶಕುನ, ಗೂಗಿ ಶಕುನ, ಹಲ್ಲಿ ಶಕುನ ನಾಯಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಆಡು, ಕುರಿ, ದನಕರಗಳಂಥ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಧ್ವನಿ ಹಾಗೂ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬದುಕಿದವರು. ಮನೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಹಲ್ಲಿಯ ಲೊಚ ಲೊಚ ನುಡಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ಇದೆ. ಶುಭ ಅಶುಭ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಲ್ಲಿ ಲೊಚಗುಟ್ಟಿದರೆ ಹಾಗೂ ಲೊಚಗುಟ್ಟುವ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ ಶುಭ ಹಾಗೂ ಅಶುಭಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಹಲ್ಲಿ ಮೈ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಬಗೆಯೂ ಶುಭಾಶುಭಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಂಗು ಇಲ್ಲ.

ಕವಡೆಶಾಸ್ತ್ರ : ಶಕುನ, ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕವಡೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕವಡೆಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಜನಾಂಗದವರು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂಭತ್ತು ಕವಡೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕವಡೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದಾಗ ಅವು ಮೇಲ್ಬುಖವಾಗಿ, ಕೆಲವು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಬೀಳುವ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕವಡೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅವುಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯಾಬಲದ ಮೇಲೆ ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಪದ್ಧತಿಗೆ 'ರಮಲಶಾಸ್ತ್ರ'ವೆಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ.

ನಾಡೀಶಾಸ್ತ್ರ : 'ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಈಗಿನ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳ ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ'.^೬

ಭವಿಷ್ಯ : ಜನ್ಮಕುಂಡಲಿ, ಪ್ರಶ್ನೆ, ಲಗ್ನಕಾಲ ಮೊದಲಾದ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಜಾತಕನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಶಕುನ ಶಾಸ್ತ್ರ : ನಿಮಿತ್ತಗಳ ಮೂಲಕ ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಶಾಸ್ತ್ರ.

ಗಿಣಿಶಾಸ್ತ್ರ : ಮೊದಲೆ ಸಿದ್ಧವಿದ್ದ ವಿವಿಧ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳ ಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಂಗತಿಗಳಿರುವ ದಪ್ಪ ಕಾರ್ಡನ್ನು ಗಿಣಿಯ ಮೂಲಕ ತೆಗೆಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಿತ್ರ ಅಥವಾ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತವರಿಗೆ ಸದ್ಯ ಬಂದಿರುವ, ಮುಂದೆ ಬರುವ ಆಪತ್ತು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದೇ ಗಿಣಿಶಾಸ್ತ್ರ.

ಕಡ್ಡಿಶಾಸ್ತ್ರ : ತಾಳೆಗರಿ ಅಥವಾ ಕೋರಿಕಾಗದದ ಗರಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಫಲಾನುಭವಿಯ ಮೂಲಕ ಕಡ್ಡಿ ಹಾಕಿಸಿ ಕಡ್ಡಿ ಹಾಕಿದ ಮಧ್ಯದ ಗರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರ.

ಕಣಿ ಅಥವಾ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುವ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಸಾದಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಭವಿಷ್ಯ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಇಂಥ ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿಯ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯ

ಕಾಡುಸೋಲಿಗರು : ಕಾಡು ಸೋಲಿಗರೆಂದು ಕರೆಯುವ ಇರುಳಿಗರು ಕಣಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇರುಳರ ಮುಖಂಡನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿನದಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವೇಷದೊಂದಿಗೆ ತಮಟೆ ನಾದದೊಂದಿಗೆ ಕಣಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ದೇವರು ಬಂದು ದೇವರೆದುರು ನುಡಿಯುವ ಪ್ರಸಂಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕುರುಮಾಮಾ : ರಾಮಕೊಂಡಾಳಿ, ಕುರುಮಾಮಾ ಎಂದು ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇವರು ಊರೂರು ಅಲೆದಾಡುತ್ತ, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತ, ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮತ್ತು ಭದ್ರಾಚಲ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಬಂದ ಕುರುಮಾಮಾಗಳು ಕನ್ನಡ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿತು ಜನಪ್ರಿಯ ಭವಿಷ್ಯಗಾರರೆನಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮೂಲಿಕಾ ವೈದ್ಯ ನಾಡಿವೈದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು. ಇವರು ಸಂಚಾರಿ ಭವಿಷ್ಯಗಾರರು. ಹಸ್ತನೋಡಿ ಹೇಳುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ವರ್ತನ ನೋಡಿ ಹೇಳುವುದು ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬು.

ಗಣೆಯವರು : ಜುಂಜಪ್ಪನ ಭಕ್ತರಾದ ಗಣೆಯವರು ಗಣೆಯ ಮೂಲಕ ದೇವರು ಬಂದು ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಕೊಡಗಿನ ಜೋಯಿಪಾಟ್ (ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಹಾಡು) ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಹಾಡಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸತಿದೇವಿ ಆಹುತಿಯಾದ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಗದೀಶ್ವರ ಭೂಮಿಗೆ ಜಡೆಯನ್ನು ಬಡಿದಾಗ ವೀರಭದ್ರ ಹಾಗೂ ಇತರ ಗಣಂಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಹಾಡಿದ ಹಾಡೆ ಜೋಯಿಪಾಟ್. ಅಂದರೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಹಾಡು.

ಬುಡುಬುಡಿಕೆಯವರು : ಗ್ರಾಮ ಜೀವನದ ಜನಪ್ರಿಯ ಭವಿಷ್ಯಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಮರಾಠಿ ಮೂಲದವರು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ನುಡಿಸಿದಂತೆ ನುಡಿಯುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಬುಡುಬುಡಿಕೆಯವರ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾನಪದರಿಗೆ ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆ. ಬುಡುಬುಡಿಕೆಯವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಶಕುನ' ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಮವಾಸ್ಯೆ ರಾತ್ರಿ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ 'ಪಣ' ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮೂರು ದಿನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಊರತುಂಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಶಕುನ ಹಾಡುತ್ತ ಬುಡುಬುಡಿಕೆ ನುಡಿಸುತ್ತಾ ತಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಬರುವ ವಿಪತ್ತುಗಳು ಅದರ ಪರಿಹಾರಗಳ ಕುರಿತು ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸುಡುಗಾಡು ಸಿದ್ಧರು, ಸೋಣ ಜೋಗಿಗಳು (ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ) ಸಾರು ಅಯ್ಯನವರು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಋತುಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಶಕುನ ಹೇಳುವುದುಂಟು.²

ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದರೆ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ತನ್ನ ಅಲೆಮಾರಿ ತನದಲ್ಲಿಯೂ ಜನಹಿತದ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಕಣಿ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತಕ್ಕಾಗಿ, ತನ್ನ ಸಮುದಾಯಕ್ಕಾಗಿ, ನೆರೆಯ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೂ ಕಣಿ ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಅವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮನ್ನಣೆ ಇರದಿದ್ದರೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಇಂತಹ ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಹೊಸರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ತುಡಿತ ಇರುವುದು ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಆತನ ಫಲಪ್ರಣೀತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಹಾಗೂ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದರತ್ತ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಅವಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವೇ ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಅಲ್ಲ ಮಾನವಾ ತೀತ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಸೃಜನಶೀಲನು ಧನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಯಂ ಆಂತರಿಕ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ, ದುರ್ಬಲನು ಇಂಥ ಕಣಿ ಅಥವಾ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಪರಾವಲಂಬಿ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಣಿ, ಶಕುನ, ಹಲ್ಲಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಿಣಿ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಡ್ಡಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ದುರ್ಬಲಗೊಂಡ ಮನುಷ್ಯ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ

ಸಾಂತ್ವನ ಹೇಳುತ್ತ ಅವರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಅಲೆಮಾರಿಗಳ ಭವಿಷ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಂತೆ ಲಾಭದಾಸೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ಅವನ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿ ಹಣ ಮಾಡುವ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕೋಶ ಸಂಪುಟ-೧, ಪುಟ.೧೫೯; ೧೯೮೫
೨. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಂಕಥನ, ಪು.೮೦-೮೧; ೨೦೧೪
೩. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಂಕಥನ, ಪು.೮೨; ೨೦೧೪
೪. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ(ಸಂ), ತಿಂತಿಣಿ ಮೌನೇಶ್ವರ ವಚನಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪು.೧೯, ೨೦೧೬
೫. ಪಿ.ಕೆ. ಖಂಡೋಬ(ಸಂ), ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕನಾಟಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಪು.೫೨-೫೮; ೨೦೧೧
೬. ಶ್ರೀಮತಿ ಉಮಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಎಂ.ಎಸ್.ಸುಜಯ(ಸಂ) ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಪದಕೋಶ, ಪು.೯೩; ೨೦೦೭
೭. ಸ.ಚಿ. ರಮೇಶ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯ ಜಾನಪದ ಕೋಶ, ಸಂಪುಟ-೧, ೨೦೧೧

* * * * *

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ

- ಡಾ. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಎಸ್. ಹಿರೇಮಠ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮೃದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡು ಬರುವುದು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ. ಜನ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೇ ಬರೆದು ಸೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುಂಟು. ಹಾಗಾಗಿ ಕಾವ್ಯಗಳಷ್ಟು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಕಾವ್ಯವು ಕವಿಯ ಆಲೋಚನಾ ಲಹರಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಹಿಕೆ, ವಿಶೇಷಾನುಭವ, ನಿರ್ಮಾಣ ಕೌಶಲ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವಂತಹದ್ದು ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಿಹಾರಿ ವಸ್ತುಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಯಾಗಿ ಖಚಿತವಾದದ್ದು. ಇದು ವಾಸ್ತವ ಅರಿವಿಗೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಊಹೆ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಆನಂದವನ್ನಂಟು ಮಾಡಿದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಅನುಭವವನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ, ಕಾವ್ಯ ಸೃಜನ ಶೀಲ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಘಂಟೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಪ್ರತಿಭೆ, ಪರಿಶ್ರಮ, ಸತತ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಾತ್ಮಕ ಅನುಭವ ಜನ್ಯ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಬರುವಂತಹದ್ದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಗಮಿಕ - ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಕ ಹಾಗೂ ಲೌಕಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕ್ರಿ.ಶ ೫ ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಜೈನರು ಸಂಸ್ಕೃತ - ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲು ಹೊರಟರು, ಶಬ್ದಾಗಮ, ಯುಕ್ತಾಗಮ, ಪರಮಾಗಮಗಳ ಮೇಲಿನ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಅಲಂಕಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಕವಿ ಚರಿತಕಾರರು ಹೇಳುವಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ ೨ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಕಕ್ಷಪುಟ ಎಂಬ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥ, ಸಮಂತಭದ್ರನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಆರ್ಯದೇವನ ತತ್ವಾರ್ಥ ಸೂತ್ರಟೀಕೆ, ತುಂಬಲೂರಾಚಾರ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾಚಾರ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭೃತವನ್ನು ರಚಿಸಿದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ ೨೦೦ ರ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಎಂಬ ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ ೮೦೦ ರಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಗರಾಜ ಸೈಗೊಟ್ಟ ಶಿವಮಾರನು ರಚಿಸಿದ ಗಜಾಷ್ಟಕ ಕೀರ್ತವರ್ಮನ ಗೋವೈದ್ಯ, ಜನದ್ವಳ ಸೋಮನಾಥನ್ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ, ಶ್ರೀಧರನ ವೈದ್ಯಮೃತ, ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಕ್ಷನ ವೈದ್ಯಸಾಂಗತ್ಯ ದೇವೇಂದ್ರ ಮುನಿಯ ಬಾಲಗ್ರಹ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಮಂಗರಾಜನ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೨೬೦ ರ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಋಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಾತಕತೀಲಕ, ರಟ್ಟ ಕವಿಯ ರಟ್ಟಮತ, ಚಾಕರಾಜನ ಶಕುನ ಪ್ರಪಂಚ ಲಕ್ಷಣಂಕನ ಶಕುನಸಾರ, ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಚಂದ್ರರಾಜನ ಮದನತೀಲಕ, ಕಲ್ಲರಸನ ಜನವಾಕ್ಯ, ಕವಿಮಲ್ಲನ ಮನ್ಮಥ ವಿಜಯ, ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಲೋಕೋಪಕಾರ, ಮಂಗರಸನ ಕೃತಿಗಳು ವಿಪುಲವಾದ ಮಾಹಿತಿಯ ಕಣಜಗಳಾಗಿವೆ.

ಹುಮ್ಮಚ ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ ೮೦೦ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ 'ಅಶ್ವ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ನಾನಾರ್ಥಗಳಿವೆ. 'ಅಶ್ವ' ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಕನ್ನಡೀಕರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಹಯ, ತೇಜ, ತುರಗ, ಕುದುರೆ ಅಶ್ವ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳು ಇವೆ. ಈ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಚೀನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪೋಹೀ ಕ್ರಿ.ಶ.ಪೂರ್ವ ೩೫೬೮ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಚಾರ ಪುರಾತನ ಚೀನಿ ಕಡತಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹರಪ್ಪ ಮತ್ತು ಮಹೆಂಜೊದಾರೊ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವಶೇಷಗಳಲ್ಲೂ ಕುದುರೆಯ ಎಲುಬುಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಲೋಥಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕುದುರೆಯ ಮಣ್ಣಿನ ಗೊಂಬೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆರ್ಯ ಪೂರ್ವಯುಗದ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಕುದುರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರಿವು ಇತ್ತೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕುದುರೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿದೆ. ಅಶ್ವಮೇಧದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು, ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ.

ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪೂರೂರವನಲ್ಲಿ ೪,೦೦೦ ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದವು, ಮಾಳವ ಮತ್ತು ಕ್ಷುದ್ರಕರಲ್ಲಿ ೩,೦೦೦ ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದವು, ಅಂಬಪ್ಪರಲ್ಲಿ ೪,೦೦೦ ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದವು, ಶಿಬಿ ಪ್ರಾಂತವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ೩,೦೦೦ ಕುದುರೆಗಳು, ಉಗ್ರಸೇನನಲ್ಲಿ ೨೦,೦೦೦ ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದವು, ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್‌ನನ್ನು ಎದುರಿಸುವಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ದೊರೆಗಳು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದರು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವ ಪಡೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಿಗೆ ೮,೦೦೦ ಪಣಗಳು ಅಧ್ಯಕ್ಷ(ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ)ರಿಗೆ ೪,೦೦೦ ಪಣ, ವೈದ್ಯರಿಗೆ ೨,೦೦೦ ಪಣಗಳನ್ನು ವೇತನವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಲು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನು ಸಾಗಾಣಿಕೆಗಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. "ಆನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳ ರಥ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮೆಗಾಸ್ತನೀಸ್‌ನದಾಗಿದೆ."

ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿ ಮರುತರು ಅತ್ಯಂತ ಬಲಶಾಲಿ ಯೋಧರು. ಅಶ್ವದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಗೆದ್ದವರು ಎಂದಿದೆ. ಧೂಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸುತ್ತ ಬರುವ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳ ಚಿತ್ರ ಅಥರ್ವವೇದದಲ್ಲಿದೆ. ಕಾಂಭೋಜದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ

ಬಲವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ ದೂರದ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದೆಂದು ಅಭಿಲಾಶಿತಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಿಂಧು, ಯವನ, ಕಾಂಭೋಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಕ್ಷಿತ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ದೂರದ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಬಹುದು. ಸೈಂದವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ತುರುಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ತಂದಿರುವರೆಂದು ಯಶಸ್ವೀ ಚಂಪುವಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ-

ಮಹಾಲಾಟ ಜಘನಸ್ಥನ ವಕ್ಷೋಜನಾ ಹಯಾಃ

ದೀರ್ಘಗ್ರಿವಾಯತಾ ಹ್ರಸ್ವಮುಷ್ಠಾಃ ಕಾಮ್ವೇಜಕಾಃ ಸ್ಮಸಾಃ

(ಮಹಾ.ಭಾ.೨-೨೩)

ಕಾಂಭೋಜದ ಅಶ್ವಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಯಾವ ಕುದುರೆಗೆ ಹಣೆ, ನಿತಂಬ ಪ್ರದೇಶ, ಹೆಗಲು, ಎದೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇಗವುಳ್ಳ ಉದ್ದ ಹಾಗೂ ಅಗಲ ಕತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಾಂಭೋಜದವು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಉತ್ತರಾಪಥದ ಕುದುರೆಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನ್ನುತ್ತ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ೫೦೦ ಕುದುರೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಅಶ್ವ ವ್ಯಾಪಾರಿಯನ್ನು ವಿನಯಪಿಟಕ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಸಮಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಥ, ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಹೋರಾಟವೇಕೆಂದು ಮನುಸ್ಮತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪಕ್ಕದಿಂದ ಏರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ವಿದುರ, ಪಾಂಡುರಾಜ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರು. ರಾಮ ಸಮರ್ಥ ಕುದುರೆ ಸವಾರನಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು. ದ್ರೋಣರು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅಶ್ವದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದ್ದರು.

ಸೊರಬದ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ "ಬಿಲ್ಲಿಳ್ಳುದರೆ ಕುದುರೆಯೊಳ್ಳಿಟ್ಟ ಅತಿಮುಲ ಕಾಳಗ ಪೆಟ್ಟಿ" (ಎ.ಕೆ.III ಸೊರಬ, ೧೦-೫, ಸು.೮೦೦) ಎಂದಿದೆ.

ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಜಯ "ಕುದುರೆ ತಗುಳ್ಳುವಾದೆಸೆಯ ಬಲ್ಲವರಂ ಸಳ್ಳುದಾನೆ ಮೆಟ್ಟಿದವು (ಕವಿರಾ.೧-೧೨೦) ಎಂದಿದೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ - ಗುಗ್ಗುರಿ ಗಲ್ಲುಂಡುಗಲ್ಲು ಮೊರಡಿ ಬೆಟ್ಟ ನುಗ್ಗುಗಲ್ಲುದುವುರೆಗಲ್ಲುಗಳ ಮೊಗ್ಗರದೊಳ್ಳಾಲಾಡ ಬಾರದು ಬಲದುರ್ಗವದಿಳೆಗೆ (ಕುರಾಸಂ ೨೦-೯೬). ಕತ್ತೆ, ಮೊಗ, ಕುದುರೆ, ಮೊಗದವರ ದೇಶಂಗಳಂ ಕಂಡನಾ ಕಲಿಪಾರ್ಥನು(ಜೈಮಿಭಾ ೧೬-೨೦). ಆನೆ ಆನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಕುದುರೆ ಕುದುರೆಯೊಂದಿಗೆ, ಕಾಲಾಳು ಕಾಲಾಳಿನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದರೆಂದು ಪೊನ್ನನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದ ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತದ ಪ್ರಕಾರ, "ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿಯ ಹತ್ತನೇ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ 'ಅನೀಕಿನಿ' ಎಂದಿದೆ. ೨,೧೮೨ ಆನೆ, ೨,೧೮೨ ರಥ, ೬೫೧೬

ಕುದುರೆ, ೧೦,೯೩೫ ಕಾಲಾಳುಯಿದ್ದು ಒಂದು ಅನೀಕಿನಿಯೆಂಬ ಬಲವಕ್ಕೆ (ವ್ಯವಹಾರ ಅನು ೧-೧೦) ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಆತನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೨೦ ಘಟಂ ಆನೆಗಳು, ೬೦,೦೦೦ ಕುದುರೆಗಳು, ೫೦,೦೦೦ ಕಾಲಾಳುಗಳು ಇದ್ದವೆಂದು ರಾಯವಾಚಕರ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಸಿಂಧೂ ನಾಗರಿಕತೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ, ಅನುಷಂಗಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತರಹದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಪ್ರಧಾನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಕವಿಯ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಬಾಚರಸನ ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಮತ, ಅಭಿನವಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಪದ್ಮಣಪಂಡಿತನ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಶ್ವಪರೀಕ್ಷೆ ಸಚಿತ್ರ ಜಯದತ್ತನ ಅಶ್ವವೈದ್ಯಕ, ನಕುಲನ ಅಶ್ವಚಿಕಿತ್ಸಕರ್ಮ, ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಹಯಾಯುರ್ವೇದ, ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಕವಿಯ ಹಯರತ್ನ ಶ್ರೇಣೀ, ಹೇಮಸೂರಿಯ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಭೋಜನಶಾಲಿಹೋತ್ರ, ಅಶ್ವವೈದ್ಯ ಸಚಿತ್ರ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳು ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಕುರಿತು ನಿಖರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಅನುಷಂಗಿಕ ಕೃತಿಗಳಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನ ಲೋಕೋಪಕಾರ, ಕೆಳದಿ ಬಸವರಾಜನ ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಕಾರ, ಸೋದೆಯ ಸದಾಶಿವರಾಯನ ಸದಾಶಿವನೀತಿ, ಇಮ್ಮಡಿ ಗುರುಸಿದ್ಧನ ಹಾಲಸ್ಯಪುರಾಣ, ಚಂದ್ರರಾಜನ ಮದನತಿಲಕ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ, ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಸೌಗಂಧಿಕಾ ಪರಿಣಯ ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಕಾವ್ಯಗಳು ಕುದುರೆಯ ಕುರಿತು ವಿಫುಲವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಂಪಭಾರತದಲ್ಲಿ-

ಕರಿತುರಗ ರಥ ಪದಾತಿಯ
ಚರಣಾ ಸಂಘಾತ ಚಾತ ರಜ ಮಾಜಸ್ತಂ
ನೆರೆದಂಬರ ಕೊಗೆಯಲ್ ಬಳ
ಭರದಿಂಧರೆ(ಯನ್ನ) ಯೆಚ್ಚೆ ಪಾರವಂತಾಯ್ತಾಗಳ್ (೧೦-೯೮ ಪಂ.ಭಾ)

ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ತೇರು, ಕಾಲಾಳುಗಳ ಪಾದ ಘಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಧೂಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಲು ಸೈನ್ಯದ ಭಾರದಿಂದ ಭೂಮಿಯೇ ಎದ್ದು ಹಾರುವ ಹಾಗಾಯಿತು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪದ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.

ತುರಗದವಿಂಗಳ್ಳದಿತರೆ
ತುರಂಗ ಮಾರೂಢನಾಗಿ ತನ್ನಯ ಹಯಮಂ
ಪರಿಯಿಸಿ ಕೊಂಗುಳಕ ವರ್ಮಂ

ಕರಾಸಿಯಿಂದಿರೆದು ತವಿಸಿದಂ ಹಯಬಲಮಂ (೨೮೫. ಕಾವ್ಯ.ಪ)

ಕೊಂಗಳಿವರ್ಮನು ಅಶ್ವದಳವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಪಡೆದ ಜಯವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ-

ಪುರವ ಶೃಂಗರಿಸಲ್ಲ ಕರರಥ
ತುರಗ ಮೇಳೈಸಿರಲಿ ಮೋದದ (೮೭- ರಾ ಮ ಚ)

ನಗರವೆಲ್ಲ ಶೃಂಗರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಆನೆ, ರಥ, ಕುದುರೆಗಳು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿರಲು ಸಂತೋಷಭರಿತರಾಗಿದ್ದರು ತರುಣಿಯರು.

ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ ತನ್ನ ತ್ರಿಪದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕುದುರೆಯನು ಎರದ ಕದನವನು ಜಯಿಸದ
ಸುದತಿಯರ ಒಲುವೆ ಅರಿಯದ ಅರಸು ತಾ
ಸಿದಿಗಿಯ ಹೆಣನು ಸರ್ವಜ್ಞ (೭೫೨-ಸರ್ವ.ಪ)

ಕುದುರೆಯನು ಏರಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡದ, ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಸುದತಿಯರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರ ಮಾಡದ, ಅರಸನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಅಂತಹ ಅರಸ ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಅವನು ಹೆಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಕಠೋರವಾದ ನುಡಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

'ಶಾಸ್ತ್ರ' ಎಂದಾಗ ಕುದುರೆಯ ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸಬಹುದಾದ ಅಶ್ವಪ್ರಭೇದಗಳು, ಜನನ, ವಂಗ, ಬಣ್ಣ, ಆಕಾರ, ಅಂಗರಚನೆ, ಸ್ವಭಾವ, ಗುಣ-ಅವಗುಣಗಳು, ಸುಳಿಗಳು, ತಳಿಗಳು, ಪ್ರಕಾರಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ, ರೋಗ-ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಬಳಕೆ ವಿಧಿವಿಧಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಕುರಿತ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ೫೪ ಕುದುರೆಯ ಉತ್ತತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಅಜಾನ, ಕಾಂಭೋಜ, ಬ್ಲಾಹೀಕ, ವನಾಯುಜ, ಗಾಂಧಾರ, ಅರಟ್ಟ, ಸಿಂಧು, ಚಾಂಪೇಯ, ತೈಲಿಲ, ಮೋಚಕ, ಉಪಮೋಚಕ, ತ್ರೈಗತರ, ಅರ್ಜುನ, ಸಾವಿತ್ರ, ಯೌಧೇಯ, ಯೋವನ, ಹ್ರಸ್ವಯೋವನ, ತುಖಾರ, ಕಾಂದಾರ, ಪಾರ್ವತ, ಓರಸ, ಆವರ್ತ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಶಕಾನಕ, ಉತ್ತರಮದ್ರ, ದಕ್ಷಿಣ ಮದ್ರ, ಯವನಾಂತದ್ವೀಪ, ಕೈಕಯ, ಅಪರಾಂತ, ಅಂಬಷ್ಟ, ವಾಸಾಂತಕ, ಸೌವೀರ, ದಾದರ, ಸೈವಕ, ಕ್ಷುದ್ರಕ, ಐರಾವತ, ಮಾಲವ, ಆವಂತಿ, ಕಳಿಂಗ, ಮೌತುರು, ವನವಾಸ, ತ್ರಿರಿಂಗ, ಕಥನ,

ಪ್ರಾವೃತಕ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ಸಾಲ್ವ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಪಾಂಚಾಲ, ಪೋಥಜ, ಕುಕ್ಕುರ, ಹ್ರಸಕುಕ್ಕುರ, ಹೈಮವತ, ಅಮವತ್ಯುತರ, ಮಾಗಧಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆಯೋ ಅದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಂಭೋಜಾಶ್ವಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. “ಸಮವಾದ ಮೋಣಗಂಟು, ಹಿಮ್ಮಡಿ, ತೊಡೆಭಾಗ, ಗುಂಡಾರ ಗೊರಸುಗಳು, ಪುಷ್ಪವಾದ ದೇಹ, ದಪ್ಪಿರುವ ಬಾಲ, ಮೊನಚಾದ ಕಿವಿಗಳು ಈ ಇರುವ ಕುದುರೆಗಳು ತುಂಬಾ ಸ್ನೇಹಶೀಲವಾದವುಗಳು, ಮನೋಹರವಾದವುಗಳು, ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಗಳು, ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಕೆನೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಿದ್ದಿತ್ತೀಡಿದ ಮುಖಲಕ್ಷಣ, ಗಂಭೀರವಾದ, ಸ್ವಾಮಿಹಿತಕಾರಿತ್ವ, ಪರಾಕ್ರಮ ಒಳ್ಳೆ ಸಂಚಾರವುಳ್ಳವು ಕಾಂಭೋಜಾಶ್ವಗಳು.

ಬ್ಲಾಹೀಕಾಶ್ವಗಳು ಲಕ್ಷಣ ಇವು ಸ್ವಲ್ಪ ದೀರ್ಘದೇಹಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ನೀಳವಾದ ಹಿಂಭಾಗ, ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಅಗಲ ಹರವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕವು. ಆದರೆ ತುಂಬು ದೇಹಿಗಳೂ, ಚಂಚಲವಾದ ಹಿಂಭಾಗವುಳ್ಳವೂ, ದೀರ್ಘವಾದ ಹತ್ತು ಮತ್ತು ಮುಖವುಳ್ಳವೂ ಆಗಿವೆ. ತೀಕ್ಷ್ಣ ನೋಟದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಇವು ಶೌರ್ಯ ಸಂಪನ್ನವೂ ಆಗಿವೆ. ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು, ರೋಷವುಳ್ಳವು, ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಜೇನುಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಶೌರ್ಯ ಗುಣದಿಂದಾಗಿ ಎಂಥ ಸಂಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ರಾವುತನನ್ನು ಬಿಡದೆ ಕಾಯುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣವುಳ್ಳವು ಇದು ಈ ಕುದುರೆಯ ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಹೌದು, ಗುಣ ಸ್ವಭಾವವೂ ಹೌದು.

ಪಾಟಲೀಪುತ್ರಾಶ್ವಗಳು ಅನೇಕ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಗಸೌಷ್ಟವ, ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣ, ಸ್ಥೂಲವಾದ ಎದೆ, ಮೊನಚಾದ ತುದಿ, ನಲುಗದ ಕಿವಿ, ತಿಳಿಯಾದ ಮುಖ, ವಿಶಾಲವಾದ ಹಿಂಭಾಗವುಳ್ಳ ಈ ಅಶ್ವಗಳಿದ್ದು, ಅದುಟುತನ ಹೆಚ್ಚು ನೀಳವೂ, ವಿಶಾಲವೂ ಆದ ಕಮಾನಿನಂತೆ ಬಾಗಿದ ಕತ್ತು, ದೊಡ್ಡ ಹೆಗಲು, ವಿಶಾಲವಾದ ಬೆನ್ನು, ತೆಳುವಾದ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ತೊಡೆ, ಕಾಲುಗಳು ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕುಷ್ಟಿಕೆ, ಬಾಲ, ತೆಳುಸೊಂಟ, ಸಾಧಾರಣ ಗಾತ್ರದ ಹೊಟ್ಟೆ, ತುಂಬುರೋಮ, ತುಂಬುಮೈ, ಕರ್ಕಶವಲ್ಲದ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಕುದುರೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಸೌಗಂಧಿಕಾ ಪರಿಣಯದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಏಳು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಇಂತಿವೆ.

೧. ಅಮೃತದಿಂದ ೨. ಭಾಷ್ವ(ಕಣ್ಣೀರು), ೩.ವಹ್ನೀ(ಬೆಂಕಿ), ೪.ದೇವತೆ, ೫.ಅಂಡ(ಮೊಟ್ಟೆ), ೬.ಗರ್ಭಾಶಯ, ೭.ಸಾಮವೇದ ಸದಾಶಿವನೀತಿಯಲ್ಲಿ- ತುರಗ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತನು ಗತಿ ಸುಳಿಗಳು ಗಂಧ

ಧ್ವನಿ ಸತ್ವವು ಕಾಂತೀವರ್ಣವಿದುದುಷ್ಟ ವಿಧಂ

ಘನವಾದ ತುರಗ ಕಾಯದೊ

ಳನಿತಂ ಶುಭಮಶುಭ ಮೆಂಬುದಿದುಮು ಭಯವಿಧಂ (ಸ.ನೀ.೧-೧)

ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನಾದ ಸದಾಶಿವನು ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಕುದುರೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ತನು, ಗತಿ, ಸುಳಿ, ಗಂಧ, ಧ್ವನಿ, ಸತ್ವ, ಕಾಂತಿ, ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಶುಭ-ಅಶುಭದಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಯುಷ್ಯ ಲಕ್ಷಣ, ಶಾರೀರಿಕ ಲಕ್ಷಣ, ವಾತ, ಪಿತ್ತ ಲಕ್ಷಣ, ಶರೀರ ಲಕ್ಷಣ, ಛಾಯಾ ಲಕ್ಷಣ, ಗತಿ ಲಕ್ಷಣ, ಗಂಧ, ಸ್ವರ ಲಕ್ಷಣ, ರೇಖೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಪೋಥಲಕ್ಷಣ, ದಂತಲಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಅಶ್ವಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕುದುರೆಯ ಅಂಗರಚನೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು ಹಾಗಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯ, ಶಸ್ತ್ರಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ದೇಹದ ಅಂಗರಚನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸುಮಾರು ೧೯೦ ಅವಯವಗಳು ಕುದುರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಸುಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂದ ಒಡೆಯನಿಗಾಗುವ ಶುಭ-ಅಶುಭಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಲಸುಳಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಇದ್ದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ವೈರಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಒಡೆಯನಿಗೆ ಜಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಕುದುರೆಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸುಳಿ ಚೌಕವಾಗಿ ಇರಲು ಅದನ್ನಾಳುವವನು ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವನು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕುದುರೆಯ ಎರಡು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತ ದುಃಖದಿಂದ ಲದ್ದಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತ ಗತ್ತವ ಮಾಡುತ್ತ ಹೂಂಕರಿಸುತ್ತ ಇರಲು ಅದರ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಮೇವ ಬಿಟ್ಟು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ಹೀನವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹೂಂಕರಿಸುತ್ತಿರಲು ಅದರಿಂದ ಪತಿಗೆ ಭಯವ ಮಾಡುವುದು.

ಕುದುರೆಗೆ ಬರುವ ರೋಗ-ಚಿಕಿತ್ಸೆ-ಆರೈಕೆ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳು ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಜೀವಂತವಿರುವ ಯಾವುದೇ ತರಹದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗ ರುಜಿನಗಳು ಬರುವುದು ಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಅತ್ಯಂತ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ, ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ,

ಆಲೋಚಿಸುವ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತನಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಅವುಗಳ ವರ್ತನೆ, ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಉಪಚರಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಬರುವ ರೋಗಗಳು ಅವುಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಆರೈಕೆ ಕುರಿತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಇಟ್ಟಿರುವುದು ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತನಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನು ತನ್ನ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ಬರುವ ರೋಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜ್ವರ ಲಕ್ಷಣ-

ಒಡೆದಿದ ರೋಮಂ ಮೆಯರ ಮರ
ವಡೆಬಾಯೊಳ್ ಕೊಳೆನಾಳ್ ಮೇಹುಗೊಳ್ಳದೆ ನಿಲೆನೀ
ರಡಕೆ ಪಿರಿದಾಗೆ ಝಂಪಿಸಿ
ನಿಡುಸಯ್ಯೆ ಹಯಂ ಕರಂ ಜ್ವರಾರ್ತನೆನಿಕ್ಕುಂ (೯-೨೩೪)

ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ರೋಮ ಎದ್ದಿರುವ ಮೈ ಮರಗಟ್ಟಿರುವ ಬಾಯಿಯು ಕೊನೆನಾರುತ್ತಿರುವ, ಮೇವು ತಿನ್ನದೆ ಇರುವ, ನೀರಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ, ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ವಾಸ(ಉಸಿರಾಟ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ) ಬಿಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕುದುರೆಗೆ ಬಂದಿರುವ 'ವಾತಜ್ವರ' ಗುಣಮುಖವಾಗಲು ಅಂಟಲಕ್ಕಿಯಬೇರು, ನುಗ್ಗಿಯಬೇರು, ಕೋಲುಮಕ್ಕನ ತೊಗಟೆ, ಅತಿಬಜೆ, ವಿಳಂಗ, ಮಂಗರುಳಿ, ಜೆತಿಸುಡೆ, ಪರ್ಪಾಟಕಿಯ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ವಾತಜ್ವರ ಉಪಶಮನವಾಗುತ್ತದೆ. 'ರಕ್ತಶೂಲಿ' ಗೆ ಹಾಲಿನೊಳಗೆ ಕಾಕ ಝಂಗೆಯ ಬೇರನರೆದು ಕುಡಿಸಲು ರಕ್ತಶೂಲಿ ರೋಗ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ತುರಿಕೆ, ಕಜ್ಜಿಗೆ-ಕಳ್ಳಿಯ ಕೊಂಬ ತಂದು ಸುಟ್ಟು ಮಸಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಹಚ್ಚುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಾ, ಮಂಡಗೆಯ ಎಲೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಹಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಕುದುರೆಗಳ ತುರಿಕೆ ಕಜ್ಜಿಗಳು ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದರೆ-ಅಜಮೋದವನ್ನು ಎಮ್ಮೆಯ ರಕ್ತದಿಂದ ಅರೆದು ಕಲಿಸಿ ಹಚ್ಚಲು ಹಾವು

ಕಚ್ಚಿದ ವಿಷವು ಗುಣಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕುದುರೆಗೆ ನೀರಾಜನ ವಿಧಿವಿಧಾನವೊಂದಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ಮಜ್ಜನ, ಅಲಂಕಾರ ವೈಭವಗಳನ್ನು ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ರಾಜಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಬೃಹತ್ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವರಹಮಿಹಿರನ ಳಳ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಎಲ್ಲಾ ೨೮ ಶ್ಲೋಕಗಳು ನೀರಾಜನ ವಿಧಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿವೆ. ಮಹಾನವಮಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗೆ ನೀರಾಜವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವೈರಿಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು. ಆಶ್ವೀಜ ಶುದ್ಧ ಬಿದಿಗೆಯ ದಿನ ಕುದುರೆಗೆ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗಿ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯ ಮಾಡುವನು.

ಅಶ್ವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ತನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೃತಿಯಾದ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಆಚಾರ್ಯಂ ಶಿಷ್ಯನ ಶೀ
ಲಾಚಾರಮನರೆದು ಶಿಕ್ಷೆಗೆಯ್ದು ತತ್ಸೂ
ವಾರ್ತಾರ್ಯ ವಿರಚಿತಮಿದಮು (೧೦-೧೧)

ಗುರು ಆಚಾರ್ಯ ನೀತಿಯುಳ್ಳ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕುದುರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ದುರಾಚಾರಿಗಳಿಗೆ, ನೀತಿಬಿಟ್ಟವರಿಗೆ ಇಂತಹ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗದು ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

ಕುದುರೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ 'ಬೊಲ್ಲಕುದುರೆ' ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಿ ರಾಣಾಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನ ಚೇತಕ ಒಂದೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕ. ರಾಜರ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಕುದುರೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಗೆಲುವಿನ ಜೊತೆಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೆಲುವಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆ ಚಿತ್ರವು ಸಹ ಮನೆಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಆಕಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಆದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಕುದುರೆ ಶಿಲ್ಪಗಳು, ಕುದುರೆ ಪ್ರಯಾಣ ಶಿಲ್ಪ, ಶತ್ರುಪಕ್ಷದ ಕುದುರೆ ಶಿಲ್ಪ, ವೀರನ ಪಕ್ಷದ ಕುದುರೆ ಶಿಲ್ಪ, ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಕುದುರೆ ಶಿಲ್ಪ, ಕುದುರೆ ಸವಾರನ ಶಿಲ್ಪ, ದೇವತಾವಾಹನಗಳು, ದೇವರ ಕುದುರೆಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕುದುರೆ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು

ನೋಡಿದಾಗ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಕುದುರೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡಿದಾಗ ಗತಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸ ಮರುಕಳಿಸುವಂತಿದ್ದು, ಜೊತೆಗೆ ಶೌರ್ಯ, ಸಾಹಸ, ಬಲಿದಾನ, ತ್ಯಾಗ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಕುದುರೆಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲದ ಮನ್ನಣೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

೧. ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರೊ.ಎಂ.ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ., ೨೦೦೦
೨. ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ವಿರಚಿತ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ (ಸಂ), ಜಿ.ಜಿ.ಮಂಜುನಾಥನ್, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ೧೯೮೭
೩. ಅಶ್ವಪರೀಕ್ಷೆ ೨೨೭ನೇ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.
೪. ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಟೀಕು (ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿ) ರಾಮಚಂದ್ರ ಕವಿ ಕೆ.ಬಿ.೨೨೭ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಮೈಸೂರು.
೫. ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿಗಳು (ಸಂ) ಉತ್ತಂಗಿ ಚನ್ನಪ್ಪ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೪.
೬. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನ ಶಿಲ್ಪ, ಡಾ. ಡಿ.ವಿ.ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ.ಹಂಪಿ, ೧೯೯೯
೭. ಚಾವುಂಡರಾಯನ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಡಾ.ಎ.ರಂಗಸ್ವಾಮಿ, ದರ್ಶನ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೯೬
೮. ತುರುಗ ಲಕ್ಷಣ (ಸಂ) ಜಿ.ಜಿ.ಮಂಜುನಾಥನ್, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ೧೯೮೭
೯. ಪಂಪಭಾರತ (ಸಂ) ಎಸ್.ಅನಂತರಂಗಚಾರ್, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೭೭.
೧೦. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕಲೆ, ಡಾ.ಶ್ರೀಧರ ಎಚ್.ಜಿ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ ಪುತ್ತೂರು, ೨೦೦೨

೧೧. ಲೋಕೋಪಕಾರಂ (ಸಂ), ಹೆಚ್.ಶೇಷಯ್ಯಂಗಾರ್, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೩.
೧೨. ಶಾಲಿಹೋತ್ರಮತ (ಸಂ), ಜಿ.ಜಿ.ಮಂಜುನಾಥನ್, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ೧೯೮೭
೧೩. ಸರ್ವಜ್ಞ ಸೋಮೇಶ್ವರ ವಿರಚಿತ ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ ಸಂಪುಟ ೧-೨, (ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ) ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ.ಧಾರವಾಡ, ೧೯೯೬
೧೪. ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಕವಿಯ ಹಯರತ್ನ ಶ್ರೇಣಿ (ಸಂ), ಡಾ.ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೩.

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರ

- ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಮಠಗಳು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆ ಮುಂತಾದವು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಅಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನ ಉಸ್ತಾನಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಮುಖವಾದವು, ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ, ಕೆಳದಿಯ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಉಡುಪಿಯ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮಠ, ಮೈಸೂರಿನ ಸುತ್ತೂರು ಮಠಗಳೂ ಈ ಘನಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆಗಳೂ ಕೂಡ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹಂಪಿಯ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವೂ ಸಹ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ದೇವಾಲಯ, ಗೌಡ, ಶಾನುಭೋಗ, ಪಟೀಲ ಮುಂತಾದವರ ವಂಶಸ್ಥರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಅಥವಾ ಗೆದ್ದಲು ತಿನ್ನುತ್ತಲೂ ಇರಬಹುದಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಇವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರಗಳಿವೆ. ಅವು ಅನೇಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಅಂಥ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರವೂ ಒಂದು. ಇದು ಈಗ ಸುವರ್ಣ ವರ್ಷದ ಸಂಭ್ರಮಾಚರಣೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲಿನಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸುದೀರ್ಘ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಮೃದ್ಧವಾಗುತ್ತಾ ತನ್ನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜನಜೀವನದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಆಕರಗಳಾದ ಇಲ್ಲಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಪ್ರಾಚ್ಯರ ಮುಂಗಾಣ್ಣೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ವಿಧ್ವಾಸರು ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರದ ನೆರವಿನಿಂದ ಬಹಳ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ.ಬಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರಂಥ ಅರ್ಪಣಾ ಮನೋಭಾವದ ವಿಧ್ವಾಸರು ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಸಂಶೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಯಿತು. ಇದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಈ ವಿಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ.ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಅವರ ಮುಂಗಾಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಅವಿರತ ಶ್ರಮ ಇದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹದ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೭೫೩ ನ್ನು ದಾಟಿತು. ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೮೬೪ ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಃ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಶಿವಣ್ಣನವರು ತಾವು ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಗಣ್ಯರ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ೧೯೬೪ ರಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತಾದರೂ ಸಹ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಕರ್ತರೆಂದರೆ ಡಾ.ಬಿ.ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, “ಇವರು ೧೯೭೧ ೭ನೇ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂಥ ೧. ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ ೨.ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ಅನುಭಾವದ ವಚನಗಳು ೩.ಬಸವ ಪುರಾಣ ೪.ದೀಪದ ಕಲಿಯರ ಕಾವ್ಯ(ಸಾಂಗತ್ಯ) ೫. ಷಟ್ಪಲ ಜ್ಞಾನ ಸಾರಾಮೃತ

೬.ಶಿವಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕೆ (ಸಂಸ್ಕೃತ) ೭.ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೋಡೆಯರ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಲ.ವೈದ್ಯ ವಗೈರೆ ೯.ವಾನಂದ ಲಹರಿ (ಕರ್ನಾಟಕ ಟೀಕಾ ಸಮೇತ) ೧೦.ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ (ಕರ್ನಾಟಕ ಟೀಕಾಯುಕ್ತ) ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಉದಾರವಾದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗವು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲ ಕಾರಣವಾಯಿತು.”^೧ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗ ೫೦೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕವಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ೧೫೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಕಡತಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಕರಿಯು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದಂತೆ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷದ ಇತಿಹಾಸವೇ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ವಿವರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ವೈದ್ಯ, ಆಯುರ್ವೇದ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಧರ್ಮ, ಜೋತಿಷ್ಯ, ಖಗೋಳ, ಗಣಿತ, ಯಂತ್ರ-ಮಂತ್ರ, ಶಕುನ, ನಿಘಂಟು, ಕಾಲಜ್ಞಾನ, ಗೀಗೀಪದಗಳು, ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳು, ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಜಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಶಾಸನಗಳಂತೆ ಶಾಶ್ವತವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಹಿರಂಗ ದಾಖಲೆಗಳೂ ಅಲ್ಲ ಇವು ಬಹು ಬೇಗ ನಾಶವಾಗುವ ಅಲ್ಪಾಯುಷಿಗಳು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಪ್ರತಿ ದೊರೆಯುವುದು ದುರ್ಲಭ. ಆದರೆ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣನ ಕೈಬರಹದ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ, ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಕೈಬರಹದ ಶಂಕರ ಶತಕಗಳಂತಹ ಅಪರೂಪದ ಕವಿಗಳ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಕೃತಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಏಕೈಕ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಅನೇಕವಿವೆ. ಚಂದ್ರಮ ಕವಿಯ ಗಣಿತಸಾರ ಕೃತಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಈ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೬೩ರ ಬಿಜ್ಜಾವರ ಮತದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಐಕೈಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಾದ “ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ರಾಮಾಯಣ ಸಾರಟೀಕೆ”ಯಂಥ

ಅಪರೂಪದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವು ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿದ್ದು ಶ್ರೀ.ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅರವ, ತಿಗಳಾರಿ, ಮೋಡಿ, ನಾಗರಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಇತ್ಯಾದಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಮುಕುರ (ಕೆ.೧೫೩/೯) ಅಮರಕೋಶ ಸಟೀಕು (ಕೆ.೧೩೬), ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವ (ಕೆ.೧೧/೩) ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯ ಅರವತ್ತು ಮೂವರ ತ್ರಿವಿಧಿ (ಕೆ.೧೨೯/೧) ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರ ೯ಕೆ.೨೧೭/೪) ಸಿಂಗಳ ಸಿದ್ಧ ಬಸವನ ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತರ ಬೆಡಗಿನ ವಚನ (ಕೆ.೨೨೬/೩) ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ (ಕೆ.೨೧೩/೨) ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ (ಕೆ.೪೯), ಇಮ್ಮಡಿ ನಾಗವರ್ಮನ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ (ಸಟೀಕು) (ಕೆ.೫೧), ಕರ್ನಾಟಕ ಶಬ್ದಮಂಜರಿ (ಕೆ. ೮/೨), ಈಶ್ವರ ಕವಿಯ ಕವಿ ಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ (ಕೆ.೮/೧೦), ಕುಮುದೇಂದು ರಾಮಾಯಣ (ಕೆ.೧೪೪) ಕೈವಲ್ಯ ಪದ್ಧತಿ (ಕೆ.೩೮), ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಗಣಭಾಷ್ಯ ರತ್ನಮಾಲೆ (ಕೆ.೩೦), ಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ (ಕೆ.೨೦೧/೨೩), ಹರಿಹರನ ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ (ಕೆ.೧೧೩/೨), ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ (ಕೆ.೮೦), ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂಧೋಬುದಿ (ಕೆ.೧೧೭), ನೆಮಿಜಿನೇಶ ಸಂಗತಿ (ಕೆ.೯೩), ಶಂಕರ ಕವಿಯ ಪಂಚತಂತ್ರ (ಕೆ.೨೨೧), ಅದೃಶ್ಯ ಕವಿಯ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಕಾವ್ಯ (ಕೆ.೧೨), ಭಿಮಕವಿಯ ಬಸವ ಪುರಾಣ (ಕೆ.೨೨), ಭಕ್ತಿಸದ ಸೋನೆ (ಕೆ.೨೦೪), ಭರತೇಶ ವೈಭವ (ಕೆ.೧೦೩), ಭಾವ ಚಿಂತಾರತ್ನ (ಕೆ.೧೫೨/೨), ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸ (ಕೆ.೨೦೫/೧), ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣ (ಕೆ.೨೦೮/೨), ಶರಣ ಲೀಲಾಮೃತ (ಕೆ.೧೨೪), ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣೋಡೆಯನ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ (ಕೆ.೨೦೮/ ೨), ಶಿವಗುಣಪ್ರಸಾದಿ ಮಹದೇವಯ್ಯನ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ (ಕೆ.೭/೧), ತೋಂಟದ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನ ಸಾರಾಮೃತ (ಕೆ.೧೯೧/೨), ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿವಿಧಿ (ಕೆ.೨೮) ರಾಘವಾಂಕನ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ (ಕೆ.೨೦೭), ಸೊಬಗಿನ ಸೋನೆ (ಕೆ.೯೫/ ೨), ರಾಘವಾಂಕನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ (ಕೆ.೯೧/೧) ಇತ್ಯಾದಿ ಸುಮಾರು ಐದುನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗೊಂಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭಿಕ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ, ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ, ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾ

ಬಂದಿದೆ. ಅಂಥ ದೀರ್ಘ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಆ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಂದರೆ ಚಂಪೂ, ವಚನ, ರಗಳೆ, ಷಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ಶತಕ, ಅಷ್ಟಕ ಮುಂತಾದ ರಚನೆಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರ, ನಿಘಂಟು ಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಂದಃ ಶಾಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಎಂದರೆ 'ರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಶ್ನೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನಾಶಾಸ್ತ್ರ (ಕೆ.೨೦೮) ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ. ಇದು ಕೇವಲ ಮೂರು ಇಂಚು ಉದ್ದ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಎಂ.ವಿ.ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅತೀ ಚಿಕ್ಕ ಅಕ್ಷರ ಅಥವಾ ಬರಹದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೆಂದರೆ 'ಚಿಕ್ಕಬರೆಹದ ನಿಜಲಿಂಗಯ್ಯ ಬರೆದ ಕೈವಲ್ಯ ಪದ್ಧತಿ' ಅಂದರೆ ಲಿಪಿಕಾರನ ಹೆಸರಿನ ವಿಶೇಷಣವೇ "ಚಿಕ್ಕಬರೆಹದ" ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷ. ಇದೇ ಬಂಡಾರದಲ್ಲಿರುವ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೆಂದರೆ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಓತನ ಭಾಗವತ' (ಕೆ.೧೪ ೨೪) ಎನ್ನುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ. ಇದು ಸುಮಾರು ೨೮ ಇಂಚು ಉದ್ದದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯವೆಂದರೆ ಮುದ್ದಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಚಾಕ್ಷುಷಗೊಳಿಸುವ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ರಕ್ಷಾಫಲಕ, ಒಳಗಿನ ಪುಟ, ಮುಖ ಪುಟಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಚಿತ್ರಗಳು ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ಧರಣೆಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪುಟಗಳು ಬಹಳ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಎರಡು ಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರೆದಿರುವ 'ಗಣೇಶಮೂರ್ತಿ' ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಷ್ಟೇ ಅಪರೂಪವಾದ ಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಗರಿಗಳಲ್ಲಿ, ದೇವಾಲಯದ ಚಿತ್ರಗಳು, ದೇವತೆಗಳ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ವಿನ್ಯಾಸ, ಗರುಡ ಗಂಬ ಬಿಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಲಿಪಿಕಾರರ ಅಥವಾ ಆ ಚಿತ್ರ ಕೊರೆದಿರುವವರ ಚಿತ್ರ ನೈಪುಣ್ಯ ಅಚ್ಚರಿ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಒಂದು ಅಡಿ ಅಗಲ ಮತ್ತು ಮೂವತ್ತು ಅಡಿ ಉದ್ದದ ಉದ್ಧರಣಾ ಪಟಲವು ನಾನಾ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದೂ ಸಹ ಬಹಳ ಅಪರೂಪವಾದದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ಚಿತ್ರಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಚಿತ್ರಪಟಲವೂ ಇದೆ. ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೧೭೮೯ ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಉದ್ಧರಣ ಪಟಲ ಮನಮೋಹಕವಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪದಬಂಧ, ಕಲ್ಲಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾಗದದ ಪ್ರತಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಬಂಡಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ, ಸಂದರ್ಶಕರಿಗೆ, ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ, ಗ್ರಂಥಸಂಪದನಾಕಾರರಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಲ್ಲದೆ, ಅರವ, ತಿಗಳಾರಿ, ನಾಗರಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಯ ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮಾಡಿರುವ ಲಿಪಿಕಾರರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಸ್ವವಿವರಗಳನ್ನು, ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಲಿಪಿಕಾರರು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ, ಜಾತಿಗೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇವರು ಕೊಡುವ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಜೈನ, ವೀರಶೈವ, ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪಾಚೀನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದು ಮಠಗಳಲ್ಲಿ, ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ಜಿನಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅವರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಓಲೆಗರಿಯ ಮೇಲೆ ಕಂಟದಿಂದ ಬರೆಯುವ ಕಾಯಕ ಅತ್ಯಂತ ತ್ರಾಸದಾಯಕ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ಇಡೀ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾಡುವಾಗ ಆಗುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುದ್ರಣ ಯಂತ್ರದ ಬಳಕೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಕಾರರಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು. ಕಾರಣ ಓದಗನೊಬ್ಬ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಂದಲು ಬಯಸಿದರೆ ಕವಿ ಬರೆದ ಮೂಲ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಥವಾ ಲಿಪಿಕಾರರಿಂದ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕವಿ ಬರೆದ ಪ್ರತಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತಿಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ

ಮೂಲಪ್ರತಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಪ್ರತಿಗಳ ಪ್ರತಿಗಳು ಉಳಿದುಬಂದವು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕೃತಿ ಹಲವಾರು ಕೈಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಶತಶತಮಾನಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಚಲಿಸುವಾಗ ಮೂಲಕವಿಯ ಪ್ರತಿ ದೂರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಪಾಠದೋಷಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಕೃತಪ್ಪು, ಕಣ್ಣಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕಿವಿತಪ್ಪುಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಿನ್ನಪಾಠಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಕೃತಿಯ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪದ ಪಾಠಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಲಿಪಿಕಾರನ ಕೈಬರಹದಲ್ಲಿಯೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಪಾಠವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೇ ಆಧಾರ ಸ್ಥಂಭವೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡರೆ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೇನು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಬರಹದಲ್ಲಿಯೂ, ಲಿಪಿಕಾರನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಛಾಪು ಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇರುವಂತೆ ಲಿಪಿ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ ಸುಂದರ ಅಕ್ಷರ ಮೋಡಿ ಅಕ್ಷರ, ದಪ್ಪ ಅಕ್ಷರ, ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಷರ ಮುಂತಾದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು, ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು, ಸನ್ನದುಗಳು, ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೃತಿಗಳು, ಸ್ತ್ರೋತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಹಾತ್ಮೆಗಳು, ಟೀಕುಗಳು, ಅಕ್ಷರಕರಗಳು, ಶತಕಗಳು, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಛಂದಃಶಾಸ್ತ್ರ, ಆರ್ಯವೇದ, ಪ್ರಶ್ನಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ, ಖಡ್ಗಶಾಸ್ತ್ರ, ನಿಘಂಟುಗಳು, ಯಂತ್ರ, ಮಂತ್ರ, ಸೋಬಾನೆಪದ, ಗೀಗೀಪದ ಮುಂತಾದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಉದ್ದಗಲಗಳು ತಾಳೆಗರಿಯ ಅಥವಾ ಕಾಗದದ ಅಳತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇವೆ. ಆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿವಿಧ ದಾಖಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಗಳು

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವಿವಿಧ ದಾಖಲು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅಮೂಲ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೂ ಈ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಉದಾ : ಕವಲೇ ದುರ್ಗದ ವೀರಶೈವ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸುಮಾರು 23 ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮಠವೇ ಕನ್ನಡ ಆಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನ ನೀಡಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕೆಳದಿಯ ಅರಸರುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಳದಿಯ

ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ಮುಂತಾದವರು ನೀಡಿದ ದಾನ ದತ್ತಿ, ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನವು, ದೇವಾಲಯದ ಮಾನ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇವು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೮ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಂತಾಮಣಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಸಂತೆ ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಸುಟ್ಟ ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆಯ ಚೂರು ಇಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಶಾಸನವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಬರೆಹದ ವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು ಅಥವಾ ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಬಹಳ ಅಪರೂಪವಾದದ್ದು.

ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎರಡು ರಾಜ ಮುದ್ರೆಗಳು, ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗುತ್ತಿಯ ಮೂರು ಶ್ರೀಮುಖಗಳು, ಕೆಲವು ಸನ್ನದುಗಳು ಇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆನೆಗೊಂದಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೋಡಿಲಿಪಿ ಅಥವಾ ಮೋಡಿ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಎರಡು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ೧೮೪೯ ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆಂಗ್ಲರ ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳು, ಮೈಸೂರು ಅರಸರಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಸೇರಿದ ನರೂಪಗಳು, ಕಡತಗಳು, ನಾಮಗಳು, ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಮುಂತಾದ ದಾಖಲು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಕರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ, ಅಧ್ಯಯನಾಸ್ಥಕರಿಗೆ, ಇತಿಹಾಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುನರ್ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ವರ್ಣಾನಾತ್ಮಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಸೂಚಿ :

ಇಡೀ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿ ಕೋಶ ಎನ್ನುವಂತಹ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸೂಚಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ.ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು ೪೪೯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವರವಾದ ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ, ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನಾಕಾರರಿಗೆ ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇದರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಲಾರದೇನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ವಿವರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಇದರ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ: ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡುವುದು. ಅದರ ಕರ್ತೃ, ಕೃತಿ,

ಅದರ ಕಾಲ, ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ, ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಪತ್ರ (ಓಲೆಗರಿ)ದ ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಾಲುಗಳು (ಪಂಕ್ತಿಗಳು), ಪ್ರತಿ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸರಾಸರಿ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅದು ಸಮಗ್ರವೆ ಅಥವಾ ಅಸಮಗ್ರವೇ, ಅದರ ಕಾಲ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಅದು ಲುಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಹಾಳೆಗಳು (ಗರಿಗಳು) ಹರಿದು ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ತುಂಡಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ವಿವರ, ಆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಒಳಗಿನ ವಸ್ತು ವಿಷಯ, ಪ್ರತಿಮಾಡಿದವರ ಹೆಸರು, ಆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ದೊರೆತ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದವರ ಹೆಸರು, ಆ ಕೃತಿಯ ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ಕವಿಯ ಹೆಸರು, ಅವನ ಕಾಲ, ಆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಕಾರರ ಹೆಸರುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಈ ಸೂಚಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಎರಡನೇ ವರ್ಣಾನಾತ್ಮಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸೂಚಿಯೊಂದನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ.ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣನವರು ಮಾಡಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ಮುದ್ರಣ ವಿಭಾಗದವರು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಕಳೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಯನಾಸ್ತಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನಕಾರರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇಲ್ಲಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದನೆಗೊಂಡು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಕೃತಿಗಳು:

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಅಪರೂಪದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಹೊರಗಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೂ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡುದರಿಂದಲೇ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಹ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಯಾವುದೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು.

ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ.ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣನವರು ಇಲ್ಲಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವರ್ಣಾನಾತ್ಮಕ ಸೂಚಿಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯದ ಮನವರಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕಾರ್ಯ ಚುರುಕುಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಈ ಮುಂಚೆ ಇಂಥ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳ ಶೋಧವನ್ನೂ ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿರುವ

ಕೃತಿಗಳ ಮರು ಸಂಪಾದನೆಯೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಆದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಳೆಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಾದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದರೆ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿತು ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ವಿವರಣೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇದೇ ವಿಭಾಗದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಪಾದನೆಗೊಂಡು ಪ್ರಕಟವಾದ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ, ಚನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ, ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳು, ಶಂಕರ ದೇವರ ಸ್ವರವಚನಗಳು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೩೦೮ ನೇ ಓಲೆ ಪ್ರತಿ ೧೦೩೨/೩ ಹಾಗೂ ಕೆ೧೩೮೮ ನೇ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು, ಆಧರಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಸಮಗ್ರವಚನ ಸಂಪುಟ ೧೦ ನ್ನು ಶ್ರೀ.ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣನವರೇ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗದ ೩ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಗಳ ೭೦೧ ವಚನಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ೩ ಓಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಗದ ಪ್ರತಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಘನಲಿಂಗಿ ದೇವರ ೬೬ ವಚನಗಳು ಸಂಪಾದನೆಗೊಂಡು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗರ ೪೩೦ ವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ಇಮ್ಮಡಿ ಗುರುಸಿದ್ಧ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ೨೦೯ ವಚನಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೧೪೨೩ ವಚನಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ.

ಶ್ರೀ.ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕೆಂಬಾವಿ ಬೋಗಣ್ಣನ ಸಾಂಗತ್ಯ, ಹಂಪಾನ ಮತ್ತು ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣನವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿಯ ಅಪ್ರಕಟಿತ ೧೮ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ

ಕಾಮನಪದ್ಯ, ಚಾವುಂಡರಾಯ ಯಾಗಕೃತಿ, ಬೆಳಗುಳದ ಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕ, ಬೆಟ್ಟಧರ್ಮರಾಯನ ಚರಿತೆ, ವಸಂತ ತಿಲಕ ಚರಿತೆ, ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣ, ಚಂದ್ರಸಾಗರರ ಸ್ವಪ್ನ, ಜೀವದಯಾಷ್ಟಮಿ ನೊಂಪಿಕೃತಿ, ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಚರಿತೆ ವರ್ಣನೆ ಕೃತಿ, ವಸಂತ ತಿಲಕ ಚರಿತೆ, ಹಿಮಶೀತಳರಾಮನ ಕಥೆ, ಆಗಮದೋಗಟಿ ಪದ್ಯ ಕೃತಿ, ಸಂಸಾರದ ಸುಖ ಕಷ್ಟ, ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಕೃತಿಗಳೂ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹಂಪಾನ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ನಾಗಕುಮಾರ ಷಟ್ಪದಿಯ' ಕೃತಿ ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೦೦ ರಲ್ಲಿದ್ದ ಕವಿ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕೃತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಂಪಾನ ಅವರ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ ಎಂದರೆ 'ಸಾಳ್ವ ಭಾರತ' ಇದು ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಏಕೈಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ನೆರವಿನಿಂದ ಸಂಪಾದನೆಗೊಂಡ ಕೃತಿ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೦೦ ರಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಕವಿ ಸಾಳ್ವನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ೧೬ ಪರ್ವಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕೃತಿ ಇದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ 'ಕೈವಲ್ಯ ಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ' ಸುಮಾರು ೭೬ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕೃತಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರವು ಮಾಡಿರುವ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಹೊರಗಿನ ಆಸಕ್ತ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ, ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ ನೀಡಿದೆ. ಉದಾ: ಇಲ್ಲಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ಪಡೆದು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸುಮಾರು ೩೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿ ಸುಮಾರು ೨೦ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ಜರೂರಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗರಿ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಆಗಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು :

ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಪಾದನೆ, ಪ್ರಕಟಣೆ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದರೆ ಫಲವೇ ಈ ದಿನ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರ ಇಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳೂ ಇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುವವರಿಗೆ, ಸಂದರ್ಶಕರಿಗೆ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಒಂದು ಆಕರ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಮುಂಚೆ ಶ್ರೀ.ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗವು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಕುಲಪತಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಡಾ.ಕೆ.ಸಿದ್ದಪ್ಪನವರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು. ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಮುಂಗಾಣ್ಣೆಯ ಫಲವಾಗಿ ವಿಭಾಗದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಆಧುನೀಕರಣಗೊಂಡು ಸುಸಜ್ಜಿತ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಯಾರಿಸಲಾದ ಪಾರದರ್ಶಕವಾದ ಗಾಜು ಮತ್ತು ಮರದ ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಧನ ಫ್ಯೂಮಿಗೇಷನ್ ಛೇಂಬರ್ (ಪ್ರದೂಮನ ಕಪಾಟು) ಇದೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ, ಮಸಿ, ದಾರ, ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಸಿಟ್ರಿನಲ್ ಆಯಿಲ್, ಥೈಮೇಲ್, ಸಿಲಿಕಾನ್ ಜೆಲ್‌ಗಳು ಮುಂತಾದ ಆಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

೧. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇಂದು ಹಾಳಾಗಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಕಟ್ಟು ರಾಶಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಲ್ಲಟ್ಟಿವೆ. ಹಾಗೆ ಜರೂರಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಪಾರದರ್ಶಕ ಗಾಜು ಮತ್ತು ಮರದ ಕಪಾಟುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

೨. ರಾಶಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಕಟ್ಟುಗಳ ವಿಂಗಡಣೆ, ಜೊಡಣೆ, ರಕ್ಷಣೆ, ಜರೂರಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.
೩. ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬಹುದು ಹಾಗಾಗಿ ಅದರ ಸೌಲಭ್ಯ ಆದಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಿದೆ.
೪. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಫ್ಯೂಮಿಗೇಷನ್ ಛೇಂಬರ್ (ಪ್ರದೂಮನ ಕಪಾಟು) ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿಗೆ ಹುಳು ಬಿದ್ದು ಬೇಗ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ ಹಾಗಾಗಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹುಳು, ಕೀಟಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
೫. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಗಣಕೀಕರಣ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸೂಚಿ ಆಗಬೇಕಿದೆ.

ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಏಕೈಕ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಹಾಯವೂ ಆದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

* * * * *

ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ಆಯಾಮಗಳು

— ಡಾ.ಪಂಡಿತ ಕೆ. ರಾಜೋಡ

ಪೀಠಿಕೆ:

ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜೀವಾಳವಾಗಿದ್ದಂತೆ; ಅದು ಭಾರತೀಯರ ಜನಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶಾಸನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉನ್ನತ ಸ್ತರದ ಜನಜೀವನದ ದಾಖಲೆಗಳು. ಇವು ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಮಾಂಡಲಿಕ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರ ಜೀವನಾನುಭವದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿದೆ. ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಹಾಗಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಪವರ್ಗದವರ ಬದುಕಿನ ಜೀವನಾನುಭವಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ನೀಡಿದೆ. ಇವು ಅನುಕೂಲ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಕುರಿತ ಪ್ರಧಾನ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯತ್ತು ಒಂದಾಗಿದೆ. 'ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಚರಿತ್ರೆ, ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಅಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮಾತಿದ್ದರೂ ಭಾರತೀಯರಾದ ನಾವು ಇದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾರಣವಾಗಿಂಥೇ 'ಭಾರತೀಯರಿಗೆಂಬಂತೆ, ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಡಿಮೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಹುಟ್ಟು ಪಡೆದಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಜಾತ ಪರಂಪರೆಯ ಕವಿಗಳು ತಮಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ರಾಜಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರರೆಂದು ಹೊಗಳಿ

ಅವರಿಂದ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಾನಪಡೆದುಕೊಂಡು ಭಾರತೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಅರಸರ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ವಿನಃ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ರಾಜರ, ಸಂಸ್ಥಾನಕರ ಇತಿಹಾಸ, ಚರಿತ್ರೆ ಅವರಿಂದ ಅಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತು.

ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಸಂಶೋಧಕನಿಗೆ ಕೇವಲ ಭಾರತೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಇದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಸೃಜಿಸಲು ದ್ರಾವಿಡ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೂ ಇರಬೇಕು. ಈ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ದ್ರಾವಿಡ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನರೂಪಿಸಬೇಕಾದ ತುರ್ತು ಇಂದಿನ ಸಂಶೋಧಕರ ಮುಂದೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಮತ್ತು ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಕಾಲವನ್ನು 'ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಯುಗ'ವೆಂದು ಕರೆಯಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಅನೇಕ ಜ್ಞಾನ-ಶಿಸ್ತುಗಳ ಹೊಸತನದ ಸ್ಪರ್ಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು ಬ್ರಿಟೀಷರು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತೀಯರ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನೇ ಬಂಡವಾಳ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ, ಈ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯರ ಸ್ಥಳೀಯ ವಿಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಮುಗ್ಧ ವಿಚಾರವಂತರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಜ್ಞಾನ ಶಿಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು ಎಚ್ಚಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯವೇನಲ್ಲ. ಇಂಥ ಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಚಳವಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಮುಗ್ಧರ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಯ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವಂತಾಯಿತು.

ಈ ಚಳವಳಿಯು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ. ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಒಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯಿತು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಈ ಚಳವಳಿಯು ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪಸರಿಸಿತು.

ಬ್ರಿಟೀಷ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಡೆವಿಡ್ ಹ್ಯೂಂ(ಕ್ರಿ.ಶ.೧೭೧೦-೧೭೭೬) ಪ್ರಾಚೀನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಹೊಸ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ, ಜ್ಞಾನೋದಯ ಸ್ವರೂಪದ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಗಿಬ್ಬನ್‌ನು ಪೂರ್ವ ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ನೂತನ ಜಗತ್ತುಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಭವ್ಯ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್(ಅಭಿಜಾತ) ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ (ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್)ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದನು.

ಈತ ತನ್ನ ಆತ್ಮಕತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ "ನಾನು ಬರೆಯಲು ಹೊರಟಿರುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಮೂಲಾಧಾರಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಾಧಾರಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಾಗ ಆಧುನಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳ ನಂಬಿಕೆ, ನಿಷ್ಠೆ, ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವವರು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಎರಡು ಅಂಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಒಂದು: ಇತಿಹಾಸದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಗತಕಾಲದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅನುಕಂಪದಿಂದ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು.

ಎರಡು: ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವ ಏಕ ರೀತಿಯದು ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದಿರುವುದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು.ಈ ಯುಗದ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಈ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಒಂದು:

ಗತಕಾಲವನ್ನು, ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆದ ಮೌಲ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ.

ಎರಡು:

ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಣೆಯಾಗುವುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಆ ಯುಗವನ್ನು 'ಅಂಧಕಾರ ಯುಗವೆಂದು' ಪರಿಭಾವಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ವಿದೇಶಿ ಬರಹಗಾರ ಮಿಶಲ್ 'ಇತಿಹಾಸ ಕೇತ್ರ ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಬಹುಶಃ ಈ ಮಾತನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ

ಇನ್ನೋರ್ವ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಬರ್ಕಹಾರ್ಡ್ ಅವರು 'ಇತಿಹಾಸವು ರಾಜ್ಯ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಈ ಮೂರು ಶಕ್ತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಬಳಿಕ ಮಿಶಲ್‌ನು 'ನೊಂದವರ, ಕಾರ್ಮಿಕರ, ಅವನತಿ ಹೊಂದಿದವರ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಾಗದೆ ಸತ್ತವರ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಇತಿಹಾಸ' ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಆದರೆ ಭೂತಕಾಲವನ್ನು 'ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಜ್ಯೋತಿ ಇತಿಹಾಸವೆಂದು' ಭಾವಿಸುವಾಗ ಅದು ಸತ್ತವರ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿರಲಿ, ಶಾಸನ ಸಂಶೋಧನೆಯೇ ಇರಲಿ, ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಭೃತಿ, ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯೇ ಆಗಿರಲಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ತುಲನಾತ್ಮಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಚರಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಎರಡು ನೇತ್ರಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಗಮನದಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ನಾವು ಸತ್ತವರ ಚರಿತ್ರ ಕಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಕೈಫಿಯತ್ತು ಕನ್ನಡ ಪದವೇ?

ಮದ್ರಾಸ ಭಂಡಾರದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕಾಲೀನ್ ಮೆಕೆಂರಿಯು ಯೂರೋಪ ದೇಶದಿಂದ ತರಿಸಿದ ಅಥವಾ ತಂದ ಜಿಲೆಟನ್ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅರೇಬಿಕ್-ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿದ ಈ ಪದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಜಯಪುರ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಅರಸರೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿತು. ಬಳಿಕ ಹೈದರ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶಿ ಬರಹಗಾರರ ಒಂದು ಸಮೂಹವೇ ಇತ್ತು. ಯಾರು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದನ್ನು ಬರೆದಿಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕೇತರ ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು, ಭಾರತೇತರ ಅರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅರೇಬಿಕ್ ಅಥವಾ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ೧೫-೧೬ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದವು. ಹೀಗಾಗಿ 'ಕೈಫಿಯತ್ತು' ಎಂಬ ಪದ ಮೂಲತಃ ಕನ್ನಡದ್ದಾಗಿರದೆ ಇದು 'ಅರೇಬಿಕ್' ಅಥವಾ 'ಪರ್ಶಿಯನ್' ಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿದ ಪದವಾಗಿದೆ. ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಅರ್ಥ-ಉಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಕೈಫಿಯತ್ತಿನ ಅರ್ಥ:

ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಪದಕ್ಕೆ 'Statement, Event' ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಸಮಾಚಾರ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾತು ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಂಡಿತು. ಅಂದಿಗಾಗಲೇ ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ವಿಶಾಲಗೊಂಡು 'ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನರೂಪ'ಯೆಂಬ ಬಣ್ಣವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಕಿಟೆಲ್ ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೋಶವು 'Statement, an Affair, a Case' ಎಂಬಂತಹ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ 'ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹೇಳಿಕೆ, ವಿವರಣೆ, ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪತ್ರ, ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಾರೋಪಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಲಿಖಿತ ಉತ್ತರ. ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದಾಖಲೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ.^೧ 'ಕೈಫಿಯತ್ತು' ಎಂದರೆ 'ಹೇಳಿಕೆ ಅಥವಾ ವಿವರಣೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದಾಖಲೆ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪತ್ರ, ವಿವರಣೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಪಡೆದಿದೆ. ಮಲೆಯಾಳ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಪದಕ್ಕೆ 'ಸಂಗತಿ-ವಿವರಣೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಅಥವಾ ವಿವರಗಳ ದಾಖಲೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ 'ದೂರು' ಮತ್ತು ಬಿನ್ನಹ ಎಂಬ ಪದಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ಪದವೇ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಎಂದು ಕೆದಿಲಾಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.^೨ ಇಲ್ಲಿ 'ದೂರು' ಎಂಬ ಪದವೇ ಸೂಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಡಾ.ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆಯವರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಇಂದಿಗೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದೂರುಕೊಟ್ಟೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಕೈಫಿಯತ್ತು ಹಾಕಿದೆ'^೩ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೈಫಿಯತ್ತಿಗೆ 'ಕೈಪಾತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ 'ಕೈಪೋತ್, ಕೈಪೇತ್' ಎಂಬ ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ರೂಪಾಂತರ ಪಡೆದು 'ಕೈಪೇತ' ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ 'ದಾವೆ, ವ್ಯಾಜ್ಯ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ 'ಬಖೈರು, ನಾಮ'ಗಳು 'ದಾಖಲೆ' ಅಥವಾ 'ಹೇಳಿಕೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಡಾ. ವರದರಾಜರಾವ್ ಅವರು "ಈ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಳಪುರಾಣ, ಐತಿಹ್ಯ, ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಜನಜನತವಾಗಿರುವ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿದ್ದ

ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತಾನು ಆಡುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ”^೪ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು “ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಇತಿಹಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಒಂದು ಪದವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಇತಿಹಾಸ ಆಕರಸಾಮಗ್ರಿಯ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಹೆಸರಾಗಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು, ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹೇಳಿಕೆ, ವಿವರಣೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದ್ದು ಇತಿಹಾಸ ದಾಖಲೆಯೆಂಬ ಅರ್ಥ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ಥಳಪುರಾಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತ ಮುಂದುವರೆದು ಮೆಕೆಂಝಿ ದೇವಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ಥಳಪುರಾಣವುಂಟೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಮೂಲತಃ ಸ್ಥಳವಿವರವಾದ ಮತ್ತು ಆ ಸ್ಥಳದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬರುಬರುತ್ತ ವೃತ್ತಿ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಝಿ ತಾನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಇಂಥ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ದಾಖಲೆಗಳಿಗೆ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದನೆಂದು”^೫ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಡಾ. ಕೆ. ರವಿಂದ್ರನಾಥರು “ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ರಾಜ ವಂಶಾವಳಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥಗಳ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳಪುರಾಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾಪಾರ ವೈಹಿವಾಟು, ಬೆಳೆ ಮುಂತಾದ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಕೈಫಿಯತ್ತು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ”^೬ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಉಗಮ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ:

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅರಸುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪೈಪೋಟಿ, ಒಳ ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಒಂದು ಕಡೆ, ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿ, ಆರ್ಕಾಟದ ನವಾಬ ಹೈದರಲಿ, ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನರಂಥವರು, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಮಗದೊಂದು ಕಡೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಜರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಹೋದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಅತಿಯಾದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ

ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನ ಸರ್ಕಾರ ಇವರೆಲ್ಲರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಬಳಿಕ ಅವರು ಗೈದ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂದರೆ: ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿತು, ತದನಂತರ ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಮೌಢ್ಯದಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀಯರ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದರು. ಆ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೀಗಿದೆ ಎಂದು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಇದಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಬರೆದ ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಊರೂರು ತಿರುಗಾಡಿ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಶಬ್ದಕೋಶಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಕಾಡು ಪಾಲಾದ, ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅದನ್ನು ಓದಿ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದರು. ಬೇರೆ, ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದ ವಿದೇಶಿ ಬರಹಗಾರರ ತಂಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜನರ ಕೃತಪ್ಪಿ ವಿಸ್ತೃತಿಯಾಗಿದ್ದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರು. ಅಂತಹ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಲ್ ಕಾಲೀನ ಮೆಕೆಂಝಿ(೧೭೫೪)ಯೂ ಒಬ್ಬ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕರ್ನಲ್ ಕಾಲೀನ್ ಮೆಕೆಂಝಿ ಸ್ವಾಟ್ಲೆಂಡಿನ ಮರ್ಡೂಕ ಮತ್ತು ಬಾರ್ಬರಾ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗನಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೭೫೪ ಜನಿಸಿದ. ಈತ ತನ್ನ ೨೯ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೭೮೩ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ‘ಕ್ಯಾಡೆಟ್ ಆಫ್ ಇಂಜಿನಿಯರ’ ಆಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡನು.

೧೭೯೬ರವರೆಗೆ ಈ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿ ಮೈಸೂರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಭಾರತದ ಭೂಪಟವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ. ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ವಿರುದ್ಧ ಮೈಸೂರ ಪ್ರದೇಶದ ಭೂವಿಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಯುಕ್ತನಾದನು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆತ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು, ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದನು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೆಕೆಂಝಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಇತ್ತ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ರಾಜರಾದ ಚೌಟರು, ಬಂಗರು, ಬಿಳಗಿ, ಕೆಳದಿ, ಸುಗುಟೂರು, ಸ್ವಾದಿ, ಇಕ್ಕೇರಿ, ಮಲೆನಾಡು ಅರಸರಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರು ಉದಯವಾಗಿದ್ದು ವಿಜಯನಗರ ಪತನವಾದ ನಂತರ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಇಕ್ಕೇರಿಯ ನಾಯಕರು ಇಲ್ಲಿಯ ಆಂತರಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ ಹಲವಾರು ಪಲ್ಲಟಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರಿನ ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನ, ಇಂಗ್ಲೀಷರು, ಪೂರ್ವಗೀಸರು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಂಪನ ಸರ್ಕಾರದ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ಇಂಜಿನೀಯರರಾಗಿ ಮಧ್ಯ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ದಕ್ಷಿಣದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ (ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ) ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಮೆಕೆಂರಿಯು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾನುಭೋಗರು ಮತ್ತು ಓದು-ಬರಹ ಬಲ್ಲವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ, ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಘಟನಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಈ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಳದ ಐತಿಹ್ಯ, ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದವರ ಸಂಗತಿ, ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಜನ ಜಾತಿ, ಕಸುಬು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯು ಮೆಕೆಂರಿಯು ಅಪೂರ್ವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತ ಬಂದನು.

ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಗಮವಾಯಿತು. ಈ ಕುರಿತು ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ರಕ್ತಾಕ್ಷಿಸಂವತ್ಸರಾಶ್ಚಯುಜದೊಳು ಸೀಮೆ ಪೈಮಾಸಿಯಂ ಮಾಡಲ್ ಮಕಂಜಿಸರದಾರಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯಂವರಸು ಬಂದಲ್ಲಿ, ಕನಕಗಿರಿಗೆ ಬಂದೆನ್ನಂ ಸ್ಥಳಪುರಾಣಮುಂಟೆ ಎಂದು ಕೇಳ್ವುದುಂ, ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪೂಜ್ಯಪಾದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೋದಿ ಪೇಳ್ವುದು, ಎನ್ನಂ ಬಿಡದೆ ಕಮರಹಳ್ಳಿ ಬಳಿಯ ಒಡ್ಡಿದ್ ಗುಡಾರದ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಪೂರ್ವದ ಕೆಲವು ಪ್ರಪಂಚುಗಳಂ ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲಾಲಿಸಿ, ಕಳಿಲೆ ಮಹಿಸೂರು ಪಟ್ಟಣ ಇಲವಾಲ ನಾಗವಾಲದವರಿಗು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಪರ್ಯಂತರಂ ಬಿಡದೆ ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಣಮಂ ಕೊಡುತ್ತ ರಾತ್ರಿಕಾಲದೊಳು ಪೂರ್ವದ ಪ್ರಪಂಚುಗಳಂ ಜಾತಿಭೇದಂಗಳು ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳನೆಲ್ಲವಂ ಕೇಳುತ್ತ, ರಾಜ್ಯಸೀಮೆಗಳ ಚಕ್ರದಿಂದಳೆದು ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತ, ಗ್ರಾಮಾಧಿಗ್ರಾಮಂಗಳಿಗೆ ನಕ್ಷೆಯಂ ಬರೆಯಿಸಿ, ಜಾತಿ ಕೋಮುವಾರು ಕುಳ ಮನೆ ಜನಜೀವನ ಮೊದಲಾದವಂ ಜಮಾಬಂದಿ ಮುಂತಾದವಂ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡದೆ ಬಂಗಾಳಿಗೊಯ್ಯಲೆಂದು

ಇಷ್ಟಿನ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ಬಂದದ್ದರಿಂದಲೂ ಪೂಜ್ಯಪಾದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನಾನು ಪೂರ್ವದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಪೇಳಿದುದಂ ಕಾಗದದ ವೈಹಿಯೊಳು ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಕರ್ನಾಟ ದೇಶದೊಳು ನಡೆದ ಪ್ರಪಂಚುಗಳನೆಲ್ಲಾ ಕ್ರೋಧೀಕರಿಸಿ ಬರೆದು ನಾವು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಿಂಗಳು ಒಳಗೆ ಬಂದರೆ ಭಾರಿ ಸಂಬಳವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯನ ಮಾರಿಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಕುಂಪಣಿ ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ, ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಈ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಮಂ ಮಾಡುತ್ತಿಷ್ಟಿನ ಸರದಾರಂ ಬಹುದೂರಂ ಪೋದುದರಿಂ ಒಪ್ಪಿಸುವುದ ಕ್ಕಿಲ್ಲವಾಯಿತು.”^೭

ಈ ಭಾಗದಿಂದ ದೇವಚಂದ್ರನ ಬಗೆಗೆ ಮೆಕೆಂರಿಯು ತಾಳಿದ ಪ್ರಿಯಾಧರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ದೇವಚಂದ್ರನ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅರಿವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ಉದ್ದರಣೆ ಚಾವಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ಮೆಕೆಂರಿಯು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಭೇಟಿ, ಪೋತ್ತಾಹಗಳೇ ದೇವಚಂದ್ರನಿಗೆ ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆ ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದವು. ಹೀಗೆ ಹೋದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಮೆಕೆಂರಿಯು ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಆಯಾ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಆದಿ-ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೇ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈತನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಬರೆದುಕೊಂಡು, ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯವನ್ನು ಕುರಿತು “ಶಕವರ್ಷ ೧೭೨೨ನೆಯ ಕ್ರೋಧನ ಸಂ೧೧೧೧ ಬ೧ ೧೨೧೧ ಈ ವಂಶಾವಳಿ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಫರಂಗಿ ಮೇಜರ ಮಕ್ಕಂಜಿ ಸಾಹೇಬರ ಕಡೆ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಕಡತದ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು”^೮ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅವನ ಸಹಾಯಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳೂ ಆಕರ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಸಂಗತಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೆಕೆಂರಿಯು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳು:

ಮೆಕೆಂರಿಯು ಮಹಾ ವಿದ್ವಾಂಸ. ಈತ ಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ: ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಯಾರನ್ನು ಬಳಸಿ

ಕೊಂಡನೆಂದರೆ: ಕಾವಲಿ ಭೋರಯ್ಯ, ಕಾವಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ, ಹುಲಿಗುಡ್ಡ ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದ ಸ್ಥಳೀಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೇಶೀಯ ಆಕರಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಕನ್ನಡದ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಕುರಿತಂತೆ ಕೈಫಿಯತ್ತು ನಾಮೆ, ಬಖೈರುಗಳಂತಹ ಅನೇಕ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಜನೆನಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಮೆಕೆಂಝಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ೧೫೬೮ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು, ೨೦೭೬ ಸ್ಥಳೀಯ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು, ೮೦೭೦ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಪ್ರತಿಗಳು, ೨೭೦೦ ನಕ್ಷೆ, ೨೬೩೦ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು, ೬೨೧೮ ನಾಣ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ೧೦೬ಪುರಾತನ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗೆ ಮೆಕೆಂಝಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕಾರ್ಯ ಉಹೆಗೂ ಮೀರಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಂಶೋಧಕರು, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಸೇರಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೃತ್ಯಾಕಾರವಾದ ಆಕರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಕ್ಕೆ ಒಂದಿಷ್ಟು, ಮದ್ರಾಸಿನ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಮ್ಯಾನಸ್ಕ್ರಿಪ್ಟ್ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದಿಷ್ಟು ಸೇರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ನೆಲಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮೆಕೆಂಝಿಯು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆತ ಮಾಡಿದ ಅಳಿದುಳಿದು ಬಂದ ಮೆಕೆಂಝಿಯ ಅಪೂರ್ವ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಾವು ಯಾರು ಇಂದಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿ. ಆತ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಕರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆದರೂ ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ, ಬರೆಸಿದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದವು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ-ರಿವಾಜುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರುಹುತ್ತವೆ. ಜನಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃಷಿ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಕಾಯಕ, ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೈಫಿಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ?:

ಕೈಫಿಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ಎಂದು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಏನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಕಾಲದ ಅರಸರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ, ಪುರಾಣಕಾಲದ ಋಷಿ, ಮುನಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ, ತ್ರೆತಾಯುಗದ ಮಹಾಪುರುಷರ, ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಏಳು ಪುರಿ, ಉಪಪುರಿಗಳ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ಆಳಿದ ಕದಂಬ, ಚಾಲುಕ್ಯ, ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ, ಹೊಯ್ಸಳ, ಮರಳನವರ ವಂಶದ ಅರಸರ, ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರು ಆಳಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳಿವೆ. ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಕೆಳದಿ, ಮೈಸೂರು, ದೇವಣಿಪುರ ಹಂಡೆ, ಸ್ವಾದಿ, ಬೆಳಗುತ್ತಿ, ಸಂತೆಬೆನ್ನೂರ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಅರಸರ, ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಚರಿತ್ರೆ ಇದೆ. ಅಜಿಲ ಅರಸರ, ಕಾರ್ಕಳ, ಚೌಟ, ವಂಗಾಡಿ ತೌಳವರಂತಹ ಜೈನ ಅರಸರ ಚರಿತ್ರೆ ಇದೆ. ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲಶಾಹಿ, ಹೈದ್ರಾಬಾದಿನ ಆಸಫ್‌ಜಾಹಿ, ಅರ್ಕಾಟದ ನವಾಬ ಹೈದರಲಿ, ಮೈಸೂರಿನ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನರಂತಹ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅರಸರ ಚರಿತ್ರೆ ಇದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ರಣದುಲ್ಲಾಖಾನ, ಅತಮದಿಕರಂತಹವರು ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಅನೇಕ ಅಮರನಾಯಕರಿದ್ದಾರೆ. ಗೌಡ, ಸರನಾಡಗೌಡ, ದೇಶಾಯಿ, ಪಟೇಲ, ಶಾನುಭೋಗರ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ. ಗ್ರಾಮ, ಪಟ್ಟಣ, ವೇಂಟಿಕೆ, ಜುಮ್ಲಾಗ್ರಾಮ, ಜಹಗೀರು ಗ್ರಾಮಗಳ ಕುರಿತು ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ.

ಕೋಟೆ, ಕೊತ್ತಲ, ಬುರುಜು, ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಕಾಲುವೆ, ನದಿ, ಸಮುದ್ರಗಳ ಕುರಿತ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ರಾಣಾಗಳ, ಮೊಕರುರು, ಆದ ಅಮಲು ಗ್ರಾಮಗಳ, ನಾಡು ಮಹಾನಾಡು, ಸ್ವಾಸ್ತಿಗಳ ಚೌಧಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಮಾಗಣಿಗಾರರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿವೆ. ಅಗ್ರಹಾರ ದೇವಾಲಯ, ಬಸದಿ, ಮಸದಿ, ಇಗರ್ಜಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡಿಗರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವಾಲಯ, ಅಗ್ರಹಾರ, ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ರೋಚಕ ಘಟನೆಗಳು ದಾಖಲಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡಿಗ ಕುಲ, ತೆಲಗುಕುಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಆಯಗಾರರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಸುಖಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಮತ್ತು ಚೌಧಾಯ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಭಯನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಮಾಟಮಾಡಿಸಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಿಂಥ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದರ

ವಿವರವಿದೆ. ಅವುಗಳು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಮಾರಟಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಅನೇಕ ದುರ್ಗಗಳ, ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಗುಡಿ, ಕೆರೆಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರದ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಜನಪದರ ದುಃಖಾಂತದ ಬವಣೆಗಳಿವೆ. ಕೊಲೆ, ಗಲ್ಲು, ಆನೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ತುಳಿಸಿ ಕೊಲೆಗೆ ಯತ್ನಿಸಿದ ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕ ಘಟನೆಗಳಿವೆ. ಕಾಮಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಸವತಿಯ ಮಗನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸಿದ, ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಅಳಿಯಂದಿರರನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೆರಿಸಿದ, ವ್ಯಭಿಚಾರಮಾಡಿ ಸಿಕ್ಕು ಬಿದ್ದು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಯ ಕೊಲೆ ನಡೆದು ಇಡಿ ಕುಟುಂಬ ಜಲ ಪ್ರವೇಶ, ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅನೇಕ ದುರಂತ ಘಟನೆಗಳಿವೆ. ಸೂಳೆಯ ಮೊಲೆ ಕೊಯ್ದು ಪ್ರಸಂಗಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ, ಪುರಾಣವಿದೆ, ಐತಿಹ್ಯಗಳಿವೆ. ದಂತ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ. ಇಂದಿಗೂ ಕೇಳದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಕೈಫಿಯತ್ತು ಯಾರು ಬರೆದರು? ಯಾರಿಂದ ಬರೆಸಿದರು? ಯಾವಾಗ ಬರೆದರು? ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನವಾದಿತು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಅತ್ತ ಹರಿಯದೆ ಇತ್ತ ಸುಮ್ಮನಾಗದೇ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಕನ್ನೆಯಂತೆ ಬದುಕುತ್ತ ಬಂದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಪದರ ಚರಿತ್ರೆ, ಚಾರಿತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಅಮೂಲ್ಯ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಮೂಲ್ಯ ಆಕರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವದ ಕುರಿತು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಸ್ವರೂಪ:

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ಲಭಿಸಿರುವ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೈಫಿಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಐತಿಹ್ಯ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ತಗೆಯುವುದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗದ್ಯಶೈಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಈ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಿಂದ ಆ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಪದಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲಗಳು, ಅಂದಿನ ರಾಜಸಭೆಯ ವೈಭವ ವೈಖರಿಗಳು, ರಾಜಕಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆದ

ಸಮರಗಳ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಿವರಣೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢಿಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಜಾತಿ- ಮತ-ಕುಲಗಳ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಹಿರಿಮೆಗಳು, ಗುರುಗಳು ವಂಶಾವಳಿ ವಿವರಗಳು, ಆಯಾ ಸ್ಥಳದ ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ರಾಜಾಧಿರಾಜರುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವೈಮನಸ್ಸುಗಳು, ಪವಾಡ ಪುರುಷರ ಕಥಾನಕಗಳು, ಪುರಾಣ ಪುರುಷರ ಇತಿವೃತ್ತಗಳು, ಸಮಾಜದ ವಿಭಿನ್ನ ಚಿತ್ರಣಗಳು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೊಲೆ, ಗಲ್ಲು, ಕೆರೆಗೆ ಹಾರ, ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಯುವುದು. ಆನೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ತುಳಿಸುವುದು ಇಂತಹ ಭಯಾಂತಕ ಘಟನೆಗಳು ಆಚರಣೆ, ಸ್ವಪ್ನಗಳಂತಹ ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಸರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಮಹತ್ವ :

ಇತಿಹಾಸ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ದಾಖಲೆಗಳಾದ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವಿದ್ದರೆ, ಉಳಿದವುಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನದ ಆಧಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಸೇರುವುದರಿಂದ ಇವು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಾಸನಗಳಿಗಿಂತ ಮಹತ್ವದವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

೧. ಶಾಸನಗಳು ನಮ್ಮ ಜನ ಜೀವನದ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಮಾಂಡಲಿಕ, ಸಾಮಂತ, ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಗಳಂತಹ ಪ್ರಭುಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗದವರ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಧಾನಸ್ಥಾನ ನೀಡಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಂಬ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ ಪಾಳೆಯ ಪಟ್ಟುಗಳ ಬದುಕಿನ ಚರಿತ್ರೆ ಈ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ.

೨. ಪರಿಮಿತ ಗಾತ್ರ ಕಾರಣವಾಗಿ ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಘಟನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅನೇಕ ಪುಟಗಳ ವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಬಹುದಾದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಾದರೆ, ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಥೆಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

೩. ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವುದು ಜೀವನದ ಆದರ್ಶ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಮೋಸ-ವಂಚನೆ ನೋವು-ನಲಿವು, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಸಿಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂಬಂತೆ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಚ್ಚಿಹೋದ ಸ್ಥಳೀಯರ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

೪. ಶಾಸನಗಳಂತೆ ಕೇವಲ ದಾನದ ಸಮರ್ಥನೆ, ವೀರರ ಘಟನೆಗಳನ್ನು, ಶಾಪಾಶಯಗಳಂತಹ ಅರಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ಗ್ರಾಮ, ಕೋಟೆ, ಕೊತ್ತಲ, ಕೆರೆ, ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷ-ಸ್ನೇಹ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ-ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಕುಲಮೂಲದ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ಥಳಮಹಿಮೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಕೃಷಿ, ವ್ಯಾಪಾರ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಾಸನಗಳು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಇವು, ವಸ್ತು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅವು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ತಾಳಿದ ನಿಲುವು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.

ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು ರಾಜರು, ಮಹಾಸಾಮಂತರು. ಬರೆದವರು ವಿಭುದಕಳಾ ಪಂಡಿತರು, ಶಿಷ್ಟರು, ಲಿಪಿಕಾರರು, ಕೆತ್ತಿದವರು ಓಜರು. ಆದರೆ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಮಾನ್ಯರು, ಇಲ್ಲವೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರೆದ ಶಿಷ್ಟರು, ಹೀಗಾಗಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಳದ ಐತಿಹ್ಯ (Legend), ಪುರಾಣ (Myth), ಇತಿಹಾಸ (History)ಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಜನರಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರೆದ ವಿಷಯಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಎಣೆ ಪಡೆದಿದೆ.

ಉದಾ: ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ತಲಸ್ಪರ್ಷಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯವಿಷಯ, ಪುರಾಣೀಕೃತ ಅಸತ್ಯವಿಷಯ, ಐತಿಹ್ಯೀಕೃತ ಅಸತ್ಯವಿಷಯ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಿಷಯಗಳ ವಿವರಗಳಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು “ಮೌಖಿಕ ಇತಿಹಾಸ” (Oral History) ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಂದು ಚರಿತ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಅಲ್ಲದೆ ಇತಿಹಾಸಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಹೆಚ್ಚು ಇದರತ್ತ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಚರಿತ್ರೆ, ಇತಿಹಾಸದ

ರಚನೆಗೆ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಆಕರ ಸಂಪತ್ತು ಎನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಸಂಪಾದಕೀಯದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಳೀಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪುನರಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ತೆರನಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ‘ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು’ ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಅನೇಕ ಸಲ ಗೊತ್ತಿರದ, ಹಿಂದೆ ನಡೆದು ಹೋದ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರು, ಪೂರ್ತುಗೀಜರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮತ ಪ್ರಸಾರ, ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಇವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡರು.

ಇವುಗಳು ಶಾಸನಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧವಾದ ಆಕರಗಳೆನ್ನಿಸದಿದ್ದರೂ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವಂತೆ ಪೂರಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ತೆರನಾದ ಲಿಖಿತಗಳನ್ನು ‘ಬಖೈರು’ ಮತ್ತು ‘ನಾಮಾ’ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸ್ಥಳದ ಪೌರಾಣಿಕ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ವರೂಪ, ಸ್ಥಳನಾಮ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಧರ್ಮ, ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ, ದೇವಾಲಯ, ಶಿಲ್ಪ, ಜಾತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಇಂಥ ಬರಹಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗ ದೊರೆತಿರುವ ‘ಹೈದರನಾಮಾ’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೈದರನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಅಡಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ‘ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮಾ’ ಎಂಬ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ತೆರನಾದ ಬರಹಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿಯೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಜವಾದ ಘಟನೆಗಳು ಉಲ್ಲಿಖಿತವಾಗಿವೆ.

‘ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಬಖೈರು’ ಎಂಬ ರಚನೆ, ಪೂನಾದ ಪೇಶ್ವೆ ಮಹಾರಾಜ, ಶ್ರೀ ಮಾಧವರಾಜ ಪಂಥ ಅವರಿಂದ ನೇಮಿತವಾದ ಭೀಮಾಜಿ ಪಂಥ ಎಂಬುವವರಿಂದ ಬರೆಯಿಸಲಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಈ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಯಾರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಬರೆದವರ ಬರೆಸಿದವರ ಕಾಲ :

ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ೧೩೪ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳನ್ನು ಏಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ, ಸಮಸ್ತದೈವದವರು ಸೇರಿ ಬರೆಸಿದ, ಜಾತಿಗುರುಗಳು ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಮುಖರ ವಿನಂತಿ ಮೇರೆಗೆ ಬರೆಸಿ ಕೊಟ್ಟವರ, ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತರ ಕಡೆಯಿಂದ ಬರೆಸಿದ, ಕೆಲವು ನಕಲು ಮಾಡಿಸಿದ ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಸೂಚನೆಗಳು ಕೈಫಿಯತ್ತಿನ ಆದಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅಂತ್ಯ ಇಲ್ಲವೆ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಬರೆಸಿದ್ದು:

ಕ್ರೋಧನ ಸಂ. ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ೧೫ ಸಂ. ೧೮೦೫ ಯಿಸವಿಯಲ್ಲಿ ಅಕಟೋಬರ ತಾ. ೨೨೫ “ಕೈಫಿಯತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕೆ ಅಜಂಪುರದ ನಾಡಿಗರ ಸೋಮೈಯ್ಯ ಬರೆಸಿದ್ದು ಎಂದು” ಹೇಳಿದೆ. ಕಮಲಾಪುರ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ದೇಶಾಯಿ ಶೀನಪ್ಪ ಕ್ಷಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೇಷ್ಟ ಶುದ್ಧ ೫ಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿನ ಅಷ್ಟಮಟದೊಳಗಣ ಪುತ್ತಿಗೆ ಮಠದ ಕೃಷ್ಣಉಪಾದ್ಯಾಯನು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.” ಶ್ರೀ ಕೋಮಾರದೇವರ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಬರೆದವರು ನಾಡ ಕೊ ೧೧॥ ಭೋಗವಳಿ ಬಣದ ಗೋವಿಂದಪ್ಪನ ಮಗ ವೆಂಕಸ್ವಾ[>ಪ್ಪಾ] ಬರಹವು ಎಂದಿದೆ. ೧೨

ಮಹಾಜನ ಸಮಸ್ತ ದೈವದವರು ಸೇರಿ ಬರೆಸಿದ್ದು:

ನಾಗಮಂಗಲ ಕೈಫಿಯತ್ತನ್ನು ನಾಗಮಂಗಲದ ಸ್ಥಿತಾಶೇಷ ವಿದ್ವಾನ್ ಮಹಾಜನ . . . ಮುಂತಾದವರು ಸೇರಿ “೧೮೦೭ ಯಿಸವಿ ಮಾಹೆ ಜನೆವರಿ ತಾರೀಖು ೧೫ ಯಿಸವಿ . . ಸಾಲಿವಾಹನ ಶಖ ೧೭೨೫ನೇ ಅಕ್ಷಯನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದಂದು ಬರೆಸಿದರು. ೧೩ ಅಂಕನಾಥಪುರದ ಅರ್ಚಿಸ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಕೈಫಿಯತ್ತನ್ನು ಆನೆಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಶಾನುಭೋಗರು, ಬೇಲೂರ ಅಯ್ಯನವರು ಶಂಕರಯ್ಯನವರು. ಅಮಲ್ದಾರ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರು.... ನಾಡಿದ ಸಂಕ್ರಮಣ ರಾಮಯ್ಯಗೆ ಸಹ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ೧೪ ಹೊಳೆಹೊನ್ನೂರಿನ ರಾಮಯ್ಯ, ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಬರೆಸಿದ ಮಿರಲೆ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ೧೫

ಬನವಾಸಿ ಸ್ಥಳದ ಕೈಫಿಯತ್ತನ್ನು ಬನವಶಿ ಸ್ಥಳದ ಮಹಾಜನಂಗಗಳು, ತ್ರಿಕಾಲ ಆರ್ಚಕರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಪುರೋಹಿತ ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟರು, ಜೋಯಿಸ ರಾಮಭಟ್ಟರು

ಮಹಾಜನಂಗಗಳು ಸೇರಿ “ಸನ್ ೧೮೧೩ನೆಯ ಇಸವಿ (ಶ್ರೀಮುಖ ಸಂವತ್ಸರದ) ಡಿಶಂಬರು ಮಾಹೆ ತಾರೀಖು ಲನೆಯ ಶ್ರೀಮುಖ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಬಹುಳ ೧೪ ಸೋಮವಾರದಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟರೆಂದು ೧೬ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

“ಕೈಫಿಯತ್ತು ಭಟ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕೆ ಬಳ್ಳಾರಿ ಬರೆಸಿದ ಭಟ್ಟರ ಹೆಸರು ಕಾಟಪ್ಪ ವೊಬ್ಬ, ಹೊಸಪುರಪ್ಪ ವೊಬ್ಬ, ನರಸಪ್ಪ ೧, ರಾಮಯ್ಯ ೧, ಸೇರಿ ಬರೆದ ತಾರೀಖು ಅಗಟೋಬರು ೧೮೦೯ ಸಂವತ್ಸರ ಬ. ದಸ್ತೂರ ನಾರಾಯಣರಾವು ಮುತ್ಸದ್ದಿ, ಮುತ್ತೈನು ಮೇಸ್ತರ್ ವಾರ್ಡು ಸಾಹೇಬ್, ಸರವಿಯರ ಆಶಿಫಾ[>ಷ್ಷಂ]ಟು ಯಿಲಾಖೆ ಮೇಜರ್ ಕಾಲನ್ ಮೆಕೆಂಜಿ ಸಾಹೇಬ” ೧೭

ತುಳುವ ದೇಶ ಕಡಬಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೈಫಿಯತ್ತನ್ನು ಕಡಬಾ ಶ್ಯಾನಭೋಗ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರು ಮತ್ತು ಕುಂಬಾಟ ಸಂಕಯ್ಯ ಸಾಹೇಬರು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ೧೮ ಪೆಡದೂರ ಮಾಗಣಿ ಮಾಗಣಿ ಹೆಬ್ಬಾರ ಅನಂತಯ್ಯ, ನೆಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ತುಂತಾದವರು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ವಿಠಲಭಟ್ಟನು ಕ್ಷಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೇಷ್ಟಶು-೫ ಲು ಬರೆಸಿದನು. ೧೯

ಪಲಿಮಾರ ಮಠದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆಸಿದ ಫಲಿಮಾರ ಮಠದ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಶ್ರೀಮುಖ ಸಂವತ್ಸರ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶ ೧೪ ಸೋಮವಾರ ಬನವಸಿ ಸ್ಥಳದ ಮಹಾಜನಂಗಗಳು, ಶ್ರೀಕಾಲ ಅರ್ಚಕರು, ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರರೋಹಿತ ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟರು, ಜೋಯಿಸ ರಾಮಾಭಟ್ಟರು ಮಹಾಜನಂಗಗಳು ಸೇರಿ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟರು ೨೦ ಸಿರಸಿ ಮಾಗಣಿ ಶ್ಯಾನುಭೋಗ ರಾಮಯ್ಯ ನಾಡಿಗ ಶೇಷಯ್ಯ, ಪಡಿಗೇರಿ ಶಿವಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟರು ೨೧ ತಾಲೂಕು ಕಂಪಲಿ ಕೈಫಿಯತ್ತನ್ನು ಬರೆಸಿದವರು ಭಟ್ಟರ ಹೆಸರು ಕಾಟಪ್ಪ ವೊಬ್ಬ, ಹೊಸಪುರಪ್ಪ ವೊಬ್ಬ, ನರಸಪ್ಪ ೧, ರಾಮಯ್ಯ ೧.ಬರೆದ ತಾರೀಖು ಅಗಟೋಬರು ೧೮೦೯ ಸಂವತ್ಸರ ಬ ದಸ್ತೂರ ನಾರಾಯಣರಾವು ಮುತ್ಸದ್ದಿ, ಮುತ್ತೈನು ಮೇಸ್ತರ್ ವಾರ್ಡು ಸಾಹೇಬ್, ಸರವಿಯರ್ ಆಶಿಫಾ[>ಷ್ಷಂ]ಟು ಯಿಲಾಖೆ ಮೇಜರ್ ಕಾಲನ್ ಮೆಕೆಂಜಿ ಸಾಹೇಬರು ೨೨

ಶ್ರೀ ಕೋಮಾರದೇವರ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಸೂರ್ ಸನ್ 1816 ಭಾವ ಸಂ ೧೬ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ 13 ಸೊದೆ ಶೀಮೆ ವಳಗಣ ಕುಡಿಕುಂಬಾರ ಗೌಡ ಬರಮ ತಿಮ್ಮ ಮೊದಲಾದವರು[>ರ] ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಯಿವರ ಜಾತಿ ಗುರುವಾದಂ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆಶಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು 23 ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಯಿದ್ದಿತು. ಯೀ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಬರೆದವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪಯ್ಯಗೌಡ ಶಾ|| ವೆಂಕಟಪತಯ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತೆ 2 ಕವ್ಯ, ಅರವತ್ತು ವರುಷದವ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. 24 ಕೆಂಗಲಿ ವೈಷ್ಣವರ

ಅಥವಾ ವೆಂಕಟಪುರದ ವೈಷ್ಣವರ ಕೃಷಿಯತ್ತನ್ನು ಸೂರ್ ಸನ್ 1816 ಯಿಸವಿ ಭಾವ ಸಂ| ನಜ ಭಾದ್ರಪದ ಶು||3|| ಬನವಾಸಿ ಶೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಯಿರುವ ಕೊರಮರು ಕಲ್ಲಣ್ಣಾಶೆಟ್ಟಿ,

ಗಿರಿಮಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ಕುಲದವರು ಬರಸಿಕೊಟ್ಟ ಕುಲಮರ್ಯಾದಿ ವಿವರ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.^{೨೫}

ಕೃಷಿಯತು, ತರೀಕೆರೆ ಶೀಮೆ ವಳಗೆ ಯಿರುವ ಬಂಜಾರಿ ಕೃಷಿಯತು. ಕ್ರೋಧನ ಸಂಭಾದ್ರಪದ ಬ ೧೧೦೦ ಬರಶಿದು, ತಾಂಡೆ ಭಗವಾನ ರಾಮ ವಗೈರೆ ಬರಸಿಕೊಟ್ಟರು.^{೨೬}

ಭಾವ ಸಂವತ್ಸರದ ನಿಜ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ೨೧೦೦ ಸೋಂದಾ ಶೀಮೆ ವಳಗಣ ಮೇದಾರ ಜಾತಿ ಗೌಡ ವೀರಬಸ್ಯಾಲಿಂಗ ಮೊದಲಾದವರು ಬರಸಿಕೊಟ್ಟರು.^{೨೭}

ಭಾವ ಸಂವತ್ಸರದ ನಿಜ ಭಾದ್ರಪದ ಶು ೧೦೦೦ ಬನವಾಸಿ ಸೋದೆ ಶೀಮೆ ವಳಗಣ ಮೇಲುಸಾಖರೆ ಜಾತಿಯವರು ಗವುಡ, ಬುಳ್ಳಂಣೊರ ಮದುಲಿಂಗಣ್ಣ, ವುಪ್ಪಾರ ಮಧುಲಿಂಗ, ಮರಿಯ ಕರೆಮಲ್ಲ, ಗುತ್ಯಾ ಹಚ್ಚನಾಯಕ, ಸೊರಬದ ಯಲ್ಲ ಮುಂತಾದ ಕುಲಸಮಸ್ತರು ಬರಸಿಕೊಟ್ಟರು.^{೨೮}

ಭಾವ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲು ಸೋದೆ ಶೀಮೆ ಸಮಸ್ತ ಹಳಪೈಕದ ಕುಲದವರು ಕಟ್ಟಿಮನೆ ಗವುಡ, ಮರಗುಂಡಿ ಹನುಮನಾಯಕ, ಬೆಡಸಗಾವೆ ಬಿಳಿನಾಯಕ, ಹುಲೆಕಲ್ಲ ಲಿಂಗನಾಯಕ, ಶಾಂತಪುರದ ಗವುಡ ಲಿಂಗನಾಯಕ, ಹೆರೂರಶೀಮೆ ಬದನಾಯಕ, ನಿಲುಕುಂದ ಕರೆನಾಯಕನ ಮಗ ತಿಮ್ಮ, ಬಾಳೂರ ಭರಮನಾಯಕ, ಕರೂರು ಶೀಮೆ ಕಾನುಗೋಡು ಮರಯನಾಯಕ, ಶಿರಶಿ ಶೀಮೆ ಬಸಿಯನಾಯಕ, ಯಲ್ಲಾಪುರದ ಶೀಮೆ ಸವಣಗಿರೆ ತಿಪ್ಪನಾಯಕ ಮುಂತಾದವರು ಸಹಾ ಬರಸಿಕೊಟ್ಟನು.^{೨೯}

ಗುಮಾಸ್ತರು ಮತ್ತು ಮೆಕೆಂಠಿ ಸೇರಿ ಬರೆಸಿದ್ದು:

“ಕೃಷಿಯತ್ತು ಸೋದೆ ರಾಜವಂಶಾವಳಿ ಸಹಾ ಸೋದೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೃಷಿಯತ್ತನ್ನು ಗುಮಾಸ್ತೆ ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಇಲಾಖೆ ಕರ್ನಲ್ ಕಾಲಿನ್ ಮೆಕೆಂಜಿ ಸರವಿಯವರ ಜಿರ್ನಲಿ, ಸೂರಸನ್ ೧೮೧೫ (ಕ್ರಿ.ಶ) ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕ್ ದರಿಯಾಫ್ತಿ ದಾಖಲ ಪ್ರಕಾರ ಬರೆದರು^{೩೦} ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ತಳಕಾಡು ಕೃಷಿಯತ್ತನ್ನು “ಉಲ್ಲುಕ್ ಸಾಹೇಬರವರ ಕಡೆಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದರ ನಕಲು. ತಾ ೩೦ನೇ ಮಾಹೆ ಡಿಶಂಬರ ಸಂ ೧೮೦೬ . . ಮೊಕ್ಕಾಮ ಮೈಸೂರು”^{೩೧} ಬ. ದಸ್ತೂರ ನಾರಾಯಣರಾವ ಮುತ್ಸದ್ದಿ ಯಿಲಾಖೆ ಮೇಜರ್

ಕಾಲನ್ ಮೆಕೆಂಜಿ ಸಾಹೇಬ. ತಾರೀಖು ೧೨ ಮಾಹೆ ಅಗಟೋಬರ್ ಸನ್ ೧೮೦೯ ಇಸವಿ. ದರ ಜಾಗಾ ಕುರುಗೋಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಕೃಷಿಯತ್ತನ್ನು ಮೆಕೆಂಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಬರೆಸಿರಬೇಕು.^{೩೨}

ಜಾತಿಗುರುಗಳು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದು:

ಕುಂಚಿವಕ್ಕಲಿಗರ ಕೃಷಿಯತ್ತನ್ನು ಗುರುವಾದ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು “ಭಾವ ಸಂವತ್ಸರದ ನಿಜ ಭಾದ್ರಪದ ಶು||೧೦|| ಸೋದೆ ಸೀಮೆ ವಳಗಣ ಕುಂಚಿವಕ್ಕಲ ಮಕ್ಕಳು ಗೊಡಲಿ ಕಟ್ಟಿಮನೆ ತಿರುಕಪ್ಪ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ರಂಗಪ್ಪ, ಹನುಮಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಬರಸಿಕೊಟ್ಟರು.^{೩೩}

ಸೂರ ಸನ್ ೧೮೧೫ ಯಿಸವಿ, ಭಾವ ಸಂವತ್ಸರದ ಅಧಿಕ ಭಾದ್ರಪದ ಬ|೧೧೦೦ ಬನವಾಶಿ ಶೀಮೆ ವಳಗಣ ಚನ್ನಯ್ಯನ ಕುಲದ ಕಟ್ಟಿಮನೆ ದೊಡ್ಡ ಬಾಳನ ಮಗಾ ರಾಮ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಕಾಮಾಟದ ಮಧುಲಿಂಗ, ಕುಂಬಾರ ಕೆಂಚ, ಶೆಟ್ಟರ ಭರಮ ಮುಂತಾದ ಚನ್ನಯ್ಯನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುವಾದ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು ಬರಸಿಕೊಟ್ಟ ಚನ್ನಯ್ಯ ಜಾತಿ ರಿವಾಜು ಕೃಷಿಯತು.^{೩೪}

ಸೊಂದ್ವಾ ತಾಲೂಕೆ, ಬನವಶಿ ಮಾಗಣಿ, ತೆಲಗು ಬಣಜಿಗರ ಬೂದಿಸೆಟ್ಟಿ, ಬಸವನಕಟ್ಟಿ, ಹನುಮಗೌಡ, ಸೋಗಹನ ವೀರನಗೌಡ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ನಾಗರದ ನಾಗಣ್ಣ, ಬನವಾಶೆ ತಳವಾರ ನಾರಾಯಣ, ಕಟ್ಟೆ ದಾಸಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇವರ ಗುರುವಾದ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಾಯಚ್ಚಿಯಿಚ್ಚಿನ [>ಪ್ರಾಯಚ್ಚಿತ್ತಿನ] ತೆಲಗು ಬಣಜಿಗರ ಜಾತಿ ರಿವಾಜು ಕೃಷಿಯತು.^{೩೫}

ಭಾವಸಂವತ್ಸರದ ಅಧಿಕ ಭಾದ್ರಪದ ಬ||೨|| ಸೋಂದಾ ತಾಲೂಕು ಪೈಕಿ ಬನ ಪದ್ಮಸಾಲೇರು ಜಾತಿ ಗೌಡ ಭಾಶಿ ವೆಂಕಪ್ಪ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ವುಪ್ಪಾರಗೇರಿ ದೊಡ್ಡತಮ್ಮಪ್ಪ, ವುಪ್ಪಾರಗೇರಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಯಲಿಗಾರ ಶಿವಪ್ಪ, ಕಂತ್ರಾಚಿ ಯಲ್ಲಪ್ಪ, ಬುರಡಿ ತಿಮ್ಮ, ಅಗಡಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ, ಮರಿತಮ್ಮಣ್ಣ, ಬಾಲಕನ[>ಬಾರಕೇರ]ಲಿಂಗಣ್ಣ, ವುಪ್ಪಾರಗೇರಿ ಗೋವಿಂದಣ್ಣ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಗುರುವಾದ ತಾತಾಚಾರಿಯವರು ಬರಸಿಕೊಟ್ಟ^{೩೬} ಪದ್ಮಸಾಲೇರ ಕೃಷಿಯತುಮಣ್ಣವಡ್ಡ ಜಾತಿ ರಿವಾಜು ಕೃಷಿಯತು. ಸೂರ್ ಸನ್ ೧೮೧೫ಯ ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರ ಅನತ[>ಅಧಿಕ] ಭಾದ್ರಪದ ಬ ೧೩೫ ಬನವಶಿ ಶೀಮೆ ವಳಗಣ ಮಣ್ಣವಡ್ಡಜಾತಿಯವರು, ಗೌಡ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮೊದಲಾದವರು ಸಹ ಇವರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಯಿವರ ಗುರುವಾದ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು ಬರಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೃಷಿಯತುನಾಮೆ.^{೩೭}

ಸೂರ್ ಸನ್ ೧೮೧೬, ಭಾವ ಸಂ ನಜ ಭಾದ್ರಪದ ಶು. ೧೫೧೫ ಸೋದೆ ಶೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಯಿರುವ ಗಂಗಡಿಕಾರ ವಕ್ಕಲ ಮಕ್ಕಳ ಜಾತಿವರ್ದದ ವೆಂಡ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ, ತಿಮ್ಮಯ್ಯಗೌಡ, ನಂಜಗವುಡ, ಕುಪ್ಪಣಗವುಡ ಮುಂತಾದ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿ ಯಿರುವ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು ಬರಶಿಕೊಟ್ಟ ಗಂಗಡಿಕಾರ ವಕ್ಕಲಿಗರ ಕೈಫಿಯತು.೩೮

ಹೀಗೆ ೧೫೪ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಯಾರು ಯಾರು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬರೆಸಿದರು ಎಂಬುದನು ಇಲ್ಲಿಯ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಆದಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಇವು ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ರಚನೆಯ ಕಾಲ, ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟವರ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಟೀಪುವಿನ ಮರಣಾನಂತರ (೧೭೯೯) ಮೆಕೆಂಝಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಪರಿವೀಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡನು. ೧೮೧೧ರಲ್ಲಿ ಜಾವಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ವರೆಗೆ ಆತ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮಾರು ೪೨೦೦೦ ಮೈಲು ಸುತ್ತಾಡಿದ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೭೯೯ರಿಂದ ೧೮೧೧ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು, ಆಮೇಲೆಯೂ ಕೆಲವನ್ನು ಆತ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದವರಿಂದಲೂ ಇತರರಿಂದಲೂ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕೆಲವೆಡೆ “ಕುಂಪಣಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೈಫಿಯತು ನಾಮೆ” ಎಂಬಂಥ ವಾಕ್ಯಗಳು^{೩೯} ಬರುವುದರಿಂದ ಇವು ಸರಕಾರಿ ದಾಖಲೆಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ ಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. “ಮಾಳಿಗೆ ಹೆಬ್ಬಾರ ಅನಂತಯ್ಯನ ರುಜು, ನೆಲ್ಲು ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ರುಜು^{೪೦} ಎಂಬಂಥ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಇವುಗಳ ಅಧಿಕೃತತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.” ಈ ಕೈಫಿಯತು ಬರೆದವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪಯ್ಯಗೌಡ ಶಾ|| ವೆಂಕಟಪತಯ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತೆ . . . ಕವ್ಯ ಅರುವತ್ತು ವರುಷದವ”^{೪೧}. ಎಂಬಂಥ ವಯಸ್ಸನ್ನೂ ಹೇಳುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಇವುಗಳ ಅಧಿಕೃತತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಝಿ ತಾನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ, ಶಾಸನ, ವಿಗ್ರಹ, ನಾಣ್ಯ, ಭೂಪಟವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಯಾವ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆ ಗ್ರಾಮ, ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಕರಣಿಕರಿಂದ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಅಂಕಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳೇ ಶಾಸನ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ನಮ್ಮ ರಾಜ, ವಿರೋಧಿ ರಾಜನ ಜೊತೆ ಕಾದಾಡಿ ಸತ್ತು ಹೋದರೂ ಗೆದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುವ ಹಲವು ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ

ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮದು ಚಂದ್ರವಂಶ, ಸೂರ್ಯವಂಶ, ಸೋಮವಂಶ ಮುಂತಾದ ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಂಶಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಲಾಂಛನ, ಬಿರುದಾವಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಾಸನ ಬರಹಗಳು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದವರ ಹಾಗೆ ಯಾವುದೇ ರಿಕ್ತಾಭಿಮಾನದ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೈಫಿಯತ್ತು ಬರೆಯುವ ಕೈಫಿಯತ್ತುಕಾರರು ಯಾರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವ, ಯಾರನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವ, ಪಾರಿತೋಷಕವಾಗಲಿ, ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಯಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಯಮಾನದವರಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಬರೆಯಬೇಕಾದ ಜರುರತ್ತು ಏನಿತ್ತು ಎಂದರೆ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಸ್ಥಳೀಯ ಜ್ವಲಂತ ಮತ್ತು ಜನಜನಿತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಉಪಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೈಫಿಯತ್ತುಕಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿರಬಹುದಷ್ಟೇ. ಬರೆದ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಕಥೆ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ತಪ್ಪುಗಳು ನುಸುಳಿ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಡು ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳು ಭಾಷಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಾಕ್ಯದೋಷಗಳು, ವ್ಯಾಕರಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ, ಮಹಾಪ್ರಾಣಗಳ ಬಳಕೆ ಅದಲು ಬದಲು ಆಗಿರುವುದು, ಹೃಸ್ವದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ದೀರ್ಘಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ :

ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ನಾಡೋಜ ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಒಟ್ಟು ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಟೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ವಿಷಯ ಸಮೂಹ ನಿಷ್ಕವೆನಿಸಿದಾಗ (ಉದಾ: ಶಾಸನ) ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಕವೆನಿಸಿದಾಗ (ಉದಾ: ಪತ್ರ) ಅಂಥ ಬರವಣಿಗೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಶಿಲ್ಪ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಸಮೂಹನಿಷ್ಕ ಲೇಖನಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಅಂಗರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿನ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ವಿನ್ಯಾಸದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯಿರುವವನು ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ, ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಝಿ ಇವುಗಳ ಅಂಗರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.”^{೪೨}

ಅಪವಾದಾತ್ಮಕವಾದವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದವನ, ಬರೆಯಿಸಿದವನ ಹೆಸರು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವನ ಹುದ್ದೆ, ಬರೆದ ದಿನಾಂಕಗಳು ದಾಖಲಾಗಿರುತ್ತವೆ. ದಾಖಲೆಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಅಥವಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಒದಗಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳಂತೂ, ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಗುರುಗಳಂಥ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಈ ಉಪಕ್ರಮ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇತಿಹಾಸ ಕಥನಗಳಾಗಿ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು:

ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಸ್ಥೂಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಇತಿಹಾಸ'ಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ದೈವತ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನತ್ವದ ಆರೋಪಗಳ ಕಡೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಡುವುದು ಸಹಜ; ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಸಮಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ, ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲವು ಒಂದು ಇದ್ದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಲಿಪಿ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಪಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲಂತೂ ಲಿಪಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಬರೆವಣಿಗೆ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಆಗ ಜನರು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ತಂದೆ ಮಗನಿಗೆ, ಮಗ ಆತನ ಮಗನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದರು. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳು ಹಿರಿಯರಿಂದ, ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತ ಬರುವಾಗ

ಹೇಳುವವರು, ಕೇಳುವವರ ಮೇಲೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದಲೋ ಏನೋ ತಾವು ಹೇಳುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಡೆದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಅತಿಶಯವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇರಿಸಿಯೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ, ದಂತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಮೌಖಿಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ನಮಗೆ ಅಸಂಭವವೆಂದು ತೋರುವ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅವು ನಡೆದ ಕಾಲವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಂಗತಿಗಳ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅವು ಕಲ್ಪಿತ ವಿಷಯಗಳೊಡನೆ ಬೇರೆತು ಹೋಗಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಿತ ಕಾಲದ ಆಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಪುರಾಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

ಯಾವುದಾದರೂ ದೇವತೆಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪವಿತ್ರತೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಪುರಾತನ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಪುರಾಣ ಕಾಲವು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಪುರಾಣ ಕಾಲವೂ ಇರಲೇಬೇಕು.

ಹೀಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು, ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ, ಕಲಿಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿವೆ. ಬಳಿಕ ನಂದ, ಮೌರ್ಯ, ಗುಪ್ತ, ಶಾತವಾಹನರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಕದಂಬ, ಚೋಳರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ, ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ, ಯಾದವ, ಹೊಯ್ಸಳರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆಯಾದರೂ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರ ಘಟನೆಗಳೇ ಇವುಗಳ ಒಡಲಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಯುದ್ಧ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ - ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಇವು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸ್ಥಳಮಹತ್ವವನ್ನು, ದೇವತೆಯ ಅವತಾರಗಳನ್ನು, ಋಷಿಗಳ ನೆಲೆಸುವಿಕೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆ, ದೇವಾಲಯ, ಕೋಟೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಪೌರಾಣಿಕ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ತೀರ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಧಾನ್ಯ, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಉತ್ಪಾದನೆ, ನೆಲ-ಜಲ ಸ್ವರೂಪ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ದಾಖಲಾಗಿವೆ.

ಜಾತಿ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಆಯಾ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಉಪಭೇದಗಳು, ಅವು ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಿ-ಕರ್ಮ, ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯದ ಮುಕ್ತಾಯ ಸೂಚನೆಯಾಗಿ 'ಕಲಂ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ತೇದಿ, ಘಟನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಇವುಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಕ್ರಮ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಘಟನೆಗಳ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲವೆ ಕೊನೆಗೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎರಡೂ ಕಡೆ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಾಗಿ ಅಂಕಿ, ಅಕ್ಷರ ಎರಡನ್ನೂ ಬಳಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಕಿಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬೇರೀಜು ಕಟ್ಟಿ, ಅದನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಅಂಕಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೇರೀಜು ಮಾಡಿದ ಕ್ರಮ ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ.

ನಾಣ್ಯ, ತೂಕ, ಅಳತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ರೀತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದುದು ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ವರಹ, ಹೇರು, ಗಿದ್ದನ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಸಂವತ್ಸರ-ಸಂ, ಶುದ್ಧ=ಶು, ಬಹುಳ=ಬ, ತಾಲೂಕು=ತಾ. ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದು ಆ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ನೆಲೆಗಳು :

ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸಂಚಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮೆಕೆಂಝಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ ಮದ್ರಾಸ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಈತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಮಿಕ್ಕಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಳದ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬರೆಯಿಸಿ ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ: ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಜೀವನದ ಬದುಕಿನ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃಷಿಯತ್ತು ರಚನೆ ಆಗದಿರುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ. ಅದೇಕೆ ರಚನೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕ ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಅನೇಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಇವುಗಳತ್ತ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಸೆಳೆಯುವ ಅಂಜನ ಬಿಂದುವೆಂದರೆ "An alphabetical Index of kanarese manuscript in the Government oriental manuscripts library Madras" ಹೆಸರಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸೂಚಿಗ್ರಂಥ. ಈ ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಗೊಂದಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ:

೧. ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾದ ಕಾಗದ ಮೇಲಿನ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗಿವೆ.

೨. ಕಡತದ ಮೇಲೆ ಬಳಪದಿಂದ ಬರೆದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಳಿಸಿಹೋಗಿವೆ.

೩. ಕೆಲವು ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ತೆಲಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ್ದೆ ಎಂದು ನಮೂದಿತವಾಗಿವೆ.

೪. ಕನ್ನಡ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ತೆಲಗು ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಮೋಡಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಓದುವುದು ಕಷ್ಟ. ಉದಾ: ಚಂದ್ರದ್ರೋಣ ಪರ್ವತದ ಕೃಷಿಯತ್ತು (ಮೋಡಿ), ದೇವಾಂಗದ ಕೃಷಿಯತ್ತು (ಮೋಡಿ), ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಕೃಷಿಯತ್ತು (ತೆಲಗು), ನಂದವರಂ ಕೃಷಿಯತ್ತು (ತೆಲಗು) ಇತ್ಯಾದಿ, (೫) ಕೆಲವು ದ್ವಿ, ತ್ರಿ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಕೃಷಿಯತ್ತು ಎಂದೋ, ಬೇರೊಂದೆಡೆ ವಂಶಾವಳಿಯೆಂದೋ, ಮಹಾತ್ಮೆಯೆಂದೋ ಕರೆದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

೬. ಒಂದು ಕೃಷಿಯತ್ತನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬೇರೊಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಉಪ್ಪಲಿಗರ ಕೃಷಿಯತ್ತು=ಕೋಮಟಿಗರ ಕೃಷಿಯತ್ತು, ಕುಂಚಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕೃಷಿಯತ್ತು=ಕುಂಚಿ ಒಕ್ಕಲು ಜಾತಿ ರಿವಾಜು ಕೃಷಿಯತ್ತು, ಚೆನ್ನಯ್ಯನ ಕುಲದ ಕೃಷಿಯತ್ತು=ಸೊಂಡೂರಿನ ಕೃಷಿಯತ್ತು, ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯ ಜಂಗಮ ಕೃಷಿಯತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು ಕಾಳೆನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷಿಯತ್ತು, ಗೆರಸೊಪ್ಪೆ ಕೃಷಿಯತ್ತು-ಗೆರೆಸೊಪ್ಪೆ ಹಳೆಯ ಬಸ್ತಿ ಕೃಷಿಯತ್ತು, ನಗರದ ಸೀಮೆ ಜಾತಿ ವಿವರ=ನಗರಪುರ ಅಥವಾ ಎಡತಲೆಯ ಕೃಷಿಯತ್ತು, ಬೈರೂರು ಮಾಗಣಿ ಕೃಷಿಯತ್ತು=ಬೈಂದೂರು ಮಾಗಣಿ ಕೃಷಿಯತ್ತು, ಬಳ್ಳಾರಿ ಕಸಬಾ ಕೃಷಿಯತ್ತು=ಬಳ್ಳಾರಿ ಕೃಷಿಯತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ.

೭. ಕೆಲವು ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ ಆದರೂ ಅವು ಪಾಠಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ.

೮. ಕೆಲವು ಕೃಷಿಯತ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶಾಸನಗಳೇ ಇವೆ, ಉದಾ: ತಿರುಮಲ ಸಾಗರದ ಕೃಷಿಯತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕನ್ನಡ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮದ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು, ಮದ್ರಾಸಿನ

ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದಲೇ ಮೈಸೂರಿನ ರಾಜ್ಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಗೆ ಬಂದ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಧಾರವಾಡದ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವ, ಶ್ರೀ ಬಿ.ರಾಮರಾವ್ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಇಂಡಿಯಾ ಆಫೀಸ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು, ಕೆ. ಅಭಿಶಂಕರ ಅವರ ಹತ್ತಿರದ ಒಂದು, ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಏಷಿಯಾಟಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿಯಲ್ಲಿಯ ಹಲವು ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಸಂಪಾದನ ಪರಂಪರೆ:

ಕೈಫಿಯತ್ತು ಪ್ರಕಾರವೊಂದನ್ನು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಮೊದಲಿಗ ಮೆಕೆಂಝಿ ಎಂಬ ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ವಾಂಸ. ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದಲೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬರಹಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳಪುರಾಣ, ಸ್ಥಳನಾಮೆ, ನಾಮೆ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಕಾರವು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರಂಜನೀಯವಾಗಿ ರಚಿಸಲು ಆಕರವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣೀಕರ್ತ ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ವಾಂಸ ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಝಿ.

ಈ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮನಗಂಡ ಮೊದಲ ತಲೆಮಾರಿನ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾದ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಮತ್ತು ನಾಮಗಳಂಥ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿವರಣೆ ಬರೆದು ಪತ್ರಿಕೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾಯ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಖಿ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಚರಿತ್ರೆ, ಅರ್ಕಾಡು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೈಫಿಯತ್ತು^೧ ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಕೈಫಿಯತ್ತು^೨ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಾಕ್ತನ ವಿಚಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧಕ ಬಿ. ರಾಮರಾಯ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಕೈಫಿಯತ್ತು^೩ ಕಣಕುಪ್ಪೆ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೈಫಿಯತ್ತು^೪ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಶೋಧಿಸಿ ಅವುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬಂದರು.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಹುಲ್ಲೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಜೋಯಿಸ್ ಅವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಬಖೈರನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ತಾಯಿನಾಡು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ತಿ.ತಾ. ಶರ್ಮಾ ಅವರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ

ಹೈದರನಾಮ ಮತ್ತು ರಾಮರಾಯನ ಬಖೈರು, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಪತ್ರ ಎಂಬ ಮೂರು ಬರಹಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ತಿ.ತಾ ಶರ್ಮಾ ಅವರು ಮೈಸೂರು ಇತಿಹಾಸದ ಹಳೆಯ ಪುಟಗಳು ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ೧೯೯೭ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನವನೀತ ಪ್ರಕಾಶನದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಎಂ.ಹೆಚ್. ಕೃಷ್ಣ ಅವರು ಈ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕದ ಸವಿವರವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಝಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಅಕಾರಾದಿ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮದ್ರಾಸು ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಾಚ್ಯವಿದ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕ ಭಾಂಡಾರದವರು ತುಂಬ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮಂಡಲಿಯವರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಲೇಖನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ ನಾಯಕನ ಜಟ್ಟಿ ಬಖೈರು, ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ತೆಲಗಾವಿ ಅವರು 'ಜರಿಮಲೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಂಶಾವಳಿ', ತಿಪ್ಪೆಸ್ವಾಮಿ ಅವರು 'ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ದಪೇದಾರ ಬಸಪ್ಪನ ವಂಶಾವಳಿ'ಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ, ಫ.ಗು ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರ ಸಂಸ್ಕರಣಗ್ರಂಥ 'ಮಣಿಹ'ದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಡಾ. ವರದರಾಜರಾವ್ ಅವರು ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಝಿ ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಿರುವ

ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನೇ ಬರೆದರು. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ೯೯ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಪಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಂಶಾವಳಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ೧೧ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಎಸ್.ಬಿ ತೋಟದ ಅವರು ೨೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ರಾಮರಾಯ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ಸದಾಶಿವರಾಯ, ತಿರುಮಲರಾಯರ ಕುರಿತು ಆಕರಗಳೆಂದು ಜಯಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ದಾರಾವಾಹಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ೧೩೪ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಹೊಸದಾಗಿರುವುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಜಾತಿವಾರು ಮತ್ತು ಬುಡುಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ೧೯ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಪಟ್ಟಿ, ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ೧೨

ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು, ಇತರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ೨ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ೧೪೩ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ವರದರಾಜರಾವ್ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಇದು ಅವರು ಮದ್ರಾಸ ಮೆಕೆಂರಿಯ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾದರೆ, ಕೆಲವೊಂದು ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಇನ್ನೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ದೊರೆತರೂ ಅವುಗಳು ತೆಲಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಸಮಗ್ರ ಸಂಪಾದಕ ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ:

ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದಿನೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದವರು. ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿಯೇ ಇವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತ ಇವರು ಯು.ಜಿ.ಸಿಯ ನೆರವು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಸಮಗ್ರ ಸಂಪಾದನಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮದ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದರು.

ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಇಡಿಯಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕೆ. ಕುಶಾಲಪ್ಪಗೌಡರು ಮತ್ತು ಕೆ. ಚಿನ್ನಪ್ಪಗೌಡರು ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಇಂಥದೊಂದು ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕೆಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ, ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕುಶಾಲಪ್ಪ ಗೌಡರು ಮತ್ತು ಚಿನ್ನಪ್ಪಗೌಡರು ಸೇರಿ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ೪೧ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಂಜುನಾಥೇಶ್ವರ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಾಲೆಯಿಂದ ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು.

ಇಂಥದ್ದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಅವಸರದ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದವರು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಯವರು. 'ಕೃಷಿಯತ್ತು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆ ವಚನ ಕಾವ್ಯ' ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಇದು ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರಿಗೆ ಬಹಳ ವಿಷಾದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಗಮನ ಸೆಳೆದ ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ತಾವು ಯು.ಜಿ.ಸಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಭಸದಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಿದಂತೆ ಇವರ ಕಣ್ಣು ಮರೆಯಾಗಿ

ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬಂದರು.

ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಈಗಾಗಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟ ವರದರಾಜರಾವ್ ಅವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಮೆಕೆಂರಿಯ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಬಳಿಕ ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಮಾನದಂಡದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. "ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಶಿಷ್ಟಪದ', 'ಜನಪದ'ವೆಂಬ ಎರಡು ಸ್ತರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ 'ಜನಪ್ರಿಯ'ವೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ತರವಿದ್ದು, ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಭಾಷೆ ಈ 'ಜನಪ್ರಿಯ'ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿಷ್ಟಪದ, ಜನಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಬದಲು, ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರಬೇಕಾದ ಗುಣ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ"೪೮ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಕರಣಿಕರಿಂದ ಮೆಕೆಂರಿಯ ಬರೆಯಿಸಿದ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ತುಂಬ ಜೀರ್ಣವಾಗಲು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊರ್ವ ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ವಾಂಸ ಸಿ.ಪಿ. ಬ್ರೌನ್ ಅವುಗಳನ್ನು ನಕಲು ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಮೂಲ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು, ಕೆಲವು ನಕಲು ಕೃಷಿಯತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು.

ಈ ನಕಲು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಾಗ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಸೇರಿಹೋದುದೂ ಉಂಟು. ಉದಾ: ಸೋಸಲೆ ಕೃಷಿಯತ್ತು-೧ರಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥಪುರ ಕೃಷಿಯತ್ತು, ತಳಕಾಡು ಕೃಷಿಯತ್ತು-೨ ಸೇರಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಹೊಳೆಹೊನ್ನೂರು ಕೃಷಿಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಡುಗಣಿ ಕೃಷಿಯತ್ತು, ತೊಣ್ಣೂರು ರಾಕ್ಷಸಿ ಕೃಷಿಯತ್ತು ಸೇರಿ ಹೋಗಿದ್ದವು, ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಕೃಷಿಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ, ಅವುಗಳನ್ನು “ಕೃಷಿಯತ್ತು” ಎಂಬ ಉಪಶೀರ್ಷಿಕೆಯಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ: “ಮಿರಲೆ ಕೃಷಿಯತ್ತು” ಕೃಷಿಯ ಉಪಭಾಗವಾಗಿ “ಯೋಗನರಸಿಂಹ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೃಷಿಯತ್ತು” ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. “ಶಿರಸಿ ಕೃಷಿಯತ್ತು” ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ “ಶಿರಸಿ ಮಾರಮ್ಮದೇವರ ಕೃಷಿಯತ್ತು” ಮೊದಲಾದ ಉಪಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಿವೆ. ಮೂಲಪಾಠಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರಬಾರದೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಕೃಷಿಯತ್ತಿನ ಒಂದೆರಡು ಪ್ಯಾರಾಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಕೃಷಿಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಮೂಲಪಾಠವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಮೆಕೆಂಝಿ ಬರೆಯಿಸಿದ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಬ್ರೌನ್ ಪ್ರತಿಮಾಡಿಸಿದ ನಕಲು ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಸಿಯಿಂದ ತಿದ್ದಿದ, ಹೊಸ ಪಾಠವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ಉಂಟು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಪಾಠ ಗುರುತಿಸುವುದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂದಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆಯ ನಷ್ಟಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಕಲು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ, ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯ, ಪ್ಯಾರಾ, ಪುಟವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮೂಲಪಾಠ? ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದೂ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದ್ದವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಗ್ರವಾಗಿರುವ, ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವ, ಸ್ಫುಟವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಶಾಸನ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಅಥವಾ ಏಕೈಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಭಾಷಾ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದದೆ ಯಥಾವತ್ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ತೀರ ವಿಕಾರಗೊಂಡ ಶಬ್ದಗಳ ಶುದ್ಧರೂಪವನ್ನು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಚೌಕಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಬಾಣದ ಗುರುತಿನಿಂದ ಸ್ವಾಲಿತ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಅಧಿಕ ಚಿಹ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಚೌಕ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಠವನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ವಿಭಜನೆ:

ಒಂದು ಕೃಷಿಯತ್ತು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಸಮಿಶ್ರಣವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಈ ಮೊತ್ತವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳೇ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸ್ಥಳ, ಗ್ರಾಮಗಳ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕಾರಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಭೌಗೋಲಿಕವಾಗಿಯೇ ವಿಂಗಡಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು

೧. ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು (ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ೫೪ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿವೆ)

೨. ದಕ್ಷಿಣ-ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು (ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ೪೬ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿವೆ)

೩. ಬಳ್ಳಾರಿ ಪ್ರದೇಶದ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು (ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧೪ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿವೆ)

೪. ಇತರ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು (ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ೨೦ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿವೆ)

ಈ ಮೇಲಿನಂತೆ ವಿಭಜಿಸಿಕೊಂಡು ಒಟ್ಟು ೧೩೪ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ, ವಿಭಜಿಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ಯಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ, ನಾಶವಾದ ಅಲಭ್ಯ ೧೯ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಸಂಪಾದಕೀಯವನ್ನು ಬರೆದರು.

ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಂಪಾದಕೀಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೀನ ಮೆಕೆಂಝಿ ಮತ್ತು ಆತನ ಆಕರ ಸಂಗ್ರಹ, ಕನ್ನಡ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಲೇಖಕರ ಕಾಲ, ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಶಿಲ್ಪ, ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಸಂಖ್ಯಾ ನಿರ್ಣಯ, ಅವುಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ, ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಆಕರಗಳು, ಅಲಭ್ಯ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳು, ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ವಿಷಯ, ಅಸತ್ಯ ವಿಷಯ, ಪುರಾಣೀಕೃತ ಅಸತ್ಯ ವಿಷಯ, ಐತಿಹ್ಯೀಕೃತ ಅಸತ್ಯ ವಿಷಯ, ರಾಜಕೀಯ, ಆಡಳಿತ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆ, ಜಾತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ವಾಸ್ತು ವಿಶೇಷತೆ, ಭೌಗೋಳಿಕ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಬರೆವಣಿಗೆಯ ಭಾಷೆ, ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳು ಎಂಬ ವಿಭಿನ್ನ ತಲೆಬರೆಹಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯತ್ತುಗಳ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ೫೩ ಪುಟಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಆಕರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೆಕೆಂಜಿಯ

ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ವಿಧ್ವಂಸನರ ಕೈಗಿತ್ತು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು.

ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದಕಿ ಡಾ. ವೈ.ಸಿ. ಭಾನುಮತಿಯವರು 'ಅರಸರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು' ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವರಾಯರ ವೃತ್ತಾಂತ, ಪಟ್ಟಣ ಅಷ್ಟಗ್ರಾಮದ ವೃತ್ತಾಂತ, ಸೋಗಾನ ವೃತ್ತಾಂತ, ನಗರದ ವೃತ್ತಾಂತ, ಪೂರ್ವರಾಯರ ಸಾಗರದ ವೃತ್ತಾಂತ, ಚಿತ್ರಕಲ್ಪಗದ ವೃತ್ತಾಂತ, ಸಂತೆಬೆನ್ನೂರ ವೃತ್ತಾಂತ, ಹೊದಿಗೆರೆ ಸೀಮೆ ವೃತ್ತಾಂತ, ಸೂಳೆಕೆರೆ ಸೀಮೆ ವೃತ್ತಾಂತ, ಬೆಳಗುತ್ತಿ ಅರಸರ ವೃತ್ತಾಂತ, ತರಿಕೆರಿ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ತರಿಕೆರಿ ರಂಗಪ್ಪನಾಯಕ, ವೇಣುಪುರದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ವಂಶಾವಳಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಹೇಸರಿನ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ವೃತ್ತಾಂತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ವೈ.ಸಿ. ಭಾನುಮತಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅರಸರ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಪಠ್ಯಗಳಿಗೂ ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆ ಹೋಲಿಕೆ ಯಾದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹೋಲುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಕುರಿತು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸಂಪಾದಕರು ಸಹ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಚರಿತ್ರೆ ಆಕರಗಳು:

ಈ ಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸದ ಅಧ್ಯಯನ ಶಾಸನ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂರಿಯು, ಬಿ.ಎಲ್. ರೈಸ್, ಜಾನ್ ಬರ್ಗ್‌ಸ್, ಜಿ.ಎಫ್. ಪ್ಲೀಟ್, ವಾಲ್ಟರ್ ಈಲಿಯೆಟ್, ರಾಬರ್ಟ್ ಸೀವೆಲ್, ಎಫ್ ಕಿಲ್ ಹಾರ್ನರ್‌ರಂಥ ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸ್ಮರಣೀಯರು.

ಇತಿಹಾಸವೆನ್ನುವುದು ರಾಜಕೀಯವೇ ಇರಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವೇ ಇರಲಿ, ಅದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿದ್ದರಂತೂ ಅದು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕೈಫಿಯತ್ತು ರಚಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಹೀಗೆ ಇವು ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯಸಂಗತಿಗಳನ್ನೇ ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ, ಇವುಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ

ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಉದ್ದೇಶ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಮೆಕೆಂರಿಯು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಇಂದು ಪ್ರಮುಖ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ. .

ಕೈಫಿಯತ್ತು ಬಖೈರು, ವಂಶಾವಳಿ, ಸುರುಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ದಾಖಲೆಗಳು ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನ ಮರಣಾನಂತರ ಬ್ರಿಟೀಷರು ತೋರಿದ ಆಮಿಷವನ್ನು ನಂಬಿ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ತಮ್ಮ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯಲು ಬರೆದುಕೊಂಡ ವಿವರಣೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಆ ವಂಶದ ಮೂಲದ ಕಥೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಿಟೀಷರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲು ಬರೆದ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಟೀಪುವಿನ ನಿಂದನೆ ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೂ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರಿಗೂ ತೋರುವ ನಷ್ಟ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಾನವ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳ ಕಥನವೇ ಚರಿತ್ರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗತ ಹಾಗೂ ವರ್ತಮಾನಗಳೆಂಬ ಗಡಿಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ರಾಜಸತ್ತೆ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸತ್ತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬರೆವಣಿಗೆಗಳು ಇಡಿಯಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿ ಅದೇ ಅಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದ ಚರಿತ್ರೆ ಎನ್ನುವ ಭದ್ರ ಛಾಪನ್ನು ಒತ್ತಿದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ಎರಡು ಸತ್ತೆಗಳು ಮೂಡಿಸಿದ ಛಾಪು ಮುಂದು ವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು.

ಇವತ್ತು ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಶೋಧಕರ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾದ ಕ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ಬರೆವಣಿಗೆಗಳ ಆಚೆಗೆ ಇಣುಕಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಹಾಗೂ ಮೌಖಿಕ ಚರಿತ್ರೆಗಳೆಂಬ ಹೊಸ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ಕುರಿತಾದ ಹಳೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಇಂದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಅಥವಾ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಜರೂರ ಕೂಡ ಇದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಈ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯ? ಇಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಶಾಸನ, ಶಿಲ್ಪ, ನಾಣ್ಯಗಳಂಥ ಆಧಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಪುನರಚಿಸುವುದು ಒಂದು ವಾಡಿಕೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊಂಡಾಗ ಇಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಗಳು ನುಸುಳಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೈಫಿಯತ್ತಿನಂತಹ ಐತಿಹ್ಯಗಳನ್ನು ನಂಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹರಿಹರ ರಗಳೆ ಬರೆಯುವ ಮುನ್ನ ಅಂದರೆ ಹರಿಹರನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಜಗವಂದಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ರಗಳೆಯ ಮೂಲಕ ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಬಸವನ ಕುರಿತಾದ ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಕಳ ಅರಸರ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಅಜಿಲರ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಚೌಟ ಅರಸರ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಕಡಬಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಕುಂದಾಪುರದ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಕಳ ಅರಸರ, ಚೌಟರ, ಅಜಿಲರ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಶಾಸನೋಕ್ತವಾಗಿ ಆಕರಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದು ಕೆಲವಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಪೂರಕವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇಂದು 'ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಲ್ಲದೆ ಚರಿತ್ರೆಯಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಆಕರಗಳು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿವೆ. ಇದರರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ, ಆ ಮೂಲಕ ತಾತ್ವಿಕತೆಯೊಂದನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವುದು, ಆಕರಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಷ್ಟೇ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇತಿಹಾಸಕಾರನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಘಟನೆಯ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವಾಗ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಆ ಘಟನೆಯ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಮೌಖಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ: ೧. ಕಾರ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೇಣೂರಲ್ಲಿ ಗೊಮ್ಮಟನ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕೈಫಿಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇವೆರಡು ಒಬ್ಬನೇ ಶಿಲ್ಪಿ ಕೆತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಭಾಸಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

೨. ಇದರಂತೆಯೇ ಅಬ್ಬಕ್ಕ ದೇವಿಯನ್ನು ಪಾಂಡಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಮೋಸದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಅಬ್ಬಕ್ಕದೇವಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಿಂದ ಹತಳಾದಳೆಂದು ಜಗಜಾಹೀರವಾದಾಗ ಕೈಫಿಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ

ದಾಖಲಾದ ಪಾಂಡಪ್ಪನಿಂದ ಹತಳಾದಳೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾರಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

೩. ಇದರಂತೆ ಚೌಟ ಅರಸರ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೆಲವು ಅರಸರು ಆಳಿದ ವರ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ ಕೈಫಿಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದವುಗಳನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕವೆಂದು ದಿಟವಾಗಿ ನಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜವಂಶದ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯ ಒಂದೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮ್ಯತೆಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ: ವಲಸೆ ಬಂದ ಕಥೆಗಳು ಮೊಲನಾಯಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗುವುದು ಕನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೇವರು ಕಾಣುವುದು. ನಿಧಿ ದೊರಕುವುದು ಮಲಗಿದಾಗ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾವು ಹೆಡೆ ಎತ್ತುವುದು. ಈ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟು ಕಥೆಗಳಾದರೂ ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆಶಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕಥೆ ಕಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಎನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ. ರಾಜನಿಗೆ ದೈವತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವ ಕಥೆಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೇತ್ತಲೂ ಆಳುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಂಥಹ ಕಥೆಗಳು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಜರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿಯೇ ನೋಡುವುದೇ ಸಮಂಜಸ. ಅವರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉಪಸಂಸ್ಕೃತೀಯ ಕುಲಮೂಲದ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ದೇವತಾರಾಧನೆಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯ ದೊರೆತಿರುವುದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಕೊನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:

೧. ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು, ಸಂಪುಟ-೨, ಪುಟ-೨೪೫ ೧೯೭೫
೨. A.S. Kedilaya -Foreign Lon Words In Kannada, -pp- 83, University of Madras, ೧೯೭೦)
೩. ಮೆಕೆಂಝಿ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು-ಡಾ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಮಲೆ- ಪು- ೧೫-೧೯೮೫
೪. ವರದರಾಜ ಅವರ ಕೈಫಿಯತ್ತು ಲೇಖನಗಳು
೫. ಸಂ. ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ- ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ-ಪುಟ-೧೧

೬. ಡಾ. ಕೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಕನ್ನಡ ದಾಖಲು ಸಾಹಿತ್ಯ-ಪುಟ-೧೩೩
೭. ಬಿ.ಎಸ್.ಸಣ್ಣಯ್ಯ-ರಾಜಾವಳಿಕಥಾಸಾರ-ಪುಟ-೧೯, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಪುಟದಿಂದ-ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ. ಪ್ರಕಟನೆ-೧೯೮೮
೮. ಮದ್ರಾಸ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸೂಚಿ, ಸಂಪುಟ -೫ ರ ೧೧೨೩ನೆಯ ನಂಬರಿನ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ
೯. ಕೈಫಿಯತು ತಾಲ್ಲೂಕೆ ಆಜಂಪುರ
೧೦. ಕಮಲಾಪುರ ಕೈಫಿಯತು-೧೦೪
೧೧. ಕೈಫಿಯತು ನಾಮ ಪೆರಡೂರ ಮಾಗಣಿ ದೇವಾಲಯದ ಕೈಫಿಯತು
೧೨. ಶ್ರೀ ಕೋಮಾರದೇವರ ಕೈಫಿಯತು ೧೧೧
೧೩. ನಾಗಮಂಗಲ ಕೈಫಿಯತು
೧೪. ಅಂಕನಾಥಪುರದ ಅರ್ಕೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಕೈಫಿಯತು
೧೫. ಹೊಳೆ ಹೊನ್ನೂರು ಕೈಫಿಯತು-೨, ಇದಕ್ಕೆ ಯೋಗನರಸಿಂಹ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೈಫಿಯತು ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ.
೧೬. ಬನವಾಶಿ ಸ್ಥಳದ ಕೈಫಿಯತು-
೧೭. ಕೈಫಿಯತು ಭಟ್ಟರಹಳ್ಳಿ, ತಾಲೂಕೆ ಬಳ್ಳಾರಿ
೧೮. ತುಳುವ ದೇಶ ಕಡಬಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೈಫಿಯತು
೧೯. ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಕೈಫಿಯತು
೨೦. ಬನವಾಶಿ ಸ್ಥಳದ ಕೈಫಿಯತು.
೨೧. ಶಿರಸಿ ಮಾಗಣಿ ಕೈಫಿಯತು
೨೨. ತಾಲೂಕು ಕಂಪಲಿ ಕೈಫಿಯತು
೨೩. ತಾಲೂಕು ಕಂಪಲಿ ಕೈಫಿಯತು
೨೪. ಕುಡಿಕುಂಬಾರ ಜಾತಿ ಕೈಫಿಯತು ೧೧೮
೨೫. ವೆಂಕಟಪುರದ ವೈಷ್ಣವರ ಕೈಫಿಯತು
೨೬. ಬಂಜಾರಿ ಕೈಫಿಯತು.
೨೭. ಜಾತಿ ರಿವಾಜ ಕೈಫಿಯತು
೨೮. ಜಾತಿ ರಿವಾಜು ಕೈಫಿಯತು
೨೯. ಹಳೆಪೈಕದ ಜಾತಿ ರಿವಾಜು ಕೈಫಿಯತು.
೩೦. ಸೋದೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೈಫಿಯತು

೩೧. ತಳಕಾಡು ಕೈಫಿಯತು
೩೨. ಕೈಫಿಯತು ಕುರುಗೋಡು, ತಾಲೂಕೆ ಬಳ್ಳಾರಿ
೩೩. ಕುಂಚಿ ವಕ್ಕಲಿಗರ ಕೈಫಿಯತು
೩೪. ಕೊರಮರು ವಾಂಡ್ಲೆ ಕೈಫಿಯತು
೩೫. ತೆಲಗು ಬಣಜಿಗರ ಜಾತಿ ರಿವಾಜು ಕೈಫಿಯತು.
೩೬. ಪದ್ಮಸಾಲೇರ ಕೈಫಿಯತು.
೩೭. ಮಣ್ಣುವಡ್ಡೆ ಜಾತಿ ರಿವಾಜು ಕೈಫಿಯತು
೩೮. ಗಂಗಡಿಕಾರ ವಕ್ಕಲಿಗರ ಕೈಫಿಯತು
೩೯. ಕುಂಬಕಾಸಿ ಸ್ಥಳದ ಕುಂಭೇಶ್ವರನ ಕೈಫಿಯತು
೪೦. ಪೆರಡೂರು ಮಾಗಣಿ ದೇವಾಲಯದ ಕೈಫಿಯತು
೪೧. ತಾಲೂಕು ಕಂಪಲಿ ಕೈಫಿಯತು
೪೨. ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಫಿಯತುಗಳು-ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಿಂದ ಪುಟ-
೪೩. ಕ.ಸಾ.ಪ ೯ನೆಯ ಸಂಪುಟ, ೨ನೆಯ ಮತ್ತು ೪ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆ
೪೪. ಕ.ಸಾ.ಪ ೯ನೆಯ ಸಂಪುಟ, ೯-ಸಂ-೨, ಪುಟ-೧೩೩-೧೪೬
೪೫. ಕ.ಸಾ.ಪ ೯ನೆಯ ಸಂಪುಟ, ೧೧-ಸಂ-೪, ಪುಟ-೨೨೨-೨೪೫
೪೬. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಪುಟ-೧೩-ಸಂಚಿಕೆ-೧, ಪುಟ-೧೨೮-೧೩೬ ಮತ್ತು ಸಂಪುಟ-೧೫, ಸಂಚಿಕೆ-೨, ಪುಟ-೧೧೦-೧೨೧
೪೭. ಕ.ಸಾ.ಪ.ಸಂಪುಟ-೧೬, ಸಂಚಿಕೆ-೨, ಪುಟ-೧೨೮-೧೩೬
೪೮. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ-ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಫಿಯತುಗಳು-ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಪುಟ-

* * * * *

ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮತಾಂತರ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ದಾಖಲು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ

– ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ಲಲಿತಾಂಬ

ಮತಧರ್ಮವು ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖವೋ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಧರ್ಮದ ಏಳುಬೀಳಿನ, ಸಂಘರ್ಷ-ಸಮನ್ವಯ, ಒಡಂಬಡಿಕೆಯ ಕಥನವು ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರಭಾವ, ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಹಿಳೆಯರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿಂದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಂತರ, ಮತಾಂತರ ಜಾತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು, ಅನ್ಯದೈವ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥಗಳ ಒಕ್ಕಲಾಗುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅವಕಾಶಗಳಿರುತ್ತಿತ್ತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಹೊಸ ಮತಾಚಾರಗಳು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ, ಅನುಸರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾತ್ರವೇ ಹಿರಿದಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಮುಖ ಪುರುಷರು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮತಾಂತರದ ಹಾಗೂ ಒಕ್ಕಲಾಗುವ

ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮತವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋಗಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಮತಾಂತರ, ಧರ್ಮಾಂತರಗಳ, ಒಕ್ಕಲಾಗಿಸುವ ಪಕ್ರಿಯೆಗಳ ತಪ್ಪು-ಸರಿಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕುಟುಂಬದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆ, ಬದುಕಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮತಾಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ತಂದೊಡ್ಡಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು-ಸವಾಲುಗಳು, ಅವಕಾಶಗಳು ಎಂಥವು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಟ ಸೃಜನಶೀಲಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಮತ ಪರಿವರ್ತನೆ ಪದವು ಧರ್ಮದಷ್ಟೇ ಹಳೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ವೈದಿಕ, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಇಸ್ಲಾಂ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯಾನಿಟಿ, ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಸಿಖ್ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರವಾಹಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ, ಲಿಂಗ, ಭಾಷೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು, ಸಮೂಹಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವದ ನಡುವಿನ ಸಂಪರ್ಕಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನಾವು ಇಂದು ಅನ್ವೇಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮತಾಂತರದ ಲಿಂಗರಾಜಕಾರಣ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಜನರು ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಉಚಿತ ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜ ಸಕ್ರಿಯ ಪರಿವರ್ತನೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ಮತಾಂತರದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯಪೂರ್ವಕವಾದ, ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಾಗುವ, ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯುವ, ವೈವಾಹಿಕ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯುವ, ಹಿಂಸೆ ಇಲ್ಲವೇ ದಾನ, ಸಹಾಯಧನ, ಆಶ್ರಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಬಲವಂತದ ಮತಾಂತರ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ವಿವಾಹದ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯು ಸಂಗಾತಿಯ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಹ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮತಾಂತರವು “ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ರೂಪಾಂತರದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ವಿದ್ಯಮಾನ” ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತಾಂತರಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡದೇ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಯಾವುದೇ ಅಧ್ಯಯನ ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನಿಸುವಷ್ಟು ಅವು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ.

ಮತಾಂತರವು ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಲೋಕಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು, ಮತ್ತೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಆಚರಣೆ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಲಿತಿದ್ದ ದಿನನಿತ್ಯದ ನಡವಳಿಗಳನ್ನು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಮರೆಯುವ ಅಥವಾ ವರ್ಜಿಸುವ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. “ಧರ್ಮ ಎಂಬುದು ಮನೆ ಅಥವಾ ಮೈಮೇಲಿನ ಅಂಗಿಯಲ್ಲ, ಅದು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಒಂದು ಭಾಗ ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. [ಡಿ.ಎನ್ ಶಿಖಾರೆ , ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ಜಯಂತಿ ಅಂಡ್ ಕಂಪನಿ, ಪೂನ ಪುಟ.೯೩] ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತಾಂತರವನ್ನು ‘ಬಿಡುಗಡೆಯ ಹಾದಿ’ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ “ಮತಾಂತರವು ಮಕ್ಕಳ ಆಟವಲ್ಲ ಅದು ಮನೋರಂಜನೆಯ ವಸ್ತುವೂ ಅಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದೇ ಅದರ ತಿರುಳು. ಯಾನ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಅಂಬಿಗ ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ನಾವು ಮತಾಂತರಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮತಾಂತರದ ವಿಚಾರ ತುಂಬಾ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಠಿಣವಾದ ವಿಚಾರ. ಮತಾಂತರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಸಾಮಾಜೋಧಾರ್ಮಿಕ ಎರಡನೆಯದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದುದು” ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು. [ಬುದ್ಧಪೋಷ ದೇವೇಂದ್ರ ಹೆಗಡೆ ‘ಮತಾಂತರ ಮತ್ತು ಮೀಸಲಾತಿ ಪುಟ ೧. ಕ್ರಿ. ಶ.೨೦೦೭]

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯ ಹಾದಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಯ್ಕೆಯ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು

ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಮಾನರು ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರರು ಎಂಬುದನ್ನು ಭೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರ ಮೌಖಿಕ ‘ಥೇರೀಗಾಥಾ’ದ ಪದ್ಯಗಳು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತವೆ.* [ಕ್ರಿ.ಪೂರ್ವ ೮೦ರಲ್ಲಿ ಪಾಲೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರಹಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಈ ‘ಥೇರೀ ಗಾಥಾ’ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೊದಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸುಮಾರು ೪೯೪ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ೧೦೧ ವಿಭಿನ್ನ ಸನ್ಯಾಸಿನಿಯರು ರಚಿಸಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೭೩ ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.] ಇದರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಸನ್ನಿವೇಷಗಳು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದುದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಾಯಿ, ಸನ್ಯಾಸಿನಿಯಾದ ಮಾಜಿ ವೇಶ್ಯೆ, ಭೋಗದ ಜೀವನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಸಿರಿವಂತ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಣಿ ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ಬುದ್ಧನ ಮಲತಾಯಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮಹಾಪಾಜಪತಿ ಗೋತಮಿ ಮುಂತಾದವರು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಜಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕರಣವು ತಮ್ಮ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಮಾರ್ಗವಾದುದನ್ನು ಕುರಿತು ಭಿಕ್ಷುನಾ-ಸಾಯುಟ್ಥಾ(ನನ್ನ ಪ್ರವಚನ)ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.[Hallisey, Charles (2015) Therigatha: poems of the First Buddhist Women.Cambridge,MA:Harvard University Press.PP.10.]

ಚಂಡಾಶೋಕನ ಕ್ರೌರ್ಯದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವನನ್ನು ತೊರೆದಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಅವನ ಮಡದಿ ರಾಣೀದೇವಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದವರನ್ನಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಕ್ತಪಾತ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ತಂದೆಯಿಂದ ದೂರವಿದ್ದ ಅವಳ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮಹೀಂದ್ರ ಮತ್ತು ಕುಮಾರಿ ಸಂಘಮಿತ್ರರು ತಂದೆಯ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆಯ ನಂತರ ಅವನೊಡನೆ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ಧರ್ಮಾಂತರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದ ಸ್ವಯಿಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ.

ದೊರಕಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಕೃತಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಭೌದ್ಧಮಹಿಳೆಯರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಆಕಸ್ಮಿಕವೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಅರಸು ಕುಟುಂಬದವರು, ಅಧಿಕಾರಿಣಿಯರು, ಕಲಾವಿದೆಯರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಮಾಜದ ಹಲವು ಸ್ಥರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು

ಬರುತ್ತದೆ.(ರಾಮಸಿರಿ, ಸಂಘಮಿಕ, ಸೇವನಿಕ, ಗೋವಿದಾಸಿ, ಅಯದಾಸಿ, ಸಮ, ಧರಣಿ, ಅಹಿಮರಿಕಾ ಇತ್ಯಾದಿ) ಕೆಲವುಭೌದ್ಧ ಮಹಿಳೆಯರ 'ಭಾಯಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ, ಸ್ಮಾರಕ ಸ್ಥಂಬಗಳೂ ಇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹೊರದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದ ಕೆಲವು ಬೌದ್ಧ ಮಹಿಳೆಯರ ಉಲ್ಲೇಖವೂಯಿದೆ(ಸಿಂಹಳ ಗೃಹಿಣಿ, ಯವನಿಕ ಸ್ತ್ರೀ). ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಕ್ರಿಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಅವರಿಗಿದ್ದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೩ ರಿಂದ ೮ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ವಿರಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅದೂ ಅರಸು ಕುಟುಂಬದವರ, ರಾಜ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಕಲಾವಿದೆಯರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು, ಶಾಸನಗಳು, ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ, ತನಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದ ದೈವವನ್ನೂ ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ವ್ರತಕಥೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು, ಬದಲಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮಾಜೋ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಲ್ಲಟದಿಂದಾಗಿ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ಬಂದ ಏಕದೇವ, ಏಕತತ್ವೋಪಾಸನೆಯ ಅಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪತಿಯ ಧರ್ಮ-ದೈವವೇ ತನ್ನ ಧರ್ಮ-ದೈವವಾಗುವ, ಅವನ ಆಚರಣೆಗಳೇ ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯೂ ಆಗಬೇಕಾದ ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬದುಕು ದುಸ್ಸಹವೆನಿಸುವ ವಾತಾವರಣವೊಂದು ನಿರ್ಮಾಣವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಆಕರಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದು.

ಹತ್ತು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅರಸರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅಧಿಕಾರೀವರ್ಗದವರು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಒಂದೇ ಸೂರಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು, ಮತಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ದಾಖಲೆಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ನಾಗದೇವನ ಕುಟುಂಬ, ಹೊಯ್ಸಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಶಾಂತಲಿಯರು, ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಚಂದ್ರಮೌಳಿ ಹಾಗೂ ಅವನ ಮಡದಿ ಆಚಿಯಕ್ಕ, ಮುಂತಾದವರು ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ನಂಬಿದ ಧರ್ಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ದಾನಧರ್ಮ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಭಿನ್ನ ದೈವಗಳ ದೇವಾಲಯ ಬಸದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದೂ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಯಶಸ್ವೀ ದಂಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ೧೧-೧೨ನೆಯ

ಶತಮಾನದ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಸಮಾಜೋಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಚಲನೆಯಿಂದಾಗಿ ಒಂದೇ ಸೂರಿನಡಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ಸಂಸಾರದೊಳಗಿನ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ವಾತಾವರಣವು ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬರತೊಡಗಿತು, ಭಕ್ತಿ, ದೈವನಿಷ್ಠೆ, ಮತಾಚಾರಗಳು, ದಾಟಲಾಗದ ಬೇಲಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸತೊಡಗಿದವು. ವೈಷ್ಣವರಿಗಾಗಿ ಕೇಶವಪುರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಶೈವರಿಗಾಗಿ ಶಿವಪುರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ದಾನದತ್ತಿಗಳು ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟವು, ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು ಪೈಪೋಟಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮತದೈವಗಳಿಗೆ ಅರಸರನ್ನು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು, ಸಿರಿವಂತರು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನೂ, ವೀರಪಡೆಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕಲಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು. ಕೇರಳದ ಕಾಳಿಕಾ ಆರಾಧಕ ಕುಟುಂಬದ ವಲಸಿಗೆ ಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗ ಕುಂಜ ಶಿವಶರಣನಾಗಿದ್ದನು, ಅವನ ಪರೋಕ್ಷವಿನಯಕ್ಕೆ ಕುಂಜೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಹೊಯ್ಸಳ ಕರ್ನಾಟಕ ಅರಸೀಕೆರೆ ಸುತ್ತಿನ ಶೈವ ಮಠಗಳ ನೂರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕ ಸ್ಥಾನೀಕರು ಸೇರಿ ಅವನ ಸೋದರಿ ಚಂದವ್ವೆಗೆ ವಿಭೂತಿ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಗಣಕುಮಾರಿಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ದೀಕ್ಷಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. [ಎ.ಕ. ೧೦ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಅರಸೀಕೆರೆ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೧೫ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨] ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗದಿಂದ ಶೈವ ಗುರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಇಡೀ ಊರೇ ಗುಳೆ ಹೊರಟಂತೆ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ. ಶೈವ ಮಠ, ಶೈವ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ದಾಮೋಧರ ಶೆಟ್ಟಿ ಎನ್ನುವವನು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಪರಮ ವೈಷ್ಣವನಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಹರಿಕಥಾ ಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು, ಹರಿಯ ಕಥನಗಳನ್ನು, ಹರಿಅರ್ಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. [ಎ. ಕ. ಅದೇ ಶಾಸ. ಸಂಖ್ಯೆ ೩೧೪ ಅರಕೆರೆ] ಹತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮ ದೈವಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸಂಸಾರಗಳು ಒಕ್ಕಲಾದುದು, ಮತಾಂತರವಾದುದು, ದೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. [ಡಾ. ಎನ್ ಆರ್. ಲಲಿತಾಂಬ ವೀರಪಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮತ್ತು ಶೈವ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಾಭಾವ. 'ಶಾಸನವಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವೀರಕುಡಿಗಳು' ಪ್ರ. ಇತಿಹಾಸಮಂಡಲ ಧಾರವಾಡ-೨೦೧೨]

ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಜೈನ, ಶೈವ, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಧರ್ಮಗಳ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಜಾತಿಯ ವಿಷಮ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೌಟುಂಬಿಕನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಶಿಷ್ಟ ಕಾವ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಜನಪದ ಕಥನಗಳು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮಾಜೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಾದ ಪಲ್ಲಟಗಳಿಂದಾಗಿ, ಮತಾಂತರಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ, ವ್ರತನಿಷ್ಠೆ, ಅನ್ಯ ಧರ್ಮ, ಮತ ದ್ವೇಷ, ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮತನಿಷ್ಠೆಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಒತ್ತಡವನ್ನೂ ಹೇರುವುದೂ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ಆಗಿನ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಇದು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿತೆಂಬುದು ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶಿವಶರಣೆಯರು ಶೇಕಡ ೭೫ರಷ್ಟು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮತಧರ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು, ಅನ್ಯ ಮತಧರ್ಮಗಳವರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕೆಂಬ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಯಂ ವಿಧಿಸಿಕೊಂಡಿರು ವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ “ಗಂಡ ಶಿವಭಕ್ತ ಹೆಂಡತಿ ಮಾರಿ ಮಸಣಿಯ ಭಕ್ತೆ” ವಚನದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ದೈವ, ಒಂದೇ ಮತನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು, ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅನೇಕ ಅರಸಿಯರು ಅಧಿಕಾರೀವರ್ಗದ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಸಹ ಕುಟುಂಬದ ಇಂತಹ ಮತನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಬದುಕಿರುವುದನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳು ಚಿತ್ರಿಸಿವೆ. ಅನ್ಯ ಧರ್ಮದ ಅರಸನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಕೊಡಲಾಗದ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ, ಕೊಡಬಾರದ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಾಪಾರಗಳನ್ನು ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಊರು ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮದ ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಸವತಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಅಸಹಿಷ್ಣುತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದು ಎದ್ದುತೋರುತ್ತದೆ. (ನಯಸೇನನ ಧರ್ಮಾಮೃತ)

ವಚನಕಾರರ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ ಹರಿಹರ ತನ್ನ ಮತದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನೂ, ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮತಾಂತರದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಭಕ್ತರು ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಅವನ ಕಾವ್ಯೋದ್ದೇಶ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಂತರ ಮತಾಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ

ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವೆಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಸವಾಲುಗಳನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ, ಭಕ್ತ ಭಕ್ತೆಯರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಮಾಧ್ಯಮ, ಭಕ್ತ, ಭಕ್ತೆ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವಿ, ಹೇರೂರು ಹೆಂಗೂಸು, ವೈಜಕವ್ವೆಯರು ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಭವಿಗಳು, ಶೈವಭಕ್ತರಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೆಳೆತವಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿ ಲೌಕಿಕ ಗಂಡನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೇರೂರು ಹೆಂಗೂಸು ‘ಗಂಡುತನವಂ ಕೊಂಡು ಮನವಾರೆ ಗಂಡಾದ ಸಂತೋಷವಂ ತೊಟ್ಟು’ ಅನ್ಯ ಮತದವನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವ ಸಂಕಟದಿಂದ ಪಾರಾದಳಂತೆ! ಇನ್ನು ವೈಜಕವ್ವೆ ತನ್ನ ಇಡೀ ಗಂಡನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸಂದಿಗ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ತನ್ನ ಮತಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ!

ಹೇರೂರು ಹೆಂಗೂಸು “ಮನದೊಳಗೆ ಗಂಡುರೂಪವ್ ಅವಯವದ ಹೆಣ್ಣಾಗಿದ್ದಳಂತೆ” ಜೈನಧರ್ಮದವಳಾದ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗನಿಗೆ ತಂದೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಊರವರ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮದುವೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯವಾದಾಗ ಹೇರೂ ಹೆಂಗೂಸಿನ ತಳಮಳ, ಭಯ, ಅನ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಹೇಯ ಭಾವಗಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಢಾಳಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿವೆ. “ದೇವಾ ಭವಿಗೆ ಉರದೆ ಎನ್ನನೊಯ್ದು ಕೊಟ್ಟಪರಯ್ಯಾ, ಸವಣಂಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಡಿದಪರಯ್ಯಾ ಭವಿಯ ನಾನೆಂತು ನೋಡುವೆನಯ್ಯಾ, ನುಡಿಶೂಲ, ಕೂಟ ಕಾಲಕೂಟ, ಸಂಸರ್ಗದಳ್ಳುರಿ ಅವನೊಂದಿಗಿನ ಬದುಕು ಕತ್ತಲೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ವಿಷ, ಘೋರಕ್ಕೆ ಪೋಪೆನೇ, ವಿಷಭೂರುಹದ ಕೆಲದೊಳು ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನಿರುಸುವಂತೆ” ಇತ್ಯಾದಿ ಗೋಳಾಟಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಕಾರಣ ಅವನು ಜೈನನೆಂಬುದು. ಕೊನೆಗೂ ಮದುವೆಯ ನಂತರ ಗಂಡನಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿನ ಶಿವಲಿಂಗವನಪ್ಪಿದೊಡನೆ ಮೊಲೆಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ ಮೀಸೆ ಚಿಗುರಿದ್ದರಿಂದ (ಲಿಂಗಪರಿವರ್ತನೆಯಿಂದ?) ಮತಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೆಂಬುದನ್ನು ಹರಿಹರ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳ ಶಿವ ಭಕ್ತಿಗೆ ಜಯವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಅನ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಲಾಗದ ಮತದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣನವನ್ನೇ ಬಲಿಕೊಟ್ಟಳೆಂಬುದು ನಿಜವಿವಿಹಾರ. “ಭವಿಗಂಜಿ, ಭವಕಂಜಿ... ಗಂಡಾದರಿತುಂಟೇ” ಎಂಬುದು ಕವಿಯ ಸೋಜಿಗ.

ವೈಜಕವೈಯ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ 'ಸೋದರಳಿಯನಾದಡೇನುಭವಿಗೆ ಕುಡೆನು, ಮೃಢ ಭಕ್ತರಾವು ಸವಣ ಗುನ್ನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಣ್ಣ ಕುಡೆನು" ಎಂದು ಹೇಳುವ ವೈಜಕವೈಯ ತಂದೆ, ತನ್ನ ಸೋದರಿ ಹಟ ಹಿಡಿದಾಗ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು "ನೋಡ ತಂಗಿ ಪಟ್ಟಿರುತ್ತೆ ಸತ್ತಡಕಟ ಲೇಸೆ, ಬೇಡ, ಜೈನರಾದಡೇನು ಮಗಳನೀವುದೀವುದೈಸೆ, ಪಿರಿಯರಲ್ಲಿ, ನಂಟರಲ್ಲಿ, ನಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಚಲವಿದೇಕೆ, ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಲ್ವಿದೇಕೆ" ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೈಜಕವೈಯ ಸಂಕಟ ಹೇಳತೀರದು. "ಭವಿಯಸೋಂಕನಾವ ತೆರದಳಾರ್ಪೆಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮನರಿಯದ ಚ್ಚಬಚ್ಚಬರಿಯ ಭವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನೆಂತು ನೆನೆವೆ? ಜೈನರೊಳಗೆ ಸಿಲ್ವಿದೆ ಪುರಾರಿ ಬಿಡಿಸೆನುತೆ" ಗೋಳಾಡುತ್ತಾಳೆ. ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೈನ ಋಷಿಮುನಿಗಳಿಗೆ ಚರುಗೆಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ "ನಿಮ್ಮನರಿಯದ ಅಚ್ಚ ಪಾಪಿಗಳೊ ಎಂತಮಾಡಿನೋಡಿ ಕೊಡುವೆನಯ್ಯಾ ಸವಣಗುನ್ನಿಗಳಿಗೆ ಎಂದು ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಧರ್ಮ ಸಂಘರ್ಷ ದಾಂಪತ್ಯದೊಳಗೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದ ಶರಣರ ಕಿರುಪಾತ್ರಗೆ ಸಂತಸದಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ತುಂಬುತ್ತಾಳೆ. ಊಟ ಎಂಜಲಾಯ್ತು ಅಡಿಗೆ ಮುಗಿದುಹೋಯ್ತು! ಜೈನಮುನಿಗಳು ಹಸಿದುಕೊಂಡೇ ಹೋದಾಗ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ವಾಗ್ವಾದ ನಡೆದು ಗಂಡ ನೇಮಿಸೆಟ್ಟಿ ಅವಳನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮತದ್ವೇಷ, ಕಲಹ ಇಡೀ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಸಲು ಶರಣವೇಷದ ಶಿವ ಜೈನಬಸದಿಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಕದವಿಕ್ಕುತ್ತಾನೆ. ಏನುಮಾಡಿದರೂ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಜಿನಪೂಜೆ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ವೈಜಕವೈಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಹಲ್ಲೆಗೆ ಅವಳ ಗಂಡನ ಕುಟುಂಬದವರು ಪಂಚಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಒಳಗಿದ್ದ ಶರಣ ಶಿವನು ಜಿನನ ಶಿರವನೊಡೆದು ಶಿವನಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನೆಗೆಯೆ ನೆರೆದ ಋಷಿಯರೆಲ್ಲ ಬೆಂದ ಮರದತೆರೆದೆ ಜಂಗು ಜರಿಯೆ" ನೇಮಿಸೆಟ್ಟಿಯು ಕುಟುಂಬದವರೆಲ್ಲರೂ ಶೈವರಾಗಿ ಮತಾಂತರಹೊಂದುವುದರೊಂದಿಗೆ ವೈಜಕವೈಯ 'ಕಷ್ಟ' ವನ್ನು ಶಿವ ಪರಿಹರಿಸಿದನಂತೆ!

ಇದೇ ರೀತಿ ವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತೆಯರಾದ ಸತೀ ಸಕ್ಕೂಬಾಯಿಯ ಕಥೆ, ಮೀರಾಳ ಕಥೆ, ಜಾನಪದದ ಸೇಸಿ ಚಿನ್ನಮ್ಮನ ಕಥೆ, ಬೀಬೀ ನಾಚಾರಮ್ಮನ ಕಥೆಗಳು ಭಿನ್ನ ಮತಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಳ

ಕಥೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಬುರಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಸ್ಯಾಸಿಚಿನ್ನಮ್ಮನ' ಕಥೆಯಲ್ಲೂ ಶೈವಕಾದ ಸೋದರತ್ತೆ ಬಣ್ಣದ ಮಾತಾಡಿ, ಅಣ್ಣನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅವನ ಕುಟುಂಬದ ವೈಷ್ಣವ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ ತಿರುಪತಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಿನ್ನಮ್ಮನ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹುಡುಗೊಳಿಸುವ ಹುನ್ನಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ತೀರಿಸಲಾಗದ ಬಡಕುಟುಂಬವೊಂದರ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಸೋಸೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಶೈವ ಮತಾಚಾರಗಳನ್ನು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅನ್ಯ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದ ಆಕೆ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ಈ ಮತ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವಿಭೂತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಶೈವ ಮತಾಚಾರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ತೀವ್ರವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಕಿರಿಸೋಸೆ ಚಿನ್ನಮ್ಮನನ್ನು ಸೋದರ ಸಂಬಂಧವೆಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೇ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗೌಡ ನಾಗಮ್ಮನ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬದ ಇಂತಹ ನಡಾವಳಿಗಳು ಅನ್ಯಮತ ದ್ವೇಷ, ಸ್ವಮತಪ್ರಸಾರ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮತಾಂಧತೆಯಲ್ಲದೇ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಕುಟುಂಬ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ಹಮ್ಮಿನಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡನಾಗಮ್ಮನ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಸುಣ್ಣವಾದ ಭಕ್ತಿಚಿನ್ನಮ್ಮನಿಗೆ ಕಡೆಗೆ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನೇ ದಾಸಯ್ಯನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಹಾಯಮಾಡಿ ಅವಳ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಸುತ್ತಾನೆ. ಸೋತ ಗೌಡನಾಗಮ್ಮನ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ದಾಸರಾದರೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಕಥೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಮತಾಂಧತೆಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು, ಬಲವಂತದ ಇಂತಹ ಮತಾಂತರ, ಒಕ್ಕಲಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ತನ್ನ ಸಹಜ ಬದುಕಿನ ಹಕ್ಕಿನ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಠಗಳ ಹರಣವಾಗಿ, ಹಿಂಸೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ಕಡತಗಳ ಜಯರೇಖೆಗಳಿಂದ ಇಂತಹ ಮತದ್ವೇಷದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೂರೂ ಕಥನಗಳು ಬಲವಂತದ ಒಕ್ಕಲಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತಪರಿವರ್ತನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಲಯ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನೂ ಆಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷಮದಾಂಪತ್ಯದ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳೂ, ಮತಭೇದಗಳಿಂದಾಗಿ ತೌರಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೇ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ಮತಧರ್ಮಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಾಗಿ ಮತಾಚಾರಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ,

ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಿ ನಿಬಂಧನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡುಬಿಡುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ದುಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮತಧರ್ಮಗಳು ತಮ್ಮ ಮತ ಪ್ರಸಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಲನೆಗೆ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಒಂ ಹತಾರುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೇ ಬಲಿಯಾಗಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಮೂರೂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸೋದರಿಯರ ವಿವಾಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಡದೆ ಇದ್ದ ಮತಾಂಧತೆ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಅವರ ವಿವಾಹದ ತರುವಾಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮತಾಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಿರಬೇಕು.

ಮಲೆ ಮಾದೇಶ್ವರ ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ, ಸಂಕಮ್ಮ ತನ್ನ ತವರು ಮನೆಯ ದೈವವಾದ ಮಲೆಮಾದೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಗಂಡ ಜೇನು ಕುರುಬ ನೀಲಯ್ಯನಿಂದ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡುವುದನ್ನೂ ಅವಳು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಗುಡ್ಡರಾಗಿ ಬಿಡುವುದೂ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮತಾಂತರ, ಒಕ್ಕಲಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರ ಕಾಲವಾನದ ಮಹಿಳೆಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುನಾರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಡತಗಳು ಅಮೂಲ್ಯ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಇದುವರೆಗಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾಸನ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದ ಸ್ತ್ರೀಸಮಾಜದ ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಭಿನ್ನ ಆಯಾಮಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿನ ದಾಖಲೆಗಳು ಗಮನಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಕುತೂಹಲಕರವಾದ 'ಕೇಸ್ ಸ್ಟಡಿಗಳ'ನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮಠದ ಕೆಲವು ಜಯರೇಖೆ ಮತ್ತು ಪತ್ರಗಳು ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮತಾಂತರ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಿತವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಚೇಲಾ' ಮಾಡಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನನಾಗಿ ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬನ ಮಡದಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪರಿಹಾರಗಳು ಈ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗಿವೆ. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಅಂತಿಮ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಮತಾಂತರದ ಘಟನೆಯು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಅವಳ ತಾಯಿಯ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅದು ಎರಡು ನಗರಗಳ, ಆ ಜಾತಿ

ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ತಂದೊಡ್ಡಿದ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇಂಥ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆ ಗುರುಮನೆಗಳವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. * [೧.ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಕಡತ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೨ರಲ್ಲಿರುವ [ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಯ್ದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು-ಡಾ.ಎ.ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಿ .ಕ್ರಿ.ಶ.೨೦೦೩] ಈ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮತಾಂತರದ ನಂತರದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದು.

“ಕೊವೆಮುತ್ತುರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಿದ್ದ ಗುರಿಸೆಟ್ಟಿ ಯಂಬವನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸುಲತಾನರ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಚ್ಚೆಲೆ ಮಾಡಿದ್ದಿಂದ ಸದರಿ ಗುರಿಸೆಟ್ಟಿಯು ಕೆಲವು ದಿವಸದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತವಾದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಯಿವನ ಹೆಂಡತಿ ಕೊವೆಮುತ್ತುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಂಗಶಾಯಿ ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡ ಚ್ಚೆಲೆ ಆಗುವದಕ್ಕಿಂದಾ ಮುಂಚಿತಾಗಿಯೆ ಹುಟ್ಟಿಯಿದ್ದ ಕಾವೇರಿ ಯಂಬ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸದರಿ ರಂಗಶಾಯಿ ಶೆಟ್ಟಿನ ಜಾತಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಯಂದು ಕೆಲವರು, ಗುರುವಸೆಟ್ಟಿ ಚೆಲ್ಲೆ ಆಗೋದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೆ ಹುಟ್ಟಿದಂಥಾ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾತಿಗೆ ಹೊರಗುಯಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಯಂಬದಾಗಿ ಕೆಲವರು ಯೀ ಮೇರೆಗೆ ವಾದಿ ಕೊಮಟ್ಟಗರ ಸೆಟ್ಟಿ ವೆಂಗಳೆಶಯ್ಯ, ತಿಂಮಪ್ಪ ನಂದ್ಯಪ್ಪ ವೆಂಗಳರಮಣೈಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸೆಟ್ಟಿಗಳಿಗು ಪ್ರತಿವಾದಿ ಸೆಟ್ಟಿ ಅಪ್ಪಾಜಿ ವಗೈರೆರಿಗೆ ಸಹಾ ವ್ಯವಹಾರ ಬಿದ್ದು ಬಂಗಲೆ ಮಾರಿಪತ್ತು ಹಜೂರು ಶ್ರುತವಾದ್ದರಿಂದಾಯಿ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸಂಮುಕದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮುಖಾಂತ್ರ ದೂಯಂಬಾದ ಕಛೆರಿ ಮಾರಿಪತ್ತು ಸೆಟ್ಟಿವರ್ತಕ ಮುಂತಾದವರ ಮುಂದೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತ್ಯಾ ಪಂಚಾಯತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರವ ಪೈಸಲುಮಾಡಿ ಪೈಸಲುನಾಮೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್ಡಿಶಿ ಯಿರುವದರಿಂದಾ ಯಿ ಪೈಸಲು ನಾಮೆ ಪ್ರಾಕಾರಕೆ ನಿಂಮ್ಮ ನಿಂಮ್ಮ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಯಿರುವ ಕೊಮಟ್ಟಿಗರು ನಡಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತಾಕೀತಿ ಮಾಡುವದು ಆ ಮೆರೆ ನಡಯದೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆಗಿ ನಡ್ಡದವರ ಕಡೆಯಿಂದಾ ಮುಸಬ್ಬರಿತ್ತು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಗುನೆಗಾರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ವಿವರಕ್ಕೆ ಬರದು ಕಳುಹಿಸುವದು ತಾರಿಖು ೬ನೆ ಮಾಹೆಜನವರಿ ಸಂನ್ನು ೧೮೨೩ನೆಯಿಸವಿ ಖತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥನಾರಾಣೈಯ ಹಜೂರು ಪುರನೂರ” * [ಕಡತ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೨ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ದಾಖಲೆ ಸಂಖ್ಯೆ ೪]

ಇದಲ್ಲದೆ ಎರಡು ಜಯರೇಖೆಗಳು ಹಾಗೂ ಎರಡು ಪತ್ರಗಳು ಈ ಘಟನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಈ ಘಟನೆಯ ಸುತ್ತ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ(ಕರ್ನಾಟಕ) ಮತ್ತು ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ(ತಮಿಳುನಾಡು) ವೈಶ್ಯರು ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಪರಿಣಾಮ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಶಿಕ್ಷೆ-ರಕ್ಷಣೆ, ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ.* [ಕಡತ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೨ದಾಖಲೆ ೪೫, ಶೃಂಗೇರಿ ಮ. ಕ. ಆ. ಚಾ. ದಾ೨೦೦೩] ಹುಜೂರಲ್ಲು ಆದ ಫೈಸಲನಾಮೆ ಕಾಗದದ ನಕಲಾಗಿದೆ]

ಕೊವೆಮುತ್ತೂರು(ಕೊಯಮತ್ತೂರು) ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸವಿದ್ದಂತಹ ಗುರಿವಿಸೆಟ್ಟಿಯ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತಾಂತರದಿಂದಾದ ಪಲ್ಲಟ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ವಾಸ್ತವ ಘಟನಾವಳಿಗಳ ದಾಖಲೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಅವನ ಮಗಳ ವಿವಾಹ ಪ್ರಕರಣದ ಘಟನೆಯು ಕೇವಲ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಖಾಸಗಿ ವಿಷಯವಾಗದೆ ಅದು ಅರಮನೆ ಗುರುಮಠಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯಾವೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗುಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು ಹಾಗೂ ಆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡಡಿದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತ್ತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿಚಾರ ಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ವಾದಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳಾಗಿ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಂಬಿಕೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿ, ಗಂಡು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ, ಯಾವ ತಪ್ಪನ್ನೂ ಮಾಡದ ಅಮಾಯಕ, ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕನ್ನು ಪಣವಾಗಿ ಒಡ್ಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಗಮನಸಬೇಕಾದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಸಂಘರ್ಷವು ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಧರ್ಮೀಯರ ನಡುವಿನದ್ದಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ 'ಚೇಲಾ' ಆದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ಸ್ವಧರ್ಮ, ಸ್ವಜಾತಿಗೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಕುರಿತು ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಜನರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಕೇವಲ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಯೋಚಿಸಿ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತದ್ದೂ ಅಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮಠಗಳು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳೂ ಅಲ್ಲ, ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮದ ವಿಚಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಶ್ರೀಮಠದ ಶ್ರೀಗಳ ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮುಂದೆ ತಂದು ಅದನ್ನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಹಾಗೂ ಆ ಪ್ರಸ್ತುತ

ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮತಾಂತರಗಳು ಅವುಗಳಿಂದಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೌಟುಂಬಿಕ, ವಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ದೇಶಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಚರಣೆ ಪದ್ಧತಿಗಳೇನು ಎಂಬುದಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಾಂಬರಿಸಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು ಎಂಬ ಕುತೂಹಲದ ವಿಚಾರ ಈ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ದಿಕ್ಕುರಿಸಿ ಶ್ರೀಮಠದ ನ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೋಪಾಯಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮುದ್ರಾತಿಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಕೆಲವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅವರ ಪ್ರತಿರೋಧಕ್ಕೆ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಠವು ವಿಧಿಸುವ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಗುರುವ ಸೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸುಲತಾನರ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ 'ಚೆಲೆ' ಮಾಡಿ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಘಟನೆಯು ಸುಮಾರು ೧೭೮೯ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನು ಬ್ರಟೀಷರ ವಿರುದ್ಧ ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ೧೪ ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಾಳಿಮಾಡಿದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುವುದರಿಂದ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. (ಮೂರನೇ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ಕಾಲ) 'ಚೆಲೆ'ಯಾದ ನಂತರ ಆತ ತನ್ನ ಮಡದಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೆಲಸುತ್ತಾನೆ (ಸೌಮ್ಯ ಸಂವತ್ಸರ). ಆದರೆ ಈತ ಆನಂದ ಸಂವತ್ಸರ ದಲ್ಲಿ 'ಪಾಗೆಂಡೆ ದಂಡಿ'ನಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ೧೭೯೪ರಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ.* [ಪೂರ್ವೋಕ್ತ .ಪುಟ ೬೦ ೨-೩ ನೇ ಸಾಲುಗಳು ಕ.೧೩೨, ದಾಖಲೆ ೪೬]

ಈ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಡನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಮರಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಕಂಪನಿಯವರ ಸ್ವಾಧೀನವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮಡದಿಯು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೊಯಮತ್ತೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಆ ನಂತರ ಕಾವೇರಿ ಎಂಬ ತನ್ನ ಮೊದಲ ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗಂಡ ಚೆಲೆ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೆ ತಾನು ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ್ದೆನೆಂಬ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕೊಯಮತ್ತೂರ ನಿವಾಸಿಯಾದ ರಂಗಶಾಮಿಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೀ 'ತಿರುಮಂದೇಗೆ' ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ವಿಧವೆಯಾದ ತಾಯಿ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳೆರಡನ್ನೂ ಸಾಕಿ ಸಲಹುತ್ತಿದ್ದು ಬಹುಶಃ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ ಆಕೆ ಕೊಯಮತ್ತೂರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಬಿಟೀಷರ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಕೊಯಮತ್ತೂರಿಗೆ ಆಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳ ವಿವಾಹವನ್ನು ಯಾವ ಧರ್ಮದವರೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಗಳಿಗೆ ೩೨ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಲಾರದೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ, ಆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ವೈಶ್ಯ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ೧೮೨೨ರಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. (ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂವತ್ಸರ ಕಾರ್ತೀಕಮಾಸ ನವೆಂಬರ್ ಡಿಸೆಂಬರ್)

ಅಕಿ ವಿವಾಹದ ನಂತರ ಕೊಯಮತ್ತೂರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ವಜಾತಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಕಾವೇರಿಯ ತಂದೆಯು 'ಚಿಲಾ'ಆಗಿ ಮತಾಂತರವಾಗಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಲಾ ಸಂಬಂಧದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಈ ರಂಗಸ್ವಾಮಿಶೆಟ್ಟಿಯು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಸಿ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದೋ ಬಾರದೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನಗಳು ಮೂಡಿ, ಅದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಮಠ ಮುದ್ರೆಯವರನ್ನು ಮತ್ತು ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಶೇಷಮಹಾಜನಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಪಂಚಾಯಿತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಹಾಜನಗಳು ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿ ಈ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಚಿಲಾದವರ "ಸಂಸರ್ಗ ದೋಷವೇ ಹೊರತು ಪಾತಿತ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಸರ್ಗದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ವೈಶ್ಯ ಜನಾಂಗದವರ 'ಸಂಮತಿ ಪತ್ರಿಕೆ'ಯನ್ನು ಬರಸಿಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿದ್ಯಮಾನಕ್ಕೆ ಮಠಮುದ್ರೆಯವರು ಅಶೇಷ ವಿದ್ವಾಂಸ ಮಹಾಜನಗಳು, ವೈಶ್ಯರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಈ ಸಂಬಂಧ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. * [ಕಡತ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೨ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೂವೋಕ್ತ ದಾಖಲೆ ೪ ಸ್ವಭಾನು ಸಂವತ್ಸರ ಅದಿಕ ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ] ಅದನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ ಶ್ರೀಮಠದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ತತ್ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಪರಾಶರಮಾಧವೀಯ, ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರೀಯ, ಆಪಸ್ತಂಭ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದು, "ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಪಾತಿತ್ಯ ದೋಷವಿಲ್ಲ ಸಂಸರ್ಗದೋಷ ಮಾತ್ರ ಉಂಟು ಹಾಗಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಆಕರವಿರುವುದರಿಂದ ನೀವು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ತೀರ್ಮಾನ ಸರಿ ಮತ್ತು ನೀವು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಯಾರು ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆದಾಗ್ಯೂ ಅವರು ಮಠಮುದ್ರಾ ಆಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹಿಷ್ಕೃತರಾಗುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಶ್ರೀಗಳು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ತೀರ್ಮಾನದಿಂದ ವಿವಾಹಿತರು 'ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ' ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಆ ಕಾವೇರಿಯು ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಇದ್ದು ಪುನಃ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದವರು ಜೇಲಾ ಆಗಿದ್ದ ಗುರುವಶೆಟ್ಟಿಯ ಮಗಳನ್ನು ವೈಶ್ಯಕುಲದ ರಂಗಶಾಯಿಸೆಟ್ಟಿಯು ವಿವಾಹವಾಗಿರುವ ಕುರಿತು ತಕರಾರು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ದಂಡಿನಪೇಟೆಯ ಮಾಯಸೆಟ್ಟಿ, ಅಪ್ಪಾಜಿಸೆಟ್ಟಿ ಶಿವಪೂಜೆ ರಾಚಸೆಟ್ಟಿ, ರಂಗಸೆಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ವೈಶ್ಯರು ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳಾಗಿ ಕಾವೇರಿಯನ್ನು ಸ್ವಜಾತಿಗೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬಾರದೆಂದೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಪರಸ್ಪರ ಕದನಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರಸರಿಗೆ ದೂರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಜಗಳ ವ್ಯವಹಾರವು ತೀರ್ಮಾನಗೊಂಡಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬಂದದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳಾದ ಅಪ್ಪಾಜಿಸೆಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಕರಸಿ ಮಹಾರಾಜರು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು "ಶ್ರೀಮಠದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ತೀರ್ಮಾನ ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿದೆ ಎಂದೂ, ಅಸಂಗತವಾಗಿ ತೀರ್ಪನ್ನು ನೀಡಿರುವರೆಂದು, ಕಾವೇರಿ ಎಂಬ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸಂಸರ್ಗ ದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಸಿ ಜಾತಿಗೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಮದ್ಯ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣೆ ಉಂಟು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಪತಿತಳೆ ಹೊರತು ಸಂಸರ್ಗ ದೋಷವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಪತಿತಳೆಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಈ ಬಗೆ ಪಾತಿತ್ಯವನ್ನು ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಭಾಸಂನ್ಯತವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇವೆ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಅವರು ಯಾವ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕರೆತರದೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಅರಸರು ಪುನಃ ಅವರನ್ನು ಕರೆಸಿ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದ

ಅಪ್ಪಾಜಿ ಸೆಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವರು ವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದ ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರು ಈ 'ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿತಂದರೆ ನಾವು ಅವಳು ಅಪರಿಶುದ್ಧಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ತರುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ವಿತಂಡವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಬಲವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತ ಅರಸರು ಈ ಮೊದಲಿನ ಶ್ರೀಮಠದ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ "ಪತಿತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಕೂಡ ಪಾತಿತ್ಯವಿಲ್ಲ ಸಂಸರ್ಗದೋಷ ಪಾಪಮಾತ್ರ ಉಂಟು ಆ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆ ಪರಿಶುದ್ಧಳೆ ಆಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ವಚನಗಳು ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಆಕೆಗೆ 'ಕೃತ' ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಅವಳ ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳು ಸಹಾ ಪರಿಶುದ್ಧರೆ ಸರಿ" ಎಂದು ಜಯರೇಖೆಯನ್ನು ಬರೆಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಜಯರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಸಂಬಂಧವಾದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ೭೨ ಸಾಲುಗಳಷ್ಟು ವಚನಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಾಶರ ಮಾಧವೀಯ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ, ವಾಸಿಷ್ಠಾ, ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರೀಯ, ಆಪಸ್ತಂಬೀಯ ಆದಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಯ್ದ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ 'ಚಿಲಾ' ಆದ ಗುರುವಿಸೆಟ್ಟಿಯು ಐದುವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 'ಪಾಗೆಂಡೆ ದಂಡಿ'ನಲ್ಲಿ ಮೃತವಾದನೆಂದು ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು ಮುಂತಾದವರ ಹಸ್ತಲೇಖನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬರೆಹವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಈ ಐದು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಜನನವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮದ್ಯಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದ ಪಾತಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಗತಿ (ಆಧಾರ) ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿವಾಹವು ಆಗಬಹುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ "ಸಂಸರ್ಗವೂ ದೋಷಾಪಾದಕವಲ್ಲಾ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕನ್ನಿಕೆಯರಿಗೆ ವಿವಾಹಾದಿ ಸರ್ವ ಸವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಉಂಟು" ಎಂದು ಸರ್ವ ವಿದ್ವತ್ ಸಂನ್ತತಿಯಿಂದಾ ಸರ್ಕಾರದ ದಸ್ತಕತ್ ಮೊಹರು ಹಾಕಿ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಹಸ್ತದ ಒಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸಹ ಹಾಕಿ ಜಯರೇಖೆಯನ್ನು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕರಣ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ ದೇಶಸ್ಥಿತ ಅಶೇಷ ವಿದ್ವಾನ್ ಮಹಾಜನ ಗೃಹಸ್ಥರು ಹಾಗೂ ವೈಶ್ಯರು ಮಠದ ತೀರ್ಮಾನದಂತೆ ಶ್ರೀ ಮಠದ ಗುರುಪೀಠಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಇದಾದ

ಕೆಲವಾರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ (ಈಶ್ವರ ಸಂವತ್ಸರ ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ೭೫ ವರ್ಷ?) ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರಪಂತ ನಂಜಪ್ಪನೆಂಬುವವನು ಕೆಲವಾರು ವೈಶ್ಯರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ದುರುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವು ಶ್ರೀ ಮಠಕ್ಕೆ 'ಮುದ್ರಾತಿಕ್ರಮ'ವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. * [ಕಡತ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೨ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ದಾಖಲೆ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೭] ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಠದ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮಠವು ಭಾಸ್ಕರ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹಾಗಲ್ಲದೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಆತ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವನನ್ನು ಭಹಿಷ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

"ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ಪತಿತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕನ್ಯಾ ವಿವಾಹವು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಸಕಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪತಿತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಆಚಾರ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪಾರಾಶರೀಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ 'ಚಿತ್ತಾದ್ರವ ಪರ್ತನೀಯಾನಿ' ಎಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರೀಯ, ಆಪಸ್ತಂಬೀಯಾದಿ ನಿಬಂಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪತಿತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕನ್ಯಾ ವಿವಾಹವು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ರಂಗಾಸೆಟ್ಟಿ ಕನ್ಯಾ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ವಿವಾದಾಸ್ಪದ ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಉಭಯತ್ರಾಪಿ ದೋಷವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರೋಲ್ಲಂಘನೆ, ಶ್ರೀಮಠ ಮುದ್ರೋಲ್ಲಂಘನೆ ಸಭಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಭಾಸ್ಕರ ಪಂತ ನಂಜಪ್ಪನು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದ ಪರಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಪರಿಯಂತರ ಅವನನ್ನು ಸವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು" ಎಂದು ಭಹಿಷ್ಕಾರದ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇತಃಪರ ಯಾರಾದರೂ ಆತನ ಸಂಗಡ ಕೂಡಿ ನಡೆದಲ್ಲಿ ಆ ಜನರನ್ನೂ ಸಹಾ ಸವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಅಂತಹವರಿಗೂ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಭಯವನ್ನಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಅಪ್ಪಣೆಯ ವಿವರಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ ಅಶೇಷ ಜನರಿಗೂ, ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ ವೈಷ್ಯರಿಗೂ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಸಿದ್ದಾರೆ* [ಕಡತ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೨ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೂವೋಕ್ತ ದಾಖಲೆ ಸಮಖ್ಯೆ ೪೮] ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ದೇಶಸ್ಥಿತ ಅಶೇಷ “ನೂಟಯಬಂಡ್ಯ(ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು) ನಗರವೈಶ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ ವರ್ತಕರಿಗೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಸ್ಕರಪಂತ ನಂಜಪ್ಪನು ಜನಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಸಲ್ಲಾ ಎಂದು ದುರುಕ್ತಿ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಮುದ್ರಾತಿಕ್ರಮಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡ ವಿವರ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದ್ದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಬರೆಸಲಾಗಿದೆ. ಆತನು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಯಂತರ ಆ ವೈಷ್ಯರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವಿವಾಹ ಉಪನಯನಾದಿ ಶುಭಪ್ರಸ್ತ ಮುಂತಾದರಲ್ಲಿ ನಂಜಪ್ಪನ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಪುರೋಹಿತನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಯಾರಾದರೂ ಭಾಸ್ಕರ ಪಂತ ನಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಸಾಅನುಕೂಲರಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹವರ ನಿಗ್ರಹಾ ಮಾಡಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ವಿವರಗಳು ಆತನು ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಈಶ್ವರ ಸಂವತ್ಸರ ಚೈತ್ರಮಾಸ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿರುವ ಪತ್ರ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಬೊಕ್ಕಸದ ಸುಬ್ಬಾಭಟ್ಟರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕಡತದಲ್ಲಿ ನಕಲು ಮಾಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗ ಬಲವಂತದಿಂದ ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಂದೊಡ್ಡುವ ಸಂಕಟ ಸರಮಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮತಾಂತರಗೊಂಡ ಕೇವಲ ಐದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಸಾವಾದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಡದಿ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೂಲ ಜಾತಿಯ ಧರ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಲಾರದೆ, (ಮಗಳಿಗೆ ಕಾವೇರಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ) ತನ್ನವರಿಗೆ ಹೊರಗಿನವಳಾಗಿ, ಮತಾಂತರಗೊಂಡ ಹೊಸ ಮತಾಚಾರಗಳನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲೇ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬದುಕಲೂ ಆಗದೇ ಅನುಭವಿಸಿರುವ ಅತಂತ್ರವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಕಾವೇರಿ ಗಂಡ ಚೇಲಾ ಆಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಳೆಂಬುದನ್ನು ತನ್ನ ಮೂಲ ಮತಬಾಂಧವರ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ಬಾಳುಕೊಡಲು ಅಂಗಲಾಚುವ, ಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಎದುರುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು

ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೋ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ತನ್ನ ಮೂಲ ಜಾತಿಧರ್ಮದವನು ಮದುವೆಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ಊರ್ಜಿತವಾಗಲು ಬಿಡದೆ ಹಿಂಸಿಸುವ ಮತಾಂಧ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಮಾನುಷ ವರ್ತನೆಯನ್ನೂ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಬಯಲಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ಈ ಘಟನೆಯು ನಡೆದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಪತಿತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದವರ ಸಮ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಠ ಗುರುತಿಸಿ, ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಪಾತಿತ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಹಿಳೆಗೆ ಹುಟ್ಟಬಹುದಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮುದಾಯ ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದೆ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆ ತೂರಿಸಿ, ಸಮುದಾಯದ ನೆಮ್ಮದಿ ಕದಡುವವರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಠಿಣವಾದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಚೇಲಾಆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಡದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಹುದಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾರಿಗೂ ದೋಷವನ್ನು ಆರೋಪಿಸದೆ ಸಮುದಾಯವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಗುರುಮಠ ಮತ್ತು ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದೆ. ಗುರಿಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಡದಿಗೆ ಅವಳಿಗಿಷ್ಟವಾದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಅವಕಾಶನೀಡಿರುವುದು ಮೆಚ್ಚಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಕಾವೇರಿಯರ ಕಥೆಗಳು ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು, ಮರ್ಯಾದಾ ಹತ್ಯೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು, ಮಾರಲ್ ಪೋಲೀಸಿಂಗಿನ ಹಾವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ನಲುಗಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವಿಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅಂದಿಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಮತಾಂತರಗಳು ಮಹಿಳೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ‘ಬಿಡುಗಡೆಯಹಾದಿ’ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಡತದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಮತಾಂತರದ ಪ್ರಸಂಗ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಳೇಗಾರ ಕುಲದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳು ಮತಾಂತರದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಟ್ಟಿ ಪಾಳೇಗಾರರ ವಂಶದ ಹಟ್ಟಿನಾಯಕನ ಮಗಳಾದ ಮಲ್ಲವನಾಗತಿಯು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನ ಮಡದಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಗಂಡನ ಕುಟುಂಬದವರು ಉಗ್ಗಚೆನ್ನವೀರಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮಲ್ಲವನಾಗತಿಯು ಆ ಗುರುವಿನ ಬಗೆಗೆ, ಧರ್ಮದ ಬಗೆಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಈ ರಾಜಕುಟುಂಬವು ವೀರಶೈವಧರ್ಮವನ್ನು ತೊರೆದು

ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಜಾತಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲವ್ವ ನಾಗತಿ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಮೂಲ ಬೇಡಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಮರಳಲು ಇಚ್ಛಿಸದೇ ರಾಜಕುಟುಂಬದಿಂದಲೇ ದೂರಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸಣ್ಣ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಾಗತಿಯ ವೈಭವದ ಬದುಕನ್ನು ತೊರೆದು ಶಿವಭಕ್ತಳಾಗಿ ಸರಳಜೀವನ ನಡೆಸಿರುವುದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯ ತವರು ಮನೆಯವರು ಪರಮ ದೈವವೆಂದು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಗುರು ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಗೋಸಿಕೆರೆಯ ಸಾರ್ವಾಡೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಾಗೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಲ್ಲವ್ವನಾಗತಿ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಅವಳ ಪತಿ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮಠ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದಾನೆ. ತಾನು ಮೂಲ ಜಾತಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸಾದಮೇಲೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಗೌರವಭಾವವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಆತ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲವ ನಾಗತಿಯು ಅರಮನೆಯಿಂದ ದೂರಾಗಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಈಕೆ ಭವಿಯಾದ ಗಂಡನೊಂದಿಗಿನ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನೂ ತೊರೆದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರಬಹುದೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ.* [ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ, ದುರ್ಗಶೋಧ ಪುಟ ೧೪೦-೧೪೧]

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮಾಜವು ಅನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಭಿನ್ನ ಮತಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಆಡಳಿತಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಪಲ್ಲಟಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ವಸಾಹತು ಶಾಹಿಯಿಂದಂಟಾದ ೧೮-೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾದ ಆಧುನೀಕರಣವು ಇಡೀ ಭಾರತದ ಸಂಪ್ರದಾಯಶೀಲತೆಯ ಬುಡವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಮತಾಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ತೀವ್ರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮತ ಧರ್ಮಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಉಳಿವು ಅಳಿವುಗಳ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಏಕರೂಪಿ ಮತ್ತು ಏಕ ದೇವೋಪಾಸನೆಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತೊಡಗಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ದ್ವೇಷದ, ನಿರಾಕರಣೆಯ ವಾತಾವರಣ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಲಂಕುವನ್ನೇ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಜರ್ಜರಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತುದನ್ನೂ, ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಗವಾದ ವಿವಾಹ

ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ನಗಾವನ್ನು, ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸತೊಡಗುತ್ತಿತ್ತುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿವಾಹಗಳು ಅಂತರ್ ಜಾತೀಯ ಶರಣರ ನಡುವೆ ಒಂದು 'ಬಾಂಡಿಂಗ್'ನ್ನು ತರಬಲ್ಲದೆಂಬ ಶರಣರೊಳಗೆ 'ಭೇದವಿರಬಾರದೆಂಬ' ವಿಚಾರಗಳು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬರತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ಸೂರಿನಡಿಗೆ ಬಂದ ಹಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಹಲವು ಸ್ಥರದ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಾನತೆ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಧರ್ಮದ ಏಕರೂಪಿ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮಾಧರಿಗಳನ್ನು ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ತರತೊಡಗಿದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಅನ್ಯ ಮತದ ಭವಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂಗ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ನಷ್ಟದ್ದವಾಗತೊಡಗಿತು. ವ್ರತನಷ್ಟ, ಮತಭೇದಗಳು ಅನ್ಯ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮದೇ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ನಡುವೆಯೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಂದರವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡತೊಡಗಿದವು. ಈ ಒಕ್ಕಲಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಒಳಗೆ ಸೀಳುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೋದರಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವುದು ಇಂದಿಗೂಯಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂಥಹಾ ಸಂಬಂಧದ ಎಳೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವಷ್ಟು ಮತಾಂಧತೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಭಾವಕೋಶದ ಒಳಗೂ ಮತಧರ್ಮಗಳು ಬಿತ್ತಿದ್ದವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ಧಾರಗಳು, ಕುಟುಂಬದ ಒಳಗೆ ವಿಷಮ ದಾಂಪತ್ಯ, ಬಿರುಕುಗಳಿಗೆ, ತಲ್ಲಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹಾಗೂ ಸಂಪತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಸದಾ ಥಳುಕುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತಧರ್ಮಗಳ ಹುನ್ನಾರ, ಆಳರಸರ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಮತಾಚರಣೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ, ಬರುವ ಸಂಕಟಗಳು, ಕೌಟುಂಬಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಅಕ್ಕನಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಟಿಪ್ಪುಕಾಲದವರೆಗೆ, ಮುಂದುವರೆದು ಇಂದಿನ ಮರ್ಯಾದಾ ಹತ್ಯೆಗಳವರೆಗೆ ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶಿಷ್ಯಕಾವ್ಯಗಳಿರಲೇ, ಜಾನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳಿರಲೇ ಕಡತದ ದಾಖಲೆಗಳಿರಲೇ ಅವು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಿರುವ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಮತಧರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಆ ದೈವಗಳು ಮಾತ್ರ. ಈ, ಭಕ್ತಿ, ಧೈವ ನಿಷ್ಠೆ, ರಾಜನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಭುತ್ವದ ಕ್ರೌರ್ಯದ ಗೆಲುವಿನ ಕಥೆಗಳ ಒಳಗಿನ ಮಹಿಳೆಯ ಹೋರಾಟ ಪ್ರತಿರೋಧಗಳು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವಯ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕಥನಗಳಾಗದಿರುವುದೇ ದುರಂತ.

* * * * *

ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರ ಸಂಕಥನ

- ಡಾ. ಪಂಡಿತ ರಾತೋಡ

ಲಿಪಿಕಾರರು:

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರಪಟ ಅಥವಾ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಉಳಿಯಿಂದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು (ಜಕ್ಕಣಾಚಾರಿ) ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಯೆಂದರೆ, ತಾಮ್ರ ಶಿಲೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಶಾಸನ ಪಠ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಲಿಪಿಕಾರ ಬಣ್ಣದ ಬಳಪನೋ ಅಥವಾ ಇದ್ದಿಲುಗಳಿಂದ ಶಿಲಾಫಲಕದ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಪಿಕಾರ ಬಳಪದಿಂದ ಬರೆದರೆ, ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಆ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತ ಕಥಾ ಮಂಜರಿ' ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ: "ಬಳಸಿ ಬರೆಯಲು ಕಂಟ ಪತ್ರದ ಉಲುಹುಗಡದಗಳಿಗೆ" ಎಂಬ ಉಕ್ತಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ವೀರನಾರಾಯಣನ ಲಿಪಿಕಾರನಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತು ತುಂಬಾ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಕೆಲವು ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದುಂಟು. ಲಿಪಿಕಾರರು ಹೇಳಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಶಾಸನ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಗುರುತರವಾದ ಹಸ್ತಕೌಶಲದ ಕೈಚಳಕವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠವೆಂದರೂ ಈಗ ೨೫೦೦೦ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಶಾಸನಗಳ ಶೋಧನೆಗೆ ತೊಡಗಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಾರಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಿದ್ಧಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕವಿ, ಲಿಪಿಕಾರ, ರೂವಾರಿ ಈ ಮೂವರ ಪಾತ್ರ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕವಿ ಕಂಡರಣೆಕಾರ, ಲಿಪಿಕಾರ ಈ ಮೂವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮೂರು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದಲ್ಲದೆ ಕಂಡರಣೆಕಾರರ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸ ಬೇಕೆನ್ನುವವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಥಮ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಕವಿ ಮತ್ತು ಲಿಪಿಕಾರರಿಂದ ರೂವಾರಿಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಮಾತು ತುಂಬ ಪ್ರಜ್ಞಾನಿಷ್ಠವಾಗಿದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣದ ಅನೇಕರೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೯೦ರ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಯ್ಯನ ಕವಿತೆ, ದಾವಣ್ಣನ ಬರಹ, ಮಲ್ಲೋಜನ ಕಂಡರಣೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೋಳದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೧೫ರ ಶಾಸನ 'ಮೃದುರೇಖಾವಿಳಾಸ ಚಾವರಾಜ ಬಳಪದಲ್ಬರೆದುದ ಗಂಗಚರಿ ಕಂಡರಿಸಿದಂ' ಎಂಬ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾತು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಶಾಸನ ಕವಿ ಎಲೆ ಮೇಲೆ ಬರೆದು ತಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಲಿಪಿಕಾರ ಬಳಪದಿಂದ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ತೀಡಿದ ತರುವಾಯ, ರೂವಾರಿ ಅದನ್ನು ಕಂಡರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಆ ಕಾಲದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಾಳಂಬೀಡ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೧೮ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಹುಲಿಗೇರೆಯ ಬಮ್ಮೋಜ ತಾನೆ ಬರೆದು ತಾನೆ ಕಂಡರಿಸಿದ್ದಿದೆ'. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ, ಕುಬ್ಜ ಮತ್ತು ರೂವಾರಿ ಒಮ್ಮೋಜರು ಲಿಪಿಕಾರನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂರು ಕೆಲಸ ಒಬ್ಬನೇ ಮಾಡಿದ ದಾಖಲೆ ಇನ್ನು ಪತ್ತೆ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ಬರೆದಂ', 'ಲಿಖಿಸಿದಂ' ಎಂಬ ಶಾಸನ ಮಾತುಗಳ ಬಳಕೆ ಕಟ್ಟುನಟ್ಟಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕವಿ, ಲಿಪಿಕಾರ ಮತ್ತು ರೂವಾರಿಗಳು ಎಂದು ಆರೋಪಿತವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಬೆರೆಳಿಟ್ಟು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಮಾತು ಮನನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಅನೇಕ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಲದ್ರವ್ಯ,

ಧರ್ಮಗುರು, ಲಿಪಿ ಕಲಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾಗುರು, ಕುಲಗೋತ್ರ-ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜ, ಮಾವ ಊರು, ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಭಜಿಸಿ ಉಪಶಿಷ್ಟೀಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತಂದೆ- ತಾಯಿಗಳನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡ ಲಿಪಿಕಾರರು:

ಕಡೂರ ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೭೧ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದು ಹೀಗಿದೆ “ನೋಂತುಚ್ಚಮಠಾಣಮೇರಿದರ್ ಬರೆದೊನವರ ಮಂಗಂ ವಿಧಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಗುಡ್ಡಾನೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೮೭ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಚಿತ್ತಾರಿ ಮಾಳೋಜನ ಮಗಂ ಚಿತ್ರಮನೋಜ ವಟ್ಟೋಜಂ ಬರೆದಂ” ಎಂದಿದೆ. ಆಲೂರು ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೧೦ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ವಿಷಮೇಕಾಕಿನಂ ಹಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಪುತ್ರಪೇತ್ತಿಕಂ ಪ್ರಸಾದಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮರುಳೋಜಂ ಬರೆದಂ” ಪ್ರಸಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆಗಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ಶಾಸನ ಕವಿಯೂ ಲಿಪಿಕಾರನು ಆಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಸಂಡರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೧೬ರ ಶಾಸನ “ಈ ಶಿಲಾಕರ್ಮ ಬರ್ಮನಮಗಂ ಚಿಕ್ಕಂ ಕಲ್ಲಂ ಲಿಖಿಸಿದಂ, ಮಾರಮಯ್ಯನ ಲಿಖಿತಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮೊರಿಗೆರಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೪೫ರ ಶಾಸನ ‘ವಿದ್ಯಾಭರಣಜಿಯ... ಮಗಂ ನಾಗಮಯ್ಯಂ ಬರೆದಂ’ ಎಂದಿದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಡತಿನಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೯೮ರ ಶಾಸನ ‘ಹಿಣ್ಣಿಯ ಸಾವಿಮಯ್ಯಂಗಳ ಮಗಂ ದುಗ್ಗಿಮೆಯ್ಯಂ’ ಎಂದಿದೆ. ಬಾಗಬಾಳು ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೯೮ರ ಶಾಸನ “... ರಾಜಾರಿಯ ಮಗ ಮಾಣಿಕಾಚಾರಿ ಈ ಶಾಸನವಂ ಬರೆದ....ಮ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಬಲ್ಲಕುಂದೆ ಗ್ರಾಮದ ಫಕ್ರುದ್ದೀನ್ ಮಸೀದಿ ಬಳಿ ದೊರೆತ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನವನ್ನು “ಶ್ರೀ ಪುಟೇಯಮಯ್ಯನ ಮಗಂ ಚಟಯ್ಯಪ್ಪರೆದ” ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕರಕುದರಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೦೮ರ ಶಾಸನವನ್ನು “ನೀಲಕಂಠ ಪಂಡಿತದೇವರ ಮಗ ಬಮ್ಮಣ್ಣ ಪಂಡಿತದೇವರು”, ಎಲಿಶಿರೂರ ಗ್ರಾಮ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೮ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಮೊರಕೇಶ್ವರ ದೇವರ ಓಜನ ಮಗ ಸಿಂಗೋಜನ ಪುತ್ರ ಗಣಪೋಜನ ಬರಪಂ” ಇಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಕಾರ ತಾನು ಮೊರಕೇಶ್ವರದವನು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಆ ಊರಿನ ಓಜನ ಮಗನ ಮಗ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹಾರನಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೮ರ ಶಾಸನ “ಚಂದೋಜನ ಪುತ್ರಂ ಹೊನ್ನೋಜರ ಲಿಖಿತಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಅಬ್ಬೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೪೪ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಕವಿ ಮಹಾದೇವ ಭಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರುಂ, ಸೇನಬೋವ ಬೊಬ್ಬಿಮಯ್ಯನ ಮಯ್ಯನ ಮಲಿಯಣ್ಣನ ಬರಹ” ಎಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಲಿಪಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯರನ್ನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಲಿಪಿಕಲಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳ ಸ್ಮರಣೆ:

ಇದರಂತೆ ತಮಗೆ ಲಿಪಿ ಬರೆಯಲು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟವರನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ನಾಗೇನಹಳ್ಳಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೯೬ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ‘ಸಕಲಚನ್ದ್ರ ಪಣ್ಣಿತದೇವರ ಗುಡ್ಡ ಮಲ್ಲಣಂ ಬರೆದಂ’ ಎಂದಿದೆ. ತರಿಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾಣಾವರದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೮೫ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಬರೆವರಾಚಾರ್ಯ ಸೂರ್ಯನಣ್ಣಂಗಳ ಶಿಷ್ಯ ಬಾಚಯ್ಯನ ಬರೆಪ”

ಮೂಡಗೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಹಂತೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೯ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀಮನ್ಮಲದಾರಿ ದೇವರ ಗುಡ್ಡಂ, ಬಿರುದರ ಲೇಖಕ ಮದನ ಮಹೇಶ್ವರಂ ಮಲ್ಲಿನಾಥಂ ಬರೆದಂ” ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ದುಗ್ಗವತಿಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೬ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀಸರಸ್ವತಿ ಗಣ ಛಾತ್ರ ಮಲ್ಲಿಯಣ್ಣನ ಬರೆಪಂ” ಎಂದಿದೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೩ರ ಶಾಸನವು “ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತದೇವರ ಗುಡ್ಡ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಮದಿಮಯ್ಯ ಬರೆದಂ” ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಬೇಲೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೧೭ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಬರವರಾಚಾರ್ಯ ಸೂರ್ಯಣಂ ಬರೆದ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಎಂದರೆ ಆ ಭಾಗದ ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಣವಿ ಸಿದ್ಧಗೆರಿಯ ಕಾಲವಿಲ್ಲದ ಶಾಸನವು “ಸರಸಮಹಾದೇವ ಬುಧನ ಬೊಪ್ಪಂ ಬೊಪ್ಪ ಬರೆದಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಯಾರ ಶಿಷ್ಯರು ಎಂಬುದನ್ನು ಎರಡೇ ಎರಡು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಶಿಷ್ಯಗುರು, ತಂದೆ, ಮಗ ಅಕ್ಷರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಲಿಪಿಕಾರರ ನೆಲೆಗಳು:

ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳು ತಾವು ಹುಟ್ಟಿದ ಊರನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ನಾಗೇನಹಳ್ಳಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೯೬ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಕೊಳೂರು ಬಾಚಣ್ಣಂ ಬರೆದಂ” ಕಾಜಿಪೇಟದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೯೦ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಬಂಟಿಕೋಣ್ಣ ಪ್ರಭೋರ್ಧೇಪಣಭಟ್ಟಸ್ಯ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಕುಡತಿನಿ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ

ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೯೮ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಹಿಣ್ಣಿಯ ಸಾವಿಮಯ್ಯಂಗಳ ಮಗಂ ದುಗ್ಗಿಮಯ್ಯಂ” ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಯರಬಾಳು ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೨ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮತು ತೂಬಿಗರೆಯ ಊರೊಡೆಯ ಆಸ್ಕಂದ ದೇವರು ಬರೆದ ಶಾಸನ” ಎಂದಿದೆ. ಎಲಿಶಿರೂರು ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೩೮ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೊಸವುರ ಮೊರಕೇಶ್ವರ ದೇವರ ಸಿಂಗೋಜನ ಪುತ್ರ ಗಣಪೋಜನ ಬರೆಪಂ” ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹಡಗಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹೊಳಲು ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೦ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ‘ದೇವಣ್ಣನ ಬರಹ’ಗಂಗಾಪುರದ ಮಾರಿಯೋಜನ ಲಿಖಿತ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಲಿಪಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ ಊರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅಜರಾಮರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಲಿಪಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಲಿಪಿ ವಿದ್ಯಾಗುರು, ತಂದೆ ಅಜ್ಜ, ಮಾವ, ಊರು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ಶಾಸನಗಳು ಅನೇಕ ಇವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ, ಸಾಮಂತ, ಪಟ್ಟಣ ಸ್ವಾಮಿಗಳಂತಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರು, ಕುಲಕರಣಿ, ಸೇನಬೋವ, ಶ್ರೀಕರಣ, ಕಾಯಸ್ಥ, ಗಾವುಂಡ ಗಣಕರಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳಂಥ ಅಕ್ಷರಜ್ಞರೆಲ್ಲರೂ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಲಿಪಿಕಾರಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ನೂಲಗೇರಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೦೯ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಕರುವಯ ಕಾಳಿಸೆಟಿ... ಳಿಯಹದಿಸೆಟ್ಟಿಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಬರಪ” ಎಂಬಂಥ ಸ್ತ್ರೀ ಹೆಸರೊಂದು ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಪಪಾರವಿರದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹದಿಸೆಟ್ಟಿಯಕವ್ವೆ ಕಲ್ಲಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರ ತೀಡಿದ ವಿಕೃತ ಮಹಿಳೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಡಾ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಲಿಪಿಕಾರರು ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮೆರೆದುದು:

ಆದಿಕವಿ ಪಂಪ ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ಭಕ್ತಿತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ನೆನೆದು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದನೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪಂಪನ ನಂತರದ ಶಾಸನಕವಿಗಳು ಭಾವ ಭಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿರುವುದು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಗಳ ಅವಯವ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದ ಲಿಪಿಕಾರರು:

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ದೈವದತ್ತವಾದ ಲಿಪಿಸೌಂದರ್ಯ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿಕೊಂಡ ಲಿಪಿಕಾರರು ಕೆಲವೇ ಕೆಲವರು. ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರಗಳ ಅವಯವ ಜ್ಞಾನ ಅತೀ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಾವಣಗೆರೆ (ಶಾ.ಸಂ,೧೪೯೯)ತಾಲೂಕಿನ ಕೊಡನೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೧೩) -

ಕಂದ||

ಪೊಕ್ಕಳು ತಲೆಕಟ್ಟುಮನ
ನನ್ನರದವಯವ ಮನರಿದು ಖಂಡರಿಸಲುಕೀ
ಇಕ್ಕುಡನೆ ಬಲ್ಲನೆಚಿಯ
ಮಿಕ್ಕರವರೆನ್ನೊಸೆದು ಧರಣಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿಕ್ಕುಂ”

ಅಕ್ಷರದ ಅವಯವಗಳಾದ ಕೊಂಬು, ಹೊಟ್ಟೆ ಸೀಳುವುದು, ಅಕ್ಷರ ಬಡಿಗೆ, ಅಕ್ಷರದ ಮುಖಭಾಗ ಅದರ ತಲೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಈ ಶಾಸನ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಲಿಪಿಕಾರರು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಅಕ್ಷರದ ಶರೀರ ರಚನೆ:

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರು ಕವಿಯಷ್ಟೇ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಪಿ ಮಾತ್ರ ಸುಂದರವಾಗಿ ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಿಮರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೧೫ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಚಾವರಾಜ ‘ವೃದ್ಧುರೇಖಾವಿಳಾಸ’ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ರೂವಾರಿಗಳು, ಲಿಪಿಕಾರರಿಗಿಂತ ಕಲ್ಲಮೇಲೆ ಬಹುದುಂಡಾಗಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅರಿಸಿಕರೆ ತಾಲೂಕಿನ, ತಳಲೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೮೫ರ ಶಾಸನ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ

ಬಹುರೇಖೆಯಾಗಿ ಬಾರದೆ
ಯತಿನಿಬಿಡಂ ನೋರ್ಪ[ನೇರ್ಪ]ಕೆಲ್ಲರುಂ ಹೊಗಳಲುಕೀವ
ಸ್ಮತಿ (=ವಸುಮತಿಯೊಳು) ಕಣ್ಣಗೊಳಿಸಲು
ಕತಿಬಲ್ಲಂ ದಾಸೋಜನಗ್ರತನಯಮ್ಮ ಸಣಂ”

ಇಲ್ಲಿ ರೂವಾರಿ ಬಹುರೇಖೆಯಾಗಿ ಕೊರೆಯದೆ ಅಂದರೆ ರೇಖೆ ಬಳಸಿ ಬರುವಂತೆ ಯತಿನಿಬಿಡಂ ನೇರ್ಪಡೆ ಅಂದರೆ ಅಕ್ಷರದ ಮಧ್ಯಮಧ್ಯ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಈ ಮಾತು ಕನ್ನಡ

ಅಕ್ಷರಗಳ ಆಕಾರ ಜ್ಞಾನ, ಅಕ್ಷರ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ತರತಮ ವ್ಯಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ ಸಂಪುಟ-೧, ಪುಟ-೪೬೨ರಲ್ಲಿ ನವಲಗುಂದ ಶಾಸನದ ಆಧಾರವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಬಿಂದುವಿನೊಂದು ಶೋಭೆ ತಲೆಕಟ್ಟಿನ ಪೂರ್ವು ಚಿಲ್ಲ ಮುತ್ತೆಯೊಳ್
ನಿಂದ ಬೆಡಂಗು, ಬೆಳ್ಳಿಯಳೊಡಂಬುತಿರ್ಪನಯಂ, ವಿಸರ್ಗದೊ
ಳ್ಳೊಂದಿರಲ್”

ಅಂದರೆ ನವಿಲುಗುಂದ ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರ ಮಾದಿರಾಜನಂತೆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಬರೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಇದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಟೀಕಾಕಾರರು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರವೇ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಚಾಮರಾಜ ನಗರದ ಹೊಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. (೯ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಅಕ್ಷರದ ಗೋಪಂಥನ ಬರಹ” ಎಂದಿದೆ. ‘ಅಕ್ಷರ ಎನ್ನುವುದು ಗೋಪಂಥನಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರಿದ್ದಂತೆ’ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಷರಜ್ಞನೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥವಿರದ ಸುಂದರ ಅಕ್ಷರಜ್ಞನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು.

ರಾಜಾಚ್ಛೇ ಓದುವ ಲಿಪಿಕಾರರು:

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶಾಸನಗಳ ಕವಿಗಳು ಬರೆದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಾಜರ ಮುಂದೆ ಓದಿ ಹೇಳಿ ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳು ಬಂದಿದೆ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುವದನ್ನು ರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಓದಲು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾ: ನೆಲಮಂಗಲ (ಶಾಸಂ-೧) ಸೋಲದೇವನ ಹಳ್ಳಿಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೨೯ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಶಿಲಾಶಾಸನವಂ ಬರೆದಂ..... ಶಾಸನವಾಚಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪುಣ್ಯಸಮ್ಮಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಮಾತು ರಾಜರು ಬರೆಸಿದ ರಾಜಾಚ್ಛೇಗಳನ್ನು ಓದುವವರೆಂದು ಅಥವಾ ಶಾಸನವೋದುವವನು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಅನೇಕರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಲಿಪಿಕಾರನೊಬ್ಬ ಹೀಗೆ ಶಾಸನವೋದಿಯೇ ‘ವಾಚಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ’ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಶಾಸನ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಊರ ಪ್ರಮುಖರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಲಿಪಿಕಾರರು ಬರೆದದ್ದು:

ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಕವಿಗಳು ಲಿಪಿಕಾರರ ಮುಂದುಗಡೆ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದರೆ, ಲಿಪಿಕಾರರು ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರೂವಾರಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಲಿಪಿಕಾರನೇ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನರಗುಂದ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ದಂಡಾಪುರ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೦೮-೦೯) ದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ‘ಕಬ್ಬಂಗಳ ನೊರೆದಂ ರವಿನಾಗಭಟ್ಟನತ್ಯಾದರದೀ[ನ್]ಂ’ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರವಿನಾಗಭಟ್ಟ ಶಾಸನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಲಿಪಿಕಾರನಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಬರೆದನೆಂದಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಲಬುರ್ಗು ತಾಲೂಕು ಬಳಗೇರಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೨ ಶಾಸನವನ್ನು “ಬಿರುದರ ಪೆಣ್ಣಿರಗನ್ನ ಮರಳೋ(ಂ) ಗೆಲ್ಲ... ಪಂಡಿತ ವಾಕ್ಯಂ ವರವೃದ್ಧಪುರದ ಸಾಸಿರ್ವರು ಹೊಳೆ ಮೇಜಾಳಿ ಸೇಷಾಯ್ಯನ ಲಿಖಿತಂ’ ಮಂಗಳಂ (ಶ್ರೀ) ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮರುಳೋಜ ಪಂಡಿತ ವಾಕ್ಯವೆಂದು, ವೃದ್ಧಪುರದ ಸಾವಿರ ಜನರು ಹೇಳಿದಾಗ ಈ ಶಾಸನ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟನು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕುಪ್ಪಟ್ಟೂರು ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೫ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ‘ಬಮ್ಮರಹರಿಯಣ್ಣ ಹೇಳ್ಳ ಶಾಸನ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಕಾರ ಮತ್ತು ಶಾಸನ ರೂವಾರಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗ ಈ ಕವಿ ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಎಂಬುದು ಶಾಸನ ಮೌನ ತಾಳುತ್ತದೆ. ನರಗುಂದ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೮ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ನಾಗದೇವಂ ಪೇಳ್ಳಂ, ಅಸಿಯರ ಕೇಶಿಮಯಂ ಬರೆದಂ” ಎಂದಿದೆ. ಊರೊಡೆಯ ಕವಿನಾಗದೇವನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಅಸಿಯರ ಕೇಶಿಮಯ್ಯ ಲಿಪಿಕಾರನಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಲಿಪಿಕಾರರ ಬಿರುದು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷಣಗಳು:

ಶಾಸನ ಬರೆದವರಿಗೆ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನು ರಾಜರು, ಸಾಮಂತರು, ಅಥವಾ ಮಂಡಲಾಧಿಪತಿಗಳು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಯಲಬುರ್ಗು ತಾಲೂಕಿನ ಬಳಗೇರಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೨ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಬಿರುದರ ಪೆಣ್ಣಿರಗನ್ನ” ಎಂದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬಿರುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈತನಿಗೆ ಹಲವು ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದರೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಆಲೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. (೧೦೧೦)ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಪ್ರಸಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಮರುಳೋಜಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಬಾಗಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೩೫ರ

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಮಂಣ್ಣುಕ ಬಿಜ್ಜರಸನ ಪೆರ್ಗಡೆ ‘ಕಾಳಿದಾಸಯ್ಯಂ ಬರೆದಂ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ. ಈತ ಮಾಂಡಲಿಕ ನಾಗರಬೇಕು.

ಓರುವಾಯಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೩೬ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಜೋಯಿಸ ಜೋಡಾಮಣಿ ಚಾವುಂಡಯ್ಯಂ ಬರೆದಂ” ಎಂದಿದೆ. ಚೂಡಾಮಣಿ ಎನ್ನುವುದು ಲಿಪಿಕಾರನ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮೈಲಾರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೪೬ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ‘ಕಾಳಿಗಾಂಕನ ಕುಳಮೀ ಕ್ರಿತಿನೆಗಳ ನಾಗವಾರಂ ಪೇಳ್ವಂ ಸಿಳ ಶಾಸನದೊಳು ಮನುಮುನಿಗಳ ವಾಕ್ಯಮನಜೆಯೆ ನಾಗಮ್ಮ ಬರೆದ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಬೋಧನಗ್ರಾಮದ ದೇವಲ ಮಸಿದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೫೬ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಬಿರುದರ ಲೇಖಕ ಗಿರಿವಜ್ರಂ ನಾಗದೇವ ಲಿಖಿತಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಬೆಳತೂರದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೫೭ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ-

“ಮರುಪರ ಚಕ್ರಂದ್ವಿಜರೋಳ್

ಕಱಿಮುಱಿಯಲ್ಲೆನಪ ಕುರಿಪಿನಾದಿತ್ಯಂ ಸ

ನ್ನರಕೆಯವಗಾದ ಮಲ್ಲಂ

ಜರುಚದ ಕವಿರಾಜಬಾನ್ವವಂ ಬರೆದನಿದಂ”

ಕಂಡರಿಸಿದಂ ಮುನಿವರ ಸಿಂಹಾಚಾರಿಯಂ ಮಚ್ಚರಿಪರ ಗಣ್ಡಾಚಾರಿಯು ಈ ಶಾಸನದ ಲಿಪಿಕಾರನಿಗೆ ಮುನಿವರ ಸಿಂಹಾಚಾರಿ; ಮತ್ತರಪಡುವವರಿಗೆ ಗಣ್ಡಾಚಾರಿ ಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿರೇಮ್ಯಾಗಳೇರಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೧೬ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀ ಮುಖದಪ್ಪಣಂ ಬಮ್ಮದೇವಂ ಬರೆದಂ” ಎಂದಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ ಮೂಡಗೆರೆ ತಾಲೂಕು ಹಂತೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೮೦ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀ ಮನ್ನಲ್ಲಿನಾಥಂ ಬರದ ಲೇಖಕ ಮದನ ಮಹೇಶ್ವರಂ ಬರೆದ” ಎಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. “ಕೊಮ್ಮರಾಜಂ ಬರೆವರ ಬದಗಂ ಭಾರತೀಕರ್ಣಪೂರಂ” ಎಂದು ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ತುಂಬರ ಹೊಸೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೮೦ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಮತ್ತು ಕೊಮ್ಮರಾಜರು ಬಿರುದುಗಳು ಇವರು ಬರೆಯುವ ಲಿಪಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸೂರ್ಯಣ. ಈತನು ಮೂರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದಾನೆ. ಈತನು ಬೇಲೂರು, ವೀರದೇವನಹಳ್ಳಿ, ಜಕ್ಕೇನಹಳ್ಳಿ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಲಿಪಿ ಒದಗಿಸಿದವನು. ಬರೆವರಾಚಾರ್ಯ ಸೂರ್ಯಗಣಂ ಲಿಖಿತಂ”

ಎಂದು ಬೇಲೂರಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೦೦ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ತರಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕು ಬಾಣಾವರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೮೫ರ ಶಾಸನವು “ಬರೆವರಾಚಾರ್ಯ ಸೂರ್ಯಗಣಂ ಬಿರುದಲೇಖಕ ಮದನ ಮಹೇಶ್ವರಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಬಿರುದರ ಪೆಂಡಿರಗಣ್ಣು, ಪ್ರಸಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಾಂಡಲಿಕ, ಚೂಡಾಮಣಿ ಬಿರುದರ ವಜ್ರಂ, ಮುನಿವರ ಸಿಂಹಾಚಾರಿ, ಮತ್ತರಿಪರ ಗಣ್ಡಾಚಾರಿ, ಬರೆವರಾಚಾರ್ಯ ಬಿರುದ ಲೇಖಕ ಮದನ ಮಹೇಶ್ವರಗಳಂತಹ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬಿರುದುಗಳು ದಾಖಲಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಲಿಪಿಕಾರರ ಬರೆವಣಿಗೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ:

ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತ ಹೋದಾಗ ಕೆಲ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಕಾರರ ಬರೆವಣಿಗೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯೂ ಒಂದು. ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರು ತಾವು ಬರೆಯುವ ಪದ್ಯ-ಗದ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳ ಲಿಪಿಸೌಂದರ್ಯದ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಲಿಪಿಕಾರರಿಂದ ಶಾಸನಗಳು ಮುತ್ತಿನಂತೆ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಲಿಪಿಕಾರರು ತಾವು ಬರೆದು ಕೊಂಡ ಶಾಸನದ ಈ ಮಾತುಗಳೇ ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಹಂದಿಗೊಳ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೪ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ‘ಮುತ್ತಿನ ಸರಮಂ ಸಮದನ್ನೆ ಶಾಸ್ತ್ರನೊಳ್ಳಕ್ಕರಮಂ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಸೊರಟೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೧ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ-

ಸರಸತರ ಮಾಡುವೆನ್ನ

ಕ್ಕರಿಗರ್ಬ್ಬೆಪಿನಮೀ ಶಿಳಾಶಾಸನಮಂ

..... ಮುತ್ತಿನ

ಸರಿಗೆಯನುಕರಿಸೆ ಕನ್ನಪಯ್ಯಂ ಬರೆದಂ”

ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಾದ ಶಾಸನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಮುತ್ತಿನ ಸರ, ಮುತ್ತಿನ ಸರಿಗೆ, ಪೊಸ ಮತ್ತು ಎಂಬಂಥ ಕೆಲ ಉಪಮೆಗಳು ಮುತ್ತಿನಂತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ತುಂಬ ಶೋಭೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಶಾಸನ ಶೀಘ್ರಲಿಪಿಕಾರರು:

ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಶೀಘ್ರಲಿಪಿಕಾರರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ (ಇಂದಿನ ಗದಗ) ರೋಣ ತಾಲೂಕಿನ ಸವಡಿಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೭೧ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ನಾರಣಂಗಾದುದು ಕವಿತೆ ಸಹಜಮೆ ನಾಗನಾರ್ಯನ ಶೀಘ್ರಲಿಖಿತಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಬೇಲೂರ

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೩ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಸುಜನಮಿತ್ರ ಪವಿತ್ರಂ ರೇಚಣನ ಶೀಘ್ರಲಿಖಿತಂ' ಎಂದಿದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಿರಗುಪ್ಪ ತಾಲೂಕಿನ ಹಳೆಕೋಟೆಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೫೩ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ರಾಜೋಜನ ಸಿಘ್ರಲಿಖಿತಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೬೪ರ ಶಾಸನ 'ಕಾವನ ಸೀಘ್ರಲಿಖಿತಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಲಿಪಿ ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಲಿಪಿಕಾರರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯೆಂಬಂತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುವ ಲಿಪಿಕಾರರನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಇಂದು ಡಿ.ಸಿ.ಯ ಕೈಕೆಳಗೆ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸ್ಟೇಷನೊಗಳು ನೆನಪಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಬಹುಭಾಷಿಕ ಜ್ಞಾನಹೊಂದಿದ ಲಿಪಿಕಾರರು:

ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಕವಿಗಳಂತೆ ಲಿಪಿಕಾರರು ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು ಎಂದು ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ, ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನ, ಏವೂರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೭ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ "... ಪದ್ಮಗರ್ಭಾನುಮೇಂ ಬಿಲ್ಲನ ಪೇಳಿಮಿನ್ನು ಬರೆಯಲ್ತೆಂಬನ್ನೆಗಂ ತಾನೆನೆಟ್ಟನೆ ಬಲ್ಲಂ ಬರೆಯಲ್ತನೇಕ ಲಿಪಿಯಂ ಶ್ರೀವಿಪ್ರವಿದ್ಯಾಧರಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಹಿರೇಹಡಗಲಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೫೭ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ-

"ವಿಜಾಂಕುಮಾಲೆಯಂ..."

ಮಾನವಮನ್ಯಥಂ ಬರೆ

ದನಾದರದಿಂ ವಿಟಚಕ್ರವರ್ತಿಧಾ

ಶ್ರೀನುತವನಾಗಿ ತಿಲುತಿವುಳ

ಕನಡ ನಾಗರದಕ್ಕರಂಗಗಳಂ" ಎಂದಿದೆ.

ಅರಕಲಗೂಡು ಸೋಮವಾರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೯ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ

"ಚತುರ್ಭಾಷಾ ಲಿಖಿತಕ ವಿದ್ಯಾಧರಂ

ಸನ್ನಿವಿಗ್ರಹಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಕುಳಾಯ್ಯಂ ಬರದಂ"

ಈ ಮೇಲೆ ಶಾಸನ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಕನ್ನಡ ತಮಿಳು, ತೆಲಗು ನಾಗರದಕ್ಕರಂ (ನಾಗರಿ ಸಂಸ್ಕೃತ) ಎಂಬ ಬಹುಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅನೇಕ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಾತ ಛಪ್ಪನ್ ದೇಶದ ಚಿತ್ರಲಿಪಿ ಕೊರೆದವನಾಗಿದ್ದವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಯಾತ ಲಿಪಿಕಾರ

ಬಹುಭಾಷಾ ಲಿಪಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು. ಇವರೆಲ್ಲ ಬಹುಭಾಷಾ ವ್ಯಾಪೋಹವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಉಭಯ ಹಸ್ತದ ಲಿಪಿಕಾರರು:

ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಬರೆಯುವುದೇ ದುಸ್ತರವಾಗಿರುವಾಗ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಶಾಸನ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮುಂದೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದರೆನೆ ಎಷ್ಟೋ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅಂಥದ್ದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಿಪಿಯ ಮೇಲೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಎರಡು ಕೈಯಿಂದ ಬರೆಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಶಾಸನ ಲಿಪಿಕಾರರು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಶಾಸನ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಜನತೆಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಅರಸಿಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಹಾರನಳ್ಳಿ ೧೨೩೭ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀಕರಣದ ವಿಶ್ವನಾಥ" ನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ "ಉಭಯ ಹಸ್ತಲೇಖನ ಕುಶಲವಧಾನ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀಕರಣದ ವಿಶ್ವನಾಥ ಬರೆದ" ಎಂಬ ಮಾತು ಕೇವಲ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕೈ ಸೋತಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಕೂಲಹಸ್ತವುಳ್ಳ ಇವನ ಹಸ್ತಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಬರವಣಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಈ ಲಿಪಿಕಾರನಿಗಿಂತ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಶಕ್ತಿ, ಕೈಚಳಕ ತೋರಿದವನು ಮಲ್ಲಿದೇವ. ಬೆಳಗಾವಿಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೦೩ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಪರಿಕಿಸೆ ಮಲ್ಲಿದೇವ ವಿಭುರ್ಗಾಸಮುರ್ಬರು ಬುರ್ಕೆಲಂಗಳೊ ಬರೆದುದನಂತ್ಯದಿಂದ ಬರೆಪ..... ಮತಿಪ್ರಭಾವದೊಳ್" ಎಂದು ಶಾಸನ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅದು ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಡುವ ಈತನ ವಿಪರೀತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿಜಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬರಹಗಾರನ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಈತ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಪ್ರದೇಶದ ಲಿಪಿಕಾರರಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರದರ್ಶನ ರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಾಡಿನ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ದಾಖಲಾಗದ ಲಿಪಿಕಾರರ ಶಾಸನಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕೂರುಗೋಡು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ವಾರಗಳ ಬದಲು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ, ಬೇಲೂರಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಕ್ಷರಗಳಷ್ಟೇ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಪುಷ್ಪ, ನಕ್ಷತ್ರ ರಾಶಿಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿವೆ.

ಆಕರಗಳು:

೧. ದೇವರ ಕೊಂಡಾರಡಿ :ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟಗಳು
೨. ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟಗಳು
೩. ಮೈಸೂರ ವಿ.ವಿ. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಪುಟಗಳು:
೪. ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ: ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು
೫. ಕೆ.ಆರ್ ಗಣೇಶ: ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು
೬. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಿತ್ತಿ: ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಶಾಸನಗಳು
೭. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಇಂಡಿಕಾ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟಗಳು
೮. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶಾಸನ ಕವಿಗಳು :ಮೇವುಂಡಿ ಮಲ್ಲಾರಿ
೯. ಮೈಸೂರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ-೪
೧೦. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು
೧೧. ತಿ.ತಾ. ಶರ್ಮಾ ಅವರ ಶಾಸನ ಕವಿಗಳು
೧೨. ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಪುಟಗಳು
೧೩. ಜಿ.ಎಂ. ನಾಗಯ್ಯ: ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟಗಳು
೧೪. ದೇವರಾಜು: ಕಳಚೂರಿ ಅರಸರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ
೧೫. ಬಿ.ಆರ್ ಭಾರತಿ: ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟಗಳು
೧೬. ಡಾ. ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ: ನೊಳಂಬ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ
೧೭. ಇಂಡಿಯನ್ ಯ್ಯುಂಟಿಕ್ವರಿ ಸಂಪುಟಗಳು
೧೮. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ: ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನ ಸೂಚಿ
೧೯. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ: ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದ ಪರಿಸರದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ
೨೦. ಬಿ.ವಿ. ಶಿರೂರ: ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

* * * * *

ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಶಾಸನ ಸಾಹಿತ್ಯ

- ಪ್ರೊ.ಡಿ.ವಿ.ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ

ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಆಯಾಕಾಲದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಿತಿಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲೆಂಬ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಶಾಸನಕವಿಗಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಉದ್ದೇಶ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ದಾನದ ವಿಚಾರ, ವೀರನ ಹೋರಾಟ, ಮಹಾಸತಿ ಘಟನೆ, ಜೈನಮುನಿಗಳ ಸಲ್ಲೇಖನ ವ್ರತದ ವಿಚಾರ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಬಲಿ ಪ್ರಸಂಗ ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಶಾಸನಗಳು ನೀರಸವಾದ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕವಿಗಳು ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಸೀಮಿತ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಶಾಸನಪಾಠಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತು ನಿರ್ಮಾಣಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡಿ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಶಾಸನಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಹೊಸತನವನ್ನು ತೋರಿದರು.

ಮಹಾಗ್ರಾಮವೆಂದು ಹೋಗಲಿದೆ. ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಗ್ರಾಮ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಮಾತು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೬೪ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ಲಸಿ ಯಮ ನಿಯಮ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಧಾನ್ಯ ಧಾರಣ ಮೋನಾನುಷ್ಠಾನ ಜಪ ಸಮಾಧಿ ಸೀಳ ಸಮ್ಪನ್ನರ್ ಸಮಸ್ತಗುಣ ವಿಶೇಷೋನ್ನತರಷ್ಟ ಶ್ರೀಮತ್ ಮಹಾಗ್ರಾಮಂ ಎಂದು ಲಕ್ಕುಂಡಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೧ ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗೆ ವಿಭೂತಿಗೆ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗರಮೆನಲು ಇಂದ್ರನಗ್ಗದ ಅಮರಾವತಿಗಂ ಭೋಗಾವತಿಗಂ ಸಲೆ ಮೇಲಾಗಿರ್ಪುದು ಧರಗೆ ಲೋಕ್ಕಿಗುಂಡಿ ಗ್ರಾಮಂ ಎಂದು ಲಕ್ಕುಂಡಿಯನ್ನು ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೫ ರ ಆರನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವನೀಕಾನ್ತೆಯಂ ಕುಂತಳಾವಳಿಯವೋಲೋಪ್ಪಿದ್ಧೋದೀ ಬೆಳ್ಳಲಂ. . . . ಇಂತೆಸೆದಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಲ ದೂಟಿ ಘನಸ್ತನರತ್ನಮಾ ತತ್ಕಾಂತೆಯ ವಕ್ರಮಂಡಳಲಸತ್ತಿಕಕಂ ಸಲೆ ಲೋಕ್ಕಿಗುಂಡಿ ವಿಕ್ರಾಂತದೋಳೀವ ಕಾವ ಮಹಿಮೋಂನತರಿಂ ಶ್ರುತಿಪಾರಗರ್ಕ್ಕಳಿಂ ಕಂತುವ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನೆ ಪೋಲ್ವ ಮಹಾಜನಬ್ರಿಂದಕೋಟಿಯಿಂ ಶ್ರೀರಮಣನೆಸೆವ ಕೌಸ್ತುಭಹಾರಮನೀ ಧರಣೀವಧುಗೆ ತುಡಿಸಿದನೆನಿಸಿತೋರಂತಿರಲೆಸೆವಗ್ರಹಾರ ತಿರೋರತ್ನ ಲೋಕ್ಕಿಗುಂಡಿ ಗ್ರಾಮಂ ಎಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದ ಒಂದು ಶಾಸನವು ಶ್ರೀ ಮಹಿಮಾಸ್ವದಂ ಜಳಧಿವೇಷಿತ ಭೂಲಲನಾ ಮುಖಾಬ್ಜ ಲೀಲಾವಣಿ ದರ್ಪಣಂಬೋಲೆಸೆದಿರ್ಪುದು ಕುನ್ತಳಮನ್ದದರ್ಕ್ಕಿ ಭೂಷಾಮಣಿ ಬೆಳ್ಳಲಂ ನೆಗರ್ದ್ಧ ಬೆಳ್ಳಲದೇಶದೋಳಗ್ರಹಾರ ಚೂಡಾಮಣಿ ಲೋಕ್ಕಿಗುಣ್ಣಿ ಬಗೆಗೋಣ್ಣದು ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ . . ಸರಸಿಜಯೋನಿ ಬೊಮ್ಮನಜೆಯಲ್ಕಮರಾವತಿ ಲೋಕ್ಕಿಗುಂಡಿಯೆಂಬೆರಡುಮನೆಯ್ಲಿ ತೂಗಲಮರಾವತಿ ಮುಟ್ಟಿದುದೂರ್ಧ್ವಲೋಕಮಂ.... ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾವುದು ಮೇಲೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅಮರಾವತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗಲು ಅಮರಾವತಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ಇದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಪರಾರ್ಜಗಕ್ಕಳಂಕರಿಸುವ ಲೋಕ್ಕಿಗುಂಡಿಯ ಮಹತ್ವಮುಮಂ. . ಎಂದು ಕವಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೮೪ ರ ಒಂದು ತ್ರುಟಿತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೮೪ ರ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆ ನಾಡೋಳು ರಂಜಿಸುಗುಂ ನಾನಾ ವಿಧದಿಂ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಂಬೋಧಿಯಂತಂತಿರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಳಯಂ ಲೋಕ್ಕೀಗುಣ್ಣಿ ಧರಣೀ ತಿಳಕಂ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ, ಸಮುದ್ರದಂತೆಯೂ, ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಧರಣಿಗೆ ತಿಳಕಪ್ರಾಯದಂತೆಯೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತಂತೆ.

ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವರ್ಣನೆ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಅದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೋಡಬಹುದು.

ಧಲ್ಲನ ವರ್ಣನೆ:

ಧಲ್ಲನು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಳುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಆಹವಮಲ್ಲನ (ಇಮ್ಮಡಿ ತೈಲಪ) ಅಕ್ಷಪಟಳಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದವನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಬಲಗೈಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ವಿಜಯಗಳಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದವನು. ಇವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹ, ಈ ವಿಚಾರ ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೭ರ ಶಾಸನದಿಂದ ಮತ್ತು ರನ್ನನ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಧಲ್ಲನು ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯ ಮಾವ, ಅವಳ ಗಂಡನಾದ ನಾಗದೇವನ ತಂದೆ. ಈ ಧಲ್ಲನನ್ನು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿ ಪದ್ಯದ ನಂತರ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಲ್ಲಮಲ್ಲಿಯೊಳಾನ್ತರಿ
ಮಲ್ಲರನಾಹವದೊಳೊತ್ತಿ ಗೋಳುರಿಗೋಳ್ಳೀ
ಬಲ್ಲಾಳನದಿನ್ನಾಹವ
ಮಲ್ಲನ ಭುಜದಣ್ಣಮನಿಸಿ ಧಲ್ಲಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ

ಎಂದು ಆಹವಮಲ್ಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಭುಜದಣ್ಣನಾಗಿದ್ದ ಧಲ್ಲನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಅನ್ಯರಾಜರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಚಂಪಕಮಾಲಾವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪೋಣದ್ದಿರಾಗಿ ತಾಗಿದೊರನಾನೆಯೊಳೊಕ್ಕುವನಂದು ಬೆಚ್ಚಿ ಕೊಂ
ಕಣಮಿಟ್ಟಿಯಿಕ್ಕೆ ಬೆಂಗಿ ಬೆಣಗಾಗೆ ತಿವುಳ್ಳೆಲನಳ್ಳೇ ಮಾಳವಾ
ಮಣಿಯಿ ವೊದಳ್ಳುದಿಕ್ಕಿಲದಿ ಮುನ್ನಣ ಪಿನ್ನಣ ಮಣ್ಣುಳ್ಳೆ ಭೀ
ಷಣಮತಿ ರೌದ್ರಮದ್ಭುತಮಗುರ್ವ್ವನೆ ತೇಜದಳುಕ್ಕೇ ಧಲ್ಲನಾ

ಎಂದು ಹೋಗಲಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಧಲ್ಲನಿಗೂ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಆಹವಮಲ್ಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಭೇದವಿದೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಸಿಂಹಾಸನ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಬಹಳ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಕಂದ ಪದ್ಯ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

ದಲ್ಲಂಗಂ ನೆಗಟ್ಟಾಹವ
ಮಲ್ಲಂಗಂ ಭೇದಮುಂಟೆ ವಿಭವದೊಳದನೇ
ನೆಲ್ಲರುಮಟಿಯರ್ ಧರಣೀ
ವಲ್ಲಭ ಸಿಂಹಾಸನೈಕ ಭೇದಮೆ ಭೇದಂ

ಎಂದು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಪಂಪ ಮತ್ತು ರನ್ನರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಕರ್ಣ ಮತ್ತು ದುರ್ಯೋಧನರ ನಡುವಿನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಧಲ್ಲನನ್ನು ವೀವೇಕಬೃಹಸ್ಪತಿ ಎಂದು ಹೊಗಳಿದೆ.

ನಾಗದೇವನ ವರ್ಣನೆ:

ನಾಗದೇವನು ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಅತ್ತಿಯಿಬ್ಬೆಯ ಪತಿ. ಇವನನ್ನು ಅತ್ತಿಯಿಬ್ಬೆಯ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ರನ್ನನ ಕಾವ್ಯವು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿವೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಬಹಳ ವೀರನೆಂದೂ, ಅಭಿನವ ಕಾಮದೇವ, ಹಯವತ್ಸರಾಜ, ಸುಭಟ ಚೂಡಾಮಣಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ. ಆಹವಮಲ್ಲನ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾಗದೇವನು ಬಹಳ ವೀರನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ವೀರನ ಮುಂದೆ ರಾವಣನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವರು, ಕೌರವರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿದವರು ಗಂಡಸರೇ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ ಹೀಗಿದೆ.

ಭರದಿಂ ರಾವಣಸೇನೆಯಂ ತವಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಾಗಣ್ಣರುಂ ಭಣ್ಣಣಾ
ಜರದೊಳ್ ಕೌರವಸೇನೆಯಂ ತುಳಿದು ಗೆಲ್ಲಾಗಣ್ಣರುಂ ಗಣ್ಣಮು
ಚ್ಚರದಿಂ ಶಕ್ತಿಯ ಬೀರರಂ ಪೋಣಣ್ಣು ಗೆಲ್ಲಾಗಣ್ಣರುಂ ವೀತಮ
ತ್ತರದಿಂ ಭಾವಿಸುವಾಗಳೇ ಸಮರಕೊಳ್ಳಣ್ಣಂಬರಂ ಗಣ್ಣರೇ

ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಆಂಧ್ರ, ಮಗಧದೇಶದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ, ಲಾಳನ ಗಂಟಲನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ, ಪಾಂಡ್ಯನ ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಸದಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಶವನ್ನು ಉತ್ತಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಧಾಳಿಯೊಳಂದ್ರನಂ ಪಿಡಿದಪೆಂ ಮಗಧೇಶನನಿಕ್ಕಿ ಮೆಟ್ಟಿಪೆಂ
ಲಾಳನ ಗಂಟಲಂ ಮುರಿದಪೆಂ ಬಸನಂ ಪುಡಿಯೊಳ್ಳೊರಳ್ಳಿಪೆಂ
ಕೋಳದೊಳಿಕ್ಕಿಪೆಂ ಮಲೆವ ಪಾಣ್ಣನನಾಹವಮಲ್ಲದೇವ ನೀಂ
ಪೇಳೆನುತಿರ್ಪನೀ ದೊರೆತು ಶೌರ್ಯಗುಣೋನ್ನತಿ ನಾಗದೇವನಾ

ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ವಾಜಿಕುಳಕ್ಕೆ ತಿಲಕ ಪ್ರಾಯನಾಗಿದ್ದವನೂ, ತೇಜೋ ಭಾಸ್ಕರನಂತಿದ್ದವನು, ವೀರ ತ್ರಿಣೇತ್ರ, ನನ್ನಿ ಮಹಾರ್ಣವನೆಂಬ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವನು, ಅಲ್ಲದೆ ಕಂದುಕ ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನೆಂದು (ಕಂದುಕ

ಪುರಂದರ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನಾಗದೇವನನ್ನು ರನ್ನ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ

ಜನಪತಿ ಮೆಚ್ಚಿ ತನ್ನಯ ಚಮೂಪತಿ ಮಾಡಿದನಾಪ್ತಮಂತ್ರಿದ
ಲ್ಲನ ಮಗನೀತನಂತದಟರುಂ ಪತಿಭಕ್ತರುಮೀಗಳಾದರು ಮಿ
ಲ್ಲೇನಿಸಿದ ನಾಗದೇವನಣೆಮುಟ್ಟಿ ಧುರಂಧರ ನಾಗದೇವನೇಂ
ಬಿನಮಿರಿದಿಕ್ಕಿದಂ ಸೇನಾ ಪೊಕ್ಕರನಾಜಿಯೊಳಂಗರಕ್ಕಸಂ

ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. (ಅಜಿತಪುರಾಣ ೧-೪೩)

ಅತ್ತಿಯಿಬ್ಬೆ :

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅತ್ತಿಯಿಬ್ಬೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಶಾಸನ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ರನ್ನ, ಪೊನ್ನ ಕವಿಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಅತ್ತಿಯಿಬ್ಬೆಯ ಉಜ್ವಲ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಶಾಸನಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶೋಧವಾಗಿದ್ದು, ಈವರೆಗೆ ಪತ್ತೆಯಾಗಿರುವ ಅತ್ತಿಯಿಬ್ಬೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

೧. ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಶಾಸನ, (ಮರು ರಚನೆ) ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೨(ಎಸ್.ಐ.ಐ ಸಂ ೯-೧. ಸಂಖ್ಯೆ ೫೨)
೨. ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ತುಂಡು ಶಾಸನ, (ಮೂಲ ಶಾಸನ) ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೨ (ಎಸ್.ಐ.ಐ ಸಂ ೯-೧. ಸಂಖ್ಯೆ ೫೩)
೩. ಗುಡ್ಲಾನೂರಿನ ಶಾಸನ, ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೮೮ (ಸಂಶೋಧನೆ-ಶ್ರೀ ಬಿ.ಪಿ ಪಾಟೀಲ್, ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ - ೧೯)
೪. ಜಂತ್ರಿಶಿರೂರು ಶಾಸನ, ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೮೨ (ಸಂಶೋಧನೆ- ಡಾ.ಡಿ.ವಿ.ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ, ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ - ೨೦)
೫. ನಾಗದೇವನ ಶಾಸನ, ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೮೦-೮೫ (ಸಂಶೋಧನೆ-ಡಾ.ಡಿ.ವಿ. ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ, ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ-೨೨)

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಶಾಸನವೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೨ ರ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಶಾಸನ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಪವಾಡ ಸದೃಶಳನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಅತ್ತಿಯಿಬ್ಬೆಯನ್ನು ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮರುದೇವಿ, ವಿಜಯಸೇನೆ, ಸುಷೇಣೆ, ಶಿವದೇವಿ, ಸುಶೀಲೆ,

ರುಕ್ಕಿಣಿ, ಸತ್ಯಭಾಮೆ, ರೋಹಿಣಿ. ಅರುಂಧತಿಯರು ಮಾತ್ರ ಅತ್ತಿಮುಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾನರು. ಗುಣದ ಅಂಕಕಾರ್ತಿಯಾದ ಅತ್ತಿಯುಟ್ಟಿಗೆ ಇವರಾರೂ ಸಮಾನರಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪವಾಡಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ವರ್ಣಿಸಿ ಇವಳು ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹಿಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಕವಿ ಬಹಳ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಉನ್ನತ ಕುಕ್ಕುಟೇಶ್ವರ ಜಿನೇಶ್ವರನಂ ಜಿನಭಕ್ತಿ ಪೋಗಿ ಕಾ
ಣ್ಣನ್ನೆಗಮನ್ನಮಂ ತೋಜಿದು ಪರ್ವತಮಂ ಮುದದೇಜಿ ತಜ್ಜಿನಾ
ಸನ್ನದೊಳತ್ತಿಯುಟ್ಟಿಗೆ ಪಥಶ್ರಮಮಾದೊಡಕಾಳವೃಷ್ಟಿಯಾ
ಯ್ತನ್ನವು ದೇವಭಕ್ತಿಗದು ಚೋದ್ಯಮೆ ಕೊಳ್ಳವೆ ಪುಟ್ಟವೃಷ್ಟಿಗಳ್

ಜಿನನನ್ನು ಕಾಣುವವರೆಗೂ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಠಹಿಡಿದ ಅತ್ತಿಯುಟ್ಟಿ ಎತ್ತರದ ಪರ್ವತವನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಏರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದಾಗ ಅಕಾಲದಲ್ಲೂ ಮಳೆಯಾಗಿ ಅವಳ ಆಯಾಸವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿತಂತೆ ! ಮಳೆಯೇನು, ಇಂತಹ ಮಹಿಮಾಸ್ಥಿತಳಿಗೆ ಹೂವಿನ ಮಳೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅದೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ! ಎಂದು ಕವಿ ಬಹಳ ಮಧುರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನರಪನ ಬೆಸದಿಂ ಜಿನನಂ
ಶಿರದೊಳ್ಳಲೆ ತಾಳ್ಳಿ ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ನಿ
ಬ್ಬರ ಗೋದಾವರಿಯಂ ಪುಗೆ
ಪರಿಯುಡುಗಿದುದೆಂದೊಡೊಳ್ಳನದನೇ ವೇಳ್ತೆಂ

ಜಿನಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ಹೋದಾಗ ಪ್ರವಾಹ ಉಡುಗಿ ದಾರಿಯನ್ನು ನೀಡಿತಂತೆ.

ಮದವತ್ಕರಿ ಸೆಜಿಯಂ ಪಳಿ
ದೊದವಿದ ಮುಳಿಸಿದೆ ಭೋರನೆಯ್ತಂದೊಡದ
ಕ್ಕದಿರದಿರೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದದು
ಪದಯುಗಕರಗಿದುದು ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿಯಾ

ಮದವೇರಿದ ಆನೆ ಹಾವಳಿಮಾಡುತ್ತ ಬರುವಾಗ ಎದುರು ಬಂದ ಅತ್ತಿಯುಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆರಗಿ ಶಾಂತವಾಯಿತು

ಮುದದರ್ಚ್ಚಿಪ ಜಿನಬಿಂಬಂ
ನದಿಯೊಳ್ಳಯ್ಪುಟ್ಟುಕಿ ಬಿಟ್ಟೊಡದು ಬಪ್ಪಿನಮು
ಣ್ಣದನುಳಿದಿರಲೆಂಟು ದಿನ
ಕ್ಕದು ಬಂದುದು ಕಯ್ಗೆ ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿಯಾ
ಪ್ರಳಯಾಗ್ಗಿಯನ್ನೆ ಕಟಕಟಮ

ನೊಳಕೊಣ್ಣುಳುವರ್ವಗ್ನಿ ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ನಿ
ಮ್ಕಳ ಜಿನ ಗನ್ನೋದಕಮಂ
ತಳಯಲ್ಲುಪಶಮಿಸಿತೆನ್ನೊಡೇ ವಣ್ಣಿಸುವೇ
ಒಡನೇಜಿ ಸವತಿ ನೂಂಕ
ಲೊಡಜಿಸೆ ತೋಜಿಯೊಳಗೆ ಪಱುಗಲತ್ತಿತ್ತಲಣಂ
ಮಿಡುಕದೆ ತಿರಿಯುತ್ತಿರೆ ಕ
ಣ್ಣಡಿಗೇಜಿದಳತ್ತಿಯುಟ್ಟಿಗ್ತಿಭಯವಶದಿಂ
ಜಿನಧರ್ಮ ಪತಾಕೆಗೆ ವಿಮ
ಳ ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ [ಕು]ರುಳ ಪಾವೆಯ ಜಿನನಂ
ವಿನುತಂ ಕಾಣ್ಣನ್ನೆಗಂ ಕೂ
ಳನೆ ತೋಜಿದುದು ಸನ್ನದನ್ನದಾ ಜನ್ಮಾಂತಂ

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಯುಟ್ಟಿಯ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ಸೊಗಸಿನಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವಳ ವಂಶವನ್ನು ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದೆ

ಜಿನಪದ ಪಂಕಜಭ್ರಮರನೆಂಬ ನೆಗ[ಜಿ]ಯನಾಳ್ ಮಲ್ಲಪ
ಯ್ಯನ ನೆಗಟ್ಟಪ್ಪಕಬ್ಬೆಯ ಮಗಳ್ [ಸ]ಚಿವೋತ್ತಮನಪ್ಪ ಧಲ್ಲಪ
ಯ್ಯನ ಸೊಸೆ ನಾಗದೇವನ ಕುಳಾಂಗನೆ ತೈಲನತಾಯ್ಪುಸಕ್ಕೆ ಭಾ
ಜನಮನಿಪತ್ತಿಮುಟ್ಟಿ ಜಿನಶಾಸನಮಂ ಬೆಳಗುತ್ತಮಿಟ್ಟಪಳ್
ಅವಳ ಗುಣವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದೆ
ಎಣೆ ಮರುದೇವಿ ಪಾಸಟಿ ಸುಷೇಣೆ ಸಮಂ ಶಿವದೇವಿ ಪಾಟಿ ಲ
ಕ್ಷ್ಮಣೆ ಸದೃಶಂ ಮಹಾವಿಜಯಸೇನೆ ಸಮಾನೆ ಸು[ಶೀ]ಳೆ ಪೋಲ್ವಿ ರು
ಕ್ಕಿಣಿ ಸರಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆ ತೋಣೆ ಮಿಕ್ಕ ಸುಳೋಚನೆ ತತ್ತ ರೂಪೆ ರೋ
ಹಿಣಿ ದೊರೆ ಸಂದರುನ್ನತಿ ಪೆಜಿಜಿರೆಯೇ ಗುಣದಂಕಕಾರ್ತಿಯೋಳ್

ಪರಮ ಶ್ರೀ ಜಿನನಾಥ ಗೇಹ ವಿಳಸಚ್ಚಂದೋಹ ಸಂದೋಹ ಭಾ
ಸುರ ಜೈನ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಚಿತ್ರ ಮಣಿಘಂಟಾ ಮಾಳಿಕಾ ಸಂಖೆ ಸಾ
ಯಿರದಯ್ಯೂಳೆವು ಬೇ[ಜಿ]ವೇ[ಜಿ]ನಿನನಂ ನಿರ್ಮಾಪಣಂ ಗೆಯ್ಯು ಭೂ
ಭರದೊಳ್ ಧರ್ಮಮನತ್ತಿಬ್ಬೆಯವೊಲಿನ್ನಾರುಜ್ಜಳಂ ಮಾಡಿದರ್

ಅತ್ತಿಯುಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಜೈನ ಮಂದಿರಗಳ ವೈಭವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಅವಳು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬಸದಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ರನ್ನ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಯುಟ್ಟಿಯ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶಾಸನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕಲಿಯೆನೆ ನೆಗಳ್ಳಲ್ ಕಸವರ
 ಗಲಿಯನೆ ಗುಣದಂಕಕಾರ್ತಿ ಮೊನೆಯೊಳ್ ಮನೆಯೊಳ್
 ಮೊಲೆವೊತ್ತ ತೈಲಜನನಯ
 ಕೆಲದೊಳ್ ರಂಜಪರ ಮಿಸೆವೊತ್ತಣ್ಣಂಗಳ್

ಎಂದು ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯನ್ನು ಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದು ಕೈ ಮಿಗಿಲೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಪಡೆವಳತೈಲ:

ನಾಗದೇವ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯರ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಪಡೆವಳ ತೈಲ, ಇವನು ಮಾಸೆವಾಡಿ ನೂರನಲವತ್ತು ನಾಡನ್ನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನನ್ನು ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಶಾಸನವು ಬಹಳ ವೀರನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಆ ಪರಮೇಶ್ವರಿಗೆ ಜಗ
 ದ್ವಾಪಕ ಶುಧೇಂದು ಕೀರ್ತಿ ಪಿರಿಯಮಗಂ ಲ
 ಕ್ಷೀಪತಿ ಸಮಗ್ರ ವಿಜಯ
 ಶ್ರೀಪತಿಯೆನೆ ಧರಗೆ ನೆಗಟ್ಟ ಪಡವಳ ತೈಲಂ

ಪಗರಣಮಣ್ಣುಮೆಚ್ಚು ಪನ ಘೃಷ್ಟಿಯೆ ಬೂದಿಯ ಬೊಟ್ಟು ಗಣ್ಣವಾ
 ತುಗಿಬಗಿ ಕೀರ್ತಿ ಕುಪ್ಪಕುಟಿ ಮುತ್ತರ ಮೂದಲೆ ಪೆಂಪು ವಿಕ್ರಮಂ
 ಭಗವತಿಯೇಱು ಶೌಚಗುಣಮತ್ತಿಯಪಣ್ಣನಿಪೇಳಪುಣ್ಣರಂ
 ತೆಗಳ್ಳುದುದಾದರ ಚಾರು ಚರಿತಪ್ರಭೆಯಿಂ ಪಡೆವಳ ತೈಲನಾ
 ಸಿರಿಪಾಳಸೆಟ್ಟಿ:

ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತನಾಗಿರುವ ಸಿರಿಪಾಳಸೆಟ್ಟಿಯು ಸುಟ್ಟುಹೋದ ಬ್ರಹ್ಮಜಿನಾಲಯವನ್ನು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಕಿ ಎಂಬುವನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದವನು ಸಿರಿಪಾಳ ಸೆಟ್ಟಿ. ಇವನನ್ನು ಶಾಸನವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮತ್ತೇಭವಿಕೀಡಿತ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಪರಮಾರ್ಥಂ ಜಿನತೀರ್ತಯೋಗಿ ಜಿನತೀರ್ತ ವ್ಯೋಮಶೀತಾಂಶುದಿ
 ಗ್ನಿರದಾಘಾಟ ಸುಕೀರ್ತಿ ಜೈನ ವೃಷದಣ್ಣಾಧೀಶ ಮಧ್ಯಜ್ಜಿನೇ
 ಶ್ವರ ಪಾದಾಂಬುಜ ಷಟ್ಪದಂ ಬೆಳಗಿದಂ ಸಮ್ಯಕ್ಸ್ವರತ್ನಾಕರಂ
 ಸಿರಿಪಾಳಂ ಜಿನಧರ್ಮ ನಿರ್ಮಳ ನುತಪ್ರಖ್ಯಾತೆಯಿಂ ಲೋಕಮಂ

ಸಿರಿಪಾಳಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ಸ್ವರತ್ನಾಕರ, ಪರಮ ಪರೋಪಕಾರಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ನಿರುಪಮಮತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯ ಜಿನೇಂದ್ರಗೃಹಂ ಧರಣೀತಳಕ್ಕೆ ಬೀ
 ಕರೆ ಪೊಸತಾಗಿ ದೆಯ್ವ ಭರತಾಯ್ಯನಿನಾ ಭರತಾಯ್ಯನಿಂ ಬಳಿ
 ಕ್ಕರದದು. ನ್ನರಲೆ ಬೆಂದಡೆ ಸುನ್ನರಮಾಗೆ ನಾಕಿಯಿಂ
 ಪರಮ ಪರೋಪಕಾರಿ ಸಿರಿಪಾಳನಿನೇ[ಂ] ಪರಿಸೂರ್ಣಮಾದುದೋ

ಎಂದು ಸಿರಿಪಾಳ ಸೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಚಂಪಕಮಾಲೆಯ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಬಾಹುಬಲಿ:

ಬಾಹುಬಲಿಯು ಸಿರಿಪಾಲಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗ ಮತ್ತು ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಶಾಸನದ ಕವಿ. ಇವನಿಂದಲೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯ ಚರಿತೆಯು ಉಳಿದುಬಂದಿರುವುದು. ರನ್ನನ ಶಾಸನವನ್ನು ಇವನು ಪ್ರತಿಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಇಂದು ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪರಮ ಶ್ರೀ ಜಿನಧರ್ಮ್ಯಂ
 ಬರ ರವಿ ಸಿರಿಪಾಳಸೆಟ್ಟಿಯಾತ್ಮಜನುದ್ಯ
 ಚ್ಚರಿತಂ ಬಾಹುಬಲಿ ಸವಿ
 ಸ್ತರದಿನ್ದಂ ಬರೆದನೆನ್ನೊಡಾರ್ಪಣಗಳಿರಿದಂ

ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಬಾಹುಬಲಿಯನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ಹೊಗಳುವುದಿಲ್ಲ ?, ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಊರಸಾರ್ವರು:

ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಊರ ಸಾರ್ವರನ್ನು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊಗಳಿಕೆ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

. . . ಸ್ವಸ್ತಿ ಯಮ ನಿಯಮ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಧ್ಯಾನ ಧಾರಣ ಮೋನಾನುಷ್ಠಾನ
 ಪರಾಯಣ ಜಪ ಸಮಾಧಿ ಶೀಳಸಮ್ಪನ್ನರ್ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಣಾಳಂಕೃತರ್ ವಿದಿತ
 ವೇದಾರ್ಥ ವಿದ್ಯಾಪಾರಗರ್ ಷಟ್ಕಿರ್ಮನಿರತರ್ ಸಪ್ತ ಸೋಮ
 ಸಂಸ್ಥಾವಭೃಥಾವಗಾಹನ ಪವಿತ್ರೀಕೃತಶರೀರರ್ ಅಷ್ಟದಶ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಕುಶಲರ್
 ಏಕವಾಕ್ಯರ್ ಅಚಳಿತ ಧೈರ್ಯರ್ ಸಿಂಹ ಪರಾಕ್ರಮರ್ ಆಶ್ರಿತಜನ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷರ್
 ಅಹಿತಪಕ್ಷ ಕ್ಷಯಕರರ್, ಕಲಿಯುಗ ಗಾಂಗೇಯರ್ ಪರಮ ಪರೋಪಕಾರಿಗಳ್
 ಶಾಪಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥರ್ ಕಾರ್ಯ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳ್ ಏಕೈಕ ಪಣ್ಣಿತರ್ ವೈಷ್ಣವಗೀತಿ
 ಮನೋಹರರ್ ಪಾಪ ಭೀರುಗಳ್ ಪರನಾರೀ ದೂರರ್ ದುಷ್ಟವಿದ್ವಂಸಕರ್
 ಶಿಷ್ಟಜನಾಶ್ರಯರ್ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ಮೋಹ ಭಯ ವಿವರ್ಜಿತರ್ ತದ್ವಾತ್ರಿಂಶ
 ಸಹಸ್ತ್ರ ಸಮಯಾಗ್ನ್ಯಾರ್ಹರ್ ದ್ವಿಜಕುಳತಿಳಕರ್ ಶರಣಾಗತ ವಜ್ರ ಪಂಜರರ್
 ಶ್ರೀದಾಶರಥೀ ವಿನಮಿತ ಮಹಾಗ್ರಾಮಂ ಶ್ರೀ ಲೋಕಗುಣ್ಣಿಯೂರೋಡೆಯ ಪ್ರಮುಖ
 ಮಹಾಜನ ಸಾರ್ವರ್ . . ಎಂದು ಬಹಳ ಅಭಿಮಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೯ ರ ಶಾಸನದಲ್ಲೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಊರ ಸಾಸಿವರ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೧ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಊರ ಸಾಸಿವರನ್ನು ಮಹಾಸ್ಥಗರಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ದೊರೆಯಾಸ್ವಾಸ್ವರತೋಜ್ಜಿತ ವಿಮಳಯಶತ್ರಿಗೆ ಪೆಂಪಿಂಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ್ಯಕ್ಕತಿಶಯತರ ಶೌರ್ಯ್ಯಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಶೌಚಾಕ್ಕೆ ಚರಣಕ್ಕಾಶ್ಚರ್ಯ್ಯ ಗಂಭೀರತೆಗೆ ಪರಿಕಿಸಲ್ಮನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರ್ತ್ಯರು. . . ಎಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಸಾಸಿವರರನ್ನು ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೫ ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಾಸಿವರರನ್ನು

ಶರಣಾರ್ಥಿನಿಕರಕ್ಕೆ ಚಾರುಭುಜವಜ್ರಪಂಜರಂ ದಕ್ಷದಿಂಧುರದೊಳ್ಳಾಗಿದರಾತಿಗಳ್ಳೆ ಕರದಂಡಂ ಕಾಳದಂಡಂಮತಳ್ಳೆರೆವಗ್ಗೊಲ್ದನೀವ ಕಲ್ಪತರು ಬಾಹುದ್ವಂದ್ವವೆಂದಂದು ಪೇಳ್ತೊರೆಯಾ ಪೆಮ್ಮೆಯನಾವನೆಂತುವೊಗಳ್ಳಂ ಸಾಸಿವರಂಸೇವ್ಯರಂ ಎಂದು ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಸಾಸಿವರನ್ನು ಪರಮಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜೋನಿಧಾನರ್ ಎಂದು ಹೊಗಳಿದೆ. ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಊರಸಾಸಿವರನ್ನು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೊಗಳಿರುವುದು ಆ ಶಾಸನಗಳ ಮಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೇಶವದೇವ:

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೫೨ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಲೋಕ್ಕಿಗುಂಡಿ ಸಾಸಿವರ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಪೆರ್ಗಡೆಯವರ ಕೇಶವದೇವನನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ. ಅವನ ವಂಶವನ್ನು

“ ಒದವಿದ ಕೀರ್ತಿ ರಂಜಿಸುವಿನಂ ವಿನಯಾಂಬುದಿ ಬಾಚಿರಾಜನಿದುರ್ದೆ ಸಭೆ ಧಾರಿಣೀತಳ ಮನುಜ್ಜಳಮಾಗಿರೆ ಮಾರ್ಪ್ಪ ಭಾನುವಿದ್ದುರ್ದೆ ಗಗನಂ ವಿಳಾಸ ಪತಿಯಿಂ ನಡೆಪಾಡುವ ರಾಜಹಂಸೆಯಿದುರ್ದೆ ಕೊಳನೊಪ್ಪುತಿಪ್ಪು ಸುರಭೂರುಹವಿದುರ್ದೆ ದಿವ್ಯನಂದನ , ಆ ವಿಭುವಿನ ಸತಿ ಸೀತಾದೇವಿಗರುಂಧತಿಗೆ ಸತ್ಯ ಭಾಮೆಗೆ ದೊರೆಯಂಭೀ ವಿವಿಧಗುಣದಿನೆಸೆದಳು ಭಾವಿಸುವೆಡೆ ಮಾಕಿಕವ್ವೆ ವನಿತಾ ರತ್ನ, ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಚಿತ್ತಕ್ಕಾದಂ ಸನ್ನೋಷಮಾಗೆ ಜನಿಯಿಸಿದಂ ಸಂಪಾದಿತ ಪುಣ್ಯಂ ಶುಭಮುದಿತಮೆನೆ ಕೇಸಿರಾಜನೆಂಬ ಪುತ್ರಂ, ನುಡಿ ತೊದಕಾರ್ಪುನಿಪ್ಪ ಸರವಾಯಮದುಳ್ಳಸಿ ವಿಕ್ರಮಕ್ರಮಂ ಬಡವರ ಮಾರಿ ಪೆಂಪು ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಲುತ ಕುಲುಗಂಟು ನಂಟು ಹಲ್ಕಡಿವಿನಯಂ ಪ್ರಪಂಚ ಪುರುಷಾರ್ಥಮನರ್ತಕಮೆಂಬ

ನಾಡ ನಿಗ್ಗಡಿಗಳನೆನ್ನು ಪೋಲಿಪೆನೋ ಕೇಶವದೇವನೊಳರ್ನ್ನ ಮರ್ತ್ಯರ. . . ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಅಲ್ಲದೇ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಪರಾರ್ಥಕ್ಕೋರ್ವನೆ ತಿಳಕಂಪೊಲಿದ್ದರನದಿನ್ನು ಕಳಾಸರ್ವಜ್ಜಪೋಗಲ್ಪಸ್ವಾಸ್ವರ ಪುತ್ರಂ ವಿವೇಕನಿಧಿ ಕೇಶವನಂ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗ ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೪ ರ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಕೇಶವದೇವನನ್ನು “ಶ್ರೀಯನಿಧಿಸದ್ಗುಣ ಗಣನಿಧಿ ನೌಜನ್ಯನಿಧಿ ಕಲಾನಿಧಿ ಧಾವಲ್ಯಯತೋನಿಧಿ ಗುಣನಿಧಿ ಕೇಶವನುದಾರ ನಿಧಿಯೆನೆ ನೆಗಳ್ಳನೆ. . .” ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇದೇ ಕೇಶವದೇವನನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೪ ರ ಒಂದು ಶಾಸನವು ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಕೆಳೆಗೊಂಡಂ ಕ್ರಿತಕ್ರತನೋಲಗಿಸುಪಂ ಧಂನ್ಯಂ ದಿಟಂ ಪಕ್ಕದೊಳ್ ಬಳೆದಂತಾನೆ ಕ್ರಿತಾರ್ಥನಿಷ್ಠನೇಂ ಪೂಜ್ಯಂ ಪೊದ್ಧಿದಂ ಸೇಬ್ಬನ ಗ್ಗಳದಿಂ ಬೇಡಿದವಂಗದರ್ತನನಿಪೀ ಸಾಮಾತ್ಯ್ಯಮಂ ಧಾತ್ರಿಯೊಳು ತಳೆದಂ ಕೇಶವದೇವನೋರ್ವನೆ ವಲಂ ಸೌಜಂನ್ಯ ರತ್ನಾಕರಂ

ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಮವೇದಿದೇವ:

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೫೬ ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹುಲಿಗೇರೆಯ (ಈಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರ) ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವರ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ಸಾಮವೇದಿದೇವನನ್ನು ಉತ್ಪಲಮಾಲಾವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನ್ನಮನಾವಗಂ ತೊಳೆದು ಮೂಱುನಿಂ ರಸವರ್ಷಮಪ್ಪ ಭಿ ಕ್ಕಾನಮದನ್ನೆ ಪಾರಣೇಯನಲು ನಿಯಮಂಗಳಿನಿತುಮೂಱುವಿ ಬಂನಿಳಿ ದೇವಕಾರ್ಯಮನೆ ಮಾಡಿದರೆಂದರೆ ಸದ್ವತ ಪ್ರಭಾ ವೊನ್ನತಿ ಸಾಮವೇದಿಮುನಿಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತುಳಿದಂಗೆ ತೀರ್ಗ್ಗಮೇ

ಎಂದು ಅವರ ತಪಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಮೋನದೇವ:

ಇವನನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೫೬ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮುನಿಪುಂಗವನೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದು ಇವನು ಹುಲಿಗೇರೆಯ ಸಾಮವೇದ ಮುನಿಯ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆ ವೃತ್ತ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ

ಅಳಿಕೆಯ ಮೋಹಮೆಂಬ ತೊಡರಂ ಪರಾದಿಕ್ಕಿತು ಕರ್ಮಮೆಂಬ ಹೇ ರಳಿಕೆಯ ಕಂಬಮಂ ಮುಳಿದುದಿಂದ್ರಿಯವರ್ಗಮದೆಂಬ ಕಳ್ಳರಂ

ತಜ್ಜಿದುದು ಕಾಮನೆಂಬ ಹರಿಕಾರನನಾವಗದಿನ್ನೆನಿಗ್ಗದಿಂ
ದಿಜಿದುದು ಮೋನಿದೇವ ಮುನಿಪುಂಗವನೆಂಬ ಮದಾನ್ಯಸಿಂಹಂ

ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭಾಗ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಸರಳವಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲೇ ಕವಿ ಮೋನಿದೇವನು ಹೇಗೆ ಮೋಹ, ಕರ್ಮ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಕಾಮಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಸಿಂಹನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಬಹಳ ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅವಧಿಯ ಶಾಸನಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೭ರ ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆ ಶಾಸನ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿಸದೆ ಅದನ್ನು ಸುಂದರ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿರುವ ಶಾಸನ ಕವಿಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಭಂದೋ ಪ್ರಯೋಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಶಾಸನಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಚಂಪೂ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಗದ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಶಾಸನಗಳು ತಮ್ಮ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ರನ್ನ ಕವಿಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳು, ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ, ಚಂಪಕಮಾಲೆ, ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೇಡಿತ, ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇಡಿತ, ಮಹಾಸ್ತಗ್ಧರಾವೃತ್ತಗಳು, ಉಪಜಾತಿಯ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡಿವೆ. ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರುವ ವಚನ ಭಾಗಗಳೂ ಸಹ ಸರಳ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತೈಲಪಯ್ಯನು ಮಾಸೆವಾಡಿ ನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

“ಇನ್ನು ನನ್ನಿನಾರಾಯಣಂ ಸಮ್ಪುಕ್ತ ರತ್ನಾಕರಂ ಪತಿಮೆಚ್ಚಿಗಣ್ಣಂ ಆಳ್ವನ ಚಕ್ರಂ ಕರ್ಪೂರವರ್ಷಂ ಚತುರ ಚತುರಾನನಂ ಗುಣಮೇರುವಾಯಿಧಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ನಾಮಮಾಳೆ ಗಿಗ್ಧಧೂಧಮ್ಲಮಾಳೆಯೆನಿಸಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪಡವಳ್ಳ ತೈಲಪಯ್ಯಂ ಮಾಸೆವಾಡಿ ನೂರುನಾಲ್ವತ್ತುಮಂ ಬೀಳವೃತ್ತಿಯಿನಾಳುತ್ತಮಿರೆ . . .” ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ವಚನ ಭಾಗವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

ಕವಿ ಕಥಕ ಗಾಯಕ ವಾದಕ ನಗ್ನ ಭಗ್ನ ನಟ ಭಟ ಮಾಗಧಾನಾಥ ಶಿಷ್ಟೇಷ್ಠ ಸಮಭಿಲಷಿತಾರ್ಥ ದಾನ ವಿನೋದ ಪರಿಬೃಂಹಿತಾಭಿನವ ಯಶವ್ವಿಟಹ ಬಿಧಿರೀಕೃತಾ ಶಾಗಚೇಂದ್ರಸುನ್ದರತೆಯಿಂ ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿಯಂ”

ಎಂದು ಪದ್ಯದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲೇ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವಾಕ್ಯ ಬಂಧ ಯಾವ ವೃತ್ತಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ.

ಈ ಶಾಸನಗಳ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ದಟ್ಟ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ. ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಸಾವಿರ್ವರ ವರ್ಣನೆಯಂತೂ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದು ವೈವಿಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಏಕತಾನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದರೂ ಶಾಸನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಯಬ್ಬೆಯ ಶಾಸನ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೭), ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೯ ರ ಆರನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಶಾಸನ, ಅಲ್ಲೆ ಇರುವ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೮೦ರ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನ, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರ ಮನೆಯ ಥರದಲ್ಲಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೫ ರ ಶಾಸನ (ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಶಾಸನಗಳು, ಸಂ-೨೫), ಕಾಶಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ದೇಗುಲದ ತೊಲೆಯಲ್ಲಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೫೨ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೫೬ ಎರಡೂ ಶಾಸನಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಶಾಸನಗಳು (ಸಂ- ಶ್ರೀಮತಿ ಹನುಮಾಕ್ಷಿ ಗೋಗಿ)
೨. ಎಸ್.ಐ.ಐ. ಸಂಪುಟ ೯-೧
೩. ಕವಿವರ ಕಾಮಧೇನು (ಡಾ.ಹಂಪನಾ)
೪. ಶಾಸನ ಪದ್ಯ ಮಂಜರಿ (ಆರ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್)
೫. ಶಾಸನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಚಯ (ಎ.ಎಂ.ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ, ಮೇವುಂಡಿ ಮಲ್ಲಾರಿ)
೬. ಶಾಸನ ಸರಸ್ವತಿ (ಡಾ.ಕೆ.ಆರ್.ಗಣೇಶ್)
೭. ಸಮಾಲೋಕನ (ತೀನಂಶ್ರೀ)
೮. ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ (ಸಂ-೧)

* * * * *

ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳು

— ಡಾ. ಶಿವರಾಜ .ಬಿ.ಇ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಆಕರಗ್ರಂಥಗಳು, ಮೌಖಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಲಿಪಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ರಚಿತವಾದ ಆಕರಗಳು ಹಲವು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಜಾನಪದದಂತಹ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ರೂಪಿಸಿದರೆ ಅದು ಅಪೂರ್ಣವೆಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ, ಮತ್ತು ಇಂದು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುವ, ಒಂದು ಕಾಲದ ಆಕರ ಸ್ವರೂಪಿ ದಾಖಲೆಯಾದ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿದ್ವಾಂಸರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಅವಚ್ಛೇಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುವ ಕೈಪಿಯತ್ತುಗಳು, ಭಿನ್ನವತ್ಸಳೆ, ದಿನಚರಿಗಳು, ಕಾಗದಪತ್ರ, ರುಜುವಾತು, ಮೋಡಿಲಿಪಿ, ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ, ಲಿಖಿತ ಒಕ್ಕಣಿಕೆ, ಕಡತ, ಬಖೈರುಗಳು ಶಾಸನಗಳು, ಮತ್ತು ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾವಲಯ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಒಂದು ರಾಜ್ಯ, ದೇಶದ, ನಾಡಿನ ಅಪೂರ್ವ ಆಕರ ಕೋಶದಂತಿರುವ ಅಲಕ್ಷಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ,

ಮತ್ತು ಇದರ ಮೂಲಕ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಎಷ್ಟು ಸಹಕಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ವತ್ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ, ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಗ್ರಂಥಗಳು, ಬಿಡಲೇಖನಗಳು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಲೇ ಏನೋ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಶೋಧನೆಯಾವುದೇ ಆಗಲೀ ಅದು ಮೌಖಿಕವಾಗುವುದು ಲಭ್ಯದಾಖಲೆಗಳಿಂದ “ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಭಾರತದ ‘ಜೀವಂತ’ ಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ”^೧ ಎಂಬುದು ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿಯೇ ಹಲವು ದಾಖಲೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇದ್ದಾಗಿಯೂ “ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು ೪೫೦ರ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಥಮ ಉಪಲಬ್ಧ ಶಾಸನವಾದ ‘ಹಲ್ಮಿಡಿ’ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಬರವಣಿಗೆಯ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಥಮ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ”^೨. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಲವು ಆಕರಗಳು ದೊರೆತಿವೆಂದಿರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕರಗಳ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಒಂದು ದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಪನ್ನವಾಗುವುದು ಕೇವಲ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಆಯಾಯಕಾಲದ ‘ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಆಕರಗಳು, ಪೂರಕವಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಸ್ತಾರತೆಯನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಆಕರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅಂದಿನ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇದ್ದ ಜ್ಞಾನ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹಲವು ರೀತಿಯ ಕುರುಹಾಗಿ ಉಳಿಸಿ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸಂಗತಿ ಜನಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳು, ಆಡಳಿತ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಗಳು, ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಭೂ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಗ್ರಾಮ ಚರಿತ್ರೆಯ ಹಲವು ಕುರುಹುಗಳು ಈ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕವೇ

ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾ ಒಂದು ಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಸೂಚಕವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಶಾಸನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಲದ ಭಿನ್ನತೆಗನುಣವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಂಡಿವೆ. ಇತಿಹಾಸದ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಶಾಸನದ ಬಹಳಷ್ಟು ಉಲ್ಲೇಖ, ಕುರುಹುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮರುಶೋಧಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅವು ಹೊಸಹೊಸ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ನಾವು ನೋಡದ ಒಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೈಭವ ಮತ್ತು ಅಧಃಪತನಗಳು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ದಾಖಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇತಿಹಾಸ ರಚಿಸುವ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಅಂದದಿನ ತಮಗೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಪೂರಕ ಆಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಚರಿತ್ರೆಯ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳ ಪಾತ್ರ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಮೂಲ ಶಾಸನ ಆಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ಕುರುಹು, ಶೈಲಿ, ಕ್ರಮ, ಸಂಕೇತ, ಶಿಲ್ಪವಿನ್ಯಾಸ, ಅಳತೆ, ಬಳಸಿದಕಲ್ಲುಗಳ ರಚನೆ ಹೀಗೆ ಹಲವು ನೋಟಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಒಂದು ಶಾಸನವು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳ ಸ್ವರೂಪ

ಶಾಸನ ಎನ್ನುವುದು 'ಆಜ್ಞೆ' ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ರಾಜಾಜ್ಞೆ ಈ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು, ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಲೋಹ, ಕಲ್ಲು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ, ಕೆತ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ರಾಜ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಗೋತ್ತೇಇದೆ. "೧೫, ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಅದರದ್ದೇ ಆದ 'ಶಾಸನಭಾಷೆ' ಎಂಬುದೊಂದು ಇದ್ದಂತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವರ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಶಾಸನಗಳು ಸರಳವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ರಚಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು"^೩

ನಮ್ಮ ಭಾರತದ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಶಾಸನಗಳು ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಕೋಶದಂತಿದೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳು ಹಲವು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಶಾಸನಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಆಕರಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಹಲವು ರಾಜಮನೆತನಗಳೂ ಆಳಿವೆ. ಅಂದು

ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಕಾಲದ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಖಲಿಸಿಮಾಡಿ ಇಂದಿಗೂ ಅವುಗಳು ಆಕರಗಳಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಾ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮರು ಶೋಧಿಸುತ್ತಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕೆಳದಿ ರಾಜಮನೆತನವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಸಂಶೋಧನಾವಲಯ ಮತ್ತು ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿರುವುದು ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಕೆಳದಿ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಚಾಕೋಬಸ್ ಕ್ಯಾಂಟರ್ ವಿಕ್ಟರ್ "ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಧಾನ ಬಿದನೂರು ಪೌರಾತ್ಯಭಾಗದ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸಮಗ್ರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಕಣಜ"^೪ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬಿದನೂರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವವೆಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದುಕಡೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತಾದರೆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ಕೂಡು ಬಾಳುವ ಜನತೆಯ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಮೆಚ್ಚಿದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕೆಳದಿಯ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಹಲವು ಕಾರ್ಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ದೇವಾಲಯಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಜನರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾ ಆಯಾಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾ ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾದವನೆಂದರೆ ಕೆಳದಿಯ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೪೬-೧೬೬೩) ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಕೆಳದಿ ರಾಜಮನೆತನಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಇಂದಿಗೂ ಹಲವು ಆಕರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿ ಶಾಸನಗಳು, ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು, ಕೋಟೆ, ಶಿಲ್ಪ, ನಾಣ್ಯಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಭಾಷೆ ಹೀಗೆ ಹಲವು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಆಕರಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳು ಮುಖ್ಯ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ,

ಮಸೀದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಂಬಳಿ, ದಾನ, ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಮಗ್ರ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ಶಾಸನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮಭಾರತದ ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಶಿಲಾಶಾಸನದ ಕುರುಹಾಗಿಯೂ, ಶಾಸನಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ.

“ಕೆಳದಿ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞೆ, ಕಾನೂನು, ದತ್ತಿ, ಉಂಬಳಿ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಬರಹವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಉದಾ: ಕಂಚು, ಹಿತ್ತಾಳೆ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಚಿನ್ನ, ತಾಳೆಗರಿ, ನರೂಪಗಳು ಮತ್ತು ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ”¹ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಿನಗಳು ಬಳಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಈ ಮನೆತನಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಈ ತಾಮ್ರಪಟಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಾಮ್ರಪಟಗಳನ್ನು ಆಡಳಿತದ ಖಾಸಗಿ ದಾಖಲೆಯಂತೆ ಬರೆಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಹಲವು ಮನೆತನಗಳು ಸಾಕ್ಷಿರಿಸಿವೆ. ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಕಾಪಿಡುವ ಈ ಜ್ಞಾನವು ಅಂದಿನಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿವಲಯ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರು, ಇನ್ನೂಮುಂತಾದವರು ದಾನಮಾಡುವ ವೇಳೆ ತಾಮ್ರಪಟಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕುರುಹುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರದ ಮೂಲಕ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

ಕೆಳದಿ ರಾಜಮನೆತನವು ತನ್ನ ಆಡಳಿತದ ವಿಸ್ತರಣಾ ಉನ್ನತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹದಿಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕವಲೇದುರ್ಗ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಮಾರು ೯೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಾಮ್ರಪಟಗಳು ದೊರೆತಿರುವುದನ್ನು ಸಂಶೋಧಕರು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ತಾಮ್ರಪಟಗಳು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೫ ರಿಂದ ೫೦ ಸೆಂ. ಮೀ ಉದ್ದ ಮತ್ತು ೧೫ ರಿಂದ ೩೦ ಸೆಂ.ಮೀ ಅಗಲವಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಯೂ ಇದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳು ಒಂದುಸ್ಥಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ದಾಖಲೆಮಾಡಿದರೆ ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ನೋಡಬಹುದು ಅಂದಿನ ವರ್ತಕರು, ಮಠಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ ತಾಮ್ರಪಟಗಳನ್ನು ಅಡವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರಪಟಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯ ಆಸ್ತಿಪತ್ರಗಳಂತೆಯೇ ಬಹಳಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅಲಭ್ಯವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ದಾನದ ವಸ್ತು ವಿಷಯವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ದಾನ, ದತ್ತಿ ಗೌರವ, ಮನ್ನಣೆ, ನೀಡುವಾಗ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರಪಟಗಳನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಕಲು ತಾಮ್ರಪಟಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಕುರುಹುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. “ಇದೇ ಅರಸರ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ, ಸದಾಶಿವನಾಯಕ, ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣ್ಣ, ನಾಯಕ, ರಾಮರಾಜನಾಯಕ, ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ, ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕ, ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ”² ಇನ್ನು ಮುಂತಾದವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. “ಈ ನಾಯಕರು ವೀರಶೈವರಾಗಿದ್ದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು ಅವರು ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಹನೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು”² ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ನೋಡುವ ಅದರ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಾಸನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ್ದರು. ಕೆಳದಿ ಅರಸರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿತ್ತಾಳೆ, ತಾಮ್ರ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತರ ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿದ ಸುಮಾರು ೨೯೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತುಂಬಾ ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯವಾದ್ದರಿಂದ ಹಲವು ಮುಖ್ಯಶಾಸನಗಳು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರುವುದನ್ನು ದಾಖಲೆಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರವಿರುವುದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮಹತ್ವದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಇಟ್ಟಿರುವುದು

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಂಪರೆಯ ಧ್ಯೇತಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. “ಉದಾ : ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಅರಣ್ಯಪರ್ವ, ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಯ ಅರವತ್ತು ಮೂವರ ತ್ರಿವಿಧಿ”^೮ ಇಂತಹ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತು ತಾಮ್ರಪಟಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳು ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಭುವನಗಿರಿದುರ್ಗದ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಾಮ್ರಪಟಗಳು ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷ.

ಈ ಅರಸರ ಕಾಲದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ರಚನಾ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಸಾಮ್ಯತೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. “ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಏನೇ ಮಂಗಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ಶುಭವಾಚಕದಿಂದ ಆರಂಭಿಸುವುದು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವಂತಹದು. ಅದು ಅಕ್ಷರ ರೂಪದ್ದಾಗಿರಬಹುದು, ಪದರೂಪದ್ದಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಚಿಹ್ನೆಯ ರೂಪದ್ದಾಗಿರಬಹುದು”^೯ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಕೆಳದಿ ಶಾಸನಗಳು ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಶಾಸನದ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭಸೂಚಿ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಹಲವು ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ತಿ, ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ, ಶುಭ ಮಸ್ತು ಎಂಬ ಗೌರವ ಸೂಚಕವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೈಟಬೇಶ್ವರ ದೇವ ಇತರೆ ದೇವರ ನಾಮಗಳ ಸ್ಮರಣೆ ಕಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ತಾಮ್ರಪಟಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದು ಮತ್ತು ಯಾರ ಕಾಲದ್ದು ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ವೀರಪ್ಪಗೌಡರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಶಾಸನ ೭೫ ವಿಶ್ವನಾಥಪುರ, ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕಾಲ, ಕ್ರಿ.ಶ ೧೬೩೨ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕರ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ-ಕೋಲ್ಲೂರು, ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕಾಲ. ಕ್ರಿ.ಶ ೧೫೬೫, ಕೆಳದಿಅರಸರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ ೧೧೭ ಹೀಗೆ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಯಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ , ಕೊಡಲಾಯಿತು ಎಂಬ ವಿವರ ಇರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ನಮಸ್ತುಂಗ ಶಿರಶ್ಚುಂಬಿ ಚಂದ್ರ ಚಾಮರ ಚಾರವೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಗರಾಂಭ ಮೂಲ ಸ್ತಂಭಾವೇ”^{೧೦} ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಪುಂಖಾನು ಪುಂಖಾವಾಗಿ ಪುನಾರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿ ಅಷ್ಟೇನು ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲದೇ ಏಕಮಾದರಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದುಂಟು ಇಂತಹ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತವಾದ ಕಾಲ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ವಿವರಗಳು, ದಾನಕೊಟ್ಟ ಮತ್ತು ಪಡೆದುಕೊಂಡವರ ಮಾಹಿತಿಯೂ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿ, ಜಲದ ವಿವರಗಳು, ಮತ್ತು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವವರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆಂತಲೂ, ಹಾಳು ಗೆಡವಿದವರಿಗೆ ತಲೆಸಿಡಿದು ಸಾವಿರ ಹೋಳಾಗುತ್ತದೆಂಬ

ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಭಯ ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರೋಕ್ಷ ಸೂಚನೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ಜನರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸನಕಲ್ಲು ನೆಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲು ಭಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಯಾವುದೋ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಈಗಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ಕಟ್ಟುಕಥೆ ಎಣಿದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವು ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಇದರ ಬಗೆಗಿನ ಭಯ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೂ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರು ಭಯಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಅಧ್ಯಯನದ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದುಂಟು.

ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಾಳು, ಗಂಡಾಳು ಎಂಬ ವರ್ಗವಿದೆ. ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಕೂಲಿ ಅಂದು ಕೂಡ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೋಷಣೆಯ ಮೂಲವು ಹುಡುಕಿದಂಗೆಲ್ಲಾ ಸಿಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

“ಹುಲಿಮನೆ ಗ್ರಾಮದ ಪಟೇಲ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಡತದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ತಾಮ್ರಶಾಸನ ೧೭೩೦ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೮೦೮”^{೧೧} ಚವುಡಿ ಎಂಬ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಮಾರಿದ ವಿವರವು ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಖ್ಯೆ ೨೬೮. ೫. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಮಗ ಶೇಷಯ್ಯನವರಿಗೆ ವೇದ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಇಕ್ಕೇರಿ ಶೇಷಚಾರ್ಯನ ಮಗ ಭೀಮಾಚಾರ್ಯನು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಹೊಲೆಯಾಳು ಹೆಣ್ಣಾಳು ಕ್ರಯ ಚೀಟಿನ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ ನಾನ ಅವಸರ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ನನನ ಹೊಲೆಯಾಳು ಕನನನ ಹೆಂಡತಿ ಚವುಡಿ ಎಂಬ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೆ ಹೀಗೆ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳನ್ನೂ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಮಾರಿದ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಇದೆ.

ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ

ತಾಮ್ರ ಪತ್ರದ ಸಂಖ್ಯೆ : ೧೩ ರಲ್ಲಿ ಉದ್ದ ೧೨.೧ ಇಂಚು ಇದ್ದು ಅಗಲ ೮ ಇಂಚು ಇರುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರ, ಶಿವಲಿಂಗ, ಸೂರ್ಯ, ನಂದಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊರೆದಿದ್ದಾರೆ. “ಇದು ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜರಾಮನಾಯಕರ ಕುಮಾರ ವೀರಪ್ಪನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಮಗ ಸಿದ್ದಣ್ಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕ್ರಯ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ”^{೧೨}. ಈ ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳನ್ನು ಉಂಗುರಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸುಲಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳು ಮುಂಭಾಗ ಮತ್ತು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲೂ ಅಕ್ಷರ ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದು

ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ ಎರಡೂ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ತಾಮ್ರಪಟಗಳಲ್ಲಿ ನವಲತ್ತು ಸಾಲುಗಳು, ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ತಾಮ್ರ ಪಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೭೦ ಅಗಲ ೮.೯ ಇಂಚು ಇದ್ದು ಉದ್ದ ೧೩.೩ ಇಂಚು ಇರುತ್ತದೆ.

ಲಭ್ಯವಿರುವ ಈ ತಾಮ್ರ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ೬೫ ಸಾಲುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ೧೬೨೫ನೇ - ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಚನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯವರ ಪುತ್ರರಾದ ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕರು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಶಾಸನ ಇದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ತಾಮ್ರಪಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೬೯, ಉದ್ದ ೧೮ ಇಂಚು ಅಗಲ ೧೧.೮ ಇಂಚು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಫಲಕಲಭ್ಯವಿದ್ದನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೇ ಫಲಕದ ಮುಂಭಾಗ, ಹಿಂಭಾಗ ಸೇರಿ ೬೨ ಸಾಲುಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ತುಂಬ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಲಕ್ಷಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಕರಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರೆಗೂ ತನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರುವಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :-

- ೧. ಪುಟ- ೫೧ - ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೨೦೧೧.
- ೨. ಅದೇ ಪುಟ ೫೧ - ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೨೦೧೧.
- ೩. ಪುಟ ೪೫ - ಕೆಳದಿ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಕ.ಸ.ಪ ೧೯೯೬
- ೪. ಪುಟ ೫೧ - ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೨೦೧೧.
- ೫. ಅದೇ ಪುಟ - ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೨೦೧೧.
- ೬. ಪುಟ ೧೯೭ - ಕರ್ನಾಟಕದ ಪರಂಪರೆ ಸಂಪುಟ-೨.
- ೭. ಪುಟ ೧೧೪ - ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೨೦೧೧.

- ೮. ಅಷ್ಟ ಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗ ಬೆಂಗಳೂರು. ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ.
- ೯. ಪುಟ ೩೩ - ಕೆಳದಿ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ- ಡಾ. ಕೆ.ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ್ ಜೋಯಿಸ್.
- ೧೦. ಪುಟ ೧೧೪ - ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೨೦೧೧
- ೧೧. ಪುಟ ೪೬೮ - ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೨೦೧೧.
- ೧೨. ಪುಟ ೩೩ - ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳು.

**ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಅರ್ವಾಚೀನ ಭಂದೋಲಾಕ್ಷಣೀಕರಣ
ಅಪೂರ್ವ ನವವರ್ಣವೃತ್ತ ಮತ್ತು ನವಮಾತ್ರಾವೃತ್ತಗಳ
ಅನ್ವೇಷಣಕಾರ ಭಂದೋನಿಜಗುಣ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು**

- ಡಾ.ಸಿ.ನಾಗಭೂಷಣ

ವರ್ಣ ಭಂದಸ್ಸು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು, ಚಂಪೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ವರ್ಣ ಭಂದಸ್ಸು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಂದೋ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಕ್ಷರವುಳ್ಳ ಉಕ್ತಾ ಹೆಸರಿನ ವೃತ್ತದಿಂದ ತೊಡಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಉತ್ಕೃತಿಯವರೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಂದೋ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ೧ ರಿಂದ ೨೬ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ೨೭ ರಿಂದ ೫೪ ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ವೃತ್ತಗಳೂ ಇದ್ದು ದಂಡಕಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ದಂಡಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಷರಗಳಿರಬೇಕೆಂದೆಯೇ ಹೊರತು ಗರಿಷ್ಠವಾಗಿ ಎಷ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ.

ಈ ದಂಡಕ ಅಥವಾ ಮಾಲಾವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ೨೬ರ ವರೆಗಿನ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗಣವಿನ್ಯಾಸಕ್ರಮಗುಣವಾಗಿ ೧೫೪೨೧೭೨೬ ಸಮವೃತ್ತಗಳಾಗಿ ರಚಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಭಂದೋ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಸಮವೃತ್ತಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾ ವೃತ್ತಗಳ ಲಕ್ಷಣ

ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ಭಂದೋಗ್ರಂಥಗಳು ನಿರೂಪಿಸುವ ಗೋಚಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಸಮವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ವೃತ್ತಗಳು ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿನ ವಿವರದ ಪ್ರಕಾರ ಪಾದವೊಂದಕ್ಕೆ ಎರಡಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಗೇಯ ವೃತ್ತದಿಂದ ತೊಡಗಿ ಪಾದವೊಂದಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಶಂಭುನಟನ ವೃತ್ತದವರೆಗಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ದಂಡಕ ಅಥವಾ ಮಾಲಾವೃತ್ತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಲಯಗ್ರಾಹಿ ವೃತ್ತ ಇದೆ. ಅರ್ಧ ಸಮವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕರ ಲಕ್ಷಣ, ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮನಗಂಡರೆ ಒಟ್ಟು ಎಪ್ಪತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಯಾರೂ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ಉತ್ಕೃತಿಯವರೆಗಿನ ೨೬ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ೨೭ ಅಕ್ಷರದ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ದಂಡಕ ಅಥವಾ ಮಾಲಾವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ನಾಗವರ್ಮನ ವರ್ಧಮಾನ ಪುರಾಣ (೧೨-೬೫) ಚಂದ್ರರಾಜನ ಮದನತಿಲಕ (೧-೬೬,೬೭) ನಾಗಚಂದ್ರನ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ ಪುರಾಣ (೧-೧೧೯) ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ (೧-೫೦), ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ (೧೩-೯,೧೦) ಸೋಮರಾಜನ ಉದ್ಭಟ ಕಾವ್ಯ (೨-೪, ೨-೮, ೨-೯) ಸುರಂಗನ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಪುರಾತನ ಚರಿತೆ (೧೭-೫೧) ಷಡಕ್ಷರ ಕವಿಯ ಬಸವರಾಜವಿಜಯಂ (ಸು.೫೦ ಪದ್ಯಗಳು) ಇಮ್ಮಡಿ ಗುರುಸಿದ್ದರ ಹಾಲಾಸ್ಯ ಪುರಾಣ (೨-೧, ೨-೧೧೩, ೪-೧೧, ೪-೧೭, ೪-೨೭, ೧೩೨) ದೊಡ್ಡಯ್ಯನ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಸಾಂಗತ್ಯ (೨೩-೧) ಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪಿ.ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕುಮಾರನಿಜಗುಣರಾಗಿ ಮರುಹುಟ್ಟು ಪಡೆದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಒಂದು ಪವಾಡ. ಭಂದಸ್ಸಿನ ಅನಂತಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಅವರ ಕುತೂಹಲದ ಲೋಕವಾದರೆ, ಆತೋನ್ನತಿಯ ಎತ್ತರಬಿತ್ತರಗಳ ಅನೂಹ್ಯಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸ್ತರಂಗಿತಮಸ್ಕರಾಗಿ ಬದುಕುವುದು ಅವರ ಮನೋಲೋಕದ ಮತ್ತೊಂದು ಮಜಲು. ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಅವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಕಾಲಹರಣದ ರಂಜನೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರದೆ ಶಿವಪಥದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಕ್ಕೆ ಕೀಲಿಕೈಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ,

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹಾಗೂ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಛಂದಸ್ಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮಹೋನ್ನತ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಆರ್ವಾಚೀನ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರಾರು ಕೈಗೊಳ್ಳದ ನೂತನ ಛಂದೋ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿ ಛಂದೋವಾಲ್ತಲಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಹಾನ್ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದ ದಿಗ್ಗಜರಾದ ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ವಿ.ಕೃ.ಗೋಕಾಕ್, ಪು.ತಿ.ನ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಗಾಢವಾದ ವಿದ್ವತ್ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ. ಇವರ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದಂತೆ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಗದಷ್ಟು ಛಂದೋವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಣ- ಲಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಹೊರತರುತ್ತಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪಂಡಿತವರೇಣ್ಯರನ್ನೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಪ್ರೌಢಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಹಿಂದೆ ಕಾನೂನುಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದರೆನಿಸಿದ್ದವರು ಈಗ ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಛಂದೋಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೋವಿದರೆನಿಸಿದುದು ವಿಸ್ಮಯದ ಸಂಗತಿ. ಇವರು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಕೀಲರಾದರೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ರಚಿಸಿಬಿಡುವ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ವೈಖರಿ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂತಹದ್ದು. ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದ ಇವರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಸಾಧನೆ, ಛಂದೋಪರಿಣಿತಿ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ಎಂಬುದು ರಹಸ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ ವಿಶೇಷ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದ ಯಾವ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಸಿದ್ಧಿಸಲಾಗದ ಛಂದಶಾಸ್ತ್ರಪರಿಣಿತಿ ಲ್ಲಿಱನ ಇವರಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿರುವ ನೂತನ ಛಂದೋ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೃತಿಗಳೇ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದಿವೆ. ಕುಮಾರನಿಜಗುಣರ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆ ಅನುಪಮವಾದುದು ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿಲೀಲೆಗಳು, ಪಾರ್ವತೀಪ್ರಣಯಕಲಹಂ, ಬೋಳುಬಸವನ ಬೊಂತೆ, ತ್ರಿಪಷ್ಟಿಪುರಾತನ ಸೋತ್ತ, ವೃತ್ತ ವಿಲಾಸ ವೈಭವ, ಛಂದೋವಿಲಾಸ ವೈಭವ, ಶ್ರೀಶಿವಕುಮಾರ ಚರಿತಂ, ನಿಜಗುಣಿ ಸೋತ್ತಮಾಲೆ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವತ್ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಛಂದಸ್ಸು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ಛಂದೋ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪ್ರಾಚೀನ

ಹಾಗೂ ಆರ್ವಾಚೀನ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ಯಾರು ಮಾಡಿರದ ನೂತನ ಛಂದೋವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿ ಛಂದೋವಾಲ್ತಲಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ವಿದ್ವನ್ನಣಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಇವರ ಈ ವಿದ್ವತ್ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಗುರುತಿಸದಿರುವುದು ದುರಂತವೇ ಸರಿ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳೇ ತಮ್ಮ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದ ಅಕ್ಷರ ವೃತ್ತಗಳ (ಖ್ಯಾತ ಕರ್ನಾಟಕಗಳಂ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ಛಂದೋವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆರ್ವಾಚೀನರಲ್ಲಿಯಂತೂ ಈ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ 'ಇದು ನಮಗಲ್ಲ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಅಸಡ್ಡೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಛಂದೋಲಾಕ್ಷಣಿಕರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೊಸ ಬಗೆಯ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಆರ್ವಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ನೂತನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಛಂದೋ ಆಸಕ್ತರು ಕಾವ್ಯ ಕೃಷಿ ನಡೆಸಿದರೆ ಈಗಿರುವ ಅಕ್ಷರ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರ ವಿದ್ವತ್ ಮಣಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂಬುದು ಯೋಚಿಸತಕ್ಕ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕದ ಹುಟ್ಟು ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಛಂದೋ ಗಣಾಕ್ಷರಗಳ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅಭಿದಾನಗಳ ಸಮೀಕರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೊಡಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರ ಕವಿತಾ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ವರ್ಣ ಚಿತ್ರವು ಸ್ವರಾಕ್ಷರ, ಪಾದಾಕ್ಷರ, ಛಂದೋಗಣಾಕ್ಷರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪದ್ಯ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಛಂದೋಲಾಕ್ಷಣಿಕರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದ ವೃತ್ತಗಳ ಸಾಲು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಏಕೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಛಂದೋ ಆಸಕ್ತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಹ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ವೃತ್ತಗಳು ಯಥಾಗಣಾಕ್ಷರ, ಮಿತ್ರ-ಸಜಾತಿಯ ಗಣಾಕ್ಷರ, ದ್ವಿತ್ವ-ದೀರ್ಘ-ಸಂಯುಕ್ತ ಗಣಾಕ್ಷರಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತ ವಿಧಾನದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆಯಾದರೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಗತಿಸೌಂದರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ನಾಮ ರಾಮಣೀಯತೆಯೇ ವೃತ್ತದ ರೂಪ ರಾಮಣೀಯತೆಯಾಗಿ ಮೈವೆತ್ತಿವೆ.

ವೃತ್ತಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಹೆಸರು ಆ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುವ ಗಣಾಕ್ಷರಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡರೆ ಆಸಕ್ತದಾಯಕ ಹಾಗೂ ಕುತೂಹಲಕರ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವೃತ್ತದ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಬೇಕಾದರೆ ಅಂತಹ ಲಕ್ಷಣಾತ್ಮಕವಾದ ಅಭಿದಾನವುಳ್ಳ ವೃತ್ತವು ಹೊಸದಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಕಟ್ಟು-ನಿಟ್ಟಿನ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದೆಂದರೆ ತ್ರಾಸದಾಯಕ ಕೆಲಸ. ಈ ರೀತಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಚಿತ್ರಕವಿತ್ವದ ಧಾಟಿಯದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನಾಮ ರೂಪ ಸಮಾಹಿತವಾಗಿ ಒಂದು ನೂರು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯ, ಅಚ್ಚರಿ ಬೆಡಗು ಉಂಟಾಗದೇ ಇರದು.

ಗಣಾಕ್ಷರವೃತ್ತಶತಕವು ಛಂದೋಸಕ್ತರಿಗೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ವೃತ್ತಜಾತಿಗಳ ಹೊಸ ಲಕ್ಷಣ, ವೃತ್ತಗಳ ನೂತನ ಬಗೆಯ ಹೆಸರು, ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ವರ್ಣ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಮಹಾಕವಿಗಳು ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ೨೬ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ತಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಾವ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರಾರು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವೃತ್ತಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಳಗನ್ನಡ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿರುವ ಚಂಪೂ ಕವಿಗಳು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅರ್ವಾಚೀನರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿದವರು ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು. ತಮ್ಮ ವೃತ್ತವಿಲಾಸ ವೈಭವ, ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕ, ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಪುರಾತನಸೂತ್ರ, ನಿಜಗುಣೀಯಂ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ೨೬ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲೂ ಅವುಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಅವಿಷ್ಕರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತು ೨೭ ಮತ್ತು ೨೮ ನೇ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲೂ ಅವುಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೂತನ ವೃತ್ತಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ನಿದರ್ಶನ ಸಹಿತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಈ ಪ್ರಯೋಗ ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ಛಂದೋ ವಾಕ್ಯಲಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ವಿದ್ವನ್ನಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿ ಹಾಗೂ ಕುತೂಹಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಮೌಲಿಕವಾದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಛಂದೋ ಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ವೃತ್ತಜಾತಿಗಳ ಹೊಸ ಲಕ್ಷಣ ವೃತ್ತಗಳ ಹೊಸಬಗೆಯ ಹೆಸರು, ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕವು ನೂರು ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನೂರು ವೃತ್ತಗಳು ಎಲ್ಲವು ಹೊಸದಾಗಿವೆ. ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೆಂದೂ ರಚನೆಗೊಳ್ಳದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣದ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪುವ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ನೂರು ವೃತ್ತಗಳು ನೂರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಗತ ಕಾಲದ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ವಿವರದ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತಿದೆ.

ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕದ ಹುಟ್ಟು ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಛಂದೋ ಗಣಾಕ್ಷರಗಳ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅಭಿದಾನಗಳ ಸಮೀಕರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರ ಕವಿತಾ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ವರ್ಣ ಚಿತ್ರವು ಸ್ವರಾಕ್ಷರ, ಪಾದಾಕ್ಷರ, ಛಂದೋಗಣಾಕ್ಷರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪದ್ಯರಚನೆಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಛಂದೋಲಾಕ್ಷಣಿಕರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದ ವೃತ್ತಗಳ ಸಾಲು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಏಕೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಛಂದೋ ಆಸಕ್ತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಹ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕವು ನೂರು ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನೂರು ವೃತ್ತಗಳು ಎಲ್ಲವು ಹೊಸದಾಗಿವೆ. ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೆಂದೂ ರಚನೆಗೊಳ್ಳದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣದ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪುವ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಗಣಾಕ್ಷರವೃತ್ತಶತಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಣಾಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ವೃತ್ತದ ಹೆಸರು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವ ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತವೆಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಿದ್ದು. ೧೦೦ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಅವಿಷ್ಕರಿಸಿರುವುದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃತ್ತವೂ ಯಾವ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಎಷ್ಟನೆಯ ವೃತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಪ್ರಕಾರ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನವವೃತ್ತಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಮಾಲಾವೃತ್ತಗಳನ್ನು

ರಚಿಸಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪಾದ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರಪ್ರಾಸವಿದ್ದು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಚೀನರು ಅವಗಣಿಸಿದ ಅನೇಕ ಛಂದೋಬಂಧಗಳನ್ನು ನೂತನವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗಣಾಕ್ಷರವೃತ್ತ ಶತಕದಲ್ಲಿ ೧. ನಡೆದು ಬಂದ ಛಂದಸ್ಸು ೨. ನವೋತ್ಪಾದ್ಯ ಛಂದಸ್ಸು ೩. ಶಿವಶರಣ ತಾರಾವರ್ಣಮಾಲಾವೃತ್ತಶತಕ ೪. ಪುರಾಣಕಥನ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದು ಹೊಸತನ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಛಂದಸ್ಸಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಂಚಕಗಳು ಅಪೂರ್ವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ನೂರಂಟು ಮಂದಿ ಶಿವಶರಣ ಶರಣೆಯರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯು ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತದ ನಾಮಧೇಯವೇ ಅದರ ರೂಪ ಧೇಯವೂ ಆಗಿದೆ. ನಾಮ ರೂಪಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನವಾಗಿದೆ. ನಾಮರೂಪ ಸಮೈಕ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವೃತ್ತಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಗತಿವಿಲಾಸ ಒದಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ವೃತ್ತಗಳು ಯಥಾಗಣಾಕ್ಷರ, ಮಿತ್ರ-ಸಜಾತಿಯ ಗಣಾಕ್ಷರ, ದ್ವಿತ್ವ-ದೀರ್ಘ-ಸಂಯುಕ್ತ ಗಣಾಕ್ಷರಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತ ವಿಧಾನದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆಯಾದರೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಗತಿಸೌಂದರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ನಾಮ ರಾಮಣೀಯತೆಯೇ ವೃತ್ತದ ರೂಪ ರಾಮಣೀಯತೆಯಾಗಿ ಮೈವೆತ್ತಿವೆ.

ವೃತ್ತಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಹೆಸರು ಆ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುವ ಗಣಾಕ್ಷರಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡರೆ ಆಸಕ್ತದಾಯಕ ಹಾಗೂ ಕುತೂಹಲಕರ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವೃತ್ತದ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಬೇಕಾದರೆ ಅಂತಹ ಲಕ್ಷಣಾತ್ಮಕವಾದ ಅಭಿದಾನವುಳ್ಳ ವೃತ್ತವು ಹೊಸದಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಕಟ್ಟು-ನಿಟ್ಟಿನ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದೆಂದರೆ ತ್ರಾಸದಾಯಕ ಕೆಲಸ. ಅಷ್ಟೇ ಈ ರೀತಿಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ಚಿತ್ರಕವಿತ್ವದ ಧಾಟಿಯದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹದರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನಾಮ ರೂಪ ಸಮಾಹಿತವಾಗಿ ಒಂದು ನೂರು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯ, ಅಚ್ಚರಿ ಬೆಡಗು ಉಂಟಾಗದೇ ಇರದು.

ನಾಮ-ರೂಪಗಳೆರಡರ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕರಣ ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾದದ್ದು. ಶ್ರಮವಹಿಸಿದರೆ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದಷ್ಟೇ ನೂರಾರು ವೃತ್ತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ. ಅಂತಹದರಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ನೂರು ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವುದು ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಯತಿ ರಹಿತವಾದ ದೀರ್ಘ ವೃತ್ತಗಳು ಗತಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗಿರಲಾರವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿದ್ವರೂ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯು ನಿರಾಶೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ಹೊಳಪನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಲಕ್ಷಣ ಗರ್ಭಿತವಾದ ವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷವಾದ ಪದ್ಯವು ಅದರ ಹೆಸರೆಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನೇ ವಿಶದೀಕರಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಭಾಷ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ.

ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ಕೆದಕಿ ಬೆದಕಿ ಛಂದೋವೃತ್ತಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪಂಡಿತ ಕವಿಗಳಲ್ಲ. ಅದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಒಲಿದು ಅವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಛಂದೋ ವಾಕ್ಯಲಯದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೇ ಛಂದಸ್ಸುಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾರ ಕ್ರಮದಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಸಂತೋಷಕರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಕಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಸುಮಾರು ಏಳುನೂರು ವೃತ್ತಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣ ರೊಬ್ಬರೇ ವರ್ಣಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೬೪೫ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ನೂತನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ವರ್ಣವೃತ್ತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವರ್ಣ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಸಾಧನೆ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದುದು. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಸಸುಭಗವೂ ಸಹಜ ಮಧುರವೂ ಆಗಿ ವೃತ್ತಲಕ್ಷಣಗಳು ಪ್ರವಹಿಸಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ವರ್ಣವೃತ್ತದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ಪ್ರತಿಭೆಯ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಿ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಗಣಾಕ್ಷರವೃತ್ತಶತಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಣಾಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ವೃತ್ತದ ಹೆಸರು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವ ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತವೆಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಿದ್ದು. ೧೦೦ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿರುವುದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃತ್ತವೂ ಯಾವ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಎಷ್ಟನೆಯ ವೃತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಪ್ರಕಾರ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗಣಾಕ್ಷರವೃತ್ತಶತಕದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಛಂದಸ್ಸಿನ ವರ್ಣವೃತ್ತ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯ ಸತ್ಯತಿ, ಸಂಕೃತಿ, ಆಕೃತಿ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಅತಿಧೃತಿ, ಧೃತಿ, ಅತ್ಯಷ್ಟಿ, ಅಷ್ಟಿ, ಅತಿಶಕ್ಟರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧, ೧೯, ೨, ೩೯, ೩, ೩೦, ೧, ೨, ೩, ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಕೃತಿ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಧೃತಿ ಛಂದೋ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಈ ನೂತನ ವೃತ್ತಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಯು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನೂರು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ವೃತ್ತಗಳಿಗೆ ಅದರ ಹೆಸರೆಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪರಿ ವಿನೂತನವಾಗಿದ್ದು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಗಳ ಹೆಸರುಗಳಾದ ಮಾಜಾತನತ, ತ್ರಿನಯನ, ಸಾರಸನಯನ, ಮಾಯಾಮಯ, ರಾಮಾನಾಮಾ, ಭಾರತರತ್ನ, ಸಾಮರಸ್ಯ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಸ್ಮರಮನ್ವ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯ, ರಾಜಮಾರ್ಗ, ಸಾಮನ್ತರಾಜಾ, ರಾಜ್ಯಭಾರ, ರತ್ನತ್ರಯ, ಸತತಾಭ್ಯಾಸ, ಜನರಾಜ್ಯ, ಜಯಭಾರತ, ರಾಜ್ಯಸಭಾ, ರಾಮಾಯಣ, ನಾಮಸ್ಮರಣ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕನಾದ ಹೂರಣವನ್ನೇ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಗಣಾಕ್ಷರವೃತ್ತಶತಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಉದಾ||

ಪ್ರಕೃತಿ ೨೧ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಸಾರಸಜ್ಜನ (ಸಸರಸಜಜನ) ವೃತ್ತ ೨೦೨೧,೦೨೦/೨೦,೯೭,೧೫೨.

ಶಿವಯೋಗಿ ಕೃಪಾಂಭೋಧಿಯೊಳ್ಳಗೆಮಿಂದು ಪೂರ್ವದೊಳಾರುಮೊರೆಯ
ದ ವಿನೂತನ ವೃತ್ತಗಳಂ ಪೆಸರಲ್ಲೆ ಲಕ್ಷಣವಿತ್ತು ರಚಿಸಿ
ತವಶೋಭಿಪ ಛಂದೋಗಣಾಕ್ಷರವೃತ್ತನೂರನಿವಂ ಬುವಿಗೆ ಕೊ
ಡುವೆ ನಾಂ ವರಛಂದೋವಿದರ್ತಲೆದೊಗುತಚ್ಚರಿಗೊಳ್ಳ ತೆರದಿ

ಧೃತಿ ೧೮ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಮಾಯಾಮಯ (ಮಮಯಯಮಮ) ವೃತ್ತ ೩೩೩೪೫/೨೬೨,೧೪೪

ಈಲೋಕಂ ನೋಡಲ್ಯಾರಿಗುಂ ಶಾಶ್ವತಂ ತಾನಲ್ಲಂ ಯಾರು ತಾನೀ
ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆತಂದೇನ ತಾಂ ಭೋಗಿಪರ್ದೇಹಂ ತಾಳ್ಳಿಗೈದ
ಲ್ಯಾಲಕ್ಕೆಂದೆಂದು ತನ್ನ ತಾನರ್ಪಣಂ ಗೈಯಲ್ಲೆಳ್ಳುಂ ವಿಚಾರಂ
ಗೈ ಲೋಕಂ ಮಿಥ್ಯಂ ಮಾನವಾ ಸತ್ಸಮಲ್ಲಂ ದುರ್ಮಾಯಾಮಯಂ ಪಾರ್

ಪ್ರಕೃತಿ ೨೧ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಭಾರತರತ್ನ (ಭಬರತರತನ) ೧೯, ೭೬, ೫೦೩/೨೦, ೯೭, ೧೫೨

ಆರಯೆ ಪೊತ್ತು ಮುಳುಂಗದೊರ್ಪೆರ್ನಾಡನಾಳಿದಂಥಾಂಗ್ಲೆಯರನತಿ
ಪೋರದೆ ಶಾಂತಿಸುಯುಕ್ತಿಸಂಧಾನಂಗಳಿಂ ಕರಂ ಗೆಲ್ಲಿಷ್ಟುಮಡರ
ತಾರದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೆ ಬೇಗದಿಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಂದುದಕ್ಕಂ ಮಾನ್ಯರಮರ
ಭಾರತರತ್ನ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯನೆಲ್ಲರಂ ಸಂಪೂಜಿಸರಲ

ಧೃತಿ ೧೮ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಸನ್ಮಾನ್ಯ (ಸನಮಮನಯ) ೬೧, ೫೦೦/೨,೬೨,೧೪೪

ಪರಪಣ್ಣಿಗಳಂ ಪೆತ್ತುಂ ಪೊತ್ತುಂ ಪಾಲಿಸಿದವರೆಂದುಂ
ಪರವಿತ್ತ ಪರಕಾವ್ಯಾರ್ಥಂ ಚೌರ್ಯಗೈಯೆ ನರಕಮೆಂದುಂ
ಪರಿಭಾವಿಸುತ ಬಾಲ್ಯರ್ಸನ್ಮಾನ್ಯಧಾರ್ಪಣಿಯೊಳವರ್ಗಾ
ರ್ಸರಿಬರ್ಪರಿವರೆಲ್ಲಲೋಕಕ್ಕಾದರ್ಶಮನುಜರಲ್ಲೆಂ

ಪ್ರಕೃತಿ ೨೧ ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ರಾಜ್ಯಭಾರ (ರರಜಯಭಭರ) ೭,೪೬,೩೨೩/೨೦,೯೭,೧೫೨

ಸುಳ್ಳರುಂ ಪುಂಡರುಂ ದರೋಡೆಗಳಂ ಗೈವಂಥವಿಚಾರಿಗಳುಂ ವೃಥಾ
ಪೊಳ್ಳುಮಾತಾಡಿ ದೊಂಬಿಯೆಬ್ಬಿಸಿ ಗೋರುತ್ತುಂಬವರುಂ ಕೊಲೆಗಾರರುಂ
ಕಳ್ಳಕಾರ್ಕಗಳುಂ ಸದಾ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿರ್ಪವರುಂ ಸಿಗದಂಥ ನಾ
ಡುಳ್ಳೊಡಾ ನಾಡರಾಜ್ಯಭಾರವನಾಳ್ವಾತಂ ನಿಜದಿಂ ಬಹುಧನ್ಯನೈ

ಅಷ್ಟಿ ೧೬ ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಜನ್ಮಜಾಲ (ಜನಮಜಜಲ) ೫೫,೮೭೦/೬೫,೫೫೬

ಸದಾಶಿವನನಿಶಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂ ನೆನೆಯಲ್ಪಳ
ಲದೋತುಭಜಿಸಲಾತ್ಮಾನಂದದಿಂ ನೆರೆಪೂಜಿಸ
ಲದೆಂತು ನಿನಗೆ ಬಕುಂ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳೆಂತಮ
ದು ದೋಷದುಗುಡಮೆಂದುಂ ಜನ್ಮ ಜಾಲಗಳಿಲ್ಲವು

ಧೃತಿ ೧೮ ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ತಾರತಮ್ಯ (ತತರತಮಯ) ೩೪,೯೮೧/೨,೬೨,೧೪೪

ಸತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಭಾವ ಸದ್ಗುಣಂ ಮುಂತಾದ ಸನ್ಮಾನ್ಯಗಳಂ ಬಿ
ಟ್ಟಂತಹೇಯಂ ನಗಣ್ಯಮೆಂದುಂ ಲೆಕ್ಕಕಾರುಂ ತಾರದಿರ್ಪೀ
ಜಾತ್ಯಾದಿ ವರ್ಣಾದಿ ಗೋತ್ರಸೂತ್ರಂ ಮಾತ್ರದಿಂ ಮೇಲ್ಕೀಳನುತ್ತಂ
ಪ್ರತ್ಯೂಷಮುಂ ತಾರತಮ್ಯಮುಂ ಮಾಳ್ವಾತನೆಯೈ ಲೋಕಪೂಜ್ಯಂ

ಧೃತಿ ೧೮ ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಜನರಾಜ್ಯ (ಜನರರಜಯ) ೫೪,೪೨೧/
೨,೨೧,೧೪೪

ಸದಾ ಸುಲಿಗೆ ದರೋಡೆ ಕಾದಾಟ ಲಂಚವಂಚನೆ ಮೋಸಂ
ಸುಧಾರಣೆಗೆಡೆಯಿಲ್ಲಮೆಲ್ಲಮೀರ್ಷೆ ಶೋಷಣೆ ಸ್ವಾರ್ಥಂ
ವಿಧಾಯಕರಹಿತಾಸ್ತೋ ಮಾತೆತ್ತೆ ಜಾತಿವಾದದ ಕಚ್ಚಾ
ಟದೇತರ ಜನರಾಜ್ಯವೈ ದೈತ್ಯರಾಜ್ಯದಂತಿರೆ ನೋಡಲ್

ಪ್ರಕೃತಿ೨೧ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಸರಸಭಾಷಣ (ಸರಸಭಭಸನ) ೧೯,೬೧,೧೨೧/
೨೦,೯೨,೧೫೨

ಪಲವು ಗ್ರಂಥರಾಶಿಗಳಂ ತಾನೊರೆದಿದೋಡಮಧಿಕಾಧಿಕವ
ಹ ಲಸತ್ಯಾಪ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳೊಳ್ಳಂಡಿತನಾಗಿಯುವಿಳೆಯೊಳ್ಳವಿಧ
ಕಲೆಯೊಳ್ಳಾತನಾಮವನಾಂತಿದೋಡಮಾರ್ಯರೊಲಿದು ಮೆಚ್ಚಿ ಮಿಗೆ
ತಲೆದೂಗಲ್ಚೆ ಬೇಕತಿಸಂಸ್ಕಾರಮಮೂಲ್ಯಸರಸಭಾಷಣಕೆ

ಹೀಗೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ವೃತ್ತಗಳ ವಿಷಯವು ಪುರಾಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು
ಸಮಕಾಲೀನದವರೆಗಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ
ವಸ್ತುವಿನ ಆಶಯವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಭಾಷೆಯು ಕೆಲವೆಡೆ ಸರಳವೂ ಹಲವೆಡೆ
ಪಾಂಡಿತ್ಯಮಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಭಂದಸ್ಸಿನ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಹಿನಿಯ ಸುಭದ್ರ ತೀರಗಳ ನಡುವೆ
ಸಂಯಮದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತ ಭಂದೋ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿಸುತ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಚಮತ್ಕೃತಿಗಳ ದೊಂಬರಾಟ ಮಾತ್ರವಾಗದೆ ಜೀವನಾನುಭವಗಳ ರಸವನ್ನು
ರೂಢಿಸುತ್ತಾ ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ ವರ್ತಮಾನಗಳ ಭಂದೋಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗಮಿಸುತ್ತ
ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹೊಸ ಭಂದಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪುವ
ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ಹೊಸ ಹೆಸರುಗಳು, ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಪರಿಪಾಲನೆ, ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ
ವಿಷಯ ವೈವಿದ್ಯದ ವಸ್ತುವಿನ ಪರಿಚಯ, ಚಿತ್ರ ಬಂಧದ ಬಂಧುರ ನಿರರ್ಶನ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಸಮರ್ಪಣೆ, ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಪ್ರಾಸ,
ಬಹುಪ್ರಾಸ, ಅನುಪ್ರಾಸ, ಒಳಪ್ರಾಸಗಳ ಬಳಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ
ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕದಲ್ಲಿ ನವನವೋನ್ಮೇಷವೂ ನವನವೋಲ್ಲೇಖವೂ ಆದ
ಕವಿ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆ. ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ
ಈ ಕೃತಿ ಕಾವ್ಯ-ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಗೀತಗಳ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮವಾಗಿದೆ. ವೈವಿದ್ಯಮಯವಾದ

ಪದ್ಯ ಜಾತಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಸ್ತವಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯು
ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಭಂದಸ್ಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ
ನಿಜಗುಣರಿಗಿರುವ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಈ
ಕೃತಿಯು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಸೇರಿದೆ.
ಭಂದೋ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯ ವಿಲಾಸಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೇಳೈಸಿವೆ.
ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಾದ ಇವರು ಭಂದಸ್ಸಿನ ಶಿಸ್ತಿನೊಳಗೆ ಕಸರತ್ತು ಮಾಡಿ ವಿವಿಧ
ನೂತನ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಭಂದಸ್ಸಾಧಕರು.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿ
ತೋರಿರುವ, ಅವಶ್ಯವಿಗೊಳಗಾದುದನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನದ
ಕುರುಹುಗಳಾಗಿವೆ. ವಿಫಲವಾದ ಭಂದೋ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹಾಗೂ
ವೈವಿದ್ಯಮಯದಿಂದಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಂದ: ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ
ಮಹತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಾನ ಇದೆ. ವರ್ಣ ಭಂದಸ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗದ ಬಂಧಗಳನ್ನು
ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೆ ರಚಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯ
ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ನೂತನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಿಗೆ,
ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು
ಇದುವರೆವಿಗೂ ಯಾರೂ ಮಾಡದ, ಮಾಡಲಾಗದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು
ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸಿರುವ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಭಾಜನವಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ
ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೂತನ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರ
ಮೂಲಕ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದರೊಂದಿಗೆ
ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯ
ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಎಂತಹವರಿಗೂ ದಿಢ್ಢಿಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಅಚ್ಚರಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ
ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ನೂತನ ವೃತ್ತಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ
ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿಗಾರರ ವಿಧಾನ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ
ನೂತನ ವೃತ್ತಗಳಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಾಗ ಸಮಯಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಾವಕ್ಕೆ
ತೋರುವ ಹೆಸರನ್ನೇ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃತ್ತವೂ ಯಾವ ಭಂದಸ್ಸಿನ
ಎಷ್ಟನೇ ವೃತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಪ್ರಕಾರ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ತಾವು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ನೂತನ ವೃತ್ತಗಳಿಗೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು
ಸೂಚಿಸಿರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ತಾಳೆ ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ನಾವು
ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡಾಗುವ ಸಂಭವವೇ ಜಾಸ್ತಿ.

ಪ್ರಾಚೀನರು ಅವಗಣಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಛಂದೋಬಂಧಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆದೊರೆತಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಇವು ಹೊಸ ವೃತ್ತಗಳಾದರೂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದ ಹಳೆಯ ವೃತ್ತಗಳಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತವಾಗಿವೆ. ನೂರು ವೃತ್ತಗಳು ನೂರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಗತ ಕಾಲದ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ವಿವರದ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತಿದೆ.

ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ಹೊಳಹನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಲಕ್ಷಣ ಗರ್ಭಿತವಾದ ವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ಪದ್ಯವು ಅದರ ಹೆಸರೆಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನೇ ವಿಶದೀಕರಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಭಾಷ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಲಘು ಕೃತಿಯು ಶತಾವಧಾನಿ ಆರ್. ಗಣೇಶರವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ವೃತ್ತಗಳ ನಾಮಧೇಯ ರಾಮಣೀಯತೆಯ ಅನನ್ಯತೆ ಅನುಪಮವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ವೃತ್ತಗಳ ಹೂರಣವೂ ಆಯಾ ಅಭಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಮುದಾವಹವಾಗಿದೆ.

ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ಕೆದಕಿ ಬೆದಕಿ ಛಂದೋವೃತ್ತಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪಂಡಿತ ಕವಿಗಳಲ್ಲ. ಅದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಒಲಿದು ಅವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಛಂದೋ ವಾಲ್ಮೀಲಿಯದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೇ ಛಂದಸ್ಸುಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾರ ಕ್ರಮದಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಸಂಶೋಧಕರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಕಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಸುಮಾರು ಏಳುನೂರು ವೃತ್ತಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣ ರೊಬ್ಬರೇ ವರ್ಣಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೭೦೦ ಅಧಿಕ ನೂತನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ವರ್ಣವೃತ್ತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವರ್ಣ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಸಾಧನೆ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದುದು. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಸಸುಭಗವೂ ಸಹಜ ಮಧುರವೂ ಆಗಿ ವೃತ್ತಲಕ್ಷಣಗಳು ಪ್ರವಹಿಸಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ವರ್ಣವೃತ್ತದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ಪ್ರತಿಭೆಯ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಿ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ಛಂದಃಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ವೈವಿಧ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಛಂದಃ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ವಿರಳಬಂಧಗಳು, ಬಳಕೆಯಾಗದ ಬಂಧಗಳು-ಇವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ಏಕೆ ರಚಿಸಬಾರದು ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಇವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ರಚಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಚಿತವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ವರ್ಣಭಂದಸ್ಸು ಮಾತ್ರಾಭಂದಸ್ಸುಗಳ ಸಂಮಿಲನದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟಸೊಗಸು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ. ವಿಶಾಲಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಾನುಸಾರಿಯತಿ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾವಾನುಸಾರಿಗತಿ ಇವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ನಿಯತಯತಿಯ ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತದ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕಿವಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಅತಿಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೨೬ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಕ್ಷರಗಳ ಪಾದಗಳ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಮನಾರ್ಹ ವಾದುದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಕುಮಾರನಿಜಗುಣರ ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಿಗೆ, ಕುತೂಹಲಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಗಣಾಕ್ಷರವೃತ್ತಶತಕದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಂದಸ್ಸಿನ ವರ್ಣವೃತ್ತ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯ ಸತ್ಪ್ರತಿ, ಸಂಕೃತಿ, ಆಕೃತಿ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಅತಿಧೃತಿ, ಧೃತಿ, ಅತ್ಯಷ್ಟಿ, ಅಷ್ಟಿ, ಅತಿಶಕ್ಟರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧, ೧೯, ೨, ೩೯, ೩, ೩೦, ೧, ೨, ೩, ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಕೃತಿ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಧೃತಿ ಛಂದೋ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಈ ನೂತನ ವೃತ್ತಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಯು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನೂರು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ವೃತ್ತಗಳಿಗೆ ಅದರ ಹೆಸರೆಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪರಿ ವಿನೂತನವಾಗಿದ್ದು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಗಳ ಹೆಸರುಗಳಾದ ಮಾಜಾತನತ, ತ್ರಿನಯನ, ಸಾರಸನಯನ, ಮಾಯಾಮಯ, ರಾಮಾನಾಮಾ, ಭಾರತರತ್ನ, ಸಾಮರಸ್ಯ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಸ್ಮರಮನ್ತ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯ, ರಾಜಮಾರ್ಗ, ಸಾಮನ್ತರಾಜಾ, ರಾಜ್ಯಭಾರ, ರತ್ನತ್ರಯ, ಸತತಾಭ್ಯಾಸ, ಜನರಾಜ್ಯ, ಜಯಭಾರತ, ರಾಜ್ಯಸಭಾ, ರಾಮಾಯಣ, ನಾಮಸ್ಮರಣ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕನಾದ ಹೂರಣವನ್ನೇ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಛಂದಸ್ಸಿನ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಹಿನಿಯ ಸುಭದ್ರ ತೀರಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಯಮದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತ ಛಂದೋ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿಸುತ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಮತ್ಕೃತಿಗಳ ದೊಂಬರಾಟ ಮಾತ್ರವಾಗದೆ ಜೀವನಾನುಭವಗಳ ರಸವನ್ನು

ರೂಢಿಸುತ್ತಾ ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ ವರ್ತಮಾನಗಳ ಭಂದೋಪಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗಮಿಸುತ್ತ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹೊಸ ಭಂದಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪುವ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ಹೊಸ ಹೆಸರುಗಳು, ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಪರಿಪಾಲನೆ, ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯದ ವಸ್ತುವಿನ ಪರಿಚಯ, ಚಿತ್ರ ಬಂಧದ ಬಂಧುರ ನಿರರ್ಥನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಪ್ರವೇಶನದ ಸಮರ್ಪಣೆ, ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಪ್ರಾಸ, ಬಹುಪ್ರಾಸ, ಅನುಪ್ರಾಸ, ಒಳಪ್ರಾಸಗಳ ಬಳಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕದಲ್ಲಿ ನವನವೋನ್ಮೇಷವೂ ನವನವೋಲ್ಲೇಖವೂ ಆದ ಕವಿ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆ. ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ಈ ಕೃತಿ ಕಾವ್ಯ-ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಗೀತಗಳ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮವಾಗಿದೆ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಪದ್ಯ ಜಾತಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಭಂದಸ್ತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರಿಗಿರುವ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಸೇರಿದೆ. ಭಂದೋ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯ ವಿಲಾಸಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೇಳೈಸಿವೆ. ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಾದ ಇವರು ಭಂದಸ್ತಿನ ಶಿಸ್ತಿನೊಳಗೆ ಕಸರತ್ತು ಮಾಡಿ ವಿವಿಧ ನೂತನ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಭಂದಸ್ತಾಧಿಕರು. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಂಯವರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳಾದ 'ಇದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ, ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ವಾಕ್ಯದ್ವಿಯ ವಿಜೃಂಭಣೆ, ಕನ್ನಡ ಸರಸ್ವತಿಗೆ ಒಂದು ನವೋನ್ನವರತ್ನಾಲಂಕಾರ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ತಿಲಕಪ್ರಾಯವಾಗಿವೆ.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿ ತೋರಿರುವ, ಅವಶ್ಯವಾಗಲಿಗೊಳಗಾದುದನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿವೆ. ವಿಫಲವಾದ ಭಂದೋ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯದಿಂದಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಂದ: ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಾನ ಇದೆ. ವರ್ಣ ಭಂದಸ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗದ ಬಂಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೆ ರಚಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ನೂತನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಿಗೆ, ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು

ಇದುವರೆವಿಗೂ ಯಾರು ಮಾಡದ, ಮಾಡಲಾಗದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸಿರುವ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಭಾಜನವಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಾಚೀನರು ಅವಗಣಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಭಂದೋಬಂಧಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆದೊರೆತಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಇವು ಹೊಸ ವೃತ್ತಗಳಾದರೂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದ ಹಳೆಯ ವೃತ್ತಗಳಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತ ಶತಕವು ಭಂದೋಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೂತನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸುವವರಿಗೆ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ-ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವ ನವವೃತ್ತಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗಿ ಭಂದಸ್ತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತರಾದವರಿಗೂ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸುವಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನೂತನಾವಿಷ್ಕರಣ ವೃತ್ತಗಳು ಭಂದೋ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಆಳವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ವೃತ್ತತ್ತಿ ಕಾವ್ಯಪ್ರೌಢಿ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ವರ್ಣ ಭಂದಸ್ತಿನ ನೂತನ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರಿ' ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಣಾಕ್ಷರ ವೃತ್ತಶತಕವು ಭಂದೋಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೂತನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸುವವರಿಗೆ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ-ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವ ನವವೃತ್ತಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗಿ ಭಂದಸ್ತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತರಾದವರಿಗೂ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸುವಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನೂತನಾವಿಷ್ಕರಣ ವೃತ್ತಗಳು ಭಂದೋ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಆಳವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ವೃತ್ತತ್ತಿ ಕಾವ್ಯಪ್ರೌಢಿ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ವರ್ಣ ಭಂದಸ್ತಿನ ನೂತನ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರಿ' ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರು ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪದಿ ವೃತ್ತಗಳು ರಚನೆಯ ಜತೆಗೆ ಚಿತ್ರಕವಿತ್ವವೂ ಸೇರಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಷಟ್ಪದಿಗಳು ಎಂಟು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶರ, ಕುಸುಮ ಭೋಗ, ಭಾಮಿನಿ, ಪರಿವರ್ಧಿನಿ, ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಇವೇ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಚಿತ. ರಾಘವಾಂಕನು ಉದ್ಧಂಡಷಟ್ಪದಿಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಅನಂತರ ಪ್ರೌಢಷಟ್ಪದಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜನ್ಮ ತಾಳಿತು.

ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಶತಕದಲ್ಲಿ ೧೦೮ ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಟದಿಗಳಿದ್ದು, ವಚನಗಳನ್ನು ಸ್ವರವಚನಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಷಟ್ಟದಿಗಳಾಗಿಯೂ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲವಚನಗಳಲ್ಲಿಯ ಪದಪುಂಜಗಳನ್ನೇ ಷಟ್ಟದಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಕ ರೂಪದ ವಚನಗಳನ್ನು ಷಟ್ಟದಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಮುರಿದು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸರಳವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಗಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನವರು ವಚನಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಗಮಕಿಗಳು ಹಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಕೇವಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಮನ್ಸೂರ, ಬಸವರಾಜರಾಜಗುರು, ಶೇಷಾದ್ರಿಗವಾಯಿಗಳು, ಪಂಡಿತಜಂಬಲದಿನ್ನಿ ಮುಂತಾದವರು ಹಾಡಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಕೇವಲಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದ ವಚನಗಳ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಗಮಕ ವಲಯಕ್ಕೆ ತಂದ ಹಿರಿಮೆ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಅದೇ ರೀತಿ ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಘದೂತವನ್ನು ಮೇಘಸಂದೇಶ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಷಡಕ್ಷರ ಕವಿಯು ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿ ಲೀಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಟದಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪೀಠಿಕಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವ ಆರು ಪದ್ಯಗಳು ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಪದ್ಯಗಳ ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿ ಲೀಲೆ ಸೇರಿ ಆರಂಭಕಾಲದ ನಾಲ್ಕು ಕೃತಿಗಳು ಇವರ ಕಾವ್ಯಕೃಷಿಯ ಮೊದಲ ಕೃತಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಸೂರಿಗಳು ಬಳಸಿರುವ ಛಂದಸ್ಸನ್ನೇ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಮುಂದಿನ ನೂತನ ಛಂದಸ್ಸುಗಳ ಆವಿಷ್ಕರಣದ ಮುನ್ನೂಚಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಂದು ಕುಮಾರನಿಜಗುಣರೊಬ್ಬರೇ ೧೩೨ ಹೊಸಷಟ್ಟದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ದಾಖಲೆ. ಅವರು ಬರೆದ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಚರಿತಂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಊಹಿಸಿದ ೧೩೬ ಷಟ್ಟದಿ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಚರಿತಂ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ನೂರಾರು ಹೊಸಹೊಸ ಷಟ್ಟದಿಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಚರಿತಕಾವ್ಯವು ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿವರ್ಯರು ಸಿದ್ಧಗಂಗಾಕ್ಷೇತ್ರದ

ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯವರ ದಿವ್ಯಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅಚಲ ಗುರುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನಾ ವಿಧದ ವಿನೂತನ ಷಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಸಹೃದಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳ ಕಾವ್ಯಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಿಂದಿನ ಲಕ್ಷಣಕಾರರು ಅನೇಕ ಛಂದೋಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಯೋಗಗಳೇ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ. ಪ್ರಚಲಿತ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲದೆ ವೃತ್ತಾದಿ ಛಂದೋಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಪದ್ಯಗಳು ಮೂಡಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಲಕ್ಷಣಕಾರರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಯಾರೂ ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವೂ ಸದಾಯಕವೂ ವಿದ್ವತ್ಸಾಧ್ಯವೂ ಆದ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಚರಿತಂ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಷಟ್ಟದಿಯ ಮೇಲೆ ಇವರಿಗಿರುವ ಪ್ರಭುತ್ವ ಷಟ್ಟದಿಯ ನೂತನ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಿರುವಲ್ಲಿ ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ.

ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ತ್ರಿವರಾತ್ರಾಗಣ-ಚತುರ್ವರಾತ್ರಾಗಣ ಪಂಚವರಾತ್ರಾಗಣಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ನೂರನಾಲ್ಕತ್ತೈದು ಷಟ್ಟದಿಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಷಟ್ಟದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ನೂತನ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಷಟ್ಟದಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹೊಸಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಷಟ್ಟದಿ ಛಂದಸ್ಸಿನ ನವನವಲುನೈಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಈ ಮೃದುಲಲಿತರಚನೆ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವಂತಹದ್ದು.

ಇವರು ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ನಮೂನೆಯ ಮಾತ್ರಾಷಟ್ಟದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗಿರುವಂತಹ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಆ ಕುರಿತ ಪೂರ್ವಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರತಲಾಮಲಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಷಟ್ಟದಿಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳು. ಛಂದಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣವೃತ್ತಗಳೂ, ಮಾತ್ರಾಜಾತಿಗಳೂ, ಅಂಶಗಣಬಂಧಗಳೂ ಪ್ರಮುಖ ವರ್ಗಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಮಾತ್ರಾಜಾತಿಯದು ಸುವರ್ಣಮಧ್ಯಮಮಾರ್ಗ, ವೃತ್ತಗಳಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರವಾದ ಪೆಡಸು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟೂ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಬಂಧಗಳಷ್ಟು ಶೈಥಿಲ್ಯದೌರ್ಬಲ್ಯವೂ

ಇಲ್ಲದ ಕನ್ನಡನುಡಿಗೆ ಹದವರಿತು. ಒಗ್ಗಿದ, ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಹಿತ-ಮಿತ-ಸಮೃದ್ಧ-ಮಧುರಮಾರ್ಗ. ಕಂದ, ಚೌಪದಿಗಳೆಂಬ ಪ್ರಮುಖಬಂಧಗಳೂ ರಗಳೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳೂ ಹೊರತಾದರೆ ಷಟ್ಪದೀ ಪ್ರಕಾರವೇ ಈ ಮಾತ್ರಾಜಾತಿಯ ಪ್ರಮುಖಸದಸ್ಯ. ಇದು ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯವು ಭಾರತೀಯ ಭಂಧಃಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂಶಗಣಾತ್ಮಕ 'ಷಟ್ಪದ' ವೊಂದರ ವಿಕಾಸವು ಆರು ಷಟ್ಪದಿಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡು, ರಾಘವಾಂಕನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಷಟ್ಪದಿಯೊಂದು ಸೇರಿ ಏಳಾಯಿತು. ಇದೀಗ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಮಹಾಸಾಹಸದ ಫಲವಾಗಿ ೧೪೫ ವಿಧಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ೩,೪,೫: ೭+೪,೪+೩, ೫+೭ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣಮಾತ್ರಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಲವು ಗಣಗಳ ನ್ಯೂನಾಧಿಕ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಸಮ, ಅಸಮ, ಸಮಸಮ, ಸಮಾಸಮ, ಅಸಮಾಸಮ, ವಿಷಮ ಮತ್ತು ಇತರ ಎಂಬ ಎಂಟು ಮುಖ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಡಿ, ಇಮ್ಮಡಿ, ಮುಮ್ಮಡಿ, ನಾಲ್ವಡಿ, ಐವಡಿ, ಆರ್ವಡಿ ಎಂಬ ಆರು ಉಪವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳದ ೧೪೫ ಷಟ್ಪದೀ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಅತಿಸುಂದರವೂ ಸಾರ್ಥಕವೂ ಆದ ಸಮುಚಿತಾನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸಿವೆ.

'ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಚರಿತಂ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಕ್ಷಣಕಾವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಿಗೂ ಭಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಾಸಕ್ತರಿಗೂ ಆಸಕ್ತದಾಯಕವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. 'ಪಿಂಗಲಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲಕ್ಕಿದ್ದ ಲೌಕಿಕ-ಅಲೌಕಿಕ ಭಂದಸ್ತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಲಸ್ವರ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವರ್ಣವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಕೇವಲ ಮಾತ್ರಾಪ್ರತಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಷಟ್ಪದಿಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಖ್ಯಾತನಾದ ರಾಘವಾಂಕನೇ ಮೊದಲಾದವರ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಿಂದ ಮುನ್ನಡೆದು ಈ ಮಹತ್ವತಿಯನ್ನು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸೃಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಮ-ವಿಷಮಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣದ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದಲೂ ಆಚೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವರ್ಣವೃತ್ತಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಯಾಡಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಾದ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಪದಜಾಲಗಳನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ- ಕುಗ್ಗಿಸಿ- ಒಗ್ಗಿಸಿ- ಬಿಗ್ಗಿಸಿ- ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಕ್ರಮ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ದಿಗ್ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಂತಹದಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳಂತೆ ಕಾವ್ಯದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ನಾನಾ ನೂತನ ಷಟ್ಪದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಬಹಿರಂಗವಾದ ಭಂದಸ್ತನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನೂತನಪ್ರಯೋಗ ವೈಭವವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಅದ್ವಿತೀಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು 'ನಿಜಗುಣೀಯಂ' ಎಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಹೊಸಹೊಸ ಭಂದಸ್ತಿನ ಪದ್ಯಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಚರಿತಂ (೧೪೫ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ) ೧೯೯೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ವೃತ್ತವಿಲಾಸವೈಭವ (೨೭೦ನವೋತ್ಪಾದ್ಯವೃತ್ತಗಳು ಲಕ್ಷ-ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥ) ೨೦೦೨ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಗಣಾಕ್ಷರವೃತ್ತತತಕ (ವೃತ್ತನಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ೧೦೦ ವೃತ್ತಗಳ ಆವಿಷ್ಕರಣದ ಗ್ರಂಥ) ೨೦೦೯ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಭಂದಮೆ ಚಂದಂ ಆನಂದಂ ಈ ಭಂದೋಗ್ರಂಥಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಂದೋಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಭಂದೋಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮೇರು ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗೂ ಅನುವಾದವಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಕುಮಾರನಿಜಗುಣರು ನೂತನ ಭಂದೋ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾರಸ್ವತ ಖಜಾನೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸಂಪದ್ಧರಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಳೆಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಭಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಪ್ರಭುತ್ವ ಅಪರಿಮಿತ ಮತ್ತು ಅನುಪಮ. 'ಭಂದೋಸರಸ್ವತಿ'ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಅವರು ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಂದೋಬದ್ಧತೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಇವರು ಸ್ವತಃ ಕವಿಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಭಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರನಿಪುಣರು. ಅಗಣಿತಭಂದೋರೂಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲಂತಹ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು.

೧೫೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸದ ಹೊಂದಿರುವ ಭಾರತೀಯಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳು ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ೭೦೬ ಅಕ್ಷರವೃತ್ತಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಕುಮಾರನಿಜಗುಣರೊಬ್ಬರೇ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಷರಗಣಗಳ ೬೫೭ ಹೊಸ ಪದ್ಯಜಾತಿಗಳನ್ನು (ವೃತ್ತಗಳನ್ನು) ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನರಾಗಲೀ ಆರ್ವಾಚೀನರಾಗಲೀ ಯಾರೂ ಮಾಡದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕುಮಾರನಿಜಗುಣರು ಇಂದು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಂದೆಯೆ

ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಛಂದಃಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕುಮಾರನಿಜಗುಣರು ಅಪೂರ್ವಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವ, ಅವೃತ್ತಿಗೋಳಗಾದುವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವ ಸಾರ್ಥಕಪ್ರಯತ್ನ. ಇವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಕನ್ನಡಛಂದೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವವರಿಗೆ ದಾರಿಗಂಬ, ಕೈದೀವಿಗೆ. ಅವರ ಛಂದೋಪ್ರಯೋಗ ಅದ್ಭುತ. ವಿದ್ವತ್ ಪ್ರಪಂಚದ ಅವರ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯನ್ನು ವಿದ್ವತ್ ವಲಯ ಗುರುತಿಸಿರುವುದು ದುರಾದೃಷ್ಟಕರ. ಛಂದಸ್ಸಿನ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ನಿರ್ಣಯಿಸದೇ ಇರುವ ವೃತ್ತ ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದರೂ ಅದ ಕುಮಾರನಿಜಗುಣರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯ-ಲಕ್ಷಣಸಮನ್ವಿತವಾಗಿ ತೋರಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ವತ್ತುಗಳ ಅಪೂರ್ವಸಂಗಮವಾಗಿವೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಕೀಲವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಯತನಕ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮರೆಯಾಗಲಿದ್ದ ಅವರು ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಡೆಗೆ-ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಂಖ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯ ನೂತನಛಂದೋಬಂಧಗಳ ಹೊಸಹೊಸ ಅವಿಷ್ಕಾರಗಳ ಕೃತಿರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದುದರಿಂದ ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಜರಾಮರಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಅಭಿನಂದನೀಯಸಂಗತಿ. ಅಲ್ಲದೆ ವೃತ್ತಗಳ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಳ-ಉದ್ದ-ಅಗಲಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವುಗಳ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸಂಗತಿಯಾದ ಕುಮಾರಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ವ್ಯಾಸ-ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ-ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಪದ್ಮರಸ-ಕುಮಾರಪದ್ಮರಸ, ಇದ್ದಂತೆ ನಿಜಗುಣ - ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಹೆಸರುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಭಾರತೀಯ ಛಂದೋಶಾಸ್ತ್ರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಸದಾಖಲೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲ ಬೆರಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರು ಯಾರ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣ ತೊಡೆದವರು. ಗುರು-ಲಘು, ಲಯ, ವಿನ್ಯಾಸದೊಳಗೆ ಸಿರಿಸೊಬಗನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ಛಂದೋಲೋಕದೊಳಗೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಂದಗೊಳಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ

ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾರೂ ಮಾಡದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ, ಹೊಸಹೆಜ್ಜೆ ಮೂಡಿಸಿದರು. ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಓದಿ ಕಲಿತದ್ದಲ್ಲ, ಕಲಿತು ಬಂದದ್ದಲ್ಲ, ತಲೆಯೊಳಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದದ್ದು, ವಿಚಾರದಂಗಳದಲ್ಲಿ ಊರ್ಜಿತಗೊಂಡದ್ದು, ನಾದತರಂಗದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಂದದ್ದು ಇಂಥ ಅದ್ವಿತೀಯ ಕವಿವರರ ಸಾಧನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿದ್ವತ್ ವಲಯವಾಗಲೀ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯಾಗಲೀ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಲೀ, ಭಾಷಾ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಾಗಲೀ, ಸರ್ಕಾರವಾಗಲೀ ಗುರುತಿಸದಿರುವುದು, ಗೌರವಿಸದಿರುವುದು ಖೇದಕರ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಛಂದೋ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ದಾಖಲೆಮಾಡಿದ ಈ ನೂತನ ವೃತ್ತ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟದೀ ಜನಕನ ಬಗೆಗೆ ಕಡೆಗಣಿಸಿರುವುದು ವಿದ್ವತ್ ವಲಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಪಮಾನವಾಗಿದೆ. ಈಗಲಾದರೂ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇರುವ ಏಕಾಮಾದ್ವಿತೀಯ ಆಧುನಿಕ ಛಂದೋವಾಙ್ಮಯವಿಗೆ ಗೌರವಿಸುವಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕೈಗೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣ:ವೃತ್ತ ವಿಲಾಸ ವೈಭವ
ರಾಜ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, ೨೦೦೨
೨. ಛಂದೋನಿಜಗುಣಿ(ಶ್ರೀ. ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣರ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)
ಪ್ರ. ಸಂ: ಮಲೆಯೂರು ಗುರುಸ್ವಾಮಿ, ಸಂವಹನ, ಮೈಸೂರು,
೨೦೦೭
೩. ಕುಮಾರ ನಿಜಗುಣ: ಛಂದಮೆ ಚಂದಂ ಆನಂದಂ
ಕೀರ್ತನ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್, ಮೈಸೂರು, ೨೦೦೯
೪. ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಚರಿತೆ ಸಂ: ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
(ಮೊದಲನೆ ಸಂಪುಟ) ೧೯೮೦
೫. ಸಿ.ನಾಗಭೂಷಣ, ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅನ್ವೇಷಣೆ,
ಸಿ.ವಿ.ಜಿ.ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ಬೆಂಗಳೂರು ೨೦೦೭

* * * * *

ಸಮ-ಬವ ರೂಪಿ ಪದಗಳು ಬಾಶೆ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣ

- ಬಸವರಾಜ ಕೋಡಗುಂಟ

ಬಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಬಾಶೆ ಬದುಕಿರುವುದರ ಕುರುಹು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಬಹು ವಿವಿಧತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಾಗ ಆ ಬಾಶೆಯ ಕಾಲಾಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಬಾಶೆಯ ಮಾತುಗ ಸಮುದಾಯದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಬಾಶೆಯ ಇತಿಹಾಸ, ಚರಿತೆ, ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಹಲವಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಾಶೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಬಾಶೆಯ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದರೇನು ಎಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೆ ತುಸು ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವಂತಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಮುದಾಯದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಬಾಶೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಬದಲಾವಣೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿರಂತರ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ವಿವಿಧ. ಈ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಬಾಶಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಶೇತರ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬಾಶೆಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಬಾಶಿಕ ಕಾರಣಗಳ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಇದ್ದೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಬಾಶಿಕ

ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಡೆಯುವ ಬಾಶಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಬಾಶಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಬಾಶೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಬಾಶೆಯ ಧ್ವನಿ-ಧ್ವನಿಮಾ, ಆಕ್ರೂತಿಮಾ-ಪದ, ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಹಂತದ, ಅದರಾಚೆಯ ಪ್ರಾಗ್ಮಾಟಿಕ್, ಶಯ್ಲಿ ಮೊದಲಾದ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಬಾಶಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಡೆಯುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕೇವಲ ಬಾಶಿಕ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ-ಧ್ವನಿಮಾ ಬದಲಾವಣೆ; ಕ>ಚ್, ಪ್>ಹ್ ಮೊದಲಾದವು, ಆಕ್ರೂತಿಮಾ-ಪದ ಬದಲಾವಣೆ; ಕಲ್>ಕಲ್ಲು, ಕಾಲ್>ಕಾಲು, ತೋಂಟ>ತೋಟ ಮೊದಲಾದವು, ವಾಕ್ಯ ಹಂತದ ಬದಲಾವಣೆ; ಅಲ್ಲ> ಅಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲ, [ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಒಂದು ನಿಶೇಧ ರೂಪ ಎರಡು ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ಎರಡು ರೂಪಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದದ್ದು], ಅರ್ಥ ಹಂತದ ಬದಲಾವಣೆ; ಅಮ್ಮ-ಅಪ್ಪ>ಅಮ್ಮ-ಅಪ್ಪ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಶೆಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಬಾಶಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೂ ಇದೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಶೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಧ್ವನಿ-ಧ್ವನಿಮಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ; ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶ್ ಮೊದಲಾದ ಧ್ವನಿಗಳು ಕನ್ನಡದಾಗ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದು, ಆಕ್ರೂತಿಮಾ-ಪದ ಹಂತದಾಗ; ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವಿಪರೀತ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ವಾಕ್ಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ; ಇಂಗ್ಲೀಶಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡ ವಾಕ್ಯರಚನೆಯ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಅರ್ಥ ಹಂತದಲ್ಲಿ; ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪದಗಳು ತಮ್ಮ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮೊದಲಾದವು. ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಈ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಬಾಶೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯು ಒಂದೆ ರೀತಿಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಆದ ಬಾಶಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಾಶೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಾಶೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೇವಲ ಬಾಶಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಬಾಶೆಯ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಬಹು ಬೆರಗು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ವಾಸ್ತವವೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಹಲವು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಪ್ರಮಾಣದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಬಾಶೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬಿನ್ನವಾಗಿ

ನೋಡಬೇಕಾದ ಜರೂರಿಂದ. ಇದನ್ನು ಹಲವು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇಂತಾ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮರುಓದಿಗೆ ಬಳಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡದ ಕಾಲ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವ ಕಾಲಗಟ್ಟದ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಬೂಯಿಶ್ಚ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆಯಾದರೂ ವಾಸ್ತವ ಬಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಹಲ್ಮಿಡಿ ಬರಹದ ರಚನೆಗಿಂತ ಬಿನ್ನವಾದ ಕನ್ನಡ ರಚನೆ ಇತರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಬರಹದ ಬಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದ ವೀರಶಯಿವ-ಲಿಂಗಾಯತ ಬರಹಗಾರರು ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದು ನಂಬಿಕೆ. ಆದರೆ, ಈ ಬಾಶಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಹನ್ನೊಂದನೆ ಶತಮಾನದ ಜಯ್ವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ (ಬಾಶಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ. ೨೦೧೮). ಹಾಗೆಯೇ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿ ಕಾಲವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಡಳಿತ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕನ್ನಡ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಬಾಶೆಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಇಲ್ಲವಾದ ಕಾಲ ಎಂದು ಅರವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಶೆಗಳು ಕನ್ನಡ, ಮರಾಟಿ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು. ಅಲ್ಲದೆ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ಬಾಶೆಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತವೂ ದೊಡ್ಡ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಹಯ್ಯರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮರ ಕಾಲವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಇಡಿಯ ವಿದ್ವತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಾಸ್ತವ ತುಂಬಾ ಬಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು (ಪದವನರಿಸಬಹುದು. ೨೦೧೯). ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಕೇವಲ ಬಾಶಿಕ ಮಾತ್ರವಾಗಿರದೆ ಇಡಿಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸುವಂತವಾಗಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂತಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಅವಶ್ಯ.

ಈಗಿನ ಲೇಕನದಾಗ ಇಂತದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಬಾಶಾ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕುತೂಹಲದಾಯಕವಾದ ಆಯಾಮವೊಂದನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಬಾಶಾ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಬಾಶಿಕ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಲಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬಿನ್ನವಾದ ಬಾಶಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಆಯಾಮವೊಂದನ್ನು ಇದು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರೇರಣೆ ಬಾಶೆಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸರಿ. ಬಾಶಿಕವಲ್ಲದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಾಶಿಕವಲ್ಲದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಬಾಶೆಯೊಳಗೆ ಆಗುವಂತಾ ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ಈಗಿನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ

ನೋಡಬಹುದು. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯ ಒಂದು ಆಸಕ್ತಿಕರ ಆಯಾಮವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ.

ಈ ಲೇಕನ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದು ಕನ್ನಡದಾಗ 'ಸಹಜ'ವಾಗಿ ಮತ್ತು 'ಅಸಹಜ'ವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಹಜ-ಅಸಹಜ ಬಳಕೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಲೇಕನ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದೊಳಗಿನ ಬಳಕೆ-ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ಮಾತನಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಚರ್ಚೆಯು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಪೋಟಿಯನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಬರವಣಿಗೆ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ನಡುವಿನ ಕೊಡು-ಕೊಳೆ: ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಬಾಶೆಗಳ ನಡುವೆ ಕೊಡು-ಕೊಳೆ ಸಂಬಂಧ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಮೊದಲ ಕೊಡುವ ಬಾಶೆ ಪ್ರಾಕ್ರತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದಗಳು ಪ್ರಾಕ್ರತದಿಂದ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಆನಂತರದ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವತ್ತು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಕ್ರತದಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳೆಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕ್ರತ-ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹಾಗೆಯೇ ಅರಾಬಿಕ್-ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಇಂಗೀಶು ಬಾಶೆಗಳು ಕೂಡ ದೊಡ್ಡಸಂಕೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷ ಆಸ್ತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದರೂಪಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಪದಗಳು 'ತತ್-ಸಮ' ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನವಾದವು 'ತತ್-ಬವ' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಬಾಶೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುಂಪಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದು ಅನವಶ್ಯಕ ಮತ್ತು ಅನುಪಯೋಗಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಲವು ಬಾಶೆಗಳ ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಾಶೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಬಾಶೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುವುದು ಇನ್ನೂ ಅನರ್ಹಕಾರಿ. ಇರಲಿ. ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದವು ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಡುವೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಇವು ಎರಡು ಬಿನ್ನ ಬಾಶಿಕ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಾಶೆಗಳು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ರಾಚಿನಿಕ ಬಿನ್ನತೆಗಳು ಸಹಜ. ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅವು ಕನ್ನಡದ ದ್ವನಿ-ದ್ವನಿಮಾ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಪದರಚನಾ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗಬೇಕು. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಎರಡು ಬಾಶೆಗಳ ನಡುವಿನ ಕೊಡು-ಕೊಳೆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಹಜ ವ್ಯವಹಾರ. ಈಗಿನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಮಹತ್ವದ ಬಿನ್ನತೆಯೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಾಗ ಒತ್ತಕ್ಕರ ಇರುವ ಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಸಹಜ, ಕನ್ನಡದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವು ಕಡಿಮೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಾಗ ವಿಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳು ಸಹಜ, ಕನ್ನಡದಾಗ ಕಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಸಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳು ಸಹಜ. ಇಂತಾ ಬಿನ್ನ ರಚನೆ ಇರುವ ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆವ ಬಾಶೆ ಆ ಪದಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಾಗ ವಿಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳು ಅಸಹಜ ಮತ್ತು ಸಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳು ಸಹಜ. ಕನ್ನಡದಾಗ ಇಂದು ವಿಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳು ಇರುವ ಪದಗಳು ಬಿನ್ನ ಅಯಿಹಾಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವಂತವು. ಮೂಲದ್ರಾವಿಡ-ಮೂಲಕನ್ನಡದ ನಡುವಿನ ಮತ್ತು ಮೂಲಕನ್ನಡದ ಹಂತದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಾಗ ವಿಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳು ಸಹಜ. ಹೀಗೆ ವಿಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರ ಇರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡವಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು, ವಿಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳನ್ನು ಸಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳನ್ನಾಗಿ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು,

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದಗಳು	ಕನ್ನಡದ ರೂಪಗಳು
ಅಗ್ನಿ	ಅಗ್ಗಿ
ಆರ್ಯ	ಅಜ್ಜ
ಕಾವ್ಯ	ಕಬ್ಬ
ಕೂರ್ವಾಸ	ಕುಪ್ಪಸ

ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದಾಗಲೂ ಇಂತಾ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣಬಹುದು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಲಕ್ಷ್ಮಿ/ಲಜ್ಜೆ

ಎರಡನೆಯದು, ಒತ್ತಕ್ಕರವನ್ನು ಒಡೆದು ನಡುವೆ ಸ್ವರವೇರಿಸುವುದು,

ಕರ್ಮ

ಕರುಮ

ದರ್ಮ

ದರುಮ

ಬಕ್ತಿ

ಬಕುತಿ/ಬಗುತಿ

ಶಕ್ತಿ

ಶಕುತಿ/ಶಗುತಿ

ಇನ್ನೊಂದು ಅಶ್ಚ ವ್ಯಾಪಕವಲ್ಲದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದು ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒತ್ತಕ್ಕರವನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವುದು, ಒತ್ತಕ್ಕರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮೊದಲ ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಎರಡನೆ ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ಬಿಡುವುದು,

ಕಾವ್ಯ

ಕಾವ

ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪರಿಸರ, ಅಂದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಯಾವ ಪದಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದು. ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಕನ್ನಡದ ಹಳೆಯ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆದಿರುವುದು, ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಚಂಪೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಮೊದಲೊಂದು ಗದ್ಯ, ಶಬ್ದದಿ, ಕೀರ್ತನೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಬಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದರೂಪಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಜನಪದೀಯವೆನಿಸಿರುವ ತತ್ವಪದಗಳಲ್ಲಿ, ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವು ಇನ್ನೂ ಸಹಜವಾಗಿ, ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಬಳಕೆ ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಈ ರೂಪಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಬಳಕೆ ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಸಹಜವಾಗಿಯೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೆಚ್ಚು ತೊಡಕಿನ ವಿಶಯವೇನೂ ಆಗದು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಈ ಪದಗಳು ಆಡುಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುವುದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟದ ವಿಚಾರ.

ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡವು ತನ್ನ ರಚನೆಗೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವತ್ತು ತತ್-ಬವ ಎಂದು ಗುಂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಿದುರಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದರೂಪಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸದೆ ಅದೆ

ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸುವ ರೂಡಿಯೊಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ತತ್-ಸಮಗಳು ಎಂದು ಗುಂಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳು ಬಿನ್ನ ರಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬಾಣಿಗಳು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ರಚನೆಯನ್ನು ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಳಸುವುದು ಎತ್ತು ಪದಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಸಹಜ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು ಬಹುತೇಕ ಅಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗಾದರೆ ತತ್-ಸಮ ಪದಗಳು ಯಾವು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಕನದ ಬಾಗವಾಗಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಧ್ಯಯನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಬಾಣಿ ಹಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಇತರೇತರ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹಾಗೆ ಬಳಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ರೂಡಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ರಚನೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಸದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಪದನಡುವೆ ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳು ಇರುವ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದವು. ಇವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪದಮೊದಲಲ್ಲಿ ಒತ್ತಕ್ಕರ ಇರುವ ಪದಗಳೂ ಕೂಡ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದವು. ಹೀಗೆ ಮೊದಲಾದ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪದಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅಂದಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ರಚನೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ತತ್-ಬವಗಳೆಂದು ಮತ್ತು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದ ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಪದಗಳನ್ನು ತತ್-ಸಮಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ತತ್-ಸಮ ರೂಪಿಗಳು ಬರಹದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸಹಜವಾಗಿ, ದೊಡ್ಡಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಆಗಿವೆ. ತತ್-ಬವ ರೂಪಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇವು ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವು ಸಹಜ. ತತ್ಪದಗಳಲ್ಲಿ, ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ತತ್-ಬವಗಳು ಉಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತತ್-ಬವಗಳೆ ಮೇಲುಗಯ್. ತತ್-ಸಮಗಳು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ.

ಹೀಗೆ ಬರಹದ ಕನ್ನಡ ತತ್-ಸಮಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಬರಹದೊಳಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ರೂಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಅಂದಿನ ಶಿಶ್ನವರ್ಗದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇವುಗಳ ಉಚ್ಚರಣೆ ಹಾಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿನ ಉಚ್ಚರಣೆಯ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಿರಲು ಬಹುತೇಕ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಸರಿ, ಇನ್ನು ಈ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪ್ರದಾನ ಆಶಯವಾಗಿರುವ ತತ್-ಸಮ ಮತ್ತು ತತ್-ಬವ ರೂಪಿ ಪದಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಬಳಕೆ, ಬಳಕೆಯ ಹಿಂದಿನ ರಾಜಕಾರಣ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪದವೊಂದಕ್ಕೆ ಹಲವು ರೂಪಗಳ ಇರುವಿಕೆ ಬಗೆಗೆ ತುಸು ಮಾತನಾಡೋಣ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಲೇಕನ ಪ್ರದಾನವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಶಯವೂ ಕೂಡ ಪದವೊಂದರ ಹಲವು ರೂಪಗಳ ಕುರಿತೆ ಆಗಿದೆ. ಒಂದು ಪದಕ್ಕೆ ಹಲವು ರೂಪಗಳಿರುವುದು ಯಾವುದೆ ಬಾಣಿಯಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಸಹಜ. ಆ ಬಾಣಿಯ ಶಿಶ್ನಬಗೆ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎನ್ನುವುದು ಬೇರೆ ವಿಶಯ. ಆದರೆ ಹಲವು ರೂಪಗಳು ಕಂಡಿತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಹಲವು ಬಾರಿ ಶಿಶ್ನಬಗೆಯ ಒಳಗೂ ಇಂತಾ ಹಲವು ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಈ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಗಮನಿಸಿ, ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಮೆಚ್ಚುಕೆ, ಮೆಚ್ಚಿಗೆ, ಮೆಚ್ಚಿಕೆ ಮೊ. ಹಾಗೆಯೆ ಬಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಬಕುತಿ ಇವು ಒಂದು ಪದದ ಎರಡು ರೂಪಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಮ ರೂಪಿ ಆದರೆ ಎರಡನೆಯದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬವ ರೂಪಿ.

ಒಂದು ಪದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಹಲವು ರೂಪಗಳು? ಇದಕ್ಕೆ ಬಾಣಿಕ ಕಾರಣಗಳು ಇವೆ. ಬಾಣಿಯ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ಪದ ಹಲವು ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೂಪಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಬಾಣಿಕ ಕಾರಣಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೊದಲಾದವು ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಣಾಬಗೆಯ ನಿರ್ದಿಶ್ಚ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆ ರೂಪಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಕ್ತಿ ಎಂಬ ಸಮರೂಪಿಯನ್ನು ಬಳಸಿದಾಗ ಮತ್ತು ಬಕುತ ಎಂಬ ಬವರೂಪಿಯನ್ನು ಬಳಸಿದಾಗ ಅವೆರಡೂ ಒಂದೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವೆರಡೂ ಬಿನ್ನವಾದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಚಿರೈಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಬಕ್ತಿ-ಬಕುತ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ಬಾಣಿಯಲ್ಲಿ, ಬಾಣಿಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವೂ, ಪದದ ಅರ್ಥವೂ, ಹಾಗೆಯೆ ಪದದ ರೂಪವೂ ಒಂದು ಕಾರಣ, ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೊಂದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ

ಅದು ಒಂದು ರಾಜಕಾರಣವೂ, ತಾತ್ವಿಕತೆಯೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಕ್ಶಿ-ಬಕುತಿ ಪದರೂಪಗಳು ಯಾವ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು, ಯಾವ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಕನ್ನಡ ಸಮಾಜವನ್ನು ತುಸು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸುವ ಸದವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಬಕ್ಶಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಪಾರಂಪರಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತತ್ಸಮ ಎಂದರು, ಬಕುತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತದ್ಭವ ಎಂದರು. ಅಶ್ವು ಸುಲಬವಾಗಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ಎರಡು ಗುಂಪನ್ನು ಮಾಡಿ ವ್ಯಾಕರಣದೊಳಗೆ ವಿವರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನಮ್ಮ ಮೇರು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಅನಿಸಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಪದರೂಪಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡದೇ ರಾಜಕಾರಣವಿದೆ. ಬನ್ನಿ, ಇದನ್ನು ತುಸು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡೋಣ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎರಡು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪದರೂಪಗಳ ಬಳಕೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಕನ್ನಡದೊಳಗಿನ ಎರಡು ಬಾಶಾಬಗೆಗಳ ನಡುವೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ನಡುವೆ ಎಂದು ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗುವುದು. ಈ ರೂಪಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೆಣ್ಣಾಲದ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ಮೊದಲಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ-ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸೋಣ, ಮುಂದುವರೆದು ಕನ್ನಡದ ಬಾಶಾಬಗೆಗಳ ನಡುವಿನ ತಿಕ್ಕಾಟಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳು ನೂರಾರು ವರುಶಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎರಡು ಬಾಶೆಗಳ ನಡುವೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಕೊಡು-ಕೊಳೆ ಸಂಬಂಧಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇವು ಕೇವಲ ಬಾಶಿಕ ಆಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಎರಡು ಬಾಶೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬರುವುದೇ ಬಾಶೇತರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳು ಬಾಶೇತರವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಸಂಸ್ಕೃತವು ಸಹಜವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೇದುರಾಗಿ ಕನ್ನಡ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜರೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ನಡುವೆ ಇಂತಾ

ಸಂಗ್ರಹದ ಕತೆಯನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಶೆಲ್ಡನ್ ಪೊಲಾಕ್ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆದಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಶೆಟ್ಟರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಳಗನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಚಾರ ಪ್ರಬಾವವನ್ನು ಬೀರಿದೆ. ಇರಲಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಆ ಬಾಶೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೆ ಬಳಸಬೇಕೆಂಬ ಹಟ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪರವಾದ ಒಂದು ವಾದವೆ ಆಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿರದೆ ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಬಾಗ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ನೆರವಿನಿಂದ ಪ್ರತಿಶ್ಚೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದ ವರ್ಗವೊಂದರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆ ಆಗಿವೆ. ಈ ಗುಂಪು ಸಂಸ್ಕೃತದ ರೂಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇದಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಣ ಇಂತಾ ಸಂಸ್ಕೃತದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. 'ಸಂಸ್ಕೃತಬೂಯಿಶ್ಚಿ' ಎಂಬ ಪದ ಮೊದಲ ವರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆದುರಾಗಿ 'ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ' ಎಂಬ ಪದಪುಂಜ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರ ಬಳಸುವ 'ಮಾರ್ಗ' ಪದ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ಅವನು ಬಳಸುವ 'ದೇಸಿ' ಇವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಈ ಎರಡೂ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಎದುರುಬದುರಾಗಿರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನೆ ಪಂಪನು ತಾನು ಮಾರ್ಗ-ದೇಸಿ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಸುಲಬವಾಗಿ ಈಸುವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ದೇಸಿಗೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದ, ಆದರೆ ಅವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಒಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವೂ ಇದೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದು. ಪಂಪ 'ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಪೊಕ್ಕು ದೇಸಿಯೊಳ್ ತಳ್ಳುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕನ್ನಡದೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಕವಿ ಶಪತ ಹೂಡುತ್ತಾನೆ. ಗಮನಿಸಿ, ಹೀಗೆ ಆಣೆ ಮಾಡಿ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಲು ಹೊರಡುವ ಕವಿ ಆಂಡಯ್ಯ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ತತ್ಸಮಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ತತ್ಸಮ-ತದ್ಭವಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಪೋಟಿಯನ್ನೆ ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕನ್ನಡದ ಎರಡು ಬಾಶಾಬಗೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಎದುರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿವೆ. ಇದು ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತಗಳು ಎದುರು ನಿಂತಂತೆಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಬಗೆ ಮತ್ತು

ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆ ಇವೆರಡು ಎದುರಾಗುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳು ಬಕ್ತಿ-ಬಹುತಿ ಎಂಬ ಪದರೂಪಗಳ ಬಳಕೆಯ ಹಿಂದಿನ ರಾಜಕಾರಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಮಾರ್ಗ-ದೇಸಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ಪಂಪನ ಮಾರ್ಗ-ದೇಸಿಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯ ಆಯಾಮವನ್ನು, ಬಾಹ್ಯ ರಾಜನಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ತಂದಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸರಳ ಆಗಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ, ಅಂದರೆ ಬಿನ್ನ ಪದರೂಪಗಳ ಬಳಕೆಯ ಹಿಂದಿನ ರಾಜಕಾರಣದ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಕರಣದ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಆಧಾರಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾಹ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದೆ. ಈ ಮೊದಲು ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ಒಂದು ಬಾಹ್ಯದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಹ್ಯ ಪದಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ, ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಾಹ್ಯದ ದ್ವನಿ-ದ್ವನಿವಾ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪದರಚನೆ ನಿಯಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಆ ಪದಗಳು ಬಳಕೆ ಆಗಬೇಕು. ಈಗ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಕ್ತಿ ಪದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಚಾರಿ ಒತ್ತಕ್ಕರವನ್ನು ಒಡೆಯುವುದು ಕನ್ನಡದ ಪದರಚನೆ ನಿಯಮ. ಅಂದರೆ ಈ ಪದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಚಾರಿ ಒತ್ತಕ್ಕರವನ್ನು ಸಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರವಾಗಿ ಬದಲಿಸಬಹುದು ಇಲ್ಲವೆ ಈ ಒತ್ತಕ್ಕರವನ್ನು ಒಡೆದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವರವೇರುವ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಒತ್ತಕ್ಕರದ ಒಂದು ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಮೂರೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅಂತಾ ಕನ್ನಡ ಜಾಯಮಾನದ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಅಂದರೆ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಬಾಹ್ಯ ರಚನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಹಜ ರೂಪಗಳು ಕೂಡ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಯಾಕೆ ಸಮರೂಪಿಗಳೂ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದವು? ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನವನ್ನು ಮರೆಮಾಚುವಷ್ಟು ಅವು ಪ್ರದಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು? ಎಂಬ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನದ ರಚನೆಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ರಚನೆಯಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು? ಇದು ಕಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬಾಹ್ಯ ಕಾರಣ ಆಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ಇಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರಣ. ಇದು ಬಾಹ್ಯ ರಾಜಕಾರಣ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದರೂಪವನ್ನು ಬಳಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಿಶ್ವವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತವಕ. ಆ ಕಾಲದ ಆಸ್ತಾನ, ವಿದ್ವತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ದೊಡ್ಡ ಸ್ತಾನದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಎಂದರೆ ಶಿಶ್ವ ಎಂಬ ಬ್ರಮೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಿತು. ಇವನ್ನು ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಶಿಶ್ವವಾಗುವ, ಆಸ್ತಾನದ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆಯುವ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೇಲಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಗ ಬಯಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಮ ರೂಪಗಳನ್ನು ಆ ವರ್ಗ ಪ್ರಗ್ನಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದಿತು. ಇದಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ದೇಸಿಯವಾದ, ಬಹುಸಂಕ್ಯಾತರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ, ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಕನ್ನಡದ ಸಹಜ ಜಾಯಮಾನವು ಇದ್ದಿತು. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ ಮತ್ತು ದೇಸಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಬಹುಸಂಕ್ಯಾತರನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ರಚನೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ವರ್ಗ ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಬವ' ರೂಪಗಳೆಂದು ಕರೆಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಬಳಸುವ ಪದಗಳ ರೂಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ನಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಒಂದೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ತತ್-ಸಮವಾಗಿರಬೇಕು ಇಲ್ಲವೆ ತದ್-ಬವವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಡೆಗೆ ವಾಲಿರುವ ಗುಂಪು ತಮ್ಮ ವಾಲಿಕೆಗೆ ಅರ್ಥವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಶ್ಚೆಯ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಿದ್ದೂ ಬಹುಸಂಕ್ಯಾತರ ಪರ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಾಧ್ಯತೆ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗ ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ಆಶಯ, ಇಲ್ಲವೆ ಆ ರೂಪಗಳ ಸಮರ್ಪನೆ ಹಿಂದಿರುವ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ತತ್-ಸಮಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಬಳಸಿದವರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಡಯ್ಯನಂತಾ ಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದಗಳನ್ನೆ ಹೆಸರಾಗಿಸುವುದು ಒಂದು ಚೋಜಿಗ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ

ಬಗೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆಂಡಯ್ಯನ ಕೃತಿ ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎರಡು ಪದಗಳು ಈಗಿನ ಲೇಕನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಪದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದವು. ಆದರೆ, ಅವು ಸಂಸ್ಕೃತದ ತತ್-ಸಮಗಳಾಗಿರದೆ ತತ್-ಬವಗಳಾಗಿವೆ. ಪದಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಕಾವ್ಯ>ಕಬ್ಬಿ. ಕಾವ್ಯ ಪದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರವನ್ನು ಸಜಾತಿಯಾಗಿ ಬದಲಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವ್>ಬ್ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯ ಪದವು ಕಬ್ಬಿ ಆಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಕಬ್ಬವನ್ನು ಬರೆಯುವವರು ಕಬ್ಬಿಗ. ಒತ್ತಕ್ಕರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಕಾವ್ಯ ಪದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಕಾವ್ಯ>ಕಾವ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಜಾತಿ ಒತ್ತಕ್ಕರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಮೊದಲ ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇನ್ನೊಂದು ಅವಕಾಶ ನಡೆದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಾವ್ಯ ಪದವು ಕಾವ ಆಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಆಂಡಯ್ಯನ ಕೃತಿ ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ.

ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಕನ್ನಡ ಇಂದಿಗೂ ಬಹುತಿ ರಚನೆಯ ಪದರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಇನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡ ರೀತಿಯನ್ನು ತುಸು ನೋಡೋಣ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಕೆಲವರು ಚರ್ವಿಸಿ ನಿರ್ದರಿಸಿದ ಬಗೆ. ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ ತನ್ನೊಳಗೆ ಹಲವು ಒಳಬಗೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದು ನಿರ್ಧಾರಿತ ರೂಪ ಎಂಬುದನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಲಾಗದು. ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರು ದಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯ್, ಮಯ್ಸೂರು, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು (ಹಯ್ಯರಾಬಾದ ಪ್ರಾಂತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಈ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ). ಅಂದರೆ ಕನ್ನಡದ ಶಿಶ್ವಬಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಯ್ತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರ ಇದ್ದುದು ನಿಜ. ಹೀಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಕನ್ನಡದ ರಚನೆಯ, ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನದ ಪದರೂಪಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ತಳ್ಳಿತು. ಈ ತಳ್ಳುವಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ತುಂಬಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಅದಲ್ಲದೆ ಇಂದಿನ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ

ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತತ್-ಸಮವಾಗಿ ಇರಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂದು ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಬಕ್ತಿ ಇಂದು ಇಂದಿನ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡದ ಸಹಜ ರೂಪ. ಆದರೆ ಬಹುತಿ ರೂಪವು ಒಂದು 'ಅಪ-ರೂಪ'. ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿಯೂ ಬಹುತಿ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾರದು, ಬಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಮುಕತಿ, ಶಕುತಿ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನೂ ಇಂದಿನ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಮರೆತಿದೆ. ಈ ರೂಪಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಾಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಬಹುತಿ ರೂಪ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬಗುತಿ ರೂಪವೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಂದಿನ ಶಿಶ್ವವಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯು ಕನ್ನಡದ 'ಹಳ್ಳಿಗಮಾರ್'ತನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪದರೂಪಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲಾರದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದ ತತ್-ಸಮ ರೂಪಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೋಲುವ, ಆದರೆ ಆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮವನ್ನು ಹಾಕುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಾಡಿನೆಲ್ಲೆಡೆ ಕಾಣಬಹುದು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತವರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪಂಪ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿಗ ಆಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಕುವೆಂಪು ಕವಿ ಮಾತ್ರ ಆಗಬಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಬಾರಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ರಿಸಿ ರೂಪ ಇಂದು ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡದ ನಶಿದ ರೂಪ. ರಿಸಿ ರೂಪವನ್ನು ಬಳಸುವುದು 'ತಪ್ಪು' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಹಿರಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವುದನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸೋಣ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪದರೂಪ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವುದು ಬಾಹಿಯ ಸಹಜ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಪಾರ್‌ಮ್ಪು ಇದು ಪಾಮ್ಪು ಎಂದಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಪಾಮು>ಪಾವು>ಹಾವು ಆಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬದಲಾದ ರೂಪವನ್ನೇ ಇಂದಿನ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಿಜ. ಈ ಲೇಕನದ ಮೊದಲೆಲ್ಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬದಲಾವಣೆಯ ಬಾಹಿಯ ಬದುಕಿರುವಿಕೆ ಸಂಕೇತ. ಹಾಗಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ, ಆ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಹಜ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಿರಬೇಕೆ ಹೊರತು ಹೇರಿಕೆಗಳಾಗಿರಬಾರದು. ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಾವು ಪದದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಹಜ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು, ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ಬಕ್ತಿ ಪದವು ಬಹುತಿ ಆದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈಗಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಬಹುತಿ ಎಂಬುದು ಬಕ್ತಿ ಆಗಿ ಬದಲಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಸಾಧ್ಯವೆ ಇಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕನ್ನಡವಾಗುವುದು 'ಸಹಜ'. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕನ್ನಡವಾದ ಪದಗಳು

ಮತ್ತೆ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗುವುದು 'ಅಸಹಜ'. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಸಹಜ ಬಾಶಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ಅಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಇದೊಂದು ಹೇರಿಕೆ. ಈ ಹೇರಿಕೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಸಹಜ ರಚನೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬರುವ ಯಾವುದೇ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಯಾವುದೇ ಹೇರಿಕೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಈ ನಿಶೇದದಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಸಹಜ ರಚನೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಬಹುತೇಕರನ್ನು ಹೊರಗಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಬಹುತೇಕರನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜಕಾರಣವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನೂ ಆಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ 'ಸಾಧ್ಯ'ವಾಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಲವರಿಗೆ 'ಅಸಾಧ್ಯ'ವಾಗಿಸುವ ಹುನ್ನಾರ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪರವಾದ ನಿಲುವು ಎಂದೂ ನೋಡಬೇಕು. ಗಮನಿಸಿ. ಇಂತದೆ ಸಮ-ರೂಪಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಯ ಬಾಶೆಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸಾವಿರಾರು ಪದಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಯೋಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳನ್ನೂ ಹೀಗೆ ತತ್-ಸಮ ಮತ್ತು ತತ್-ಬವ ರೂಪಿ ಪದಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾಗಿ ಈ ನಿಲುವು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಹುಮಂದಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತು ಕೆಲವೆ ಕೆಲವರ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಸಹಜ ರಚನೆಯಂತೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು 'ಕನ್ನಡ ಬಾರದವರು' ಎಂದು, 'ಹಳ್ಳಿಗಮಾರರು' ಎಂದು ಕರೆದು ಅವಮಾನಿಸುವುದು ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕಂಡುಬರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಚಾರ. ನಾಡಿನ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕುತೂಹಲವೆಂದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಇನ್ನೂ ಕುತೂಹಲವೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವ ಬಹುತೇಕ ಮೇಷ್ಟ್ರು, ಉಪನ್ಯಾಸಕರೂ ಕೂಡ ಅಶ್ಚುಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಬಳಸುವಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ 'ಇಡಿಯ ಇಲ್ಲವೆ ಬಹುತೇಕ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಿಶ್ವವಾಗಿರುವ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಬಾಶೆಯನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಆ ಮೂಲಕ ಇಡಿಯ ಸಮಾಜವನ್ನು,

ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ನೇರದ ಮೇಲ್ವಿಳಿನ (Hierarchical) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಳಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಪ್ರಯತ್ನದಂತೆಯೇ ಇದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೇ ಯದಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಸಹಜ ರಚನೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿರುವ 'ನಿಶೇದ'ವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಬದಲಿಗೆ ಆ ಬಗೆಯ ರೂಪಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾನ ಕೊಡಬಹುದು, ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅ-ಮಾನ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಇದು ಮುಂದುವರೆದು ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡವು ಹಲವರನ್ನು, ಬಹುತೇಕರನ್ನು, ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. (ಎಲ್ಲರನ್ನು ಎನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಅವಶ್ಯವಾದರೂ, ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದೂ ವಾಸ್ತವ. ಬಾಶೆ ವಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು). ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೂ ಶಿಶ್ವಕನ್ನಡದೊಳಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.

* * * * *

ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತ : ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಗಾಯಕರ ಕೊಡುಗೆ

– ಡಾ. ಜಯದೇವಿ ಜಂಗಮಶಟ್ಟಿ

ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಗಾಯೆ, ಬಜಾಯೆ, ರಿಝಾಯೆ ಲಚ್ಚಮಿ ತ್ಯಾಗ್ ಪಾಯೆ

ಹಮ್ ಸೇವಕ್ ಸಿವಕೆ ಬಲೆ ಬಲೆ ಮಯಾಕೆ ದಿನದಿನ ಅಧಿಕ್ ಅಧಿಕಾಯೆ

– ಎರಡನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಆದಿಲ್ ಶಾ

“ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ, ನುಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಾವು ಶಿವನ ಸೇವಕರು ನಮ್ಮ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯ ಭಾವನೆ ದಿನ ದಿನವೂ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಿದೆ” – ಬಿಜಾಪೂರಿನ ಸೂಫಿ ಕವಿ, ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಗಾಯಕ, ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ದೊರೆಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಎರಡನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಆದಿಲ್‌ಶಾ ರಚಿಸಿದ ಗೀತೆ ಭಾರತದ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ದೇವರು ಮತ್ತು ಭಕ್ತನ ನಡುವಿನ ಗಾಢ ಆತ್ಮಿಕ ಸಂಬಂಧದ ವಾಹಕವೇ ಭಕ್ತಿ. ಭಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹಲವು ದಾರಿಗಳಿರಬಹುದು; ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳಿರಬಹುದು; ತಡೆಗೋಡೆಗಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಭಾರತದ ನೈಜ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿ ದೇವರು

ಮತ್ತು ಭಕ್ತನ ನಡುವಿನ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೆಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಉಪನಿಷತ್ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಮನೋಧರ್ಮದ ಸಾತತ್ಯ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಶೈವಾಗಮಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಸಿಖ್, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳು ಭಕ್ತಿಯ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆದಿವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ದೇವರು ಮತ್ತು ಭಕ್ತನ ನಡುವಿನ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ.

ಭಕ್ತ ದೇವರನ್ನು ತಲುಪಲು ಹಲವಾರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ವೈಷ್ಣವರು, ಶೈವರು, ಶಾಕ್ತರು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ದ್ವೈತ, ಅದ್ವೈತ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತದ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಸಗುಣ, ನಿರ್ಗುಣ ಬೇಧಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಎಲ್ಲರ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ಮಾತ್ರ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಡೆಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜನಾಂದೋಲನವಾಗಿಯೂ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯಿತು. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರುವ ಇಸ್ಲಾಂ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಸಿಖ್ ಧರ್ಮಗಳೂ ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ತತ್ವಾದರ್ಶಗಳು ಕಾಲಾ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಡಗೊಂಡಾಗ, ಜನ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಾಗ ಪ್ರತಿಗಾಮಿ ಶಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದವರು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮೀಯ ಸಂತರು, ಶರಣರು, ಸೂಫಿಗಳು. ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಗುರಿ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವ ಜಾತಿ-ಧರ್ಮದಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ತರತಮಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವುದು ಅವರ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಆದಿಶಂಕರ, ರೇವಣಸಿದ್ಧರು, ರಾಮಾನುಜಚಾರ್ಯರು, ಗುರುನಾನಕರು, ನಿಜಾಮುದ್ದೀನ ಔಲಿಯಾ, ಅಭಿನವಗುಪ್ತ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ, ಲಲ್ಲೇಶ್ವರಿ ಮುಂತಾದವರು ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಸಾತತ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಆ ಚಳವಳಿಗೆ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಕಲ್ಪಿಸಿದವರು.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಚಳವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದು ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರ. ಉಪನಿಷತ್ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ‘ಸರ್ವೇಜನ ಸುಖಿನೋಭವಂತು’ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾದ ದೇವರ ಸಾಮಿಪ್ಯವನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ

ಕೆಲವು ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತ ಬರಲಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹದೊಂದು ಅಪರೂಪದ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿ ಅಂಕುರಿಸಿದ್ದು ದೇವರ ನಾಡುಗಳೆನಿಸಿದ ಕೇರಳ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ. ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಆಳ್ವಾರ್, ನಯನಾರ್, ಅಂಡಾಲ್ ಸೇರಿದಂತೆ 63 ಜನ ಶಿವಭಕ್ತರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಹಾದಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂದು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ದಲಿತ-ಶೂದ್ರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ರಾಮಾನುಜಾರ್ಯರು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸಿದರು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತೃತ್ವದ ಶರಣ ಚಳವಳಿ 'ನೆಲನೊಂದೆ ಹೊಲಗೇರಿ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ, ಜಲವೊಂದೆ ಶೌಚಾಚಮನಕ್ಕೆ' ಮತ್ತು 'ಮೊಲೆ ಮುಡಿ ಬಂದರೆ ಹೆಣ್ಣೆಂಬರು, ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ ಬಂದರೆ ಗಂಡೆಂಬರು, ಒಳಗೆ ಸುಳಿವಾತ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲ ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ' ಎಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದರು. ಶರಣ ಚಳವಳಿಯ ನೇತಾರ ಬಸವಣ್ಣನವರು - "ಅಪ್ಪನು ನಮ್ಮ ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯ, ಬೊಪ್ಪನು ನಮ್ಮ ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ" ಎಂದರಲ್ಲದೆ "ಇವನಾರವ ಇವನಾರವ ಎಂದೆನಿಸದೆ, ಇವ ನಮ್ಮವ ಇವ ನಮ್ಮವ ಎಂದೆನಿಸಯ್ಯ" ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಭಾವ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಶರಣ - ಶರಣೆಯರು ಅನುಭಾವಿ ನೆಲೆಯ ಭಕ್ತಿಯ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳ ಕುರಿತು 'ಕೇಡಿಲ್ಲವಾಗಿ' ಹಾಡಿದರೂ ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವ ಚಳವಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿತ್ತು. ವಚನ ಚಳವಳಿ ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳವಳಿಯಾಗಿರದೆ, ವ್ಯಷ್ಟಿ-ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ, ಅಂತರಂಗ - ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಿಗೆ ಹಪಹಪಿಸುವ, ಭವಿ ಭಕ್ತನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುವ ಪವಾಡದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿರಿಸಿದ ಅಪ್ಪಟ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ; ವಚನಗಳು, ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ 'ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ' ಕೊಡುವ ಅಪರೂಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಎನಿಸಿವೆ. ತೋರಿಕೆಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವ ವಚನಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣವುಳ್ಳ 'ಸಮಾಜವೊಂದರ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಚಳವಳಿಯ ಆಶಯವನ್ನೇ ಹೋಲುವ 'ಭಕ್ತಿ' ಚಳವಳಿಗಳು ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಹಾಗೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದು 'ಸಾಮಾಜಿಕ' ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಂತಿದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿ; ಭಾರತ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರ್ಮಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವರು, ಭಕ್ತ-ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ತಡೆಗೋಡೆಯಾಗಿರುವ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಕುರಿತ ಆಕ್ರೋಶ' ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಗಳ ಮೂಲ ಧಾತುವೇ ಆಗಿದೆ.

ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಕಿಡಿ ಆಳ್ವಾರ, ನಯನಾರ, ಅಂಡಾಲ್ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಭಗತ ಪಿಪಾ, ಕಬೀರ, ನಾನಕ, ತುಲಸೀದಾಸ, ರವಿದಾಸ, ಜಯದೇವ ಗೋಸ್ವಾಮಿ, ನಾಮದೇವ, ಏಕನಾಥ, ತುಕಾರಾಮ, ಮೀರಾಬಾಯಿ, ತ್ರಿಲೋಚನ, ಲಲ್ಲೇಶ್ವರಿ, ರಾಂಪ್ರಸಾದ ಸೇನ, ಶಂಕರದೇವ, ವಲ್ಲಭ ಆಚಾರ್ಯ, ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭು ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯಾಗಿ ಇಡೀ ಭರತಖಂಡವನ್ನೇ ಬೆಳಗಿದೆ. ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಕಾಲಮಾನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ 19ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಸೂರದಾಸ, ರಮಾನಂದ, ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ವಿಜಯದಾಸ, ಮಾಲೂಕದಾಸ, ಸುಂದರದಾಸ ಮುಂತಾದ ಸಂತರು ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಒಟ್ಟಾಶಯದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೂಫಿಗಳು, ತತ್ವಪದಕಾರರು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಭಕ್ತಿಚಳವಳಿಯ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ದನಿಯಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ

ಭಾರತದ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ-ವಿಸ್ತಾರ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆ - ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿ ಏಕಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮೂಲ ಬೇರುಗಳು ವಿವಿಧ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಮೀರಾಬಾಯಿ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಿಕ ನೆಲೆಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವ, ತಲ್ಲಣ, ಒಳತೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಬೀರ ಅಲ್ಲಮರನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೌತುಕಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತಿಚಳವಳಿ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸೀಮಿತತೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವೆಂಬ ಮಾಯಕಾರನ

ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಭಾರತ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಪನ್ನು ಪಸರಿಸಿದೆ. ವ್ಯಾಪಕತೆ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿ ಮತ್ತದರ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ- ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನಮನ ತಲುಪುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ 'ಭಕ್ತಿ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ತಲುಪಿಸಿದವರು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಸಂಗೀತಗಾರರು. ಭಕ್ತಿಕಾವ್ಯ ಸ್ಥಳೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಶೈಲಿಯ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ - ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟದು ಮಾತ್ರ; ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಘರಾಣಾ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಗಾಯಕರು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದ ದಿಗ್ಗಜಿ ಭಾರತ ರತ್ನ ಎಂ. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರು ಮೀರಾ ಭಜನಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಪದ್ಮ ವಿಭೂಷಣ ಡಾ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನಸೂರ ಅವರು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಸಂಗೀತದ ಮೇರು ಕಲಾವಿದರು. ಅವರು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೀರಾಭಜನ, ವಚನ ಮತ್ತು ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಿರಾಣಾ ಘರಾಣೆಯ ಮೇರು ಗಾಯಕ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪಂ. ಭೀಮಸೇನ ಜೋಶಿಯವರು ಅಭಂಗ, ಮೀರಾ ಮತ್ತು ಕಬೀರ ಭಜನ ಹಾಗೂ ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೆಸರು ವಾಸಿಯಾದರು. ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ನಿರ್ಗುಣಿ ಭಜನಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ವಿಶೇಷ ಗಾಯನಶೈಲಿಗೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪಂ. ಕುಮಾರ ಗಂಧರ್ವರು. ಅಭಂಗ, ಮೀರಾ-ಕಬೀರ ಹಾಗೂ ಸೂರದಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂತರ ಭಜನೆಗಳನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತದ ಔನತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಜೈಪೂರ ಅತ್ತೌಲಿ ಘರಾಣೆಯ ಹಿರಿಯ ಗಾಯಕಿ ಗಾನಸರಸ್ವತಿ ಕಿಶೋರಿ ಅಮೋಣಕರ ಅವರು. ವಿದುಷಿ ಡಾ. ಪ್ರಭಾ ಅತ್ತೆ, ವಿದುಷಿ ವೀಣಾ ಸಹಸ್ರಬುಧೆ, ವಿದುಷಿ ಅಶ್ವಿನಿ ಭಿಡೆ, ವಿದುಷಿ ಆರತಿ ಅಂಕಲಿಕರ, ವಿದುಷಿ ಶ್ರುತಿ ಸಡೋಲಿಕರ ಮುಂತಾದವರು ಅಭಂಗ, ಭಜನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಖಿಯಾಲ್ ಗಾಯನದೊಂದಿಗೆ ಹಾಡಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಸ್ವರಲಿಪಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಹರಿಕಾರ ಪಂ.ಡಿ.ವಿ. ಪಲುಸ್ಕರ ಅವರೂ ಅನೇಕ ಮೀರಾ ಭಜನೆಗಳಿಗೆ ರಾಗ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಹಾಡಿ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತದ ಮೆರಗು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಸೂಫಿ ಗಾಯಕಿ ಅಬಿದಾ ಪರ್ವೀನ್, ಶ್ರೀಮಂತ ಸಿರಿಕಂಠದ ಖ್ಯಾತ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಗಾಯಕಿ ವಿದುಷಿ ಪರ್ವೀನ್ ಸುಲ್ತಾನಾ, ಪಂ. ರಷೀದ್‌ಖಾನ್, ಮುಂತಾದವರು ಭಜನಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥ ಹಾಗೂ ದೇಶದ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗ ಕೂಡಾ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಂತರ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಶಯವುಳ್ಳ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೀರಾ, ಕಬೀರ, ಸೂರದಾಸ, ತುಕಾರಾಂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಸಂಗೀತಕ್ಕಳವಡಿಸಿ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತ ಸುಧೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತರತ್ನ ಲತಾ ಮಂಗೇಶ್ಕರ, ಮಹ್ಮದ್ ರಫಿ, ಆಶಾ ಭೋಸ್ಲೆ, ಅನೂಪ್ ಜಲೋಟಾ, ರವೀಂದ್ರ ಜೈನ್, ಡಾ. ಕೆ.ಜೆ. ಯೇಸುದಾಸ, ಸಾಧನಾ ಸರಗಂ, ಅನುರಾಧ ಪೊಡವಾಲ್, ವಾಣಿ ಜಯರಾಂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಜನ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಗೀತ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ತರವಾದುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಸಂತರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಗೀತಕ್ಕಳವಡಿಸುವಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಮೌಲಿಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ರೋಷನ್, ರವೀಂದ್ರ ಜೈನ್, ಪಂ.ರವಿ ಶಂಕರ್ ಮುಂತಾದವರು.

ಸಂತರ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ನಾಟಕಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಥಾ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಂಗ, ಭಜನ, ವಚನ, ತತ್ವಪದ, ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು ರಂಗ ಸಂಗೀತದ ಮೂಲಕ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಹಿರಿಯ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಸ್ವತಃ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಸಂಗೀತ ಪರಿಕರಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ರಂಗಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನಸೂರ, ಪಂ. ಸವಾಯಿ ಗಂಧರ್ವ, ಪಂ. ಬಸವರಾಜ ರಾಜಗುರು, ಪಂ. ಸಿದ್ದರಾಮ ಜಂಬಲದಿನ್ನಿ, ಪಂ. ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತಿಗಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕರು ರಂಗ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತ ಹಾಡಿ ಜನಮನ ಸೂರೆಗೊಂಡಿದ್ದರು.

ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಳವಡಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಚನ, ಭಜನ, ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು ನೃತ್ಯ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಗಳ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡಿದೆ. ಕಥಕ ನೃತ್ಯ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ಮೀರಾಭಜನಗಳನ್ನು ಹಾವಭಾವಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭರತನಾಟ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು, ವಚನಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ವಿವಿಧ ಭಂಗಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತ ಗಾಯನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಭಿನಯ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯದೊಂದಿಗೂ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಒಟ್ಟಾಶಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧೀಕರಿಸುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ತತ್ವಪದಗಳು ಮೂಲತಃ ದೇಶಿ ನೆಲೆಯ ಗಾಯನ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳಿವೆ. ಸ್ವರ, ಲಯ, ರಾಗ, ತಾಳಗಳು, 'ಏಕತಾರಿ'ಯೊಂದಿಗೆ ಮೇಳೈಸಿ ಹಾಡುವ ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು 'ಏಕತಾರಿ' ಪದಗಳೆಂದೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿರ್ಗುಣಿ ಭಜನ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರವೂ ಏಕತಾರಿ ಪದಗಳನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ತತ್ವಪದ ಗಾಯನ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಮನೆತನಗಳು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇವೇ ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಜನಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ತಬಲಾದೊಂದಿಗೆ ಹಾಡುವ ರೂಢಿ ಇದೆ.

ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತದ ಮೂಲ ಸೆಲೆ ದೇಶಿ ನೆಲೆಯದಾಗಿದ್ದರೂ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಅಂತಃಸ್ವತ್ವದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿದೆ.. ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರ್ಚೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಾಗದು. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತವಿಲ್ಲದೆ ಅಪೂರ್ಣ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಭಾವ ತೀವ್ರತೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ.

* * * * *

ಮುಲ್ಲಾಶಾಸ್ತ್ರ

- ಡಾ. ವಿಜಯಕುಮಾರಿ ಕರಿಕಲ್

೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ ಬರೆದ ಮುಲ್ಲಾಶಾಸ್ತ್ರ ಕನ್ನಡ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಠ್ಯವೆಂದು ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಮುಲ್ಲಾ; ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವೇ, ಕನ್ನಡಪದವೇ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯ ಪದವೇ ಎಂಬ ಕುತೂಹಲ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುಲ್ಲಾ ಎಂಬುದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎನಿಸಿದರೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಯಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಕಾವ್ಯ. ಈ ಕೃತಿಗೆ 'ಪಾರಿಶ್ವ ಭಟ್ಟಾರಕ ಕಾವ್ಯ' ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿದೆ.

೧. ಪ್ರತಿ ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮುಲ್ಲಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂರು ಪ್ರತಿಗಳು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

೧. ಕೆ. ೧೨೧೨ ನಂಬರಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ತಾಡೋಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ೧-೫ ಪತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇದು ತೃಟಿತ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ.

೨. ಕೆ.ಎ. ೨೩೮ ನಂಬರಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ದೊಡ್ಡ ಹಾಳೆಯ ಕಾಗದ ಪ್ರತಿ ೧-೧೩೦ ಪತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇದು ಸಮಗ್ರ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ.

೨. ಕೆ. ೧೭೧೬ ನಂಬರಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ತಾಡೋಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ೧-೫೪ ಪತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇದು ಸಮಗ್ರ ಪ್ರತಿ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಕಾಗದ ಪ್ರತಿಯಾದ ಕೆ.ಎ.೨೩೮ನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪ್ರತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ತುರುಕಾಣ್ಯ ದೇಶಾಧಿಪತಿಯಾದ ಕಥಾನಾಯಕ ಪಾರ್ಶ್ವನೃಪನು ಪುತ್ರರಾದ ಚಿತ್ರವೀರ್ಯ-ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯರಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪದವಿಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ತಾನು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಚಾರಣರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತನಾಗಿ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನಗಿಂಗಲೂ ತಿಳಿದವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲವೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದಿರುತ್ತಿರಲು ‘ಸಮವಸರಣ’ ಉಂಟಾಗಿ ವರ್ಧಮಾನರು ಹೇಳಿದ್ದನು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡತಕ್ಕವರು ಇಲ್ಲದೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಲೋಪವುಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದ್ರನು ಗೌತಮನೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಗಣಾಧರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಈ ಪಾರ್ಶ್ವನಿಗೆ ಆಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾನಿಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಈ ಮುಲ್ಲಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿರುವುದೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಥೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ‘ಅಂತು ಆಶ್ವಾಸಗಳೆಂಟಕ್ಕಂ ಪದ್ಯಗಳು ನಾನೂರಕ್ಕಂ ಮಂಗಳಂ, ತೋವಿನಕೆರೆ ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ ವಿರಚಿತವಾದ ಮುಲ್ಲಾಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ಮಂಗಳಂ’ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.

೨. ಕವಿ ಪರಿಚಯ

ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ ೧೮ ಮತ್ತು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದವನು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯನ್ನು ತೋವಿನಕೆರೆಯ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

.....
ಮೋದದಿಂ ಚಂದ್ರಸಾಗ
ರಾದರದಿ ಪೇಳಿದನು ಧರೆಗೆ ವಿ
ನೋದ ತೋವಿನಕೆರೆಯ ಬಸದಿಯೊಳಿದನು ಮೋದದಲಿ’ ೧

ಈಗಿನ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ತೋವಿನಕೆರೆಗೆ ಹಿಂದೆ ‘ಧರ್ಮಪುರ’ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ೪೬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು

ರಚಿಸಿರುವ ಚಂದ್ರ ಸಾಗರವರ್ಣಿಯ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಹೆಸರು ‘ಬ್ರಹ್ಮಣಾಂಕ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಡಾ. ಹಂಪನಾ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈತ ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭರತ ಎರಡನ್ನು ಜೈನಪರವಾಗಿ ಬರೆದ ಏಕೈಕ ಕವಿ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಈತನದು.

೨. ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ

ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕವಿ ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ

.....
ಅರಿವ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಭಾಮಿನಿ
ಯಿರವಿನಲಿಯಿದು ಜನಕೆ ಪ್ರೀತಿಯ
ಗರೆಯಲೀ..... (೧-೧೨)

ಜನಕೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಕರೆಯಲಿ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

- ೧. ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿ - ೨೨ ಪದ್ಯಗಳು
- ೨. ಭಟ್ಟಾರಕರ ಅನ್ವಯ - ೫೩ ಪದ್ಯಗಳು
- ೩. ಗೌತಮ ಸಮವಸರಣ ಪ್ರವೇಶ - ೫೯ ಪದ್ಯಗಳು
- ೪. ವಜ್ರಭಂಗಂ - ೪೬ ಪದ್ಯಗಳು
- ೫. ಮುಲ್ಲಾಶಾಸ್ತ್ರ ರಚನೆ - ೪೮ ಪದ್ಯಗಳು
- ೬. ಚೂಣೇ ಜಗಳ - ೪೨ ಪದ್ಯಗಳು
- ೭. ಬಹದೂರರ ಜಗಳ - ೪೬ ಪದ್ಯಗಳು
- ೮. ಪಾಚ್ಚರ ಜಗಳ - ೭೫ ಪದ್ಯಗಳು

ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಆಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಪಲ್ಲವಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ

‘ಮುಲ್ಲವೆಂಬಂತವ ತನ್ನೊಳ
ಗಲ್ಲವೆಂಬಂತವ ದೇವರೊ
ಳೆಲ್ಲ ಅಪಸವ್ಯದೋಳು ಮಾಡಿದನು ಮುಸಲಮಾನರನು.’

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೀಠಿಕಾ ಸಂದಿ

ಚಂದ್ರನಾಥನ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಕಾವ್ಯ ಸಾಧುಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಮೇಷ್ಟ್ರಿಗಳನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಶಾರದಾ ಸ್ತುತಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಭರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾಚಲ, ಅದರಾಚೆ ಐವತ್ತಾರು ದೇಶಗಳು, ಅಲ್ಲಿ ಮಗಧ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಸಂಪತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮವೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಸ ಶ್ರೇಣೀಕ. ಅರಸಿ, ಚೀಳಿನಿ- ಹೀಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಸಂಧಿ 'ಭಟ್ಟಾರಕನ ಅನ್ವಯ'

ಪಲ್ಲವಿಯಲ್ಲಿ 'ಧರೆಯೊಳಿಹ ತುರುಕಾಣ್ಯದೇಶದೊಳಿದು ಮೇಘಳ ಪುರವನಾಳುವ ನರಸಿಂಹದ್ವಜನ ಕುವರನು ಪಾರ್ಶ್ವನೃಪತೀಲಕ' ಎಂದಿದೆ. ಶ್ರೇಣೀಕ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಗೌತಮನು ಧರ್ಮಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವಭಟ್ಟಾರಕನ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಾಲಗಳು ನಾಲ್ಕು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಲದ ಆದಿಯಲಿ ಸುದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಭಂಗ. ಅದರ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚಯ ಕಾಲ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಕಲಿಯು ಆಗಮಿಸುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರುತ್ತದೆಂಬುದು ಆದಿಯ ನಿರ್ಣಯ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ಕೃತಿಯ ಮಾಡಿದ ದೋಷವನ್ನು ಹೇಳುವೆನೆಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೇಘಳ ಪುರದರಸು ಸಿಂಹದ್ವಜ ಅವನ ಸತಿ ಸುಪ್ರಭೆ ಅವರಿಗಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಕಂತುವನ್ನು ಹೋಲುವ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಗಳಾದ ಪಾರಿಶ್ವ ಮತ್ತು ಅಜಿತಂಜಯ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದರು. ಕಾಶಿಯ ರಾಜನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕುಸುಮಮಾಲೆ ಕುಸುಮಗಂಧಿನಿಯರನ್ನು ತಂದು ಪಾರಿಶ್ವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಂದೆ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಪಾರಿಶ್ವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಿರಿಯಮಗ ಅಜಿತಂಜಯನು ತಂದೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತ ಪಾರಿಶ್ವನು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರಲು ಇಬ್ಬರು ರಾಣಿಯರಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಕುವರರು ಉದಯಿಸಿದರು. ಅವರ ಹೆಸರು ಚಿತ್ರವೀರ್ಯ-ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯರೆಂದು. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅವರ ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಹರಡಿತು. ರೂಪು ಶೌರ್ಯಗುಣ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅವರನ್ನು ಮೀರಿಸುವರಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬಷ್ಟು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದರು ಆ ಕುವರರು.

ಇತ್ತ ಅಂಗದೇಶದ ದೊರೆ ಶ್ರೀಪ್ರಭ. ಅವನ ಸತಿ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಅವರಿಗಿಬ್ಬರು ಕುವರಿಯರು ಚಿತ್ರಲೇಖಿ ಮತ್ತು ವಿಚಿತ್ರಲೇಖಿಯರು ಅವರ ವಿವಾಹಕ್ಕಾಗಿ

ಸ್ವಯಂವರವನ್ನು ದೊರೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ. ಆದರೆ, ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ವರಿಸುವಂತಹ ಯೋಗ್ಯರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಯಾಚಕ ರಾಜನಿಗೆ ಚಿತ್ರವೀರ್ಯ-ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಪ್ರಭನು ಅವರನ್ನು ಕರೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಸೋದರರು ರಾಜಕುಮಾರಿಯರ ಶರತ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯವಳ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸಿ ಹಿರಿಯ ಸೋಲಿಸಿದರೆ, ಕಿರಿಯವನು ವೀಣಾವಾದನದಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವಳನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಮ್ಮ ಶರತ್ತಿನಂತೆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯರು ಈ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಮಾಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಕಾಲ ಸುಖಸಂಕಥಾ ವಿನೋದದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದ ಸ್ವಾಗತ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೇ ಆಶ್ವಾಸವು 'ಗೌತಮನು ಸಮವಸರಣಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು'

'ಇಂದ್ರನನುಮತಿಯಿಂದ ಗೌತಮ ಬಂದು ಸಮವಶೃತಿಯನೊಕ್ಕರವಿಂದಪೀಠನ ಭಜಿಸಿ ಪಡೆದನು ಗಣದರಾಖ್ಯವನು' ಎಂಬುದು ಪಲ್ಲವಿ. ಪಾರ್ಶ್ವಭಟ್ಟಾರಕನು ಸುಖದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಕಾಲಫಲಪುಷ್ಪವನು ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟ ವನಪಾಲಕನು, ನಂದನ ವನಕ್ಕೆ ಅಮರಗುರುಗಳು ಬಂದದ್ದು, ಆ ಕಾರಣ ಖಗಮೃಗಗಳು ಜಾತಿವೈರವ ತೊರೆದು ನಿಂತಿದ್ದು, ಅಕಾಲ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳು ಉಂಟಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪಾರ್ಶ್ವನು ತಾನು ಕುಳಿತ ಆಸನದಿಂದೆದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅಮರಗುರುವಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಸತಿಸುತ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಅಮರಗುರುವಿನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರೆಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಧರ್ಮಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಶ್ರವಣದ ನಂತರ ವೈರಾಗ್ಯವುದಿಸಿ ಪಾರಿಶ್ವನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತಾನು ದೀಕ್ಷೆಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಏಕದಶಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ಅಂಗಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರದಂತೆ ನಾಲ್ವತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ದೇವಿಯರು ಅವನ ವಶವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪಾರಿಶ್ವನಲ್ಲಿ ಮಾನಗರ್ವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತ ವರ್ಧಮಾನರಿಗೆ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ಪಂಚಾಶ್ವರ್ಯಗಳು ಸಂಭವಿಸಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆ ನಿನಾದ ಮೊಳಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸಮವಸರಣ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ವರ್ಧಮಾನರ ಭಾಷೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರು ದ್ವಾದಶಾಂಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಯಾರಿರುವರು ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿ ಜಾನಿಸಿದನು. ಅತ್ತ ಪಾರಿಶ್ವಭಟ್ಟಾರಕನಿಗೂ ವರ್ಧಮಾನರಿಗೆ

ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಿತು. ತಾನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರೂ ಗಣಧರರಾಗುವಂತಹ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರು ಇಲ್ಲ. ಇಂದ್ರ ತನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ ತಾನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಗರ್ವದಿಂದ ಇದ್ದನು. ಈತನ ಗರ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಇಂದ್ರನು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವುದಿಸಿದ ದೇವನ ಪೂಜೆಗೆ ಬಾರದ ದ್ರೋಹಿಯವನು ಎಂದು ಬೇರೊಬ್ಬ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಗೌತಮಪುರದಲ್ಲಿ ಗೌತಮಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೌತಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರ ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಕರೆತಂದು ಗಣಧರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಇಂದ್ರ. ತನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗಿ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಗೌತಮ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾನೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಶ್ವಾಸ : ವಜ್ರಭಂಗ

ಗೌತಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಗಣಧರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಪಾರಿಶ್ವನಿಗೆ ಕೋಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಆತನು ತನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾರಣ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ತನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾದೇವಿಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೃತಕ ಸಮವಸರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರನು ಕೃತಕ ಸಮವಸರಣವನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ತನ್ನ ವಜ್ರದಗಧೆಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಗದೆಯೇ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇಕೆ ಹಾಗಾಯಿತೆಂದು ಕತೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೇಣಿಕನು ಗಣಧರರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ವಜ್ರಭಂಗವಾಗುವುದೆಂದು ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಅದರಂತೆ ಇದು ನಡೆದುದು. ಇದು ಹುಂಡಾವಸರ್ಪಿಣೀ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕನುಸಾರಿಯಾದ ಧರ್ಮವಾಗಲೇಬೆಕು. ಆ ಕಾರಣವೇ ಪಾರಿಶ್ವ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕತೆ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಜ್ರ ಭಂಗವದ ಮೇಲೆ ಅಸಹಾಯಕನಾದ ಇಂದ್ರನು ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ಪಾರಿಶ್ವನಿಗೆ ಒಲಿದ ವಿದ್ಯಾದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರುಹುತ್ತಾನೆ. ನೀವು ಅವನ ಸಂಗ ಬಿಟ್ಟು ಬನ್ನಿರಿ ಆ ಸಮವಸರಣವನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಾತಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾದೇವಿಯರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಸಮವಸರಣ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಪಾರಿಶ್ವನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕುಪಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತೀರ್ಥಂಕರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಪಾರಿಶ್ವನಿಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ವರ್ಧಮಾನರನ್ನು ಮಾಡುವುದು

ಸಾಧ್ಯವೇ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಇಂದ್ರ. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಪಾರಿಶ್ವನು 'ಇನ್ನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರವೆ ಮಾಡಿ ದೇವರಿಗಲ್ಲವೆಂದೆಂಬಾಖ್ಯವಿಟ್ಟಂತೆಲ್ಲ ತೋರುವೆ; ಹೇಳಿದಂತಾನೆಸಗದಿದ್ದರೆ ಪಾರ್ಶ್ವ ಮುನಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಐದನೆಯ ಆಶ್ವಾಸ : ಮುಲ್ಲಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದು

ಇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಅಳುತ್ತಿರುವ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ವನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ತಂದೆ ಬಂದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದು ಮಕ್ಕಳು ಬಂದು ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಆತ ನಡೆದುದನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಇನ್ನು ತನಗೆ ಮರಣವೇ ಗತಿಯನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಗೆ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿ ನಾವು ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಲಿಕ್ಕಿದ್ದೇವೆ ನೀ ಹೇಳಿದಂತಾಗಲಿ ಅದನ್ನು ನಾವು ನಡೆಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಸಾಯುವ ಮಾತಾಡಬೇಡವೆಂದು ಸಂಕೈಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಪಾರಿಶ್ವನು ಆದಿನಾಥನ ಬಸದಿಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ದೇವರು ಕಲ್ಲೊಳಗಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲಡೆಗೂ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಪಶ್ಚಿಮ ಮುಖ ಮಾಡಿ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ದಿನವೂ ಒಂದೊಂದು ಹೊಸ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರಜಾಲ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಸಮವಸರಣ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ಇಂದ್ರನು ವಜ್ರಾಯುಧ ಬೀಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಪಾರ್ಶ್ವವನು ಭಂಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಇಂದ್ರ ಪಾಲಿಸುವ ಧರ್ಮವನು ಕೆಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಾ ಪಾರಿಶ್ವಭಟ್ಟನೆ ಎಂಬ ಶಪಥ ಮಾಡಿ ಮರಳಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾಳುತ್ತಿರುವ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತು ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ದೇವರಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಸದಿಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ದೇವನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಪಡುವಣ ಮುಖಿಯಾಗಿ ವಂದನೆ ಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವೆ ಮಾಡಿ ದೇವರನ್ನು ಅಲ್ಲ ಎಂದೂ, ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮೂಲವಾದ ತಾನು ಉಲ್ಲಾನೆಂದೂ ಕರೆದುಕೊಂಡನು. ಬರಹವನ್ನು ವಿಮುಖಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪಾರ್ಶ್ವಿಯೆಂದು ಕರೆದು, ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರೆಂದೂ ಹೆಸರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಮೊದಲಿನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದನು. ಬಸದಿಯನ್ನು ಮಸೀದಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ವರ್ಣಭೇದದಲ್ಲಿ ಸೇಕು, ಸೈದು, ಮೊಗಲ, ಪಠಾಣರೆಂದು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ದೋಷಕ್ಕೆ ಮೊಖ್ಯ ಎಂದೂ, ಅರಸನಿಗೆ ಪಾದಿಶನೆಂದೂ ಹೆಸರಿಸಿದನು.

ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹುಸೇನ, ಹುಸೇನರೆಂದೂ, ಸೊಸೆಯರನ್ನು ಇತ್ತಬಾಯಿ, ಬಾಬುಸಾನಿಯೆಂದು, ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ದಿವಾನನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅರುಹನಿಗೂ ವಸ್ತ್ರ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಕೂದಲು ಕೀಳುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ಗಡ್ಡ ಬಿಡಿಸಿದನು. ಅಹಿಂಸಾ ಪರಮೋಧರ್ಮ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಂಸ ಸೇವನೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದನು. ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಊಟದ ಬದಲು ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಇನ್ನು ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲೂ ವಿರುದ್ಧ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಅಣ್ಣತಮ್ಮಿಗೆ ನಂಟು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯವರನ್ನು ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮುಂಜಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಚಕ್ಕಳ ಬೇಡಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ತಾನೇ ಹೊಸ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಅದನ್ನೇ 'ಮುಲ್ಲಾಶಾಸ್ತ್ರ' ಎಂದು ಕರೆದನು. ಇದನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಜನರು ಅನುಸರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಈ ರಾಜ್ಯವು ಭರತಕೃವತ್ತಾರು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ತುರಕ ದೇಶವೆನಿಸಿದ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ತುರುಕರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇಂದ್ರಜಾಲ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂಗ ನ್ಯೂನತೆಯುಳ್ಳವರ ನೂನತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುರಿಯ ತೊಡೆಯ ಮಾಂಸ ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ಫಲವಾಗಿಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಚಮತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನು ಒಂದೇ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಗುರುವನ್ನು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಬರುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಪಾರಿಶ್ವನು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಿ ಕೆಲ ಸಮಯದ ನಂತರ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಬರುವನೆಂದು ಜನ ಕಾಯುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮೊದಲಿನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಹಾಳು ಮಾಡಿದನು. ಆತನ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳು ಪಾರಿಶ್ವ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಆರನೇ ಆಶ್ವಾಸ : ಚೂಣೇ ಜಗಳ

ಧರ್ಮ ಕೆಡಿಸಿದ ಸುದ್ದಿ ದೇಶದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿ ಕೊನೆಗೆ ಕೋಸಲವನಾಳುವ ವಂದರಾಜರ ಕಿವಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವರು ತುರುಕಾವನಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸೈನ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಏಳನೇ ಆಶ್ವಾಸ : 'ಬಹದೂರರ ಜಗಳ'

ಬಾಹದೂರರ ಜಗಳ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಹದೂರರ ಮತ್ತು ಪಾಚ್ಚರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಂಟನೇಯ ಆಶ್ವಾಸ 'ಪಾಚ್ಚರ ಜಗಳ' ಹೀಗೆ ೬, ೭, ೮ನೇ ಆಶ್ವಾಸಗಳು ಯುದ್ಧ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿವೆ.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಾಲಕ್ಕನುಸಾರಿಯಾಗಿ ಏನಾಗಬೇಕು ಅದು ಆಗುತ್ತದೆ. ತಡೆಯುವುದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿದ್ದ ಜೈನ ಧರ್ಮವೊಂದೇ ದಿಗಂಬರ ಪಂಥ. ಕ್ರಮೇಣ ಭರತನ ಮಗನಿಂದಲೇ ಧರ್ಮ ಹಾಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು. ಇದು ಪೂರ್ವನಿರ್ಧರಿತ ಎಂದು ಗೌತಮ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದೇ ಕಥೆ ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳಿ ಕಥಾಸಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಾವಸೇನ-ವರಸೇನ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಪಾರಿಶ್ವ ಭಟ್ಟಾರಕ ತೂರಿದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಲ್ಲಿಭಟ್ಟನು ಬರೆದನೆಂಬಂತೆ ದೇವಚಂದ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಶಯ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತರ್ಕದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಪನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸರಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮವು ಬಲವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಅದರ ಆಚರಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಜೈನ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಅಥವಾ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಊಹಿಸಿ ಈ ಕೃತಿ ಮೂಡಿರಬಹುದು. ಚಂದ್ರಸಾಗರ ವರ್ಣಿಯು ಈ ಕೃತಿಗೆ ಆಕರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಹೊಸ ಧರ್ಮ ಅದರ ಆಚರಣಾ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿನ ವೈರುಧ್ಯ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇದು ಕೋಪದ ಕಾರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಅನ್ಯರಲ್ಲ. ಜೈನ ಧರ್ಮಿಯನೇ ಆದ ಪಾರ್ಶ್ವ ಭಟ್ಟಾರಕ ಎಂದು ಜೈನೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರನ್ನು ಅಧೋಗಾಮಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶಾಂಕಿತ ರುದ್ರನಾದ ಪಾರ್ಶ್ವನಿಂದ ಈ ಮುಲ್ಲಾಶಾಸ್ತ್ರ ರಚನೆಯಾಯಿತೆಂಬಂತೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿಯ ಈ ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಭಾಮಿನೀ ಷಟ್ಪದಿಯ ಈ ಕಾವ್ಯ ಸರಳವಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಐದನೆಯ ಆಶ್ವಾಸವೇ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲಕರವಾದದ್ದು. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಆಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ವರ್ಣನೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಥಾವಸ್ತು ತುಂಬ ತೆಳುವಾದುದು. ಅದಕ್ಕೆ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಧರ್ಮ ಶ್ರವಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಮಾಲೆ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ, ಮಹಿಳೆಯರು ಧರ್ಮಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಳೆದೂ ಎಳೆದೂ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಹಿರಿದಾಗಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ಸುಂದರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಕವಿ ಮುನ್ನಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಇದೊಂದು ಹೊಸ ವಿಷಯ. ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಗತಿ. ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮವು ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕಂಡು ಊಹಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವ ಕಾವ್ಯವೆನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

* * * * *

ಸಂಗೀತ ಕಲೆ : ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ

—ಡಾ. ಜಯದೇವಿ ಜಂಗಮಶೆಟ್ಟಿ

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎಂಬೆರಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾಳ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು 'ಸಾಹಿತ್ಯ' ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಸಂಗೀತ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಲಲಿತಕಲೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬಿಗಳು. ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಗೀತದ ಸಾಹಚರ್ಯ ಅನಾದಿಕಾಲದ್ದು ವೇದೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಾದ ಮತ್ತು ಲಯಗಳನ್ನುವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು.. ಸಾವಿರಾರು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಬಂದಿದ್ದು. ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಸಾಗಿಸುವ ವಾಹಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳೂ ಕೂಡ.

ಭಾರತೀಯ ಆಲಂಕಾರಿಕರು, ಲಾಕ್ಷಣಿಕರೂ ಆದ ಭರತ, ವಾಮನ, ಕುಂತಕ, ಭಾಮಹ, ದಂಡಿ, ರುದ್ರಟ, ಆನಂದವರ್ಧನ, ಅಭಿನವ ಗುಪ್ತ, ರಾಜಶೇಖರ, ಮಮ್ಮಟ, ಹೇಮಚಂದ್ರ, ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳ, ಧನಂಜಯ, ಭಟ್ಟನಾಯಕ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎಂಬೆರಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ-

ವಿಭಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಬಹುಮುಖಿ ಆಯಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಸೃಷ್ಟಿಲೀಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಭೆಯೊಂದೇ ಸಾಲದು. ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಅಗತ್ಯ-ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂದು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಭಿನವಗುಪ್ತರು- “ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ‘ಪ್ರತಿಭೆ’ ತನಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಪೂರ್ವಪರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ವಿಚಕ್ಷಣತೆಯೇ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ” ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಎರಡನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತ; ಅದರಲ್ಲೂ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ಪಾತ್ರ ಯಾವ ಬಗೆಯದು ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಇರಾದೆ ನನ್ನದು. ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಮತ್ತು ಲಾಕ್ಷಣಿಕರ ಪರ-ವಿರೋಧದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಲೇ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎಂಬೆರಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ‘ಸಂಗೀತ’ದ ಅಂಗಳದೊಳಗೆ ನರ್ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರದ ಬಗೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತದ ಪ್ರಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಿಂದ ಕಡತಂದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವೆಂಬ ಶುದ್ಧ ಕಲೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳಪಡಿಸುವುದು ‘ಸಂಗೀತ’ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಚನಕಾರ ವಚನಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಕೇಡಿಲ್ಲವಾಗಿ ಹಾಡುವ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಗೀತ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಸಮೃದ್ಧಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಗೀತವನ್ನು - ಶುದ್ಧ ಕಲೆಯೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ‘ಬಂದೀಶ್’ ರಸಾನುಭೂತಿಗೆ ಪೂರಕ ಸಾಧನವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು.

ಭಾರತೀಯ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎಂಬೆರಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿಭಿನ್ನ-ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಭೆ-ಸರಸ್ವತಿಯ ಕೃಪೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಭಾರತೀಯ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಭೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಲೀಲತೆಯ ಶಕ್ತಿ. ವಾಮನನಂತೂ “ಪ್ರತಿಭೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಿಂದ ಬಂದ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕಾರ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನವ ನವೋನ್ನೇಷಣಾಲಿನಿ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಗತ್ಯ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ; ಕಾವ್ಯ-ಸಂಗೀತ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳು ‘ಪ್ರತಿಭಾ’ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ-ಕನಿಷ್ಠ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರು ಮುಖೇನವಾಗಲಿ, ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾಗಿಯೇ ಆಗಲಿ ಅನಾಯತವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಲಾಗದು. ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ‘ಅದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ದತ್ತವಾದದ್ದು’ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಅನೂಹ್ಯವಾದುದರತ್ತ ಬೆರಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ ವಿನಃ ಅದರ ಮೂಲ ನಿಗೂಢವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎಂದರೆ; ಬಹುಜ್ಞತೆ.. ಶಾಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಕೋಶ, ಕಲೆಗಳ ಲಕ್ಷಣ, ಪರಂಪರೆಯ ತಿಳವಳಿಕೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮದಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಂಗೀತ ಕಲೆಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಗುರು ಮುಖೇನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಗೀತ ಸಂಬಂಧಿ ಸಮಸ್ತ ತಿಳವಳಿಕೆಯೇ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. ಗುರು ಮುಖೇನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಸ್ವಯಂತ್ನದಿಂದ ಸಂಗೀತದ ಜ್ಞಾನ ನೀಡುವ ಮತಂಗನ ಬ್ರಹ್ಮದೇಶಿ, ಭರತನ ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರದಂತಹ ಅಪರೂಪದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುವುದೂ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ, ರಾಗ, ತಾಳಗಳ ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿ, ಬಂಧಿಶಗಳ ಬಂಡಾರವನ್ನೇ ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಮಸ್ತ ಘರಾಣಾ ಪರಂಪರೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತಗಾರರ ಗಾಯನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ಭಾಗವೇ. ಒಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ; ಸಂಗೀತ ಸಂಬಂಧಿ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕೆಲವರು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. “ನಾನು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಗುರುಮುಖೇನ ಕಲಿತೆಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಶಾರೀರ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು. ಹತ್ತಾರು ಜನ ಸಂಗೀತಗಾರರ ಗಾಯನ ಕೇಳಿ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು... ಹೌದು ಆತ

ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಶಾರೀರ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ.. ಹಿರಿಯ ಗಾಯಕರ ಗಾಯನವನ್ನು ಸಿ.ಡಿ. ಕ್ಯಾಸೆಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಜನ ಮೆಚ್ಚುವ ಹಾಗೆ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಗ-ತಾಳ ಮತ್ತು ಸ್ವರಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಎಲ್ಲೂ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕಲಿತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತನ ಗಾಯನವನ್ನು ಕೇಳಿದವರು ತಲೆದೂಗುತ್ತಾರೆ. ಅದರರ್ಥ ಆತನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆ ಇದೆ. ಹಿರಿಯ ಸಂಗೀತಗಾರರ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಪ್ರತಿಭೆ ಜೊತೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಗೀತಗಾರ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಗೀತ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನುಕರಣೆಗೆ ಮಿಮಿಕ್ರಿ ಆರ್ಟಿಸ್ಟ್ ಸ್ಥಾನ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂಗೀತ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳು ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಗತ್ಯವಾದರೂ ಭಾಷಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ಅರಿವು, ಸಮೃದ್ಧ ಜೀವನಾನುಭವ, ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಗಾಢ ತಿಳವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ 'ಪ್ರತಿಭೆ' ಇದ್ದೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಭೆ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಅತ್ಯುತ್ತಮ' ವಾದುದನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಪರಿಶ್ರಮ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಲೇ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಾಗದು. ಗುರು ಮುಖೇನ ಕಲಿತ ಸಂಗೀತದ ಎಲ್ಲ ಪಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದೆ ಮಾಡುವ ರಿಯಾಜ್‌ನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬಯಸುವವರಿಗೆ ಸ್ವರಜ್ಞಾನ, ರಾಗ-ತಾಳಗಳ ತಿಳವಳಿಕೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಶೈಲಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಪ್ರತಿಭೆ ಎಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೂ ಸಂಗೀತ ಕಲಿಕೆಯ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚೌಕಟ್ಟು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ 'ಗಣಿತವಿದ್ದಂತೆ'. ರಾಗ, ತಾಳ, ಸ್ವರ, ಮಾತ್ರಗಳ ಆವರ್ತನದ ಲೆಕ್ಕ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಎಲ್ಲ ತಿಳವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದಲೇ ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಿಯ ಭಾಗ ಸಂಗೀತ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ದಕ್ಕಿತೆಂದರೆ; ಗಟ್ಟಿ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿದಂತೆ. ಸಂಗೀತದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಪರಂಪರಾಗತ ಜ್ಞಾನ ದೊರೆತ ಮೇಲೆ, ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಲು ಅವಕಾಶ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ತ ಸಂಗೀತ ಸಂಬಂಧಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಪರಿಕರಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಾಗ 'ಪ್ರತಿಭೆ' ಆ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುತ್ತದೆ. ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಸಂಗೀತ

ಸಂಬಂಧಿ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಸಮಸ್ತ ಸಂಗೀತ ಸಂಬಂಧಿ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಪರಿಕರಗಳೇ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಪ್ರತಿಭೆಗೇನು ಕೆಲಸ...? ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಿಯ ಧಾಳ ಇರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ. ಸಂಗೀತ ಸಂಬಂಧಿ ಪರಿಕರಗಳೆಂದರೆ; ತಬಲಾ, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ಸೀತಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಕರಣಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಬೇಕಾದರೆ, ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಬಂಧಿ ಪರಿಕರ-ಸಾಮಗ್ರಿಯೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ತಬಲಾ, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ಸೀತಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಕರಣಗಳು ಇದ್ದೂ ಹೇಗೆ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಸೃಜಿಸಲಾರದು. ವ್ಯತ್ಯಾಸಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮೂಲತಃ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಭಾರತೀಯ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ವ್ಯತ್ಯಾಸಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಪ್ರತಿಭೆಗಿಂತ ವ್ಯತ್ಯಾಸಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನದು" ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಮಂಗಳನು "ಕವಿಯ ಅಶಕ್ತಿಯು ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ವಿಮರ್ಶಕರ ಕಣ್ಣಿಂದ ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮಂಗಳನ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಕವಿ-ಕಾವ್ಯ ಇರುವಲ್ಲಿ 'ಸಂಗೀತಗಾರ-ಸಂಗೀತ' ಎಂದು ಓದಿಕೊಂಡರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಗೀತ ಕಲೆಗೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದ ಬುನಾದಿಯೇ ವ್ಯಾಕರಣ, ಪರಂಪರೆ, ವಿವಿಧ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಪರಿಕರಗಳು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಸಂಗೀತ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲು ಪ್ರತಿಭೆ ನಂತರದ್ದು ಎಂಬ ಸರಳೀಕೃತ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ನಾನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಬೇಡಿ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ನೀವು ಅಂತಹ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಭಾರತೀಯ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಮಂಗಳನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆತನ ಹೇಳಿಕೆ ಸಂಗೀತ ಕಲೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಯಷ್ಟೇ. "ವ್ಯತ್ಯಾಸಿಯ ಬಲ ಕವಿಯ ಅಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ಒಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಾಧನ" ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವ ಡಾ. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಮಾತುಗಳು ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಅತಿರೇಕಗಳಿಗೂ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತಿವೆ. ಸಂಗೀತ ಸಂಬಂಧಿ 'ವ್ಯತ್ಯಾಸಿಯ' ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಾಣುತ್ತಲೇ ಅದರ ಮಿತಿಯನ್ನೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗಳು 'ಗಿಮಿಕ್' ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ತೋರುತ್ತಿವೆ. ಸಂಗೀತದ 'ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ' ಅಂಶಗಳು

ಹೆಚ್ಚು ಗೊತ್ತಿವೆ ಎಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಂಡಾರ ಹೊಂದಿರುವವರು ಹೆಚ್ಚಿದರೆ; ತಮ್ಮ ಸಂಗೀತದ ಅಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮರೆಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತ ನೀಡಲಾಗದು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಗಿಮಿಕ್‌ನ ಗಿಲೀಟು ಸಾಲದು, ಪ್ರತಿಭೆಯ ಹೊಳಪು ಬೇಕು.

ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದೆಂದರೆ, ವೃತ್ತತ್ತಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲ ಗೆಳೆಯುವುದಲ್ಲ. ವೃತ್ತತ್ತಿಯ ಕಣಜವನ್ನೇ ಹೊತ್ತವರು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತಗಾರರು, ಎಂದು ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ನಿದರ್ಶನಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇವೆ. ವಿರಳಾತಿವಿರಳ. ಮತಃಗ ಮುನಿಯ ಬ್ರಹ್ಮದೇಶಿಯನ್ನು ಅರೆದು ಕುಡಿದವರು ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಮೋಘವಾದ ಭಾಷಣ ಮಾಡಬಹುದು. ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಬಹುದು. ಭರತನ ನಾಟ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಾರಂಗಿದೇವನ ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರಂತಹ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದವರು 'ಸಂಗೀತ' ವಾಗ್ಮಿಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ, ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ನೀಡಲಾರರು. ಶಾಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಾಕರಣದ ತಿಳವಳಿಕೆ, ಘರಾಣಾ ಪರಂಪರೆಗಳ ಅರಿವು, ವಿವಿಧ ಗಾಯನಶೈಲಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಸಂಗೀತಗಾರನ ಮಾಹಿತಿಕೋಶವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇಂಬು ದೊರೆಯಲಾರದು. ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ ದೊರೆತಾಗಲೇ 'ಸಂಗೀತ' ಹೆಚ್ಚು ಸೃಜನಶೀಲವಾಗುವುದು.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ನೋಟ ಹರಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮಹತ್ವ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಘರಾಣಾ ಪರಂಪರೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗುರುಕುಲಪದ್ಧತಿಯ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತಗಾರರು ತಮ್ಮ ಘರಾಣಾ ಪರಂಪರೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಿಷ್ಯ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ಧಾರೆ ಎರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರು ಘರಾಣಾ ಪರಂಪರೆಯ ಘನತೆ ಗೌರವ ಉಳಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಭೆ ಇಲ್ಲದವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತಗಾರರ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನೇರ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದೂ ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೈಪುರ ಅತ್ತಲಿ ಘರಾಣಿಯ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಉಸ್ತಾದ ಅಲ್ಲಾದಿಯಾಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾದ ಉಸ್ತಾದ ಮಂಜೀಖಾನ್, ಉಸ್ತಾದ ಬುರ್ಜಿಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ನೇರ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ಶಿಷ್ಯ ಕೇಸರಿಬಾಯಿ ಕೇಳರ ಅವರಿಗೂ ಕಲಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳಾದ ಮಂಜೀಖಾನ್,

ಬುರ್ಜಿಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಘರಾಣಾ ಪರಂಪರೆಗೆ ಕೀರ್ತಿ ತಂದರು. ಉಸ್ತಾದ ಅಲ್ಲಾದಿಯಾಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನಸೂರ ಅವರಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮಂಜೀಖಾನ್, ಬುರ್ಜಿಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರಲ್ಲಿ ನೇರ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಆ ಘರಾಣಾ ಪರಂಪರೆಯ ಕಿರೀಟವಾದರು. ವಿದುಷಿ ಕೇಸರಿಬಾಯಿ ಕೇಳರ ಕೂಡಾ ಜೈಪುರ ಅತ್ತಲಿ ಘರಾಣಾ ಪರಂಪರೆಗೆ ಘನತೆ-ಗೌರವ ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಇದೊಂದು ನಿದರ್ಶನವಷ್ಟೇ.

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಗಾಯಕ ಒಂದೇ ರಾಗವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನಸೂರ ಅವರು ಮಿಯಾಕಿ ತೋಡಿ, ಯಮನ್, ಮಾರವಾ ರಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಲ್ಲದ ಸಂಗೀತಗಾರರು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಬದ್ಧವಾಗಿ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಣಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ರಾಗವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ನಿಷ್ಠರಾಗಿ ರಾಗದ ಅಂತಸ್ತತ್ವ ಕೆಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವುದರಿಂದ ರಾಗಾಲಾಪನೆ, ಬೋಲ್‌ತಾನ, ಲಯಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಹೊಳಪು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಗೀತಗಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಲೇ ರಾಗಾಲಾಪನೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸೃಜನಶೀಲಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಏಕತಾನತೆ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಮ್ಮೆ ಪಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನಸೂರ ಅವರು ಮಾರವಾ ರಾಗ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕೇಳುಗನೊಬ್ಬ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಮಾರವಾದ ಕೋಮಲ ರಿಷಬ್ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಭಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾರವಾದಲ್ಲಿನ ರಿಷಬದ ನಿಖರವಾದ ಆಂದೋಲನ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಾ ಸಿದ್ಧಿಯ ಬಲದಿಂದ ಅಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಮನಸೂರ ಅವರು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ವರ್ಗ ಮೂಕ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಹಜ ಪ್ರತಿಭೆ ಗಾಯನಕ್ಕೆ ಹೊಳಪು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಭೆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಅತಿರೇಕದ ಹೇಳಿಕೆಯೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. "ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಗೀತಗಾರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶಿಷ್ಯ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಮಾಡಿ ಗಾಯನ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದರೂ, ಅದು 'ಮಹಾಪ್ರಯೋಗ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಲೋಪವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು. ಇಂತಹ

ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನೈಜ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಗಾಯಕ ಆಶ್ರಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಜೀವ ತುಂಬುವುದೇ ಪ್ರತಿಭೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಪದದ ಬಳಕೆ ಗಾಯನ ವಾದನಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗಾಯನ-ವಾದನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ - ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದು ಖ್ಯಾತನಾಮರಾದವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಗಾಯನವಾದನಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟರೆನೇ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಬೆಳಕು ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ತಾಕುತ್ತದೆ. ಗಾಯನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೋಘುಬಾಯಿ ಕುರಡೀಕರ, ಕೇಸರಬಾಯಿ ಕೇಳಕರ, ಹೀರಾಬಾಯಿ ಬಡೋದೇಕರ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನಸೂರ, ಕುಮಾರ ಗಂಧರ್ವ, ಭೀಮಸೇನ ಜೋಶಿ, ಬಸವರಾಜ ರಾಜಗುರು, ಗಂಗೂಬಾಯಿ ಹಾನಗಲ್ ಜಸರಾಜ್, ಬಡೇಗುಲಾಂ ಅಲೀಖಾನ್, ಅಮೀರಖಾನ್, ಗಿರೀಜಾದೇವಿ, ಡಿ.ವಿ. ಪಲುಸ್ಕರ, ಜೀತೇಂದ್ರ ಅಭಿಷೇಕಿ, ಪ್ರಭಾ ಅತ್ರೇ, ವೀಣಾ ಸಹಸ್ರಬುಧೆ, ಕಿಶೋರಿ ಅಮೋಣಕರ್, ಪಂ. ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಗವಾಯಿಗಳು, ಪಂ. ಪುಟ್ಟರಾಜು ಗವಾಯಿಗಳು ಮುಂತಾದವರು ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ವಾದನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಿಗ್ಗಜರಾದ ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾಖಾನ್, ಹರಿಪ್ರಸಾದ ಚೌರಾಸಿಯಾ, ರವಿಶಂಕರ, ನಿಖಿಲ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ, ರಾಮನಾರಾಯಣ್, ಶಿವಕುಮಾರಶರ್ಮಾ, ಅಲ್ಲಾರಖಾ, ಜಾಕೀರ ಹುಸೇನ್, ಅಹ್ಮದ ಅಲೀಖಾನ್, ಬಸವರಾಜ ಬೆಂಡಿಗೇರಿ, ಕಿಶನ್ ಮಹಾರಾಜ್, ಎನ್. ರಾಜಮ್ಮ, ಗಜಾನನರಾವ್ ಜೋಶಿ ಮುಂತಾದವರು. ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಾಧಕರ ಪಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡದಿದೆ. ಇದು ನಿದರ್ಶನ ಮಾತ್ರ

ಸಂಗೀತ ಕಲೆ, ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಯೇ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದದ್ದರಿಂದ ಎರಡರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಮನಗಾಣಬೇಕಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿನ್ನವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಗೀತದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಅಡಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸಂಬಂಧ ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಕ್ಕಿರುವ ತಾದ್ಯಾತ್ಮದಂತಿದೆ. ಗುರುಮುಖೇನ ಕಲಿತ ಸಂಗೀತ 'ತಾಲೀಮಿನ' ಮಹತ್ವ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಕಲಿತ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಾಯಕರಾದರು. ಒಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ; ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಜುಗಲ್ ಬಂದಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ನವ ನವೋನ್ಮೇಷ ಶಾಲಿನಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುವ ಕಲಾವಿದರು ಮಾತ್ರ ಮಹಾನ್ ಸಂಗೀತಗಾರರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

* * * * *

ಸಾಹಿತ್ಯ ರಸಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ

- ಶೀಲಾ ಶ್ರೀಧರ್

ಪೀಠಿಕೆ

ನಿತ್ಯದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಶೃಂಗಾರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೋಶಕಾರರು ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆರು ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು

ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ:

೧. ಸುರತ

೨. ನಾಟ್ಯ

೩. ರಸ

೪. ಆನೆಯ ಅಲಂಕಾರ

೫. (ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ) ಸಿಂಧೂರ ಚೂರ್ಣ

೬. ಲವಂಗದ ಹೂವು

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಮಿನಿಯರ ಅಲಂಕಾರವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ 'ರಸ'ವೆಂಬ ಮೂರನೆಯ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕೃತ; ಉಳಿದವೆಲ್ಲವೂ ಅಪ್ರಸ್ತುತ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕವಿಗಳೂ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಕಾಮಕಲಾಪವೆಂಬ ಮೊದಲನೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನೇ 'ರಸ'ವೆಂದು ವಿವರಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಈ ತಪ್ಪು ವಿವರಣೆಯಿಂದಲೇ 'ರಸಿಕ'ನೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಲೋಲನೆಂಬ ಅನುಚಿತಾರ್ಥ

ಜನರ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದೆ. ಕಾಮಕಲಾಪವು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯೆಂಬುದು ನಿಜ; ಅದರ ಮೀಮಾಂಸೆಗೆ 'ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರ'ವಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು 'ರಸ'ವೆನಿಸಿತು. ಕಾಮ ಕ್ಷಣಿಕ; ಪ್ರೇಮ ನಿರವಧಿ. ಎರಡು ದೇಹಗಳ ಮಿಲನ ಕಾಮ; ಎರಡು ಹೃದಯಗಳ ಮಿಲನ ಪ್ರೇಮ. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಪ್ರೇಮಗಳಿಗೆ ಅಂತರವಿರುವಂತೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವ 'ರಸ'ಕ್ಕೂ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕಾಮ ಅಥವಾ ಪ್ರೇಮ ಸುಖಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಅಂತರವಿದೆ. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸುಖ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದುದು, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದುದು; ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒದಗುವ ಆನಂದ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದುದು, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದುದು. ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಖವಿದೆ; ರಸವಿಲ್ಲ. ಸುಖವೇ ರಸವಲ್ಲ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಸುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅಸೂಯೆ ಹುಟ್ಟಬಹುದು; ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗಳ ಸುಖದಿಂದ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಅಸೂಯೆ ಎಂದೂ ಹುಟ್ಟದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಮಿಗಳ ಚೇಳೈಯಿಂದ ವಿರಕ್ತರಿಗೆ ಜುಗುಪ್ಸೆಯುಂಟಾಗಬಹುದು; ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿತ ಪಾತ್ರಗಳ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಳೈಯಿಂದ ವಿರಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಗೂ ಜುಗುಪ್ಸೆಯ ಬದಲು ಆನಂದವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಜ್ಞರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಹೃದಯರು ಸವಿಯುವ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ರಸವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ; ನಿತ್ಯದ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ 'ರಸ'ಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲೌಕಿಕವಾದ ಪ್ರೇಮವೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನಿಲ್ಲವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅಲೌಕಿಕ 'ಶೃಂಗಾರ ರಸ'ವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತಾರ

ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮ-ವಿರಹಗಳೆಂಬ ಉಭಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೂ ಪರಿಪುಷ್ಟಿ ದೊರೆತು ಸಕಲ ಪುರುಳಾರ್ಥಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಕಾಮವೂ ಹೇಗೆ ಸಾಧಕವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮ-ಸೀತೆಯರ, ನಳ-ದಮಯಂತಿಯರ ಸಾವಿತ್ರಿ-ಸತ್ಯವಾನರ ಅಮರ ಪ್ರೇಮದ ಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಶೃಂಗಾರವು ದಿವ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಭವ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯರ ಪ್ರೇಮವಾದರೂ ಇದೇ ಎತ್ತರದ್ದು. ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಮಹಾಮಹಿಮೆ, ತಪೋಬಲ, ದೈವವಿಲಾಸ, ಪ್ರೇಮವಿಜಯ, ಇವುಗಳ ವಿಸ್ತೃತವರ್ಣನೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮಾತು ನಮ್ಮ ಉತ್ತಮ 'ನಾಟಕ'ಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಭಿನಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಬರೆದ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಕಥಾರೂಪಗಳೇ ನಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸಕ್ಕೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಏಕೈಕ ಪರಿಪುಷ್ಟಿದೊರೆಯುವುದು ವಿಶೇಷ.

ರಾಮಾಯಣ, ರಘುವಂಶ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸದಂತೆ ನವರಸಗಳಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳಿವಿರುವುದರಿಂದ, ಶೃಂಗಾರ ರಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ತಪ್ಪದೆ ಉಳಿಯುವುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾಳಿದಾಸ ಭವಭೂತಿಗಳು ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದಾಗ ಶೃಂಗಾರರಸದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ವೀರರಸ ಪ್ರಧಾನವಾದ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ; 'ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ' ನಾಟಕ ಮಾತ್ರ ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಪವಾದದಂತೆ ಇದೆಯೆನ್ನಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಶೃಂಗಾರ ರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಯಕನು ಧೀರೋದಾತ್ತನೇ ಆಗುವ ಕಾರಣ, ವೀರರಸದ ಅಭಾವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶೃಂಗಾರ ಪ್ರಧಾನವಾದ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ತಂದು, ಉಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗದ ಶೃಂಗಾರ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ತೋರಿಸುವ ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ರಸಿಕರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ 'ನಾಟಕ'ವೇ ಹೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಿನದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ನಿರೂಪಣೆ ಭಕ್ತಿರಸದ ವಾಹಕವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿ. ಭಕ್ತಿಪಂಥವು ಜನತೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲೆನಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ಅನೇಕ ವೈಷ್ಣವ, ಶೈವ, ಆಚಾರ್ಯರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನೇ ಪತಿ, ಭಕ್ತನನ್ನೇ ಸತಿ ಎಂಬ ಆರೋಪಿತ ಭಾವದಿಂದ ಆತ್ಮ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಕ್ತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವೊಂದು ಬೆಳೆಯಿತು.

ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ಪೌರಾಣಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಆದ್ಯ ಗ್ರಂಥರಾಶಿಯೇ ವೇದ. ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಮೂಲಸೂತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಾಣಿ ಕಾವ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೇ ಹರಿದಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಮುಖ್ ಗುರಿಯೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆ; ಯಜ್ಞಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಮಾನವನ ಮನೋವಿಕಾಸದ ಸುಪ್ರಭಾತ ಗೀತೆಗಳಂತಿರುವ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ, ಗಿರಿನಿರ್ಘರಗಳಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ಶೃಂಗಾರೋದ್ಗಾರಗಳು ಉಳಾದೇವಿಯ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯದೇವನಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಋಷಿಗಳು ಪಟಪಟನೆ ಪುಟಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವಸೌಂದರ್ಯದ ಕಾರಂಜಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕಾಮಿನಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಲೀಲಾವಿಲಾಸಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಉಳಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಮನದುಂಬಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆಯೇ, ಪುರೂರವ- ಊರ್ವಶಿಯರ

ಪ್ರೇಮಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ 'ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ'ದಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು, ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಕಾಳಿದಾಸನ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ನಾಟಕವಾಗಿ ಪರಿಣಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಯಮ-ಯಮಿ ಇವರನ್ನು ಕುರಿತ 'ಸಂವಾದ-ಸೂಕ್ತ'ವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಇಬ್ಬರೂ ಅವಳಿಜವಳಿಗಳು; ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೋದರ-ಸೋದರಿಯರು; ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅವರ ಶರೀರಸಂಬಂಧವಾಗದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಮುಂದುವರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಮಾನವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲ ಕಾಲದ ಈ ಮಹಾಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಋಷಿಗಳು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಕಾವ್ಯಕಾರರಂತೆ ಪ್ರೇಮ ವಿಜಯವನ್ನೇ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ಮಹಾನದಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿರುವ ಶೃಂಗಾರರಸದ ಸುಂದರ ಬಿಂದುಗಳ ಉಗಮವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆನ್ನಬಹುದು.

ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ವರ್ಣನೆ

ನಾವು ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಉನ್ನತ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳುಂಟು; ಆದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಅವಶ್ಯ ಜೀವಾಳವಾದ ವರ್ಣನೆಯಿಲ್ಲ. ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥೆ ಚಿನ್ನದ ಆದಿರಾದರೆ ಅದನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಪುಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಶುದ್ಧ ಚಿನ್ನವೇ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಲ್ಲ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪೂರ್ಣ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುವುದು ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಮಹಾಕಾವ್ಯ' ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಶೃಂಗಾರವರ್ಣನೆಗೆ ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಾನ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾಕವಿಯು ಯಾವುದೇ ಬೇರೊಂದು ರಸಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವೆನಿಸುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡರೂ, ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆಯಾಗಿರದೆ, ವರ್ಣನಾನಿರ್ವಹಣೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಕಥೆಗೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವರ್ಣನೆಗೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಅವನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ 'ಹದಿನೆಂಟು' ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಗರ, ಸಮುದ್ರ, ಶೈಲ, ಋತು, ಚಂದ್ರೋದಯ, ಚಂದ್ರಾಸ್ತ, ಸೂರ್ಯೋದಯ, ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ, ವನವಿಹಾರ, ಜಲಕ್ರೀಡೆ, ಮಧುಪಾನ, ರತೋತ್ಸವ, ವಿಪ್ರಲಂಭ, ವಿವಾಹ, ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ, ದೂತರು, ಯುದ್ಧ, ಸೇನಾಪ್ರಯಾಣ, ವಿಜಯೋತ್ಸವ ಮುಂತಾದವು- ನಾಯಕನ ವೀರಪೋಷಕವಾದ ನಾಲ್ಕೈದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ

ವರ್ಣನಾಂಗಗಳೂ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಪರ್ಯಾಯ ವಾಗಿಯೇ ಶೃಂಗಾರ ರಸಕ್ಕೆ ಪೋಷಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಸರ್ಗದ ಸೌಂದರ್ಯದ ವರ್ಣನೆ; ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ಮೇಲೆ, ತರುಲತೆಗಳ ಮೇಲೆ, ಪ್ರಿಯಪ್ರೇಯಸಿಯರ ಮೇಲೆ, ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮವೆಂದೇ ಬೇಕಾದರೂ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಕಥೆ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವಾಗಿರಲಿ, ಶಿಶುಪಾಲವಧೆಯಾಗಿರಲಿ, ಭಾರವಿ, ಮಾಘ ಮೊದಲಾದವರ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸ್ತ್ರೀಸೌಂದರ್ಯ ಇವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಗರಿಮೂಡಿ ಒಮ್ಮೆ ಅಪರ ವಿದ್ಯಾಧರಿಯರನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ದೇವಕನ್ನಿಕೆಯರನ್ನೂ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಾಮುಕ ಕಾಮಿನಿಯರನ್ನೂ, ಎಳ್ಳೆಳ್ಳು ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆಯೇ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಮುಗಿಸುವವರೆಗೆ ಲಹರಿಲಹರಿಯಾಗಿ, ಸರ್ಗಸರ್ಗಗಳುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನದು ಪುರಾಣಗಳ ಕಥಾಲೋಕವಾದರೆ, ಇದು ಕಾವ್ಯಗಳ ವರ್ಣನಾಲೋಕ. ಕವಿಸಮಯಗಳದೇ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ನಿಜವಾದ ಕಾವ್ಯಕಲಬ್ಧ ಶೃಂಗಾರರಸವನ್ನು ಸವಿಯುವ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ರಸದೂಟವನ್ನೇ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟು ಸಲ ಓದಿದರೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಬೇಕೆನಿಸುವಂತಹ ನವೋನವ ರಮಣೀಯತೆ ಈ ಕಾವ್ಯ ವರ್ಣನೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ

ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಉದಯವಾಯಿತೋ, ಅದೇ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಗಂಭೀರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಭಾವಾದಿಗಲ ವರ್ಣನೆ, ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯ-ಇಷ್ಟೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ರಸದ ಪರಿ-ಪುಷ್ಟಿಗೆ ಚಮತ್ಕಾರಮಯವಾದ ವರ್ಣನೆಗಿಂತ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾದ, ವಿವಿಧ ಕಲಾಸಂಗಮವಾದ, ಅಭಿನಯ ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯೆಂದು ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ನೋಡಿದಂತೆ ರಸದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಯಶಸ್ಸು ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕಾನದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು, ಕಾಣಲು ನಾವು ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳನ್ನೇ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಪಲಬ್ಧ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಮೇಧಾವಿ ಭಾಸ; ಎರಡನೆಯವನು ಕಾಳಿದಾಸ.

ಭಾಸನು ವೀರಶೈವರಾದ ರಸಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದು ಪ್ರತಿಮಾನಾಟಕ, ಉರುಭಂಗ ದೂತವಾಕ್ಯ, ಪಂಚರಾತ್ರ, ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ. ಶೃಂಗಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಶೃಂಗಾರವನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲೆಂದು ಭಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳಿವೆ. ಸ್ವಪ್ನವಾಸದತ್ತ, ಚಾರುದತ್ತ ಮತ್ತು ಅವಿಮಾರಕ. ಮೂರು ಮೂರು ರತ್ನಗಳು, ಮೂರು ಹೊಸ ಮಾದರಿಗಳು. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗುಣದಿಂದಲೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯದಿಂದಲೂ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದದ್ದು ಸ್ವಪ್ನವಾಸದತ್ತ ನಾಟಕ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಟಕವು ರಾಮಾಯಣಾದಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ದೂರಬಿಟ್ಟು, ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾದ ಅದ್ಭುತ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಗುಣಾತ್ಮಕ ಬೃಹತ್ಕಥೆ ಈಗ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಉದಯನ, ನರವಾಹನದತ್ತ ಮುಂತಾದವರ ಅದ್ಭುತ ಶೃಂಗಾರ ಕಥೆಗಳ ಚಿತ್ರ ನಮಗೆ ಅದರ ರೂಪಾಂತರಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯ ಮೀಸಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆ ಅನಗತ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರು, ದಿವ್ಯಮಾನುಷರಾಗಿಯೂ, ಗಂಧರ್ವ ವಿದ್ಯಾಧರರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಭಾಸನು ಸ್ವಪ್ನವಾಸದತ್ತದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಅಥವಾ ಅತಿಮಾನುಷ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿ, ನಾಯಕನಾದ ಉದಯನು ತನ್ನ ಮೊದಲ ರಾಣಿ ವಾಸವದತ್ತೆ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಉರಿದು ಸತ್ತಳೆಂದು ತಿಳಿದರೂ, ವರ್ಷಗಳುಳಿದರೂ, ಎರಡನೆ ರಾಣಿ ಪದ್ಮಾವತಿ ಬಂದರೂ, ತನ್ನ ಮೊದಲ ಪ್ರೇಮದ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳಿನ ಸವಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಆದರ್ಶ ಪ್ರೇಮದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅಮರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅತ್ತ ವಾಸವದತ್ತೆಯಾದರೂ ಪತಿಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ, ತಾನು ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದಳೋ ಆ ಪ್ರೇಮವನ್ನೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಸವತಿಯ ದಾಸಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನಿತ್ತು, ಕಡೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಪತಿಯ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಪಡೆದಳೆಂಬುದು ಈ ಪ್ರಣಯ ಕಥೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರ. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ, ಮಧುರ ಪ್ರೇಮದ ಮೂರನೆಯ ಚಿತ್ರ. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ, ಮಧುರ ಪ್ರೇಮದ

ಮೂರನೆಯ ಚಿತ್ರ. ಈ ಮೂರು ಕೂಡಿದ ಈ ಪ್ರೇಮ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾನುರಾಗದ ಉದ್ದೇಕದಲ್ಲಾಗಲಿ, ವಿರಹತಾಪದ ಉನ್ನಾದದಲ್ಲಾಗಲಿ ಕಥೆ ಮುಗಿಯದೆ, ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಇಡಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯದ ಪ್ರಭಾವವು ತಂದೊಡ್ಡುವ ಅನೇಕ ಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗಿದೆ. ರಾಜನೀತಿಗೂ ಹೃದಯ ರೀತಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆಯೊದಗಿ, ಮಂತ್ರಿಯ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಮನ್ವಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ರಾಜನಿಗೆ ವಿವಾಹವು ಪ್ರೇಮಪ್ರವಾಹದ ನಿಲ್ದಾಣವಾಗದೆ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ರಾಜಕಾರಣದ ನಿರ್ವಾಹಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೂ ಆಗಬಹುದು. ಹೀಗೆ ರಾಜನ ಅಂತಃಪುರದ ಶೃಂಗಾರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ರಾಜಸಭೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹ ಮನೋರಂಜಕ ನಾಟಕವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಯಶಸ್ಸು ಭಾಸನದಾಗಿದೆ. ಕಾಳಿದಾಸನಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೊದಗಿದೆ. ಬಹುಪತ್ನಿಯರೊಡನೆ ಬಾಳುವ ಮಾಡುವ ರಾಜನ ದುಷ್ಕರ ಪ್ರೇಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ ಆದರ್ಶ ತಪ್ಪದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಭಾಸನ ಕೌಶಲವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಬಹು ನಾಯಕಿಯರು ಬಂದಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಬರುವಂತೆ ನಾಟಕಕಾರನು ಪಾತ್ರ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾದ, ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ, ರಸಪುಷ್ಟಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಋಷಿಗಳ ಪ್ರೇಮವರ್ಣನೆಗೆ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಕಾರಕೊಟ್ಟು, ರಾಜಸಭೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತಹ, ನೂತನ ಮಾರ್ಗ ರಚನೆಗೆ ಭಾಸನೇ ಪ್ರವರ್ತಕನೆನ್ನಬಹುದು. ಇದೇ ಭಾಸನು ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಪಾತ್ರವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದನು. ರಾಜರ ಅರಮನೆಗಳ ಶೃಂಗಾರ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತ ನಾಟಕಗಳಂತೆ, ನಾಗರಿಕರ ಪ್ರೇಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು, ಅತಿಮಾನುಷ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಆಸ್ಪದವೀಯದೆ ದರಿದ್ರ ಚಾರುದತ್ತವೆಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಭಾಸನು ಬರೆದು ತೋರಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳ ಗಣಿಯಾದ ಚಾರುದತ್ತನೆಂಬ ನಾಗರಿಕನನ್ನು, ಆತನು ದರಿದ್ರನಾದರೂ, ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾದ ವಸಂತಸೇನೆಯೆಂಬ ವೇಶ್ಯೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಮೆಚ್ಚಿ ಬರುವಳು. ರಾಜನ ಬಂಧುವಾದ ಶಕರನು ಎಷ್ಟೇ ಹೊನ್ನಿನಾಸೆ ತೋರಿದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗದೆ ದರಿದ್ರ ಚಾರುದತ್ತನನ್ನು ವರಿಸುವಳು. ಶಕರನ ಕುತಂತ್ರಗಳಿಂದ ನಾಟಕ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ, ಚಾರುದತ್ತ ವಸಂತಸೇನೆಯರ ಶೃಂಗಾರದ ಪ್ರತಿಚ್ಛಾಯೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ, ಮದನಿಕೆ-ಸಜ್ಜಲಕರ ಪ್ರಣಯ ವೃತ್ತಾಂತವೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮದನಿಕೆ ವೇಶ್ಯೆಯ ದಾಸಿ; ಸಜ್ಜಲಕ ಕಳ್ಳ, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಸಮಾಜದ ಕ್ಷೋಭೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಜೂಜು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅನೇತಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರರಸವು ಹೊಸ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತಳೆದು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಮೆರುಗನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಸ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲೆನ್ನಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಶೂದ್ರಕವಿಯು ಇದರ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ಇಂದಿಗೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ 'ಮಚ್ಚಕಟಕ'ವೆಂಬ 'ಪ್ರಕರಣ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಭವಭೂತಿಯು 'ಮಾಲತೀಮಾಧವ'ವಾದರೂ ಇದೇ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಕರಣ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ. ಭಾಸನ ಮೂರನೆಯ ನಾಟಕವಾದ ಅವಿಮಾರಕ ಶೃಂಗಾರದ ಅದ್ಭುತ ರಮಣೀಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಪಾದಿ ದೈವಿಕ ವೃತ್ತಾಂತಗಳ ಯೋಜನೆಯಿದೆ. ನಾಯಕನು 'ಅವಿಮಾರಕ'. ಶಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ಇವನು ರಾಜಕುಲಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕುರುಬನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಕುರುಗಿಯೆಂಬ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಇವನನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಇವರ ಪ್ರಣಯ ಬೆಳೆದು ಕಡೆಗೆ ನಾರದನು ಬಂದು ನಾಯಕನ ಜನ್ಮವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮಂಗಳಾಂತವಾಗಿ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಥವಾ ಅದ್ಭುತ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬಹುಮುಖ ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಭಾಸನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವನ ನಾಟಕ ತಂತ್ರ, ಭಾಷಾಸಾರಲ್ಯ, ಪಾತ್ರ ಕೌಶಲಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಸಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಕಾಳಿದಾಸನು ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ಮುಟ್ಟಲು ತಕ್ಕ ಪೂರ್ವಭೂಮಿಯನ್ನು ಭಾಸನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನೆನ್ನಬಹುದು.

ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯವೆಂದರೆ ಆಡುಮಾತಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರಚನೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಪದ್ಯವಲ್ಲದ್ದು ಗದ್ಯವೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಗದ್ಯ'ವೆಂದರೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳುಳ್ಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆಯೆಂದು ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾದ ನಿಯಮವಿದೆ. ಉದ್ಭವವಾದ, ಕಿವಿಗೆ ಹಿತವಾದ

ಸಮಾಸಂಚನೆಯಿರಬೇಕು; ಇದರ ಓಚೋಗುಣ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರಬೇಕು; ಪುರಾಣದ ನೀತಿಕಥೆಗಳ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ಬೃಹತ್ಕಥೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಅದ್ಭುತ ಕಥೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರಬೇಕು. 'ಕಥೆ' 'ಅಖ್ಯಾಯಿಕೆ' ಎಂದು ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯೇ ಕಥಾನಿರೂಪಕನಾದರೆ ಅಖ್ಯಾಯಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಯಕನು ತಾನೇ ಸ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಂಡಿ, ಸುಬಂಧು, ಬಾಣ ಈ ಮೂವರೇ ಗದ್ಯಕಾರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರು. ಉಳಿದವರು ಇವರ ಅನುಕರಣದಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತರಾಗುವಂಥವರು. ದಂಡಿಯ 'ದಶಕುಮಾರ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹತ್ತು ರಾಜಕುಮಾರರ ಸಾಹಸ ಕಥೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಂದು ರಾಜ್ಯಲಾಭ ಗುರಿಯಾಗಿರುವಂತೆ, ಒಂದು ಕನ್ಯಾರತ್ನ ಲಾಭವೂ ಗುರಿಯೇ. ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಲೋಪದೋಷಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಪ್ರಣಯತಂತ್ರದಿಂದ ರಾಜತಂತ್ರವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಯತ್ನ-ಇವುಗಳನ್ನು ದಂಡಿ ಬಹಳ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಸರಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡಿ ನಿರೂಪಿಸಿದರೂ, ಪ್ರಣಯ ಜೀವನದ ಉದಾತ್ತತೆ ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಎಲ್ಲ ಮೋಸಗಳಿಗೂ ಹೆಂಗಸರೇ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ'('ಸ್ತ್ರೀಯಶ್ಚ ಉಪಧೀನಾಮುಧ್ಭವಕ್ಷೇತ್ರಂ') ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ನಾಯಕರು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಅವರು ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಸತಿಯರ ಚರಿತೆ, ಪರಸ್ತ್ರೀಪ್ರಣಯ, ಕಾಮೋಪಚಾರ-ಕೌಶಲ, ಮುಂತಾದುವಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆಯುಂಟು. ಹೀಗೆ ದಂಡಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಶೃಂಗಾರದ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಾಗದ ಮುಖಗಳು-ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಇದರಿಂದ ಪಾಠ ಕಲಿತು ಹೆಂಗಸರ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಾಗದೆಂಬ ಪಾಠ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದಂಡಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕರು ಭಾಣ ಪ್ರಹಸನಕಾರರ ದರ್ಜೆಗೆ ಇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದ್ಭುತ ಶೃಂಗಾರವೇ ನಿಜವಾದ 'ಕಥಾ' ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಜೀವಾಳ. ಇದರ ಪ್ರವರ್ತಕ ಸುಬಂಧು; ಉತ್ಕರ್ಷ ಸಾಧಕ ಬಾಣ. ಕಥೆ, ವರ್ಣನೆ, ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಮಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಇಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಸುಬಂಧುವಿನಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಿಂತ ವರ್ಣನೆಯ ಆಡಂಬರವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸವು

ಅದ್ಭುತದೊಡನೆ ಅಶಿಶಯವಾಗಿ ಬೆರೆತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ತಂದೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ವರಿಸದೆ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ವರನನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ರಾಜಕನ್ಯೆ ಸಬಂಧುವಿನ 'ವಾಸವದತ್ತ'ದ ನಾಯಕಿ. ನಾಯಕನಾಧರೂ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯನ್ನು ಮೋಹಿಸುವನು. ನಾಯಕನು ವಿರಹತಾಪದಿಂದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಾತ್ರಿ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಗಿಳಿಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ನಾಯಕಿಯ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ; ಅವುಗಳೇ ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮಪತ್ರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಯಕನು ಸಾಹಸದಿಂದ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಹರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದರೆ ಏಳುವ ವೇಳೆಗೆ ನಾಯಕಿ ಅದೃಶ್ಯಗಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಕ್ಕದೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ, ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕುವಳೆಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಾಯಕಿಯ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾಯಕನು ಮುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಶಿಲೆಯು ಜೀವಂತ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಋಷಿಯೊಬ್ಬನ ಶಾಪದಿಂದ ಹೀಗಾಗಿದ್ದುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶಾಪ, ಸ್ವಪ್ನ, ಶುಕ, ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮುಂತಾದ ಅದ್ಭುತಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಥಾವಸ್ತು ತಿರುಗುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಶೂನ್ಯವಾಗುವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಪನಾ ಸತ್ಯವಾದ ಪೂರ್ಣಶೃಂಗಾರದ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಮಹಾಕವಿ ಬಾಣನು ತನ್ನ 'ಕಾದಂಬರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಯಕ್ಷ, ಕಿನ್ನರ, ಗಂಧರ್ವಾದಿಗಳ, ಮಾಯಾಶ್ವಾದಿಗಳ, ಜಾತಿಸ್ಮರ ಪಕ್ಷಿಗಳ, ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಣಯಿಗಳ ಮಾಯಾಲೋಕವೇ ಕಥೆಯ ವಸ್ತು. ಮನುಷ್ಯ ಕೋಟಿಯ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಪ್ರೇಮಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಭಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನನಸಾಗಿಸುವ ಚಮತ್ಕಾರವೇ ಬಾಣನ ಕಥಾಚಮತ್ಕಾರ. ಇಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಸ್ವಚ್ಛ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ ಗೌರೀಶಂಕರವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆನ್ನಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾನವ ಲೋಕದ ಪ್ರಣಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿತ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲ ಪರಿಪೂರ್ಣಪ್ರೇಮದ ಆದರ್ಶ ವಿಕಾಸ, ವಿಸ್ತಾರ; ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೇಮವು ಮರಣಾಂತವಾದರೆ, ಕಥೆಯ ಮಾಯಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಪವಿತ್ರವಾದ ಪ್ರೇಮ ಗಂಧ. ಮರಣದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಕಾಲಾತೀತ, ದೇಶಾತೀತ, ಅನಂತ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ರಚನೆಯಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಪುಂಡರೀಕ-ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡಕಾದಂಬರಿ ಇವರ ಅದ್ಭುತ, ಅಲೌಕಿಕ, ಶೃಂಗಾರವು ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಮಹಾಕವಿ ಬಾಣನ ಕಾಣಿಕೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಾಣನ ಕಲ್ಪನಾವೈಭವವಿಲ್ಲದ ಮುಂದಿನ ಕತೆಗಾರರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಹೋಜ್ವಲ ಶೃಂಗಾರವು ಅವನತಿಗಳಿದು ಅಸತಿಯರ ಪತಿವಂಚನಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುವ 'ಶೃಂಗಾರ ಶುಕಸಪ್ತತಿ' ಮುಂತಾದ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಇವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕ ಕಥಾನರೂಪಣೆಯೇ ಹೊರತು ಉದಾತ್ತ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರವಾದ ಶೃಂಗಾರ-ರಸ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ರಸಜ್ಞರೇ ಬೇರೆ; ಇದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ರಸಿಕರೇ ಬೇರೆ.

* * * * *

ನಾಡೋಜ ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಜಿ. ನಾಗರಾಜಪ್ಪ ಅವರ ಸಂದರ್ಶನ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತಕರಾಗಿ 'ಮರುಚಿಂತನೆಯ ಹರಿಕಾರ'ರೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ನಾಡೋಜ ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಜಿ. ನಾಗರಾಜಪ್ಪನವರು ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. ಎಂದೇ ಚಿರಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾಡೋಜ ಪ್ರೊ. ಕಲ್ಲೂರು ಗಂಗಪ್ಪ ನಾಗರಾಜಪ್ಪನವರು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ನಿಲುಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದವರಲ್ಲ. ಅವರು ತಾಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನಿಲುವುಗಳು, ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳು, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ನಿರ್ಭಯ ನಡವಳಿಗಳು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅನನ್ಯವಾದ ಶೋಭೆ ನೀಡಿವೆ. ಪ್ರೊ. ಪ್ರಮೀಳ ಮಾಧವ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಮೇಲ್ನೋಟದ ದರ್ಶಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅವರೊಬ್ಬ ಒರಟು ಸ್ವಭಾವದ, ಕಠಿಣ ನಾಲಗೆಯ ಎಡಪಂಥೀಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ವಿಚಿತ್ರವ್ಯಕ್ತಿ' ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದರೂ 'ಹೊರಗೆ ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಕೆಂಡ ಒಳಗೆ ಅಮೃತ ಕಳಶ' ಎಂಬಂತೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಅದರ ಒಳಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪರವಾಗಿ ತುಡಿಯುವ ಮಾನವೀಯ ಕಾಳಜಿಯ 'ಸಿಹಿನೀರಿನ ಒರತೆ'ಯಿದೆಯೆಂಬುದು ಅವರನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. 'ಬೇಲದ ಹಣ್ಣು' ಮೇಲೆ ಒರಟಾದರೂ ಒಳಗೆ ಸಿಹಿ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕ ಆಗಿರುವಂತೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. ನಡೆದದ್ದೇ ದಾರಿ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿದೆ. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ದೊಡ್ಡಸಂಕಣನಾಯಕ (ಕಾದಂಬರಿ), ಮರುಚಿಂತನೆ,

ದೇವಾಂಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ವಿಧಾನಗಳು, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪ, ಇಕ್ಕಟ್ಟು - ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು, ಅನುಶ್ರೇಣಿ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಮುಂತಾದ ವಿಮರ್ಶಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರ, ಗೌರವಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ (ಕಾದಂಬರಿ), ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಶಿವಕುಮಾರ ಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ನಾಡೋಜ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವರ 'ಅನುಶ್ರೇಣಿ-ಯಜಮಾನಿಕೆ' ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದಿದೆ. ಅದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಶನದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪ.

ಚಿತ್ರಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ಸರ್ ನಮಸ್ಕಾರ ನಾವು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ವತಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇವರು ಡಾ. ಶಿವರಾಜ್ ಬ್ಯಾಡರಹಳ್ಳಿ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿಮ್ಮ 'ಅನುಶ್ರೇಣಿ ಯಜಮಾನಿಕೆ' ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಭಿನಂದನೆಗಳು ಸಾರ್. ಹೇಗಿದ್ದೀರಾ ಸರ್, 'ಅನಿಕೇತನ'ಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಶನ ಬೇಕಿತ್ತು.

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್.: ಹ ಹ ಹ ಚನ್ನಾಗೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೇನು ವಯಸ್ಸಾಯಿತಲ್ಲ. ಅಭಿನಂದನೆ ಹೇಳೋದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿವರೆಗೂ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀರಲ್ಲಪ್ಪಾ... (ಹೀಗೇ ಕುಶಲೋಪರಿ)

ಚಿತ್ರಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ಸರ್ ನಿಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪರಿಸರ, ಬದುಕು-ಬರಹಕ್ಕೆ ಒದಗಿ ಬಂದ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳ್ತೀರಾ.

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. : ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಗುಬ್ಬಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಕಲ್ಲೂರು. ಅದು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿ. ನಾನು ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿ ಬೆಳ್ಳೂರು ಮಾಳಮ್ಮನ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದೆ. ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ಇದ್ದು ಇಲ್ಲದಂಥ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದವನು ನಾನು. ಪರಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗದಿಂದ ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ತೊರೆದಿದ್ದರು. ಅತ್ಯಂತ ಕಡು ಬಡತನ, ಅನಕ್ಷರತೆ ಇದೇ ನಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಜ್ಜಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹೆರಿಗೆ ನಿಪುಣತೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ನಾಟವೈದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಅಜ್ಜಿ ಅವರಿವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವುದು, ರಾಗಿ ಬೀಸುವುದು. ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು, ಕಾಡಿನಿಂದ ಸೌದೆ ತಂದು ಮಾರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೂಲು ಸುತ್ತಲೂ

ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲೂ, ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯನ್ನು 'ಕಡಬ'ದಲ್ಲಿಯೂ, ತುಮಕೂರಿನ ಸಿದ್ದಗಂಗಾಮಠದಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯಟ್ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ. ಆನ್‌ರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ಓದಿದೆ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿ ಪ್ರಭಾವ ನನ್ನ ಮೇಲಿದೆ. ಅವರು ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲ. ನೇರವಾದ ನಡೆ ನುಡಿಯ ದಿಟ್ಟ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಜನರ ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಜಾಸ್ತಿ. ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಯಾವುದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಾವಾ'ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಈಕೆಯೆ ಸೇವಾಕಾರ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಲಿ, ಅಥವಾ ಹಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೊಡುವ ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ಹಣ್ಣು, ಹಂಪಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 'ದುಡಿದು ತಿನ್ನುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜೀವನ' ಅವಳದು. ನನ್ನನ್ನು ಓದಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಓದಿಸಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹಂಬಲ. ಆದರೆ ಶಾಲೆಯ ಶಿಸ್ತು, ಕಠಿಣ ನಿಯಮಗಳು ನನಗೂ ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ ದಿನಾಲು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕತೆ ಬಿಡಿ.... ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಅಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ ಸಿದ್ದಗಂಗಾ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಪರಿಚಯದವರೊಬ್ಬರು ತಂದು ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯಟ್‌ಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು. ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಊಟ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಮ್ಮಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸಗಳು, ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನೆಂದೂ ಕೆಲಸ ಕದ್ದವನಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನೆಂದೂ ಹೆದರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಾಳಜಿ ಇತ್ತು. ಮುಂದೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಓದಲು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚದಂತಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ 'ಕಡಬ'ಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತುಳಸಮ್ಮ ಎನ್ನುವ ವೈಶ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ ಕಡೆಯಿಂದ ಸಹಾಯ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅವರ ಪರಿಚಯ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಬಳಿ ಕಷ್ಟ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಅವರು ತನ್ನ 'ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಒತ್ತೆ' ಇಟ್ಟು ಹಣಕೊಟ್ಟರು. ನನಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಬಂತು..... ಆ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಫೀಸ್ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಪರಿಚಯದವರ ಜೊತೆ ಸರಸ್ವತಿಪುರಂನಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ

ಓದು ಬೇಡ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಅಂದು ಸಂಜೆಯೇ ಚಾಮುಂಡಿ ತಪ್ಪಲಿನ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಸಮಾಧಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂದು ಹೋಟೆಲಿನ ಪರಿಚಿತರಿಂದ 'ಆರು' ರೂ. ಪಡೆದು ಊರಿಗೆ ಮರಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕಾರು ಮನೆ 'ಚಾಕರಿ' ಮಾಡ್ತೀನಿ, ನೀನು ಮರಳಿ ಓದಲು ಹೋಗಲೇಬೇಕೆಂದು ಹಠಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ವಾಪಸ್ ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ನಾನು ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಅಕ್ಕಿ, ಚೀಲಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಾಪಸ್ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದೆ. ಮೊದಲಿನ ಪರಿಚಿತರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟವಾಗದೆ. ಅಲ್ಲೆ ಪಡುವಾರಳು ದಲಿತ ಕೇರಿಯ ಅಂಚಿನ ಮನೆಯನ್ನು ೩ ರೂ. ಬಾಡಿಗೆ ಪಡೆದು ಉಳಿದುಕೊಂಡೆ. ನಾನು ಯಾರ ಜೊತೆಯು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿ.ವಿ. ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಓದುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಚಿತ್ರಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ಸರ್. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಒಡನಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೀರಾ.

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. : ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಡುವಾರಳಿಯ ದಲಿತ ಕೇರಿಗೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಮತ್ತು ಪ್ರಭುಶಂಕರ್ ಅವರು ನನ್ನ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಇಲಾಕೆ ಇದ್ದೀಯೆ ನಾವು ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ತಿದ್ದಿ ಹೇಳಬಾರದಿತ್ತೆ ಎಂದರು. ನಾನು ಅವರಿಗೆ 'ನಾನು ಪಟ್ಟಿ ಬಡವನಲ್ಲ' ನನ್ನ ಕಷ್ಟ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹಣ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಮಾಡುವವನಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. ಆಗ ನನ್ನ ಬಳಿ ಇದ್ದಿದ್ದು ಒಂದೇ ಜೊತೆ ಬಟ್ಟೆ. ಅದನ್ನ ನಾನೇ ನೂತು ನೇಯ್ಕೊಂಡು ತಂದಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆ. ಅವರು ಯಾಕ್ ಬಂದಿದ್ದರಪ್ಪಾ ಅಂದರೆ ಅವರು ಊರಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ನನ್ನನ್ನ ಮನೆ ನೋಡ್ಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರ ಒಡನಾಟ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆದರೂ ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟ ಸುತ್ತೋದು, ಸ್ಮಶಾನ ಸುತ್ತೋದು, ಸ್ಲಂಗಳನ್ನು ಸುತ್ತೋದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೀಗೆ ಸುತ್ತಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲೊಂದು 'ಕಭೀರ' ಮಠ ಇತ್ತು ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿ ಇದ್ದ. ಅವನು ನನ್ನ ಕರೆದು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನೇ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ನನ್ನ ಕತೆ ಕೇಳಿದ. ನಂತರ ಇದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದ್ತೀನಿ. ಈ ಮನೆಯನ್ನೇ ಬರಕೊಡ್ತೀನಿ. ನನಗೂ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನ ನೋಡಿ ನಂಬಿಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಬಂದು ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೀನು

ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ. ಆದರೆ ನಾನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಕಡೆ ಓದಾಗ ಅವರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೀತಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಬೆಸೆಯಿತು.

ನನಗೆ ಉತ್ತಮರಾದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರು. ಡಿ.ಎಲ್.ಎನ್., ತೀನಂಶ್ರೀ, ವೆಂಕಟರಮಣಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರು ಇದ್ದರು. ಆಗ ವಿ.ವಿ.ಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸೆಮಿನಾರ್ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರೇ ಇಂಚಾರ್ಜ್. ಆಗ 'ನಾನು ಕನ್ನಡ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೆವ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ' ಪ್ರಬಂಧ ಓದುತ್ತೇನೆ ಎಂದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ನನಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ, ವೈಚಾರಿಕತೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಓದುವಾಗಲೇ 'ಫಾವು' ಸಿಗಿಯುವುದು, 'ಕೋಣ ಬಲಿ' ಕೊಡೋದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಒದೆ ತಿಂದಿದ್ದೇವೆ. ಪೋಲಿಸ್‌ನೋರು ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡ ಕಥೆ ಬಿಡಿ... ಒಂದೆಲ್ಲ 'ಕಡಬ'ದಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗ 'ಅರೆಮಾರನಹಳ್ಳಿ' ಅಂತ ಒಂದು ಊರು. ಅಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರವಾರ, ಮಂಗಳವಾರ ಬಂತು ಅಂದ್ರೆ ದೆವ್ವ, ಭೂತ ಮೈಮೇಲೆ ಬರುತ್ತೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಡುಸ್ತೀನಿ ಅಂತ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಜಾತ್ರೇನೆ ನಡೆಸೋನು. ಒಂದು ಕೋಲಿನಿಂದ (ಬೆತ್ತ) ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುಣಿಸೋನು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಇಂತಹವುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅನ್ನುವ ಹುಡುಕಾಟ ಶುರುವಾಯಿತು. ಹುಡುಕ್ತಾ ಹೋದ್ರೆ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು 'ಬುಕ್' ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಿದ್ದ. ಇದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಮಾರುವೇಷದಲ್ಲಿ ಸತತವಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದೆಲ್ಲ ಊರ ಹೊರಗಿನ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಕಲೆಗಳು, ತಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಗ್ರಹದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಇದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆಗು, ಇದು ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಅಂತ ಕೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ವಿಗ್ರಹ ಬಿಟ್ಟೆ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಆಯ್ತು. ಆ ಪೂಜಾರಿ ಕೆರೆಗೆ ನೀರು ತರಲು ಬಂದಿದ್ದ. ನಾನು ಮೊದಲೇ ೧೦-೧೧ ಜನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ 'ನಿನಗೆ ದೇವರು ಮೈಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ'ಯೇ ಎಂದು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದೆವು. ಆದರೆ ಅವರ ಕಡೆಯ ಜನ ನಮ್ಮನ್ನು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ನಾವು ಹೇಗೋ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಕೊನೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಕೆಲವು ಏಜನ್ಸಿ ಕಡೆಯಿಂದ ಇವನು

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೂ ಒಂದು ಘೋರ ಕತೆ ಬಿಡಿ....

ಇಲ್ಲಿಂದ ದೇವರು-ದೆವ್ವಗಳ ಹುಡುಕಾಟ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದೆ. ಇದೇ ನನ್ನ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ದಾರಿಯಾಯಿತು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು, ಮಠಗಳನ್ನು, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪವಾಡ ನಡೆಸುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು, ಸ್ಮಶಾನಗಳನ್ನು ಸಂಶಯದಿಂದ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟದ ಎರಡು ಸ್ಮಶಾನ ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾದವು. ಅಲ್ಲಿನ ಕಮಟುವಾಸನೆ ಇನ್ನು ಪ್ರಿಯವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಂಜಿಕೆ, ಭಯ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಅನುಭವಗಳು ಆಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಒಂದು ಸಲ ನನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ 'ಹೆಣ ಸುಡುವ ಬೂದಿ' ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಗೆ ಪ್ರಭುಶಂಕರರ ರೂಂಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಒಂದು ಸಲ ಸರಸ್ವತಿಪುರಂನಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮುಂದಿನ ಬಾವಿಗೆ 'ಮಗು ಬಿದ್ದಿತು', ನಾನು ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಮಗುವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದೆ. ನನಗೆ ಕತ್ತಿ ವರಸೆ, ದೊಣ್ಣೆ ವರಸೆ ಎಲ್ಲಾ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ 'ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಣ'ವಾಗಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಉತ್ಸಾಹ ಇತ್ತು. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಜಾತಿಯ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ನನ್ನ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ದೇವರಲ್ಲಿಯೂ ತಾರತಮ್ಯಗಳೇಕೆ ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿತು.

ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅವರು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸುವಾಗ ಅವರ ಮನೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದರು. ಒಂದು ಸಲ ಅವರು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡರು. ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರನ್ನು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ಕವನಗಳ ಮೊದಲ ಓದುಗ ನಾನಾಗಿದ್ದೆ. ಅವರ ಬರಹಕ್ಕೆ ನಾನೂ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಯಾರೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ನನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪರಿಸರವೇ ನನ್ನನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ನೇರವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಭಾವ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ - ಶಿಸ್ತು, ಆತ್ಮಗೌರವ-ಸರಳಜೀವನ, ಸ್ವಚ್ಛಜೀವನವೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

ಚಿತ್ತಯ್ಯಪೂಜಾರ್ : ಸಾರ್ ನಿಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರೇರಣೆ ಹಾಗೂ ಇಕ್ಕಟ್ಟು-ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು, ಮರುಚಿಂತನೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಿ.

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. : ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕುವ ಹಂಬಲ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೆ.ಆರ್.ಎಸ್.ನ ಹತ್ತಿರ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಆದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ 'ಸ್ವಾಮಿರಮಾನಾಥ' ಎನ್ನುವವರ ಪರಿಚಯ ಆಯ್ತು. ಅವರು ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರಿಗೂ ನನಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ ವಾಗ್ದಾದಗಳು ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ಸಲ ಅವರ ರೂಂಗೆ ಕರೆದರು. ಹೋದೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಅವರ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಲು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ನಾನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ತಾಯಿ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಕೆ.ಆರ್.ಎಸ್.ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದೆ. ನಾನು ನಂತರ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಯಮಕ್ಕೆ ಪಿ.ಯು. ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಲು ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದೆ. ತ.ಸು. ಶಾಮರಾವ್ ಅವರೂ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ನಾನೇ ಆಯ್ಕೆ ಆದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಶಿಸ್ತು, ರಜೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಇದ್ದೆ. ಕೊನೆಗೆ 'ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್‌ಗೆ' ಸೇರಿಕೊ ಎಂದು ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿ 'ಕಲ್ಕತ್ತೆಕ್ಕೆ' ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಜೊತೆಯೇ ಊಟ ಮಾಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಭೋಗ ಜೀವನ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಮಂತರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬಡವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಸೇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತುಮಕೂರಿನ 'ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ ಮಠ'ಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಸ್ವಾಮಿಗಳೂ ಒಪ್ಪಿದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದೆ. ೧೪೦ ರೂ ಸಂಬಳ ನೀಡಿದರು. ನಾನು ಮಠದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿ ಬದಲಾವಣೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಒಳಗೊಳಗೆ ಅನೇಕ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಕಾಯಿಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಳ್ಳತನ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಕ್ತರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮಂತ ಭಕ್ತರು, ಬಡಭಕ್ತರು ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ತು. ಮಠದ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದು, ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ. ಆಗಲೂ ನಾನು ತುಮಕೂರಿನಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಅನ್ನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ, ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲೈಬ್ರರಿ, ಬಿ.ಪಿ. ವಾಡಿಯಾ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಲ್ಚರ್ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ ಬಂದು ಸಂಜೆವರೆಗೆ ಓದಿ ನಂತರ ತುಮಕೂರಿಗೆ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ತೆರಳುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಆರ್.ಸಿ. ಹಿರೇಮಠರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ 'ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ' ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಅದು ಥೀಸಿಸ್‌ಗಿಂತ ಆ್ಯಂಟಿ ಥೀಸಿಸ್ ಆಯ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟೆ. ಅದು ಕೊನೆಗೆ 'ಮರು

ಚಿಂತನೆ' ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟ ಆಯ್ತು. ಇಡೀ ಲಿಂಗಾಯಿತರು ತಿರುಗಿಬಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಾಯಿತ ದ್ರೋಹಿ ಅಂತ ವಿವಾದ ಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಮೇಷ್ಟ್ರುಗಳೇ ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಗದ ಬರೆಸಿದರು. ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿದೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಮತ್ತು ಮರುಳಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಅವರು ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಾ ಅಂದರು. ನಾನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರು ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದರು. ನಾನಿದ್ದು 'ಹೋಗಿ ಪರವ ಇಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಶೇ ೫೦ರಷ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಉಳಿದ ೫೦ರಷ್ಟು ಅಲ್ಲೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭವಿ, ಭಕ್ತ, ವಲಸೆ, ನಾಮದಾರಿ ಲಿಂಗಾಯಿತಾ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಚರ್ಚೆ ಇತ್ತು ಅಷ್ಟೇ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿನ ಮೇಷ್ಟ್ರುಗಳ ಪಿತೂರಿ. ಅದುವರೆಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗಾಯಿತ ಎಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ನಂತರ 'ಮರುಚಿಂತನೆ' ನಾಗರಾಜಪ್ಪ ಎಂದು ಹೆಸರಾದೆ. ನಂತರ ಅದೇ ಕೃತಿಗೆ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂತು. ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ ಶ್ರೀಗಳು ನನ್ನನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆಯವರು ನಂಬುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನಾನು 'ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮ'ದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅನ್ನುವ ಅನುಮಾನ ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇತ್ತು ಅಷ್ಟೇ. ಅನಂತರ 'ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯಂಗೆ' ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ೧೦ ಪುಟ ಬರೆದೆ. ಅದನ್ನು ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರು ಬಹಳ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರು. ನಂತರ ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ಗೆ ಕರೆಸಿ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ನಂತರ ಋಜುವಾತಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರೇ ಬರೆದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನನ್ನ ಕೃತಿಗೂ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟರು.

ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರು ನನ್ನ ಕೃತಿ ಓದಿ ಅದು ನನಗೆ ಅರ್ಥ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದರು. ಆ ನಂತರ 'ಇಕ್ಕಟ್ಟು-ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು' ಕೃತಿ ಬಂತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಕುರಿತು ಬರೆದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಸಂದರ್ಭ ಉಂಟಾದವು. ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ ಅವರ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬರೆದುದಲ್ಲದೆ ಅದು ವೈದಿಕ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ವೈದಿಕ ಫಿಲಾಸಫಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಿಂದುಳಿದವರು ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕತ್ವ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ವಾದ. ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬರೀ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೀಮಾಂಸೆ ಏನಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ನನ್ನ ವಾದ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಕೀರ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ

ಓದಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ 'ಇಕ್ಕಟ್ಟು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು' ಸಹ ವಿವಾದಕ್ಕೊಳಗಾಯಿತು. ಕುರ್ತುಕೋಟಿ, ಜಿ.ಎಸ್. ಆಮೂರ ಎಲ್ಲರೂ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ 'ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ'ವನ್ನು ನಾನು ಟೀಕಿಸಿದ್ದೇನೆ. ದಲಿತ ಬಂಡಾಯದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಾನು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಾಯಿತರು ದೂರ ಇಟ್ಟರು. ಏಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ ವೈದಿಕರು ದೂರ ಇಟ್ಟರು. ಏಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಶ ಆಗಬೇಕು. ಬಹುಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಒತ್ತು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ವಾದ.

ಅದೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನೆಗೆಟೀವ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೆಳವರ್ಗದ ಪರವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಚಿಂತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಭಿನ್ನನಾದೆ. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ದೂರವಾದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದೂ ನಾನು ಕೊರಗಲಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ಸಾರ್ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಒಬ್ಬರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ವಿವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೀರಿ ಯಾಕೆ?

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್.: ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಕಲಬುರ್ಗಿ, ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಈ ಮೂರು ಜನ ವಚನಕಾರರ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ಅಂದರೆ 'ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಹುಡುಕಬಾರದು' ಎಂಬುದು ವಚನಕಾರರ ನಿಲುವು. ಆದರೆ ಈ ಮೂರು ಜನ ಅವರ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಹುಡುಕುವುದನ್ನೇ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಾರ್ಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಈಗಲೂ ಚಿ.ಮೂ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳು, ಬುರುಡೆ ಜಾಸ್ತಿ. ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಇದರ ಕ್ವಾಲಿಟಿ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ವಚನಕಾರ ಎಂಬುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಸಮಕಾಲೀನ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವು. ಇದು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಯಾವಾಗಪ್ಪಾ ಅಂದರೆ ಕನ್ನಡ ವಿ. ವಿ.ಯಲ್ಲಿ 'ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪೀಠ' ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು ಎಂದಾಗ. ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧಕರು ಅದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪತ್ರ ಬರೆದರು. ಆಗ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಏಳು ಪುಟದ ಪತ್ರವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ

ಬರೆದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಕುದುರೆ ಬಸವ, ಬೋಳು ಬಸವ ಎನ್ನುವ ಇಬ್ಬರು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಇದ್ದಾರೆಯೇ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರನ್ನು ಅನೇಕರು ಕೇಳಿದರು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಲುವೇನು? ಎಂದು. ಆದರೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಕೆ.ಜಿ.ನಾಗರಾಜಪ್ಪ ಈಗಾಗಲೇ ಫರ್‌ಫೆಕ್ಟಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಬಿಡಿ ಎಂದರು.

ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ಪತ್ರಿಕಾ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಏನು?

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. : ಇವರ್ಯಾರೂ ಕೆಳವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಟಚ್ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ್ಯಾರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪರ ಇಲ್ಲ. ಜಾತಿ, ಪಕ್ಷ, ಬಂಡವಾಳವಷ್ಟೆ. ಅದೆಲ್ಲಾ ಈಗ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಗಿದೆ. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬಂಡವಾಳಗಾರರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಕ್ಕಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬರಹಗಾರರ, ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಪರಿಚಯಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜದ ತಾರತಮ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ಲಂಕೇಶ್ ಇದ್ದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕಾ ವಿಮರ್ಶೆ ಪ್ರಖರವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅದು ಪ್ರಖರತೆ ಕೆಳಕೊಂಡಿದೆ ಅನ್ನುತ್ತೆ ಅಲ್ಲ ಸಾರ್.

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. : ಲಂಕೇಶ್ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೇನು ಗೊತ್ತು.... ನನ್ನನ್ನು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿರು ಅಂತ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರವರ ಜಾತಿ ಬರಹಗಾರರಿಂದ ಅವರವರ ಜಾತಿಯ ಬರಹಗಾರರನ್ನು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಾಷೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು, ಬೈಗುಳ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಇತ್ತು.

ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ವಿಮರ್ಶೆಯ ಗಟ್ಟಿ ಧ್ವನಿಗಳು ಈಗ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ನೀವೇನಂತೀರಾ ಸರ್.

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. : ಮುಕ್ತ ಚಿಂತನೆ ಇಲ್ಲ. ಜಾತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಭೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಹಣ ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗ್ತಾ ಇದೆ. ಅಸಲೀ - ನಕಲೀ ಯಾವುದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರ, ಆಚಾರ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದು 'ಡಿಜಿಟಲ್ ಯುಗ'. ಅಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೋ ಕೊಟ್ಟದ್ದೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರಚಾರ ಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಅಷ್ಟೇ.

ನಾನು ಯಾರ ಹತ್ತಿರವೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ದೂರ ಇದ್ದವನು. ಯಾರ ಹಂಗಿಗೂ ಒಳಗಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಬರೆಯದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.' ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕಾರಣ ಸತ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ನಾನು ಯಾರ ಆಮಿಷಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದೇ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ 'ಒಂಟಿ ಸಲಗದಂತೆ' ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೋಡೋಣ ಮುಂದೆ ಏನಾಗುತ್ತೆ. ಈಗ ನಾನು ತಿಪಟೂರಿನ ಬಳಿ 'ದಶಶಕ್ತಿ ದೇವತೆ ಉದ್ಯಾನ' ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ದಶಶಕ್ತಿ ದೇವತೆಗಳ ಉದ್ಯಾನವನ ಪ್ರತಿ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಈ ವನದಲ್ಲಿವೆ. ವಿಧವಾ ದೇವತೆ, ತಾರಾ, ಕಾಳಿ ಇತ್ಯಾದಿಯು ಇದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ವರ್ಷ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಪೂಜೆ ಇಲ್ಲ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ. ಇದನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಮೆಚ್ಚಿದರು. ಈಗ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ.

ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ಸರ್ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿಮ್ಮ 'ಅನುಶ್ರೇಣಿ-ಯಜಮಾನಿಕೆ' ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿದೆ. ನಿಮಗೇನನ್ನಿಸುತ್ತೇ.

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. : ನನ್ನ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ, ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಸಿಕ್ಕಿತು ಎಂಬುದು ಸಂತೋಷ. ನಾನೆಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾಗಿ ಬರೆದವನಲ್ಲ. ಅದಿರಲಿ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಶ್ರೇಣಿ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಇವು ಈಗಲೂ ಎಷ್ಟೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ವೈದಿಕ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಅನುಶ್ರೇಣಿಯೇ ಏಕೆ ಡಾಮಿನೇಷನ್ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಏಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇರುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಏಕೆ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂತ ಚಿಂತನೆಗಳೇ ಈ ಕೃತಿ ಬರಲು ಕಾರಣ. ಇದೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತನೆ. ಇನ್ನೂ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು. ಆದರ್ಶಗಳು ಎಂದೂ ನಿಜವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನೈಜ ಬದುಕನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇರಲಿ ನೋಡೋಣ.

ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ಇತ್ತೀಚಿನ ಯುವ ಬರಹಗಾರರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಲುವೇನು?

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. : ಎಲ್ಲರೂ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಿಲುವು, ಬದುಕು, ಸಮಾಜ, ಸಾಮಾನ್ಯರು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ವೈದಿಕರ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್‌ಗಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಸಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದರೆ 'ಸಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ'. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಇಂದಿನ ಯುವಕರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜಕಾರಣಿ-ಬಂಡವಾಳಗಾರರ ಗುಲಾಮರಾಗಿ

ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ನೋವಿನ ಸಂಗತಿ. ಸಮೂಹ ಸನ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಹೊರಬರಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕು, ಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಾಳಜಿಯೇ ನಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಕಾಳಜಿ ಆಗಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರಚಾರ ಯುಗ. ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲ ತೊಲಗಬೇಕು.

ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್ : ಸರ್ ಈಗ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?

ಕೆ.ಜಿ.ಎನ್. : ಈಗ 'ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎನ್ನುವ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು 'ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರ' ವನ್ನು ಕುರಿತ ಕೃತಿಯೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಬಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸಿದವರು ಯಾರು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

* * *

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ

ಡಾ. ವೈ.ಸಿ. ಭಾನುಮತಿ
ನಂ. ೧೧೨೩, ಕೇಶವದೀಪ
'ಲಲಿತಾದ್ರಿ', ೧ನೇ ಕ್ರಾಸ್
ಕುವೆಂಪುನಗರ
ಮೈಸೂರು - ೫೭೦೦೨೩

ಡಾ. ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿ
'ಕವಿಶೈಲ' ಮಹಾದೇವ ಗುಡಿ ಹತ್ತಿರ
ಮಹಾದೇವ ನಗರ
ಸಂಕೇಶ್ವರ - ೫೯೧೩೧೩
ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿ.
ಮೊ. ೯೪೪೯೪೪೬೫೬೧೭

ಡಾ. ಕೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿಜಯನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಡಾ. ವೀರೇಶ್ ಬಡಿಗೇರ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿಜಯನಗರ.

ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು
ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಮೈಸೂರು.

ಡಾ. ಎಫ್.ಟಿ. ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - ೫೮೩ ೨೭೬

ಡಾ. ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಎಸ್ ಹಿರೇಮಠ
ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಶ್ರೀ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ ಪದವಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ನರೇಗಲ್ಲ.
ಮೊಬೈಲ್ ನಂಬರ: ೯೪೮೦೦೩೭೮೦೮

ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ
ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೫೬

ಡಾ. ಪಂಡಿತ ಕೆ. ರಾಜೋಡ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ
ಕ.ವಿ.ವಿ.ಧಾರವಾಡ

ಡಾ. ಎನ್. ಆರ್. ಲಲಿತಾಂಬ.
ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ,
ಕನ್ನಡ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನಾಕೇಂದ್ರ,
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಯನಗರ ಬೆಂಗಳೂರು, ೫೬೦೦೦೪
ದೂರವಾಣಿ : ೯೮೪೫೪೨೨೫೮೧
ಮಿಂಚಂಚೆ : nrlnuttur@gmail.com

ಪ್ರೊ. ಡಿ.ವಿ. ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ
ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಡಾ. ಶಿವರಾಜ .ಬಿ.ಇ
ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಕಾಲೇಜ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಡಾ. ಸಿ. ನಾಗಭೂಷಣ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಹಾಗೂ ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ
ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೫೬

ಬಸವರಾಜ ಕೋಡಗುಂಟಿ
ಕರ್ನಾಟಕ ಕೇಂದ್ರೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಕಡಗಂಚಿ
ಕಲಬುರಗಿ
bkodagunti@gmail.com

ಡಾ. ಜಯದೇವಿ ಜಂಗಮಶೆಟ್ಟಿ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕಿ
ಕರ್ನಾಟಕ ಕೇಂದ್ರೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಡಗಂಚಿ
ಆಳಂದ ರಸ್ತೆ, ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕ-೫೮೫೩೬೭

ಶೀಲಾ ಶ್ರೀಧರ್
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಗಂಗೂಬಾಯಿ ಹಾನಗಲ್ ಸಂಗೀತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಮೈಸೂರು.